SEMINARIUM
HISTORYCZNO-PRA
INW: 1481
DZ: V 925
UNIW. JAGIE

AKTY

POWSTANIA KOŚCIUSZKI

WYDALI

SZYMON ASKENAZY I WŁODZ. DZWONKOWSKI

TOM II.

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SPÓŁKI W KRAKOWIE,
GEBETHNERA I WOLFFA W WARSZAWIE
1918.

PROTOKÓŁY I DZIENNIKI

RADY ZASTĘPCZEJ TYMCZASOWEJ I RADY NAJWYŻSZEJ NARODOWEJ

CZĘŚĆ II.

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806096734
Staatsbibliothek Krakau

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I SPÓŁKI W KRAKOWIE,
GEBETHNERA I WOLFFA W WARSZAWIE
1918.

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pod zarządem J. Filipowskiego.

925

AKTY POWSTANIA KOŚCIUSZKI

TOM II.

ADAM MICKIEWICZ

DZIEŁA

TOM II.

TREŚĆ TOMU II.

Str.

I. Protokół czynności i rezolucyi Rady Najwyższej Narodowej od 24 lipca do 30 października 1794 1

II. Dziennik Rady Zastępczej Tymczasowej od 19 kwietnia do 27 maja 1794 . 287

III. Dziennik Rady Najwyższej Narodowej od 28 maja do 2 listopada 1794 . . 317

SEMINARJUM HISTORYCZNO-PRAWNE
INW: 2480
DZ: V 925
UNIW. JAGIE

AKTY

POWSTANIA KOŚCIUSZKI

WYDALI

SZYMON ASKENAZY I WŁODZ. DZWONKOWSKI

TOM I

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SPÓŁKI W KRAKOWIE,
GEBETHNERA I WOLFFA W WARSZAWIE
1918.

PROTOKÓŁY I DZIENNIKI

RADY ZASTĘPCZEJ TYMCZASOWEJ I RADY NAJWYŻSZEJ NARODOWEJ

CZĘŚĆ I

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SPÓŁKI W KRAKOWIE,
GEBETHNERA I WOLFFA W WARSZAWIE
1918.

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pod zarządem J. Filipowskiego.

PRZEDMOWA.

Insurekcya Kościuszki nie mogła uratować państwa, lecz w pewnem znaczeniu ocaliła naród polski. Ocaliła mianowicie od biernego rozkładu i do dalszego czynnego uzdatniła rozwoju pratwórczy instynkt zbiorowej jednoty, odrębności, niepodległości. Z rumowisk Rzpltej uniosła, wcieliła i przekazała tę samozachowawczą moc odporną, którą naród w stuletniej odtąd twardej wyżył walce i żyć będzie wiecznie. Bez sprawy insurekcyjnej nie byłoby legionowej, książęco-warszawskiej, rewolucyjno-listopadowej. Bez naczelnika Kościuszki nie byłoby pełnego ks. Józefa, Dąbrowskiego, Czartoryskiego, ani nawet Mickiewicza. To byłyby braki wręcz nie do pomyślenia. Insurekcya, bez której nie jest do pomyślenia wzrost porozbiorowy, ani byt dzisiejszy i przyszły narodu, winna zapewne ulegać ścisłej krytyce w szczegółach, lecz w samej swej istocie musi być uznaną za rdzenny pierwiastek genetyczny, za nieodbity, niewzruszony, nietykalny składnik dziejów narodowych.

Powstanie Kościuszki pod względem organizacyjnym zgoła swoistą poszło drogą. Związek barski ku wyzwoleniu od Rosyi, jak niegdyś tyszowiecki od Szweda, poszedł utartym szlakiem konfederackim. Ale odtąd konfederacye, zniesione zresztą przez konfederacyjny sejm wielki, zupełnym stały się anachronizmem. Wprawdzie później jeszcze spróbuje emigracya tworzyć konfederacyę krakowską 1796, albo wołoską 1797 r. Spróbuje Dąbrowski pomocniczej konfederacyi wojskowej w powstaniu wielkopolskiem 1806, a władze warszawskie — walnej konfederacyi politycznej za wyprawy moskiewskiej 1812 r. Jednak wszystkie te próby chybią, gdyż sama forma czysto szlachecka już się doszczętnie przeżyła. Zasługą jest insurekcyi ominięcie tego przeżytku.

Była, poza konfederacką, inna, bliższa powstania, droga sejmowa. Obierze ją w następstwie rząd powstańczy listopadowy, który, wedle wyrażenia Lelewela, »zwołał sejm dla odgadnienia rewolucyi«, t. j. dla orzeczenia, w trzy tygodnie po jej wybuchu, czy jest narodową,

dla nadania jej ex post sankcyi. Choć nie okaże się to wtedy w skutkach szczęśliwem, będzie przecie praktycznie o tyle dogodnem, że ówczesny sejm przedrewolucyjny 1830 r., w osobie głównych swych przywódców, był anticipative w zgodzie z rewolucyą. Owóż w r. 1794 położenie było inne. Sejm wielki nie utożsamiał się z insurekcyą, ani ona z nim. Marszałek Małachowski wprost odmówił w niej udziału. Większość posłów, o ile podobnież nie uchyliła się od niej całkowicie, uczestniczyła w niej tylko połowicznie, nie kierowniczo. Nawet Czartoryscy, popierając Kościuszkę przeważnie pod kątem taktycznym i głównie przez kobiety, sami pozostali na uboczu; powstrzymali też od udziału w insurekcyi wydzierającego się do niej młodego ks. Adama, późniejszą głowę powstania listopadowego. Wpływały tu ujemnie, dzieląco, pewne zasadnicze różnice między reformatorskiem dziełem sejmowem a rewolucyjnem kościuszkowskiem. Wpływał również odstraszająco spółczesny widok wielkiej rewolucyi francuskiej, jeszcze militarnie nie skonsolidowanej bynajmniej stanowczem nazewnątrz zwycięstwem, a już tymczasem politycznie i społecznie skroś wywrotowej nawewnątrz, w dziedzinie stanowej i agrarnej, jednej ledwo tkniętej, drugiej zgoła nietkniętej w Polsce przez sejm czteroletni.

Ze swej strony Kościuszko, pomimo przeciwnych pozorów, w gruncie rzeczy nie solidaryzował się spełna z tym sejmem, tak bardzo z ducha i konieczności kompromisowym. Nie poprzestając też na sejmowym kompromisie, chciał on dużo więcej uczynić dla dobrobytu, wolności i równości ludu polskiego. Był pod silnym wpływem znanych sobie z dawniejszych postrzeżeń wzorów ludowładczych amerykańskich, a w pewnej mierze również oglądanych świeżo przez siebie wzorów rewolucyjnych francuskich. Ustawę majową, choć sam bronił jej orężnie, uznawał przecie za niedostateczną i nie chciał wznawiać jej insurekcyjnie. Liczył się też poniekąd z nieprzychylnym do niej stosunkiem rewolucyi francuskiej. Liczył się także z dekretem konwencyi paryskiej, uzależniającym posiłki francuskie od istotnego wyzwolenia prostego ludu, a nawet przepisującym z góry formę republikańsko-demokratyczną rządów tymczasowych każdej, posiłkowanej przez Francyę, rewolucyi obcej, tedy i polskiej. Podejmując nowożytną, powszechną insurekcyę narodową, wyrzekał się Kościuszko reasumcyi szlacheckiego sejmu. Pomijał on też ów sejm nietylko na czas powstania, lecz na zawsze, uznając go zasadniczo nie za odroczony, lecz za zgasły. W akcie powstańczym i w urządzeniu rady najwyższej narodowej przewidywał, po ostatecznem wyzwoleniu kraju, zwołanie nowego walnego sejmu ustawodawczego, opartego na całkiem nowej, niezawodnie szerszej bez porównania, podstawie wyborczej.

W tym punkcie wytycznym, w zerwaniu z prawno-politycznym cenzusem szlacheckiej Rzpltej, było piętno rewolucyjne negatywnej postawy Kościuszki względem sejmu wielkiego. Podobnież i w następnej jeszcze dobie emigracyjno-legionowej, gdy umiarkowańsze żywioły wychodźcze będą powracały do myśli zwołania tegoż sejmu czteroletniego, jako jedynej, wciąż prawnie istniejącej, reprezentacyi narodowej, choćby do Włoch i w ułamkowym bodaj składzie, żywioły skrajniejsze będą natomiast stanowczo tej myśli przeciwne, a wraz z niemi sam były naczelnik, emigrant Kościuszko.

Uchylenie sejmu stwarzało jednak dla insurekcyi warunki pod pewnym względem wyjątkowo trudne. W powstaniu amerykańskiem kongres drugiego powołania, który obrał Washingtona wodzem naczelnym, i trzeciego powołania, który ogłosił deklaracyę niepodległości, praktycznie i ustawowo łącząc skonfederowane stany, były źródłem i wcieleniem zwierzchniczej władzy powstańczej. Nawet w spółczesnej Francyi rewolucyjnej dyktatorski w istocie komitet ocalenia publicznego był bądźcobądź tylko komisyą parlamentarną, jedną z dwudziestu paru komisyi sejmowych konwencyi, był jej emanacyą. Takie oparcie o wielkie, wyszłe z wyborów narodowych, ciała reprezentacyjne umacniało znakomicie władzę naczelniczą w czynnej walce wyzwoleńczej. Kościuszko był takiego oparcia pozbawionym. Był on natomiast w położeniu tem trudniejszem, wziąwszy zrazu naczelnictwo nie tyle spisku i związku obywatelskiego, ile wojskowego. Insurekcya, jak potem powstanie listopadowe, była w swem poczęciu i akcyi ruchem przedewszystkiem wojskowym. W obu wypadkach szło nasamprzód o naglące uratowanie wojska, zagrożonego w 1794 r. redukcyą, jak w 1830 wyprawą przeciw Francyi. Lecz właśnie dlatego Kościuszko, nierównie mniej jeszcze wówczas znany śród cywilności, niż w wojsku, a mając akcyę wojskową podnieść do miary narodowej, nie mógł jąć się poprostu absolutnej dyktatury osobistej. Nie odpowiadałoby to zresztą, ze względów zarówno rzeczowych jak osobistych, intencyom Potockiego i Kołłątaja, głównych jego doradców a właściwie kierowników. Ostatecznie, pod bezpośrednim naciskiem wypadków, obrano sposobem środkującym formę tymczasowej rady narodowej. Tkwiły w tem pewne echa rad konfederackich, a nawet byłej rady nieustającej, która, jak projektowano na sejmie grodzieńskim, miała zostać wznowioną pod nazwą rady najwyższej narodowej (conseil suprême national). Tkwiły także skądinąd pewne odgłosy instytucyi, zaprowadzonej we Francyi wnet po obaleniu tronu, a z którą miał do czynienia Kościuszko za swego ówczesnego w rewolucyjnym Paryżu pobytu, rady wykonawczej tymczasowej (conseil executif provisoire). Ten system

rad insurekcyjnych, wraz podrzędnych i spółrzędnych władzy naczelniczej, okazał w praktyce niedogodności poważne. Był też w następstwie uznany za niewłaściwy przez samego Kościuszkę. Kiedy były naczelnik, w kilka lat po upadku insurekcyi, planować będzie nowe powszechne powstanie, umyśli on tym razem stanąć na czele wprost z pełną, wzorem rzymskim, dyktaturą, mając pod sobą rząd tymczasowy, ulepszony wzorem amerykańskim, w kształcie i pod nazwą kongresu.

Zarówno rola naczelna Kościuszki, jak i całe dzieło insurekcyjne, zależnie od stosowanego kryteryum porównawczego, rozlicznej podlegało ocenie. Co się osoby Kościuszki jako naczelnika tycze, to w niejakim stopniu musiał on oczywiście tracić na porównaniu z potężnemi postaciami wodzów dawnej Polski, Żółkiewskich czy Batorych, albo znów spółczesnej Francyi, Hochów czy Napoleonów. Rzeczą też jest krytyki przedmiotowej ustrzedz narodową dla naczelnika czułość od przesadnego zaślepienia, od przecenienia psychicznych granic jego indywidualności dziejowej. Ale i nie doceniać go nie należy. Pomimo zawisłości swojej od wpływów postronnych, od magnackiej życzliwości Czartoryskich lub Zamoyskich, od przeważających natchnień Kołłątaja lub Potockiego, zawszeć, nawet ulegając im, Kościuszko głębokie in petto chował zastrzeżenia osobiste, z reguły zaś, daleko częściej niż możnaby sądzić, swoją własną wobec nich, indywidualną, warował linię wytyczną myśli i czynu. W rzeczy samej, niezawiśle od skroś samorzutnej, choć niezawsze szczęśliwej, jego inicyatywy militarnej, osobisty jego udział w dziedzinie czysto politycznej, w najcelniejszych aktach powstańczych, pod względem merytorycznym, a nawet redakcyjnym, był dużo większy, niżby napozór wydawać się mogło. W portfelu Kościuszki, zabranym mu przez Rosyan pod Maciejowicami, wedle relacyi naocznego świadka, który te papiery jeńca miał w ręku, prócz wielu innych ciekawych pism własnoręcznych naczelnika znalazły się też autograficzne bruliony niektórych jego odezw do narodu (les brouillons de quelques-uns de ses manifestes qu'il avait publiés, tout de sa main). Podobnież z dochowanych późniejszych, emigracyjnych jego konceptów własnoręcznych, albo dyktand jego ręką poprawianych, wynika niewątpliwie daleko wyższa, niż się zwykle przypuszcza, osobista inicyatywa polityczna Kościuszki.

Co się z kolei samego powstania jako całości tycze, to złamany tak rychło i doszczętnie półroczny wysiłek insurekcyjny zapewne również traci w zestawieniu z rozpaczną grozą chwili, z wysokością stawki bytu lub niebytu, jak i z jednoczesnym skutecznym impetem obronnym rewolucyi francuskiej. To też »nieczułość i niedbałość samego

narodu« wyrzucaną była insurekcyi przez zgoryczonego jej sternika, Kołłątaja, zaś przez porywczego jej świadka, Sułkowskiego, albo surowego epigona, Machnickiego, wytykane były naprzemiany słabość Kościuszki i niedołęstwo jego otoczenia. Aliści inną, przychylniejszą miarę porównawczą nastręczają dwa poprzednie wysiłki pokrewne, podjęte śród okoliczności nierównie pomyślniejszych, i to przeciw jednemu tylko frontowi rosyjskiemu: bezpłodna, rozpylona ruchawka barska, mająca wszak pod sobą jeszcze pełną podwalinę przestrzenną i ludnościową niepodzielnej Rzpltej, oraz bierna, odwrotowa kampania ukrainnolitewska, rozrządzająca jeszcze dwiema trzeciemi państwowego obszaru i nienaruszonym pełnym aparatem militarnym. W zestawieniu z takiemi precedensami insurekcya Kościuszki, wsparta na nikłym ułomku terytoryalnym i przeważnie improwizacyjnej sile zbrojnej, mając nadto do czynienia naraz z frontem rosyjskim i pruskim, wykazała niezawodnie znakomity, poprostu niespółmierny z przeszłością, torujący nowe drogi przyszłości, postęp energii narodowej.

Jakkolwiekbądź, zjawisko tej dziejowo-politycznej dla narodu doniosłości wymaga wszechstronnego, wyczerpującego ubezpieczenia, utrwalenia narodowego. Nie doczekała się go insurekcya, ani w zakresie konstrukcyjnym, ani, tem mniej, edytorskim. Pod pierwszym względem wiele, najwięcej uczynił ś. p. Korzon, lecz był w swem opracowaniu mocno skrępowany brakiem ogłoszonych źródeł. Najważniejsze i najobfitsze źródła insurekcyjne, pochowane po archiwach rosyjskich, były do niedawna mało przystępne lub zgoła niedostępne. Systematyczna ich publikacya była też dotychczas prawie niepodobieństwem. Wydawnictwo obecne jest pierwszem w tym kierunku usiłowaniem. Opóźnione z powodu wojny, opiera się głównie na materyałach, wydobytych przez p. Dzwonkowskiego z archiwów moskiewskich. Stamtąd mianowicie pochodzą ogłoszone w ofiarowanych obecnie dwóch tomach protokóły czynności i uchwał rady zastępczej tymczasowej warszawskiej, od wyzwolenia stolicy w kwietniu, jakoteż najwyższej narodowej, od końca maja 1794 r., wraz z ich dziennikami. W tomie trzecim, również i z krajowych, warszawskich, krakowskich i lwowskich archiwów, podane będą, sposobem speciminów, niektóre wybitniejsze wyjątki korespondencyi insurekcyjnej, oraz protokóły patentów wojskowych i akces warszawski, obok przypisów i indeksu do całości dzieła. O wyczerpaniu materyałów rękopisemnych, dotyczących insurekcyi, rozrzuconych po zbiorach krajowych, zwłaszcza zaś nagromadzonych w moskiewskiem archiwum państwa i petersburskiem archiwum sztabu, nie mogło być mowy. Czyni się tu, jak powiedziano, krok pierwszy, za którym oby corychlej poszły dalsze. Oby też wy-

dawnictwo niniejsze, przychodząc nazajutrz po setnej rocznicy pamiątkowej zgonu Kościuszki, nie pozostało wyłącznie w zaklętem kole uczonych, lecz trafiło także do szerszych kół czytelniczych polskiego ogółu, wnosząc tam autentyczne świadectwo jednego z najwznioślejszych porywów duszy narodowej, nauczające i krzepiące szczególniej w przeżywanej dziś ciężkiej dobie przełomu i próby.

Warszawa, w czerwcu 1918.

Szymon Askenazy.

WSTĘP.

Rada Najwyższa Narodowa, której akta poniżej ogłoszone zostają, przewidziana była w pierwotnym Akcie powstańczym krakowskim, który w części drugiej, dyspozycyjnej, zawierał organizacyę rządu powstańczego. Obierał on Kościuszkę za Najwyższego Naczelnika powstania i zalecał mu »złożyć zaraz« Najwyższą Radę Narodową, wybrać osoby do niej i przepisać jej organizacyę. Naczelnik stał nad Radą, i podczas gdy władza jego pochodziła bezpośrednio z woli narodu, Rada jedynie z decyzyi i nominacyi Naczelnika czerpała swą władzę, przyczem w zakresie wojskowego dowództwa miała tylko wypełniać rozkazy i urządzenia jego, bez przeszkody i opóźnienia. W razie choroby wodza sam on winien był mianować zastępcę swego, zniósłszy się z Radą. Gdyby zaś śmierć lub inna przyczyna pozbawiła nagle naród Naczelnika, pierwszy z porządku w korpusie Kościuszki oficer miał objąć doraźnie najwyższą komendę, Rada zaś nowego naczelnika nominować przez ten czas obowiązana była. Akt krakowski przepisywał funkcye i zadania Rady. Winna ona była opatrzyć skarb publiczny na utrzymanie wojska i opędzenie wszystkich niezbędnych wydatków, ustanowić podatki, zarząd mieć nad dobrami narodowemi, zabiegać o pożyczkę krajową lub zagraniczną. Do niej należał pobór rekruta, opatrzenie potrzeb wojennych (broni, amunicyi, odzienia), zapewnienie narodowi i wojsku żywności, czuwanie nad porządkiem i bezpieczeństwem w kraju. Miała ona doglądać sprawiedliwości, starać się o wsparcie i pomoc obcych narodów, zatrudniać się prostowaniem opinii publicznej i rozkrzewianiem ducha narodowego. Do jej atrybucyi należało przepisać organizacyę i zasady postępowania komisyom porządkowym, jako jedynym lokalnym władzom wykonawczym Naczelnika i Rady, sądom kryminalnym wojewódzkim i Najwyższemu Sądowi kryminalnemu. Ale przy Naczelniku pozostało prawo ustanawiania sądów wojennych i polowych. Akt zastrzegał, że wszystkie te władze są »doczesne« czyli tymczasowe i ani oddzielnie ani łącznie nie mają prawa uchwalać konstytucyi narodowej, albowiem władza

ich jest legalną jedynie do czasu uwolnienia kraju od nieprzyjaciół i zabezpieczenia samowładztwa narodowego. Gdy cel powstania zostanie dopełniony, głosił Akt, Naczelnik z Radą obowiązani będą zawiadomić naród pod odpowiedzialnością »z osób i majątków«. Wtedy zebranie przedstawicieli narodu »odbierze sprawę z dzieł i postępków władz doczesnych«. Naczelnik i Rada obowiązani byli przez częste odezwy do narodu nauczać go o prawdziwym stanie interesów jego, nie tając, ani łagodząc najnieszczęśliwszych wypadków. »Zaklinamy« brzmiał ustęp końcowy, Naczelnika... i Radę... na miłość Ojczyzny, aby wszystkich używali środków do oswobodzenia narodu i ocalenia ziemi jego. Składając w ich ręku użycie osób i majątków naszych przez ten czas walki wolności z despotyzmem, sprawiedliwości z przemocą i tyranią, chcemy, aby zawsze przytomną mieli tę wielką prawdę, że ocalenie ludu jest najwyższem prawem«.

Jak widzimy, Akt krakowski obiecywał niezwłoczną organizacyę Rady Najwyższej Narodowej i Sądu Najwyższego kryminalnego. W rzeczywistości jednak nie sposób było dorywczo organizować naczelne instytucye. Kościuszko wszczynał Insurekcyę w szczupłem gronie kilku ludzi, Linowskiego, Dmochowskiego, Moszyńskiego, Czackiego, Wodzickiego, przeważnie nie nadających się na naczelne stanowiska. Niektórzy z przywódców Insurekcyi przebywali na emigracyi, ale i ich nominacyi nie można było ogłaszać przedwcześnie, by nie narażać wybrańców i nie utrudniać im przyjazdu do kraju. Główny jednak skład członków magistratur złożyć musiano z działaczy miejscowych. Skompletowanie więc tych instytucyi trzeba było uzależnić od przebiegu wstępnych poczynań insurekcyjnych, od tego, kto się zasłuży, kto ocaleje, kto ujmie w dłonie ster wypadków i wpływy lokalne. Siłą rzeczy utworzenie Rady mogło nastąpić dopiero po uwolnieniu stolic, a ponieważ na przeszkodzie stało jeszcze odgrodzenie Kościuszki, więc dopiero 10 maja podpisał Naczelnik dekret organizacyjny najwyższej magistratury, odezwę, obwieszczającą o tem, 21 maja, a zaledwie w tydzień potem, po przyjeździe Ignacego Potockiego i Kołłątaja do Warszawy, mogła się odbyć jej instalacya. Na przeszkodzie wcześniejszej nominacyi Rady stała też sama kompetencya w tej mierze Naczelnika, który, mając sobie powierzoną dyktaturę jedynie przez grono spiskowców krajowych i na emigracyi, musiał wyczekiwać na aprobatę całego narodu, wyrażoną drogą akcesu do Aktu krakowskiego. Tak też tłumaczy Kościuszko zwłokę w proklamacyi do obywatelów Polski i Litwy z dnia 21 maja 1794: »Czekałem«, powiada, »póki ten Akt (krakowski) od większej części narodu zatwierdzony nie będzie. Bo nie chciałem Rady dawać narodowi z woli jednego województwa, lecz z woli całej, a przynajmniej większej części Polski i Litwy...«

To też, jak twierdzi, wolał na początku w zrewoltowanych województwach sam dawać rozkazy i czynić urządzenia, aniżeli Radę stanowić wprzód, nim go do tego wyraźnie powoła głos innych województw.

Jednak bezpośrednie kierownictwo w powstających województwach, o którem Kościuszko wspomina, wykonalne było jedynie na wązkiej południowej połaci kraju, z którą utrzymywał kontakt po krakowskim wybuchu powstania. Od Mazowsza, a tembardziej dalekiej Litwy, odcięty był oddziałami wojsk nieprzyjacielskich. To też gdy powstały stolice, Warszawa, a potem Wilno, musiały się zorganizować dorywczo, na własną rękę, musiały komuś powierzyć kierownictwo rozporządzalnej siły zbrojnej i zarząd zawisłych od nich bezpośrednio dużych obszarów kraju. W ten sposób bez wpływu Naczelnika i kierowniczych osób z emigracyi powstać musiały zarodki centralnych instytucyi. A skoro uwolnienie stolic nastąpiło pod postacią walki rewolucyjnej, to i poczęcie pierwszych tego rodzaju instytucyi musiało przedstawiać znaczne trudności zasadnicze i techniczne.

Główna trudność tkwiła w tem, że odrazu wyłoniły się dwie odrębne dążności do zorganizowania Rady prowizorycznej. Z jednej strony organizacya odruchowa, samorzutna niejako, z pośród samychże żywiołów walki i zwycięstwa kwietniowego. Zrodziła ją »ulica«, żywioły skrajne, ale te, które krwawiły. Z drugiej strony ujawniły dążność do ujęcia steru wypadków żywioły rozważne, które chciały utrzymać kraj i stolicę w pewnych karbach spokoju i równowagi, a to zarówno ze względów natury wewnętrznej, jak i zewnętrznej. Wewnętrznej, bo były już przed oczami przykłady Paryża, a zewnętrznej, gdyż powodzenie rewolucyi było założone w znacznej mierze na rachubach politycznych, mających na widoku oparcie się przedewszystkiem na Austryi, a po części i na Prusach.

Sieci spisku w Koronie ześrodkowały się głównie w stolicy, ale, już po krakowskiem wystąpieniu Kościuszki, nastąpiły w Warszawie liczne aresztowania, które zmusiły głównych inspiratorów i kierowników roboty spiskowej do ucieczki. Niezadługo jednak spisek się odrodził, dzięki głównie niezłomnej energii i sprężystej działalności emisaryusza kołłątajowskiego Tomasza Maruszewskiego, krańcowego jakobina. Oblicze polityczne głównego organizatora nadało odpowiednie zabarwienie radykalne organizacyi spiskowej w ostatniej jej fazie: składali się na nią przeważnie najjaskrawsi czerwieńcy zarówno z pośród cywilnych, jak i z młodych oficerów artyleryi, a przedstawiciele cechów, z szewcem Kilińskim, rzeźnikiem Sierakowskim i kupcem Kriegerem na czele, stanowili w niej żywioł najbardziej umiarkowany,

ale w gruncie rzeczy społecznie niezdecydowany i na wszelkie wpływy podatny.

Rewolucyę w Warszawie przeprowadziło przedewszystkiem wojsko, ale lud warszawski czynnie ją wsparł i sukces przyśpieszył. Był w tym ludzie zapał wielki, samozaparcie i poświęcenie, a według świadectwa Zakrzewskiego straty w cywilnych były znacznie większe, aniżeli w wojskowych. W walce jednak ulicznej brało udział niemal wyłącznie samo pospólstwo, a więc czeladź rzemieślnicza, wyrobnicy, służba wszelaka. Warstwy zaś zamożne, oświecone, patrycyat miejski, oczekiwały z niepokojem na przebieg walki, zaryglowawszy się w mieszkaniach swych, i dopiero gdy szale przeważyły się stanowczo na stronę polską, strzały cichły lub zogniskowały się w pewnych punktach, i niebezpieczeństwo minęło, wyłoniły się na ulicę, by opanować sytuacyę i wziąć udział w rządzie.

Jedną z najpopularniejszych postaci w Warszawie był wówczas Zakrzewski, prezydent miasta z końcowej doby Sejmu Wielkiego. Liberalny umiarkowaniec, potrafił zaskarbić sobie zaufanie zarówno Dworu, jak i pospólstwa. Próbowano go wciągnąć do organizacyi spiskowej, on jednak, legalista z usposobienia, udziału swego odmówił. »W trzynastej godzinie insurekcyi warszawskiej wezwał go król do zamku przez szambelana Strzembosza, by wpływu swego użył i lud uspokoił«. W swoich zeznaniach petersburskich powiada, że »sam wtedy nic nie wiedział, co począć, do kogo się zwrócić, i nawet chwilę namyślał się, czy nie szukać dla siebie schronienia«. Ale trwało to krótko. Zaledwie go spostrzeżono, tłum wziął go na ręce i wśród szumnych owacyi ogłosił prezydentem. Nawiązywał ten lud do tradycyi, wskrzeszał, o ile mógł, dawny porządek z doby sejmowej. W tym dniu 17 kwietnia znaleźli się obok Zakrzewskiego na ratuszu inspiratorzy ruchu, prowodyrzy walk ulicznych, ludzie szerszemu ogółowi mało znani, i sformowali rząd tymczasowy. Wybrańcy jednak rewolucyjnego pospólstwa, młodzi jacyś czerwieńcy, nie potrafili zapanować nad sytuacyą i nawet imiona ich nie przechowały się w pamięci potomnych. W zamian poczęły się organizować żywioły umiarkowane i w samym Zakrzewskim znalazły najgorliwszego sprzymierzeńca. Na wezwanie prezydenta, rozesłane 18 kwietnia, zjawił się nazajutrz na ratuszu szereg bardziej znanych osobistości i utworzył Radę Zastępczą Tymczasową Księstwa Mazowieckiego, aby ta kierowała operacyami tak cywilnemi, jako i wojskowemi, nim Kościuszko przystąpi do ustanowienia Rady Narodowej. Przedstawiciele rewolucyjnego pospólstwa ustąpić musieli przed opinią szerokich, ale biernych dotąd mas, podlegających autorytetowi znanych nazwisk, często zupełnie nieodpowie-

dnich na kierownicze stanowiska, często przyjmujących je z obawy, to znów dla dogodzenia ambicyi, a nie w poczuciu swej zdatności. Zasiedli w Radzie przedstawiciele zamożnego oportunistycznego mieszczaństwa i liberalizującej szlachty. Dużą rolę odegrały też cechy, których główny przedstawiciel, Kiliński, aczkolwiek wyzyskiwany niekiedy przez żywioły radykalne, częściej jednak poddawał się wpływom z Dworu idącym.

Głowa Rządu, prezes RZT, sam prezydent Zakrzewski, niezbyt pochlebne, jakeśmy widzieli, swemu zapałowi rewolucyjnemu wystawił świadectwo. Za największą zasługę poczytywał później opiekę, roztaczaną nad Targowiczanami, że »jednych od rzezi i rabunku ratował, innym powrozy na szyjach przerzynał«; niezmiernie pracowity i nieskazitelnie prawy, ale zbyt miękki i na wpływy żywiołów oportunistycznych podatny, obcy przytem wszelkim gwałtownym metodom taktyki rewolucyjnej i mało wiary posiadający w sukces przedsięwzięcia, a przytem dziwnie nieznający się na ludziach, nadawał się jak nikt inny do kierownictwa jakimś możliwie najbardziej apolitycznym wydziałem, np. Wydziałem żywności, ale jako prezydent rewolucyjnej stolicy, jako organizator »municypalności«, będącej *sui generis* gwardyą narodową, jako wreszcie chwilowy sternik całej nawy rządowej, »Naczelnik«, jak go początkowo nazywano, nie dorastał miary nadzwyczajnych okoliczności, śród jakich działać mu wypadło. Przewodnik rządu, od którego zawisł w znacznej mierze początkowy rozmach powstania, wyjednywał zapomogi rządowe dla rodzin więźniów stanu, wstrzymywał sekwestry i konfiskaty, przewlekał wymiar sprawiedliwości. Człowiek dobry a słaby, nie chciał bez litości łamać wszystkiego, co krępowało istotne siły powstającego narodu. Jako tymczasowy organizator rządu i 40-dniowy niemal dyktator w stolicy, wywarł Zakrzewski wpływ decydujący a nader ujemny na wybór członków RZT, deputacyi rządowych i komisyi porządkowych. Dzięki niemu przedostali się do Rady i na inne stanowiska wpływowe, do przeróżnych komisyi i deputacyi, ludzie nieodpowiedni, bierni, nieraz wręcz szkodliwi.

Tak, z członków RZT, komendant siły zbrojnej Księstwa Mazowieckiego, generał Mokronowski, był szwagrem królewskim i należał do zdecydowanych opozycyonistów, pozbawionych wiary w celowość powstańczego przedsięwzięcia i doszukujących się wszędzie znienawidzonego francuskiego radykalizmu. Deboli, żonaty z Rosyanką, ks. Golicynówną, i od Rosyi materyalnie zależny, miał sobie poruczane najdrażliwsze funkcye, a do jakiego stopnia było to nieoględne, dowiodło tego późniejsze jego zachowanie, gdy w pierwszej połowie września wyjechał do Galicyi, skąd przemknął się na Wołyń i tam złożył przed gubernatorem Sze-

remietiewem wyczerpujące zeznanie o najtajniejszych zabiegach rządu polskiego oraz liczebności i rozkładzie wojsk insurekcyjnych. Działyński i Dzieduszycki, posesyonowani w dzielnicy pruskiej i austryackiej, udali się w kordon pruski do dóbr swoich, gdzie zostali niezwłocznie aresztowani i pociągnięci do zeznań. Jan Nepomucen Małachowski stronił od wszelkich stanowisk drażliwych, wymówił się od udziału w Deputacyi indagacyjnej i w Sądzie kryminalnym, a niezadługo usunął się od udziału w rządzie i w samej insurekcyi i wyjechał za kordon. Wulfersa, szwagra Linowskiego, przyłapano na porozumiewaniu się z jeńcami Rosyanami i usuwaniu z archiwum misyi rosyjskiej papierów, kompromitujących króla, za co wyłączony został z grona RZT a potem stracony przez pospólstwo. Horain był opieszały z natury, a mając nadomiar słabość do trunku, przyczynił się później do klęski korpusu generała Sierakowskiego. Węgierski, aresztowany przez Igelströma przed wybuchem powstania, złożył już wtedy zeznania wysoce kompromitujące spisek, o czem nie mógł nie wiedzieć rząd polski, gdyż zeznania te przychwycone zostały wśród papierów ambasady rosyjskiej. Z pomiędzy dwóch radykałów, jacy się przecisnęli do Rady, Ignacy Zajączek okazał się w następstwie pospolitym karyerowiczem, z jednej strony polecając uniżenie swe usługi Czartoryskiemu, a z drugiej wysługując się władzom francuskim jako dyrektor poczt i gwałciciel tajemnicy listowej za Księstwa warszawskiego. Aloe, syn byłego agenta dyplomatycznego rządu rosyjskiego, sam w następstwie dostarczał raportów policyjnych rezydentowi francuskiemu w Warszawie, a później informował Nowosilcowa w sprawach masońskich Królestwa. Wreszcie Szymon Szydłowski, kasztelan żarnowski, był do niedawna jednym z ruchliwszych targowiczan, aczkolwiek później należał do opozycyjnych posłów sejmu grodzieńskiego.

Prócz Wulfersa wybrano pięciu mieszczan: Fr. Makarowicza, Fr. Tykiela, St. Rafałowicza, Fr. Gautier, Jana Kilińskiego. Z nich pierwsi czterej należeli do patrycyatu miejskiego, do sfer radzieckich, podatnych na wpływy dworskie, i tylko Kiliński, jako przedstawiciel cechów, radykalizował niekiedy, ale, przy braku charakteru i ukształcenia, nie mógł odgrywać samodzielnej roli kierowniczej.

Z pozostałych radców Andrzej Ciemniewski był opozycyjnym posłem sejmu grodzieńskiego, a trzej inni potrafili i w czasach późniejszych utrzymać przodujące w narodzie stanowiska (Mostowski, Wybicki, Kochanowski; dodać jeszcze do nich należy już wzmiankowanego Ksawerego Działyńskiego). Z czterech później dobranych radców trzej należeli do magnateryi, zachowującej się wogóle z rezerwą względem powstania, czwarty zaś, Stan. Wasilewski, był siódmym

w Radzie mieszczaninem, należącym również do najzamożniejszej warstwy warszawskiego mieszczaństwa.

Aczkolwiek Rada swą kompetencyą obejmowała w założeniu tylko Księstwo Mazowieckie, jednak ona właśnie stworzyć musiała szereg instytucyi pomocniczych, które po 40 dniach rządów Rady Zastępczej, po przybyciu Ignacego Potockiego i Kołłątaja i uformowaniu się Rady Najwyższej, pozostały na stanowisku, rozszerzając swe funkcye i tylko nieznacznie zmieniając swój skład. W ciągu 40 dni swego istnienia RZT wyłoniła blisko 30 komisyi i deputacyi centralnych oraz 10 komisyi porządkowych lokalnych, do których nominowała ogółem około 600 osób. Powołano do życia ogólną komisyę porządkową ziemi warszawskiej, a właściwie Księstwa Mazowieckiego, zwierzchnią nad innemi komisyami (57 nominacyi), Sąd kryminalny (34 nominacye), Komisaryat wojskowy (28 nominacyi), Deputacyę do dozoru nad więźniami (34 nominacye). Żywioł bierny, jaki się do tych wszystkich instytucyi dostał, osłabił w zarodku rewolucyjny impet. Wytworzyła się w instytucyach naczelnych opozycya zachowawcza, która paraliżowała sprężystość i jednolitość władzy wykonawczej. Chwiejność znowu rządu, przy ówczesnej trudności położenia, zrodziła rozdwojenie w samem społeczeństwie. Knowali tajnie zwolennicy Prus i Moskwy, a z drugiej strony, z łona żywiołów radykalnych, wyrastał i wciąż potężniał prąd jakobiński, pragnący wtoczyć powstanie na tory francuskie. To też już 8 maja pisał N. Naczelnik do RZT, że życzy sobie »użycia osób pewnych, wolnych od plamy podejrzenia... dlatego z Deputacyi żywności niektóre osoby chce mieć rugowane«.

Niezawodnie była w Radzie pewna ilość ludzi zacnych, ale brakło tej sprężyny, któraby zdolna była wynieść rząd całkowicie ponad poziom tego kunktatorstwa w działaniu, które cechowało Sejm Czteroletni i mimo najlepszej jego woli do tak opłakanych w kampanii 1792 roku doprowadziło wyników.

Kościuszko, obok ciążących na nim najnaglejszych obowiązków natury wojskowej, musiał pod względem politycznym przedewszystkiem dbać o utrzymanie nienaruszonej jedności reprezentowanej przez się naczelnej władzy powstania. Na tem też tle wynikł konflikt pomiędzy nim a wyłonioną na Litwie z inicyatywy Jasińskiego magistraturą centralną. Naczelnik ujawnił mocne nieukontentowanie, że akt wileński odbiegał w brzmieniu swojem od Aktu krakowskiego i nie wymieniał jego naczelnictwa; oburzony też był do żywego, że magistratura wileńska nazwała się Radą Najwyższą Narodową. Podejrzewał w tem dążenie do litewskiego separatyzmu, zaś, jak wyżej już zaznaczono, przykładał wiele wagi do poszczególnych lokalnych za-

twierdzeń swego naczelnictwa w aktach powstańczych. Podnieść należy, że analogiczny zatarg, o mniejszem tylko napięciu, miał również miejsce pomiędzy Naczelnikiem a Radą warszawską. Otrzymawszy bowiem pierwszą odezwę RZT o dokonanem powstaniu w stolicy i uformowanym rządzie, przysłaną przez kuryera Oyrzanowskiego, Kościuszko nie uznał przyjętej przez Radę nomenklatury i pierwszy swój list do Rady zaadresował »Do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego« z obozu pod Igołomią 25 kwietnia. W tem piśmie, wyraziwszy swą radość z otrzymanych wiadomości, potwierdził »jak najsolenniej wybór osób do Rady Zastępczej Tymczasowej warszawskiej, które sobie w tak ważnej dla narodu chwili na ufność publiczną zasłużyły«, dalej jednak dodał: »chcę tylko, aby to szanowne zgromadzenie wzięło dla jednostajności rządu dzisiejszego imię Komisyi Porządkowej Stolicy i Księstwa Mazowieckiego. Stanowię też Komisyę jedyną władzą w Warszawie i w całem Księstwie Mazowieckiem, którejto władzy prawidła i granice w trzech... zamykają się przepisach: 1-o dopełniać wszystkie zalecenia moje; 2-o uskutecznić to wszystko, co Komisya Porządkowa województwa krakowskiego już uskuteczniła; 3-o czynić to wszystko, co... przyśpieszyć może ogólne powstanie Narodu...« Jednakowoż na trzeci już dzień Kościuszko, ze względu na niezbędność magistratury centralnej w wyzwolonej stolicy, poprzednią decyzyę zmienił w liście 27 kwietnia, adresowanym do »Narodowej Rady Zastępczej Tymczasowej warszawskiej.« Pisał w nim: »Gdy z powtórnej odezwy przez pułkownika Sokolnickiego widzę, iż oprócz RZT ustanowiona jest oddzielnie Komisya Porządkowa Księstwa Mazowieckiego, a z chwalebnych tej Rady czynności lepiej poznaję zamiary, dla których ona ufność swą wzięła, chętnie cofam pierwsze żądanie moje i nie tylko zgadzam się na denominacyę, pod jaką już jest znana, ale na rozkład jej i sposób postępowania przyjęty...«

W ten sposób siłą rzeczy stolica, dzierżąca arsenał i skarb, stała się ośrodkiem insurekcyi. Powstanie szerzyło się szybko, ale był to prąd, wymagający pomocy i regulacyi. Chodziło o to, aby prowincya trzymała się ściśle postanowień krakowskich, żeby nie dopuścić do wyłamywania się od uchwalonych norm co do rekruta, milicyi, pospolitego ruszenia, podatków i innych ciężarów. I tu słaba ręka kierownicza RZT niezdolna była w kraju zaszczepić ducha energicznej egzekutywy. Ochraniała przytem nadmiernie interesy możnych, główny ciężar powstania zwalając na barki ludu, który przeciwnie należało zachęcić i wciągnąć do powstania w imię własnego jego interesu.

W swej polityce finansowej RZT jako główny podatek powstań-

czy ustanowiła t. zw. pobór, rodzaj postępowego podatku dochodowego, który obciążał przedewszystkiem budżet warstw biedniejszych. Pobór ten gwałtownie krytykowali radykali: »Podatki, mówili oni, jakie nałożono na Warszawę, wydają się tak przesadzonymi, jak gdyby chciano ukarać ten lud za jego bohaterstwo.« I Kościuszko przychylił się do tego stanowiska i kazał skreślić cały szereg niższych pozycyi tego podatku: »Ostudza się zapał ludu«, pisał do Rady 8 maja, »gdy zbyt uciążliwe podatki nakładają się na klasę ubogich, a taki właśnie pobór w uchwale na miasto Warszawę postrzegam... Pobór... uchwalony... tak chcę mieć umiarkowany, aby lud ubogi lekko dotykał, a potem szedł w progresyę majątku każdego obywatela«. A potem, 30 czerwca, raz jeszcze powtarzał: »...Trzeba ubogiemu ludowi uczynić ulgę w tem, na co się najbardziej uskarża i co go najbardziej dolega, trzeba zmniejszyć powinności i warty, które go od rzemiosł odrywają i odejmują mu sposób wyżywienia się, trzeba mu zmniejszyć podatki, na które sarka i które opłacać nie jest może w stanie...«.

Dla ministrów cudzoziemskich zalecał Kościuszko Radzie Zastępczej Tymczasowej »dostrzeganie bezpieczeństwa... wyjąwszy dworów wojnę z nami toczących« (ten zwrot w liczbie mnogiej świadczy, że Kościuszko już wtedy zdawał sobie sprawę, że wojny z Prusami nie da się uniknąć), zastrzegał jednak, że »traktowanie z nimi bez referencyi do mnie następować nie powinno,« i »żaden układ z żadnym ministrem interesów zagranicznych, w rzeczach zwłaszcza większej wagi, *definitive* czyniony nie będzie bez mojej wiadomości i rezolucyi«. Pomimo takiego zastrzeżenia Rada prowadziła politykę na własną rękę i z Rosyą np. gotowała walkę podobnie ospale, jak w roku 1792, z góry nie wykluczając możności układów. To też już 8 maja »dziwował« się Kościuszko w liście do RZT, że Departament interesów zagranicznych nie donosi mu o swoich czynnościach i Naczelnik dowiaduje się o nich jedynie z ogólnikowych wzmianek w raportach Zakrzewskiego.

W stosunku do Prusaków, aczkolwiek sam Kościuszko nie doceniał współdziałania ich z Rosyą i łudził się dobrym skutkiem swojej medyacyi francusko-pruskiej oraz propozycyi współdziałania, nawiązujących do przymierza z 1790 r., a wysuniętych za pośrednictwem Dzieduszyckiego i Buchholza, co w ostateczności doprowadziło do fatalnej samozłudy pod Szczekocinami, Rada jednak szła znacznie dalej, z początku chciała nawet wydawać Prusakom ich dezerterów, i ufnem uchem przysłuchiwała się podstępnym podszeptom medyacyi polsko-rosyjskiej, wysuwanej przez Buchholza.

Jeńców rosyjskich traktowano lepiej, aniżeli własnych żołnierzy, i wydawano na nich sumy z ubogiej szkatuły powstańczej, szlachetną zapewne powodując się intencyą, lecz także poniekąd nie chcąc, podobnie jak w r. 1792, pomimo wojny, zrywać z Rosyą ostatnich mostów, a do dozorowania tych jeńców wyznaczono ludzi tak niepewnych, jak zruszczonego Debolego lub dawnego bankiera poselstwa rosyjskiego, Meyznera.

Również w tymsamym celu umożliwienia układów z Rosyą, a zarazem ratowania dobrych stosunków z Austryą i Prusami, RZT pragnęła za wszelką cenę uniknąć oskarżeń o tendencye antydynastyczne lub antyreligijne, o naśladowanie wzorów rewolucyi francuskiej. To też, z tych względów, usiłowano nawiązać z królem dobre stosunki, opierano się aresztowaniom i egzekucyom, pozwolono wielu skompromitowanym zbiedz, aresztowano tylko na wyraźne żądanie Naczelnika. Starała się Rada możliwie najdłużej odwlekać sądy i wyroki, to też sprawy o zdradę stanu odsyłała do nieistniejącego Najwyższego Sądu kryminalnego. Napróżno Kościuszko zalecał, aby »żal przeciw zdrajcom Ojczyzny dla próżnych formalności tępiony nie był«, albowiem »ostudza się zapał ludu..., gdy więźniowie..., o zdradę... osądzeni, mają pobłażanie, wygody i łatwą ze złymi komunikacyę«; napróżno dowodził, że niezadowolenie ludowe podnosi się wtedy, »kiedy go ziębi zbytnie rządu umiarkowanie i opóźnienie sprawiedliwości na złych«; napróżno nakazywał, żeby wszyscy więźniowie osobno trzymani byli, i dziwił się, że »na tak ważną sprawę nie dosyć dawano dotąd ostrożności«. W ciągu pierwszych zaraz po powstaniu dni wydano w Warszawie taką moc paszportów z podpisem Wilhelma Horalika, że nawet RZT uznała w tak łatwem wydawaniu paszportów »wielką nieprzyzwoitość«, a Kościuszko pisał do niej, że »jeżeli w pozwalaniu wyjazdu dla ludzi złych i oziębłych« dozór paszportowy »pokazał się łatwym, tego chwalić nie mogę«. Nie przeszkodziło to jednak, że tenże Horalik otrzymał niezadługo nominacyę na zastępcę w RNN. Badanie przychwyconych papierów ambasady rosyjskiej, mimo nieustannych publicznych zapewnień, nie posuwało się jakoś naprzód, pozwalano na usuwanie najbardziej kompromitujących, nie wszczynano, na podstawie osiągniętych z nich danych żadnego śledztwa ani procesu. Dozór więźniów politycznych był fatalny: korespondowali oni z kim chcieli, a niekiedy wysyłali nawet swych zaufanych do opieczętowanych mieszkań w celu usunięcia stamtąd kompromitujących papierów. »Siła nasza rządowa jest dosyć wątła,« pisał Zakrzewski do Kościuszki, i Warszawa doskonale odczuwała słabość tego rządu i jego bierność. Lud i wojsko dokonali rewolucyi. Należało ten lud spo-

żytkować, dopuścić do współczynu. Ale Rada nie dowierzała prądom demokratycznym, obawiała się ich sama i wszelkimi sposobami miarkowała inicyatywę i dążność do czynu żywiołów ludowych, odejmując powstaniu charakter rewolucyjny i wszechstanowy.

Ostrą krytykę stosunków panujących za RZT dał namiętny czerwieniec, Joachim Moszyński, w nocie z dnia 10 maja 1794 r.: »1, Lud, który rewolucyę tak sławną uskutecznił, jest z najwyższą pogardą traktowany. 2, Mokronowski i na liście naznaczeni duszą i ciałem królowi poświęceni i przez tych król dużą ma influencyę, i znać oczywiście, że partya jego co dzień się powiększa. 3, Rada wojenna, złożona z oficerów wszystkich korpusów, zawsze na ustęp wychodzi, przy każdej decyzyi, a Mokronowski w liczbie dwóch lub trzech widzi mi się decyduje i stanowi, a w liczbie tych zawsze Cichocki. 4, Mokronowski bezustannie miewa konferencye z królem i całą familią. 5, W zamku *comme dans un asile sacré* jest banda łotrów, a powiadają, że i kilku jest tam oficerów moskiewskich. 6, Sesye król zawsze miewa ze swymi adherentami. 7, Cichocki równie zawsze w Komisaryacie, a sam jestem świadkiem, że na płótno, którego dość ma w magazynie, jeden pułk trzy tygodnie czekał a on zawsze pod różnemi pozorami zwłóczył wydania. N. b. Dwóch oficerów moskiewskich przechowanych znaleziono u niego dwa dni po rewolucyi. Złożył on tę winę na swego adjutanta, lecz powiadają, że ten jest niewinny. 8, Aresztanci, tak polscy, jako i moskiewscy, tak są źle strzeżeni, że komunikacyę między sobą łatwą i z zewnętrznymi mieć mogą. 9, Subsellia są napełnione ludźmi podejrzanymi, nawet i szpiegami dawniej od Moskalów płatnymi. Za moją instancyą Płoński z Deputacyi do aresztu wzięty, Rylski, redaktor praw grodzieńskich, oddalony, Meyzner, bankier moskiewski, oddalony od pieczy nad niewolnikami moskiewskimi, która mu była powierzona. 10, Sposób traktowania z ministrami zagranicznymi jeden dla wszystkich, i z równą oziębłością szwedzki, duński, jak i pruski. 11, Sądy kryminalne obiecują, że wszyscy kryminaliści będą uznani niewinnymi, bo już i o Rogozińskim mówią, że nie masz go czego sądzić. 12, Paszportów co niemiara wydają, a wielu takim, którzyby raczej do aresztu być brani powinni. 13, Według zeznania złapanego oficera rosyjskiego na szpiegowaniu ten wyznał, że codzienny raport Igelström ma z Warszawy. Nasi zaś przeciwnie żadnych swoich nie mają szpiegów. 14, Oficerom rosyjskim stół na osobę po 9 fl. rachują i ekspens na ich utrzymanie bardzo wiele kosztuje. 15, Rada wojenna okrutnie pieniędzmi szasta i dużo, jak słyszę, wyekspensowali; Sierpińskiemu na przykład na drogę do Naczelnika dano 150 czerw. zł. i wszystko w tej proporcyi płacą.

16, Dzieduszycki na czele dyplomatyki, a wiadome jego sentymenta; miał sobie już pozwolić dać rezolucyę dyplomatyczną bez opowiedzi Radzie. 17, Słowem mówiąc, w całych robotach zdaje się być, jak gdyby arystokracya i zupełna anarchia była jedynym celem. 18, Podatki zaś na Warszawę włożone zdają się być tak przesadzone, jak gdyby chciano ten lud karać za jego bohaterstwo. Litwa zaś, która aktem swoim i listem pisanym do Naczelnika dowodzi duch nieczysty, lecz podobno tylko przez pana Chlewińskiego inspirowany, potrzebowałaby gwałtem przysłania tam generała z Korony, bo straszne rozróżnienia między litewskimi panują. 10 maja 1794. Moszyński«.

Kościuszko, opierając się na wzorach amerykańskich i rewolucyjnych francuskich, otworzył drogę do szarż dla wszystkich, bez względu na pochodzenie, i zaawansował wielu podoficerów i szeregowców na oficerów za walkę warszawską, co oczywiście podniosło znakomicie zapał w armii, ale z realizacyą tej decyzyi zwłóczono i w szerszym zakresie nigdy jej nie wykonano.

Szerokie warstwy stolicy, niezmiernie podniecone i zaniepokojone, przez cały czas rządów RZT nie tylko do niej, ale i do najpopularniejszego z jej przedstawicieli, prezydenta Zakrzewskiego, nie miały jednak w gruncie rzeczy nieograniczonego zaufania i w dniu 8 maja, gdy w karecie prezydenta wysłano paru członków RZT dla sprowadzenia króla z Pragi, tłum nie puszczał ich, krzycząc, że to Zakrzewski ucieka z Warszawy w ślad za królem. Ten ferment ludowy wyzyskały kluby, zorganizowane przez żywioły radykalne jeszcze w dniu 19 kwietnia, w tym celu, aby, »udzielając sobie wzajemnie światła i wiadomości, rząd i zwierzchność poczciwem zdaniem, dobrą radą i zbawiennymi projektami zasilać«. Należeli do nich niedawni przedinsurekcyjni spiskowcy odłamu radykalnego, mający duże zasługi z doby przygotowań i walk kwietniowych, późniejsi inspiratorzy i czynni działacze Komitetu weneckiego i kierunku »deputacyjnego« w dobie emigracyi poinsurekcyjnej, w dobie Legionów. A więc najczynniejsi z organizatorów spiskowych: Jan Kiliński, Józef Pawlikowski, Tomasz Maruszewski, Maciej Mierosławski, Piotrowski, Grossmani, ks. Józef Meier i ks. Floryan Jelski; późniejsi dzielni oficerowie legionowi i napoleońscy: najzaufańszy potem adjutant Dąbrowskiego Eliasz Tremo, Jan Dembowski, Kazimierz Konopka; ówcześni radykalni oficerowie insurekcyjni, szczególniej z pomiędzy artylerzystów, z poległym niezadługo pod Chełmem dzielnym majorem Chomentowskim na czele; publicyści, po części przyszli wybitni działacze Deputacyi paryskiej: ks. Dmochowski, Taszycki, Kalasanty Szaniawski, Alojzy Orchowski, Karol Eisbach; uczeni Szulecki i Samuel Linde; wreszcie z generalicyi

generał Zajączek i bohater insurekcyi wileńskiej Jakób Jasiński. Kręciło się coprawda pomiędzy nimi, jak zwykle w obozach skrajnych, również niemało ludzi podejrzanych lub wręcz agentów-prowokatorów, starających się wyzyskać dla swych niecnych celów gwałtowny nastrój klubów i ich działalność.

Dopiero 19 kwietnia kluby się ujawniły i tem jakby ulegalizowały, ale istniały one i przedtem, w formie radykalnych kół spiskowych. Jeszcze w listopadzie 1793 roku Sievers zalecał z Grodna jaknajmocniej szpiegowi ambasady rosyjskiej w Warszawie, Aubertowi, »aby wyszukiwał kluby, nie szczędząc na to ekspensy«; w tym zamiarze obiecał już przedtem czerw. zł. 500 Rogozińskiemu, a »w razie odkrytych przez tegoż takowych zgromadzeń, aby natychmiast aresztowane zostały osoby, bądź Francuzi czyli Polacy, oraz papiery ich zabrane«. Później, w tych dniach, w których panowała ulica, żywiołowość górowała nad organizacyą i kluby z trudem podążały za biegiem wypadków, bądź biernie je obserwując, bądź też napróżno starając się ująć w dłonie ster zdarzeń. Zauważyły to żywioły umiarkowane, a nie mogąc dostatecznie wytłumaczyć postawy i akcyi tłumu kierownictwem klubowem, starały się tłumaczyć zachodzące wypadki działalnością innych jeszcze klubów, ukrytych, zakonspirowanych. Stąd poszukiwano ich wszędzie, nawet w kolegium i w szkole ks. Pijarów, na co RZT otrzymała takie zapewnienie: »Niżej na podpisie wyrażeni Rector Collegii Regii i drugi prefekt szkół oświadczamy przed Radą Zastępczą Tymczasową, jako w naszem kollegium żadnych klubów niemasz i nie było. Dan w Warszawie dn. 23 kwietnia 1794. X. Konstantyn Kłopocki Rector Collegii Scholarii Piarum, X. Ostrowski S. P. Prefekt szkół. My niżej podpisani rektor konwiktu i prefekt tożsamo zaświadczamy tegoż dnia i roku. X. Waleryan Wąsowski rektor mp. X. Kajetan Kamieński prefekt mp.«

Kluby występowały przeciwko Radzie, że nie umie wyzyskać zapału ludowego, że traktuje lud, który rewolucyę uskutecznił, z najwyższą pogardą, że niższe urzędy napełnione są ludźmi podejrzanymi, a nawet szpiegami rosyjskimi; żądały zerwania z Prusami, uwięzienia Buchholza, usunięcia z Wydziału Dyplomatycznego królewczyka Dzieduszyckiego. Pod ich presyą Rada zmuszona była do przeprowadzenia formalnej rewizyi w zamku i dozorowania króla. Zgodnie z aktem krakowskim domagały się kluby uwięzienia i przykładnego ukarania uczestników Targowicy i sejmu grodzieńskiego; żądały aresztowania szeregu osób, znanych ze swej poprzedniej zdradzieckiej działalności, nie wypuszczania nikogo z Warszawy, najśpieszniejszej rewizyi papierów, zabranych w ambasadzie rosyjskiej, w obecności delegatów od

ludu. Ale, domagając się surowego traktowania »wyrodnych Polaków«, uniemożliwienia im ucieczki i porozumiewania się między sobą, były kluby zwolennikami łagodnego obchodzenia się z jeńcami wojennymi, iżby »człowiek, w niewoli zostający u ludu o wolność walczącego, poznał, że słodsza niewola« taka, aniżeli wolność pod knutem caratu.

Pod presyą klubów usunięto z deputacyi Rylskiego, Płońskiego i Meyznera. Przez Maruszewskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Zajączka, utrzymywały kluby pewien wpływ na Kościuszkę, na Ignacego Potockiego i wreszcie na najbliższego sobie duchem Kołłątaja. Przesyłał też Kościuszko ciągłe napomnienia do Rady, domagając się dozorowania króla, odsunięcia go od wszelkich wpływów, kontrolowania jego korespondencyi, i ganił zwłokę w rewizyi papierów ambasady rosyjskiej, niedbalstwo w dozorze więźniów, łatwość wydawania paszportów; polecał ograniczyć wpływ Dzieduszyckiego, ulżyć przeciążeniu podatkowemu biedniejszej ludności. »Nieukontentowanie Twoje, gdyby przeszło do ludu, już nie osłabić (władzę naszą rządową), ale ją rozniesć może«, odpisał Zakrzewski Kościuszce 22 maja. Rada »wdzięcznie przyjmowała napomnienia«, zbywała je czczemi obietnicami, nie przyznawała się do win, ale ani charakteru swego zmienić nie była w stanie, ani nadać większej sprężystości i przezorności egzekutywie.

21 kwietnia nastąpiła pierwsza demonstracya ludowa, zorganizowana przez kluby, które przedstawiły Radzie Zastępczej tymczasowej »żądania obywatelskie«, złożone z 23 punktów. Rada częściowo ustąpiła, starając się ratować pozory. Członkowie Rady, odznaczeni chustką ponsową, przewiązaną na lewej ręce, mieli odtąd wysłuchiwać skarg ludu. Ograniczono wydawanie paszportów, zorganizowano dozór nad pocztą, nakazano rewizyę papierów rosyjskich, obostrzono dozór nad więźniami, utworzono Sąd kryminalny, cofnięto nakaz zwrócenia broni, rozchwytanej przez lud, uwięziono biskupa Kossakowskiego, Ożarowskiego, Ankwicza, Czetwertyńskiego i Boscampa. Ale w gruncie rzeczy Rada nie zmieniła swych przekonań, oględności i łagodnej praktyki.

Błagała Rada o spokój. Ale ustępstwa ani groźby nie pomogły. Klubiści czuli za sobą poparcie ludności. »Zgiełk ich« — pisał Zakrzewski do Kościuszki — »częstokroć imponować nam zaczyna«. »Sądowi kryminalnemu (klub) aż do ulęknienia zagroził«. Klubiści aresztowali z powrotem i osadzali w więzieniu ludzi, których Rada poleciła wypuścić. Owo »zagrożenie« przez klub Sądowi kryminalnemu polegało na tem, że członek klubu, Jan Kiliński, mianujący się »naczelnikiem ludu«, podał w jego imieniu żądanie treści następującej: »Oddani zdrajcy pod Sąd kryminalny całą uwagę przez nich unieszczęśliwionego ludu zwra-

cają, ale tembardziej, kiedy już kilka dni upłynęło, a żaden z tych obmierzłych wyrodków nie padł ofiarą sprawiedliwości. Prosi zatem lud i żąda od Sądu kryminalnego, w którym całe swoje zaufanie złożył, aby przed niedzielą przynajmniej jeden ze zdrajców słuszną odebrał karę. Znękany wielą nieszczęściami i długiemi doświadczeniami lud, baczny jest na bezpieczeństwo ogólne, troskliwym jest, aby amnestya dla zdrajców wspominaną nie była. Żąda przykładu surowości Sądu, a przeto doprasza się o zaspokojenie słusznej swej obawy, której skutkiem mogłyby być sprawiedliwe ze strony ludu inkonweniencye, czyli, jaśniej mówiąc, lud przymuszonymby się widział, puściwszy mimo sąd sprawiedliwość zwłóczący, jednego po drugim wyprowadzać i zabijać zdrajców. Takie jest przełożenie ludu, na które stosownej czeka w skutku rezolucyi. Jan Kiliński, naczelnik ludu«.

W tym czasie Sąd kryminalny Księstwa Mazowieckiego zbadał właśnie, »w jakiem rozlokowaniu i pod jakową strażą« znajdują się aresztowani, i 24 kwietnia złożył w tej sprawie raport Radzie Zastępczej Tymczasowej, poczem, wyprowadziwszy naprędce indagacye z niektórych aresztowanych, przesłał je nazajutrz Radzie wraz z nowym raportem, podpisanym przez prezydenta Karola Wodzińskiego. W tym raporcie, wyjaśniwszy pokrótce, o co oskarżeni są więźniowie stanu — biskup Kossakowski, Ożarowski, Zabiełło, Ankwicz, Boscamp, Oborski, Rogoziński, Aubert, Woyniłłowicz, Kontrym, Breja, Wilamowski, Roguski, Polanowski, Piętka, Szulc, Łukasz Hreczyna, Górski kamerdyner i Bartłomiej Stankonowicz cukiernik ks. biskupa Kossakowskiego, księża Tiener i Naramowski, Wincenty Dzięciołowski, Katarzyna Kobylańska, Mieleszko, Milewski, ksiądz karmelita Ladych, Szweykowski, Tomatys i Soldenhoff — Sąd prosił, by RZT rozgatunkowała aresztowanych, którzy z nich oddani być winni pod Sąd Najwyższy kryminalny, a którzy pod Sąd kryminalny Księstwa Mazowieckiego, i dała Sądowi kryminalnemu odpowiednie pełnomocnictwa do ich sądzenia, »uspokajając troskliwość ludu, który o sądzenie wszystkich bez wyłączenia winowajców aresztowanych jak najmocniej na tenże sąd nalega«. Dodawał przy tem Sąd w raporcie swoim do Rady, że poza wzmiankowanymi wielu aresztowanych zostało z powodu hałasów, pijaństwa lub niesłusznych podejrzeń, Sąd jednak nie ośmielił się wypuścić ich na własną rękę, »w obawie, aby lud, który sądu na obwinionych woła, nie poczytał Sądowi kryminalnemu za winę, iż nie od sądu, lecz od uwolnienia aresztowanych zaczyna«.

1 maja demonstracya się powtórzyła. Przed ratuszem zebrały się tłumy i w ich imieniu deputacya »mniej przyzwoicie« przełożyła Zakrzewskiemu żądanie aresztowania Fryderyka Moszyńskiego i bisku-

pów Massalskiego i Skarszewskiego. Żądanie to zbiegło się z nakazem Kościuszki aresztowania tych samych osób. 8 maja powstał fałszywy alarm, który wstrząsnął do głębi Warszawą. Nienawiść tłumu skierowała się przeciwko królowi, którego nawet Rada posądziła o zamiar ucieczki. Potem ta nieufność skierowała się i przeciwko Radzie. Doszło do »fermentacyi i zgromadzania się w różne miejsca ludu«, do »nieskończonych to na króla, to na komendanta (Mokronowskiego), a wreszcie i na mnie i na Radę suppozycyów«, pisał Zakrzewski do Naczelnika. Mokronowski chciał użyć wojska, ale nie mógł liczyć na oficerów, z których wielu brało udział w demonstracyi. Wysłano skaptowanego Kilińskiego, ale przemówienia jego nie przyniosły skutku, a sam on znów przechylił się na stronę tłumu. Nazajutrz tłum wdarł się do ratusza i Rada musiała uledz żądaniu ludu ukarania winnych. Starano się już tylko o to, żeby traceniu zdrajców nadać formę legalną. Rozszerzono kompetencyę Sądu Kryminalnego, a śledztwo, proces i egzekucya zajęły wszystkiego 4 godziny czasu. Tylko Wulfers i Wybicki starali się opierać takiej decyzyi Rady, Dzieduszycki, Działyński i Radziwiłł przybyli dopiero pod koniec sesyi, Ledóchowski nie zjawił się wcale. Kluby tryumfowały.

Rada ustępowała presyi ludu: wbrew aktowi krakowskiemu rozszerzyła kompetencyę Sądu Kryminalnego do spraw i po 24 marca, aresztowała Ostroroga, Tęgoborskiego, Staniszewskiego i Cernera, straciła 15 maja intendenta policyi Rogozińskiego, zajęła się rewizyą papierów moskiewskich, wzmocniła nadzór nad więźniami.

Zrażało to coraz bardziej do insurekcyi sfery dworskie, a także szlachtę posesyonatów i bogate mieszczaństwo, t. j. te warstwy, na których się Rada dotąd opierała. »Miałem takie wrażenie, jakby mnie kto z klatki na wolność wypuścił«, pisał czynny działacz insurekcyjny, Michał Starzeński, wyjeżdżając w tym czasie z Warszawy, przyczem chwali się, że przemycił z sobą »pewną osobistość zupełnie oddaną królowi..., (której) nie chciano wydać paszportu«. A w innem miejscu twierdzi, jakoby »Kościuszko, zamiast ująć silną ręką szaleńców i intrygantów, zrzekł się części swej władzy, ustanawiając Radę rewolucyjną, do której weszli generałowie i oficerowie, jedni stronni, drudzy zapłaceni, inni oszukani, i przyjęli system rewolucyi francuskiej... Nieustanne były aresztowania... Ta okoliczność zmroziła serca, ostudziła zapał najlepszych patryotów. Bano się nieledwie mniej Rosyan i Prusaków, jak wybuchu nowej rewolucyi. Już przyszłe ofiary były przeznaczone. Wszyscy ci, co mieli jakiekolwiek stosunki z królem..., mieli zginąć na szubienicy w dziedzińcu zamkowym..., królem... być miał Ignacy Potocki..., każdy wyrachowywał, jak uniknąć grożącego nie-

bezpieczeństwa...«. Że taki nastrój nie ograniczał się do jednostek świadczy chociażby nieustanne usuwanie się ludzi od obowiązków pod różnymi pretekstami. Zgłaszano dymisye z godności sędziów w Sądzie kryminalnym, członków komisyi porządkowych, członków Deputacyi Litewskiej, pełnomocników Rady etc., a niezadługo zaczęto masowo wyjeżdżać z Warszawy (Dzieduszycki Antoni, Działyński Ksawery, Małachowski Jan Nepomucen, Deboli Augustyn, Maciej Radziwiłł, Kasper Hurtig itd.) Ponieważ zaś żywioły drobno-mieszczańskie w takiem nieuprzemysłowionem środowisku, jakiem była wówczas Warszawa, przedstawiały materyał podatny do agitacyi nie tylko radykalnej, ale i kontrrewolucyjnej, (co zresztą miało miejsce i w Paryżu, gdzie niezadługo na zmianę ruchom jakobińskim ulica stała się narzędziem rojalistów), więc też żywioły zachowawcze, zatrwożone widmem dalszych radykalnych przewrotów, starały się opanować ulicę i tłum skierować przeciwko radykalniejszym jednostkom z pośród Rady. Gnębiła je nieustanna obawa przyjazdu Potockiego, »naszego Filipa Orleańskiego«, i Kołłątaja, »polskiego Robespiera«. Joachim Moszyński w »uwagach«, przesłanych 31 maja Kołłąta jowi wskazywał, że agitacya w tłumie szła nietylko od klubowców ale i ze sfer dworskich:

»1mo, Insynuacye, burzące część ludu, pochodzą z zamku a insynuowane kanałem adjutantów municypalnych, królowi przydanych. Z tych najmocniej zapalają Koch, Makarowicz i Lignan, przyjaciel Wulfersa. 2do, Stankiewiczowa, dawniej metresa ks. eks-podkomorzego, a dotychczas wstęp do niego mająca, jest znowu kanałem do Kilińskiego, ta zawsze u niego, częstuje go i karesuje. 3tio, Przez tak zwanych Węgrzynów robią się także insynuacye różne. 4to, Trzeba Uniwersałem wstrzymać organizacyę siły zbrojnej warszawskiej. Co do municypalnej, aby komendanci byli nominowani przez N. Naczelnika, bo ostrzegam, że się z nominacyami uwijają, a zły wybór dużo zrobi złego. 5to, Gdy każdy cyrkuł będzie miał wybranego od N. Naczelnika komendanta i przysięgę wypełni na wierność Narodowi a posłuszeństwo N. Naczelnikowi, na ten czas zapobiedz można będzie schadzkom, skoro wysunięci zostaną z pod naczelnictwa cechowych, którzy sami w całym rygorze praw wojskowych pójdą pod subordynacyę komendantów cyrkułowych. 6to, Garnizon cały musi być zluzowany nowym, a teraz będący zaprowadzonym w karność nie zostanie, chyba gdy N. Naczelnik go do swojej armii zainkorporuje. 7mo, Pismo, któreby mocno wytłómaczyło, że jak przezorność i oko dozorcze ludu francuskiego sprawiedliwie się tym objektem zatrudnia, kiedy ten naród razem i bije się i rząd stanowi, tak imitacya tego ludu przez rząd polski

jest zdrożna, kiedy Polak przyrzekł sobie Aktem rządu nie stanowić, póki się bić będzie. 8o, Proklamacya od N. Naczelnika, któraby wyraźne obowiązki oznaczała każdym mieszkańcom, jako to posesorom dóbr i ich włościanom, armować się i w polu łącznie z wojskiem bronić kraj a mieszkańcom miast armować się i bronić swych siedlisk z wojskiem pod komendantami od N. Naczelnika naznaczonymi, z zupełnym zakazem zatrudnienia się innemi objektami, pod karą najsurowszą, możeby zaintymidowała burzycieló«.

Ustępstwa Rady nie przejednały wszakże radykałów, zrażonych aresztowaniami i śledztwem z powodu zajść 8 i 9 maja, które Sąd kryminalny, wbrew swej dotychczasowej praktyce, prowadził energicznie. Mszcząc się, klubiści utrącili, następnie aresztowali, a wreszcie — później już, w czerwcu — stracili znienawidzonego członka Rady, Wulfersa, który zdecydował się na nielegalną wizytę u więźniów politycznych a pozatem oskarżany był, że z papierów poselstwa rosyjskiego usunął dokumenty kompromitujące Stanisława Augusta.

Kościuszko raz wreszcie postanowił skończyć z tak szkodliwym dla powstania stanem rzeczy i, korzystając z tego, że już od 10 kwietnia przebywał u jego boku Ignacy Potocki a od 17 Kołłątaj, potrzebni mu dotychczas jako współredaktorzy jego uniwersałów i odezw, postanowił utworzyć Radę Najwyższą Narodową, przepisać jej organizacyę i wysłać niezwłocznie Potockiego i Kołłątaja do Warszawy, ażeby ujęli ster rządu cywilnego w swoje wypróbowane dłonie i nadali żywszy impuls inicyatywy i czynu centralnej magistraturze krajowej. Obok Potockiego i Kołłątaja w skład Rady mieli wejść: dwaj przedstawiciele Litwy — Tomasz Wawrzecki i Alojzy Sulistrowski, dwaj obywatele z Krakowa, Franciszek Myszkowski, prezydent krakowski, i Jan Jaśkiewicz, profesor Akademii krakowskiej, wreszcie ze stolicy Ignacy Zakrzewski jako prezydent miasta i prezes RZT, a z Ukrainy generał-major Stanisław Wielowieyski.

Nominacye powoływały w połowie ludzi mało znanych, których zdolności organizacyjne i administracyjne na szerszej widowni nie były wypróbowane. Zdają się one wskazywać ogromny wówczas niedobór jednostek zdatnych i odpowiednich, a przytem brak u Kościuszki zaufania do tych, którzy się wysunęli na czoło w dobie spiskowej lub przy wybuchu powstania. Powołując przedstawicieli Litwy, N. Naczelnik pominął Prozora, Jasińskiego, Sołtana i Niesiołowskiego, wybrał mniej zasłużonych, skłaniając się do mężów pokroju raczej umiarkowanego. Z Ukrainy wybrał Wielowieyskiego, najbliższego towarzysza broni z kampanii 1792 roku, snać żywiąc zaufanie do jego zdolności militarno-organizacyjnych; ale popełniał

nieostrożność, gdyż Wielowieyski objęty był kordonem rosyjskim; ujawnił też słabą znajomość ludzi, stary generał bowiem, legalista i służbista, do powstania nie przystąpił i okazał dużą energię w dostarczaniu pomocy władzom rosyjskim przy tłumieniu wyłamywań się brygad polskich z Ukrainy do Kościuszki. Myszkowski był człowiekiem mało znanym, zarówno przedtem, jak i potem; Jaśkiewicz zaś, zasłużony lekarz nadworny, kończył medycynę w Akademii paryskiej, był profesorem Akademii krakowskiej (1780—1787), potem dyrektorem kopalni węgla, założycielem uniwersyteckiej pracowni chemicznej, ogrodu botanicznego i gabinetu historyi naturalnej.

Pomimo że nominacya na urzędy radcowskie, odpowiadające ministeryalnym, ominęła, z wyjątkiem Kołłątaja, żywioły zdecydowanie radykalne, przez Linowskiego jednak oraz innych zachowawców, znajdujących się przy boku Kościuszki (gdzie stale przebywał nawet szpieg rosyjski Fryderyk Glave), dowiedziały się w Warszawie sfery dworskie i prawicowe o nominacyi Rady wpierw, nim ona została urzędownie ogłoszona. Drżąc z obawy przed radykalizmem niektórych jej członków, dwór »uderzał na reputacyę patryotów, lecz szczególniej starał się poniżyć Ignacego Potockiego, a bardziej jeszcze Kołłątaja«. To też królewszczycy rozsiewali wszędzie niesłuszne zarzuty, że Kołłątaj uważał szlachtę za tyranów, pragnął ją wywłaszczyć i ziemię uczynić wspólną własnością, że gotuje się on do odegrania w Polsce roli Robespiera. »Pierwsze osoby z obywateli warszawskich« uczuły się obrażone arbitralnością Naczelnika, dokonaniem nominacyi bez zasięgnięcia ich zdania, a przedewszystkiem pominięciem ich przy wyborze. »Posłali nawet deputowanych ze swemi przełożeniami do Kościuszki i przyłączyli listę osób, które chcieli mieć członkami Rady«. Sprawiło to niemało kłopotu Kościuszce: pominięcie protestu wywołałoby niezadowolenie i skargi na despotyzm dyktatora, ustąpienie mogłoby poderwać autorytet Naczelnika i narazić na szwank sprawę publiczną. Rozwiązał więc sprawę kompromisowo, »przydając do liczby nominowanych już od niego radców tych, których mu proponowano ze strony mieszkańców warszawskich«.

Istotnie, jeśli porównamy listę 32 zastępców RNN z 25 członkami RZT (21 mianowanych 19 kwietnia i 4—22 kwietnia), to się okaże, że 14 członków RZT mianowanych zostało przez Kościuszkę zastępcami w RNN, piętnasty zaś, prezydent Zakrzewski, już uprzednio wyznaczony został radcą, prezesem wydziału żywności. Mokronowskiego użył Kościuszko w linii i wyeliminował go z Rady, podobnie jak i innych generałów. Wulfers już 18 maja aresztowany został za komunikowanie się z przestępcami stanu. Zaledwie więc względem 8 kon-

syliarzy RZT powstrzymał się Kościuszko z nominacyą. Byli to: Makarowicz, na którego skarżył się J. Moszyński, Rafałowicz Stanisław, brat targowickiego prezydenta Warszawy, Ciemniewski i Szydłowski, targowiczanie, którzy się jednak później zrehabilitowali jako opozycyjni posłowie sejmu grodzieńskiego, i wreszcie czterej, później kooptowani do RZT, Piotr Potocki, Stanisław Ledóchowski, Mikołaj Radziwiłł i Józef Wasilewski, z których trzech pierwszych nie chciał zapewne Naczelnik nominować ze względu na Francyę jakobińską i na polskich radykałów. Z nich jeden tylko Stanisław Ledóchowski uzyskał później (5 października) nominacyę na zastępcę w RNN.

Nowych ludzi mianował Kościuszko na zastępców w RNN — 18, a mianowicie: Józefa Weyssenhoffa, który jednak do stolicy nie przybył, ks. Mikołaja Tomaszewskiego, Wilhelma Jana Horalika, Aleksandra Linowskiego (przysięgę złożył dopiero 20 czerwca), Franciszka Wąsilewskiego, Józefa Sierakowskiego, Jana Buchowieckiego, ks. Fr. Dmochowskiego, Daniela Buczyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Piotra Billinga (przysięgę złożył 21 czerwca), Franciszka Friebesa (zasiadł w RNN dopiero 13 lipca), Tomasza Umiastowskiego, Krzysztofa Medeckiego, prezydenta łuckiego, Józefa Dziarkowskiego, Józefa Szymanowskiego, Tadeusza Matuszewicza i ks. Sabbę Palmowskiego, prezesa konsystorza grecko-oryentalnego, który czasu wybuchu powstania omal nie padł ofiarą tłumu.

Pozatem później Kościuszko dodał kolejno w różnym czasie, bądź z własnej inicyatywy, bądź na propozycyę RNN, 12 nowych zastępców, a wraz z Ledóchowskim 13: ks. Karpowicza (29 IX), Wosidłę Wawrzyńca (16 VIII), Gutakowskiego Ludwika (5 X), gen.-maj. Taszyckiego Gabryela (12 VIII), Dembowskiego Tadeusza (18 VI, na miejsce Ksaw. Działyńskiego), gen. Cichockiego (11 VIII), Prozora Karola (zasiadał od 18 VII), Czecha Józefa, komis. porz. wojew. krakow. (16 VIII), Jelskiego Franciszka (16 VIII), Kocielła, Moszyńskiego Joachima (30 VI), Antoniego Chevaliera (18 VI, na miejsce Medeckiego), który jednak nigdy potem w Radzie nie zasiadał. Nowomianowani wypełniali luki w zespole Rady, powodowane wyjazdem z Warszawy poszczególnych członków Rady, czy to ze względów »osobistych« (Deboli, Dzieduszycki, Ksawery Działyński, Małachowski, Radziwiłł), czy też w charakterze pełnomocników Naczelnika i Rady, przydzielanych na wzór francuskich *représentants en mission* do poszczególnych korpusów wojsk lub do nadzoru nad organizacyą poszczególnych komisyi porządkowych (Prozor, Horain, ks. Tomaszewski, Linowski, Wybicki, Sulistrowski, Kocielł), czy też z powodu ich mianowania na dowódców wojsk i kierowników ważniejszych instytucyi rządowych (gen. Cichocki, Józef

Zajączek). Już po wzięciu do niewoli Kościuszki, w końcu października, obywatele wielkopolscy zażądali przyjęcia w poczet członków RNN ich przedstawicieli, Hipolita Rogalińskiego i Antoniego Gliszczyńskiego, ale Rada zaakceptować tego już nie zdążyła.

Rozpatrzmy teraz zmiany w ustosunkowaniu stanowem członków RZT i RNN. W Radzie Zastępczej na 21, ewentualnie 25 członków (czterech nowych przydano 22 kwietnia), było 6, ewentualnie 7 mieszczan: Michał Franciszek Wulfers, Franciszek Makarowicz, Franciszek Tykiel, Stanisław Rafałowicz, Franciszek Gautier, Jan Kiliński i wreszcie Józef Wasilewski. W Radzie Najwyższej Narodowej na 8 mianowanych początkowo radców i 32 zastępców otrzymało nominacyę 9 mieszczan na zastępców. Później przydał Kościuszko w różnym czasie 13 zastępców, a między nimi tylko 2 mieszczan. Z członków RZT mieszczan pozostali Tykiel Franciszek Antoni, Gautier Franciszek, Kiliński Jan; pozostałych czterech nie uwzględniono. Nowe zaś nominacye obejmowały mieszczan: Wilhelma Jana Horalika, Franciszka Wasilewskiego, Józefa Sierakowskiego, Jędrzeja Kapostasa, Franciszka Friebesa, Józefa Dziarkowskiego; później dodał Kościuszko Wawrzyńca Wosidłę i Antoniego Chevaliera. Stosunek więc w RZT mieszczan do ogółu członków był 7 : 25 (czyli 28%), przy mianowaniu zaś RNN — 9 : 40 (czyli 22½%). Zdawaćby się mogło, że Kościuszko powstrzymał dopływ do rządu żywiołu mieszczańskiego i instytucyę centralną oddemokratyzował. W rzeczywistości jednak wszyscy ci mieszczanie kompletowali się z patrycyatu miejskiego, mocno konserwatywnego, po większej części przywiązanego do króla i będącego żywiołem najbardziej zachowawczym. To też Kościuszko dokonał tej epuracyi jedynie na skutek małej zdatności osobistej tych ludzi. Z pomiędzy owych mieszczan, członków rad, kilku było uszlachconych na sejmach ostatnich (Wulfers, Kapostas, Friebes, Wosidło, Rafałowicz, Chevalier, Wasilewscy), niemal wszyscy byli bardzo wpływowi, zamożni, skoligaceni z szlachtą dziedziczną. Tak więc adwokat i syndyk m. Starej Warszawy Michał Wulfers był synem profesora szkoły rycerskiej i żonaty był z córką dyrektora szkoły Hubego, siostrą Aleksandrowej Linowskiej; czasu Sejmu Wielkiego domagał się odsunięcia żydów od wolności i swobód miejskich. Makarowicz, ławnik Starej Warszawy, był właścicielem domów na Krakowskiem i na Bednarskiej; Joachim Moszyński uważał go za królewskiego adherenta i agitatora. Tykiel, wójt m. Starej Warszawy, był delegatem stolicy na sejm grodzieński. Rafałowicz Stanisław, brat przedinsurekcyjnego prezydenta stolicy, kupiec korzenny i sędzia apelacyjny, był ławnikiem oraz właścicielem pałacu Szczyt na Danielewiczowskiej i Skopowskiego

na Żytnej. Ławnik Gautier, kupiec sukienny, wspólnik Chevaliera, był właścicielem domu na ul. Ślepej. Horalik, mydlarz pochodzący z czeskiego Kolina, exburmistrz Grzybowa, skompromitował się uprzednio, jako wydawca paszportów, masowem wypuszczaniem ludzi podejrzanych. Bardziej radykalni i do Kołłątają zbliżeni byli: Wasilewscy, Józef aptekarz i Franciszek lekarz, właściciel siedmiu domów w Warszawie oraz dóbr Michrów w ziemi warszawskiej i czerskiej, ludzi ustosunkowani; Józef żonaty był ze Straszewską, siostrą przyjaciela Kołłątaja, córkę zaś wydał za radcę RNN Michała Kochanowskiego, dając jej w posagu 100.000 złp.; w kamienicy Wasilewskich na Krakowskiem Przedmieściu Nr. 372 mieszkał Kołłątaj przez czas pobytu swego w stolicy podczas insurekcyi, a i później, za czasów Księstwa Warszawskiego, bywał u Wasilewskich. Wreszcie mianowani zostali zastępcami trzej nader czynni i zasłużeni w robocie spiskowej, bądź przy powstaniu kwietniowem, Józef Sierakowski, starszy cechu rzeźniczego, Józef Dziarkowski, właściciel kawiarni na ul. Mostowej, zwanej »Na górce«, głównego ongi miejsca zebrań spiskowców, i najzasłużeńszy, ofiarny bankier Andrzej Kapostas. Obok niego zasiadał w Radzie bankier wileński Franciszek Friebes.

Znacznie obficiej reprezentowani byli mieszczanie w deputacyach i komisyach. Władze centralne koncentrowały się w stolicy, brak było ludzi, więc wypadło wyzyskać wszystkie inteligentne siły miejskie.

Fakt, że radcami zostali sami szlachcice a udział ogólny mieszczan w naczelnej magistraturze został procentowo uszczuplony, wywołał rozgoryczenie wśród żywiołów mieszczańskich, i to nie radykalnych, klubowych, lecz przedewszystkiem zamożnych, umiarkowanych. Przewodził Dyonizy Mikorski, były poseł grodzieński i jurgieltnik rosyjski. Przyłączył się zaś do protestu nawet Kapostas z Kilińskim. Zorganizowano mityngi w ogrodzie klasztoru kapucyńskiego na ul. Miodowej, gdzie w gwałtownych przemówieniach dano wyraz niezadowoleniu. Ulegaliśmy rządom szlachty, głoszono na nich, skutki tego okazały się straszne. Mamyż powierzyć ster rządu samej szlachcie? Myśmy dokonali rewolucyi kosztem własnego życia; wypędziliśmy Moskali ze stolic; żądamy przeto udziału w rządzie rewolucyjnym.

Na ostatniem posiedzeniu RZT w Ratuszu, 28 maja, gdy Zakrzewski odczytał Organizacyę RNN i proklamacyę, wydaną z tego powodu przez Kościuszkę do obywateli Polski i Litwy, Kiliński zabrał głos i przekładał potrzebę zgłoszenia się do N. Naczelnika, ażeby w tym czasie, kiedy wszyscy wspólnie życie i mienie dla sprawy ofiarują, »wspólnie też do zaradzenia o potrzebach publicznych mieli prawo, dlaczego żądał mieć przełożenie temuż N. Naczelnikowi, ażeby

obywatele stanu miejskiego do RNN w równej liczbie z obywatelami stanu szlacheckiego domieszczonymi zostali, w którem żądaniu był przez ob. Jędrzeja Kapostasa poparty«. Na co Zakrzewski odpowiedział, że »oświadczający żądania swoje nie mają przeciętej drogi udania się z niemi do N. Naczelnika«. Wysłano więc delegacyę do N. Naczelnika ze skargą na krzywdę mieszczan i z prośbą o dopuszczenie ich do władzy w większej ilości. Kościuszko postępek mieszczan poczytał za »krok nieregularny« i dał im odprawę w piśmie z dnia 7 czerwca z obozu pod Małogoszczą: »...Odebrałem przełożenie wasze przez zacnych delegatów... Odpowiedź moja jest krótka... Rząd tymczasowy nie może w tym momencie podpadać odmianie. Nie mylcie się na tem: składają go obywatele cnotliwi, zatem przyjaciele ludu, a kiedy ich nominowałem, chciałem nie pamiętać o tem, czy to byli włościanie, czyli mieszczanie, czyli szlachta«...

W RNN praca poszła gładziej, ale w ogólnym swym charakterze Rada ta była dalszym ciągiem Rady Zastępczej. Tesame niemal cechowały ją zalety i wady. Opozycya też względem niej miała tensam podwójny charakter i obejmowała szerokie warstwy opinii publicznej. Ruch jednak opozycyjny nie dojrzał, do gwałtowniejszego rozłamu nie doszło, na przesunięcie się władzy do rąk opozycyjnych żywiołów zabrakło wprost czasu. Paromiesięczne oblężenie odciągało myśl od walk wewnętrznych, namiętności tłumu wyładowywały się w kierunku współdziałania z wojskami w obronie miasta od nieprzyjaciela; sprawy wojenne wygórowały ponad inne i w listach Naczelnika do Rady panuje niepodzielnie sprawa obrony i zaspokojenia potrzeb wojskowych. Jedynie w początkach rządów RNN, w dniach czerwcowych, wzburzyła się stolica i swe nieukontentowanie z opieszałości rządu i jego umiarkowania wylała w formie samosądów ulicy i wieszań arbitralnych, swego rodzaju septembriady w miniaturze, wzorowanej na wypadkach rewolucyi francuskiej. Różne wpływy się krzyżowały i starały się owładnąć ulicą.

Początkowo reakcya starała się utopić niezadowolenie pospólstwa w pogromach żydowskich. Pod koniec maja O. jezuita Kostecki pisał podburzające pisma a Niewiarowski namawiał lud do tępienia neofitów.

Przeważyły jednak wpływy radykalne. W czerwcu powtórzyły się parokrotnie rozruchy, aż doprowadziły do katastrofy 27-28 czerwca. Zdaniem króla »w mieszczanach, cośkolwiek mających, dobry jest umysł, ale wszystko to skutkować nie może na poskromienie nic wcale nieposiadających, a nadto ciemnych, do których poduszczenia złośliwe trafiają najłatwiej«. Klęski pod Szczekocinami i Chełmem, kapitulacya

Krakowa, zaogniły umysły. Były one przedmiotem roztrząsań tłumów, które zbrojnie wystąpiły 27 czerwca po raz pierwszy ku okopom dla wykonania przysięgi i odbycia musztry. Tłumy te wiedziały o adresie klubistów, podanym 24 czerwca do RNN z żądaniem ukarania więźniów stanu. Wiedziały również o zamierzonej ucieczce króla, co do której Joachim Moszyński uprzedził Kochanowskiego, jako szefa Wydziału Bezpieczeństwa, »że wszelka jest gotowość w zamku do wyjazdu Króla i że tenże dał rozkaz, żeby tak i konie i wszystko było przygotowane, aby w jednym kwadransie wszystko zaprzężone było. Co donoszę końcem zapobieżenia, by się to bez woli rządu nie wyegzekwowało. Dzisiejsza noc ma być momentem naznaczonym«.

Do okopów przybył Konopka, i zobaczywszy bosego żołnierza, jął sarkać na koszty żywienia zdrajców i uzasadniał potrzebę najrychlejszego sądu na więźniów. Tłum rozlał się po mieście z piosnką na ustach: »My, Krakowiacy, nosim guz u pasa, powiesim sobie króla i prymasa«. Agitowali klubiści. Przed ratuszem Konopka przemawiał powtórnie, wymieniając więźniów z nazwiska i zbrodni. Przy biciu w bębny na alarm w noc późną przy pochodniach postawiono szubienice. Gdy nazajutrz rano Rada kazała je wywrócić, tłum porąbał wykonawców rozkazu, rzucił się do więzień, wywlókł i powiesił: ks. Czetwertyńskiego, biskupa Massalskiego, szambelana Grabowskiego, Boscampa, Roguskiego, Piętkę, Wulfersa i Majewskiego. Marszałka Moszyńskiego z trudem wyratował z rąk rozszalałego tłumu prezydent Zakrzewski. Przewódcami tłumu w tych dniach czerwcowych byli: Kazimierz Konopka, prawnik, dawny sekretarz pieczęci mniejszej, Jan Dembowski, neofita, sekretarz Ignacego Potockiego, ksiądz Jelski i ksiądz Meier, Kalasanty Szaniawski, Linde, Regulski, mieszkający w pałacu Mennicznym wyrabiacz stempli do brzęczącej monety, rzemieślnik Brzozowski, za którego później ręczył cech i cyrkuł, dalej żołnierz z pułku Morawskiego, który niegdyś służył za huzara w ambasadzie rosyjskiej przy boku Bühlera, wreszcie wojskowy Józef Piotrowski, — po większej części ludzie zasłużeni w robocie spiskowej i w walkach kwietniowych.

Konopka jednak w liście do Wydziału Bezpieczeństwa z dnia 1 lipca zaprzeczał inscenizacyi wypadków czerwcowych: »Niżej podpisany, dowiedziawszy się, jakoby wiele osób obwiniać go miało o smutną i każdego dobrze myślącego przerażającą scenę na dniu 28 m. czerwca zdarzoną, nie może jak tylko śpieszyć się z daniem wiernego co do jego osoby tłumaczenia, aby (wyprowadzić) z błędnego o nim rozumienia przez niewiadomość rzeczy uprzedzoną publiczność...« Chciał on jedynie wywrzeć presyę na rząd w celu przyśpieszenia

sprawiedliwości, żywiołowość, jak zwykle bywa, zapanowała nad organizacyą i kierownictwem ideowem.

Protestował również gwałtownie Jan Dembowski, były emisaryusz spiskowy, późniejszy oficer legionowy i napoleoński, prosząc komendanta gen. Orłowskiego o uwolnienie go z więzienia do wojska: »Obywatelu Komendancie! Każdy obywatel, przejęty miłością Ojczyzny, ratować ją powinien. Aresztowałem się dobrowolnie, daję Ci słowo honoru, że wrócę, jeżeli nie zginę. Zaklinam Cię na honor, na miłość Ojczyzny, na powstanie narodu, wypuść na parol, za tę łaskę do śmierci wdzięczen Ci będę«. Na co gen. Orłowski odpowiedział: »Nie mogę tego uczynić żadną miarą bez dyspozycyi Wydziału Bezpieczeństwa«.

Zakrzewski, Orłowski, Kochanowski podczas wypadków czerwcowych wykazali zupełny brak energii, »nie przedsiębrali niczego, jak gdyby głowy potracili«. Szczególnie winni byli dwaj pierwsi, albowiem według urządzenia RNN z dn. 3 czerwca p. t. »Uzbrojenie miasta Warszawy« komenda generalna uzbrojonych mieszkańców Warszawy należała w czasie spokojności do prezydenta m. Warszawy, podczas zaś alarmu część wychodząca na okopy podlegała komendzie komendanta garnizonu, część zaś druga, pozostała w mieście, zależała od ordynansów prezydenta miasta, któremu komendanci cyrkułowi, tysiącznicy i setnicy obowiązani byli przesyłać raporta. Tymczasem uzbrojone mieszczaństwo, którego Zakrzewski wewnątrz miasta był komendantem, bratało się z tłumem i brało czynny udział w wypadkach. Policya, licząca 150 ludzi, okazała się niewystarczająca. Komendant garnizonu, gen. Orłowski, pokłócony z Zakrzewskim, odmówił mu pomocy.

O odpowiedzialności za wypadki Kołłątaja, jako członka rządu, nie może być mowy. Po pierwsze zarządzał on jedynie wydziałem skarbu, a powtóre pilnowanie porządku w mieście nie mogło spoczywać na barkach najwyższej władzy krajowej, zajętej całym kompleksem innych, ważniejszych spraw.

Król i inni, bezwzględni przeciwnicy Kołłątaja, wskazywali podkanclerzego jako ukrytego inicyatora wieszań. Kalumnia to oczywista. W rzeczywistości Kołłątaja cechował zawsze trzeźwy realizm. Jadąc do Warszawy i po drodze w Sandomierzu organizując tamtejszą Komisyę Porządkową, wzywał już wtedy do powagi, umiaru i jedności. A później w stolicy zerwał bezpośrednie stosunki z klubowcami, starając się, jako członek rządu, być bezpartyjnym. Słusznie też zeznaje w testamencie, że »wszystkie porywczości zapalonych umysłów naganiał i, ile się zdało, tłumił«. Stąd płynęło rozżalenie klubowców na niego. Tłum zwrócił się nawet przeciwko niemu,

wystawił jedną z szubienic przed jego domem, a on zjawił się na widowni wypadków z ostrem wezwaniem do wieszających na ustach. Rzecz inna, że widząc brak stanowczości Naczelnika, chwiejność rządu, Kołłątaj uznawał motywy ruchu, był przeciwnikiem surowego karania winnych i, o ile mógł, ratował ich od kary śmierci. Nie tylko dlatego, że to byli bliscy mu ludzie, ale przedewszystkiem, że uważał ten krok na niepolityczny zarówno w stosunku do rewolucyjnej Francyi, jak i rodzimych żywiołów ludowych i radykalnych.

Kościuszko, wbrew zwykłej sympatyi do żywiołów radykalnych, bardzo silnie zareagował na wypadki. Oceniał je nawet słusznie, jako po części prowokacyę prusko-moskiewską, dopiero później ten pogląd zmienił: »Dembowski doniósł mi o zaburzeniach i gwałtach«, pisał 29 czerwca z obozu pod Gołkowem, »...szerzyć się tak niebezpiecznemu zgorszeniu nie należy przez wszelkie sposoby. Rzecz widoczna, że to jest robota Prusaków i Moskalów, którzy orężem i zdradą chcą nas... zniszczyć. Zalecam RNN..., by wyśledziła sprawców rozruchów i gwałtów; obce pieniądze muszą się do tego przykładać; potrzeba ludowi jawnie okazać czarność winowajców, by nie tylko ukaraniu onych nie sprzeciwiał się, ale nawet żądał onego...« A nazajutrz pisał do Rady: »Przysłaną mi odezwę do ludu podpisuję, lubo artykuł, dający... prawo ludowi zgromadzania się tłumnie, nie bardzo mi się podoba; strzedz się trzeba rządowi okazywać swą słabość, bo przez to ośmiela bardziej zuchwałość burzycielów. Należy tych starać się odkryć, przekonać, surowie i przykładnie ukarać«... Generałowi Orłowskiemu zaś donosił: »O tych panach, o których mnie piszesz, że byli początkiem tego buntu, będę pamiętnym«. W parę dni potem, 2 lipca, pisał znów do Rady, z obozu pod Pracką Wólką: »Król JMć pisze do mnie, że lud odkazuje się na jego życie, że lud knuje nowe zaburzenia. Wysłałem silną dość komendę, która stoi o ćwierć lub pół mili od Warszawy, gotowa na wszystkie rozkazy generała Orłowskiego; potrzeba tęgości i prędkości w uspokojeniu i przytłumieniu burzy, opieszałość i nierezolucya doda jej, nowych sił i im więcej stracimy czasu, tem potem trudniej będzie zapobiedz złemu i miastu spokojność przywrócić... Zleciłem wczoraj ob. Linowskiemu, iż kiedy okoliczności wymagają koniecznie przybycia mego do Warszawy, uczynić to gotów jestem; żądam, by RNN ułożyła sposób, w jakim przyjazd mój nastąpić ma...« Piotrowskiego, który zdołał ujść z Warszawy, przychwycono w obozie i Kościuszko odesłał go do Sądu kryminalnego pod strażą, zakutego w łańcuchy. Tegoż 5 lipca pisał do Rady: »Zleciłem na dniu wczorajszym ob. Mostowskiemu, aby ustnie powtórzył Radzie zalecenie moje przyśpieszenia sprawiedliwości przytrzymanym więźniom...

lud czuje zgryzotę i żal za popełnione okrucieństwa, wyroki sprawiedliwości i ludzkości przyjmuje bez szemrania; jeśli są jeszcze zuchwali, liczne hufce żołnierza Rzplitej wstrzymają ich...« Jednocześnie występował Naczelnik i przeciwko prasie radykalnej: »Bardzo zalecam, aby redaktor gazet obserwacyi swoich nie pisał przeciw celowi naszemu. Jakubiny niech nie mają miejsca preferencyi, ale uszczęśliwienie całego narodu«.

Te dyrektywy Naczelnika i napominanie nieustanne zrodziły ten skutek, że w sprawie zaburzeń aresztowano 800 osób a RNN postanowiła sprawy rozruchów czerwcowych sądzić przed wszystkiemi z skróconą formalnością, dla gazet zaś ustanowiła cenzurę.

Pomimo to Kościuszko w dalszym ciągu nastawał o pośpiech w sądzeniu wichrzycieli: »Od fatalnego i bodaj nigdy nie wznowionego dnia 28 czerwca nie było prawie ekspedycyi«, pisał z obozu pod Mokotowem 12 lipca, »w którejbym nie przypominał Radzie potrzeby egzaminowania i ukarania hersztów, którzy lud do gwałtów i występków poduszczyli; dotąd widzę zamiast pilności naganną opieszałość, zewsząd o to przychodzą do mnie skargi i oskarżeni powinni być sądzeni... niech obcy poznają, że jeśli byli zapalacze, co lud do okrucieństwa przywiedli, błąd ludu był krótki, kredyt hersztów jego przemijający..., powaga rządu wyższa nad jedno i drugie. Spodziewam się, że ostatni raz daję to zlecenie Radzie... Formalności... usunąć«.

Kościuszce chodziło o to, żeby Insurekcyę osłonić od zarzutu opierania się na wzorach francuskich; wchodziła tu w grę przedewszystkiem Austrya, której przystąpienie do koalicyi antypolskiej podważyłoby ostatnie widoki na sukces Insurekcyi. A wszak specyalnie była ona czułą na pozory chociażby wpływów radykalizmu francuskiego, i poseł austryacki De Caché po wypadkach czerwcowych ostentacyjnie opuścił Warszawę.

Naokół losu głównych »zapalaczy« wieszań czerwcowych gorąca toczyła się walka. Bronił ich Kołłątaj i zapewne Potocki. Nastawali zaś zawzięcie na życie głównych oskarżonych szef policyi Joachim Moszyński i wpływowy były sekretarz przyboczny Naczelnika Linowski, wróg nieubłagany Kołłątaja, urażony do żywego śmiercią szwagra swego Wulfersa na szubienicy. »Ogołocony ze sposobów... utrzymania policyi«, pisał Moszyński do Linowskiego 21 lipca, »wyśledziłem... autorów i egzekwujących ten rozruch, zostałem celem najsroższych pocisków od tych..., których faworytów a współzbrodniarzów tej akcyi ważyłem się aresztować... Każdy obywatel, gdy zobaczy tego wolnym, który wieszać kazał i był słuchany..., będzie się wiązał z tymi, którzy z powodu kredytu pokazują się być mocniejszymi od praw, od spra-

wiedliwości, nareszcie i od woli N. Naczelnika... Dziś dekret..., więc przed południem trzeba mówić z Naczelnikiem..., jeżeli Konopka będzie wolny, to scena się powtórzy«. Do tego dodawał Linowski, występujący w przeddzień na Radzie w sposób najgwałtowniejszy przeciwko Konopce i towarzyszom jego: »...większe jest staranie o wysławienie i uniewinnienie jakiegoś Konopki, niż o uczynienie sprawiedliwości obrażonej społeczności..., to tylko mi zostaje, abym sobie u ciebie (tj. u Naczelnika) uprosił wymazanie mnie z liczby zastępców Rady«. Pod naciskiem Linowskiego Naczelnik znów wywarł presyę na Radę i sąd: »Chcę... sprawiedliwości, to jest kary na tych, którzy lud do porwania się do broni i niezłożenia jej, póki mimo rządu swego celu nie dopnie, tudzież tych, co tenże lud do wieszania zagrzewali i pieniądze mu dawali...« Ostatecznie jednak pogłoska o »pruskich talarach« okazała się mylną i w odezwie do RNN Kościuszko sam musiał przyznać, że »obce intrygi i przekupstwo nie powodowały ludźmi na dniu 28 czerwca obłąkanymi«. W sądzie przeważyły wpływy Kołłątaja i Potockiego: Dembowskiego skazano tylko na pół roku wieży, Konopkę na więzienie do końca insurekcyi a potem na banicyę z kraju, obydwom życie uratowano; ocaleli i inni; ofiarą padł jedynie Piotrowski, najbardziej skompromitowany, jako organizator powieszenia niewinnego urzędnika Rady Majewskiego, oraz ludzie z pospólstwa, bezpośrednie ślepe narzędzia wykonawcze. Miękką była ręka sprawiedliwości polskiej, a jednak w zestawieniu z zupełną bezkarnością Targowiczan i innych zdrajców stanu wydawała się paryskiemu Komitetowi Ocalenia Publicznego przepojoną duchem »arystokratyzmu«: »Jak się to dzieje«, zapytywał Komitet Barssa, że »Kościuszko sroży się niemiłosiernie przeciwko tym, którzy, mając być rozstrzelani za dzień 28 czerwca, nie chowali się i spokojnie odpowiadali, że, mordując prawdziwych winowajców, mniemali służyć interesom Ojczyzny?«

Obawa zachodziła, ażeby, podobnie jak we Francyi, przykład stolicy nie podziałał na prowincyę i ażeby tam podniecone pospólstwo nie powtórzyło samosądu nad bezbronnymi więźniami. To też już 3 lipca Wydział Bezpieczeństwa w RNN przesłał następujące zalecenie do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego: »Okropne zdarzenie, którego na dniu zeszłej soboty doświadczyła Warszawa, przeraziwszy do gruntu serca cnotliwie myślących obywatelów, dało wraz uczuć konieczność wyszukiwania środków w zapobieżeniu, aby podobne zgorszenia naśladowanemi nie były. Nie lud, bo zgraja gwałtowników tego szanownego nazwiska plamić nie może, ale kupa ludzi luźnych, swawolnych i bez pewnego do życia sposobu będących, pobudzona duchem przewrotnych, a, co może straszniejsza, zapłaconych od obcej intrygi

dowódców, zdeptawszy wszystkie związki społeczeństwa i winnego władzy rządowej uszanowania i podległosci, mimo największą RNN usilność, pod pozorem niby, że sprawiedliwość dla zdrajców Ojczyzny aż nadto wolnym jest wymierzana krokiem, obległszy miejsce obrad Najwyższej Rady, gdy na powtarzane z wrzaskiem w tumulcie nalegania gwałtownych a z prawem i ludzkością niezgodnych wyjednać na niej nie mogła wyroków, sama stawszy się sędzią nieprzekonanych, domierzyła przedsięwziętej niegodziwości dopełnieniem krwawych i haniebnych na osobach siedmiu aresztowanych i ósmego od sądu wysłanego instygatora morderstw. Już RNN przedsiębierze środki, któreby, karząc zbrodniarzy, powściągały nadal źle myśleć mogących od podobnych okrucieństw; żeby wszelako fałszywe a może złośliwe doniesienia nie uczyniły szkodliwego po prowincyach, a szczególniej w Wilnie, gdzie takoż więzienia licznych a o zdradę Ojczyzny posądzonych obejmują jeńców, wrażenia, Wydział Bezpieczeństwa w RNN śpieszy z przełożeniem Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, aby przez troskliwość obywatelską i przez winną w utrzymaniu spokojności staranność nie omieszkała wszelkimi siłami zapobiegać, iżby złość przewrotnych burzycielów, lub obca intryga, nie mogąc nas pokonać w boju, nie użyła straszniejszego, bo w wewnętrznem zamieszaniu i nieufności, na zniszczenie nasze oręża. W odwróceniu przeto tak niebezpiecznych dla kraju wypadków Wydział Bezpieczeństwa na miłość wspólnej Ojczyzny zaklina Deputacyę Centralną, iżby, korzystając z powierzonej sobie w całej zupełności mocy, użyła niebawem skutecznych środków w przytłumieniu wybuchać mogącej najmniejszej zaburzenia iskierki, komunikując swoich w tej mierze układów Wydziałowi Bezpieczeństwa w RNN«.

Kościuszko surowem ukaraniem winnych samowoli położył kres teroryzmowi. Gorliwsi rewolucyoniści zostali uwięzieni, bądź poukrywali się lub wynieśli cichaczem z Warszawy. Zresztą nastąpiło oblężenie Warszawy i municypalność, czyli miejska gwardya narodowa, rywalizowała z wojskiem liniowem odwagą. Wewnątrz jednak RNN rozłam pogłębił się jeszcze, aczkolwiek, utajony, uwydatnił się jaskrawo dopiero po upadku Kościuszki, przy wyborze nowego Naczelnika, w przeddzień Pragi.

Kościuszkę pochłaniały całkowicie sprawy wojskowe, zarówno strategiczno-taktyczne, jak organizacyjne i potrzeb wojskowych, to też innemi rzeczami mało się zajmował, sprawy zarządu przekazując Radzie.

A zadanie miał ciężkie. W rzeczy samej, obok wyzwolonej przezeń aktem insurekcyjnym niepożytej, nieśmiertelnej potęgi poświęcenia za ideę wolności, niepodległości i całości, musiał też borykać się z bier-

nością niedość jeszcze uświadomionej narodowo większości społeczeństwa a częstokroć nawet ze złą wolą.

Obok znanej odezwy N. Naczelnika do szlachty sandomierskiej, w której bezlitośnie chłoszcze obojętność jej dla powstania i masową dezercyę do Galicyi w celu uwolnienia się od ciężarów wojny osobistych i majątkowych, dowiadujemy się znów z listu Kościuszki do Rady z dn. 1 sierpnia, że cała szlachta ziemi chełmskiej, z wyjątkiem jednego człowieka, uciekła do Galicyi, nie chcąc w niczem przyczyniać się do obrony powszechnej. »Takie nieobywatelstwo, taka obojętność o losy Ojczyzny, uwalniać powinny rząd od wszystkich względów, i owszem prowadzić go do surowego postąpienia z tymi niegodnymi imienia Polaków ludźmi«, zaleca więc Naczelnik wybranie wszystkiego, co należy się od tej ziemi, prędkie i surowe wykonanie. Dlatego też 1. VIII wysłano list do pełnomocnika RNN, ks. Tomaszewskiego, »ażeby tak z komisarzami, jako i z innymi obywatelami chełmskimi, oziębłymi i od ratunku Ojczyzny usuwającymi się, postąpił podług prawideł jemu danych«. Bywało i gorzej: Piotr Potocki, generał milicyi lubelskiej, zmuszony był aresztować ob. Józefa Rulikowskiego za dopomaganie wojskom moskiewskim. We wrześniu zniewolony był Kościuszko do ogłoszenia w odezwach publicznych kar na »rodaków, którzy, w wojskach zagranicznych zostając, przeciw własnej Ojczyźnie walczyć nie wzdrygają się«.

Zdarzali się niekiedy przeciwnicy insurekcyi i pomiędzy księżmi. Jeszcze w maju zmuszona była RZT aresztować ks. Bohomolca, proboszcza na Pradze, iż »przeciwko teraźniejszemu powstaniu miał naukę w kościele«. W lipcu znów ks. Malinowski, proboszcz kościoła Panny Maryi na Nowem Mieście, nie tylko rezolucyi Rady z dn. 16 VII o zabraniu sreber kościelnych stał się opornym, ale i przysięgi nie chciał wykonać«. Ks. Buynowski znów, mansyonarz łomżyński, oskarżony był o porozumiewanie się z Prusakami, stojącymi nad Narwią, i tajemne przesyłanie im listów informacyjnych przez zbiegłego Floryana Drewnowskiego, oraz przez Hermana, pisarza żupy solnej pruskiej.

22 czerwca zmuszony był N. Naczelnik wezwać Radę, by »starała się ożywić mdlejącą energię«, a 23 znów pisał do niej: »Odebrałem raporta od wydziałów RNN... Buduję się z gorliwości i pracy, które członki składające wydziały łożą około dobra Rzpltej... Pisałem tylekroć do RNN o przyśpieszenie pospolitego ruszenia i przystawienie.. kantonistów; pewien jestem, że Rada zalecenie to wydała, ale widać po opieszałości i nieczułości komisyów, że niedosyć jest zalecać, trzeba surowo nakazywać i nieposłusznych karać, trzeba przymuszać ludzi, żeby byli wolnymi, kiedy dobrowolnie być nimi nie chcą. Robimy rewo-

lucyę, półsposobami jej robić nie można, trzeba dzielnych i surowych używać; doświadczenie uczy, że łagodność nie skutkuje. Dochodzi mię wiadomość, że w ziemi stężyckiej i w garwolińskim powiecie pościnano słupy alarmowe, pochowano kosy i piki, rozpuszczono po lasach chłopów. Niech Rada występne nieobywatelstwo, spełnione pod okiem swojem, ukarze, a strach padnie na wszystkich i egzekucya rozkazów stanie się pilniejszą i prędszą«. »We wszystkich tak cywilnych urządzeniach, jakoteż i przygotowaniach wojennych, zechce RNN podwoić energii swej i pośpiechu, pamiętna, iż w chwili dzisiejszej od tych całość i pomyślność nasza zależy«.

RNN dzieliła się na wydziały: Porządku (radca czyli prezes Alojzy Sulistrowski, zastępczo przez czerwiec Kapostas Andrzej, z powodu wyjazdu Sulistrowskiego na Litwę w charakterze pełnomocnika RNN), Bezpieczeństwa (radca nominalny Tomasz Wawrzecki, faktycznie zastępował go przez cały czas Michał Kochanowski), Sprawiedliwości (nominalny radca Franciszek Myszkowski, faktyczny kierownik Józef Szymanowski), Skarbu (Ks. Hugo Kołłątaj), Żywności (Ignacy Zakrzewski), Potrzeb wojskowych (nominalnie gen. Stanisław Wielowiejski, którego zastąpił od początku Tadeusz Matuszewicz, usunięty jednak 18 czerwca i zastąpiony przez Tadeusza Dembowskiego), Interesów zagranicznych (Ignacy Potocki), Instrukcyi narodowej (Jan Jaśkiewicz, zastępczo przez cały czas ks. Franciszek Dmochowski). Kościuszko mianował do kierownictwa wydziałami ośmiu radców, ale, »zważając, że niektóre osoby nominowane do Rady nie tak prędko z odległych granic Polski i Litwy do Warszawy zjechać mogą«, wezwał czterech zastępców — Kochanowskiego, Matuszewicza, Szymanowskiego i Dmochowskiego — do zasiadania na miejsce nieprzytomnych radców; radcowie ci do końca insurekcyi w stolicy się nie zjawili. 18 czerwca usunął N. Naczelnik Matuszewicza i zastąpił go przez Dembowskiego. Ten skład Rady pozostał już do końca powstania. Oryginalne, że do końca powstania tylko pierwotnie nominowani zwali się radcami, ci zaś, co na ich miejsce faktycznie kierowali wydziałami, zwali się tylko zastępcami. Każdy wydział składał się początkowo z radcy i czterech zastępców. Później liczbę zastępców stopniowo zwiększono.

Z pomiędzy tych wydziałów największa oczywiście praca wrzała w Wydziale Potrzeb wojskowych i na nim największa ciążyła odpowiedzialność. Podobnież jak we Francyi rewolucyjnej, tak samo i we współczesnej insurekcyjnej Polsce od sprężystego wyzyskania zdolności gospodarczych krajowych w kierunku zaspokojenia wszelkich potrzeb armii w najwalniejszej mierze zależał sukces. To też subalterni kancelaryi wojskowej konstatują (18 lipca), że »ze wszy-

stkich magistratur krajowych zawsze była i jest najczynniejszą magistratura wojskowa«; skarżą się, że są zapracowani, płaca mała, a w Warszawie panuje szalona drożyzna. Wydział ten też największe miał wydatki, tak np. przez lipiec Komisaryat Generalny Wojenny miał 621.981 złp. dochodu, wydatków zaś 596.204 złp.

Wydziałem kierował początkowo Matuszewicz, w zastępstwie nieobecnego gen. Wielowiejskiego, ale już 18 czerwca pisał Kościuszko do RNN z obozu pod Jedlińskiem, że »ob. Tadeusz Dembowski odbierze aż do przybycia gen. Wielowiejskiego prezydencyę w Wydziale Potrzeb wojskowych, z której prezydencyi, dla przyczyn odemnie uznanych chcę mieć uwolnionego ob. Matuszewicza«. Dembowski też przewodniczył w Wydziale do końca insurekcyi. Nader liczne sprawy, skoncentrowane w tym Wydziale, porozdzielane zostały pomiędzy zastępców: Wasilewskiego, Tykla, Wybickiego i Piotra Billinga. Do zastępcy Wasilewskiego należał dozór fabryk i warsztatów odzienia, broni, amunicyi, dalej składów wojennych, zbrojowni i opatrzenie miejsc obronnych. Do zastępcy Tykla dozór nad miejscowemi ćwiczeniami wojskowemi, zakup broni, odzienia, amunicyi, koni. Do zastępcy Wybickiego rekwizycya ludzi do wojska, dozór uzbrojenia i ćwiczenia obywateli po wsiach, miasteczkach i miastach, dostarczenie dla wojska wszelkich potrzeb na żądanie Naczelnika. 11 sierpnia przydzielony został do Wydziału w charakterze zastępcy gen.-maj. Cichocki, a 14 sierpnia gen.-maj. ziemiański Gabryel Taszycki. W zamian Wybicki podążył 9 września do dywizyi Dąbrowskiego, jako pełnomocnik Rady.

Wydział Potrzeb wojskowych wykonywał swe zadanie za pośrednictwem Komisaryatu, założonego już przez RZT, przez Radę zaś Najwyższą Narodową zreorganizowanego 4 czerwca. Komisaryat ten dzielił się na Dyrekcyę centralną i cztery departamenty: 1) uzbrojenia i lazaretów, 2) umundurowania i polowych rekwizytów, 3) żywności i furażu, 4) koni i zaprzęgu wojskowego. Do Dyrekcyi centralnej Komisaryatu należał cały Wydział Potrzeb wojskowych, tudzież gen. maj. Cichocki, major Orłowski, obywatel Czyżewski i po jednej osobie delegowanej z każdego departamentu. Komplet Dyrekcyi centralnej składał się z osób pięciu, między któremi obowiązany był zasiadać przynajmniej jeden z zastępców w Wydziale. W każdym zaś departamencie zasiadało osób sześć. Do departamentu uzbrojenia mianowani zostali: Halman, major artyleryi, Münckenbek, Jędrzej Monfrel, Schadel, Ajgner, Czołhański. Do departamentu umundurowania: Michler, Friebes starszy, kapitan Antony, kapitan Bauman, porucznik kawaleryi narodowej Molski, Szultz. Do departamentu żywności: major Grzymała, Łyszkiewicz, Szultz, Stejnert, Jasiński, Wittoff. Do departamentu koni

i zaprzęgów: major gwardyi konnej Frejer, Królikiewicz, kapitan Gaszyński, pułkownik Golejewski, Wejbek, Dangel.

22 sierpnia mianował Kościuszko generał-majora Bielińskiego komisarzem generalnym wojsk Rzpltej, a do pomocy w »uprowidowaniu wojska« przydzielił mu, w charakterze kwatermistrza generalnego, pułkownika Cichockiego.

Wydział Potrzeb wojskowych robił, co mógł, ale warunki były niesłychanie ciężkie i stąd stan wojsk opłakany.

20 czerwca skarżył się Kościuszko, że żołnierze jego są »goli«, bez koszul, butów i »czechczerów«; 13 sierpnia znów pisał, że mimo pory zupełnie jesiennej i słoty wojsko nie ma namiotów i odpowiedniej odzieży; »od czterech miesięcy piszę nieustannie o płaszcze, dotąd ich wojsko nie ma«, wzywał więc Radę do uczynienia odezwy do mieszkańców o składkę płaszczów, choćby noszonych i starych. »Zgroza patrzeć na tylu ludzi walecznych, wystawionych na wszystkie odmiany najsroższe powietrza, bez okrycia prawie żadnego« (18 sierpnia). Nieco później (14 września) Zajączek, wysyłając korpusik pod komendą Kniaziewicza na pomoc Sierakowskiemu, donosił N. Naczelnikowi: »...Komenda gen. Kniaziewicza ruszyła o północy z obozu mego; przysłane buty, płaszcze i sukmany całkiem na nią rozdałem, lecz to nie wystarczyło do opatrzenia onej: w reimencie Działyńskich jeszcze 500 brakuje sukman czyli płaszczów, które N. Naczelnik zadysponuje, aby ich doszły, bo inaczej mnóstwo chorych mieć będziemy. Wozów pod namioty i kociołki ta komenda przy ruszeniu nie dostała, mimo starania i biegania, raczy N. Naczelnik tak zaradzić, aby resztę komendki mojej było zawczasu opatrzone... najwięcej upraszam o buty, bo strzelce Ossowskiego dotąd bosą nogą odbywają kampanię. O złączeniu się reimentu 7-go, choć już z uprzykrzeniem, ponawiam przecie moje prośby, bo reiment ten dotąd nie urządzony i bez żadnego zostaje porządku«. Nawet podczas oblężenia stolicy »żołnierzowi nieregularnie dostarczano chleba i mięsa, a przez to był często po dni kilka bez żywności« (Mokronowski do Kościuszki, pod Marymontem, 16 lipca). A jeszcze gorzej się działo w armii litewskiej; 18 sierpnia pisał gen. Mokronowski do Kościuszki, że »wojsko niepłatne zniechęca się i mocną mamy dezercyę; na te zimna w płótna tylko ubrane, bez płaszczów i namiotów, a do tego głodne, warte jest politowania; niewiele pewno po takowym żołnierzu Ojczyzna spodziewać się może...« Poprzednio zaś, 16 lipca, donosił, że »żołnierzowi nieregularnie dostarczano chleba i mięsa, a przez to był często po dni kilka bez żywności«. 27 września znów pisał: »Pieniędzy wcale nie mam, na ten miesiąc jeszcze żołnierz całkiem jest płatny, na przyszły

trzeba mi będzie do 800.000... Wielkie tu percepty są wybranych pieniędzy przez korpusy; gdy przychodzi do kalkulacyi i likwidacyi, każdy się składa tem, że książki i papiery przepadłe w Wilnie«.

Brakowało amunicyi i ustawicznie wszystkie korpusy się jej domagały; brakowało ołowiu, który Kościuszko nakazywał zakupywać, gdzie się da, zbierać z dachów, rynien, figur po pałacach i kościołach (Kościuszko do WPW, 5 września); brakowało surowego żelaza i blachy białej, które nakazywał po sklepach zarekwirować wszystkie i nie oszczędzać ani pilności, ani wydatków, ani surowości w wyszukaniu utajonego po kupcach (Kościuszko do RNN 25 czerwca, 1 sierpnia, 7 sierpnia; rekwizycya RNN z dn. 25 czerwca). »Zmiłuj się o kule«, pisał do Orłowskiego 1 sierpnia, w czasie oblężenia Warszawy, »na miłość Boską zaklinam, żeby nie wiedzieć co kosztowało«. A 20 sierpnia zaklinał gen. Orłowskiego, by przygotował amunicyę dla dywizyi Sierakowskiego, »bo ma tylko na jedną potyczkę amunicyi do armat«; działo się to w przeddzień walnych bitew korpusu Sierakowskiego z Suworowem. W początkach czerwca postanowiono dwie jedyne na prowincyi fabryki broni — w Końskich i w Kozienicach — przenieść do Warszawy, ale kozienicka już była zniszczona przez wojska rosyjskie Apraksyna. 10 czerwca postanowiono wystawić ludwisarnię w Warszawie za miastem, ale warsztaty warszawskie zajęte były przedewszystkiem reparacyą broni. Głównie zaś korzystano z zapasów dawnych. Stan arsenału na początku powstania podał T. Korzon. W przeddzień zaś szturmu Pragi, 3 listopada, znajdowało się w arsenale: 32-funtowych bomb 163, fajerbali 19, karkasów 2; 24-funtowych granatów 32, karkasów 18, kartaczy ślepych 25, puków 92; 8-funtowych granatów 40, fajerbali 8, kartaczy ślepych 33, puków 365; 12-funtowych ładunków z kulami 5.253, palących 508, kartaczy 412; 6-funtowych ładunków z kulami 3.802, palących 238, kartaczy 330; 3-funtowych ładunków z kulami 4.590, palących 588, kartaczy 467; 12-funtowych kartaczy jednorożców 112; 4-funtowych kartaczy jednorożców 172; 4-funtowych ładunków z kulami 110; 4-funtowych granatów 398, wieńce szturmowe 3, drągów alarmowych 12, brantek 5.600, świeczek 2.960, ładunków dla piechoty 426.660, dla kawaleryi 413.480, prochu kamieni 106, ołowiu centnarów 55, papieru do naboi ryz 330, skałek beczek $25^1/_2$; amunicyi ślepej: 32-funt. bomb 120, 24-funt. granatów 130, 8-funt. 300, 12-funt. 2.052, 6-funt. 736, 3-funt. 24.428, kul dla piechoty i kawaleryi 400.000. W dniu szturmu Pragi, 4 listopada, wydano podczas kanonady: 24-funt. kartaczy 25, 24-funt. puków 60, 8 funt. kartaczy 33, 8 funt. puków 100, 12 funt. ładunków z kulmi 450, 12-funt. kartaczy 200, 6-funt. ładunków z kulami 800, kartaczy 130, 3 funt.

ładunków z kulami 400, kartaczy 160, ładunków dla piechoty 3.400, prochu kamieni 7. Z parkiem zaś artyleryi wyszło ku Radoszycom 6 listopada: 8-funt. granatów 40, puków 100, fajerbali 8, 12-funt. ładunków z kulami 300, palących 40, kartaczy 160, 6-funt. ładunków z kulami 400, palących 60, kartaczy 200, 3-funt. ładunków z kulami 300, palących 40, kartaczy 200, ładunków dla piechoty 12.400, dla kawaleryi 80.000, prochu kamieni 20, papieru ryz 20. Jeżeli porównamy pierwszą pozycyę z drugą i trzecią, łatwo się przekonać, że jednak olbrzymia większość zapasów arsenału pozostała w Warszawie niezużytkowana, na pastwę najazdu.

W pewnej mierze jednak, obok korzystania z dawnych zapasów, przygotowywano nową broń oraz armaty. Tak 3 sierpnia nakazuje Kościuszko Orłowskiemu armaty dzień i noc wykończać, nie skąpiąc pracy i nagród. Jak widzimy z listów jego do WPW i do gen. Orłowskiego z dnia 29 sierpnia, proch w tym czasie wyrabiało 70 aresztantów i 15 najętych robotników, ale N. Naczelnik skarżył się, że robota idzie pomału i niedbale i zamiast 100 stęp wyrabia się go 66 stęp dziennie, wzywał więc, by donająć robotników. 18 września znów zalecał wystawienie dwóch nowych młynów prochowych, przyczem obiecywał, że kto pierwszy młyn postawi, otrzyma upominek. Zdarzył się też podczas powstania wypadek wylecenia w powietrze małego składu prochu, obok prochowni. Podejrzywano machinacyę wrogów, ale śledztwo wykazało niewinność aresztowanych osób, oraz że »zapalenie prochów rozsypanych stało się przypadkowo, bez żadnego złośliwego zamiaru«. 8 sierpnia doniósł Kościuszko gen. Orłowskiemu, że przysłane »fajerbale« są do niczego i że »wczorajszej nocy ani jeden pocisk się nie udał. 21 sierpnia skarży się znów, że »w klasztorze Kapucynów wielka w robieniu amunicyi jest nieostrożność, kule na kamieniach toczą i kto chce wchodzi«, zaleca więc zmianę młodego nieodpowiedniego oficera i niewpuszczanie tam nikogo. 5 września znów skarży się, że kulbaki zostały wadliwie wykonane, bez olster, i puśliska idą nadto w tył i tak są krótkie, że na najmniejszego człeka nie zdadzą się. Ażeby ogarnąć nieco wojsko, 12 sierpnia zalecił RNN, aby zażądała od obywateli m. Warszawy, wyłączając ubogich, po parze butów i po parę koszul, tytułem ofiary. Często daje Kościuszko surowe admonicye Wydziałowi, np. 15 czerwca za nieporządek przy transportowaniu armat do jego obozu, bez kół zapasowych, bez dostatecznej ilości ludzi i rekwizytów, i nakazuje aresztować na dwa tygodnie oficera wysyłającego transport. 2 lipca zaś znów daje admonicyę za nieprzysłanie regestru rzeczy dostarczonych i nakazuje zachowanie porządku w transportach. 9 lipca zapytuje Wydział, dlaczego

rozkaz jego sprowadzenia siana do Warszawy, od miesiąca wydany, nie został uskuteczniony. 1 sierpnia oświadcza Wydziałowi, że, nie odbierając raportu od Wydziału i nie widząc uskutecznionych zaleceń, »tę nieczynność niektórych osób w Wydziale do druku podać każe«. 13 sierpnia skarży się, że »broni nie reperują«, to znów, że »dyabli wiedzą, gdzie się (ona) dziewa« (16 VIII). 17 sierpnia pisze, że »tylekroć upominany przezemnie Wydział Potrzeb wojskowych o niepośpiech w dostarczaniu rekwizytów do obozu usprawiedliwia się dzisiaj, składając winę na Magistrat i rzemieślników...«

Opieka lekarska nad wojskiem wiele pozostawiała do życzenia. Gdy Kościuszko w lipcu zbliżał się do Warszawy, to obok urządzonego w końcu maja lazaretu głównego na 600 osób w pałacu Branickich przeznaczono dodatkowo na szpitale wojskowe pałace Radziwiłłowski i Ogińskiego, folwark misyonarski, teatr i sale redutowe. W końcu września przeznaczono również na lazaret koszary ujazdowskie. 17 września jednak skarżył się Kościuszko, że sam widział »nieporządne utrzymanie i niedostatek wielki w lazaretach, tak co do wygód, okrycia, mieszkania, jako też i do apteki«. Zaleca też obrócić na lazaret dom Potkańskich oraz dom »sławnego z egoizmu« Franciszka Krasickiego na ul. Mazowieckiej nr. 1315 (18 września). Jaki był brak pomocy lekarskiej, dość powiedzieć, że 23 czerwca prosił Kościuszko Radę, by wyszukała dobrego doktora, któryby był wraz i chirurgiem, i przysłała go do obozu, gdyż »zbywa nam dotąd na człeku tak dla wojska potrzebnym«.

Przy werbunku, który pod troskliwym o dobro ludu kierunkiem Kościuszki uskuteczniany był przez oficerów dobrej woli, w sposobie naogół prawidłowym i ludzkim, nie odbywało się jednak niejednokroć bez dotkliwych gwałtów i nadużyć. Tak np. 8 maja »z nieukontentowaniem« dowiedział się Kościuszko, »że przy rekrutowaniu w Warszawie popełniają się gwałtowności«. »Nie mogę rozumieć, pisał, aby lud tak gorliwy i tak rycerski potrzeba było gwałtem przymuszać lub z obelgą zabierać. Żądam, aby odtąd nie dopuszczać się więcej podobnych nieprzyzwoitości. Umiejcie lud zachęcić a dość będziecie mieli obrońców Ojczyzny«. 13 maja daje zlecenie werbującemu w Kielcach rotmistrzowi Radońskiemu, aby jak najskromniej i jak najprzyzwoiciej z obywatelami obchodził się, żadnej przykrości ani musu nikomu nie wyrządzając, i aby w jak największej karności podkomendnych swoich utrzymywał. Mimo takich dyrektyw gwałty nie ustawały. 15 września np. odesłał Kościuszko RNN raport Komisyi Porządkowej drohickiej, skarżący się na »bezprawia, których się komendy werbunkowe dopuszczają«, i nakazał zaprzestanie werbunku i powrót do korpusów ofi-

cerom Frankowskiemu, Wieliczce, Sadowskiemu, Świderskiemu i Szczygielskiemu.

Uświadomienienie narodowe było jeszcze bardzo słabo rozwinięte, walka o wolność nie objęła całego narodu, wszystkich jego warstw, a i czynni działacze insurekcyjni aż nazbyt często połowę tylko duszy oddawali sprawie ojczystej. Brak było nieraz zapału i pomiędzy przystawianymi rekrutami. Tak np. 12 września pisze Kościuszko do WPW, że »z przeznaczonych 500 rekrutów do obozu mego z województwa brzeskiego-litewskiego dostawiono... tylko 372, resztę w drodze uciekło«. A w dwa tygodnie potem (27 września) raportował gen. Orłowski: »podpułkownik Bronikowski z przydanymi czterema oficerami miał sobie oddanych w (tymże) Brześciu 380 kantonistów do transportowania do Warszawy, z których wczoraj 160 tylko przyprowadził, stracił więc 220 w marszu, nie widziawszy nieprzyjaciela, za co kazałem go aresztować wraz z oficerami i komisyę wykomenderowałem«. Tegoż dnia pisał znów Mokronowski do N. Naczelnika; »Względem pięciudymowych, których tu mam znaczną liczbę, dokompletowawszy ile możności bataliony dawne, myślą moją jest przesłać N. Naczelnikowi, gdyż tu oni, blisko swoich, ustawicznie uciekają...« 6 października zaś donosił Zajączek, że »Orłowski gen.-lejt. odesłał do obozu N. Naczelnika kantonistów z lubelskiego przysłanych 290, których podług raportu gen. Potockiego być powinno 454. Z tych Kwaśniewski wziął 41, a reszta uciekła«. »Dezercyę wielką« stwierdza gen.-maj. Frankowski z Brześcia, 3 lipca, »lubo obywatele gorliwi łapią i przystawiają«. Niekiedy działo się gorzej jeszcze. Tak np. 28 września raportował wicebrygadyer Rożniecki, że »byłbym dziś schwytał... patrol kozacki..., gdybym od chłopa nie był zdradzony. Czterech szpiegów moskiewskich, chłopów naszych, i do tego dezerterów, złapałem i jutro odeszlę«.

Oczywiście jednak z reguły bywało zgoła inaczej. Tak np. Jerzy Grabowski, objąwszy 3 października komendę nad dywizyą nadnarwianą, świadczy w trzy dni potem, że w żołnierzach znalazł chęć i zapał, a kurpie i cały kraj zanarwiański zupełnie przygotowani są do insurekcyi. Mokronowski chwalił się do Kościuszki, 9 września, że komenderuje »tym korpusem, którego od oficerów aż do gemeinów każdy pała chęcią poświęcenia się dla sławy i dobra kraju«. Pełnomocnik Tomaszewski raportował z Lublina, że »Lublanie podali z Komisyi projekt, aby podnieść pospolite ruszenie przeciw Austryakom, którzy im się naprzykrzyli«. Pełnomocnik radomski Stanisław Kochanowski donosił z pod Warki 6 lipca o »zapale i świetnem utrzymywaniu się niektórych obywateli i włościan, mianowicie w okolicy wsi

Gorynia, zagrożonych przez kozaków Fersena, exorbitujących w okolicach Radomia« itd.

Zawiódł się Naczelnik na pospolitem ruszeniu jako sile zbrojnej. Przekonawszy się, że więcej straty, jak korzyści, przynosiła krajowi (Kościuszko do RNN 11 i 13 IX), zalecił Radzie, aby »na jego miejsce nakazała ona przystawienie rekruta z dziesiątego dymu, nie zapominając i o tem, aby rekrut pierwszej rekwizycyi z piątego dymu był wszędzie do skutku przyprowadzony«.

Pomimo ciężkich przeciwieństw, pomimo że piętrzyły się przed Kościuszką trudności nie do przezwyciężenia, a na każdym kroku natykał się on na brak środków, surowca, organizacyi, warsztatów, i na gorszą od wszystkiego obojętność ludzką, jego serce miękkie i rzetelnie demokratyczne nie zapominało jednak o ochronie upośledzonych i poniewieranych. Tak 3 maia, posyłając Uniwersał Połaniecki »względem ulżenia ludowi wiejskiemu, idącemu bić się za Ojczyznę«, zalecał Kościuszko »łagodność i uprzejmość dla włościanów«; 6 sierpnia skarżył się do Rady, że w dyecezyi poznańskiej i innych »dwory wkładają na wieśniaków dostawienie furażu do obozu«, a 30 sierpnia posłał do Rady niejakiego pana Dunina, aby »wysłuchała jego relacyi, jaka jest uciążliwość dla wieśniaków od dworów i że żadnej egzekucyi niema dla ulżenia tej klasie ludzi od ciężaru podatków, owszem większe na nich narzucane są od dworów; zechce Rada do druku podać swoje zalecenie najsurowsze do osłodzenia stanowi wieśniackiemu«. A już poprzednio, 23 maja, RZT wydała była uniwersał z tego powodu, że »dziedzice i posesorowie dóbr, tak z świeckiego, jak i... z duchownego... stanu,... pobór na własne ich ustanowiony dochody rozkładają na włościan; czego zakazała pod odpowiedzialnością w sądach kryminalnych«.

Troska N. Naczelnika o warstwy biedniejsze i upośledzone obejmowała ogół mieszkańców kraju, bez względu na stan i wyznanie, zarówno mieszczan, jak i włościan, zarówno katolików, jak dysydentów i dysunitów, zarówno chrześcian, jak żydów i mahometan. Nie znał przesądów stanowych ani wyznaniowych, jednego jedynie wymagając, by wszyscy byli dobrymi Polakami, o jedno zabiegając, by jednako wszystkich ciepłem matczynem ogarniająca Rzplta miała tym większy walor w oczach swych synów i pasierbów, tem większą racyę umiłowania nieprzymuszonego. To też 18 września powtarza »dawniej już RNN czynione przezemnie przełożenia i zalecenia względem żydów: po dwakroć oni podawali do mnie prośby i skargi swe na uciążliwości, któremi są obarczeni, zwłaszcza w opłacie biletów; za dawniejszego rządu, że przy tylu nieprawościach i ta cierpianą była, dziwić się nie należy, ale dziś, gdy Ojczyzna wszystkim zarówno pokazuje się być

matką, gdy wszystkim jednakową udzielać powinna sprawiedliwość, nie przystoi ani należy, by klasa mieszkańców równie z drugiemi pożyteczna, równie nawet z drugiemi do obrony publicznej przykładać się chcąca, od względów rządu oddaloną być miała«. Zabiega też o to, ażeby w komisyach porządkowych na Rusi zasiadali w odpowiednim stosunku dyzunici, aby w RNN mieli swego przedstawiciela, aby wreszcie w Warszawie zarówno jeńcy-prawosławni, jak i protestanci, mieli co niedziela i święto zapewnioną służbę Bożą (Kościuszko do RNN, 15. września).

Nawet znajdował czas Naczelnik na wstawiennictwo do Rady za królem, do którego miał piekącą urazę osobistą i publiczną: 23. sierpnia, na skutek rekryminacyi Stanisława-Augusta, poleca Radzie wypłacić mu zaległą pensyę dwumiesięczną i komunikować wiadomości, jakie do Rady przychodzą; 26 sierpnia, dowiedziawszy się o »nieprzyzwoitem ze wszechmiar« umieszczeniu imienia królewskiego w *Gazecie Rządowej* na liście pensyonaryuszów ambasady rosyjskiej, zaleca Radzie, aby inkryminowany numer gazety wydawany nie był i aby poczta nie wysyłała go na prowincyę; żąda zarazem umieszczenia w gazecie tłumaczenia królewskiego.

Przez czas Insurekcyi król otrzymał według własnego świadectwa do 6 listopada 460.000 złp., z tego w gotówce z ekonomii królewskich: 24 czerwca od Sokołowskiego z Olity 75.971 zł. 19$^{3}/_{4}$ gr. 2 lipca od Bastiana w Grodnie 59.150 złp. 15 gr., 14 lipca od tegoż 28.112 złp., 18 sierpnia 30.000 złp., 27 września z kasy ekonomii brzeskiej 18.000. Reszta wpłacona została do kasy królewskiej przez rząd kościuszkowski w asygnatach, które w znacznej mierze pozostały niewydane w kasie królewskiej. Na zasadzie układu między Mennicą a Kickim, prezesem kamery królewskiej, miał być wypłacony królowi remanent menniczny złp. 356.916 gr. 10 den. $2^{26}/_{32}$, jednak Rada Zastępcza Tymczasowa 26 maja rozłożyła tę sumę na raty, obiecując co miesiąc spłacać każdego pierwszego po 50.000 złp. 30 października na rachunek poboru z dóbr ekonomicznych wypłaciła RNN królowi złp. 100.000 w biletach skarbowych; pod dniem zaś 17 września on sam notuje w rachunkach swoich, że na rachunek grodzieńskiej fabryki sukna otrzymał 97.982 złp. 1$^{3}/_{4}$ gr.

Pomimo jednak, że dochody miał nieco uszczuplone, król dosyć był hojnym i ofiarnym, czy z dobrego serca, czy też w celach asekuracyi. Tak np. dał place pod fabrykę saletry; 15 września wymienił posiadaną gotowiznę w summie 48.000 złp. na bilety skarbowe i ofiarował 180 medali srebrnych i 50 złotych, każdy po czerw. zł. 12; 28 września znowuż

ofiarował sukna czerwonego łokci 144, mosiądzu funtów 1.173, ołowiu funtów 1.288, cegły 60.000 i wapna łasztów 3.

Obok Wydziału Potrzeb wojskowych najbardziej czynne były Wydział Żywności, kierowany przez prezydenta Zakrzewskiego, Wydział Skarbu, pod sprężystym zarządem Kołłątaja, oraz Wydział Bezpieczeństwa, prowadzony przez Michała Kochanowskiego.

Zaiste podziwiać należy ten ogrom pracy, jakiemu podołał nasz »przyjaciel ludzkości«, prezydent Ignacy Zakrzewski, polski Robert Lindet. Stanowczo najpracowitszy z radców, był on człowiekiem o dużych zdolnościach organizacyjno-gospodarczych, zbyt miękkim jednak niestety i za mało sprężystym w egzekutywie. Zarządzał miastem i jego siłą zbrojną, milicyą miejską, czyli t. zw. municypalnością, *sui generis* gwardyą narodową, a przytem żywił miasto i wojsko w warunkach najcięższych. Obok tych rozległych czynności obarczony był korespondencyą w imieniu RNN z N. Naczelnikiem. Ta wielorakość obowiązków odbiła się ujemnie na ich wykonaniu i z pewnością z pożytkiem byłoby dla Insurekcyi, gdyby Zakrzewski ograniczył się był do najodpowiedniejszego dla siebie zadania — kierownictwa Wydziałem Żywności. A jak znaczne napotykał trudności w zaprowiantowaniu stolicy i armii, dość wskazać, że podczas oblężenia Warszawy i po jego zdjęciu stolica czerpała żywność wyłącznie z Podlasia i z Lubelskiego, zajętego w dodatku w przeważnej swej części przez wojska austryackie, tak, że w połowie września Kościuszko przechylał się już do projektu gen. Jasińskiego, by teatr wojny przenieść do Prus, jedynie w celu zapewnienia wojsku i stolicy niezbędnego wyżywienia (Kościuszko do Jasińskiego, 15 września).

»Brak chleba, niemożność kupowania ani mięsa, ani niczego za bilety, dyskredytowanie powszechne tychże biletów skarbowych, niedowóz furażów dla wojska..., są to środki... do poddania nieprzyjacielowi miasta«, pisał 3 listopada w memoryale do RNN Teodor Dembowski, sędzia Sądów Najwyższych Kryminalnych, były członek Wydziału Bezpieczeństwa w Komisyi Porządkowej krakowskiej: »Trudno wmówić w takiego obronę swej wolności, który, dzień cały o głodzie siedząc, sił niema do utrzymania broni w ręku... Chleba i wódki do okopów dowóz dostateczny nakażcie, i to pod najsurowszą odpowiedzialnością, nie spuszczając się na to, co wam fałszywie kto zaraportować może... a na rozsiewców trwożliwych wieści karę śmierci zadecydujcie...«

Z powodu nader ograniczonego obszaru, ocalałego od pożogi wojennej, skąd czerpano środki spożywcze, a dalej skutkiem trudności dowozu, drożyzna panowała wielka, a ci szczęśliwcy, którzy znaleźli się w posiadaniu pewnych zapasów, przystosowywali ich cenę sprzedażną

do cen rynkowych. Napróżno starano się znaleść sposób na stanienie produktów pierwszej potrzeby. »Przyjeżdżający z różnemi produktami na targ, z przyczyny ścieśnienia miasta... i dowozu skąpego profitując, za cenę nadzwyczajną, przedrożną, też produkta przedają...«, raportuje magistratowi Józef Łukaszewicz, wiceprezydent wolnego miasta Warszawy, i takowy »sposób zabieżenia temu« przekłada: »ażeby Wydział Żywności RNN do niejakiego czasu z magazynów i składów publicznych z produktów różnych, jako to żyta, jęczmienia, owsa, krupów, jagieł, po kilkadziesiąt korcy, siana także po kilkanaście fur, do przedawania na targu ceną przyzwoitą obywatelstwu, osobom, które przez Magistrat z zaręczeniem za ich pewność przystawiane będą, powierzyć rozkazał. Tym sposobem przyjeżdżający do ceny ustanowionej przez Wydział Żywności zapewne stosować się i produkta swe sprzedawać nie omieszkają«.

Gdy jednakże celowa konkurencya zniżkowa miasta nie na wiele się przydała, zainicyował Wydział Żywności szerszą akcyę i w celu »zabieżenia... niedostatku pierwszych do życia potrzeb, albo też takowych przedrożenia« wydał dwa uniwersały pod dniem 19 lipca, nakazujące magistratowi urządzić jaknajprędzej »taksy chleba, mięsa, ryb, okrasy, nabiałów, legumin i piwa ordynaryjnego« i przepisał »kary na przestępujących urządzenia w uniwersałach wyrażone, oraz na pobłażających przestępującym«. Taksa miała być zmieniana co miesiąc, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności, mogących wpłynąć na koszt własny.

Zboże z magazynów rządowych Komisaryatu sprzedawano piekarzom po cenie 17 złp. za korzeć żyta i 24 złp. za korzec pszenicy. Pieniądze za zboże piekarze wnosili niezwłocznie na ręce ob. Szulca. Stosownie do komisaryatowej ceny zboża, a nie targowej, polecił Wydział ustanowić Magistratowi obowiązkową taksę na chleb, który odtąd wolno było wypiekać jedynie określonej wagi, ceny i ze znakami piekarni. Do zasad powyższych winni się byli stosować i piernikarze. Pozatem zagrożono, że o ile piekarze nie będą dostarczać takiej ilości chleba, jakiej zawsze w czasie pokoju dostarczać zwykli byli, to w takim razie Wydział zarekwiruje młyny, wyznaczy specyalnych urzędników do zarządu nad nimi i ogłosi wolność mlewa we wszystkich młynach wodnych, wiatrakach oraz młynach konnych w Warszawie i jej okolicach, a to za przystawieniem swych koni i opłatą młynarzowi zwyczajną, pozatem zaś zboże i mąka z magazynów rządowych, przeznaczone na sprzedaż piekarzom, będą sprzedawane obywatelom gospodarzom, mającym zaświadczenie od policyi o sposobności i możności wypiekania chleba. W związku z tem planowano rządową sprzedaż

mąki zamiast chleba. Jakoż 30 października ogłosiła RNN wolność pieczenia i rzezi dla wszystkich obywatelów, tudzież przedawania chleba i mięsa nie drożej, jak za cenę przez Magistrat ustanowioną, a wraz zawiesiła na miesiąc podatek konsumpcyjny od rzezi i opłatę od niego ustanowioną.

Jednakże organizacya rządowa działała snać nieskładnie, gdyż zamiast wyasygnowanych 6.000 korcy zboża do 6 sierpnia piekarze otrzymali z magazynów rządowych zaledwie 2.067 korcy żyta i 400 fas mąki. Środki przedsiębrane nie były skuteczne, brak chleba w mieście i w obozach odczuwać się dawał, a 18 sierpnia wiceprezydent Łukaszewicz donosił Wydziałowi, że »niema tych sposobów, którychby magistrat nie używał względem piekarzy«, nie może jednak nic poradzić »z przyczyny niedostatku żyta i mąki, którym się piekarze składają, a końcem przeświadczenia o tej prawdzie pod najsurowszą i najostrzejszą poddają się rewizyę«. Chciał Magistrat wyznaczyć część piekarzy do specyalnej obsługi wojska, zaniechano tego jednak, gdy »z czegoby wypiekać mogli, nie mają sposobności i jeszcze dotąd dla obywateli w tej wielości, jaką ludność miasta wymaga, chleba dostarczać nie mogą«. Przyznawał przytem Magistrat, że »początki wszelkiej egzekucyi są przytrudne, dlaczego... jeszcze zupełnie dotąd urządzenia względem piekarzy i młynarzy nie są uskutecznione«.

Narzucając taksę przymusową na produkty spożywcze pierwszej potrzeby, wyznaczono również cenę piwa, na co wpłynął do Wydziału w początkach sierpnia memoryał piwowarów, dowodzący, że, biorąc korzec jęczmienia na trzy beczki piwa, nie są oni w stanie warzyć go po przepisanej cenie, chyba ze swoją stratą. Do memoryału piwowarów przychylił się i Magistrat z tem zastrzeżeniem, że piwowarzy w motywach swych podają cenę jęczmienia według cen targowych obecnych, tymczasem »zapewne bez zapasów nie zostają«, należałoby więc obliczać koszt jęczmienia na wyrób po cenach dawnych, oraz że »gdzie cztery konie są trzymane, (tam) woły nie są potrzebne« i koszt ich oraz utrzymanie nie mogą wpływać na podniesienie taksy na piwo. W rezultacie Wydział polecił magistratowi, zgodnie z poprzednim uniwersałem, taksować co miesiąc zarówno wiktuały, jak i piwa.

Bardziej jeszcze, niż chleb i piwo, zdrożały towary korzenne, to też 20 sierpnia przesłał Wydział Żywności zalecenie Magistratowi ustalenia taksy na cukier, kawę i korzenie. Magistrat jednak, upatrując z wielu miar trudność wielką i niemożność uskutecznienia w tak krótkim czasie owej taksy, zamiast niej uczynił »upomnienie i rozrządzenie do Konfraternii kupieckiej względem kupców, handle i składy korzenne mających«.

W owem »upomnieniu«, wystosowanem 20 sierpnia do Konfraternii kupieckiej, Magistrat zawiadamia, że »zażalenia na niektóre osoby tejże Konfraternii, handle i składy korzenne mające, a jeszcze od zwierzchności czynione, są aż nadto dla Magistratu bolesne«. »Ciężko się przeświadczyć, ażeby tak gorliwi obywatele... z okoliczności ucisku i niedostatku... korzystać chcieli i ze swych współobywateli zysków prawdziwie nagannych szukali«. »Cena aż nader przedrożona i podwyższona... cukru, kawy i innych korzeni jest temu przyczyną... To, co handlujący dla wygody publicznej dawniej sprowadzili, to, co tejże publiczności z zyskiem swym choć miernym sprzedawali, czyż można pomyśleć, ażeby dlatego, że ciężkość teraz sprowadzenia tego upatrują, lub że braknienia spodziewają się, we dwójnasób drożej sprzedawali i w tym publiczności tak uciążliwymi byli, każąc im potrzeby swe tak drogo sobie przepłacać?«. »Nie chce Magistrat w tej mierze to, nad czem publiczność ubolewa, a zwierzchność zastanawia, rozszerzać się. Spodziewa się, że to przełożenie Magistratu znajdzie miejsce w sercach obywatelskich i skutek, któren sobie Magistrat obiecuje, sprawi«. »To jest, chce Magistrat i tego od obywateli Konfraternii kupieckiej, handle i składy korzenne mających, żąda, ażeby kawę, cukier i inne korzenie nie drożej, jak w rozpoczęciu czasu rewolucyi przedawali. Jeżeli wtenczas ten zysk, któren w przedaży znajdowali, był dla nich dostatecznym, nie wątpi, ażeby i teraz dla nich mógł być niedogodnym. Nie chce Magistrat inaczej wierzyć, jak tylko, że to obywatele kupcy korzennicy chętnie uczynią... Nie rozumie Magistrat, ażeby w tej mierze upór jakowy mógł się znaleść, żeby to... kupcy korzennicy pod jakowemi pozorami i wymyślonemi sposobami dopełnić nie chcieli, i, nie chcąc ulegać... ojcowskiemu napomnieniu, albo towar... sprzedawać... wzbraniali się, albo... w spekulacyi przechowywać i zatajać go chcieli. Zwłaszcza gdy Magistrat... to upomnienie i to żądanie tymczasowo zamiast taksy, którą od zwierzchności uczynić sobie ma zaleconą, czyni, i chciałby zagrożenia karami, rewizyą, a w końcu konfiskatą..., uniknąć«. Snać jednak napomnienie nie pomogło, gdyż 3 września RNN znów powtarza zalecenie swoje do Magistratu, by sprawę zdrożenia kawy i cukru rozstrząsnął i uregulował.

W związku z przeprowadzonemi lub zaprojektowanemi zarządzeniami już w końcu lipca dokonano lustracyi zapasów żywności, znajdujących się w Warszawie, widocznie jednak bez szczegółowej rewizyi.

Bydła znajdowało się w mieście sporo i było ono stosunkowo tanie, pomimo to jednak ceny mięsa wzrastały; to też dla poskromienia lichwy rzeźniczej projektowano ogłosić na pewien czas wolność rze-

zania bydła. W rozumnej zaś trosce o przyszłość 13 września wydano zakaz bicia i dowożenia na rzeź cieląt. Dbano też w pewnej mierze o to, ażeby mięso było zdrowe, i w początkach sierpnia Wydział rekwirował Magistrat o zapobieżenie sprzedaży mięsa z bydła zarażonego na ul. Aleksandryi.

Działalność ogólna Wydziału Żywności podzielona była na cztery działy: 1) rolniczy i produktów surowych, 2) produktów przerobionych, 3) magazynów narodowych i wojskowych, 4) handlu. Zakres czynności Wydziału stykał się i często kolidował z czynnościami Wydziału żywności w Komisaryacie, podległym Wydziałowi Potrzeb wojskowych. Agentami wydziałów na prowincyi byli komisarze żywnościowi. Niejednokrotnie ta sama osoba figurowała w charakterze przedstawiciela obydwóch wydziałów. Takim był dzielny komisarz Antoni Giżycki, który nietylko swe funkcye pełnił bezpłatnie i wydatki podróżne z własnej kieszeni pokrywał, ale jeszcze 100 koszul, 100 sukman i 100 par butów w ofierze krajowi przystawił.

Każda komisya porządkowa w ziemi czy powiecie obowiązana była mieć specyfikacyę wszelkich produktów, znajdujących się na zarządzanem terytoryum. Wykomenderowani wojskowi wraz z komisarzami porządkowymi sprawdzali te produkty i spisywali je. Żywność, furaże, zaprzęgi, konie i materyały wojenne winny były być zawsze przygotowane w określonych punktach. Obywatele obowiązani byli do dwukrotnej w ciągu roku zsypki i do bezpłatnego jej odwiezienia na wskazany punkt. Inne produkty były opłacane. Wydziały Żywności i Potrzeb wojskowych w RNN obowiązane były utrzymywać przy każdej dywizyi wojska liniowego swego komisarza wydziałowego; przy dywizyach zaś funkcyonował komisaryat polowy, mający zawsze wiedzieć, ile i na jaki czas dywizya potrzebuje żywności i furażu. Obywatel, któryby produkty taił, ulegał karze. Rekwizycye dokonywane były częściowo za pieniądze, częściowo zaś na kwity. Dopiero 30 sierpnia RNN wyznaczyła specyalne komisye pięcioosobowe z łona poszczególnych komisyi porządkowych do rozpoznania kwitów i obrachowania należytości obywatelom za wydane wojsku polskiemu furaże.

Rewolucya francuska zainicyowała rekwizycye na wielką skalę, które w znacznej mierze pokryły zapotrzebowania wojska na ubranie, żywność i furaże. Historycy francuscy z dumą wspominają, jak Barras w Marsylii zażądał nagle od 20.000 obywateli po dwie koszule, jak Fouché w Lyonie a Saint-Just w Strasburgu w ciągu jednej nocy rozzuli ludność cywilną, by obuć żołnierza, jak wreszcie dekret 10 lipca 1794 r. zarekwirował na rzecz wojska »ósmą część trzody chlewnej w Rzeczypospolitej« francuskiej. Insurekcya kościuszkowska zastosowała rekwizycyę na równie

szeroką skalę: 6 lipca zalecono Zakrzewskiemu, aby nakazał rzeźnikom wstrzymać sprzedaż skór baranich na prywatne użycie i wszystkie te skóry, dobrze wysuszone, oddawać do Komisaryatu Wojskowego. Policya miała nakaz dokładnie tego dopilnować. 1 sierpnia zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu konskrypcyę żelaza, miedzi i wszelkich materyałów amunicyjnych, »tak w handlach i sklepach, jako w domach i schowaniach prywatnych znajdującego się«, tudzież »sukna ordynaryjnego wszelkiego koloru, płótna na koszule, czechczery i podszewki zdatnego«, i takowe opłacić »przez ugodę lub... podług położonego waloru«. Na opłatę wziętego wtedy od kupców warszawskich »sukna, rasy, szalonu i innych efektów« wyasygnowano potem ogółem 10 i 14 września 466.079 złp. 1 sierpnia wydała RNN »przepis«, że »każdy kantonista, z dymów piątego lub pięćdziesiątego dostawiony, ma dostać kożuch dobry, który najdalej na dzień 15 września z tychże dymów« do miejscowej komisyi porządkowej za jej kwitem oddany być ma; obiecywała Rada zapłacić za sztukę po 20 złp. i groziła, że kto nie da kożucha, ten zapłaci w dwójnasób. 15 sierpnia zastąpiono żądanie długich kożuchów na krótkie, w kroju kurtkowym, a wraz obniżono cenę za nie do złp. 14. 12 sierpnia zwróciła się Rada z odezwą do wszystkich obywateli Warszawy oraz ziem i powiatów, by każde gospodarstwo złożyło po parę butów i parę koszul, gdy »zbliża się jesień, ostrość powietrza w nocach coraz więcej czuć się daje, a bracia nasi są w znacznej części bez koszul i butów«. Nazajutrz zaś, w tym samym celu, wezwała »obywateli warszawskich i ziemiańskich« do składania siermięg chłopskich, der od koni, koców, wreszcie płaszczy noszonych i starych, gdy płaszczy gotowych nie było, a fabryki sukna grodzieńska i nowodworska nie mogły podołać zamówieniom. 18 sierpnia wyasygnowała Rada Deputacyi Centralnej Litewskiej 100.000 złp. na pobrane z dymów kożuchy, siermięgi i buty. Magistrat Warszawy prosił, by rekwizycyę koszul, butów, sukman i kożuchów zamienić na składkę pieniężną, ale Rada zgadzała się na tę prośbę o tyle tylko, o ile Magistrat znajdzie dostawcę, któryby za tę składkę zgodził się dostarczyć niezwłocznie odpowiedniej ilości potrzebnych rzeczy. 22 września Rada zaleca w instrukcyi pełnomocnikowi na województwo podlaskie, Krupińskiemu, starać się o przystawienie kożuchów, gdzie jeszcze dostawionymi nie były, i wziąć w rekwizycyę żywność i furaże, konie, płótna, cynę, miedź i to wszystko, co do potrzeb wojskowych przydatnem być może.

W projekcie obliczano komput dymów, z których można było rekwirować, na całej przestrzeni objętej powstaniem a niezajętej przez nieprzyjaciela, na 324.000 (powiat garwoliński 6.596, warszawski 6.626,

błoński 1.154, wiski 1.677, wąsowski 1.896, radziłowski 1.246, łomżyński 3.164, zambrowski 2.429, koliński wolny w połowie 1.505, ostrołęcki również w połowie 2.043, ziemia liwska 3.521, powiat nurski 2.905, ostrowski 2.135, kamieńczykowski 4.103, ziemia stężycka 5.931, łukowska 8.370, drohicka 15.493, mielnicka 8.037, bielska 23.809, miasto Warszawa 14.587, ziemia chełmska 18.085, powiat krasnostawski 4.653, województwo bełzkie 1.296, ziemia lubelska 33.680, powiat grodzieński 33.444, kowieński 12.708, upicki 11.237, księstwo żmudzkie 29.377, powiat wiłkomirski 19.752, województwo brzeskie z powiatem kobryńskim 42.640).

Ten niewielki obszar ziemi, straszliwie zniszczony, musiał wyżywić stolicę i wojsko. Litwa żywiła armię litewską. Część wschodnia ziemi warszawskiej tudzież ziemie nurska, łomżyńska i wiska, zarezerwowane były dla dywizyi nadnarewskiej i nadgranicznej Prus Wschodnich; ziemia bielska dla dywizyi gen. Sierakowskiego; pozostała część ziemi warszawskiej, najbliższa Warszawy, na codzienne przypadkowe potrzeby obozów i garnizonu warszawskiego. Magazyny zaś warszawskie kompletowały się wyłącznie z powiatu garwolińskiego oraz ziem stężyckiej, łukowskiej, mielnickiej, drohickiej i liwskiej.

Przy obliczaniu rekwizycyi koszul, kożuchów, sukman i spodni dla wojska, sporządzono również rozkład rekwizycyi na kahały żydowskie. Na całym terenie, zajętym powstaniem, liczono wtedy, z wyjątkiem Warszawy, 24.233 głów rodzin żydowskich, a mianowicie kahały: Smłodów 893 głowy, Jabłonna 124, Zawady 110, Lipniki 180, Zaremby 125, Ostrów 138, Walewo 78, Wólka Brzezińska 50, Jaworowo 51, Stawiska 1.155, Zambrów 245, Czyżew 217, Szczucin 699, Grajewo 535, Karczew 253, Stoczek 46, Łuków 1.372, Kock 299, Siedlce 375, Radzyń 464, Zbuczyn 38, Żelechów 1.166, Rachów 85, Włostowice 115, Ciechanów 1.070, Kosów 140, Mąkobody 143, Mordy 278, Rudka 158, Siemiatycze 1.374, Sokołów 1.176, Węgrów 3.430, Sarnaki 252, Niemierów 48, Międzyrzec 862, Konstantynów 345, Łosice 257, Boćki 671, Sokoły 195, Wyszonki 92, Białystok 927, Tykocin 2317, Orla 612, Jasionówka 150, Augustynów 249, Goniądz 310, Rajgród 365. Rachowano, że od tych 24.233 głów w kahałach da się uzyskać 44.000 koszul i po 22.000 kożuchów, sukman, spodni i butów. Przy odbiorze rzeczy płacono 10% szacunku, resztę rozkładano na raty.

Ponieważ ogólne obliczenie nakazanych dostaw z całego obszaru przekraczało chwilowe potrzeby, ograniczano się początkowo do poczucia obywatelskiego mieszkańców i dobrowolnego zaofiarowania. Rada dziękowała za liczne ofiary, ale gdy okazały się one niedostateczne, 27 września nakazała już bezwzględnie dać z pięciu dymów, zarówno

wiejskich, jak i miejskich, po dwie koszule z prostego płótna za darmo, »bo na płótnie wam nie schodzi«, po jednej parze dobrych butów za złp. 6 i po jednej nowej siermiędze po złp. 10. Komisye Porządkowe miały ściśle dopilnować, by w ciągu 12 dni od ogłoszenia tego uniwersału w każdej poszczególnej okolicy buty, koszule i sukmany były wyegzekwowane.

11 sierpnia na przełożenie Wydziału Żywności Rada nakazała dostarczenie w całym kraju podwód na potrzeby prowiantowe, po dwa konie mocne z zaprzęgiem i wozem drabiastym lub bryczką na każde 200 dymów.

Kościoły nie były oszczędzane. 6 sierpnia nakazana została konskrypcya i rekwizycya »żelazki, miedzi, cyny i ołowiu kościelnych«, 16 sierpnia sukna, do przybierania kościołów znajdującego się, a 26 sierpnia dzwonów kościelnych, »nie zostawując przy kościele każdym, jak tylko sygnaturkę i dzwon jeden średni«.

Poza Wydziałem Żywności w RNN Zakrzewski był prezydentem miasta, najwyższym komendantem milicyi municypalnej i szefem policyi. Jako komendant milicyi miał sobie dodanych do pomocy w organizacyi tej milicyi pułk. Irowskiego i podpułk. Bedlińskiego. Milicya była podzielona na cyrkuły, znajdowała się pod zarządem komendantów cyrkułowych, tysięczników, setników i dziesiętników. Po zaburzeniach 28 czerwca zastąpiono warty municypalne wojskiem regularnem i zaprowadzono patrole nocne, konne i piesze. Korpus policyi miejskiej składał się początkowo zaledwie ze 150 ludzi, 30 czerwca został powiększony do 400 głów. Wydział egzekwujący policyi mieścił się w pałacu Brylowskim. Tak przynajmniej było za RZT.

Jako prezydent Warszawy, Zakrzewski, obok licznych prac związanych z zarządem stolicy, w czem zresztą wyręczał go przeważnie wiceprezydent Józef Łukaszewicz, przeprowadził konskrypcyę ludności miasta.

Wydział Skarbowy, na czele którego stał Kołłątaj, zawiadywał kasą narodową, przychodami stałymi i nadzwyczajnymi, wydatkami krajowymi, mennicą i administracyą dóbr narodowych.

Trudno będzie kiedykolwiek ściśle obliczyć całokształt dochodów i wydatków krajowych Insurekcyi. W pierwszym okresie powstania koncentrowały się one w obozie N. Naczelnika, a i później znaczna ich część przypadała na Deputacyę Centralną Litewską, poszczególne komisye porządkowe oraz dywizye wojsk, które znaczną część swych potrzeb zaspokajały z doraźnych rekwizycyi. Ale bądźcobądź ośrodkiem działalności skarbowej rządu insurekcyjnego pozostawała Warszawa. Kasa narodowa powstała z remanentu, przejętego przez Radę Zastępczą

z kas Komisyi Skarbowej w sumie 966.077 złp. 1 gr. 17 3/4 den. Wprawdzie podczas walk kwietniowych pałac Krasińskich, w którym znajdowała się Kasa Generalna, uległ zniszczeniu, ale pieniądze ocalały i rozkazem Rady z dnia 24 kwietnia Kasa przeniesiona została do zamku królewskiego. Wszak moralność tłumu zbrojnego była tak wielką, że gdy podczas walk w domach poszczególnych kasa tepperowska dostała się do rąk tłumu, to następnych dni pieniądze, przez tłum zabrane, powrócone zostały władzom, tak, iż do znacznej sumy jednego tylko niedostawało dukata. Rotmistrz Wojciechowski ocalił kasę Rzpltej w Nowym Dworze, przeszło 300.000 florenów wynoszącą, i do Warszawy odesłał; znaczne też pieniądze przechwycono w Wilnie. Jedynie w Grodnie gen. rosyjski Cycyanow zrabował, jak sam podaje, przeszło 100.000 rubli, a według świadectw polskich 720.000 złp. pieniędzy skarbowych i 120.000 złp. kontrybucyi. W zamian w Warszawie pieniędzy po nieprzyjacielu znaczna ilość poszła w ręce ludu i żołnierzy, pozatem jednak wzmocniły one jeszcze skarb narodowy. Po uwolnieniu Warszawy zaczęto zbierać składki dobrowolne; król dał 1.000 czerw. zł., prymas część sreber swoich i pewną liczbę koni, a lista ofiarodawców była bardzo długa. Zmuszano też Targowiczan do zwracania darów rosyjskich, więc Massalski złożył krzyż szmaragdowy a Sułkowski tabakierę z portretem carycy, brylantami wysadzaną. Pozatem już RZT uchwaliła pobory nadzwyczajne, przez bankierów starała się o zaciągnięcie pożyczki prywatnej, wreszcie poczyniła zabiegi o zgodę duchowieństwa na wydanie tytułem pożyczki krajowi sreber kościelnych. Mennica, przerobiwszy stemple, zatrudniała się przemienianiem sreber, w ofierze złożonych, na pieniądze. Przy swem pierwotnem urządzeniu mogła ona wybijać w drobniejszej monecie zaledwie 100.000 zł. na tydzień, zaś w dwuzłotówkach najwyżej do 200.000.

Pieniędzy na potrzeby powstania wystarczyć nie mogło, mimo ofiar, rekwizycyi sreber kościelnych, ściągania podatków zwyczajnych i wyznaczenia poboru nadzwyczajnego, mimo wreszcie ustanowienia Deputacyi menniczej i powiększenia produkcyi menniczej. Rewolucya francuska znalazła środki, przekształcając skonfiskowane dobra emigrantów na skarb wojenny i wypuszczając miliony asygnat. Za tym przykładem poszła Insurekcya. Uchwałą 8 czerwca postanowiono wypuścić za 60 milionów asygnat, zwanych biletami skarbowymi lub mincetlami, wartości nominalnej od 5 do 1.000 złp. W celu wykonania tej decyzyi zorganizowano 2 sierpnia Dyrekcyę biletów skarbowych pod kierunkiem 7 dyrektorów bezpłatnych (Antoni ks. Lubomirski, Karp, Franciszek Sapieha, Bog. Mirski, Antoni Lanckoroński, Ksawery Działyński, Antoni Dzieduszycki), których walor majątkowy wzmacniałby zaufanie do biletów, oraz 7 dyrektorów fakty-

cznych płatnych (Kapostas, Trzaskowski, Billing, Sarlicki, Poths, Karski, Küssel). Pozatem 13 sierpnia postanowiono wydrukować jeszcze na 6 milionów biletów zdawkowych, a 4 i 25 września na 8 milionów biletów czterozłotowych. Bilety fabrykowano w domu Leonhardego na Pólkowie. Zniszczone wymieniano na świeże w pałacu Krasińskich. Dyrekcya biletowa od połowy września zasiadała w domu Raczyńskich. Asygnaty zagwarantowane były na dobrach narodowych. Celem stopniowego umorzenia biletów sprzedawane być miały naprzód dobra, pozostające w administracyi skarbowej, a potem i starostwa, pozostające w rękach prywatnych, drogą losowania. Rocznie miano sprzedawać dóbr za 10—20 milionów. Licytacye projektowano początkowo urządzać co pół roku, potem co 3 miesiące. Pierwsza miała się odbyć 1 grudnia 1794 w Warszawie, przyczem miano wystawić na przetarg więcej dającemu dóbr narodowych na sumę 5 milionów. Druga licytacya projektowana była w Wilnie na dzień 1 marca 1795. Następnie licytacye miały się odbywać alternatą.

Obok biletów skarbowych wypuszczono również zaręczenia skarbowe na większe sumy. Podobnie jak i asygnaty, miały one mieć obieg na równi z monetą brzęczącą. Był to rodzaj weksli rządowych imiennych, które można było przekazywać z adnotacyą o tem na odwrotnej stronie. Przynosiły one 4%, miały kurs monety krajowej i za pomnożeniem tej monety miały być wymienione na pieniądze (uchwała 15 czerwca). Do 15 września wydano zaręczeń skarbowych na sumę 2,200.480 złp. 10 gr.; w dniu tym postanowiono je wymienić na bilety skarbowe i wstrzymać dalsze wydawanie zaręczeń, ale wydawano je i później (23 września na 20.000 czerw. złp., 27 września na 20.000 złp. i t. d.). Nieprzyjmujący biletów skarbowych uważani byli za przeciwnych powstaniu, odsyłani do sądów kryminalnych i karani po raz pierwszy 6-tygodniowym aresztem, rozprzedażą towaru za bilety skarbowe i karą 20% od kwoty, jakiej w papierach przyjąć nie chcieli, w razie zaś powtórzenia się przestępstwa 6-miesięcznem więzieniem i konfiskatą towarów na skarb (uchwała 20 września). Pomimo to nikt nie chciał ich brać. Nawet instytucye rządowe molestowały o pieniądze metalowe. Rada zmuszona była wydać 15 września odezwę do ludu względem brania biletów: »Cóż to«, pisała w niej, »Moskwa papierami, nie mającymi żadnego funduszu, opłaca wojsko na nasz ucisk, a my ich nie użyjemy na wybicie się z niewoli? Zdrajcą jest Ojczyzny, kto ich przyjmować nie chce«.

Już w liście do RZT z dn. 3 maja zalecił Kościuszko Radzie uformowanie Dyrektoryatu menniczego i zalecił, aby »moneta w swym szacunku zniżona była co do próby dla zapobieżenia wychodowi jej

z kraju«, oraz aby tylko złotówki, półzłotki i srebrne grosze bito; większej zaś monety jedynie na pamiątkę pewną ilość wybić polecił. Zalecił też Naczelnik tegoż dnia, aby wszelkie bogactwa w kościołach, tak świeckich jak i zakonnych, które pobożność na ozdobę świątyń oddała i które są w rzeczywistości skarbem powszechności, były zarekwirowane na potrzeby powstania, z wyjątkiem tych, które są niezbędne do wypełnienia obrządków religijnych; gwarantował zwrot kościołom ekwiwalentu, po oswobodzeniu ojczyzny, przyczem bogactwa w cerkwiach greckich, unickich i protestanckich zwalniał od rekwizycyi, by nie dawać karmu złośliwym oskarżeniom o nietolerancyę religijną. Rekwizycya sprzętów kościelnych miała być dokonana sekretnie i bez rozgłosu. W rzeczywistości napotkała ona na bierny opór duchowieństwa i przeprowadzona została w nader drobnych rozmiarach, ujawniając brak sprężystości w egzekutywie rządowej.

1 czerwca zalecił Kościuszko Radzie »przyśpieszenie monety papierowej a zachowanie złotej i srebrnej na użycie tam, gdzie papierowej użyć nie można«, a 11 sierpnia zalecił, aby przy drukowaniu biletów skarbowych były przedewszystkiem uwzględniane bilety zdawkowe, od 3 groszy miedzianych począwszy, a jeśli można i od grosza jednego; »inaczej najszkodliwszych lękaćby się przychodziło konsekwencyi, tak dla cyrkulacyi tychże biletów, jako też dla podrożenia artykułów najtańszych i najpotrzebniejszych do życia«. Pieniędzy jednak zawsze brakowało i 8 września przesłał Kościuszko Radzie naglącą prośbę »o wyszukanie w Warszawie sumy kilku tysięcy czerw. złotych i przystawienie jej jaknajprędzej na nagłe i nieuniknione potrzeby wojskowe. W odpowiedzi Rada niezwłocznie wydelegowała Zakrzewskiego, Potockiego, Mostowskiego i Sulistrowskiego, by wspólnie z bankierami i kupcami majętniejszymi omówili sprawę pożyczki. W dwa dni potem na życzenie Naczelnika ogłoszona została rekwizycya wszystkich przedmiotów srebrnych i złotych, oraz wszystkich w całym kraju sum depozytowych, przechowywanych w magistratach, kancelaryach ziemiańskich, kapitułach, kollegiatach, kościołach, klasztorach, u syndyków, a nawet i w prywatnem posiadaniu, o ile przenoszą sumę 1.000 czerw. złotych. W zamian za depozyty oraz złoto i srebro, rząd wydawał 5-procentowe dokumenty obligacyjne. Delatorzy ukrytych depozytów otrzymywali piątą część depozytu z majątku depozytaryusza. Pozatem ogłoszona została dobrowolna 6% pożyczka publiczna pod zabezpieczeniem dóbr narodowych, mających pójść na licytacyę 1 grudnia. Zrealizować jednak tych planów już Kościuszko nie zdążył. Podobnie jedynie w charakterze elaboratów pozostały szerokie pomysły rejestracyi szkód, poniesionych czasu powstania, i ich pokrycia,

pożyczki na dobra ziemskie celem wzmocnienia gospodarstw rolnych, wreszcie hojnych nagród dla żołnierzy w postaci gospodarstw rolnych, inwentarza, kapitału zakładowego etc., których wzory zaczerpnął Kościuszko z Ameryki. Rada jednak, już po wzięciu Kościuszki do niewoli, znacznie jeszcze jego inicyatywę rozszerzyła, nie wierząc już zapewne zbytnio w projektów tych realizacyę.

Ogólna suma dochodów i wydatków skarbowej kasy generalnej za czas powstania kościuszkowskiego wynosiła, prócz wzmiankowanego remanentu Komisyi Skarbowej (966.077 zł. 1 gr. $17^3/_4$ den.), w gotowiźnie 11,655.285 złp. 2 gr. $11^1/_4$ den., oraz w biletach skarbowych 10,883.397 złp. 10 gr., razem 22,538.682 złp. 12 gr. $11^1/_4$ den. Gotówka była wydana w Warszawie co do grosza. Całą pozostałość Kasy Generalnej w postaci biletów skarbowych na sumę 459.085 złp. i mincetlów menniczych na 170.628 złp. kazał Zakrzewski 6 listopada wydać do kasy wojennej. Pozatem gen.-gub. rosyjski Buxhövden zabrał z kasy biletów skarbowych za 3,110.788 zł. 15 gr. i zaręczeń skarbowych za 679.672 złp. 5 gr. Snać papiery te wpłynęły do Kasy generalnej między 5 a 9 listopada z innych instytucyi i kas rządowych. Oczywiście waloru żadnego już nie przedstawiały.

Wydział Bezpieczeństwa dozorował Deputacyę Indagacyjną, Deputacyę rewizyjną (do rewizyi papierów przechwyconych), wydawał paszporty, śledził i aresztował podejrzanych, żywił więźniów. Działalność jego została już dość wyczerpująco opracowana.

Na największe niezadowolenie Naczelnika zasłużył Wydział Sprawiedliwości, który ujawnił karygodną bezczynność, starając się przeciągać sprawy i oszczędzać winowajców. Próżne były skargi Naczelnika i jego nieustanne napomnienia. Już 8 maja pisał z tego powodu Naczelnik do RZT, że nie widzi większego niebezpieczeństwa, jak w gaszeniu świętego zapału. Zalecał też, żeby wszyscy więźniowie osobno trzymani byli. 30 czerwca znów pisał Naczelnik do Rady, aby niezwłocznie zaleciła »Sądowi kryminalnemu, aby ten tak dawno rozpoczęte procesa osób, w więzieniach zostających, jak najrychlej do końca przyprowadził, a to by winni i przekonani dowodami, nie podejrzeniem, zasłużoną odebrali karę, by niewinni nie cierpieli daremnie i byli wypuszczeni«. 1 lipca znów powtarzał: »Przyśpieszenie inkwizycyów, indagacyów, słowem zupełnego ukończenia przytrzymanych więźniów, raz jeszcze powtarzam i zalecam...« Wszystkie te rekryminacye pozostawały jednak bez skutku. Wydział Sprawiedliwości był na pozór bardzo czynny, równie jak i sądy ale sprawy nie posuwały się naprzód, wyroki nie zapadały. Nemezis insurekcyjna jawnie ochraniała zdrajców dawnych i obecnych. Wreszcie Naczelnik, snać pod wpływem Kołłątaja, Zajączka i całej lewicy

rządowej, zdecydował się na zawieszenie Sądu Kryminalnego Ks. Mazowieckiego i ustanowienie w zamian Sądu Kryminalnego wojskowego, w skład którego weszli wyłącznie zdecydowani radykali, znani ze swego skrajnego jakóbinizmu w dobie spiskowej i insurekcyjnej, późniejsi członkowie i zwolennicy kierunku »Deputacyjnego« na emigracyi: generałowie Zajączek, Madaliński, Taszycki, Łaźniński, wicebrygadyer Suszkowski vel Gorzkowski, spiskowiec major Maruszewski, rotmistrz Rafał Kołłątaj, pułkownicy Górski i Gandzicki, major Bembnowski. Snać pierwotna redakcya tej uchwały zredagowana była w słowach nadzwyczaj ostrych i potępiających poprzedni Sąd Kryminalny, gdyż u Naczelnika zjawiła się deputacya sędziów dawniejszych i przełożyła mu krzywdę, jaką im czynił wstęp nowej ustawy. »Nie chcąc bez sądu pisać na nich wyroku«, Kościuszko wstęp, pierwotnie przesłany Radzie, wstrzymał i odmienił, chociaż i w nowej redakcyi brzmiał on dość ostro. Konstatował w nim Kościuszko, że za najpierwszy swój obowiązek uważał zawsze, by »z wytępieniem obcej przemocy wytępiać przedajność, zdradziectwo i wszelkie przeciw Ojczyźnie zbrodnie«, Sąd zaś, »ustanowiony do ukarania winowajców, przez zbyt długie prawnictwa formy nie mógł okazać tak potrzebnego w czasie rewolucyi pośpiechu«. Równie naganiał Kościuszko i Sąd Najwyższy. Jeszcze 22 września, na parę tygodni przed swoim upadkiem, pisał: »Przychodzą mi na myśl zuchwali buntu targowickiego hersztowie. RNN zechce mi donieść, jeżeli Sąd Najwyższy zatrudnia się pilnie ich procesem i jak prędko tenże ukończonym zostanie: zgubiona przez nich Ojczyzna woła o jak najprędszy przykład i jak najprędszą z nich sprawiedliwość«.

Wydziałem Interesów Zagranicznych zajmował się Kościuszko jedynie na początku Insurekcyi, kiedy Wydział ten należał do składu RZT. Później, gdy na czele Wydziału stanął Ignacy Potocki, Naczelnik nie wtrącał się do jego prac, a w sprawach Wydziału informował się ustnie, tajemnic jego nie powierzając korespondencyi. Pobudzał tylko RNN (1 czerwca), aby »raczyła nie zwłóczyć czynnych z zagranicznymi relacyi w momencie, w którym powszechny ruch gabinetów wiele nowych wypadków, baczności naszej godnych, zdarzać może«.

Protokół Wydziału Interesów zagranicznych wraz z wyciągami jego korespondencyi urzędowej oraz urywkami tajnej podajemy w III tomie *exempli modo*; protokóły innych Wydziałów nie nadają się do wyczerpującej publikacyi jako nazbyt obszerne. Raczej należałoby podjąć z czasem publikacyę tygodniowych raportów wydziałów do RNN i Naczelnika; wyczerpują one treść ich działalności w formie bardziej skondensowanej. A następnie należałoby zapewne podjąć publikacyę rapor-

tów pełnomocników, wysyłanych do armii i do poszczególnych komisyi porządkowych, Akta Deputacyi Centralnej Litewskiej, wreszcie wyciągi z tygodniowych raportów komisyi porządkowych oraz z korespondencyi wojskowej. Dopiero wówczas ogarnąć będzie można całokształt insurekcyjnych wysiłków narodu, oraz zobrazować dokładnie akcyę wojenną w całej jej rozciągłości.

Najmniej do roboty miały Wydziały Porządku i Instrukcyi Narodowej.

Wydział Porządku, pod kierunkiem Sulistrowskiego, zarządzał pocztą, transportami i gońcami, oraz zajmował się przesyłką decyzyi N. Naczelnika i RNN do poszczególnych komisyi porządkowych.

Wydział Instrukcyi Narodowej, pod kierunkiem ks. Dmochowskiego, zarządzał szkołami, wydawał gazety i druki rządowe, agitował w duchu rządowym i administrował funduszem edukacyjnym. Sekretarzem jego był Franciszek Zabłocki. W budżecie Wydziału Instrukcyi główne miejsce zajmuje administracya funduszu pojezuickiego, na edukacyę przeznaczonego. Właściwe jednak wydatki Wydziału z funduszu tego od 13 czerwca do 1 października obejmują skromną sumkę 40.290 złp. $6^1/_2$ gr., a mianowicie na szkoły, t. j. pensye rektorów i profesorów, 26.975, na utrzymanie »szkół i domów akademickich« 1.240 złp., na podatki z domów pojezuickich 823 zł. $26^1/_2$ gr., na oficyalistów Wydziału Instrukcyi 5.323 złp. 10 gr., na wydatek prawny 20 złp. i na wydatek ekstraordynaryjny 1.883 złp. W liście 19 września do Zakrzewskiego Dmochowski, wyjaśniając, że »dzień 1 października jest czasem zwyczajnym otwarcia szkół publicznych« i że odtąd »profesorowie winni są codzień z rana i po południu po kilka godzin lekcye uczniom w klasach dawać«, prosił prezydenta o uwolnienie ich od wart obywatelskich. 15 września zaś Dmochowski, »w zamiarze... pomnożenia szkółek w Warszawie«, udał się do Zakrzewskiego z prośbą o zlecenie komendantom cyrkułowym spisania dzieci obojej płci, oddzielnie męskiej i oddzielnie żeńskiej, od roku 7 do 14. Główną jednak czynnością ks. Dmochowskiego było redagowanie i wydawanie »Gazety Rządowej«, oraz obwieszczeń rządowych. Z otrzymanej na to ze skarbu sumy 22.000 złp. wydał do 27 października drukarniom warszawskim i introligatorniom 20.452 złp. 23 gr. 26 października RNN znów wyasygnowała na druki 8.000 złp. Trzecią wreszcie rubrykę budżetu Wydziału Instrukcyi stanowiło 4.700 złp., wydanych ze skarbu Rzpltej na potrzeby konsystorza grecko-oryentalnego. Z sumy tej jednak nie wydatkował Wydział ani grosza; działalność konsystorska pozostała fikcyjną.

Radykalizmem swoim w »Gazecie Rządowej« narażał Dmochowski rząd na przykrości. To znów użalał się, że mu nie nadsyłają re-

widowanych papierów ambasady rosyjskiej, dowodząc, iż przerwanie tej komunikacyi mogłoby rzucić na rząd podejrzenie, że ukrywa to przed wiadomością publiczną, co podług prawideł republikańskiego rządu sekretem dla niej być nie powinno (31 sierpnia). Musiał również Dmochowski rozpatrywać różne projekty uszczęśliwienia ludzkości, jakimi, podobnie jak i Komitet Ocalenia Publicznego, zasypywali Radę różni przemyślni ludziska. Tak np. niejaki Marszałkiewicz twierdził, że »posiada wiadomości pomnożenia dwa razy urodzajów z umniejszeniem na to kosztów«, a zarazem prosił RNN: »niech dobroczynnie funkcyę jaką tymczasową albo pensyjkę dla utrzymania życia naznaczyć mi łaskawie raczy. Nie najwięcej Naród utraci na utrzymaniu mnie przy życiu..., a korzyść, choć w przyszłości stąd wynikająca, wiekopomną sławę i wdzięczność od rodzaju ludzkiego Najwyższej Radzie sprawiedliwie zjedna, że za jej urzędowania tak pożyteczny nie zaginie wraz ze mną wynalazca«.

Rozkład zajęć w Radzie Zastępczej Tymczasowej ustalony został na posiedzeniu 21 kwietnia. Posiedzenia zwyczajne postanowiono odbywać od godziny 7 rano do 1 po południu i od 3 po południu do 7 wieczorem. Posiedzenie nadzwyczajne zwoływać miał prezydent w razie potrzeby. Komplet Rady miał się składać z 9 radców. Czynności Rady podzielono na cztery Wydziały: dyplomatyczny, wojskowy, skarbowy i policyjny. Pozatem utworzono Deputacyę do rewizyi papierów zagranicznych. Do Wydziału Dyplomatycznego przydzielono 8 radców: Dzieduszyckiego, Debolego, Małachowskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Działyńskiego, Aloego i Wulfersa; do Wojskowego 6 radców: Mokronowskiego, Węgierskiego, Wybickiego, Horaina, Makarowicza i Tykla, ale 22 kwietnia dodano dwóch jeszcze: Mikołaja Radziwiłła i Józefa Wasilewskiego; do skarbowego początkowo 6 radców: Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Rafałowicza, Gautiera i Kilińskiego, ale nazajutrz dodano do kompletu dwóch nowych: Piotra Potockiego i Stanisława Ledóchowskiego. W ten sposób każdy z wydziałów składał się z ośmiu członków. Wydział policyjny poruczono całkowicie prezydentowi Zakrzewskiemu. Wszystkie sprawy załatwiane być miały wprzód przez Wydziały i dopiero gotowe ich rezolucye wnoszone na *plenum* Rady do ostatecznej decyzyi. Sesye wydziałowe odbywać postanowiono w godzinach rannych i to dla wspólnej wygody wszystkie w jednej sali; sesye plenarne zaś po południu. Każdy Wydział obowiązany był mieć swój własny protokół, Rada zaś pozatem oddzielny. Obrani rejenci kancelaryi Rady, Czech i Borakowski, obowiązani byli wpisywać rezolucye Rady do protokółów, czterej zaś sekretarze kancelaryi mieli odbierać od interesantów sprawy i prze-

kazywać je Wydziałom. Ponieważ jednak niezadługo rozkład zajęć okazał się w praktyce niedogodny, albowiem radcowie, zasiadając w rozlicznych deputacyach, nie mieli dość czasu, przeto od 7 maja wszelkie posiedzenia Rady skupiono w godzinach od 9 rano do 2 po południu, sesye zaś deputackie wyznaczono na poobiedzie, od godziny czwartej. Wyjątek stanowiła Komisya Porządkowa, obowiązana odbywać swoje sesye zarówno w godzinach rannych, jak i popołudniowych.

W Radzie Najwyższej Narodowej komplet Rady składał się z pięciu osób. Rądcy prezydowali kolejno przez tydzień, porządkiem starszeństwa wieku. W razie nieobecności radcy zastępował go najstarszy zastępca z danego Wydziału. W rzeczywistości prezydowali kolejno: Zakrzewski, Kołłątaj, Potocki, Szymanowski, Dembowski w zastępstwie Matuszewicza, Kapostas w zastępstwie Sulistrowskiego, Sulistrowski, Kochanowski, Dmochowski, Mostowski w zastępstwie Dmochowskiego, wymawiającego się dozorem pism publicznych, J. Zajączek w zastępstwie chorego Kołłątaja, Dembowski, S. Wasilewski w zastępstwie chorego Dembowskiego, znów Dembowski, Potocki, Szymanowski, Kochanowski, Dmochowski, Zakrzewski, Sulistrowski, Wosidło jako zastępca chorego Kołłątaja, Dembowski, Tykiel jako zastępca Dembowskiego, Ignacy Potocki i wreszcie Kochanowski.

Sekretarz Rady obowiązany był prowadzić dziennik czynności Rady (brulion dziennika), a także »protokół takowego dziennika porządnie, z podpisami każdej sesyi przez prezydującego utrzymywać« (kopiarz dziennika), i zdanie radców w każdej materyi w dzienniku zapisywać. Niestety do tego postanowienia regenci się nie zastosowali i dyskusye oraz wyrażone przez radców opinie w poszczególnych sprawach nie znalazły w dzienniku uwzględnienia. W tym kopiarzu dziennika, czyli, jak go też niekiedy nazywają, »protokóle ogólnym«, krótko treść wszystkich dyspozycyi i rezolucyi Rady *in pleno* miała być wnoszona, z wyszczególnieniem radców przytomnych na każdej sesyi. Prócz tego sekretarz obowiązany był formować rezolucye Rady i zapisywać je w sposób obszerniejszy »w protokóle osobnym«. Pozatem osobny rejent do odbierania memoryałów obowiązany był w specyalnym własnym protokóle wciągać treść tych memoryałów. Drugi znów rejent do odbierania raportów obowiązany był odbierać raporty od komisyi porządkowych, sądów kryminalnych i innych miejsc, i wciągać je do specyalnego protokółu, wyjąwszy ekspedycye od Najwyższego Naczelnika i raporty wojskowe, które szły bez odpieczętowania, pierwsze do RNN, a drugie do Wydziału Potrzeb wojskowych. Archiwista Rady zapisywał w swoim znów protokóle wszystkie anneksy i raporty, bądź przez wy-

działy Rady, bądź też przez jej sekretarza sobie oddawane do przechowania. Wreszcie specyalny sekretarz, przydzielony do boku Zakrzewskiego, utrzymywał protokół korespondencyi N. Naczelnika z radcą Zakrzewskim, mającym specyalne polecenie prowadzenia tej korespondencyi w imieniu Rady.

Załatwiano w Radzie naprzód sprawy pilne, niecierpiące zwłoki, a potem rzeczy bieżące: z Wydziału Skarbu i Potrzeb wojskowych w niedziele i środy, z Wydziału Żywności i Bezpieczeństwa w poniedziałki i czwartki, z Wydziału Interesów zagranicznych i sprawiedliwości we wtorki i piątki, z Wydziału Instrukcyi Narodowej i Porządku we wtorki i soboty. Rano radcowie pracowali razem z zastępcami w wydziałach, przygotowując projekty do rezolucyi Rady. Od 1 do 2 słuchali przełożeń obywateli i odbierali od nich pisma. Każdy radca obowiązany był co tydzień przesyłać raport od swego wydziału do Naczelnika. Raport taki przed wysłaniem winien był być czytany na ogólnem posiedzeniu Rady. W wydziałach obok protokółu prowadzony miał być przez sekretarza dziennik, w którym każdy z zastępców, zaliczonych do danego wydziału, miał prawo zapisać swoje odrębne zdanie w rozpatrywanej sprawie. Do protokółu obowiązany był sekretarz po każdej sesyi wciągać w sposób obszerniejszy sprawy, zapisane w dzienniku.

Sesye Wydziału Potrzeb wojskowych odbywały się codziennie, nie wyłączając świąt, od 9 z rana do 2 po południu. Wydział prowadził pięć protokółów. Do pierwszego wciągane były rezolucye na rekwizycye N. Naczelnika, raporta do niego i korespondencya z nim oraz rezolucye na rekwizycye komendantów korpusów; do drugiego odpowiedzi na zalecenia RNN i opinii do decyzyi Rady; do trzeciego korespondencya z siedmioma wydziałami; do czwartego korespondencya z Dyrekcyą centralną Komisaryatu Wojennego i jego departamentami; do piątego rezolucye i zalecenia do Deputacyi Centralnej Litewskiej i komisyi porządkowych w Koronie oraz cała z niemi korespondencya.

Sesye Wydziału Spraw zagranicznych odbywały się w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki od godziny 10 z rana. Niedziele, środy i soboty były dniami ekspedycyi depesz za granicę. Sekretarz Wydziału prowadził dziennik i protokół spraw Wydziału (ordynacya z dnia 6 czerwca).

Sesye Wydziału Sprawiedliwości odbywały się codziennie, prócz niedziel, od godziny 9 z rana, a Wydziału Skarbu podobnież, od 8 z rana. Rozkład zajęć w Wydziale Skarbu był taki, że w poniedziałek załatwiano interesy przychodów stałych, we wtorek przychodów niestałych, w środę Dyrekcyi papierów krajowych i interesy kasowe, w czwartek administracyę dóbr narodowych, w piątek interesy menniczne, w sobotę znów

interesy kasowe. Protokół czyli kopiarz z manuału, tj. brulionu dziennika każdego Wydziału, prowadził jeden z zastępców RNN, przyczem do tego dziennika każdemu z zastępców wolno było zdanie swoje własną ręką zapisać, a to mu odmówionem nie mogło być. Prócz dziennika w każdym z tych wydziałów prowadzony był protokół z dosłownemi rezolucyami. Wszystkie asygnacye Skarbu narodowego podpisywał sam prezydujący Wydziału po zapisaniu ich do dziennika (ordynacya Wydziału Skarbu 31 maja, Wydziału Sprawiedliwości 10 czerwca).

Sesye ogólne Wydziału Bezpieczeństwa odbywały się codzień, nie wyłączając w razie potrzeby i niedzieli, od godziny 10 z rana do 1 po południu. Pierwszy sekretarz Wydziału prowadził dziennik (manuał) czynności wydziałowych, następnie zaś sporządzał »protokół« tego dziennika (kopiarz) z podpisami każdej sesyi przez prezydującego, wreszcie do osobnego protokółu wciągał rezolucye Wydziału oraz opinie przynoszone przez deputacye wydziałowe a przez Wydział przyjęte. Pozatem Wydział przesyłał RNN raport czynności tygodniowych. Drugi sekretarz prowadził protokół przełożeń i memoryałów od osób partykularnych, notując ich treść. Trzeci sekretarz prowadził protokół ekspedycyi od Rady, jej wydziałów, Deputacyi Centralnej, komisyi porządkowych oraz innych instytucyi rządowych. Wreszcie archiwista notował w swoim znowuż protokóle memoryały, aneksy i raporty otrzymane na skład. Wydział dzielił się na cztery deputacye: indagacyjną, dozorczą pocztową i paszportową. Deputacya indagacyjna składała się z osób 25, pod prezydencyą zastępcy RNN Joachima Moszyńskiego, i dzieliła się na dwa oddziały, z których pierwszy indagował osoby aresztowane lub przez aresztowanych powołane, drugi zaś dochodził obwinienia osób z papierów, od Deputacyi rewizyjnej sobie przesłanych. Oddziały odbywały swoje sesye dwa razy na dzień, nie wyłączając niedziel i świąt, z rana od 8 do 12, po południu od 4 do 7, nie licząc sesyi nadzwyczajnych; z czynności swych tygodniowe raporty przesyłały do prezesa Wydziału Bezpieczeństwa. Deputacya dozorcza składała się z osób 20 pod prezydencyą zastępcy RNN, Jana Buchowieckiego. Sesye odbywała dwa razy na dzień, z rana od 8 do 12 i po południu od 3 do 6. Do dozoru jej należeli jeńcy wojenni i aresztanci krajowi, prócz osób dyplomacyi rosyjskiej. Deputacya winna była przedstawić Wydziałowi listę generalną jeńców i aresztantów, a potem o przybyciu onych lub ubyciu co tydzień Wydziałowi raportować. Deputacya pocztowa składała się z 6 osób. Odbywając sesye swoje codziennie na generalnym pocztamcie w osobnych izbach, obowiązana była przeglądać wszelkie ekspedycye pocztowe, z wyjątkiem korespondencyi N. Naczelnika, RNN, jej wydziałów i członków, jakoteż magistratur, wreszcie ministrów

dworów zagranicznych, i śledzić, coby Powstaniu mogło być szkodliwem. Korespondencya w języku greckim i hebrajskim zupełnie była wzbroniona. Deputacya obowiązana była dwa razy na tydzień przedstawiać raporty prezesowi Wydziału Bezpieczeństwa. Deputacya paszportowa składała się z 4 osób pod prezydencyą zastępcy w RNN, Józefa Dziarkowskiego. Sesye jej odbywały się dwa razy na dzień, nie wyłączając dni świątecznych, z rana od 8 do 11 i po południu od 4 do 6. Obowiązana ona była przepisać instrukcye intendantom i rewizorom wszystkich wjazdów warszawskich (organizacya Wydziału Bezpieczeństwa 17 lipca).

Wydział Żywności był podzielony na cztery regestratury: 1) rolniczą i produktów surowych, 2)produktów przerobionych, 3) magazynów narodowych i wojskowych, 4) handlu. W wydziale te cztery regestratury ekspedyowane były przez dwie regencye wydziałowe. Do pierwszej regencyi należały ekspedycye w rzeczach rolniczych i wszelkich produktów, bądź surowych, bądź przerobionych; do drugiej ekspedycye w rzeczach magazynów i handlu; każdy z dwu regentów treść przychodzących ekspedycyi zbierał do swego dziennika i do rezolucyi Wydziału z gotowym już projektem podawał; następnie zaś wpisywał decyzye Wydziału do swego protokółu *per extensum* (organizacya 5 lipca).

Sesye zwyczajne Wydziału Instrukcyi odbywały się codzień, oprócz niedzieli, od godziny 10 z rana. Jeden z zastępców obowiązany był prowadzić sentencyonarz czyli dziennik Wydziału Instrukcyi. Poza tem druga księga była przeznaczona na protokół rezolucyi, wciąganych *per extensum* (ordynacya 20 lipca).

Wydziałem Porządku zarządzał prezydent Zakrzewski, który nie przedstawił nawet Radzie ordynacyi swego wydziału. Działalność tego wydziału wiązała się dość ściśle z działalnością Magistratu m. Warszawy oraz Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego.

Organizacya całej machiny rządowej przedstawiała w układzie dość duże braki a sam zakres czynności do końca powstania nie był dość wyraźnie rozgraniczony. Szczególnie kolidowały z sobą działalność Wydziału Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa a działalność Wydziału Porządku, Magistratu, Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego i Komendy Ks. Mazowieckiego. Na szczęście ster spraw w Wydziale Porządku i Magistracie spoczywał w jednym ręku, prezydenta Zakrzewskiego, ale już bardzo silnie się akcentował i fatalny był w skutkach rozdźwięk, a nawet antagonizm, jaki panował pomiędzy nim a gen. Orłowskim, komendantem Księstwa Mazowieckiego. Snać sprawa ustosunkowania kompetencyi i zależności poszczególnych in-

stytucyi do końca powstania pozostała niedostatecznie sprecyzowaną, skoro jeszcze 5 października zastępca w RNN, Aleksander Linowski, przyniósł na posiedzenie Rady projekt względem »ustalenia związków między wydziałami a deputacyami od nich zależącemi zachodzić powinnych, i względem odpowiedzialności wydziałów za nie, do którego projektu roztrząśnienia« wyznaczeni zostali Potocki, Mostowski, Buczyński, Linowski.

Jawność działalności rządu była nadmierna. Obawiając się zarzutów z jednej strony wstępowania na tory rewolucyi francuskiej, z drugiej zaś zbytniego oportunizmu lub bezczynności, rząd starał się działać jakby na otwartej scenie, puszczając nieraz zanadto opinię publiczną za kulisy swej działalności. W postępowaniu tem uwidoczniały się raczej wpływy amerykańskie, niż francuskie. Już w »Obwieszczeniu Narodu o rozpoczęciu się RNN« z dn. 30 maja obwieszczała Rada, że »donosić będzie regularnie publiczności o sprawach i uchwałach swoich, jako też o obrotach siły zbrojnej, których jej N. Naczelnik udzielać będzie, bo, będąc odpowiedzialną narodowi, chce go mieć świadkiem i sędzią wszystkiego, co dla uskutecznienia celów powstania wewnątrz i zewnątrz przedsięweźmie«. Stosownie do tego oświadczenia zaleciła RNN 29 czerwca kancelaryi swojej, aby dyaryusz czyli dziennik każdej sesyi Rady, jako i rezolucye swoje, wpisane do protokółu, prócz sekretnych, tudzież raporta, przychodzące od Deputacyi Centralnej, komisyi Porządkowych i sądów kryminalnych, codzień regularnie dostarczała ks. Franciszkowi Dmochowskiemu, prezesowi Wydziału Instrukcyi i redaktorowi wydawanej przez ten wydział »Gazety Rządowej«. Podobnież zleciła Rada wydziałom swoim, wszystkim magistraturom w wydziałach pracującym, oraz Magistratowi warszawskiemu, aby komunikowały redakcyi niezwłocznie wszystko, co tylko godne się okaże wiadomości publicznej. Pomijając jednak, że pewna część materyału zakwalifikowana została jako sekretna, szczupłe ramy wydawnictwa stanęły na przeszkodzie wyczerpującemu opublikowaniu nawału materyału, dostarczonego przez magistratury rządowe.

Zgodnie z art. 6 Aktu Powstania krakowskiego jedyną władzą wykonawczą N. Naczelnika i RNN w poszczególnych województwach, ziemiach i powiatach były komisye porządkowe. Komisya porządkowa była zarazem jednostką samorządu lokalnego oraz ekspozyturą władzy centralnej na dany okręg. Składała się ona z osób 21, a mianowicie ośmiu z pośród właścicieli ziemskich, ośmiu z pośród właścicieli miejskich, pięciu z duchowieństwa. Ordynacya wyborcza nie została wcale sprecyzowaną. Chłopi byli pozbawieni przedstawicielstwa. »Organizacya« komisyi porządkowych z dnia 30 maja podkreślała, że gdzie znajdują się

obywatele wyznania unickiego lub greko-oryentalnego, tam muszą oni być reprezentowani w komisyi porządkowej. Każda komisya porządkowa dzieliła się na siedem wydziałów: porządku, bezpieczeństwa, sprawiedliwości, skarbowy, żywności, potrzeb wojskowych i instrukcyi narodowej. W każdym wydziale zasiadało trzech komisarzów. Województwo lub powiat podzielone były na dozory, obejmujące 1.000—1.200 gospodarzów. Na czele dozorów stali odpowiedzialni dozorcy. Zarówno komisya *in gremio*, jak i poszczególne jej wydziały, obowiązane były przesyłać RNN raporty. Każdy wydział poowadził osobny protokół. Nadto prowadzony był jeden protokół ogólny, w którym krótko treść dyspozycyi i rezolucyi zapisywana była, z zaznaczeniem obecności poszczególnych komisarzy na sesyi oraz zdań ich w każdej materyi. Komisye porządkowe litewskie zależne były od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i dopiero ta przesyłała sprawozdanie o ich działalności do RNN. Bezpośrednio zawisłe od RNN były jedynie komisye koronne.

Kościuszko zaraz na wstępie powstania zorganizował osobiście Komisyę Porządkową krakowską, Rada zaś Zastępcza Tymczasowa, po wybuchu powstania w Warszawie, Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego, zwierzchnią potem nad dziesięcioma komisyami ziem Mazowsza: czerską, warszawską, nurską, liwską, wiską, różańską, łomżyńską, wyszogrodzką, zakroczymską, ciechanowską. Działalność trzech ostatnich była nader nikła. Pozatem w aktach rządowych przechowały się ślady działalności następujących komisyi koronnych: województwa sandomierskiego, powiatu radomskiego, ziemi stężyckiej z powiatem garwolińskim, powiatu opoczyńskiego, powiatu chęcińskiego, ziemi drohickiej, ziemi bielskiej, ziemi mielnickiej, województwa lubelskiego, ziemi łukowskiej, ziemi chełmskiej z powiatem krasnostawskim, powiatu mszczonowskiego, województwa sieradzkiego z ziemią wieluńską. Prócz tych 28 komisyi musiały istnieć w stanie zalążkowym i inne, szczególnie w Wielkopolsce, ale działalności swojej nie zdołały rozszerzyć ani utrwalić. Na Litwie znane są z akt komisye: województwa wileńskiego, powiatu oszmiańskiego, zawilejskiego w Świrze, wiłkomierskiego, grodzieńskiego, lidzkiego, ejszyskiego, brasławskiego, upickiego, mereckiego, trockiego, kowieńskiego, preńskiego, województwa brzesko-litewskiego, powiatu kobryńskiego, pińskiego, nowogródzkiego, słuchorzewskiego, wołkowyskiego, słonimskiego, rosieńskiego, szawelskiego, telszewskiego, starodubowskiego. Oryginalne, że istniały komisye takich powiatów, jakie nie notowane są w kalendarzach współczesnych, jak merecki, preński, kobryński, szawelski obok telszewskiego, zawilejski i ejszyski.

W każdej ziemi lub powiecie obok komisyi porządkowej czynny

był generał ziemiański jako »generał milicyi« danej ziemi. Niezawodnie ilość komisyi odpowiadała ilości generałów ziemiańskich, gdyż według Aktu krakowskiego w każdej ziemi i powiecie, wolnym od nieprzyjaciela, należało tworzyć komisyę porządkową i nominować generała ziemiańskiego. Stosując się do tego zalecenia, już RZT przepisała 9 maja ordynacyę dla generałów ziemiańskich i wydała patent na generalstwo ziemi czerskiej Karolowi Wodzińskiemu, staroście nurskiemu. Obok tego wyznaczyła podwładnych mu komendantów powiatu czerskiego Piotra Komierowskiego, powiatu grójeckiego Antoniego Montrezora i garwolińskiego Adama Skilskiego. 1 czerwca zaś, dogadzając nagłej potrzebie przyśpieszenia obrony Księstwa Mazowieckiego, RZT umocowała komendanta Ks. Mazowieckiego do tymczasowego patentowania generałów ziemiańskich. Patenty te, wydane w nagłej potrzebie, wymagały potwierdzenia N. Naczelnika, to też opinie względem nominowanych przez RZT generałów przesłał Kościuszce komendant Ks. Mazowieckiego, a osobno RNN przez Zakrzewskiego go o tem powiadomiła. Z chwilą nominacyi RNN i zbliżenia się Kościuszki nominacye na generałów ziemiańskich pozostały wyłącznym przywilejem N. Naczelnika. Znamy imiennie blizko sześćdziesięciu generałów ziemiańskich: Gabryela Taszyckiego, gen. maj. woj. krakowskiego, powiatów krakowskiego, lelowskiego i Ks. Siewierskiego; Jana Slaskiego, gen.-maj. woj. krakowskiego na powiaty ksiąski i proszowski, dziewięciu generał-majorów milicyi woj. sandomierskiego: Adama Piotrowskiego, Adama Parysa, Toczyskiego, Wojciecha Strasza, Rzążewskiego, Rocha Chrzanowskiego, Stanisława Wodzickiego, Antoniego Stadnickiego i Stanisława Zgliczyńskiego (Stadnicki był na powiat radomski, a Zgliczyński na ziemię stężycką w pow. garwolińskim); w Księstwie Mazowieckiem byli generał-majorami milicyi: Poniński, Młocki (ziemi warszawskiej), Karol Wodziński (ziemi czerskiej), Ignacy Hryniewicz (ziemi liwskiej), Chryzostom Opacki (ziemi wiskiej), Aleksander Zieliński (ziemi nurskiej), Franciszek Wiszowaty (ziemi łomżyńskiej), Jan Zieliński (ziemi ciechanowskiej, a potem łomżyńskiej); w województwie płockiem było dwóch generał-majorów milicyi: Jezierski (na powiaty płocki, bialski, raciąski, sierpski i płoński), oraz Józef Zieliński, a po nim Jeżewski (na ziemię zawskrzeńską, powiaty szreński, niedzborski i mławski); w województwie rawskiem dwóch: Stanisław Wojczyński i Leon Bielicki (na ziemię sochaczewską); na Podlasiu trzech: Andrzej Karwowski, rywalizując z Michałem Starzeńskim (ziemia bielska), Jan Krasnodębski, potem Urbański (ziemia drohicka) i Jan Niemira (ziemia mielnicka); w województwie lubelskiem dwóch: Piotr Potocki i Trzciński (zapewne na ziemię łukowską); gen.-majorem ziemi chełmskiej i pow. krasnostaw-

skiego był Tomasz Wydżga; na województwo wołyńskie było mianowanych trzech gen.-majorów: Dominik Czacki, Józef Wyleżyński i Józef Walewski, odpowiednio do trzech powiatów: łuckiego, włodzimierskiego i krzemienieckiego, ale wzniecić powstania na Wołyniu nie zdołali; gen.-majorem województwa kaliskiego był Franciszek Stadnicki, potem Paweł Skórzewski; województwa sieradzkiego Ksawery Turno i Leonardowicz (na powiat wieluński); województwa gnieźnieńskiego Lipski; poznańskiego Niemojewski; kujawskiego Dyonizy Mniewski; pomorskiego Kruszyński i Wybicki. Byli też gen.-majorami w Koronie: Radzimiński (gdzieś w pobliżu ziemi stężyckiej), Wojciechowski (walczył nad Narwią w pobliżu Ostrołęki). Na Litwie generał-majorami województwa wileńskiego byli: Tadeusz Korsak i Józef Stokowski; powiatu wiłkomirskiego tegoż województwa Morykoni; brasławskiego Kazimierz Bielikiewicz; oszmiańskiego Kazimierz Kociełł; lidzkiego Józef Narbutt. W województwie brzesko-litewskim byli generał-majorami Maciej Frankowski, Konstanty Jelski (pow. grodzieński), Andrzej Kazanowski (pow. grodzieński), Kazimierz Ruszczyc (pow. kobryński) i Roch Chrzanowski (pow. piński). Na Żmudzi gen.-majorami byli Wawrzecki, Jan Nagórski, Michał Stetkiewicz (na pow. szawelski), Antoni Wojtkiewicz (na pow. telszewski) i Janusz Tyszkiewicz (na pow. rosieński); gen.-majorem województwa trockiego był Franciszek de Raess, pow. kowieńskiego Ignacy Prozor, preńskiego Nikodem Midleson, zawilejskiego Jan Zienkowicz; wreszcie kurlandzkim generałem ziemiańskim był Henryk Mirbach.

Obok wymienionych instytucyi Kościuszko, wzorując się na *représentants en mission* Rewolucyi francuskiej, ustanowił zastępców »pełnomocników« N. Naczelnika i RNN przy poszczególnych komisyach, oraz przy dywizyach wojsk. Byli nawet pełnomocnicy na całą Litwę lub przy wszystkich dywizyach, czynnych na znacznym obszarze kraju. Zakres jednak ich władzy był znacznie mniejszy, aniżeli francuskich inspiratorów ducha rewolucyjnego. Tamci mieli dyktatorską pełnię władzy, której podlegali nawet wodzowie naczelni. Ci raczej przeciwnie byli na usługach generałów liniowych. W zamian zakres ich władzy nad magistraturami rządowemi cywilnemi był dość znaczny. Tak 2 czerwca mianowani byli pełnomocnikami na Litwę Alojzy Sulistrowski i Józef Kociełł, 18 lipca Karol Prozor zastępcą-pełnomocnikiem przy wszystkich dywizyach wojsk W. Ks. Litewskiego celem wezwania i urządzenia pospolitego ruszenia na posiłek wymienionym dywizyom wojsk Rzpltej, tudzież rozporządzania wszelkich czynności rządowych, do odparcia sił nieprzyjacielskich stosować się mających, z prawem zawieszania komenderujących dywizyami pospolitego ruszenia oraz komisarzy porządkowych, mianowania na ich miejsce

innych a winnych oddawania pod sąd, z tem jednak, że dekrety śmierci podlegały zatwierdzeniu N. Naczelnika. Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego miała im dawać posłuch, oni zaś prócz doniesień nadzwyczajnych mieli co tydzień składać raporty N. Naczelnikowi i Radzie o skutkach swojej delegacyi. 5 lipca Jan Horain otrzymał nominacyę na zastępcę-pełnomocnika przy dywizyach generałów Cichockiego, Sierakowskiego i wszystkich innych od Warszawy do granicy grodzieńskiej, włącznie z województwem brzesko-litewskiem i powiatem kobryńskim. 9 września takim samym zastępcą-pełnomocnikiem przy dywizyi gen. Dąbrowskiego został Józef Wybicki. Miał on w województwach rawskiem, łęczyckiem, sieradzkiem i kujawskiem wzniecać powstanie, organizować komisye porządkowe, zbierać podatki, rekwirować, tworzyć siłę zbrojną. Jeszcze wcześniej, 6 września, podobnymi zastępcami-pełnomocnikami zostali: na województwo poznańskie Hipolit Rogaliński, na województwo kaliskie Hiacynt Zakrzewski, na województwo gnieźnieńskie Nicefor Gołzewski. Wielkopolska bowiem świeżo powstała i należało w niej dopiero tworzyć władze powstańcze. W innych ziemiach Korony komisarzy-pełnomocników przydzielano wprost jako kontrolerów rządowych do poszczególnych komisyi porządkowych. Jeszcze RZT zainicyowała wysyłanie do poszczególnych ziem pełnomocników którzyby głosili różne pisma i urządzenia Rady, przepisała prawidła dla nich, i w tym celu wyznaczyła 6 maja Augustyna Karskiego do ziemi łomżyńskiej i różańskiej, Świniarskiego do liwskiej, dla przyśpieszenia w tych stronach akcesu do powstania; na Litwę zaś dla nawiązania kontaktu wysłani byli gen. Gorzeński i radca Horain, którzy powrócili już 21 maja. 2 czerwca RNN wysłała Piotra Potockiego, kasztelana lubelskiego, do Komisyi porządkowej lubelskiej z ziemią łukowską, Krzuckiego do komisyi porządkowej chełmskiej; 10 czerwca Tadeusza Morskiego do komisyi stężyckiej w pow. garwolińskim, Zielińskiego, podkomorzego nurskiego, do ziemi łomżyńskiej, różańskiej i nurskiej, Józefa Grzybowskiego do ziemi liwskiej, Józefa Wybickiego do ziemi warszawskiej i czerskiej; 12 czerwca Onufrego Popiela do Komisyi porządkowej powiatu sandomierskiego i wiślickiego, Ignacego Gosławskiego do Komisyi porządkowej pow. chęcińskiego i opoczyńskiego, Stanisława Kochanowskiego do Komisyi porządkowej radomskiej; Józefa Orsettiego do Komisyi porządkowej bielskiej, Ignacego Bądzyńskiego do Komisyi porządkowej mielnickiej, Feliksa Kuczyńskiego do Komisyi porządkowej drohickiej, 25 czerwca Karola Sosnowskiego do Komisyi porządkowej stężyckiej (na miejsce T. Morskiego). Tegoż dnia przesłała Rada instrukcye dla pełnomocników do Deputacyi Centralnej Wielkiego Księstwa Litewskiego i poleciła onej rozesłać

zastępców-pełnomocników do poszczególnych ziem litewskich celem dopilnowania wykonania zaleceń rządowych, oraz pokierowania pospolitem ruszeniem. 26 lipca Mikołaja Tomaszewskiego, zastępcę RNN, mianował Kościuszko pełnomocnikiem przy wszystkich dywizyach wojsk w województwie lubelskiem, wołyńskiem i ziemi chełmskiej; 18 września Franciszka Leszczyńskiego pełnomocnikiem w ziemi rawskiej, powiecie bielskim; 22 września Jana Krupińskiego pełnomocnikiem do pomocy Horainowi, ale na samo tylko województwo podlaskie; 29 września Melchiora Szajowskiego pełnomocnikiem w ziemi sochaczewskiej i pow. mszczonowskim.

Protokóły Rady Zastępczej Tymczasowej i Rady Najwyższej Narodowej, oraz Dziennik Rady Najwyższej Narodowej, przechowują się w Metryce Litewskiej, włączonej do Archiwum rosyjskiego Ministeryum Sprawiedliwości w Moskwie, w dziale VII, pod numerami archiwalnymi VII—110, VII—111, VII—112 i VII—113. Numery te figurują na nalepkach, przyklejonych na grzbietach u dołu. Oznaczone one zostały w r. 1836 przez Komisyę, ustanowioną do rozsegregowania zawartości archiwów polskich, wywiezionych do Rosyi. Pozatem w katalogu figuruje druga numeracya, wcześniejsza, ale również rosyjska, tychsamych tomów: 117 (odpowiada nr. 110), 119 (nr. 111) i 120 (nr. 113). Wreszcie na grzbietach tomów u góry pozostały dawne nalepki z numeracyą polską: C 159 (na VII—110), C 161 (na VII—111), C 160 (na VII—112) C 162 (na VII—113).

Tomy oprawne są w grubą tekturę, grzbiety i narożniki z jasnożółtej skóry. Tektura okładki oklejona cienkim żółtym papierem, upstrzonym czarnem nieregularnem kropkowaniem. Papier wszystkich tomów jednakowy, z wodnymi znakami, prążkowany (prążki gęste wszerz, wzdłuż zaś linie 2·9 cm); na jednej stronie arkusza napis »Jeziorna«, na drugiej orzeł jednogłowy polski. Wymiary papieru: 20·3 cm (20·2) × 34·9 cm (34·7).

Tom VII—$^{110}/_{117}$ (C 159) ma na wierzchu okładki przyklejoną kartkę pośrodku w górnej połowie, z napisem: »Protokuł Czynności y Rezolucyi Rady Zastępczey tymczasowey pod Naczelnictwem Tadeusza Kościuszki Siły Zbroyney Narodowej Naczelnika in Pleno zapadłych 1794«. U dołu, w rogu nalepki, temsamem pismem, co górna nalepka grzbietowa, dopisane: Nr 4-to. Pierwsza karta wewnątrz nienumerowana i niezapisana, następuje potem 301 stron numerowanych i zapisanych; pod ostatnią stroną numerowaną u dołu podpisy rejentów Borakowskiego i Czecha. 302-a strona zapełniona jest poświadczeniem senackiem: »Въ сей книгѣ номерованныхъ и запечатанныхъ 151 листъ, сто пятьдесятъ одинъ, за подписаніемъ коммиссіи учрежденной Господиномъ Министромъ

Юсмиціи для разсмотрѣнія и приведенія въ порядокъ Метрическихъ книгъ находящихся въ польской метрикѣ, состоящей при 3 Департаментѣ Правительствующаго Сената. Оберъ Прокуроръ Владиславлевъ Статскій Совѣтникъ Г. Пиршевъ. Коллежскій Ассесоръ Петръ Бабіевъ«. Strony zapisane przesznurowane zostały czerwonym jedwabnym sznurkiem, którego końce pod podpisami przypieczętowane czerwoną lakową pieczęcią z orłem dwugłowym i napisem w otoku »Канц. Правител. Сената 3-го Департ. Отдѣленія II«. Pozatem pozostały w tomie 124 kartki niezapisane i nieponumerowane.

Tom VII—$^{111}/_{119}$ (C 161). Z wierzchu okładki tytuł na nalepce: »Protokuł Rezolucyi y innych czynności w Radzie Naywyższej Narodowey, zapadłych od Dnia 28 Maja 1794-o«. Pierwsza karta wewnątrz niezapisana. Dalej następuje 540 stron numerowanych i zapisanych. Tekst kończy się na str. 540, ostatniej w tym tomie. Na tej stronie pod tekstem podpisany: »Tomasz Czech Rady Naj. Nar. sekretarz«. Na tej samej stronie poświadczenie Komisyi: »Въ сей книгѣ номерованныхъ и запечатанныхъ листовъ 270 двѣсти семьдесятъ, за подписаніемъ...« (dalej, jak poprzednio).

Tom VII—112 (C 160). Z wierzchu na okładce tytuł na przyklejonej kartce: »Protokuł Drugi Rezolucyi y Urządzeń Rady Naywyższey Narodowey od Dnia 24-go M-ca Lipca, Roku 1794-o«. U dołu, w rogu nalepki, dopisane: »Nr 3-tio«. Pierwsza karta pusta. Dalej następuje numerowanych i zapisanych stron 484; numer na stronie 484 przekreślony, zaczęte na niej: »Rada etc.«, i na tem tekst się urywa. Str. 482-a numerowana, na niej późniejszy senacki dopisek: „Въ сей книгѣ номерованныхъ запечатанныхъ листовъ 242 двѣсти сорокъ два, за подписаніемъ Коммиссіи...“ (dalej, jak poprzednio); tesame podpisy i pieczęć. W tomie pozostało jeszcze 38 kartek pustych. Na wewnętrznej stronie końcowej okładki z boku adnotacya atramentem: »L. 6 f. 12.« Protokóły Rady Zastępczej Tymczasowej pisane były, zdaje się, w całości przez Borakowskiego, obydwa zaś tomy protokółów Rady Najwyższej Narodowej przez Tomasza Czecha.

Tom VII—113/120 (C 162). Z wierzchu na okładce tytuł na przyklejonej kartce: »Dziennik Rady Naywyższey Narodowey pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki. Nr. 40.« Nienumerowanych i zapisanych stron w tomie tym 541. Na str. 542 adnotacya Komisyi: »Въ сей книгѣ номерованныхъ и запечатанныхъ листовъ 271 двѣсти семьдесятъ одинъ за подписанемъ Коммиссіи...« (dalej, jak poprzednio); tasama pieczęć i podpisy. Pierwsza karta i dwie ostatnie nie zapisane i nie wciągnięte do numeracyi. Dzienniki poszczególnych sesyi podpi-

sane własnoręcznie tylko dwa razy: »Ignacy Zakrzewski Prezydujący«, przy końcu pierwszej sesyi i przy końcu drugiej.

W Metryce Litewskiej Archiwum rosyjskiego Ministeryum Sprawiedliwości w Moskwie brakowało jednak dziennika Rady Zastępczej Tymczasowej. Znalazł się on w Archiwum Królestwa Polskiego, będącem składową częścią Moskiewskiego Głównego Archiwum rosyjskiego Ministeryum Spraw Zagranicznych. Zatytułowany on jest: »Dziennik Rady Zastępczej«, zaopatrzony w podpisy członków RZT (Zakrzewskiego, Mostowskiego, Wybickiego, Zajączka, Kilińskiego, Gautiera i innych) i zakatalogowany w Archiwum jako księga nr. 305. Zawiera on 24 kart ponumerowanych, zapisanych i poświadczonych.

Dziennik Rady Najwyższej Narodowej, skopiowany z egzemplarza, przechowanego w Metryce Litewskiej Archiwum rosyjskiego Ministeryum Sprawiedliwości, sprawdzony został z brulionem tegoż dziennika (»brouillon dziennika«) od 30 maja do 14 sierpnia i z kopiarzem dziennika od 28 maja do 2 listopada, objętymi księgą nr. 243 Archiwum Królestwa Polskiego w Moskiewskiem Głównem Archiwum rosyjskiego Ministeryum Spraw Zagranicznych. Księga ta zawiera zapisanych, ponumerowanych, przesznurowanych i opieczętowanych kart 403. Kopiarz dziennika opatrzony jest podpisami członków i zastępców RNN (Zakrzewskiego, Kołłątaja, Ign. Potockiego, Szymanowskiego, Kapostasa. Sulistrowskiego i t. d.).

Protokół Rady Najwyższej Narodowej kończy się z dniem 30 października, dziennik z dniem 2 listopada 1794 r. Pozatem luźnie, nie wciągnięty ani do księgi protokółów RNN, ani do żadnej z trzech ksiąg dziennika (dziennik, kopiarz dziennika i brulion dziennika), przechowały się w księdze nr. 202 Archiwum Królestwa Polskiego w Moskiewskiem Głównem Archiwum rosyjskiego Ministeryum Spraw Zagranicznych: »Diaryusz sessyi Rady Najw. Nar. w dniu 4 novembr. 1794, o godz. 8 zrana extraordynaryjnie zebranej pod prezydencyą ob. Mich. Kochanowskiego, radcy«, oraz »Opinie Rady«, w tym dniu wyrażone. Dyaryusz tej sesyi wraz z opiniami wyrażonemi na niej, znaleziony już po wydrukowaniu dwóch tomów niniejszego wydawnictwa, umieszczony zostanie w tomie III »Aktów Rządu Powstania Tadeusza Kościuszki«, w przypisach.

Tom III obejmie około 300 listów, rozkazów, instrukcyi i dekretacyi obu Najwyższych Naczelników; Protokół patentów dla wojsk liniowych koronnych i litewskich (ks. 328 Archiwum Królestwa Polskiego w Moskiewskiem Głównem Archiwum rosyjskiego Ministeryum Spraw Zagranicznych); Protokół patentów dla milicyi wojewódzkich (ks. 332 w temże Archiwum); Akces do powstania narodowego pod naczel-

nictwem Tadeusza Kościuszki, najwyższego siły zbrojnej narodowej naczelnika, d. 19 kwietnia 1794 r., z podpisami mieszkańców Warszawy (ks. 325 w temże Archiwum).

Po aktach RZT i RNN, jak zaznaczono, nadawałyby się do wydania przedewszystkiem najważniejsze akty wydziałów obydwóch Rad, a dalej korespondencya wojskowa i cywilna naczelnych władz Insurekcyi. Dla zapoczątkowania takiej publikacyi umieścimy w III tomie niniejszych »Aktów«: »Protokół czynności Wydziału interessów zagranicznych w Radzie Najwyższej Narodowej« od 31 maja do 22 listopada, podpisany przez Ignacego Potockiego, a obejmujący stron 100 (ks. 160 w Archiwum Królestwa Polskiego przy Moskiewskiem Głównem Archiwum rosyjskiego Ministeryum Spraw Zagranicznych.), dalej instrukcye przesyłane przez Ignacego Potockiegu jako kierownika Wydziału do poszczególnych posłów Rzeczypospolitej w Sztokholmie, Kopenhadze, Hadze, Londynie, Berlinie i Wiedniu; urzędowe relacye posłów Rzeczypospolitej do Najwyższej Rady Narodowej, jakoteż kilkanaście listów z tajnej korespondencyi Naczelnika, dla wykazania, że obok urzędowej korespondencyi Wydziału istniała korespondencya tajna, kierowana do specyalnych konfidentów w Sztokholmie, Londynie, Kopenhadze, Hamburgu, Altonie, Dreźnie, Lipsku, Paryżu, Wiedniu, Jassach i Konstantynopolu. Korespondencya ta, o ile dochodziła do adresatów, była niszczona. Nie przechowywano też brulionów wysyłanych listów tej kategoryi. Stąd przechowała się ona najczęściej w interceptach, częstokroć nieodcyfrowanych, i przedstawia nieraz zagadki trudne do wyjaśnienia.

Na zakończenie tomu III pójdą: przypisy, zestawienie oryginałów protokółów i dzienników z podawanymi we współczesnych pismach streszczeniami i cytatami wyjątków, dane biograficzne o członkach i zastępcach w obydwóch Radach (Zastępczej Tymczasowej i Najwyższej Narodowej), wreszcie indeks rzeczowy i osobowy. Dołączone też będą portrety członków i zastępców RZT i RNN, oraz główniejszych wodzów militarnych Insurekcyi, przeważnie niepublikowane jeszcze, a pochodzące z prywatnych zbiorów rodzinnych.

Włodzimierz Dzwonkowski.

AKTY POWSTANIA KOŚCIUSZKI

TOM I.

AKTY POWSTANIA KOŚCIUSZKI

TOM I.

TREŚĆ TOMU I.

Str.

I. Wstęp V

II. Protokół czynności i rezolucyi Rady Zastępczej Tymczasowej od 19 kwietnia do 27 maja 1794 1

III. Protokół czynności i rezolucyi Rady Najwyższej Narodowej od 28 maja do 23 lipca 1794 197

Protokół czynności i rezolucyi

Rady Zastępczej Tymczasowej

pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, siły zbrojnej narodowej Naczelnika, in pleno zapadłych

1794 roku.

I

Działo się w ratuszu miasta Warszawy dnia dziewiętnastego miesiąca kwietnia Roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziewięćdziesiątego czwartego.

Po szczęśliwym oswobodzeniu miasta niniejszego od przemocy, ucisku i, już zgubą majątków i życia wszystkim obywatelom zagrażającego, nieprzyjaciela, za dzielną pomocą Wszechmocnej ręki, przy waleczności tak garnizonu jakoteż obywateli miasta tego, w dniu siedmnastym miesiąca i roku bieżących, po wezwaniu tegoż samego dnia jednogłośnym przez wszystkich obywateli szacownego dla nich i powszechnie wielbionego na urząd prezydenta miasta tego JW. Ignacego Zakrzewskiego, dawniej z ukontentowaniem całej powszechności obywatelstwa ten urząd piastującego, w dniu zaś ośmnastym miesiąca i roku bieżących, po zupełnym tegoż nieprzyjaciela z miasta wyparowaniu i obywatelów uspokojeniu, obywatele, chcąc wspólnie z innymi obywatelami Rzeczypospolitej, równyż cel odzyskania wolności, całości i niepodległości mającymi, być połączonymi, i zjednoczonymi siłami pierwszą świetność odzyskać, zgromadziwszy się na dniu dzisiejszym, w akcie wyrażonym akces do Aktu Powstania obywatelów mieszkańców województwa krakowskiego, w dniu dwudziestym czwartym miesiąca marca roku bieżącego w Krakowie utworzonego i zdziałanego, uczynili w następującej osnowie:

[Akces, w tym Rada, prezydent Rady, komendant siły zbrojnej Księstwa Mazowieckiego i osoby do Rady nomi nowane zostały]

Akces obywatelów i mieszkańców Księstwa Mazowieckiego do Aktu Powstania Narodowego pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, Naczelnika siły zbrojnej narodowej, uczyniony w Warszawie, dnia 19 miesiąca kwietnia 1794 roku:

„Zagrzani chwalebnym przykładem gorliwych obywateli województwa krakowskiego, oswobodzeni od obcej przemocy dzielnością ludu i wojska w tutejszej stolicy zgromadzonego, najświętszym znamy być obowiązkiem łączyć się uroczyście do Aktu Powstania Narodowego przez obywatelów krakowskich w dniu 24 marca 1794 pod naczelnictwem niezwyciężonego Ta-

deusza Kościuszki rozpoczętego, którego za Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej uznajemy, Jemuż i Najwyższej Radzie Narodowej, od Niegoż przybranej, posłuszeństwo zupełne przyrzekamy, dopóki zamiar chwalebny powstania narodowego osiągniony nie będzie. Nim zaś osobę pożądaną tegoż Naczelnika lub dyspozycyę jego na tym miejscu ujrzymy, do naczelnictwa tymczasowego w Warszawie i w pobliższych okolicach Radę Zastępczą, z osób niżej wyrażonych, za powszechną zgodą, nominujemy. Prezydent miasta i jeden radny, komendant siły zbrojnej tutejszej, zasiadać w tejże Radzie i nakazom jej posłusznymi być powinni. Obowiązki tymczasowe tejże Rady też same być mają, jakie powierzone zostały Najwyższemu powstania Naczelnikowi i Radzie Najwyższej Narodowej; nominacyę i wybór osób do magistratur, w Akcie Krakowskim wymienionych, Tymczasowej Radzie tutejszej polecamy. Dan w Warszawie, dnia 19 miesiąca kwietnia 1794 roku, na ratuszu miasta Warszawy.“ — Tu następują liczne podpisy, które przy oryginalnym Akcie znajdują się.

Osoby do Rady Zastępczej: Zakrzewski, prezydent; Mokronowski, komendant. Do Wydziału Dyplomatycznego: Dzieduszycki, Deboli, Małachowski, Mostowski, Kochanowski, Działyński, Aloe, Wulfers. Do Wydziału Wojskowego: Mokronowski, Węgierski, Wybicki, Horain, Makarowicz, Tykiel. Do Wydziału Skarbowego: Zajączek, Ciemniewski, Szydłowski, Rafałowicz, Gautier, Kiliński.

Rota przysięgi dla komendanta: »Przysięgam w obliczu Boga całemu narodowi polskiemu, iż powierzonej mi władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyję, we wszystkiem posłuszny będę ordynansom Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej, Tadeusza Kościuszki, a w przypadku, Aktem Powstania Narodu ostrzeżonym, Rady Narodowej Najwyższej, niemniej nakazom Tymczasowej Rady Zastępczej, przez zgromadzonych obywateli na ratuszu miasta Warszawy wybranej. Tak mi Boże dopomóż«.

[Zniszczenie magistratur i sądownictwa.]

Rada Zastępcza Tymczasowa pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki. Znajdując w Akcie Powstania Narodowego, przez Naczelnika najwyższej krajowej siły ogłoszonym, wszelkie urządzenia i magistratury, narzutem obcej przemocy utworzone, w swym zatracone jestestwie, nie chcąc bynajmniej od myśli i zamiaru Aktu powyższego, ile tymczasowo władzę najwyższą zastępująca, usuwać się, nim wspólne porozumienie się dokonania tego, co rząd skarbu i wymiar sprawiedliwości oraz jej odbywania sposób wymaga, wszelkie, ustawą przemocnego Grodzieńskiego zjazdu narzucone, magistratury i sądownictwa zniszczonymi mieć chce i stanowi. Mając wszakże wzgląd na nieuchronną potrzebę zawiadywania objektami policyi w mieście Warszawie, takową, w całym swym obrębie władzy, urzędowi prezydenta miasta Warszawy, wolą ludu obranego, to jest JW Zakrzewskiemu, porucza i onemuż nominacyi oficyalistów i subalternów policyjnych dozwala.

[Odezwa z doniesieniem o akcesie i zachęceniem do dołączenia się i obrony]

RZT miasta wolnego Warszawy pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki. Równie z całym krajem cierpiący ciągłe uciski, ani wolnych obywateli zdobiące, ani przez nas zasłużone, i tym przykrzejsze, że z tego jedynie powodu wymierzone, iż na wolnej ziemi zrodzeni, do praw ojczystych powracać i z pod przemocy dźwigać się przedsięwzięliśmy, zagrzani przytem patryotycznym Tadeusza Kościuszki, Naczelnika siły zbrojnej narodowej, powstaniem, przykładną województwa Krakowskiego gorliwością wsparci, wzięliśmy się do oręża w ten właśnie czas, kiedy przemoc, tyle i tak długo nad nami przewodząca, już nam nawet zamierzała odebrać gwałtem to, co nie tylko prawem własności niezaprzeczonej do nas należało, ale co, składając ostatnią nadzieję uciśnionych, wystawiało przynajmniej sposób dźwignienia się kiedyśkolwiek z pod coraz bardziej tłoczących nas więzów. Tak jest, Współobywatele! szło w tym momencie nie tylko o wspólną wolność naszą, ale nawet o sposoby utrzymania jej kiedyśkolwiek, bo ten arsenał, ta zbrojownia, którą własnymi majątkami waszymi przysporzyliście, miała się stać łupem chciwych chęci, na zniszczenie nawet jestestwa naszego dążących.

Był moment krytyczny, ale Bóg, który tyle klęsk na doświadczenie zapewne cierpliwości naszej przepuszczał, wejrzał nakoniec na tak unieszczęśliwiony naród, pobłogosławił cnotliwym zamiarom; obywatelski zapał odpowiedział gorliwym chęciom. Już niemasz w mieście naszem ani tych niewolniczych ukazów, które wkładały jarzmo na najcnotliwsze serca, zabraniając im nawet z tem się wyjawiać, co najpoczciwiej czuć obowiązano i miło było; już nie masz zbrojnej ręki, która je popierała; wszystko to padło ofiarą cnoty, która, na tyle prześladowań będąc wystawioną, chwyciła na ostatek moment, który jej same nawet dotąd uciski, tak ciągle doświadczane, podały. Jedna część nieprzyjaciół naszych padła trupem, reszta wzięta w niewolę, na dowód, że naród, co tyle klęsk wycierpiał, umiał się litować nad tymi, co tylko groźnych ukazów wykonawcami byli, na dowód, że w przedsięwzięciu naszym żadnych krwawych zamiarów, ale tylko samo święte hasło odzyskania wolności przed sobą mieliśmy. Reszta, w małych częściach uciekająca, co siedliska nasze opuściła, śpiesząc się do oddalonych od miasta komend swoich, będzie ich zapewne zapalała do powetowania swej straty. Jest to moment, Współobywatele, który nie tylko całą baczność naszą zwraca na ustrzeżenie się powrócić mogącej do nas przemocy, ale który nam się staje powodem nie tylko do ogłoszenia Wam tego, cośmy zrobili, ale szczególniej do wezwania Was, ażebyście siły wasze połączyli z gorliwością naszą. Zrobiliśmy, cośmy mogli, zrobiliśmy nawet więcej cobyśmy mogli, bo w przedsięwzięciu naszym, wyznajemy Wam Obywatele

iż nam pobłogosławiła Opatrzność, nad niedolą cierpiących litując się. Spieszymy więc z doniesieniem Wam o tem Współobywatele, śpieszymy z tą ufnością, która nam nigdy o równej gorliwości Waszej wątpić nie kazała. Idzie tu nie tylko o danie pomyślnego bytu Wam samym, ale idzie i o uszczęśliwienie pokoleń Waszych, które Wam błogosławić będą, wspominając z uwielbieniem czyny Wasze, że na nich odrodziła się kochana a dotąd tak uciemiężona ojczyzna nasza. Same tylko siły złączone mogą tak wielkie uskutecznić przedsięwzięcia, sama jedność może nas do żądanego doprowadzić celu, który chcąc Wam mieć, Współobywatele, zupełnie wiadomym, a razem nasze usprawiedliwić kroki, donosimy Wam naprzód: Przystąpilismy do Aktu Powstania Narodowego, przez który Tadeusz Kościuszko, znany Wam wszystkim z cnotliwych swych chęci i usilności o dobro ojczyzny, za Naczelnika siły zbrojnej narodowej obrany został. Powtóre: za naczelnika siły zbrojnej Księstwa Mazowieckiego obraliśmy Stanisława Mokronowskiego, równąż chęcią służenia ojczyźnie pałającego, a za prezydenta miasta wolnego Warszawy Ignacego Zakrzewskiego, dawniej na ten urząd jednostajnie od ludu życzonego i obranego, przywróciliśmy. Wybór ten przekonać Was najwięcej może, iż w powstaniu naszym szukamy osób, o których obywatelskich przymiotach publiczne zaręcza zaufanie. Potrzecie: utworzyliśmy Radę Zastępczą, któraby tymczasowie potrzebami publicznemi zarządzała i one stosownie do okoliczności wynikających kierowała dopóty, dopóki Tadeusz Kościuszko z Najwyższą swą Radą do nas nie przybędzie, a to stosownie do Aktu Powstania Narodowego, w Krakowie sporządzonego.

Wzywamy was więc, Współobywatele, do poparcia kroków naszych. Nie chcemy zagrzewać gorliwości Waszej, bo ta na tyle doznanych ucisków zajęła zapewne całe uczucia Wasze; idzie tylko o danie prędkiej i skutecznej pomocy, ażeby dzieło tak wielkie pomyślnie do skutku doprowadzone zostało. Czekamy Was i tych wszyskich, których Wam gorliwość Wasza za towarzyszów wskaże. Znajdziecie nas zawsze jednych, to jest zawsze dobra swej ojczyzny szukających. Niech hasłem czynności Waszych będzie słodkie imię ojczyzny, a przy niej śmierć albo pokonanie nieprzyjaciół naszych; mało tam bowiem ważyć należy życie, gdzieby go ciągłej i siebie samego i pokoleń swoich niewoli oddać wypadło.

[Raport do Kościuszki o akcesie uczynionym]

Najwyższemu Naczelnikowi siły zbrojnej narodowej, Tadeuszowi Kościuszce, od Rady Zastępczej Tymczasowej Warszawskiej: Zagrzani szanownym wzorem województwa Krakowskiego obywatelów, kiedy męstwem ludu i odwagą wojska z nieprzyjaciela oswobodzeni, miejscowego skutkiem szczęśliwym przedsięwzięcia naszego Bóg wszechmocny cieszyć się mieszkańcom tej stolicy dozwolił, za najpierwszą uznali powinność wcielić się do związku tego, który,

istność przywróciwszy narodową, ducha wolnemu ludowi wrodzonego ożywił. Dnia 19 miesiąca kwietnia, w mnogiej mieszkańców miasta zebrawszy się liczbie, Najwyższym siły zbrojnej narodowej Naczelnikiem osobę WPana jednomyślnym ogłosili okrzykiem, a tymczasowo komendantem siły naszej powołanego do przywodu Mokronowskiego ustanowiwszy, onego przez wykonaną przysięgę pod komendę WP. i posłuszeństwo Najwyższej krajowej Rady poddali. Tak siłę wojskową obostrzywszy, a ufność ludu przez wezwanie na urząd prezydenta miasta obywatela Zakrzewskiego zapewniwszy, przystąpili do związku, jak tu przyłączona onego zaświadcza kopia. Toż, w myśl i przepis Aktu postępując, Radę Zastępczą Tymczasową w osobach: Ignacego Zakrzewskiego prezydenta, Stanisława Mokronowskiego komendanta, Ksawerego Działyńskiego, Szymona Szydłowskiego, Józefa Wybickiego, Eljasza Aloe, Ignacego Zajączka, Jędrzeja Ciemniewskiego, Jana Horain, Stanisława Rafałowicza, Franciszka Makarowicza, Michała Wulfersa, Franciszka Tykla, Franciszka Gautier, Jana Kilińskiego obrali i ustanowili, onę do ulegania rozporządzeniom Najwyższej Rady i posłuszeństwa zobowiązawszy. Już przeto w tem postawieni znaczeniu, gdy wolność znajdujem odzyskaną, nasamprzód WPana o skutku naszego przedsięwzięcia uwiadomić, a dalej Jego oczekiwać rozkazów najistotniejszą sądzimy być potrzebą. Jako zaś zabezpieczenie losu naszego od wsparcia WPana najszczególniej zależy i takowe nam, ile siłą nieprzyjacielską w pobliżu otoczonym, jest bardzo żądanym, tak, opiece WP. siebie poruczając, jaknajrychlejszej oczekujemy odpowiedzi. Nie omieszkamy tymczasowo, z gorliwości ludu walecznego korzystając, przedsiębrać takich ku obronie kroków, któreby, za zbliżeniem się, daj Boże, WP. ku nam niebawnym, Jego i narodu całego odpowiedziały zamiarom.

[Zalecenie przeprowadzenia więźniów i pilnego strzeżenia Baura i Kossakowskiego biskupa]

RZT pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, mając sobie doniesione, iż WP. Sierakowski, pułkownik inżynierów, już od JW. Zakrzewskiego, prezydenta miasta Warszawy, szczególne dyspozycye względem przewiezienia więźniów do pałacu Rzeczypospolitej i klasztoru księży Dominikanów i do innych miejsc ma sobie udzielone, rekwiruje W. Sierakowskiego o uwiadomienie przez raport, czyli dyspozycye takowe już są uskutecznione lub nie, a tymczasem szczególniejszej straży i dozorowi osoby Baura, Kossakowskiego biskupa poleca, aby najmniejszego z nikim porozumienia onymże nie dopuszczał.

[Zalecenie względem niewypuszczania nikogo bez paszportu z Warszawy]

RZT..., mając na szczególniejszej baczności całość i bezpieczeństwo stolicy, zaleca i nakazuje wszystkim komendantom wojskowym, przy szlakach dozorcom, oraz straż nad przewozem mającym, ażeby nikogo, bądź własnym pojazdem, bądź pocztą, bądź furmanem lub pieszo ze stolicy wy-

jechać i uchodzić chcącego, bez paszportu od Rady wydanego wypuszczać nie ważyli się i owszem, wszystkich, bez paszportu wyjeżdżać usiłujących, przytrzymywali i o tym Radzie przez raporty donosili.

[Deputacya do rewizyi poczty]

RZT..., odpowiadając na wniesienie JW Antoniego Dzieduszyckiego, dyrektora poczty, oświadcza, że nominuje osoby przysięgłe ur.: Tańskiego, Andrzeja Platha i Wyszkowskiego, którzy niezwłocznie na pocztamt warszawski zejdą i rewizyę wszystkich sztafet i pism przedsięwezmą.

[Obowiązki i przysięga tejże deputacyi przepisane]

RZT... do wszelkich ekspedycyi, pocztą, sztafetami lub kuryerami przychodzących albo odchodzących, rewidowania z miasta Warszawy nominuje: WW Ignacego Tańskiego, Andrzeja Platha, Michała Wyszkowskiego, którzy, po wykonanej już przysiędze, rewizyę tychże ekspedycyi rozpoczynać będą. — Przysięga: »Ja NN. przysięgam Panu Bogu w Trójcy Świętej Jedynemu, iż w danem mi powierzeniu przeglądania listów i ekspedycyi, pocztą, sztafetami i przez kuryerów przychodzących i wychodzących, podejrzane i interesujące listy, powstaniu narodu naszego przeciwne, zatrzymywać i one RZT oddawać będę«.

[Odezwa względem czynienia ofiar]

RZT... Do Ludu Wolnego: Męstwo, z którym oswobodziliśmy stolicę od nieprzyjaciela, wyprowadziło nas już z tej hańby, w której hańbie świat cały Polaka uznał waleczność, którą obcego pokonaliśmy żołnierza, nauczyło nas, co człowiek wolny uczynić może, gdy siły swe pozna i tych użyje. Odwaga nasza dała przykład współbraciom, jak równie, gdy zechcą, haniebnej niewoli skruszą jarzmo. Dzielność ta dała światu i nam samym nas poznać, dzielność ta grunt założyła naszej przyszłej szczęśliwości, ale krok ten pierwszy, jakkolwiek jest wielki do naszego powstania, tak równie bliski ostatniej naszej zguby, jeżeli, wsparty republikanina gorliwością, w dokonaniu dzieła dopełnionym nie będzie. Tak jest, Współbracia, wiecie, coście uczynili; do nas należy Wam przełożyć, co Wam uczynić pozostaje, do nas należy zaklinać Was na miłość sławy i całości ojczyzny, na miłość co najdroższego być może człowiekowi, do nas należy Was przestrzedz, że obca przemoc, przyuczona nam panować, podwoi wszystkie zamachy i siły swoje, aby nas w głębiej niż przeszłą potrąciła przepaść, wytraciła imię i plemię Polaka, ale razem do nas należy Was zapewnić, że niema już siły i zemsty, którejbyśmy ofiarą padli, gdy tylko gorliwość nasza, a miłość ojczyzny, miłość nas samych zachwiać nie potrafi. Nie przestawajmy więc w gorliwości naszej, łączmy się, jednoczmy się, poświęcajmy wszystko dla dobra publicznego, a zostaniemy ludem wolnym, nikt nas nie pokona, nikt nas jarzmem obarczyć nie odważy się. W takim to duchu i zamiarze odzywa się, obowiązana czuwać o całość narodu i swobód jego, Rada do Was, ludu

wolnego, iż jak siłą zbrojną powstaliśmy, tak przez tę wzrost tylko mieć możemy. Zaklinamy Was nasamprzód, ażeby każdy, gdy sam się pod zbrojne chorągwie zaciągnąć nie może, oświadczył się, przez subskrypcyę w protokóle do Rady naszej złożonym, wiele chce ludzi do tej siły zbrojnej przystawić, którzy natychmiast do regimentów oddawani będą; przy tej subskrypcyi zostawia się każdego gorliwości i możności, czy dać może broń, mundur i lenung. Powtóre, jest protokół subskrypcyi ofiar, na jaką kto zdobyć się może; czekamy więc ofiar takich, Współobywatele; dajmy część na obronę wszystkiego, dajmy część, bo nam wszystko, aż do życia, nieprzyjaciel pełen zemsty odbierze; wszak miasto Kraków, które jak nam dało przykład powstania tak i ofiar czynienia. Pozostaje nam jeszcze odzywać się do Was, Współbracia, iżby każdy do obrony był gotowy, starał się po całym kraju udzielać tego ducha gorliwości; nakoniec, gdyby kto, pałający miłością kraju, chciał osobną chorągiew konną zaciągnąć, tego zapraszamy na miłość ojczyzny, aby się do Rady odezwać raczył.

[Odebranie kasy likwidacyjnej]

RZT..., mając sobie doniesione przez Ignacego Ośmiałowskiego, regenta likwidacyjnego, iż kasa ekstraordynaryjna, złotych polskich 60731 wynosząca, z pałacu Rzeczypospolitej przywiezioną została, tymczasowo kasę pod zarządzenie swe odbiera i skład onej w ratuszu miasta Warszawy determinuje.

[Wyznaczenie Andrychowicza do odebrania tej kasy]

RZT... JP. Andrychowicz sumę zł. 60731 polskich od W. Ignacego Ośmiałowskiego odbierze i skład onej na ratuszu miasta Starej Warszawy ubezpieczy.

[Rewers na odebrane ekspedycye od kuryerów rosyjskich]

RZT... daje niniejszy rewers cyrkułowi siódmemu miasta Warszawy, iż ekspedycye dwie, od kuryerów rosyjskich przejęte, do tejże Rady są oddane.

[Rekwizycya do Szadla i Dahla względem wydania broni]

RZT... JPP. Szadel i Dahl raczą dla powiększenia zbrojnej siły broń swoją, jaką w sklepie swoim mają, wydać na ratusz miasta Starej Warszawy, a to za uczynioną tejże broni konsygnacyą, wiele jej wydają.

[Asygnacya dla pułku wirtemberskiego na 100 korcy owsa]

RZT... Pułk pod imieniem księcia Wirtemberskiego zyskuje pozwolenie od RZT, aby pan burmistrz miasta wolnego Pragi sto korcy owsa ze składu tamże byłego wydał temuż pułkowi.

II.

Działo się ... dnia dwudziestego miesiąca kwietnia 1794 roku.

[Komisya Porządkowa]

RZT..., znajdując w obmowie Aktu Powstania Narodowego, przez województwo Krakowskie przedsięwziętego, do którego i obywatele ziemi Warszawskiej wraz z mieszkańcami stolicy już przez uroczysty wcielili się związek, ustanowienie komisyi wojewódzkiej porządkowej w celu zaradzenia ogólnego około pierwszych i nieuchronnych potrzeb wojska narodowego, sposobów powiększenia uzbrojenia onego, oraz zabezpieczenia dla niewolników i więźniów lokacyi, i tak onych jako i wojska narodowego w wszelkie potrzeby opatrywania, Komisyę Porządkową ziemi Warszawskiej z osób cywilnych: Kochanowskiego, Świętorzeckiego, Dembowskiego, Karskiego, Sapalskiego, Mędrzeckiego, Platha, Jędrzeja Rafałowicza, Moradowicza, Sierakowskiego i Horalika, tudzież wojskowych: Molskiego porucznika kawaleryi narodowej, Antonego kapitana gwardyi pieszej koronnej, Freyera kapitana gwardyi konnej koronnej i Baumana kapitana regimentu pierwszego, postanawiamy, która to Komisya, za odebraniem niniejszej rezolucyi naszej, niezwłocznie, w komplecie najmniej osób trzech (między któremi zawsze jedna z wojskowych znajdować się ma), w ratuszu miasta głównego Warszawy, swoją zafundowawszy jurysdykcyę, nadewszystko, za zniesieniem się z komendantem siły zbrojnej narodowej, o potrzebie pomnożenia siły tejże ku obronie i zabezpieczeniu powszechnemu porozumie się, o wielości broni i amunicyi, sile zbrojnej odpowiadającej, i wczesnem przysposobieniu żywności, tak dla wojska narodowego, jako i mieszkańców stolicy, zaradzi i skuteczne środki przedsięweźmie, jeńców tymczasowo w różnych lokowanych miejscach na bezpieczne przeniesie, lub w tych, w których się teraz znajdują, zabezpieczy, wyżywieniem onych zatrudni się i do robót obronnych, jakie przez komendanta wskazywanemi będą, użyje.

[Ostrożność względem Pragi]

RZT... Zaradzając bezpieczeństwu miasta Warszawy, po szczęśliwym wyswobodzeniu tegoż od nieprzyjaciela, różne z JP. Mokronowskim, komendantem, względem Pragi urządzone zostały ostrożności i tych wykonanie JP. Mokronowskiemu, komendantowi, zaleca.

[Przysięga wojska]

RZT... odebranie przysięgi od garnizonu, tu w Warszawie będącego, za potrzebne uznaje, dla której odebrania rotą przepisaną, przy JP. komendancie, JPP. Horaina i Działyńskiego, konsyliarzów Rady, oznacza.

[Odmówienie paszportu JP. Gesnitz]

RZT..., żądanie JP. Gesnitza, interesa Dworu Saskiego sprawującego,

na piśmie względem wydania temuż paszportu podane, rezolwując, że takowego dla okoliczności teraźniejszych zyskać nie może, kancelaryi swej odpowiedzieć nakazuje.

[Przeprowadzenie nakazane magazynów moskiewskich z Pragi]

RZT..., powziąwszy wiadomość o będących i pozostałych magazynach na Pradze, pod dozorem i liwrancyą Szmula zostających, ażeby takowe tu do Warszawy sprowadzone były, JP. Gislerowi, pułkownikowi pontynyerów, zaleca.

[Urządzenie korpusów wolentaryuszów]

RZT... Mając na szczególniejszej baczności bezpieczeństwo majątków obywatelskich i spokojność miasta, gdy smutnym już zdarzeniem doznać nam przyszło tłumy ludzi, żadnymi obowiązkami nie zajętych, które, do powstania narodowego raz z siłą zbrojną wojska krajowego złączone, broń przeciw nieprzyjacielowi podniósłszy, onej, mimo wyparcia onegoż z stolicy, nie składając, tejże broni na najścia i rabunki domów obywatelskich użyć ważyły się, przeto, celem rozróżnienia gorliwej chęci w obronie i nagłej potrzebie ojczyzny od zamiarów szkodliwych pod tym pozorem ukrytych, jakoteż urządzenia z klasy ludu luźnego rządnych korpusów wolentaryuszów, następne względem egzekucyi onych stanowimy urządzenie. A jako korpusy takowe wolentaryuszów z klasy ludzi istotnie luźnych, w skład zgromadzeń i cechów nie wchodzących, złożonymi mieć chcemy, tak stanowimy, iż pod zaciąg ten z klasy rzemieślniczej lub ludzi służbą obowiązanych nikt gwałtownie być podciąganym nie będzie mógł, chybaby z woli i ochoty własnej tę z siebie uczynił ofiarę. Tych wolentaryuszów trzy korpusy konne i trzy piesze determinujemy, pod oddzielnych komendantów przywodem. Komendantami korpusów konnych mianujemy obywatelów: Walentego Kwaśniewskiego, ... Pągowskiego, ... Piotrowskiego, korpusów zaś pieszych obywateli Franciszka Rottenburga, Jana Rafałowicza i... .... Nominowani komendanci, zaciąg ten ogłosiwszy, jaknajusilniejszego dołożą starania, iżby przez kroki zachęcenia każdy swój skompletował w czasie jak najprędszym korpus czyli batalion. Korpus każdy składać się będzie z głów pięćset, już to w to licząc komendanta i oficerów.

Broń wolentaryuszów pieszych będzie karabin z bagnetem i pałasz, konnych zaś karabin, pałasz, pika i para pistoletów. Umundurowanie dalszemu zostawia się czasowi; lenung zwykle regularnemu żołnierzowi płacony. Fortragowanie zostawia się przy komendantach i patentowanie przy Radzie. Konsystencya, względnie na rozległość miasta i potrzebę zabezpieczenia onego okolic, będzie w miejscach następujących, to jest: przy szlaku Szuleckim, Wolskim i Marymonckim, a to w domach i posesyach położeniu temu przyległych, potrzebie i wygodzie odpowiadających, kosztem narodowego

skarbu nająć się mających. A jako urządzenie siły tej zbrojnej, onej w potrzeby wszelkie opatrzenie i bezpieczeństwu stolicy przywrócenie Komisyi Porządkowej ziemi Warszawskiej poruczyliśmy, tak dopełnienie tego niezwłoczne Komisyi tejże polecamy.

[Aresztowanie Greka Johana, Dernera i Dymistrowicza]

RZT..., na doniesienie ur. Krajewskiego, iż znajdują się osoby na Pradze podejrzane o rekrut ludzi i oddawanie ich nieprzyjacielowi, obliguje ur. Grabowskiego, aby też osoby, to jest Grek Johan, handlujący wołami, Derner, pod Bernardynkami mieszkający, i Dymistrowicz, bez czynienia im żadnej krzywdy, na ratusz miasta Warszawy do eksplikacyi przyprowadzone były, a domy ich od rabunku i napaści wolne zostały.

[Względem armat i amunicyi dostawienia na Pragę]

RZT..., na doniesienie ur. Grabowskiego, iż gwałtowna wymaga potrzeba, aby na Pragę być mogły posłane armaty, amunicya z ludźmi, obliguje JW. komendanta Mokronowskiego, aby, stosownie do żądania tego, raczył wydać potrzebne dyspozycye.

III.

Działo się... dnia dwudziestego pierwszego miesiąca kwietnia roku 1794.

[Uporządkowanie czynności Rady i podział tejże na wydziały]

RZT..., powierzone sobie przez naród obowiązki pragnąc jaknajporządniej dopełnić, takowe, końcem skutecznego ich ułatwienia, stanowi odtąd dla siebie urządzenie:

1° Sesye swoje codzienne ordynaryjne z rana od godziny siódmej do pierwszej z południa i znowu od trzeciej po południu aż do ósmej wieczornej trzymać będzie, ekstraordynaryjne zaś za każdym pilnym wypadkiem przez JW. prezydenta zwoływane być mają.

2° Komplet Rady całej najmniej z osób dziewięciu konsyliarskich składać się powinien.

3° Rada czynności swe pomiędzy siebie rozdziela na wydziały: dyplomatyczny, wojskowy, skarbowy, policyjny, nie zajmując deputacyi do rewizyi papierów zagranicznych, która, stosownie do opisów swoich, w okolicznościach, któreby tego wymagały, z RZT znosić się będzie.

4° Do Wydziału Dyplomatycznego z pomiędzy siebie: Dzieduszyckiego, Debolego, Małachowskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Działyńskiego, Aloego i Wulfersa: do Wojskowego: Mokronowskiego, Węgierskiego, Wybickiego, Horaina, Makarowicza i Tykla; do Skarbowego: Zajączka, Ciem-

niewskiego, Szydłowskiego, Rafałowicza, Gautiera i Kilińskiego, wybiera; Wydział zaś Policyjny zupełnie przy JW. prezydencie, nie naruszając opisów Komisyi Porządkowej, zostawia, z tym warunkiem, iżby taż Komisya czynności swoje Radzie komunikowała. Rada również urządzeń swoich tejże Komisyi komunikować w objektach, jej dotyczących się, nie omieszka.

5° Wszystkie zatem interesy przychodzące pod rezolucyę Rady Zastępczej wprzód przez wydziały, do którychby z materyi swej należały, roztrząsane i dopiero ad plenum pod ostateczną rezolucyę wnoszone będą.

6° Dla prędszej jednak i skuteczniejszej komunikacyi wszystkie te wydziały w jednej sali interesy swoje ułatwiać będą.

7° Każdy wydział, komplet z trzech przynajmniej osób formować mający, będzie miał jeden protokół przez konsyliarza trzymany, w którym interesy przychodzące porządkiem podania ich notować i opinie swoje pod nimi wpisywać i podpisywać będzie.

8° Rada zaś Zastępcza in pleno mieć będzie także protokół, w którym interesy respective swoich wydziałów wpisywane i podpisywane przez nią zostaną.

9° Tak w wydziałach interesy porządkiem podania, jako i w Radzie Zastępczej porządkiem wydziałów wyżej wyznaczonych ułatwiane będą, wywyjąwszy iż, czyliby sam JW. prezydent, czyli którykolwiek wydział przełożył potrzebę pilną i gwałtowną ułatwienia zachodzącego interesu, takowy przed wszystkimi innymi pod rezolucyę wzięty zostanie.

10° Dla czego sesye wydziałowe zawsze z rana, a Rady Zastępczej zawsze po południu odbywane będą, pilne zaś interesy bądź na ranniejszych, bądź i na popołudniowych sesyach proponowane być mogą.

11° W każdym interesie, pod rezolucyę bądź wydziału, bądź Rady in pleno przychodzącym, każdy z członków nie więcej jak raz uwagi swoje przełożyć, a po przełożeniu ich zaraz do wotowania głośnego przystąpić będzie powinien. Równość kresek JW. prezydent rozwiązywać ma.

12° Rada Zastępcza, tak dla powzięcia potrzebnych wiadomości o wydarzających się przypadkach, jako i dla rozsyłania i komunikacyi swych rezolucyi, mieć zawsze przy boku swoim będzie dwóch podkomendnych wojskowych i czterech obywatelów, wszystkich konno.

13° Mieć będzie dwóch regentów kancelaryi swojej, których obowiązkiem będzie rezolucye wypadające pisać, oneż w protokóły wpisywać i na ekstrakty wypisywać, bądź przez siebie, bądź przez swego subalterna.

14° Mieć będzie też Rada czterech sekretarzów, którzy, dla niezatrudniania całej Rady Zastępczej, od przychodzących do niej interesy odbierać i oneż podług gatunków materyi swoim respective wydziałom nieodstępnie oddawać będą. Do tych także sekretarzów należeć ma ułatwienie ekspedycyi, które im przez Radę powierzone zostaną.

15° Będzie nakoniec przy tejże Radzie dwóch woźnych, którzy izby ustępowej, ażeby do niej nikt oprócz składających Radę i oficyalistów jej nie wchodził, pilnować, a do przybywających z interesami sekretarzów wywoływać będą.

Kancelarya Rady: 1° Regenci — Czech, Borakowski; 2° Sekretarze — Walenty Lalewicz, Szczepan Świniarski, Ignacy Malczewski, Wawrzyniec Dorau.

[Moc dana Wydziałowi Dyplomatycznemu traktowania z ministrami zagranicznymi]

RZT... Gdy w czasie powstania narodu w Warszawie ministrowie zagraniczni tutaj rezydujący potrzebują składu osób, do których w żądaniach swoich udawaćby się mogli, a razem wynikać mogą okoliczności, w których do nich odezwy potrzeba wypadać może, przeto, tymczasowie i do przybycia Tadeusza Kościuszki, Naczelnika siły zbrojnej narodowej, Rada Zastępcza do interesów zagranicznych wyznacza: Dzieduszyckiego Debolego, Małachowskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Działyńskiego, Aloego i Wulfersa, którzy w okolicznościach zagranicznych interesów, Rady Zastępczej rezolucyi potrzebować mogących, o podobnych przypadkach tejże donosić i jej rezolucyę ministrom zagranicznym ogłaszać, tudzież z ministrami naszymi u Dworów zagranicznych korespondować będą, z użyciem do tych korespondencyi osób najzdolniejszych.

[Urządzenie względem wart, przez obywateli odprawiać się mających]

RZT..., chcąc tak siłę zbrojną narodową powiększyć, jako i bezpieczeństwo obywatelów i mieszkańców miasta Warszawy zapewnić, obliguje Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego:

1° Ażeby natychmiast raczyła zwołać wójtów ze wszystkich cyrkułów, którym zaleci, ażeby ci niezwłocznie z każdego domu, w cyrkule ich respective znajdującego się, gospodarza zbrojnego lub innego człowieka przez tegoż stawionego i zaręczonego nakazali. Wszystkim tym obywatelom zbrojnym wójci cyrkułowi przed dom swój na jedną godzinę stawić się zalecą, gdzie oddani będą pod komendę tych osób, którzy na to od Rady nominowani zostaną. Obywatele ci, uzbrojeni, pilnować mają jaknajściślej i pod odpowiedzialnością z osób swoich, porządku i bezpieczeństwa wszystkich obywatelów w swoim respective cyrkule znajdujących się. Gdyby zaś zdarzyć się miało, że który z wyręczników gospodarskich nie tylko spokojności i bezpieczeństwa publicznego nie pilnował, ale owszem one burzyć przedsięwziął, natenczas gospodarz za stawionego człowieka, a przez siebie zaręczonego, w odpowiedzi będzie. Ci zaś wszyscy zbrojni obywatele mieć będą znaki szczególniejsze z oznakiem cyrkułu od wójtów cyrkułowych wydane.

2° Obywatele tak z konfraternii jako i cechów, niemający posesyi

majstrowie i ochocza czeladź do chorągwi starszych swoich zgromadzić się mają, skąd przed ratusz wraz z starszymi swymi udadzą się i tam dalszych zaleceń oczekiwać będą; którzy to obywatele równie znakami cyrkułowymi oznaczeni zostaną. Wójci cyrkułowi ułożyć mają raport znajdujących się obywatelów zbrojnych w mieście Warszawie, tak z posesyi stawionych, jako cechów i konfraternii bez posesyi zostających, i ten Radzie oddać powinni będą.

3° Gdy zaś prócz wyż wspomnianych obywatelów, tak z posesyi jako konfraternii i cechów, znajdują się jeszcze w cyrkułach obywatele w komornem mieszkający, którzy równie należeć do obrony ojczyzny żądają, przeto, nie chcąc tych od tak szlachetnej usługi oddalać, zaleci Komisya Porządkowa, aby każden z wspomnionych obywateli opatrzonym został zaświadczeniem autentycznem gospodarza swojego, które przed wójtem cyrkułowym złożywszy, znak cyrkułowy od tegoż odbierze. Takowi obywatele zgromadzać i łączyć się mają wraz z uzbrojonymi obywatelami z posesyi przystawionymi.

4° Cechy piekarski i kominiarski od obowiązków, w punkcie drugim innym cechom przepisanych, pierwszy z powodu dostarczania żywności, drugi dla bezpieczeństwa ognia, uwolnione być mają.

5° Ponieważ zaś, prócz zamieszkałych w mieście Warszawie obywateli, znajdują się obywatele przejeżdżający z ludźmi swoimi, którzy niemniej do obrony powszechnej należeć zechcą, przeto tacy nie wprzód do liczby zbrojnych obywateli połączeni być mają, aż póki nie zyszczą zaświadczenia od Komisyi Porządkowej, w którem dodane być powinno, do którego cyrkułu toż zaświadczenie należeć ma, a to wójtowi cyrkułu oddane być powinno, który natenczas znak cyrkułowy żądającemu wyda. Gdyby zaś obywatel przejeżdżający nie sam do liczby zbrojnych obywateli należeć chciał, lecz tylko służących swoich do tej chlubnej usługi przeznaczyć zamyślał, natenczas, po okazanym przed wójtem zaświadczeniu Komisyi Porządkowej, mocen będzie sam dać zaświadczenie własne służącym swoim, które wójt cyrkułowy odebrawszy, znaku cyrkułowego służącym obywatelskim nie będzie mógł odmówić, którzy wraz z zbrojnymi obywatelami, z posesyi przystawionymi, zgromadzać się i do nich należeć powinni będą.

6° Wszyscy zaś inni obywatele, znaków cyrkułowych nie mający, do liczby zbrojnych obywateli pod żadnym pretekstem należeć nie mają i będą wolentaryuszami do kompletu korpusów przeznaczonymi.

7° Takowe urządzenie ażeby w godzin dwanaście od momentu zalecenia przez Komisyę Porządkową skutek swój odebrało, Rada jaknajusilniej Komisyę Porządkową obliguje.

[Względem koni na nieprzyjacielu zdobytych]

RZT... ogłasza do całej publiczności, aby ktokolwiek ma konie w osta-

tniej akcyi wzięte, dnia dzisiejszego o godzinie czwartej po obiedzie przed pałac Rzeczypospolitej one stawił, które otaksowane zostaną i zaraz zapłacone, a to w zamiarze rozdania ich między kawaleryę wolentaryuszów. Zaleca powtóre i obliguje każdego, aby przez miłość dobra powszechnego zataić żadnego konia nie chciał.

[Względem wydania broni w Górze będącej]

RZT... zaleca magistratowi miasta Góry, czyli Nowej Jerozolimy, ażeby broń i rekwizyta pułku lekkiej straży księcia Wirtemberskiego wydał natychmiast Franciszkowi Raunacher, burmistrzowi miasta Piaseczna, jakie tylko znajdują się, z brykami, i gdzie tylko będzie mógł zasięgnąć wiadomości po innych wsiach pozostałej broni, aby mu była wydana z mocy niniejszego zalecenia.

[Względem niedawania koni na poczcie niemającym paszportu]

RZT... rekwiruje pocztamt warszawski, aby nikomu, chcącemu wyjeżdżać z Warszawy, konie na poczcie wydawane nie były, którenby paszportu od Komisyi Porządkowej i Deputacyi do ekspedycyi pocztowej zaświadczenia nie miał.

[Urzędnikom, oficyalistom i milicyi marszałkowskiej referencya do Rady nakazana]

RZT . . . daje niniejsze zalecenie urzędnikom, oficyalistom i milicyi jurysdykcyi marszałkowskiej, ażeby wszystkie swe raporty odtąd do Rady oddawała i czynności swe nie inaczej jak z jej wolą i za jej rozkazem dopełniała.

[Rekwizycya względem zbiegłego Tyla]

RZT..., odebrawszy opisanie zbiega Tyla, z służby pruskiej dezertera, i rekwizycyę w tymże objekcie JW. Mokronowskiego, komunikuje takowe Komisyi Porządkowej Warszawskiej końcem przyspieszenia przyzwoitego zaradzenia.

[Nakaz wojskowym stawienia się do ich korpusów]

RZT..., odebrawszy notę od JW. Mokronowskiego, generała komendanta garnizonu warszawskiego, z rekwizycyą o potrzebie ogłoszenia osobom wojskowym, w mieście wolnem Warszawie bawiącym się, aby do korpusów swoich niezwłocznie udały się, sądzi być koniecznością dogodzić takowemu żądaniu i, w celu uskutecznienia onego, wydaje nakaz ogólny, ażeby każdy wojskowy, w aktualnej służbie zostający, do korpusu swego w przeciągu dwudziestu czterech godzin powrócił i komendantowi swemu meldował się; ktoby zaś pomienionemu ordynansowi zadosyć nie uczynił, takowy za dezertera poczytany będzie i podług artykułów wojskowych ukaranym zostanie, którą rezolucyę dla publicznej wiadomości przez trąbę i woźnego po całem mieście publikować rozkazuje.

58.[1])

Działo się w Warszawie, w domu Raczyńskich zwanym, dnia dwudziestego czwartego lipca roku 1794.

[Odpowiedź na memoryały obywateli Glinki i Zambrzyckiego]

RNN..., na memoryały obywateli Glinki i Jana Zambrzyckiego, komisarzy porządkowych Ks. Mazowieckiego, pod dniem 20 lipca 1794 roku podane, odpowiadając, uwielbia gorliwość ob. Glinki w ofierze dla kraju uczynionej, że zaś powszednia reguła, uniwersałami Rady o pospolitem ruszeniu przepisana w okoliczności, gdy który z obywateli posługą publiczną zajęty i dla niezdrowia lub nieznajdowania się w kraju sam na czele włościan swoich na pospolite ruszenie stawać nie może, wtenczas na miejsce swoje z każdej wsi po dwóch zastępców stawić obowiązuje, przeto Rada oświadcza, iż od stawienia zastępców na pospolite ruszenie podług powszechnie przepisanych reguł obywatelów Glinkę i Zambrzyckiego uwolnić nie może.

[Odpowiedź na memoryał ob. Woyniłłowiczowej]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Woyniłłowiczowej, z przyłączonym listem od Najwyższego Naczelnika podany, w żądaniu uwolnienia za kaucyą jej męża swego, pod aresztem zostającego, ponieważ przez rezolucyę Rady, na dniu 18 miesiąca teraźniejszego zaszłą, sprawa jego do Sądu Najwyższego Kryminalnego Litewskiego jest odesłaną, a w sprawach kryminalnych podług prawa kaucya miejsca nie ma, przeto, że obywatelka Woyniłłowiczowa uwolnienia męża swego za kaucyą zyskać nie może, deklaruje.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 3.600 złp. ob. Tomaszewskiemu pełnomocnikowi]

RNN... na nieuchronne wydatki, bez których w publicznem urzędowaniu obejść się nie może, zaleca Wydziałowi Skarbu, aby ob. Mikołajowi Tomaszewskiemu, pełnomocnikowi Najwyższego Naczelnika i Rady do województw lubelskiego, wołyńskiego i ziemi chełmskiej postanowionemu, sumę złp. trzy tysiące sześćset z Kasy narodowej i za kwitem jego wypłacić nakazał.

---

[1]) *Od tego protokółu rozpoczyna się w rękopisie tom drugi protokółów RNN, zatytułowany*: »Protokół drugi rezolucyi i urządzeń Rady Najwyższej Narodowej od dnia 24 miesiąca lipca roku 1794«.

59.

Działo się ... dnia dwudziestego piątego miesiąca lipca roku 1794.

[Rekwizycya do Sądu Najwyższego Kryminalnego o komunikacyę dekretu]

RNN... zanosi rekwizycyę do Sądu Najwyższego Kryminalnego, ażeby jej natychmiast dekret względem obwinionych na dniu 28 miesiąca czerwca o występki popełnione, na dniu wczorajszym zapadły, *in originali* komunikował.

[Uwolnienie szpitalów publicznych od płacenia poborów, z warunkiem]

RNN..., gdy w ustanowieniu poborów, tak na miasta, jako i dobra ziemiańskie, miała nie inny zamiar, jak dotknąć tych szczególnie właścicieli, którzy z posesyi swoich całkowity dochód na swój własny ciągną użytek, a szpitale publiczne przeciwnie cały dochód swój jedynie ku wygodzie, wyżywieniu i dobroczynnem chorych opatrzeniu obracają, przeto z tego powodu RNN wszystkie szpitale publiczne, które cały swój dochód na utrzymanie chorych obracają, od wszelkich poborów w czasie niniejszego Powstania Narodu, tak przez RZT, jak i RNN ustanowionych, uwalnia, nie wyjmując ich jednak od podatków ordynaryjnych, prawem Sejmu konstytucyjnego postanowionych i do taryfy dziesiątego i dwudziestego grosza należących.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu odebrania srebra i złota z kościołów w Lublinie będących]

RNN..., stosownie do rezolucyi swojej, na dniu 13 miesiąca teraźniejszego zapadłej, odebranie sreber kościelnych Wydziałowi Skarbowemu polecającej, mieć chce, aby tenże Wydział Skarbowy na dopełnienie woli Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej wszystkie złoto i srebro kościelne z wszystkich kościołów, w Lublinie znajdujących się (zostawując te tylko, które koniecznie do odprawienia obrządków religii, w proporcyę każdemu kościołowi, są potrzebnemi), przez osoby, które jedynie tem dopełnieniem ściśle zatrudnićby się mogły, chociażby w składzie Komisyi Porządkowej Lubelskiej nie zasiadały, znosząc się jednak z tąż Komisyą Porządkową w potrzebie ściślejszej egzekucyi, zabrał, zabrane, specyfikując osobno z każdego kościoła, tu do Warszawy na przetopienie transportować urządził. Te zaś osoby, od Wydziału Skarbowego wyznaczyć miane, upornych prosto do sądów kryminalnych wojewódzkich donosić mają.

[Rezolucya dla obywatela do ziemi chełmskiej umocowanego]

RNN... Najwyższy nasz Naczelnik komunikował Radzie list twój,

szanowny obywatelu, dnia 17 lipca ze Lwowa do niego pisany. Uwielbia Rada gorliwość twoją w zabezpieczeniu własności narodowej przez schronienie kasy i ofiar ziemi chełmskiej w miejsce, gdzie ich nieprzyjaciele nasi dosięgnąć nie mogą. Zachowaj depozyt ten, obywatelu, pod strażą twoją do dalszego czasu, a gdy dokładnie uwiadomionym zostaniesz o oddaleniu się nieprzyjaciela z ziemi chełmskiej, nie omieszkaj zjechać do Chełma lub innego przyzwoitego w tejże ziemi miejsca, zgromadź obywateli Komisyę Porządkową składających i zwykłą gorliwością twoją wznieć w nich ducha republikańskiego, ażeby zachęcili skutecznie wszystkich mieszkańców i obywateli ziemi chełmskiej do powszechnej obrony i wyparcia nieprzyjaciela z granic wolnego narodu. W dniu jutrzejszym wyjeżdża stąd pełnomocnik Najwyższego Naczelnika i Rady, ob. Mikołaj Tomaszewski, do województw wołyńskiego, lubelskiego i ziemi chełmskiej wysłany; od tego zasiągniesz dokładnej we wszystkiem informacyi i prawideł dalszego postępowania. Jeżeliby zaś Rada widziała potrzebę asygnowania jakiej sumy w tamte strony, ob. ksiądz Hugo Kołłątaj, radca prezydujący w Wydziale Skarbowym, uwiadomić Cię o tem zleceniu Rady nie omieszka.

[Odłożenie żądania w pretensyi do Skarbu narodowego mianej ob. Lipskiego]

RNN..., chociaż zasług i czynów ob. Tadeusza Lipskiego, kasztelana łęczyckiego, ojczyźnie pełnionych, nie zaprzecza, gdy jednak Skarb Rzeczypospolitej, mając znaczne na potrzeby wojska wydatki, cywilnych pretensyi, przed czasem Powstania Narodu nastałych, uspakajać nie jest w stanie, przeto RNN żądanie ob. Lipskiego, kasztelana łęczyckiego, do czasów szczęśliwszych i wtenczas do usprawiedliwienia realności pretensyi oświadczonych odkłada.

[Zapewnienienie królewszczyzny Popów sukcesorom na lat 10 po zejściu ob. Jaroszewskiego pułkownika]

RNN..., mając wzgląd na zasługi ob. Kazimierza Jaroszewskiego, pułkownika regimentu trzeciego, stosując się oraz do woli Najwyższego Naczelnika, zalecającego, aby los ob. Jaroszewskiego w podeszłym jego wieku był opatrzony, królewszczyznę Popów z intratą z niej idącą nie tylko temuż obywatelowi do śmierci, ale sukcesorom jego do lat dziesięciu w przypadku prędkiego jego zejścia naznacza; te jednak lat dziesięć nie od śmierci ob. Jaroszewskiego, lecz od daty niniejszej rezolucyi rachować się mają. Wypuszczenie zaś onemu wzmiankowanej królewszczyzny natychmiast Wydziałowi Skarbowemu zaleca.

[Zalecenie wyjęcia z pism sprawy o zbrodnie 28 czerwca toczącej się wzmianki o dniu 9 maja]

RNN... Gdy dzień dziewiątego maja żadnego nie ma podobieństwa do dnia 28 czerwca i stosować te dni do siebie jest razem obwiniać rewolucyę, rząd i całe miasta tego obywatelstwo, przeto Rada w żadnym akcie i pi-

śmie w toczącej się sprawie o gwałty 28 czerwca o dniu 9 maja stosunku czynić zakazuje, a gdziebykolwiek takowa znajdowała się wzmianka, wyjąć oną zaleca.

60.

Działo się ... dnia dwudziestego szóstego miesiąca lipca roku 1794.

[Instrument na pełnomocnictwo dla ob. Tomaszewskiego]

RNN... obwieszcza wszystkie komisye porządkowe, jako też wszystkich obywatelów i mieszkańców Polski i Litwy, iż Mikołaj Tomaszewski, zastępca w RNN, następującym jest opatrzony instrumentem na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej. Gdy pospiech i dzielność czynności wojennych silnej egzekucyi i bliskiego dozoru wyciąga, a w tym czasie, kiedy nieprzyjaciele równie na Polskę jak na Litwę wszystkie obracają siły, komunikacya zatrudnioną być może, przeto tak dla zadosyćuczynienia wspomnionym dwom celom, jak dla wzmocnienia i ożywienia gorliwością ducha narodowego, dywizye wojska Rzeczypospolitej, mające walczyć z nieprzyjacielem i wyciągające wsparcia od obywatelów, licznie na pospolite ruszenie zebranych, ob. Mikołaja Tomaszewskiego, zastępcę RNN, postanawiam pełnomocnikiem przy wszystkich dywizyach wojsk w województwie lubelskiem, wołyńskiem i ziemi chełmskiej, następujące dając mu opisy i władzę:

1° Ob. Mikołaj Tomaszewski znosić się będzie ze mną, tudzież z generałem-lejtnantem Wielhorskim, z generałem Potockim i z generałami w województwach tych komenderującymi, poweźmie od nich wiadomość, jakiej masy siły zbrojnej narodowej każdy do swej dywizyi stosownie do operacyi wojennych potrzebuje, jak i gdzie tę masę z pospolitego ruszenia udysponowaną mieć pragnie i jakim sposobem najbezpieczniej komunikacya między Litwą, Wołyniem i Warszawą utrzymaną być może. Przeto pełnomocnik, zniósłszy się ze mną i generałem-lejtnantem Wielhorskim, poweźmie wiadomość ogólnej planty wojennych operacyi, a stosownie do tego układu dyspozycye swoje do komisyów porządkowych i komenderujących dywizyami pospolitego ruszenia uczyni, mnie zaś i Radzie tak o tych dyspozycyach, jak i o skutkach z nich zamierzonych często donosić będzie.

2° Gdyby zaś który z komenderujących dywizyami pospolitego ruszenia takowym rozrządzeniom, z powyższego zniesienia się ze mną i generałem-lejtnantem Wielhorskim wynikłym, posłuszny nie był, lub miejsca i zlecenia sobie powierzonego nie dopełnił, takowego pełnomocnik ma moc nie-

odwłocznie w komendzie jego zawiesić i innego na miejsce jego gorliwego obywatela wyznaczyć i mnie o tem natychmiast raportować.

3° Jako więc do pełnomocnika należeć będzie to wszystko, cokolwiek tyczyć się ma bądź pospolitego ruszenia, bądź innych objektów rządowych w egzekucyi zaleceń moich i RNN, tak wszelkie komisye porządkowe, równie obywatele i komendanci pospolitego ruszenia posłusznymi być mają rekwizycyom pełnomocnika, których nieposłusznych lub niewiernych Powstaniu Narodowemu, tudzież oziębłych obywateli, w jakimkolwiekbądź urzędzie cywilnym i komendzie pospolitego uzbrojenia znajdujących się, ma moc w urzędowaniu zawiesić, innych na miejsce ich do aprobaty mojej stanowić, winnych cywilnych do Sądu kryminalnego, a komendantów siły zbrojnej do standrechtów, które składać na nich będzie, odsyłać, tych zaś dekreta w przypadku wyznaczenia kary śmierci do potwierdzenia lub odmiany mojej podlegać mają.

4° Pełnomocnik co do obrotów pospolitego ruszenia mnie i generałowi Wielhorskiemu doniesienia czynić będzie i stosownie z naszymi układami swoje czynności dysponować będzie.

5° Nareszcie przy władzy danej ob. Mikołajowi Tomaszewskiemu wkładam na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie i wszelkimi sposobami, jemu powierzonymi, duchy obywatelów, wzywania i urządzenia ich do obrony powszechnej, zapalenia nienawiści przeciwko obcym najezdnikom, karania surowego tych, którzyby złej woli ku Ojczyźnie okazali się, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się może. A przeto, prócz doniesień ekstraordynaryjnych, co tydzień mnie i Radzie o położeniu rzeczy i ludzi, równie jak o skutkach delegacyi swojej, raport czynić będzie. Dnia 24 lipca 1794 roku z obozu pod Mokotowem. T. Kościuszko (Miejsce pieczęci)«.

Stosownie do tego instrumentu zaleca Rada wszystkim komisyom porządkowym, tudzież urzędom wykonawczym, komendantom pospolitego ruszenia i generałom-majorom milicyi, w województwach lubelskiem, wołyńskiem i ziemi chełmskiej będącym, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego zastępcy-pełnomocnika, ściągającym się do celów w delegacyi jego wyrażonych, posłusznymi byli.

[Obwieszczenie komisyów porządkowych o nominowaniu na pełnomocnika ob. Tomaszewskiego, którego rozporządzeniom posłusznemi być mają]

RNN... obwieszcza wszystkie komisye porządkowe, jako też wszystkich obywatelów i mieszkańców Polski, iż ob. Mikołaj Tomaszewski, zastępca w RNN, nominowany jest na pełnomocnika województwa lubelskiego, wołyńskiego i ziemi chełmskiej od Najwyższego Naczelnika i RNN z wszelką mocą czynienia, czego tylko święty zamiar Powstania Narodowego wyciąga,

zaleca więc komisyom, tudzież urzędom wykonawczym, komendantom pospolitego ruszenia i generałom-majorom, w województwach lubelskiem, wołyńskiem i ziemi chełmskiej będącym, aby wszelkim rekwizycyom i rozporządzeniom pomienionego pełnomocnika, ob. Mikołaja Tomaszewskiego, posłusznymi byli.

[Rezolucya na memoryały ob. Puchały pisarza]

RNN..., mając sobie przełożoną treść dwóch memoryałów do Wydziału Sprawiedliwości podanych, w których ob. Szymon Puchała, jako pisarz ziemiański warszawski, na sejmikach w roku 1792 po śmierci ob. Skulskiego obrany, wyraża, iż ob. Skulska, była pisarzowa ziemska warszawska, odebrała za wystaranem dla siebie *sancitum* targowickiem pensyę pisarską dla zeszłego męża za ten czas, za który taż pensya ob. Puchale z Skarbu koronnego należała, a zatem doprasza się, iżby takowa pensya onemuż z Skarbu koronnego powróconą być mogła, a repetycya takowej sumy u ob. Skulskiej dla Skarbu poszukiwaną została, takowąż na też memoryały stosownie do opinii Wydziału Sprawiedliwości daje rezolucyę: iż co się tyczy pretensyi ob. Szymona Puchały do Skarbu publicznego, ta, gdy się istotną być pokaże, w późniejszym czasie wypłaconą będzie, a co się ściąga do zwrotu sumy 10.000 złp. przez ob. Skulską za sancitem Spisku targowickiego z Skarbu publicznego zagarnionych, w takiem zdarzeniu uniwersał RZT, pod dniem 17 miesiąca maja roku teraźniejszego 1794 wydany, prawidłem dla Wydziału Skarbowego RNN być powinien, któremu takowe memoryały *in copia* komunikowane być mają.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Pacowi staroście]

RNN..., mając wzgląd na wiek podeszły i niezdrowie ob. Józefa Paca, starosty wilejskiego, czynami w ojczyźnie obywatelskimi zasłużonego, wyjazdu z kraju do Galicyi dla polepszenia zdrowia do wód pozwala i wydać paszport dla niego Komisyi Porządkowej zaleca.

[Ustanowienie dozorów i przepisy dla dozorców]

RNN..., dopełniając uniwersał, zalecający w ziemiach i powiatach ustanowienie dozorów, a w nich dozorców i nauczycieli, następujące względem wyboru ich i powinności przepisuje i zachowane mieć chce prawidła:

§ 1. Ustanowienie dozorów i dozorców.

1° Komisye porządkowe, każda *respective* w swojej ziemi i powiecie, uczyniwszy podział geograficzny, zakreślą dozory w miarę ludności. Dozór jeden 1000 dymów, a najwięcej 1200 obejmować będzie w obrębie najwygodniejszym, ile być może, tak dozorcom dla częstego objeżdżania, jak i mieszkańcom dla łatwego udania się do dozorcy.

2° Podział ten aby w pierwszem ustanowieniu swojem jak najrychlej do skutku mógł być przywiedziony, komisye przeznaczą z pośród siebie, albo

z pomiędzy obywateli zaufania godnych, osoby przez sekretne kreski wybrane, któreby ziemię lub powiat objechały i, roztrząsnąwszy wszystkie zamiaru tego widoki, jak najprzyzwoiciej rzeczone dozory oznaczyły, bez względu na wszelkie interesa prywatne, wygodnemu podziałowi dozorów przeciwiące się. Ciż obywatele, wysłani od komisyi porządkowych do podziału województwa, ziemi lub powiatu na dozory, objeżdżając okolice, wywiedzą się o zdatnych osobach na dozorców, albo je upatrzą sami, spiszą listę z dokładną o nich informacyą i z opinią, gdzie któremu dozór może być oddany. Takową listę kandydatów do potwierdzenia lub odmiany komisyi porządkowej prześlą, a ta bądź tych samych, bądź przez swoją znajomość, bądź przez innych obywateli mając sobie zaleconych kandydatów, wybierze z nich dozorcę większością sekretnych kresek.

3° Dozorcy mają być ludzie jakiegokolwiekbądź stanu i kondycyi, byleby cnotliwi, rozsądni, o chciwość albo związki szkodliwe niepodejrzani, ani podle komu obowiązani, umiejący czytać, pisać i rachować, dobrą sławę w okolicy mający, w tej lub sąsiedniej części powiatu osiedli, albo przynajmniej od lat kilku zamieszkali.

4° W czasie lat następnych komisya porządkowa dozorców wybierać będzie za poprzedzającem w każdym dozorze z ambon obwieszczeniem, aby każdy obywatel, mieszkaniec, miasteczkowe urzędy lub włościan gromady, każda od siebie upatrzonych w swoim dozorze do komisyi porządkowej podawali kandydatów, z których komisya porządkowa jednego przez sekretne kreski obierze i za dozorcę ogłosi.

§ II. Obowiązki dozorców.

1° Powinności dozorców będą następujące: trzymać lud, dozorowi ich powierzony, w posłuszeństwie prawa i rządu, tudzież zwierzchności miejscowych, których dostrzegać mają, aby, ludzkość i sprawiedliwość zachowując, nie popełniały uciążliwości, zdzierstw albo gwałtów na osobach i majątkach.

2° Pilnować, aby wszelkie rozrządzenia rządowe jak najstaranniej wykonywane były.

3° Dozierać, aby dziedzice, właściciele ziemi, lub ustanowiona przez nich miejscowa zwierzchność uskuteczniała te ulżenia, jakie z opieki rządu włościanom są ogłoszone, a nawzajem aby włościanie pełnili powinności w opłatach lub posługach gruntowych według dawnych umów lub nowo zawartych kontraktów z właścicielami ziemi.

4° W rozeznaniu spraw, jakie między włościanami a miejscową ich zwierzchnością wypadną, czy to z umowy, czy inwentarza, czy innych kontraktów gruntowych, czy z niedokładnego lub zawiedzionego wypełnienia wzajemnych obowiązków i publicznej powinności, bezwzględną zachować sprawiedliwość.

5° Dozorca dawać będzie pilne baczenie na to wszystko, co się tylko tyczy publicznego bezpieczeństwa wewnętrznego lub zewnętrznego. Za dostrzeżeniem jakiej grożącej okoliczności dozorca natychmiast uczyni doniesienie komisyi i o wczesne zaradzenia środki dopomni się; baczność dozorcy szczególniej zwrócona będzie na to, aby w obrębie dozoru jego nie znajdowali się żadni szpiegowie, włóczęgi, przekupnie, ludzie szkodliwi przez podejście prostoty włościan, podejrzani, bez sposobu życia i siedliska pewnego, zbiegi wojskowe i wszelkie osoby albo przeciw zwierzchności co knujące, albo ludowi wrażenia przeciwne rządowym prawidłom czyniące. Pierwszych ścigać, a po egzaminie gospodarzom do roli, albo rzemieślnikom do warsztatów, albo komendom bliskim do wojska odsyłać, drugich wyższej zwierzchności rządowej, to jest komisyi porządkowej, donieść powinien.

6° Mieć będzie spisaną ludność swojego dozoru, a co kwartał będzie rekwirować u plebanów miejscowych o wypisanie z metryk liczby nowourodzonych, poślubionych i zmarłych, z wyszczególnieniem płci, podług wzorów od komisyi podać się winnych, któreto metryki, za każdym razem zweryfikowawszy, przy świadectwie dwóch sąsiadów, osiadłych obywateli, jako zwierzchnik dozoru podpisze. A w końcu, to jest na 5 dzień stycznia, raport ludności całorocznej do komisyi porządkowej odeśle.

7° W czasach trudnych dla rolnictwa przez zmniejszenie przypadkowe ludności w dozorze dozorca zniesie się z włościanami i właścicielami dla obmyślenia środków zaradzenia złemu, sposoby pomnożenia albo sprowadzenia najemnika obmyśli, urządzenia robocizny, umówiwszy się z dozorcami sąsiedzkimi i celniejszemi gromadami włościan, ustanowi, w przypadkach zaś niemożności zaradzenia komisyi doniesie i pomocy w tem od niej żądać będzie. Co się zaś tyczy osiewów oraz uprawy roli, gdzieby to zaniedbanem być dostrzegł, o przyczynach dowie się natychmiast i zaradzić postara się, albo w niesposobności z siebie komisyę o tem uwiadomić. Lasy, mianowicie handlowe, w majątkach Rzeczypospolitej w najbliższem zawiadywaniu i opiece dozorców będą z przestrzeganiem niepustoszenia onych lub nieporządnego drzew wycinania, jedno tak, ile, jak i komu skarbowa zwierzchność swojem rozporządzeniem ogólnem lub szczególnem pozwoleniem zapewni.

8° O uczynionych już geometrycznych pomiarach majętności, w dozorze swoim leżących, wiadomość powziąwszy od dziedziców, zastępców albo dzierżawców, o kopię mapy tego pomiaru z woli i powagi rządu dopomni się, a jak o rekwizycyi swojej w tej mierze, tak o zadosyćuczynieniu onej komisyi porządkowej doniesie.

9° Gościńce pocztowe i drogi publiczniejsze do miasteczek parafialnych lub targowych, mosty na nich, groble i przeprawy, ogólnym obywateli kosztem w obrębie dozoru wyporządzić się niezwłocznie mające, staraniu

dozorcy miejscowego oddają się, a ten dopilnuje, aby na przyszłość każdy dziedzic łącznie z włościanami reparacye na gruncie swoim takowych dróg, mostów, grobel, przepraw, jak najporządniej utrzymywał, zachowując pilnie w egzekucyi tego wyporządzenia dróg miarę, oraz sposoby i kondycyę w tej robocie, od komisyi porządkowej przepisane lub przepisać się mające.

10° Do pomocy w pełnieniu takowych powinności mieć będzie w dozorze nauczyciela, którego komisya wybierze i postanowi. Z tym dozorca znosić się będzie obowiązany, oraz z plebanami, jakiegokolwiekbądź obrządku i wyznania, w obrębie dozoru znajdującymi się. Przepisy urzędu swojego onym ukaże i do pomocy w ogłaszaniu i tłómaczeniu rozrządzeń władzy najwyższej oraz do oświecenia ludu w materyach, które też rozrządzenia podają, zobowiąże. Z nauczycielem, od komisyi danym, objeżdżać będzie okolice swojego dozoru i w każdem miejscu przed zgromadzonym do kościoła, cerkwi lub dworu ludem ustawy rządowe ogłosi, ostrzeżenia poczyni, o przypadkach udania się do dozorcy nauczy, powinności między ludem a miejscowemi ich zwierzchnościami pod surowością odpowiedzi i kary do wypełnienia poda, nauczyciela, jako urzędnika publicznego, zaleci, nauk jego i rad wszelkich słuchać nakaże.

11° Dozorcy ościenni znosić się z sobą mają, równie jak i z nauczycielami, i nawzajem w potrzebach urzędowych wspomagać się. Dozorcy co dni 15, prócz ekstraordynaryjnych przypadków, raporta do komisyi przesyłać są obowiązani przez ustanowione przez komisyę między dozorami komunikacye, których samiż dozorcy utrzymania i regularności przestrzegać będą winni.

12° Dozorca wybrany ma wykonać na swój urząd przed komisyą przysięgę. Urzędowaniu jego lat 4 naznacza się, po których upłynieniu potwierdzonym być może lub do innego dozoru obranym. Ponieważ urząd ten nie ma żadnej do siebie przywiązanej płacy, przeto zaręcza rząd, iż każdy obywatel, który się sprawi na nim poczciwie, z pożytkiem ludu i z dobrem Ojczyzny, będzie miał pierwsze prawo do wyższych urzędów lub do funkcyi publicznych, do których pensya jest przywiązana.

§ III. Sposób postępowania dozorców:

1° Na wpisywanie sporów i zapytań, które wysłucha i w rezolucyach swoich załatwi, dozorca trzymać będzie protokół. Rezolucye, wychodzące z protokółu, będą podpisywane przez dozorcę z pieczęcią urzędową, w środku której słowa: *Wolność, całość i niepodległość*, a naokoło: *Pieczęć Dozoru NN w powiecie NN.*

2° Żadnej rezolucyi na jednostronne doniesienie nie wyda.

3° Przyniesioną przed siebie skargę strony i usprawiedliwienie drugiej wysłuchawszy, w protokół zapisze wraz ze zdaniem swojem, a za przyjęciem od obu stron takowego zdania sprawiedliwość ukrzywdzonemu nakaże.

W przypadku niedopełnienia onej o zwłokę winnego upomni, a po upomnieniu nieczyniącego zadość w miarę straty, z nieposłuszeństwa wynikającej, ukarze kwotą pieniężną lub robotą. Dla uniknienia szkodliwej zwłoki egzekucya wyroku dozorcy zawsze uskuteczniona być powinna, choćby która strona zaapelowała.

4° W przypadku apelacyi którejkolwiek strony od sądu dozorcy do komisyi wydział sprawiedliwości w komisyi sprawę przed siebie wytoczoną roztrząśnie, a po wysłuchaniu, gdy rezolucyę dozorcy utwierdzi, stronę apelującą zwróceniem strat, z apelacyi pochodzących, na rzecz strony drugiej ukarze; w równejże mierze skarany ma być dozorca, gdyby wyrok jego przez wydział sprawiedliwości był uchylony. Jeśliby dozorca przez jakie względy lub niedbałe skargi wyrozumienie uchybił sprawiedliwości, naówczas w przypadkach mniejszej wagi upomniany, a za okazaniem się złej woli lub chęci zysków od urzędowania swojego usunięty zostanie, a to przez publiczne po wszystkich powiatu dozorach ogłoszenie winy jego i czułości rządowej w ukaraniu przestępstwa.

5° Dwóch dozorców pogranicznych łącznie z dworem mają rozwiązywać kwestyę między włościaninem tegoż dozoru a dozorcą w tymże dozorze zachodzącą, w zdarzeniu zaś ważniejszem ciż dozorcy odeślą strony wraz z opinią swoją do komisyi.

6° Dozorca każdy w obrębie dozoru swego naznaczy dnie i miejsce, gdzie w przeciągu tygodnia znajdować się będzie, podając przez to mieszkańcom zręczność udawania się do niego po rezolucye, jakichby żądać mogli.

§ IV. Ustanowienie i obowiązki nauczycieli w dozorach.

1° Za nauczyciela dozoru wybierze komisya człowieka z oświecenia, z obyczajów nieskażonych i gorliwości o dobro kraju zaleconego, znanego w sąsiedztwie albo powiecie i mającego wszędzie dobrą sławę. Pierwsi tego rodzaju urzędnicy są z powołania i obowiązków w parafiach księża plebani, ojcowie szanowni i nauczyciele ludu. Wszakże mocna będzie komisya, jeśliby się jej zdawało, inną osobę upatrzoną lub zaleconą urzędem nauczyciela ludu zaszczycić; osoba ta może być wybrana bądź z księży wikaryuszów, altarystów przy kościołach mieszkających, lub kapelanów w dozorze zamieszkałych lub mieszkać mogących. Może być człowiek świecki, byleby miał zalety oświecenia, rozsądku wolnego od uprzedzeń, obyczajności, łagodności, znajomości krajowych ustaw, ducha patryotycznego z gorliwem przywiązaniem do Ojczyzny. Może być jakiegokolwiekbądź stanu, wyznania i kondycyi, byleby wyżej wymienione miał przymioty.

2° Nauczyciel zatem dozorowy z obowiązku swojego będzie pomocą dozorcy do wykonania zaleceń rządowych przez tłómaczenie onych ludowi, przez oświecanie i nauczanie go o pożytkach z zachowania ich wypływają-

cych. Da poznać skutki rządowej opieki, do wszystkich mieszkańców rozciągającej się, nauczając świętych powinności dla Ojczyzny i wzajemnych obowiązków, przyjętych lub wypływających ze stanu, w którym Opatrzność kogo postawiła. Tłómaczyć będzie świętość umów i kontraktów, a prawdy, z związku towarzyskiego wynikające, opierając na nauce religii, ukazywać będzie konieczność obowiązków posłuszeństwa prawu i bliższym zwierzchnikom swoim, szanowanie własności cudzej dla zabezpieczenia swojej. Słowem, usiłowaniem nauczyciela będzie, aby się krzewiły sprawiedliwość, uszanowanie prawa, posłuszeństwo zwierzchnościom, zamiłowanie trzeźwości, pracowitość, dobra w wzajemnych umowach wiara i inne cnoty, wiążące jak najmocniej społeczność.

3° Wszystkie wyznania w krajach Rzeczypospolitej, zaszczycone opieką rządową, składają narodową społeczność. Ojczyzna jest matką wszystkich, jak ciężary i cierpienia, tak również między wszystkich dzieli swoją starowną czułość i dzielić będzie pomyślności. Nauczyciele zatem obowiązani są jednoczyć wszystkich umysły i zapalać chęć do wykonania powinności obywatelskiej tak względem rządu, jak względem osobistych obywatelskiego braterstwa obowiązków.

4° Pomagać będzie troskliwie dozorcom w ułatwieniu sporów, w tłómaczeniu powinności, prostować mylne opinie, znosić uprzedzenia ludu, obłąkaniom onego zapobiegać i niszczyć oszukujące omamienia, któremi niechętni ludzie, podli albo złośliwi, prostotę włościan uwodzić mogą, wprowadzając niespokojność, bojaźń albo nieufność ku rządowej opiece w umysły łatwowiernego ludu.

5° Zniesie się ze wszystkimi w swoim obrębie będącymi urzędnikami, do oświecenia ludu przeznaczonymi, oraz będzie porozumiewał się z miejcowemi zwierzchnościami, aby wszelką znajdował pomoc i zręczność zasięgania wiadomości o opiniach, obyczajach, zwyczajach, wadach, uprzedzeniach i okolicznościach, któreby zamiarowi temu trudność czyniły. W przypadkach wedle rozsądku prawideł postąpi i bądź dozorcy, bądź komisyi o niesposobności zaradzenia doniesie.

6° Nauczyciela, jak i dozorcy, miejsce główne w dozorze będzie od komisyi wybrane a, jeżeli być może, wieś parafialnego kościoła lub dwór włości w tym dozorze znaczniejszy, dokąd zjeżdżać obowiązany będzie. Dnie zaś te wyznaczy i w dozorze obwieści, w które zgromadzenie ludu liczniejsze zbierać się zwykło, jako to: niedziela, święto oraz dnie, ile po miasteczkach, targowe.

7° Od komisyi zależeć będzie żądać raportów od samego nauczyciela, prosto od siebie przesyłać się powinnych, albo zalecić mu dawanie onych przez dozorcę, które on z swoimi do porządkowej komisyi odsyłać będzie.

8° Objektem raportów nauczyciela będą: 1° opinie błędne, szkodliwe,

prostowanie onych lub wyniszczenie, 2° powolność ludu w zachowaniu albo upór w przyjęciu ustaw lub prawideł podających się, 3° przeszkody z okoliczności osób, miejsca, czasu i uprzedzeń, oświecenie ludu trudniących, 4° pomoc, jaka z przyłożenia się innych nauczycieli jest lub być może żądana, 5° trudności, jakie przez prywatnych lub przez rząd usunięte być mogą, 6° nałogi lub szkodliwe zwyczaje, zapobieżenie którym wyciągać może długiego czasu albo sposobów twardych i powagi rządowej.

9° Za przykładne odbycie tak ważnego obowiązku, trwającego ciągle przez lat cztery, zaręcza rząd, iż osoby duchowne, które do urzędu nauczyciela dozorowego wezwane będą, onego się podejmą i z pożytkiem ludu a z dobrem ojczyzny na nim sprawią się, będą miały prawo do lepszych funduszów kościelnych, a osoby świeckie do wyższych urzędów lub do posług, które pensyą są opatrzone.

61.

Działo się ... dnia dwudziestego siódmego miesiąca lipca roku 1794.

[Deklaracya względem ustania władzy pełnomocniczej obywateli Potockiego i Krzuckiego]

RNN... Gdy ob. Tomaszewski wyznaczony jest od Najwyższego Naczelnika i Rady na pełnomocnika do województw lubelskiego, wołyńskiego i ziemi chełmskiej, przeto Rada deklaruje, iż tem samem władza pełnomocnicza obywateli Piotra Potockiego i Ignacego Krzuckiego, przez instrument od Rady dnia 2 miesiąca czerwca roku idącego wyszły nadana, ustaje i dlatego onychże o tem niniejszą rezolucyą uwiadomionych mieć chce.

62.

Działo się ... dnia dwudziestego ósmego miesiąca lipca roku 1794.

[Odpowiedź na raport Komisyi Porządkowej Bielskiej o zaleceniach ob. Horaina pełnomocnika]

RNN.. na odebrany od Komisyi Porządkowej Bielskiej raport, o zaleceniach ob. Horaina, pełnomocnika Najwyższego Naczelnika i Rady, donoszący, odpowiadając, nie może jak uwielbiać rozrządzenia tego pełnomocnika, lecz z największem zadziwieniem upatruje w odpowiedziach Komisyi Porządkowej Bielskiej te zatrudnienia, które w każdym punkcie, na wszystkie zalecenia od pełnomocnika wskazane, znajduje. Oziębłość ta w dzisiejszem Po-

wstaniu Narodu nie może być uważaną jak za obojętność o los Ojczyzny, przeto chcąc, ażeby duch prawdziwy republikański mógł podnieść serca i dusze obywatelów ziemi bielskiej, oraz hasło święte, od całego narodu przyjęte, *żyć wolnymi albo umierać,* w czczych tylko nie zostało słowach, prześle niezwłocznie Rada ob. Horainowi, pełnomocnikowi Najwyższego Naczellika i Rady, powtórne zalecenia, ażeby egzekucyi urządzeń swoich najpilniej dostrzegał i tym końcem najzupełniej swojej użył mocy i powagi.

[Odesłanie żądań Komisyi Porządkowej Lubelskiej do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, z zaleceniem tejże dopełnienia jego rezolucyi]

RNN..., odebrawszy od Komisyi Porządkowej Lubelskiej raporta o jej czynnościach i żądanie rozwiązania niektórych wątpliwości, donosi tejże Komisyi, że tak od Najwyższego Naczelnika, jakoteż i od Rady wyznaczony został ob. Tomaszewski pełnomocnikiem w tamte strony zupełną opatrzony władzą, do tego więc pełnomocnika, jak tylko na miejsce przybędzie, a co niebawnie nastąpi, Komisya Porządkowa Lubelska tak w teraźniejszych, jako i w dalszych następnych wypadkach udawać się będzie stosownie do urzędowego obwieszczenia w tej mierze wydanego, które Rada przyłącza, zalecając Komisyi Porządkowej Lubelskiej, ażeby podług niego postępować i rekwizycye rzeczonego pełnomocnika uskuteczniać starała się.

[Odpowiedź na memoryał ob. Bonneau względem jej męża]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Bonneau, przez Najwyższego Naczelnika do Rady odesłany, w którym taż obywatelka prosi o pamięć na męża swego, konsula francuskiego, z pogwałceniem prawa narodów przez Moskali w tej stolicy wziętego i uwiezionego, oświadcza Rada, iż w liście osób do zamiany w czasie podać się mających mąż jej umieszczonym zostanie.

[Odpowiedź na zapytania Komisyi tymczasowej Wiskiej w punktach podane]

RNN..., odpowiadając na zapytania Komisyi Porządkowej tymczasowej ziemi wiskiej:

Co do pierwszego: Gdy RZT Ks. Mazowieckiego, tworząc Komisyę Porządkową na całe Ks. Mazowieckie, przez rezolucyę swoją na dniu 30 miesiąca kwietnia dla dokładniejszego związku i niezwłocznej egzekucyi deputacye komisyjne w każdej z ziem rzeczone Ks. Mazowieckie składających ustanowiła i RNN takowe deputacye przez poprzednie rezolucye swoje aż do dalszego urządzenia zatwierdziła, przeto że i teraz ziemia wiska reprezentacyę swoją w Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego przez Deputacyę komisyjną dopóty, dopóki Rada inaczej nie postanowi, mieć ma, deklaruje. Ułatwiając wszelako obywatelom ziemi wiskiej znoszenie się z tąż

Komisyą i prędsze zaleceń tak Najwyższego Naczelnika, jako i Rady uskutecznienie, do pomienionej Deputacyi mianuje i potwierdza życzone przez obywatelów osoby następujące, jako to: Wojciecha Rydzewskiego, Franciszka Wilczewskiego, ks. Żyznowskiego dziekana wiskiego, Kaspra Doliwę podsędka wiskiego, Marcina Truszkowskiego, ks. Wojciecha Świderskiego, Adama Solińskiego z Wąsosza, Andrzeja Downarowicza, Józefa Łempickiego, Wojciecha Gorskiego z Wizny, Daniela Rakowskiego, Pawła Kossakowskiego, Józefa Chojnowskiego, Antoniego Szczukę, Płochowskiego z Radziłowa, Anzelma Narzymskiego, Ignacego Wierzbickiego, Wiktora Grądzkiego, Tomasza Trepanowskiego, Józefa Niewodowskiego i Kajetana Świderskiego, którym pełnienie obowiązków, dla komisyi porządkowych przez Radę przepisanych, i w nich tak z Komisyą Porządkową Ks. Mazowieckiego, jako i z ob. Horainem, zastępcą-pełnomocnikiem od Najwyższego Naczelnika i Rady ustanowionym, tudzież z pobliższemi komendami wojsk narodowych, w czem wypadać będzie, znoszenie się i raportów ciągłych nadsyłanie zaleca.

Co do drugiego: Deputacya komisyjna wiska, ile tylko okoliczności krajowe i uwolnienie jej od wojsk nieprzyjacielskich dozwolą, starać się powinna o dopełnienie wszystkich urządzeń, dotąd tak od Najwyższego Naczelnika, jako i od Rady wyszłych, szczególniej też w punktach dostawienia kantonistów tak pieszych, jako i konnych, powszechnego uzbrajania się i pospolitego ruszenia, oraz wybierania podatków i poborów, co ażeby Deputacyi dopełnić tem łatwiej przyszło, Rada wszystkie swoje urządzenia przyłącza.

Co do trzeciego: Rada, przedsięwziąwszy raz prawidło, ażeby w województwie każdem jeden tylko był sąd kryminalny, od niego dla jedności w czynach swoich odstępować nie może. Dlatego, gdy na Księstwo Mazowieckie już Sąd kryminalny ustanowiony został, ziemia wiska w zdarzeniach jemu podległych do tegoż Sądu udawać się ma.

Co do czwartego: W czasach Powstania Narodowego wszelkie nieposłuszeństwa władzom rządowym lekkiemi nazwać się nie mogą, bo na samej tylko tęgości egzekucyi raz wyszłych urządzeń toż Powstanie Narodowe utrzymać się zdoła; dlatego Deputacya komisyjna nieposłusznych, jeżeliby się znaleźli, napominać najprzód i o skutkach, jakieby na nich toż nieposłuszeństwo ściągnąć mogło, ostrzeże, a gdyby to nie skutkowało, natenczas do Sądu kryminalnego odesłać ich winna będzie. Przewinienia zaś przeciw porządkowi, w objektach drobnych nadarzyć się mogące, należeć będą do ułatwienia dozorców, gdy Deputacya w ziemi wiskiej dozory ustanowi.

Co do piątego: Tak względem patentów dla generał-majora i pułkownika ziemiańskich, jako też i względem włościan za granicę pruską pierzchających, Deputacya ma się w tej mierze udać do ob. Horaina pełnomocnika, a ten nieomieszka podać środki zaspokajające jej żądania.

[Zalecenie komisyom porządkowym wydawania rekrutów konnych podług uniwersału ob. Rutkowskiemu za jego kwitem]

RNN... stosownie do ordynansu Najwyższego Naczelnika, pod dniem 23 *praesentis* w obozie pod Mokotowem datowanego, zaleca komisyom porządkowym, iżby kantoniści konni, gdzie tylko dotąd nie są wydani podług uniwersału i opatrzeni, za rekwizycyą i kwitem ob. Franciszka Rutkowskiego rotmistrza, na ten koniec ordynansowanego, niezwłocznie wydani byli.

[Nominacya osób 4 do Dyrekcyi ekonomicznej lazaretowej]

RNN..., przychylając się do przełożenia Wydziału Potrzeb wojskowych, nominuje do zasiadania w Dyrekcyi ekonomicznej lazaretowej obywateli: Fabiana Szaniawskiego, Gmehlinga, Lobę i Palczewskiego i onych do pełnienia przepisów Dyrekcyi lazaretowej danych obowiązuje.

[Odesłanie obywateli ziemi nurskiej w przełożeniach do ob. Horaina pełnomocnika]

RNN... w przełożeniach od ziemi nurskiej przez Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego uczynionych o trudności tak dostarczenia koni pod rekruta pięćdziesiątego z dymu, jako i broni do jego umundurowania, odsyła obywateli rzeczonej ziemi do ob. Horaina, zastępcy Rady i pełnomocnika od Najwyższego Naczelnika ustanowionego, który z władzy sobie powierzonej takowe okoliczności zadecydować jest mocen.

[Zalecenie ob. Horainowi pełnomocnikowi zadysponowania obywatelom nurskim wypłacenia pewnego *quantum* za konie i broń dla rekrutów]

RNN..., odebrawszy od Deputacyi komisyjnej ziemi nurskiej tłómaczenie się z niedostawionego rekruta konnego przez trudność dostania broni i koni, z oświadczeniem jednak chęci opłacenia, coby zwierzchność za nie wskazała, całą tę okoliczność do ob. Horaina, jako pełnomocnika, odsyła, który, z bliska wejrzawszy w sprawiedliwość wymawiania się, tym tylko *quantum* pewne opłacić zadysponuje, których nie mieć lub nie módz dostać koni czy broni uzna.

[Komunikacya listu Najwyższego Naczelnika Sądowi Najwyższemu Kryminalnemu]

RNN..., odebrawszy w ten moment list od Najwyższego Naczelnika, komunikuje go w kopii Sądowi Najwyższemu Kryminalnemu, z którego wyczyta dalszy sposób postępowania swojego i podług niego sprawę tę niebawem i bez wszelkiej zwłoki ukończyć starać się będzie.

63.

Działo się... dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca lipca roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenie złp. 3.600 ob. Pułaskiej z ostrzeżeniem zwrotu tejże]

RNN..., stosując się do przełożenia Najwyższego Naczelnika względem zaradzenia gwałtownym potrzebom ob. Pułaskiej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby złp. trzy tysiące sześćset z Kasy generalnej narodowej tejże obywatelce za jej kwitem wypłacić zadysponował. Gdy zaś dobra tejże obywatelki od nieprzyjaciela oswobodzone zostaną, Wydział Skarbowy zwrotu sumy rzeczonej dopomnieć się od tejże obywatelki nie zaniedba.

64.

Działo się... dnia trzydziestego miesiąca lipca roku 1794.

[Odpowiedź na raport ob. Piotra Potockiego z deklaracyą, iż ob. Polkowski w Sądzie tamtejszym kryminalnym sądzony być powinien]

RNN..., odpowiadając na raport, w którym ob. Piotr Potocki żąda prędkiego wyroku nowych sędziów kryminalnych w województwie lubelskiem i oraz zapytuje się, czyli Józef Polkowski, przez dawny skład Sądów kryminalnych lubelskich z pod aresztu uwolniony, a później znowu aresztowany, ma być do Sądu kryminalnego warszawskiego odesłany, czyli też zatrzymany do uformowania nowego Sądu kryminalnego lubelskiego, RNN deklaruje, iż ob. Tomaszewskiemu, pełnomocnikowi Najwyższego Naczelnika i Rady swojej, w zleceniach danych umieściła przysłanie do zatwierdzenia osób, do Sądu kryminalnego województwa lubelskiego mających się wyznaczyć; obwiniony i aresztowany ob. Polkowski w Sądzie tym odpowiadać będzie, gdyż Sąd kryminalny, w Warszawie sądzący się, jest sądem Ks. Mazowieckiego i w sąd ogólny dla całego kraju przeistaczać się nie może.

[Zalecenie Komisyi ratunkowej obmyślenie dla ob. Biciurzyńskiego funduszu życia]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Antoni Biciurzyński, składając zaświadczenie cyrkułu pierwszego, że w dniach 17 i 18 miesiąca kwietnia powstania Warszawy dystyngwując się, licznemi ranami okryty został, a zatem ma prawo dopraszania się o fundusz do utrzymania życia, z tej okoliczności zwątlonego, RNN zaleca Komisyi ratunkowej, iżby ta dla rzeczonego obywatela odpowiadającą chwalebnemu sprawowaniu się obmy-

śliła nagrodę, której pozyskanie byłoby funduszem do utrzymania reszty zdrowia, z tej miary straconego.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenie 40.000 złp. dla Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby Wydziału Bezpieczeństwa złp. czterdzieści tysięcy za kwitem tegoż Wydziału wypłacić dysponował i między wydatki zapisał.

[Zalecenie temuż wypłacenie 200.000 złp. dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na rekwizycyę Wydziału Potrzeb wojskowych sumę złotych dwakroć sto tysięcy, trzy części w zaręczeniach skarbowych, czwartą zaś w gotowiźnie, za kwitem tegoż Wydziału wypłacić dysponował i między wydatki zapisał.

[Dozwolenie zajęcia fabryki sukiennej ob. Prota Potockiego Wydziałowi Potrzeb wojskowych]

RNN..., komunikowany przez Wydział Potrzeb wojskowych w RNN projekt zajęcia na rzecz Skarbu publicznego fabryki sukiennej ob. Prota Potockiego, na Pradze przy Warszawie sytuowanej, aprobując, zakupienia narzędzi, warsztatów, machin, podług taksy, i opłacenia procentu kredytorom aż do ustanowienia masy, arendowania budynków mieszkalnych i fabrycznych, umocowania osoby do traktowania z administracyą majątku ob. Prota Potockiego, urzędnika jak najlepszego, Wydziałowi Potrzeb wojskowych w RNN dozwala, a wzmiankowaną fabrykę biorąc pod rządową opiekę, wszelkie dla niej bezpieczeństwo i pomoc zaręcza.

[Pozwolenie odnowienia paszportu ob. Zakrzewskiemu]

RNN... pozwala ob. Zakrzewskiemu odnowienia paszportu końcem wyjechania do żony chorej, za granicą będącej, po który onegoż do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu powtórzenia rekwizycyi do komisyi porządkowych o zebranie sreber kościelnych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu niezwłoczne powtórzenie rekwizycyi w imieniu Rady do komisyi porządkowych, ażeby srebra wszelkie kościelne, w obrębie ich jurysdykcyi znajdujące się, nie zostawiając, jak tylko szczególnie co nieodbicie do obrządków religii jest potrzebne, jak najspieszniej zebrawszy, do Warszawy do Mennicy narodowej transportowały i najdalej na dzień 15 sierpnia przystawiły. Oświadczy zaś Wydział Skarbu imieniem Rady pomienionym komisyom porządkowym, że najmniejsza zwłoka w egzekucyi tego urządzenia poczytaną zostanie za występek przeciwko Powstaniu Narodowemu i surowie dochodzoną i karaną będzie.

[Zalecenie brania przez obywateli zaręczeń skarbowych tak, jak gotowych pieniędzy]

RNN... Gdy zaręczenia skarbowe we wszystkich kasach egzakcyjnych w opłacaniu poborów i podatków za gotowe pieniądze są przyjmowane, a stąd sprawiedliwość sama radzi, ażeby też zaręczenia od wszystkich bez wyłączenia obywatelów za produkty i inne efekty tak, jak gotowe pieniądze, przyjmowane były i równy z tymiż gotowymi pieniędzmi kurs miały, przeto Rada zaleca, ażeby rzeczone zaręczenia skarbowe bez żadnej trudności i wymówki od każdego z obywatelów tak, jak gotowy pieniądz, przyjmowane były. Oporni zaś i niechcący onych przyjmować jako przeciwni Powstaniu Narodowemu uważani być mają, ku czemu Wydział Skarbu z woli i imieniem Rady stosowne do obywateli wydać ma obwieszczenie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu uczynienia rekwizycyi do wszystkich komisyi porządkowych o złożenie podatków i poborów pod karą]

RNN..., gdy od Wydziału Skarbu o potrzebie rychłego pomnożenia dochodów tegoż Skarbu ostrzeżoną została, przeto zaleca pomienionemu Wydziałowi, ażeby niezwłocznie wysłał sztafety do wszystkich komisyi porządkowych, które wojskiem nieprzyjacielskiem zajęte nie są, z rekwizycyą, iżby nakazane pobory wraz z podatkami ordynaryjnymi podług uniwersału Rady, pod dniem 12 czerwca wydanego, bez żadnej zwłoki składane były pod karą podwójnej opłaty poborów i podatków wraz z egzekucyą wojskową na tych, którzyby do dnia 10 sierpnia podług wyrazów wzwyż wspomnianego uniwersału należytości skarbowej do swej *respective* egzakcyi nie wnieśli. Dołoży nadto pomieniony Wydział w rekwizycyach swoich z woli Rady, że sprzeciwiający się teraźniejszemu urządzeniu zaraz po upłynionym, wyżej oznaczonym, dnia 10 sierpnia terminie w podwójnej opłacie na delatę zapisywanymi i wojsku Rzplitej najbliżej konsystującemu do egzakcyi wydawanymi będą; czego skutku bądź egzakcye, bądź bliższe komisye porządkowe dopilnować mają.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu uczynienia folgi w wypłacaniu podymnego i komornego klasom niektórym mieszkańców miasta Warszawy]

RNN... Kiedy podług doniesienia Wydziału Skarbu w samem mieście Warszawie do dwóch milionów złotych polskich niedobranego jeszcze poboru znajduje się, a między tymi, u których takowy pobór zaległ, niektórzy nie są istotnie w sposobności uiszczenia się natychmiast, przeto Rada, pragnąc tyle im ulżyć, ile widzi potrzebę możnych do winnej raz nakazanego poboru opłaty doprowadzić, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby w poborze podymnego klasy szósta, piąta i czwarta, w komornem zaś klasa trzecia i druga miały folgę do dalszego Rady urządzenia, przeciwnie zaś klasa pierwsza,

druga i trzecia w poborze podymnego, a pierwsza w poborze komornego niezwłocznie przez egzaktorów awizowane były, ażeby najdalej na dzień 10 sierpnia pobór uchwalony opłaciły, z warunkiem podwójnej opłaty i wydania wojsku na delatę tych, którzyby temu zaleceniu zadość nie uczynili. To samo zaleci Wydział Skarbowy egzaktorom, pobór od pensyi publicznych i prywatnych wybierającym, a po upłynionym 10 dniu sierpnia wszyscy nieposłuszni ażeby z podwójną opłatą wojsku na delatę wydani byli, Wydział Skarbowy pod własną odpowiedzią egzaktorom podatków nakaże.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wprowadzenia w kurs biletów skarbowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby bilety skarbowe, rezolucyą Rady swej dnia 8 czerwca zapadłą uchwalone, a przez Dyrekcyę na ten koniec ustanowioną sporządzić się mające, w czasie jak najprędszym w kurs wprowadzone zostały, oraz ażeby uniwersał w imieniu Rady, publiczność o takowem ustanowieniu ostrzegający, niezwłocznie wydany został.

[Deklaracya względem ustanowienia zaręczeń skarbowych ogólnych]

RNN... Gdy po ustanowieniu zaręczeń skarbowych, przez inne wydziały Rady od Wydziału Skarbu rekwirować się mogących, RNN widzi nadto potrzebę ustanowienia zaręczeń ogólnych, prosto od Wydziału Skarbu zamiast gotowych pieniędzy wydawać się mających, przeto w tym przypadku, zachowując jednostajność w operacyach swoich, stanowi, iż ile razy Wydział Skarbu takowych zaręczeń skarbowych potrzebować będzie, tyle razy przynieść ma o to żądanie swoje do Rady, a natenczas prezydujący w Radzie rekwizycyę o też zaręczenia do Wydziału Skarbu uczyni, Wydział zaś Skarbu podpisze je używanym dotąd sposobem i do Kasy generalnej narodowej odda.

65.

Działo się ... dnia trzydziestego pierwszego miesiąca lipca roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu, aby 600.000 złp. pod kwitem kasyera generalnego obozowego wypłacił]

RNN... na mocy wyraźnego zalecenia Najwyższego Naczelnika zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby złp. sześćkroć sto tysięcy za kwitem ob. Krauza, kasyera generalnego obozowego Najwyższego Naczelnika, wypłacić dysponował i między wydatki zapisał.

[Zalecenie temuż Wydziałowi wypłacenia złp. 3.000 dla osób dyplomatycznych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla osób dyplomatycznych,

pod zabezpieczeniem narodowem będących, złp. trzy tysiące za kwitem ob. Franciszka Gautiego *salvo calculo* wypłacić dysponował i między wydatki zapisał.

66.

Działo się ... dnia pierwszego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Drohickiej uskutecznienia ordynansu ob. Kalińskiego]

RNN... z powodu odebranej od Najwyższego Naczelnika rekwizycyi zaleca Komisyi Porządkowej Drohickiej, ażeby egzekucyi ordynansu ob. Leona Kalińskiego, porucznika pułku piątego przedniej straży, dalej nie wstrzymywała, i owszem onże uskutecznić starała się.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu spisania żelastwa i materyałów w Warszawie będących]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby niezwłocznie i skutecznie konskrypcyą żelaza i innych materyałów amunicyjnych, w Warszawie znajdujących się, tudzież wzięciem onych w rekwizycyę na potrzeby wojsk narodowych zatrudnił się.

[Rekwizycya do ob. Orłowskiego o wykomenderowanie 80 ludzi z 4 oficerami]

RNN... rekwiruje ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, ażeby niezwłocznie wykomenderował 80 ludzi zbrojnych z 4 oficerami, którzy przez ob. Zakrzewskiego, radcę i prezydenta miasta Warszawy, dysponowani będą i zalecenia jego dopełnić mają, a to końcem wyszukania broni i ładunków ukrytych, którzy nie dłużej, jak przez godzin sześć, użyci będą.

[Rekwizycya do ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, o wykomenderowanie 30 żołnierzy z 2 oficerami do Wydziału Skarbu]

RNN... rekwiruje Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, ażeby niezwłocznie wykomenderował 30 żołnierzy zbrojnych z dwoma oficerami do dyspozycyi Wydziału Skarbu w Radzie, a to końcem uskutecznienia konskrypcyi żelaza i innych materyałów amunicyjnych i wzięcia onych w rekwizycyę na potrzeby wojskowe.

[Rekwizycya do Magistratu Warszawy o podanie wyszczególnienia wyznaczonej na ludzi przy okopach stojących kwoty]

RNN... rekwiruje Magistrat miasta Warszawy, ażeby jej podał na piśmie wyszczególnienie, jakim sposobem urządził rozdawanie wyznaczonej

przez Radę kwoty dla ludzi przy okopach służbę garnizonową czyniących, a bez sposobu do życia zostających.

[Ustanowienie i organizacya sądów municypalno-wojskowych]

RNN... Gdy każde urządzenie, bądź publiczne, bądź prywatne, bez ścisłej egzekucyi podanych przepisów utrzymać się porządnie nie może, do doprowadzenia zaś egzekucyi karność i subordynacya istotną jest potrzebą, stanowiąc przeto municypalność wojskową, aby ta jak najlepiej i najdoskonalej urządzoną i do wykonania łatwo doprowadzoną być mogła, dokładną onej uczynić organizacyę RNN postanowiła. Stosując się zatem do rezolucyi swej, pod dniem 16 miesiąca czerwca roku bieżącego w tej mierze zapadłej, zaleciwszy ob. Zakrzewskiemu, prezydentowi warszawskiemu, ułożenie projektu artykułów wojennych dla wojska municypalnego miasta wolnego Rzeczypospolitej Warszawy, a to za poprzedzającem zniesieniem się z komendantem Ks. Mazowieckiego, skoro takowy projekt na dniu dzisiejszym wygotowany odbiera, po roztrząśnieniu onego następne oznacza prawidła: 1° co do składu krygsrechtów najwyższych i niższych i miejsca ich odprawowania się, 2° co do gatunku spraw do krygsrechtów najwyższych i niższych należących, 3° co do artykułów wojskowych względem kar wykroczeniom przeciw służbie wojskowej odpowiadających, 4° co do postępowania w sądach krygsrechtowych, czyli procesie krygsrechtowym.

§ I. Co do składu krygsrechtów najwyższych i niższych i miejsca ich odprawowania się.

1° Sąd Najwyższy Krygsrechtowy składać się będzie z prezydenta lub prezydującego w Magistracie i trzech radnych z Magistratu, dwóch komendantów cyrkułowych, dwóch tysiączników, dwóch setników, dwóch obywatelów bez rangi, ale do siły zbrojnej należących, i generalnego audytora, których asesorów prezydent, lub w niebytności prezydujący w Magistracie nominować będzie tyle razy, ile razy złożenie tegoż Sądu potrzebnem okaże się. Takowy zaś Sąd w ratuszu miasta Starej Warszawy odprawiać się raz na zawsze będzie.

2° Sąd niższy krygsrechtowy składać się ma z jednego komendanta cyrkułowego, którego prezydent, a w niebytności jego prezydujący w Magistracie wyznaczy, z dwóch tysiączników, dwóch setników, dwóch dziesiętników, dwóch obywatelów bez szarży służbę municypalno-wojskową czyniących, których komendant cyrkułowy nominować będzie, jeden zaś w tym składzie urząd audytora zastąpi, a Sąd takowy na głównym hauptwachu odprawiać się powinien.

§ II. Co do gatunku spraw do sądów krygsrechtowych najwyższych i niższych należących.

1° Do Sądów Najwyższych Krygsrechtowych należą wszyscy komendanci cyrkułów i tysiącznicy, w sprawach za wykroczenia w służbie wojskowej oskarżeni, w których według artykułów niżej przepisanych odpowiadać i sądzonymi być mają.

2° Do Sądów krygsrechtowych niższych należeć będą setnicy, dziesiętnicy i wszyscy obywatele do siły zbrojnej należący, których tenże Sąd w sprawach o wykroczenia przeciw obowiązkom municypalno-wojskowym zaskarżonych sądzić z poniższych opisów będzie.

§ III. Co do artykułów wojskowych względem kar wykroczeniom przeciw służbie municypalno-wojskowej odpowiadających.

1° Każdy obywatel do regestru siły zbrojnej municypalnej warszawskiej należący, a na powinności wojskowej znajdujący się, dla swych przełożonych w czasie służby wojskowej należyte zachowa uszanowanie i wszelkim od komendy wyższej danym sobie rozkazom i ordynansom ściśle posłusznym być powinien; gdyby zaś który takową regułę przestąpił i przeciwnym okazał się, za samo nieposłuszeństwo karą trzech godzin aresztu w najbliższym odwachu przez tegoż obywatela, komendę mającego, któremu winne według rangi jego posłuszeństwo odmówi, natychmiast upomniony zostanie; gdyby zaś do tegoż nieposłuszeństwa zuchwałe na swego zwierzchnika rezonowanie przyłączył, wtedy aresztem dłuższym w miarę przewinienia i zaszłych okoliczności przez Krygsrecht, a to najmniej na dni trzy, a najwięcej na tygodni dwa, licząc w ten czas dnie przed nastąpionym dekretem wysiedziane w areszcie, karanym będzie.

2° Gdyby który obywatel, niemający za sobą ekscepcyi prawnej, a wezwany przez swego zwierzchnika do powinności wojskowej, ani sam nie stanął, ani innego na swoje miejsce obywatela, za któregoby spokojność ręczył, nie wysłał, takowy, przez Krygsrecht niższy pozwany, pierwszy raz karany będzie aresztem sześć godzin, a po wyjściu z aresztu odmówioną powinność czy przez siebie, czy przez zastępcę swego odprawić powinien; za drugim razem aresztem godzin 12 i sam osobiście powinność odbędzie. Za trzeciem nieposłuszeństwem w areszcie 24 godzin wysiedzi i po wyjściu z niego sam przez siebie opuszczoną powinność odbyć obowiązanym zostanie. Za czwartym zaś razem, przekonany w Sądzie o uporczywe nieposłuszeństwo, na trzy tygodnie o chlebie i wodzie do aresztu przez tenże Krygsrecht skazany być ma; w tym wszakże czwartym przypadku Sąd niższy

krygsrechtowy żądanej przez obwinionego do Sądu Najwyższego Krygsrechtowego apelacyi nie odmówi.

3° Ktoby w czasie odbywania służby wojskowej, czy to przy wartach w mieście, czy przy okopach będąc, na swego zwierzchnika pałasza dobył lub do innej jakiej broni porwał się, takowy za samo porwanie się do broni, choć bez najmniejszego szkodzenia, natychmiast aresztowany i przez Krygsrecht na dwa tygodnie w areszt wskazany będzie.

4° Gdyby zaś przy porwaniu się do broni przełożonego swego ranił lub zabił, albo, złością powodowany, jakimkolwiekbądź sposobem potrącił lub uderzył, w takim przypadku, jako też i podobnych kryminalnych uczynkach, Krygsrecht, nakazawszy indagacyę i inkwizycyę, oskarżonego z gotową inkwizycyą do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego jako opornego i powstającego przeciwko swojemu zwierzchnictwu odeśle. Ten zaś Sąd takową sprawę niezwłocznie instygatorowi swemu przeciw winowajcy popierać nakaże.

5° Wszelkie bitwy i kłótnie między obywatelami siły zbrojnej w czasie służby równie pod karami wojskowemi zakazują się. A jeśliby który, na powinności będący, kolegę swego rozmyślnie pokrzywdził, skaleczył lub zabił, takowy w miarę swego przewinienia za pokrzywdzenie lub skaleczenie lekkie przez Krygsrecht najmniej na dni trzy, a najwięcej na tygodni dwa aresztu ukarany będzie, w przypadku ciężkiego skaleczenia lub zabicia do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego z wyprowadzonemi przez Krygsrecht indagacyami i inkwizycyami odesłany po ukaranie zostanie.

6° Żaden z znajdujących się na powinności wojskowej, bądź przy hauptwachach w mieście na warcie, bądź przy okopach dla kopania i sypania bateryi, niepotrzebnej trwogi lub alarmu czynić nie będzie się ważył pod karą aresztu najmniej dni trzy, a najwięcej tygodni trzy, w miarę okoliczności i przewinienia przez Sąd krygsrechtowy wskazać się mianego. Gdyby zaś przy wyżej wyszczególnionych okazyach ktokolwiek z obywateli do rozruchu lub (uchowaj Boże) jakowego buntu namową lub głośnem myśli swoich tłómaczeniem podniecać lud odważył się, takowy natychmiast przez oficera, komendę mającego, pod areszt wzięty, do Krygsrechtu na inkwizycyę oddany, a stamtąd do Sądów kryminalnych z gotową inkwizycyą odesłany być powinien, a to najdalej w przeciągu trzech dni. Takowe zaś sprawy, od Krygsrechtu odsyłane, Sąd kryminalny przed wszystkiemi innemi sprawami sądzić powinien będzie.

7° Jeśliby który obywatel albo pijany przyszedł na wartę, tak żeby jej odprawić nie mógł, lub stanął z bronią nieczystą, zepsutą, którejby na powinność użyć nic zdołał, w takowem wykroczeniu areszt trzygodzinny najmniej lub najwięcej sześćgodzinny z odbyciem poślednie zupełnej powinności wojskowej za doniesieniem oficera, komendę przy tej warcie mającego, od komendanta cyrkułowego lub jego zastępcy wskazany zostanie; za drugim

zaś razem i następnie czas aresztu na przestępującego podwajany będzie. Setnika zaś każdego obowiązkiem jest, aby broń w setnikostwie jego zreparowana kosztem Skarbu i dobrze opatrzona wcześnie była, nad czem komendant cyrkułu każdego pod odpowiedzią jak największy dozór mieć powinien.

8° Któryby zasnął na warcie lub odszedł z niej przed zluzowaniem, takowy, gdy się to przy okopach podczas oblężenia miasta przez nieprzyjaciela przytrafi, natychmiast aresztowany i przez Krygsrecht najmniej za pierwsze wykroczenie trzydniowym, a najwięcej tygodniowym, za drugie najmniej tygodniowym, a najwięcej trzytygodniowym aresztem karany być ma, a to w miarę ważności poczty, przy której przewinił. Innego zaś czasu w innych miejscach, mniej niebezpiecznych, za toż przewinienie przez tenże Krygsrecht kara zwolniona zostać może. Jeżeliby zaś, stojąc na szyldwachu, ważył się co ukraść, ładunki skarbowe sprzedawać, albo złodziejstwu jakiemu zapobiedz zaniedbał, takowy, natychmiast przy odkryciu występku aresztowany, przez Krygsrecht indagowany i z gotową inkwizycyą do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego odesłany po kary być powinien.

9° Jak prędko znak alarmu do stawienia się przy słupach, a następnie do wyjścia na szańce dany będzie, powinien każdy na miejsce sobie przeznaczone w cichości z największą skwapliwością dążyć, nie błąkając się po ulicach, ani się dla jakiejkolwiek przyczyny zatrzymując, a to pod karą aresztu dwunastogodzinnego najmniej, a najwięcej dwudziestoczterogodzinnego, w miarę także przewinienia od komendanta cyrkułu swego wskazać się mianego.

10° Każdy obywatel, na powinności wojskowej przy szańcach będący, w czasie szturmu do miasta gdyby bez wyraźnego ordynansu komendanta swego od szańców odszedł, a tem samem zleconą sobie jakąkolwiek służbę porzucił i przez ucieczkę z placu z własnego domysłu swej powinności należycie nie dopełnił, takowy, w Sądzie krygsrechtowym o to przekonany, najmniej tygodniowym, a najwięcej trzytygodniowym aresztem w miarę wykroczenia swojego karany będzie.

11° Ktoby w czasie powinności wojskowej z placu do nieprzyjaciela dezerterował, taki, przez Krygsrecht za zbiegłego obywatela ogłoszony, do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego doniesionym zostanie. Sąd zaś kryminalny wyrokiem swym takowego obywatela, jako usuwającego się od obrony kraju i domierzającego zdradę publiczną, jak najsurowiej i najprzykładniej ukarze.

12° Komenderowany do szańców obywatel, gdyby naznaczoną sobie sekcyę porzucił i od jednej do drugiej sekcyi przebiegł, takowy, od komendanta szańców w którejkolwiek sekcyi natychmiast aresztowany i do właściwego komendanta sekcyi jego szańcowej odesłany, w tem miejscu najmniej sześćgodzinnym aresztem, a najwięcej dwunastogodzinnym z odbyciem poślednie powinności swojej ukarany być ma.

13° Jeżeli obywatele względem powinności wojskowej lub w krzywdach swoich jakowe zechcą komendantowi uczynić przełożenia, w takowych nigdy razem, lecz każdy z nich z osobna lub po dwóch najwięcej do komendanta cyrkułowego udawać się będą, a to pod karami, według okoliczności przewinienia najmniej dwóch dni, a najwięcej tygodnia aresztu, na przestępujących tenże przepis przez komendanta cyrkułu wskazać się mianemi, zakazuje się.

14° Ktoby z obywateli, aresztantów strzegący, przez niedbałość i niedopilnowanie uciec któremu dopuścił, takowy aresztem jednego tygodnia, gdyby zaś umyślnie ucieczce aresztanta nie zapobiegł i onej więźniowi dozwolić zdawał się, trzytygodniowym aresztem, a gdyby o jaką główną i kryminalną szło zmowę i pokazało się widoczne znoszenie się odbywającego wartę z zbiegłym, wtedy, jako *complex criminis*, do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego przez Krygsrecht oddany i tamże, stosownie do przewinienia, ukarany będzie.

15° Gdyby który obywatel przy jakichbądź zgromadzeniach siły zbrojnej municypalnej zamiast podania na piśmie zwierzchności ustnego doniesienia swych zażaleń odważył się przeciw swej zwierzchności lub rządowi i ich urządzeniu głośno i publicznie na obowiązki i niewygody wojskowe narzekać i szemrać, a napominających o to swych przełożonych strofować lub na nich przegróżki czynić, takowy, jako buntownik uważany, natychmiast przez komendę mającego w areszt wzięty, do Krygsrechtu na indagacyę oddany, a stamtąd do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego z gotową inkwizycyą (jeżeliby istotnie zamysł burzenia i niespokojności lub złe stąd skutki wypłynąć mogące pokazały się) po odebranie przyzwoitych kar odesłany zostanie.

16° Ktoby z powierzonych sobie pieniędzy, na rozdanie między obywateli uboższych, wojskowe powinności pełniących, wyznaczonych, na swój własny one obrócił pożytek, takowy w areszt wzięty i za poprzedzoną w Krygsrechcie indagacyą i inkwizycyą gotową do Sądów kryminalnych po ukaranie, jako o kradzież publiczną powołany, oddany będzie.

17° Jeżeliby kto z komenderujących milicyą municypalną przepisanych sobie obowiązków lub danych przez zwierzchnika ordynansów, choćby z samej tylko niedbałości, co do słowa nie dopełnił, takowy za pierwszym razem napomniany i lekko ukarany, za drugim razem karom w powyższych punktach na nieposłusznych postanowionym niewymownie podpadnie i rygor onych na siebie ściągnie, za trzecim zaś razem, za zaniedbanie wykonania ordynansów przed Krygrecht pozwany, od szarży swej odsądzony będzie i patent utraci, a szarża jego innemu obywatelowi tymczasowo przez Krygsrecht oddana zostanie; patent zaś na takową szarżę *provisorie* obranemu nie prę-

dzej, aż za poprzedzającą w czasie spokojniejszym elekcyą i potwierdzeniem jego osoby w urzędzie wydany będzie.

18° Patenta na szarże nie do osób, ale do urzędów szczególnie przywiązane będą, ktoby zaś, wychodzący z milicyi municypalno-wojskowej, abszytu z rangą, w której zostawał, żądał, nie pierwej uzyszcze, aż po odbytej pięcioletniej służbie za wydanem świadectwem od komendanta cyrkułowego, jako w tym przeciągu wiernie i przykładnie obowiązki swoje dopełniał. Pod tę porę wydany onemu od Najwyższego Naczelnika, lub w czasie dalszym od władzy najwyższej wojskowej, patent na szarżę wespół z abszytem w równym stopniu uważany będzie z szarżami liniowych korpusów wojsk Rzplitej, a to na mocy uczynionej deklaracyi przez samego Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej.

19° Wyjęte zaś będą od takowych obowiązków i posłuszeństwa siły zbrojnej municypalno-wojskowej miasta wolnego Rzplitej Warszawy osoby: 1° które na urzędach publicznych w aktualnej egzekucyi onych zostają; 2° oficyaliści, którzy przy kancelaryach i archiwach jurysdykcyi krajowych posługą są zajęci; 3° rzemieślnicy przy fabrykach skarbowych, pospiechu prędkiego w robotach wyciągających, zostający, jeżeli na to zaświadczenie na piśmie, urzędownie wydane od prezydenta lub komendanta miasta Warszawy, mieć będą; 4° starzy od lat 50 i młodzi niemający lat 15, albo chorobą złożeni, lub istotnie kalecy, do takowych powinności nie będą powoływani; 5° oficerowie w wojsku Rzplitej wysłużeni albo municypalno-wojskowi abszejtowani; 6° przyjezdni, wszyscy niemający posesyi, niezamieszkali w mieście, z różnymi produktami wjeżdżający na targ, komisanci przy składach towarów, flisy przy statkach wodnych znajdujący się i ci wszyscy, którzy w rolę siły zbrojnej municypalno-wojskowej wpisani nie są, uwolnionymi zostaną. W przypadku nagłej potrzeby obrony miasta, w czasach nieprzyjaciela znajdującego się pod murami, lub w porze zdarzonego alarmu, do obrony i strzeżenia okopów, za wydanym na to udzielnie ordynansem prezydenta miasta i na wszystkich hauptwachach publikowanym pociągani być mogą. Natenczas użycie takowej klasy ludzi nie jako siłę municypalno-wojskową składających uważać się ma, ale jako użycie pomocnictwa, do wsparcia ogólnej obrony i odbywania posługi publicznej służące; przeto jeżeliby wykroczenia jakowe w ludziach tego rodzaju pokazały się, nie sposobem wojskowym i podług artykułów dopiero przepisanych sądzone, ale przestępcy do sądów przyzwoitych, to jest cyrkułowych, Magistratu lub miejscowej policyi, po kary nieodwłocznie odsyłani zostaną.

§ IV. Co do postępowania w Sądach krygsrechtowych, tudzież procesu krygsrechtowego.

1° Wszystkie sprawy, według artykułów municypalno-wojskowych pod Sąd krygsrechtowy należące, zaczynać się będą od raportów z przyłączeniem doniesienia o wszelkich z okazyi służby wojskowej i czynu, do którego wykomenderowanie zachodziło, wypływających zdarzeń, które raporta (jeżeli przewinił komendant cyrkułowy lub tysiącznik) generalny adjutant, przy boku prezydenta będący, natychmiast prezydentowi dawać powinien. Jeżeli zaś jakie przewinienie w osobie setnika, dziesiętnika lub obywatela, służbę wojskową odbywającego, dopełnione zostanie, natenczas tysiącznik, który na wszystkich swych podkomendnych pilne mieć oko powinien, podobnymże sposobem komendantowi cyrkułowemu raporta dawać ma, ale w zdarzeniach, któreby do Sądu krygsrechtowego należały.

2° Gdy prezydent lub komendant cyrkułowy, tym sposobem odebrawszy raport, przekonany będzie o potrzebie złożenia Krygsrechtu, wyznaczona zostanie natychmiast inkwizycyjna komisya, a to w następujący sposób: 1° do inkwizycyi w sprawie przeciw komendantowi cyrkułowemu wyznaczy prezydent, lub w nieobecność jego prezydujący w Magistracie, jednego radcę miasta Warszawy i jednego komendanta cyrkułowego, tudzież generalnego audytora; 2° do inkwizycyi przeciw tysiącznikowi prezydent lub prezydujący w Magistracie wyznaczy jednego komendanta cyrkułowego, jednego tysiącznika, z dodaniem również audytora generalnego; 3° do inkwizycyi na setnika komendant cyrkułowy wybierze jednego tysiącznika, jednego setnika i jednego audytora; 4° do wysłuchania inkwizycyi dziesiętnika jeden setnik, jeden dziesiętnik oraz audytor przez tegoż komendanta cyrkułowego wyznaczeni będą; 5° nakoniec do wysłuchania inkwizycyi przeciw obywatelowi, służbę municypalno-wojskową pełniącemu, komendant cyrkułowy jednego setnika, jednego dziesiętnika i jednego obywatela municypalnego, służbę odbywającego, oraz audytora wyznaczyć powinien będzie, od których komenderujący *respective* zapisanych osób na rzetelne słuchanie inkwizycyi odbierze przysięgę.

3° Jak tylko prezydent według wyżej podanych prawideł raport o uskutecznionej inkwizycyi odbierze, natychmiast albo Sąd Najwyższy Krygsrechtowy sam zwoła, albo niższy, według gatunku sprawy, łącznie do nich należącej, zwołać nakaże, zachowując w nominacyi krygsrechtowych asesorów prawidła pod § I punkta 1 i 2 opisane; tudzież w wyznaczeniu asesorów mieć będzie uwagę, aby osoby, do inkwizycyi wchodzące, w składzie tegoż Krygsrechtu umieszczone zostały.

4° Gdy wezwani do Krygsrechtu asesorowie na dzień i godzinę wyznaczoną na miejsce przepisane zgromadzą się, prezes wraz z asesorami do

stołu zasiądzie, a audytor zagai imieniem tego, który Krygsrecht komenderował i dla czego sąd następny wyznaczył; sędziom wykonanie przysięgi przełoży. Wprzód jednak inkwizyt, u sądu stawający obecnie, zapytany będzie, jeśli przeciw któremu z asesorów jakiej nie czyni ekscepcyi? a gdy żadnego z liczby sędziów nie wyłącza, przysięga sędziowska, począwszy od prezesa i asesorów, w przytomności inkwizyta wykonana zostanie. Jeżeli zaś inkwizyt przeciw któremu prawną uczynić zechce ekscepcyę, inny zaraz na tegoż miejsce asesor komenderowany będzie. Równie, gdyby który z asesorów wyznaczonych nie przybył na sesyę, inny natychmiast na miejsce jego wezwany zostanie. Po wykonanej przysiędze przeczyta audytor akt oskarżenia w przytomności inkwizyta, wyraźnie i wolno, asesorom o wszelkich doniesie okolicznościach, poczem zapyta się inkwizyta, jeśli nie ma jeszcze co do przytoczenia ze strony swojej? Gdy na obronę siebie coś ważnego doda, audytor w odpowiedziach inkwizyta umieści, jeżeli zaś nic nie donosi, inkwizyt napowrót do aresztu odprowadzony zostanie. Sąd na ustępie uczynek aresztanta z wszelkiemi okolicznościami, któreby na stronę były jego lub naprzeciw jemu, rozważy, ściągające się do tegoż artykuły i inne ustawy, przez audytora objaśnione i wyłuszczone, do sprawy przystosuje. Poczem asesorowie albo jednomyślnie z prawem zgadzającą się wydadzą rekwizycyę, która jak najjaśniej i krótko ułożona do protokółu wpisana będzie, albo, gdyby różność zdań zachodziła, przystąpią do wotowania i, zacząwszy od niższego asesora w szarży, audytor wota zbierać i konotować ma. Większość zdań decyzyę sprawy stanowić będzie. Wolno zaś każdemu zostanie zdanie swoje w protokół zapisać i dlatego mieć należy baczność, aby komenderowani obywatele siły zbrojnej miejskiej do Krygsrechtu czytać i pisać po polsku umieli. Gdyby zaś w przypadku równość zdań w sprawie toczącej się okazała się, audytor, powtórzywszy ciąg sprawy, stosowne artykuły do niej i przestępstwo obwinionego, dla rozwiązania równości prezydującego o powtórne wotum zapytywać będzie. Prezydujący, rozwiązując równość zdań, decyzyę ustanowi, którą, w protokół zapisaną, równie jako i dekret z niej ułożony, prezydujący i audytor podpiszą.

5° Dekreta zapadłe w jak najkrótszych i dostatecznych wyrazach, nie schodząc z ustępu, przez audytora napisane, natychmiast do publikaty przechodzić powinny. I skoro w przytomności arbitrów audytor dekret ogłosi, egzekucyę onego tam, gdzie wypada, zaleci i dopilnuje, a o dopełnionej raport prezydentowi lub prezydującemu w Magistracie i komendantowi cyrkułowemu uczyni.

6° Krygsrecht niższy w dniu jednym, najdalej we trzech dniach, Krygsrecht Najwyższy w przeciągu trzech dni, najdłużej w tygodniu, wespół z indagacyą i inkwizycyami zupełnie kończyć się ma.

Forma dekretu ma być następująca:

Działo się w Krygsrechcie N., w domu N., dnia N. miesiąca N. roku N., w przytomności NN.

1° Obywatel N., oskarżony przez raport od obywatela N., na dniu N. do N. podany, o występek N.

2° Uznany być winnym lub niewinnym przez inkwizycye, od NN. wyprowadzone i zaprzysiężone.

3° Gdy na podobny występek artykuły wojskowe w punkcie N. takowe kary naznaczają, jak punkt N. opiewa:

4° Przeto na takowego z okoliczności tych i tych karę N. Krygsrecht rozciąga.

5° Egzekucyę tegoż dekretu swego NN. porucza.

7° Akta wszystkie, protokóły, dekreta krygsrechtowe pod dozorem generalnego audytora zostawać będą. Przeto audytorowie, do Krygsrechtów niższych wyznaczeni, po ekspedyowaniu Krygsrechtu dekreta ze wszystkimi papierami i inkwizycyami do kancelaryi generalnego audytora natychmiast po ułatwieniu sądownictwa za rewersami odsyłać mają. Za wydawanie stronom wszelkich tranzakcyi i dekretów, w czem najmniejsza trudność dla rekwirujących być niepowinna, generalny audytor żadnej opłaty wymagać nie ma, gdy na papier, atrament i lak od Magistratu będzie miał za każdą rekwizycyą dostarczone *salvo calculo* pieniądze. Co się zaś tyczy utrzymania porządnego kancelaryi i aktów, tudzież włożonego obowiązku na generalnego audytora znajdowania się na Krygsrechtach Najwyższych i pisania dekretów, gdy takowa czynność wyciąga ciągłej pracy i zdatności, zatem dla audytora generalnego (którego Magistrat wybierze) pensyi rocznej złp. 3.000 przeznacza się, którato pensya *decursive* kwartałami z funduszów Magistratu opłacana być ma. Czyni się zaś ostrzeżenie, iż audytor generalny, urzędem dożywotnim zaszczycony, w miarę zdolności swojej i czułości w dopełnianiu obowiązków utrzymany lub z urzędu przez Magistrat za postrzeżeniem wykroczenia lub grubej niedbałości oddalony zostać może.

Rota przysięgi dla asesorów krygsrechtowych:

»Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, że, nominowany będąc na asesora w Krygsrechcie dla odsądzenia sprawy przeciwko N., podług artykułów municypalno-wojskowych i dowodów przyniesionych sprawiedliwie sądzić będę; żadnymi względami, przyjaźnią lub nienawiścią uwodzić się nie mam; na przyjaciela, bogatego lub ubogiego, żadnego względu mieć nie będę, darów żadnych i obietnic nie przyjmę, indagacye i inkwizycye wszelkie wiernie i sprawiedliwie notować będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Męka Syna Jego«.

Rota przysięgi dla inkwizytorów:

»Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, iż, nominowany będąc do wyciągnienia inkwizycyi przeciwko N.

i uczynienia indagacyi, podług sprawiedliwości zachowywać się będę, doniesienia wszelkie wiernie zapiszę, dowody od świadków niepodejrzanych, wiarygodnych w inkwizycyę wciągnę, żadnymi względami, ani też nienawiścią, uwodzić się nie mam. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Męka Syna Jego«.

Rota przysięgi dla generalnego audytora:

»Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, jako na urzędzie moim pilnie sprawować się będę, akta wszelkie w całości zachowam i powierzonych mnie dopilnuję, archiwum porządnie utrzymam, ekstrakta zgodnie z oryginałami na każdą rekwizycyę strony wydawać będę, w czasie odbywających się inkwizycyi i indagacyi podług doniesienia świadków dowody wszelkie wiernie zapisywać, żadnymi względami lub nienawiścią uwodzić się nie mam, dekreta podług wypadłej decyzyi sędziów formować i one jasno bez naciągania rzeczy wypisywać powinien będę, datków żadnych przyjmować, ani obietnicą od stron w urzędzie moim powodować się nie mam, ale sprawiedliwie i sumiennie we wszystkiem postępować przyrzekam. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka«.

[Zalecenie Magistratowi miasta Warszawy uczynienia konskrypcyi sukna, płótna etc., dla wojska potrzebnego, w Warszawie znajdującego się]

RNN..., biorąc wszystkie środki, aby żołnierzowi, trudy i prace wojenne przykładnie znoszącemu, na opatrzeniu przyzwoitych potrzeb nie zbywało, zaleca Magistratowi miasta wolnego Warszawy, aby przez wyznaczenie osoby do każdego cyrkułu osobno, zaufania publicznego godnej, prędką i rzetelną konskrypcyę sukna ordynaryjnego wszelkiego koloru, płótna na koszule, czechczery i podszewki zdatnego, od daty dzisiejszej w przeciągu dni czterech sporządzić, cenę przyzwoitą przez ugodę lub taksę ustanowić niezwłocznie nakazał i oną do Wydziału Potrzeb wojskowych w RNN podał, który, zabrawszy one do składów komisaryatowych sposobem od Rady przepisanym, opłacić winien będzie. W przypadku zaś, gdyby kto z pomienionych towarów dla spekulacyi ukrył lub utaił, takowy karze konfiskaty ukrytego towaru podlegać ma.

[Zakaz kupowania i przedawania amunicyi rozdanej]

RNN... dla oszczędzenia amunicyi, w dzisiejszym stanie tak istotnie potrzebnej, niemniej dla zapobieżenia uranianiu ładunków, ludowi ku obronie miasta i mieszkańców rozdanych, zakazuje jak najsurowiej, aby się nikt sprzedawać lub kupować amunicyi zrobionej lub odrobionej nie ważył, pod karą czteroniedzielnego więzienia przez Krygsrecht wskazać mianą.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych zabrania sukna, płótna etc., przez Wydział Skarbu spisanych, a w Warszawie znajdujących się, do Komisaryatu]

RNN... Ponieważ Wydział Skarbowy w Radzie przez wyznaczone osoby

z oficyalistów swoich miedzi i żelaza, tak w handlach i składach, jako w domach i schowaniach prywatnych znajdującego się, a Magistrat miasta Warszawy sukna ordynaryjnego i płótna rzetelną konskrypcyę jak najprędzej uczynić i takową sporządzoną wraz z ustanowieniem przez ugodę lub taksę ceny do Wydziału Potrzeb wojskowych w RNN oddać mają, przeto Rada zaleca Wydziałowi temuż, aby takowe rzeczy do składów komisaryatowych podług sporządzonej specyfikacyi zabrać a podług położonego waloru opłacić dysponował.

[Zalecenie Magistratowi warszawskiemu oddawania rzemieślników do robót wojskowych z uwolnieniem onych od warty]

RNN..., chcąc znieść trudności, jakich w opatrzeniu potrzeb wojskowych Wydział doświadcza, zaleca Magistratowi dodanie wszelkich rzemieślników i czeladzi bez wszelkiej zwłoki i zawodu, jakich i ile do robót dla wojska potrzebować i przez rekwizycyę żądać będzie, którzy, robotą skarbową zaprzątnieni, a zaświadczeniami, na piśmie urzędownie wydanemi, od prezydenta i komendanta miasta Warszawy opatrzeni, od wszelkich osobistych powinności, wart i okopów że wolnymi być mają, deklaruje, z warunkiem jednak najęcia na to, tak na swoje, jako i czeladnika lub chłopca miejsce, innego obywatela do pełnienia powinności municypalnej, co przecież w czasie generalnego alarmu za przyczynę do wyłączenia się od osobistego przy okopach stawienia się służyć nie ma, ani powinno będzie.

[Przepis względem dostawienia kożuchów dla wojska]

RNN..., wcześnie potrzeby wojska narodowego opatrując na zimę, stanowi:

1°. Każdy kantonista, z dymów piątego lub pięćdziesiątego dostawiony, ma dostać kożuch dobry, który najdalej na dzień 15 września z tychże dymów do i za kwitem komisyi porządkowej miejscowej oddany być ma.

2° Komisye porządkowe, odebrawszy takowe kożuchy, mają natychmiast donieść Wydziałowi Potrzeb wojskowych w RNN, który stosowną do woli Najwyższego Naczelnika tymże komisyom zapłatę, do oddania składającym kożuchy, po 20 złp. sztukę, prześle, a zarazem wskaże miejsca i korpusy, gdzie i którym oddane być mają.

3° Dymy, składające się na danie rekruta kantonowego, winne są jednak dostarczyć kożuchy tak, jak miejscowa Komisya Porządkowa na dymy uproporcyonuje.

4° Jeżeliby kto oddania kożucha *in natura* nie uskutecznił, ten do opłacenia dwoje tyle, co kożuch w owem miejscu kosztować może, przez komisyę porządkową miejscową skarany i uporny egzekucyą wojskową znaglony być ma, którą każda komenda na rekwizycyę dodać będzie winna.

5° Dla dopełnienia niniejszej ustawy Wydział Potrzeb wojskowych

ma przepisy stosowne do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i wszystkich komisyi porządkowych wydać i przesłać.

[Uwolnienie ob. Wilhelma Orsetti od obowiązków komisarza porządkowego bielskiej ziemi]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Franciszka Orsettiego, w którym przekłada, iż brat jego rodzony ob. Wilhelm Orsetti, dotąd obowiązkami komisarza porządkowego ziemi bielskiej trudniący się, prosi o uwolnienie siebie od nich, a to z powodu, ażeby, jako i Ojczyźnie przywiązany i razem o los włościan swoich troskliwy, mógł równo z nimi i na ich czele iść w pospolitem ruszeniu przeciw nieprzyjacielowi, Rada, lubo z żalem widzieć będzie Komisyę Porządkową Bielską pozbawioną tak gorliwego i pracowitego obywatela, jakim jest ob. Wilhelm Orsetti, nie chcąc wszakże patryotycznych onegoż chęci ku pokonaniu nieprzyjaciół przedsięwziętych tamować, uwalnia go od obowiązków w rzeczonej Komisyi, samej zaś Komisyi Bielskiej zaleca ażeby na miejsce ob. Wilhelma Orsettiego innego obywatela, równie gorliwego i z nieposzlakowanej cnoty znanego, obrała.

[Zalecenie ob. Kaczanowskiemu metrykantowi ulokowania metryk i archiwów w zamku JKM., z Wilna przywiezionych]

RNN... na doniesienie Wydziału Porządku w Radzie o zwiezionych tu do Warszawy z Wilna archiwach i metrykach Wielkiego Ks. Litewskiego, zaleca ob. Kaczanowskiemu, jako metrykantowi litewskiemu, ażeby tak pomienione księgi, jako i te, które w początku zaraz Powstania Narodowego w Warszawie w domu Chreptowiczowskim zapieczętowane zostały, do zamku JKM. (za zniesieniem się w tej mierze z kim wypadać będzie) przewieść i oneż w miejscu tamże bezpiecznem ulokować starał się, a to pod zwierzchnim dozorem Wydziału Porządku w Radzie, któremu przez organizacyę Rady opatrzenie bezpieczeństwa wszelkich archiwów poruczone zostało.

[Rezolucya podniesienia sumy złp. 4.000 od ob. Graetza i wzięcia w resztującej pałacu ks. Lubomirskiego na rzecz brygady Rzewuskiego dozwalająca].

RNN..., na memoryał ob. Rzewuskiego, brygadyera w wojsku Rzplitej, dnia 30 lipca 1794 roku podany, w przełożeniu, aby 32.000 złp., za *sancitum* targowickiem z kasy brygady dawniej ob. Ożarowskiego, a teraz ob. Rzewuskiego, przez ks. Józefa Lubomirskiego nieprawnie zabrane, zwrócone w czasie teraźniejszym zostały, do czego fundusz na odpowiedź z złożonych u ob. Graetza, generalnego audytora, 4.000 złp. gotowizny i pałac własny, w Warszawie sytuowany, tegoż ob. ks. Lubomirskiego istotnym okazuje się: RNN, odpowiadając i odwołując się do rezolucyi swojej, na dniu 31 maja roku bieżącego zapadłej, zwrócenie sumy 32.000 złp., nieprawnie zajętej, z poszukiwaniem na wszelkich funduszach ks. Józefa Lubomirskiego zalecającej, stanowi, aby cztery tysiące złp. ks. Lubomirskiego, w gotowiźnie u ge-

nerała audytora Graetza lokowane, za zniesieniem się z komendą, do której generał Graetz należy, do kasy brygadyera Rzewuskiego niezwłocznie powrócone były. W sumie zaś pozostałej 28.000 złp. pałac ks. Lubomirskiego natychmiast przez urząd miejski na rzecz kasy brygadowej zajęty i podany do wybrania takowej sumy wespół ze sporządzonym prawnie inwentarzem być ma, zostawiając wolność ob. Lubomirskiemu w każdym czasie, za złożeniem w urzędzie należnej sumy, przyjścia do posesyi wspomnianego pałacu.

67.

Działo się ... dnia drugiego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Dozwolenie Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej dobrania obywateli na komisarzy na miejsce nieprzytomnych i brakujących]

RNN..., z nadesłanej od Komisyi Porządkowej ziemi łomżyńskiej pod dniem 22 lipca 1794 roku listy osób tęż Komisyę Porządkową składających i uczynionej względem tychże osób eksplikacyi mając wiadomość, że osoby, do tejże Komisyi nominowane, nie wszystkie obowiązki swoje dla różnych przyczyn pełnią, z tego powodu Rada na miejsce ob. Franciszka Barzykowskiego, wojskiem pruskiem zajętego, Franciszka Skrodzkiego, wojskową służbą bawiącego się, Karola Miłobędzkiego, obywatela miasta Ostrołęki w akcyi pod Łomżą z Prusakami niebezpiecznie ranionego, oraz na miejsce ob. Antoniego Mencela z Łomży, Michała Janczewskiego z Zambrowa, egzekwować obowiązki komisarza niemogących, jako też na zupełne dokompletowanie osób 21 podług organizacyi, dla komisyj porządkowych przepisanej, ażeby komisarze, dopiero w egzekucyi Komisyi Porządkowej w ziemi łomżyńskiej zostający z obywateli swej ziemi zaufanie obywatelskie posiadających, z właścicieli ziemiańskich i duchownych, jeśli właściciele w miastach do urzędowania zdatnych nie znajdą, bez zwłoki wybrali i natychmiast o nastąpić powinnym wyborze Radzie raportowali, zaleca, który wybór osób na komisarzy porządkowych ziemi łomżyńskiej, że Rada przyjmie i utwierdzi, oświadcza.

[Dodanie osób do Deputacyi Komisyjnej Liwskiej].

RNN..., raportem od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego mając doniesione, że Deputacya liwska przez wyznaczenie ob. Jana Krasnodębskiego do Sądów kryminalnych i dla niezasiadania ob. Franciszka Wielądka przepisanego niema kompletu, przeto Rada stanowi, ażeby Deputacya liwska, w liczbie teraz znajdującej się, na miejsce ob. Krasnodębskiego i Wielądka innych dwóch obywateli swej ziemi, zaufanie powszechne posiadających,

natychmiast wybrawszy, RNN bez zwłoki raportowała, który wybór, że Rada przyjmie i potwierdzi, oświadcza.

[Nominowanie ob. Rafałowicza do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego na miejsce ob. Dembowskiego]

RNN... na przełożenie od Komisyi Porządkowej ks. Mazowieckiego na miejsce Jana Dembowskiego do rzeczonej Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego na komisarza ob. Andrzeja Rafałowicza nominuje, który, ażeby obowiązki komisarza bez zwłoki pełnił, zaleca.

[Odpowiedź na memoryał ob. Bykowskiego]

RNN... Na memoryał ob. Tadeusza Bykowskiego, pod dniem 20 lipca 1794 roku pisany, RNN odpowiada:

ad 1^{m} Iż Rada, w poprawę taryf wdawać się i porządku przeistaczać nie chcąc, że żądanie ob. Bykowskiego o przyłączenie majętności Lilików, w ziemi Chełmskiej leżącej, do prowincyi litewskiej a do powiatu kobryńskiego podane skutku wziąć nie może, oświadcza.

ad 2^{m} Że ob. Bykowski o krzywdy, które mieni być wsi swojej Lilikom przez miasto Dywin uczynione, jeśli są w czasie od Powstania Narodu dopełnione, do Komisyi Porządkowej, pod której jurysdykcyą miasto Dywin leży, udać się ma.

[Odpowiedź na przełożenie Komisyi Porządkowej Liwskiej w interesie ob. Oborskiego]

RNN... na przełożenie Komisyi Porządkowej ziemi liwskiej odpowiada: iż w poprawę taryfy wdawać się i porządku ustanowionego przeistaczać w tym czasie nie chcąc, że dóbr Brzozowicy, w ziemi nurskiej leżących, Józefa Oborskiego kasztelana ciechanowskiego, do ziemi liwskiej przyłączenie uskutecznione być nie może, oświadcza.

[Uwielbienie gorliwości w pełnieniu obowiązków ob. Sosnowskiego]

RNN..., w nadesłanym od ob. Sosnowskiego, pełnomocnika Rady do ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego pod dniem 27 lipca 1794 roku raporcie znajdując czułe obowiązków jego pełnienie, one pochwala, a uwolnić go od pełnomocnictwa w tym czasie nie mogąc, do dalszego tychże obowiązków i poleceń rządowych uskutecznienia obowiązuje. Z powodu doniesienia, iż urządzenia Rady i rekwizycye wydziałów opóźniają się i że egzemplarze druków w niedostatecznej liczbie do ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego są przesyłane, zaleca Rada wydziałom w Radzie swojej, iżby liczbę dostateczną druków w sztukach 44 przesyłały i, gdyby też druki, urządzenia i rekwizycye prędzej do Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej dochodziły przez kresy, które iżby Komisya Porządkowa ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego w swoim obrębie podług wyszłych po kilkakrotnie w tej mierze rekwizycyi urządziła, utrzymywania ciągłego dopilnowała, zaleca.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Nurskiej dopełnienia zaleceń Rady i przybrania osób do kompletu Komisyi]

RNN... za odebranym od Komisyi Porządkowej ziemi nurskiej pod dniem 21 lipca 1794 datowanym raportem obowiązuje tęż Komisyę, ażeby wszelkie urządzenia Rady i jej wydziałów, na rezolucyach Rady fundujące się, uskuteczniała, o egzekucyi tych urządzeń raporta osobne *respective* wydziałom w RNN regularnie i ciągle przesyłała i ażeby też raporta kresami, które utrzymywane podług wielu rekwizycyi rządowych ciągle być powinny, zawsze dochodziły, dopilnować starała się, przytem, ażeby kantoniści piesi i konni zupełnie z dymów wydani byli, uskuteczniła, furaże dla wojsk Rzplitej podług rekwizycyi już to Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, już też komendantów dywizyi i pełnomocnika-zastępcy, od Naczelnika i Rady wysłanego, na miejsca i czas wskazane dostarczać obywatelom zaleciła, Rada determinuje. A dla uskutecznienia tychże urządzeń, widząc potrzebę dokompletowania osób, Komisyę Porządkową składać powinnych, ażeby komisarze porządkowi ziemi nurskiej w komplecie tym, w jakim dopiero czynności tejże Komisyi odbywają, do liczby osób 21 podług organizacyi, dla komisyi porządkowych przepisanej, z obywateli swej ziemi powszechne zaufanie posiadających i do odbywania obowiązków komisarskich zdatnych dobrała, poruczając, jeśli z właścicieli miejskich zupełnej liczby, w organizacyi przepisanej, zdatnych do urzędowania nie znajdą, że na ich miejsce z obywateli właścicieli ziemiańskich wybrać mogą, deklaruje, który dobór natychmiast uczynić i raportować obowiązując, że takowy dobór Rada przyjmie i zatwierdzi, oświadcza; w ostatku, iżby ziemia nurska na dozory podług prawideł w tej mierze przepisanych podzielona była a dozorcy od Komisyi Porządkowej wyznaczeni ściśle obowiązki swe pełnili, zaleca.

[Wyznaczenie nagrody za kule do arsenału dostarczać miane]

RNN..., chcąc i do arsenału warszawskiego jak najwięcej kul dostarczyć i każdemu pracy jego słuszną wyznaczyć nagrodę, determinuje opłatę:

za kulę całą	24-funtową	. . .	2	złp.	
» » »	12	» . . .	2	»	
» » »	6	»	$22^1/_2$	gr.	
» » »	3	»	10	»	
» » »	2	»	10	»	
» » »	1	»	$7^1/_2$	»	

którą każdy, do Komisaryatu Wojskowego kulę przynoszący, odbierać będzie. Takowe ustanowienie aby każdego wiadomości tu w Warszawie doszło, Magistratowi po cyrkułach wszystkich natychmiast ogłosić i do oddawania kul

zebranych zachęcić nakazuje, Komisaryatowi zaś Wojskowemu regularnie opłacać zaleca.

[Odesłanie ob. Frankowskiego do ordynansu jemu służącego]

RNN... Ponieważ ob. Frankowski na wyraźny Najwyższego Naczelnika rozkaz znosić się ma w wybieraniu kantonistów konnych z ob. Niemierą generałem ziemiańskim ziemi mielnickiej, przeto Rada nie może, jak go do tegoż ordynansu odesłać, w wykonaniu którego żądaniom swoim znajdzie zupełnie dogodzenie.

[Urządzenie względem wydawania dla wojska furaży i żywności]

RNN..., po rozmaitych zaskarżeniach, jakie tak urzędowe od komisyi porządkowych, jako też szczególne od wielu obywateli na różnych wojskowych, częstokroć bez ordynansu jeżdżących lub on okazać wzbraniających się, odbierała, gdy ma sobie świeżo doniesione od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego i od ob. Młockiego, komendanta zawiślańskiego warszawskiego, uciążliwości, przez wojskowych dworom i włościanom w wybieraniu furażów, prowiantów i podwód bez rekwizycyi, opłaty i kwitów wyrządzane, starała się przełożyć to wszystko Najwyższemu Naczelnikowi, od którego zyskawszy potwierdzenie przedsięwziętych środków, stanowi co następuje:

1° Każda komisya porządkowa powinna mieć specyfikacyę rzetelną i dokładną wszelkich produktów, u obywateli znajdujących się, czy domowej potrzebie, czy w sprzedaż destynowanych, i takową specyfikacyę komendantowi za jego rekwizycyą podać lub przesłać.

2° Dla zwiedzenia i zweryfikowania produktów, w okolicy obozu znajdować się mogących, będą wykomenderowani wojskowi, czy oddzielnie, czy wraz z przydanymi od komisyi porządkowej miejscowej komisarzami lub delegatami, którzy takowe produkta spiszą i komisaryatowi obozowemu podadzą.

3° Komisarze obozowi, zniósłszy się z komisyą porządkową i rozpatrzywszy w spisanych produktach, jako też w własnej onych do obozu swego potrzebie, ułożą dostawianie na pewne epoki i rozpiszą rekwizycyę do rozmaitych włości względnie odległości i czasu do transportu potrzebnego, kopie zaś takowych rekwizycyi od komisyi porządkowej miejscowej prześlą wraz z taksą wojskową.

4° Do opłacenia podług wyżej wzmiankowanej taksy produktów dostawionych Wydział Żywności w RNN ustanowił kasę, do której komisarze po zapłatę odsyłać mają.

5° Obywatele, rekwizycye do dostawienia żywności i furażów od komisarzy odebrawszy, niezwłocznie one dowieść na miejsce wyznaczone będą

obligowani, a w przypadku zawodu lub spóźnienia egzekucyą wojskową znalezieni zostaną.

6°. Gdy obywatel dostawi zapaletowany produkt, zyska kwit od komisarzy prowiantowych z dostawienia wraz z asygnacyą od kasy obozowej po zapłatę.

7°. Z takowym kwitem i asygnacyą zapłaty obywatel udać się będzie winien do kasy przez Wydział Żywności w RNN ustanowionej.

8°. O podwody, do obozów potrzebne, komisarze uczynią oddzielną rekwizycyę do komisyi porządkowej miejscowej, która na nadesłanie onych palety swe wyda, a na upornych pomocy wojskowej od komendy konsystującej użyje.

9°. Gdy więc podwody za paletami komisyi porządkowych dostawiane będą, przeto podwody, z prowiantem przychodzące, pod żadnym pretekstem w obozach przytrzymane ani używane być nie mają pod animadwersyą kar wojskowych.

10°. Ustanowione poczty obywatelskie po trakcie nie mają nikomu dawać fur, któryby nie okazał ordynansu, użycie takowej poczty dozwalającego, a to stosownie do urządzenia i opłaty tychże, przez Najwyższego Naczelnika wskazać się mającej.

11°. A zatem każda komenda odtąd nie będzie mocna wysłać ludzi swoich po produkty, zabierać one arbitralnie, wyganiać lub zajmować podwody, zgoła wszelkie wymuszania czynić, pod surowością kar wojskowych.

Któreto urządzenie RNN nie tylko do wszystkich komisarzy porządkowych końcem skutecznego egzekucyi dopilnowania rozesłane, ale i przez druk dla powszechnej obywateli mieszkańców wiadomości ogłoszone mieć chce.

[Odpowiedź na raport Deputacyi Komisyi Nurskiej względem uciążliwości od komend wojskowych]

RNN..., odebrawszy raport Deputacyi komisyjnej ziemi nurskiej, nie mogła przyjąć bez sprawiedliwego żalu uwiadomienia o przykrościach, na jakie wystawieni zostają dobrzy obywatele tej ziemi przez niekarne podkomendnych wojskowych postępowanie. Rada nie wątpi, iż pomienieni obywatele przekonani są, że podobne kroki, ile przy Powstaniu Narodowem ogólnem pomimo największej baczności rządowej zdarzać się przecież zwykły, dlatego jednak ducha obywatelskiego osłabiać nie powinny, skoro rząd wszelkie przedsiębierze sposoby, którymiby takowym zdarzeniom jak najskuteczniej mógł zapobiedz. Jakoż Rada uczyniła niezwłoczną rekwizycyę do ob. Horaina, ażeby ten jako pełnomocnik w tamtych stronach nominował niebawnie Komisyę z mocą rozpoznania krzywd obywatelom poczynionych i wyznaczenia za nie nadgrody. Ażeby zaszłe w samem źródle zniszczone zostało, Rada przyłącza prawidła względem dostawiania żywności

i furażów dla wojska, przez Najwyższego Naczelnika potwierdzone, które, kładąc tamę dalszym przykrościom, postawią obywateli w sposobności spokojnego i zupełnego podług ich chęci Ojczyźnie służenia.

[Odpowiedź na raport Komisyi Porządkowej Bielskiej]

RNN..., odpowiadając na przesłany przez Komisyę Porządkową ziemi bielskiej raport, nie omieszkała uwagi tejże Komisyi komunikować ob. Horainowi pełnomocnikowi swemu, po zniesieniu się z którym da rekwizycyę taką, któraby i potrzebom Ojczyzny i możności obywateli odpowiadającą była. Tymczasem jednak nie może nie przełożyć Komisyi Porządkowej Bielskiej, ażeby uwagę tę obywatelom ziemi swej udzieliła, iż w czasie, kiedy niemasz innej kolei, tylko albo świetną odzyskać wolność, albo też ostatniej i tej najhaniebniejszej podpaść niewoli, żadne ofiary, jako dla Ojczyzny czynione, ciężkiemi być nie powinny, tem mniej stawać się pobudką źle zrozumianego między obywatelami nieukontentowania. Przyłącza Rada ustanowienie Sądu kryminalnego na województwo podlaskie, którego rozpoczęcie zdolne będzie zapewnić spokojność w ziemiach toż województwo składających.

[Komunikacya osób do Sądu kryminalnego wojewódzkiego podlaskiego].

RNN..., przepisawszy prawidła dla sądów kryminalnych wojewódzkich w ogólności, chcąc je mieć i w województwie podlaskiem skutkowane, w szczególności nominuje osoby rzeczony Sąd kryminalny województwa podlaskiego składać mające, jako to: ob. Stanisława Rzewuskiego, Karola Wyganowskiego, Antoniego Pieńkowskiego, Karola Sieńczynę, Jakóba Zdrodowskiego, Ambrożego Łyszczyńskiego, Antoniego Gąsowskiego, Jana Kossowicza, Józefa Frankowskiego, Leona Zarembę, Michała Suchodolskiego, Krzysztofa Sarnackiego, którym niebawne czynności swych w mieście Bielsku rozpoczęcie i przepisanych organizacyą obowiązków pełnienie, oraz do prawideł następnie przez Radę ogłoszonych stosowanie się, zaleca.

[Organizacya Dyrekcyi do biletów skarbowych wyznaczonej]

RNN..., zaleciwszy przez rezolucyę swoją, pod dniem 8 czerwca wydaną, Dyrekcyi do biletów skarbowych ustanowionej przyniesienie tak urządzenia pomienionych biletów, jako i wewnętrznej tejże Dyrekcyi organizacyi, gdy ją w dniu dzisiejszym ma przyniesioną w wyrazach następujących:

»Dyrekcya biletów skarbowych włożony na siebie obowiązek uchwałą RNN, zapadłą w dniu 8 miesiąca czerwca 1794 roku, ułożenie klasyfikacyi i manipulacyi biletów skarbowych na złp. 60,000.000 otworzyć się mianych rozkazującą, uskuteczniając, po dostatecznej deliberacyi i uwag swoich nad wszelkimi objektami w wykonaniu dzieła tego roztrząśnieniu ułożyła w tej mierze następujące artykuły: 1° klasyfikacya biletów skarbowych, 2° manipulacya do robienia tychże, 3° ordynacya Dyrekcyi,

tudzież subalternów i oficyalistów, kancelaryę składających, jaka z poniższych dwóch artykułów być niechybnie potrzebną okazuje się.

§ I. Co do klasyfikacyi i gatunku biletów skarbowych.

1° Bilety skarbowe w następujących gatunkach wydawane będą, jako to: na złp. 1000, 500, 100, 50, 25, 10 i 5.

2° Papier zaś na takowe bilety skarbowe kolorzysty z brzegami odmiennymi, z znakami w każdym bilecie widnymi, sposobem Dyrekcyi wiadomym oznaczonymi, używanym będzie, a to w kolorach następujących: 1° na bilety od 1000 złp. kolor żółty cytrynowy, 2° na bilety od 500 złp. kolor ceglasty, 3° na bilety od 100 złp. kolor różowo-czerwony, 4° na bilety od 50 złp. kolor brunatny, 5° na bilety od 25 złp. kolor pomarańczowy, 6° na bilety od 10 złp. kolor lila, 7° na bilety od 5 złp. kolor fioletowy.

3° Co do ilości sztuk i sum biletów skarbowych takowa onych będzie liczba, czyli rozkład:

1°	Biletów	skarb.	od	1000	złp.	będzie	szt.	24.000	co wynosi	złp.	24,000.000
2°	»	»	»	500	»	»	»	24.000	»	»	12,000.000
3°	»	»	»	100	»	»	»	60.000	»	»	6,000.000
4°	»	»	»	50	»	»	»	120.000	»	»	6,000.000
5°	»	»	»	25	»	»	»	240.000	»	»	6,000.000
6°	»	»	»	10	»	»	»	300.000	»	»	3,000.000
7°	»	»	»	5	»	»	»	600.000	»	»	3,000.000
								1,368.000			60,000.000

Wolno atoli będzie Dyrekcyi za poprzedzającą od RNN na to rezolucyą, gdy spostrzeże z obrotów cyrkulacyi tychże biletów potrzebę, liczbę w powyżej wyrażonych gatunkach odmienić, to jest jedną zmniejszając, drugą powiększając, tak jednak, aby suma uchwalona na złp. 60,000.000 w swojej zupełności została.

§ II. Co do manipulacyi biletów skarbowych.

1° Dyrekcya, zakupiwszy w potrzebnej ilości zdatnego do farbowania na bilety skarbowe papieru, tenże pod trzema kluczami w oddzielnej izbie zachować jest obowiązaną.

2° Taż Dyrekcya w każdym miesiącu na dzień pierwszy i 16 wydawać będzie do rąk inspektora, drukarnią brzegów i znaków biletowych zawiadującego, za rewersem w księdze na to sporządzonej zapisać się mianym, 33 ryz tegoż papieru, inspektor zaś przy każdem powtórnem braniu papieru

złożyć powinien przed Dyrekcyą rachunek z pierwszego i ten sposobem raportu podług schematu, ułożyć się mianego, z wyszczególnieniem, wiele papieru i w jakich gatunkach z wydrukowanymi już brzegami i znakami oddał za kwitem dyrektorowi pierwszego dozoru, tudzież wiele popsutego, wiele dziurawego i wiele czystego przy nim zostaje, lub wiele go brakuje i dla jakich przyczyn, prezydującemu poda, który prezydujący na sesyi przeczytawszy i roztrząsnąwszy, tudzież destrukty sobie złożone odebrawszy, w protokół generalny raportowy wciągnąć zaleci.

3° Inspektor, drukarnią brzegów i znaków zawiadujący, z odebranych 33 ryz papieru następujący uczyni podział, to jest:

250	arkuszy	czystego	papieru	na	bilety	sub	n°	1mo
250	»	»	»	»	»	»	»	2do
625	»	»	»	»	»	»	»	3^{tio}
1250	»	»	»	»	»	»	»	4to
2500	»	»	»	»	»	»	»	5to
3125	»	»	»	»	»	»	»	6to
6250	»	»	»	»	»	»	»	7mo

14250 odda drukarczykom brzegów, czyli raczej każdemu w szczególności w proporcyę naznaczonej roboty wydzieli i to w dzienniku swym zapisze, następnie zaś, odbierając od nich codziennie gotową robotę, również w tymże dzienniku zanotuje i takowe drukowane bilety do znaczenia tychże znakami oddawać i znowu stamtąd odbierać będzie, zapisując podobnież w dzienniku swym jak najregularniej tak wydane, jako i odebrane *quantum* onych. Prócz tego zaś osobna przy każdym drukarczyku i dającym znaki potrzebne mała książka znajdować się ma, w którą tosamo, co w dzienniku wpisywane będzie (a to, aby względem samego drukarczyka jakowe nie zachodziły trudności) z wyszczególnieniem, czyli dane do drukarni *quantum* regularnie nazad powrócone zostało, lub czyli dyferencye i jakie okazały się. Nakoniec tak brzegami i znakami wydrukowane papiery do rąk jednego z dyrektorów, dozorem pierwszym zatrudniającego się, za kwitem oddawać powinien.

4° Dyrektor zaś pierwszego dozoru, odebrawszy od rzeczonego inspektora za kwitem papiery wyżej opisanym sposobem z brzegami i znakami wygotowane pod swój dozór, takowe w przytomności swej przez osoby, pierwsze podpisy kłaść mające, przeliczywszy, na gatunki podzieli i każdemu w proporcyio jego gatunek do podpisywania za rewersem odda, z których każdy swoje *quantum*, podpisawszy, codziennie za kwitem inspektorowi, dozór nad farbiarnią mającemu, oddawać będzie.

5° Inspektor farbiarni takowe odebrane papiery, jak najporządniej pod swym kluczem zachowane, wydawać będzie codziennie w przepisanych

przez Dyrekcyę gatunkach do farbowania i one do siebie już ufarbowane odbierać, dla czego jak najdoskonalszą w tem wszystkiem utrzymywać regestraturę powinien i zdarzone destrukty do rachunku zachowywać, niemniej książeczkę z farbiarzem osobną, przy tymże znajdować się mającą, sposobem dla inspektora drukarni brzegów przepisanym utrzymywać ma, czego wszystkiego dyrektor powyżej wspomniany doglądać będzie. Następnie zaś takowe bilety już ufarbowane inspektor tenże dyrektorowi temuż za kwitem odda.

6° Dyrektor zaś tym sposobem odebrane farbowane bilety do drukarni napisów kopfersztycharskich za kwitem inspektora tejże drukarni wydawać będzie i pomienionego wydatku, jako też całej swej czynności, do dozoru pierwszego należącej, co pół miesiąca podług schematu ułożonego raport dokładny Dyrekcyi poda.

7° Inspektor drukarni kopfersztycharskiej, odebrawszy od dyrektora pierwszego dozoru przeznaczone codziennie do wydrukowania *quantum* biletów, powinien dopilnować, aby takowe w drukarni pras jak najregularniej wydrukowanem zostało: wszystkie zaś jednego dnia wydrukowane bilety dyrektorowi drugiego dozoru w oddzielnej izbie, pod jego kluczem będącej, oddawane i za rewersami jego składane będą.

8° Dyrektor zaś drugiego dozoru, odbierający drukowane bilety i już pierwsze na sobie podpisy mające, one rozgatunkuje i osobom, ostatnie podpisy kładącym (wezwawszy każdego z nich z osobna, aby sobie do potrzeby odrachował), za ich rewersami rozda.

9° Osoby, ostatni podpis na tychże biletach kładące, gdy podpiszą *quantum* biletów sobie przeznaczone, oddadzą takowe osobom, numera na tychże biletach kłaść mającym, za poprzedzającym od nich na to rewersem.

10° Numerujący takowe bilety, gdy zanumerują *quantum* biletów sobie dane, natychmiast one za kwitem dyrektorowi drugiego dozoru oddadzą.

11° Dyrektor zaś drugiego dozoru, odebrawszy napowrót wydane przez siebie, już ostatnimi podpisami i numerami oznaczone bilety, odda one dyrektorowi trzeciego dozoru za rewersem.

12° Dyrektor zaś trzeciego dozoru dopilnuje, aby seryarze takowych biletów według przepisanego sposobu oprawione były, niemniej z obowiązku swego starać się będzie, aby te regularnie do generalnego Dyrekcyi składu za jej kwitami składane i tamże pod trzema kluczami chowane zostały.

13° Ze składu zaś generalnego nie inaczej, jak tylko za wyraźną w komplecie Dyrekcyi rezolucyą, seryarzami z wyszczególnieniem gatunków i ilości, stosownie do żądania Wydziału Skarbowego w RNN, bilety do stempla ostatniego wydawane będą, któregoto przybicia stempla, rozrzynania biletów i wydawania do Skarbu Rzeczypospolitej trzej dyrektorowie kolejno pilnować powinni.

14° Dyrektor zaś prezydujący doglądać będzie ogólnej buchalteryi, aby ta jak najregularniej zawsze i codziennie prowadzoną była, tudzież aby potrzebne raporty regularnie, od kogo należy, dochodziły, i aby każdy członek, do Dyrekcyi należący, swą ściśle pełnił powinność, a w przypadku dostrzeżonego w którym przewinienia, lub obowiązków niepilnowania, natychmiast sesyę zwołać i w całym składzie Dyrekcyi zdarzone okoliczności tak, jak z potrzeby wypadnie, załatwiać, klucz jeden od składu papieru, jako i od składu biletów, przy sobie mieć powinien, a przeto, gdy potrzeba do składów wypadnie, do tych chodzić obowiązany będzie.

§ III. Co do ordynacyi i jej kancelaryi.

1° Dyrekcya biletów skarbowych składać się będzie z 14 dyrektorów, z których 7 płatnych, 7 zaś niepłatnych, przez RNN wybranych, tudzież 7 asesorów *cum voce consultiva* bezpłatnych, których RNN jeszcze przez swą nominacyę doda, a to aby publiczność większy znajdowała kredyt w operacyach biletów skarbowych, niemniej dyrektorowie płatni, w zdarzonych choroby przypadkach lub z innych ważnych przyczyn przytomnymi być nie mogąc, aby przez tychże zastępowani być mogli, naostatek dla usposobienia się do urzędowania na przyszłość w tejże Dyrekcyi, którzy asesorowie na urzędowanie swoje przysięgę wykonawszy, na sesyach Dyrekcyi, ile im tylko własne ich interesy dozwolą, ciągle znajdować się będą, nieprzytomność dyrektorów płatnych z powyżej wyrażonych przyczyn zastępować są obowiązani, mając już pod ten czas na tem miejscu *vocem activam*; nadto zasługa tychże asesorów pierwszeństwo do wyboru na urząd płatnego dyrektora zapewniać będzie.

2° Dyrektorów płatnych następujące będą obowiązki: 1° jeden z nich podług starszeństwa wieku w Dyrekcyi po pół miesiąca prezydować będzie, któryto prezydujący obowiązki, manipulacyą w powyższym § II punkcie 14 do urzędu tego przepisane, dopełniać ma; 2° trzech dyrektorów koleją, między sobą ułożoną, w trzech dozorach, manipulacyą w wspomnianym § II punkcie 4 i 6 dla dozoru pierwszego, w punkcie 8 i 11 dla dozoru drugiego, a zaś w punkcie 12 dla dozoru trzeciego oznaczonych, do każdego po jednej osobie należąc, podobnież przez pół miesiąca każdy *respective* swego dozoru obowiązki jak najpilniej sprawować będzie; 3° naostatek trzech dyrektorów pozostałych Składu generalnego biletów skarbowych, tudzież stempla, jako i wydawania do Skarbu biletów skarbowych, a to stosownie do przepisu w § II w punkcie 13 manipulacyą objętych, pilnować mają z tym warunkiem, iż w tym resztującym Dyrekcyi składzie nie może być więcej dyrektorów płatnych przez asesorów wyręczanych, jak tylko dwóch, trzeci

zaś dyrektor płatny przy obowiązkach temu składowi przepisanych przytomnym być i onych dopełniać powinien będzie.

3° Prócz tych powyżej przepisanych obowiązków każdy prezydujący, kończąc swój urząd w pół miesiąca i innemu z porządku miejsca ustępując, winien będzie zwołać sesyę generalną, na której wszyscy dyrektorowie, a asesorowie, którzy tylko będą mogli być przytomnymi, znajdować się winni tak dalece, iż szczególniej na takowej sesyi nieprzytomność czy to dyrektora, lub którego z asesorów sama tylko choroba (której realność zaprzysiężona będzie) wymówić i usprawiedliwić potrafi. W czasie zaś takowej generalnej sesyi wszystkie od szczególnych członków podczas swej rezydencyi złożone raporty i bilansy ściśle roztrząśnione i wyegzaminowane będą i z tych, jako i wszelkich czynności dyrekcyi, jeden ogólny raport uformowany i przez wszystkich przytomnych na tej sesyi podpisany, w trzech kopiach sporządzony będzie, z których jedna do archiwum RNN, druga do Wydziału Skarbu w Radzie tejże oddana, trzecia zaś w własnem Dyrekcyi swej archiwum zachowana będzie, a takowe raporty wszędzie w oddzielnych na to tekach konserwowane być mają. Obowiązki dyrektorów bezpłatnych są równe we wszystkiem, jako i dyrektorów płatnych, z tą różnicą, że pierwsi dopełniać one powinni z obywatelstwa, drudzy zaś z powinności, jako płatni słudzy Rzeczypospolitej.

4° Dyrekcya biletów skarbowych, ponieważ za osoby do składu swego należące winna będzie odpowiadać, przeto tych, których ujrzy potrzebę, jako to: komisarzy do podpisywania biletów, których nominacya przez RNN potwierdzona będzie, a imiona ich w gazetach wydrukowane zostaną, pisarza, regenta, inspektorów i wszelkich ogólnie oficyalistów, nominować i każdemu w szczególności obowiązki i instrukcye stosowne do manipulacyi uchwalonej przepisać, niemniej listę płacy dla nich ułożyć moc mieć będzie i takowy układ RNN pod aprobatę odda.

5° Sesye Dyrekcyi ordynaryjne codziennie, wyjąwszy niedziele, odprawiać się będą, ekstraordynaryjne zaś prezydujący zwoływać będzie tyle razy, ile ujrzy tego potrzebę, a na takowych sesyach wszyscy dyrektorowie i asesorowie przytomnymi być powinni, od tych zaś obowiązków jedynie choroba, jak wyżej opisano, uwolnić i wymówić może. Na tych sesyach: 1° mają być najprzód dopełniane wszelkie rozporządzenia i rezolucye RNN, tudzież czynione przełożenia do tejże Rady, jakieby z uwag i potrzeb Dyrekcyi wypadały, które przez Wydział Skarbowy wprzód roztrząsane, a przez niego do Rady wnoszone będą; 2° bilansy, regestry, raporty, protokóły i wszelkie inne, czy to przez dyrektorów, czyli przez subalternów lub oficyalistów pełnione obowiązki, roztrząsane i egzaminowane, tudzież rezolucye i decyzye, na czyjekolwiek zapytanie do Dyrekcyi zaniesione, dawane będą; 3° wszelkie okoliczności, utrzymujące i powiększające kredyt w operacyi biletów

skarbowych, ułatwiane być mają; 4° nakoniec wszystkie inne okoliczności, choćby tu i niewyrażone, a w ciągu egzekucyi Dyrekcyi wydarzone, ile do ekonomiki ściągające się, jak najpoważniej decydowane być powinny, dla czego Dyrekcya baczyć będzie, aby w tej mierze ściśle od każdego jej członka dopełniane były obowiązki. Dyrekcya na tychże sesyach będzie miała moc oficyalistów swoich oddalać, lub innymi sposobami karać, występnych zaś kryminalnie do Sądów kryminalnych z gotowemi inkwizycyami odsyłać. Gdyby się zaś zdarzyć miało, iżby który z dyrektorów przeciwko obowiązkom i przysiędze swojej wykroczył, tego niezwłocznie Dyrekcya do Wydziału Skarbowego w RNN doniesie, obwinionego zaś o kryminał może Dyrekcya strażą przyzwoitą zabezpieczyć i, wyprowadziwszy inkwizycye, z gotowemi do Sądów kryminalnych odesłać.

6° W materyach wszelkich wszystkie rezolucye głośnemi tylko wotami i większością onych decydowane być powinny, niezgadzający się *cum pluralitate* dyrektorowie rozpis swój w protokół zapisać mogą.

7° Komplet sesyi Dyrekcyi zawsze z siedmiu osób koniecznie składać się ma, a przeto w przypadku nieprzybycia którego dyrektora asesor podług starszeństwa wieku na miejscu jego *cum voce activa* znajdować się i zasiadać będzie.

8° Dyrekcya bilans percepty i ekspensy co miesiąc Wydziałowi Skarbowemu w RNN składać będzie oraz żadnej ekspensy prócz uregulowanej raz tabeli i przez RNN podpisanej bez wiadomości Wydziału Skarbowego czynić nie będzie.

9° Mocen będzie Wydział Skarbowy w RNN zesłać lustratorów tyle razy, ile tego widzieć będzie potrzebę, do egzaminowania, czyli manipulacya Dyrekcyi przepisana ściśle jest zachowaną i czyli obowiązki, tak dyrektorom jako i oficyalistom przepisane, dokładnie przez nich są dopełniane«.

— przeto ją roztrząsnąwszy i przedsięwziętym zamiarom dogodną znalazłszy, onąż we wszystkich jej punktach i opisach tak, jak tu jest wyrażona, potwierdza, trwałą onejże moc nadaje i, ażeby ściśle we wszystkiem zachowaną i dopełnianą była, zaleca.

[Nominacya osób na dyrektorów i asesorów do Dyrekcyi biletów skarbowych]

RNN...., przepisawszy prawidła manipulacyi dla Dyrekcyi biletów skarbowych, na dyrektorów i asesorów następujące osoby nominuje:

1° Dyrektorów niepłatnych: obywateli Antoniego księcia Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, Karpia chorążego upickiego, Franciszka Sapiehę generała-lejtnanta, Bogusława Mirskiego podkomorzego brasławskiego, Antoniego Lanckorońskiego, Ksawerego Działyńskiego, Antoniego Dzieduszyckiego dyrektora generalnego poczt.

2° Dyrektorów płatnych: obywateli Jędrzeja Kapostasa, ... Trzaskowskiego, Piotra Billinga, Filipa Garlickiego, Jerzego Pothsa, Augustyna Karskiego, Jerzego Küssla.

3° Asesorów siedmiu: obywateli Wiktora Kotowskiego, Mikołaja Gieritza, Kajetana Kwiatkowskiego, Jana Franciszka Köhlera, Antoniego Magiera, Antoniego Zadera, Jana Hanna, którzyto dyrektorowie i asesorowie, wykonawszy przysięgę na rotę następującą:

»Ja N. przysięgam, iż, będąc powołanym od RNN do pełnienia obowiązków dyrektora biletów skarbowych, narodowi wiernym, a RNN i Wydziałowi Skarbowemu w tejże Radzie posłusznym będę, obowiązki mi przepisane nieskazitelnie dopełnię, całości Skarbu doglądać będę, sekretu mi powierzonego nie wydam, a cokolwiek szkodliwego widzieć będę, niezwłocznie Radzie lub Wydziałowi Skarbowemu donieść powinien będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka«, obowiązki swoje jak najprędzej rozpoczną i z największą dokładnością dopełniać one będą.

[Ustanowienie pensyi dla kancelaryów Wydziału Instrukcyi]

RNN... Gdy wszystkich oficyalistów, tak w Straży, w Departamencie Edukacyi, jako i w samej Komisyi edukacyjnej ciągle pracujących i zasłużonych, umieścić przy Wydziale Instrukcyi dziś niepodobna, przeto RNN, zapewniając ich miejsca i stopnie, skoro magistraty po skończonej rewolucyi do swoich obowiązków powrócone zostaną, skład kancelaryi Wydziału Instrukcyi w następujących punktach przyjmuje i potwierdza i pensye dla nich przez wzgląd na dzisiejsze okoliczności trzecią częścią zmniejsza:

1° Kancelarya Wydziału składać się ma z sekretarza, regenta, protokólisty i kancelisty.

Dla sekretarza	naznacza	pensyi	rocznej	złp.	. .	6.000
» regenta	»	»	»	»	. .	4.000
» protokólisty	»	»	»	»	. .	3.500
» kancelisty	»	»	»	»	. .	1.200
» człowieka do posługi	Wydziału	pensyi	rocznej			800

Także ma być dwóch manuensów do pisania pod ręką prezydującego w Wydziale i do dozoru.

2° Kancelarya Archiwum edukacyi składać się będzie z pisarza, wice-archiwisty, instygatora, jako i prezydującego w Archiwum i trzech kancelistów ciągle pracujących, oraz plenipotenta.

Dla pisarza	naznacza	pensyi	rocznej	złp.	6.000	gr.	—
» wice-archiwisty	»	»	»		2.666	»	20
» instygatora	»	»	»		3.000	»	—

dla trzech kancelistów, dla każdego po złp. 1.200 gr. —
» plenipotenta » » » 2.000 » —

3° Kancelarya Kasy składa się z kasyera, generalnego kontraregestranta, subalterna, kancelisty i kasyera prowincyonalnego w Wilnie.

Dla kasyera generalnego naznacza pensyi rocznej złp. . 6.000
» kontraregestranta » » » » . 5.000
» subalterna » » » » . 4.000
» kancelisty » » » » . 1.200
» kasyera prowincyonalnego w Wilnie » » . 4.000

[Odpowiedź na raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej]

RNN... w odpowiedzi na raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej zaleca onejże, ażeby w pełnieniu obowiązków swych nie ustawała, a jeżeliby w ułatwianiu ich trudności jakich lub przeszkód doświadczała, ma się natenczas udać do ob. księdza Tomaszewskiego, zastępcy i pełnomocnika Rady, któremu raport tejże Komisyi przesłany został i który w pełnomocnictwie swojem ma sobie dane od Rady przepisy, na wszelkie przypadki wydarzyć się mogące.

68.

Działo się ... dnia czwartego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odesłanie memoryału miasta Grodna do Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... memoryał miasta wolnego Grodna z doniesieniem, iż ob. Tadeusz Klawa, prezydent, dla podeszłego wieku i słabości zdrowia nie jest w stanie wypełniać swoich obowiązków, oraz żądaniem wyznaczenia na jego miejsce ob. Franciszka Bouffała a na wiceprezydenta ob. Ignacego Lachnickiego, odsyła do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, ażeby ta, w potrzebę lub nie żądanej nominacyi wszedłszy, okoliczność tę załatwiła.

[Odpowiedź na notę ob. Smorczewskiego, dozorcy parafii drohickiej]

RNN..., na podaną notę ob. Józefa Smorczewskiego dozorcy parafii drohickiej, donoszącego, iż, w dozorze swoim rozsądzając skargi włościan wsi Mińczewa na dziedzica ob. Jana Smorczewskiego o przepędzenie dni roboczych przekładane, wydane rozrządzenie jego skutku nie przyniosło i nadto mieszkańcy wsi Mińczewa za uczynione zaskarżenia od pana swojego ukarani byli, o czem Komisyę Porządkową ziemi drohickiej dozorca

uwiadomił, Komisya zaś Drohicka za nakazanem stawieniem się włościan i dziedzica sprawę rozpoznała i, jak mieni ob. Smorczewski dozorca, uciążliwą na stronę włościan wydała decyzyę, przez co włościanie tembardziej ściągać mogą zemstę dziedzica, a dozorca przez pobicie własnego poddanego od ob. Smorczewskiego widocznych doświadczył nienawiści skutków, RNN, odpowiadając, pochwala czułość w dopełnieniu obowiązków ob. Smorczewskiego dozorcy i przyzwoitą dla włościan krzywdzonych obronę, ale znajduje razem rezolucyę Komisyi ziemi drohickiej w umiarkowanem pojednaniu włościan z dziedzicem dogodną obu stronom. Takowe przeto rozrządzenia Komisyi, na mocy wydanych uniwersałów stanowione, w brzmieniu swojem wykonywane być mają, a dozorcy do nich we wszystkiem stosować się i one uskuteczniać są winni. Co się zaś tyczy krzywdy zbitego na drodze włościanina, do ob. Smorczewskiego dozorcy należącego, o co tenże dozorca na ob. Jana Smorczewskiego zażala się, w takim przypadku postąpić sobie powinien, jak przepisy z organizacyi sądów kryminalnych co do powstania przeciwko bezpieczeństwu publicznemu wyraźnie dozwalają.

69.

Działo się ... dnia piątego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Rekwizycya do Magistratu warszawskiego o uskutecznienie żądania Wydziału Potrzeb wojskowych względem podwód]

RNN... wydaje najmocniejszą rekwizycyę do Magistratu, ażeby żądanie Wydziału Potrzeb wojskowych względem dostarczenia 30 podwód po parze koni uskutecznił. Ponieważ zaś konie te oddadzą się do zarządzenia Wydziału Potrzeb wojskowych, przeto tenże Wydział ma obowiązek starać się o to, by konie takowe obywatelom napowrót zwrócone zostały.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 800.000 dla wojska]

RNN... na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. osiemkroć sto tysięcy, to jest 200.000 złp. w gotowiźnie, a 600.000 w zaręczeniach skarbowych i biletach bankowych, z Kasy narodowej na potrzeby wojska narodowego za kwitem pełnomocnika ob. Kociełła wypłacić i wydać zalecił.

[Zalecenie Dyrekcyi biletów skarbowych wygotowania znacznej sumy w tychże biletach z uwolnieniem robiących od warty municypalnej]

RNN... zaleca Dyrekcyi biletów skarbowych, ażeby wygotowanie zna-

cznej sumy w biletach skarbowych jak tylko być może najprędzej przyspieszyła, a to pod odpowiedzialnością w przypadku spóźnienia lub zwłoki niniejszego Rady rozkazu. Ażeby zaś żadna przeszkoda zaleceniu niniejszemu zwłoki uczynić nie mogła, przeto Rada zaleca, ażeby ci, którzy zaświadczenia od Dyrekcyi biletów skarbowych zyskiwać będą, tak od wart, jako i wszelkich posług garnizonowych wolnymi byli, którato rezolucya Magistratowi miasta Warszawy niezwłocznie komunikowaną być ma.

[Odesłanie memoryału ob. Cetysowej do Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... memoryał ob. Jakóba Popławskiego imieniem ob. Cetysowej, żony pułkownika od strzelców, przez Prusaków zabranego, wraz z przyłączoną asygnacyą, przez Najwyższego Naczelnika pod dniem 31 lipca wydaną, podany, odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych po załatwienie.

[Prawidła względem dezerterów pruskich dla Deputacyi dozorczej]

RNN..., widząc, iż codziennie dezerterzy z wojsk nieprzyjacielskich pomnażają się, a miasto Warszawa, w stanie oblężenia zostające, ze względów zapewnienia wewnętrznego bezpieczeństwa wyciąga, aby ciż dezerterowie dostatecznie wyegzaminowani zostali i ubezpieczeni względem swych potrzeb byli, przeto RNN, z winnej rządowej opieki chcąc jak najściślej tak bezpieczeństwo, jako też i ludzkość dla pomienionych dezerterów zapewnioną zachować, uskutecznienie czego Deputacyi dozorczej w Wydziale Bezpieczeństwa oddając, następujące dla niej przepisuje prawidła:

1° Obierze dom osobny w Warszawie dla oddzielnego tymczasowego umieszczenia dezerterów przybywających, których komendant Ks. Mazowieckiego prosto do Deputacyi dozorczej z rekwizycyą swoją, na piśmie wyrażającą, jakiej jest rangi i jakiej baczności wymaga, przysyłać będzie.

2° Przysłanego dezertera Deputacya natychmiast wyegzaminowawszy, gdy znajdzie prawdziwym być dezerterem, zaraz z Kasy, na to wyznaczonej, czerwony złoty jeden onemuż wypłacić, a gdyby który z nich miał konia i broń, tedy i to Deputacya za uczynioną z nim umową zapłacić każe, a takowąż broń i konie do Departamentu uzbrojenia odeśle.

3° Chcący wejść w służbę wojskową narodową pomieszczeni w wojsku litewskim zostaną, do którego po kilku lub kilkunastu, z opatrzoną na drogę żywnością oraz danym paszportem, przepisującym trakt i miejsce, dokąd udać się mają, z przydaną dla bezpieczeństwa swego lekką strażą wojskową, do najpierwszego miasta a od tegoż miasta najpierwszego strażą cywilną, od miejsca do miejsca przez obywateli miast, miasteczek i wsi przydawać się mianą, transportowani będą.

4° Służbę wojskową przyjąć ochoty niemającym, ale raczej oddalić

się, bądź w kraje Rzeczpospolitej, bądź inne, w wojnie istotnej z narodem niebędące, sobie życzącym, paszporta za rekwizycyą Deputacyi dozorczej z wymienieniem traktu i miejsca, dokąd udać się chce, wydane niezwłocznie być mają.

5° Przez czas ten, nim chcącemu wejść w służbę wojskową transport obmyślony będzie, lub życzącemu oddalić się łatwe przejście uprzątnione zostanie, w domu oddzielnym, przez Deputacyę na to obranym, utrzymywani jak najprzystojniej być powinni, którym codziennie płacę taką, jaką w służbie swojej mieli, Deputacya wypłacać będzie.

[Odpowiedź na przełożenie ob. Fergissa w materyi miasteczek od starostw w robociznach uciążonych]

RNN... z powodu przełożenia przez ob. Józefa Fergissa, pełnomocnika powiatu kowieńskiego pod dniem 29 lipca roku 1794 o uciążliwościach, mieszczanom po starostwach przez dzierżawców posiadających starostwa w Litwie dopełniających się, Najwyższemu Naczelnikowi uczynionego, a przez Najwyższego Naczelnika do RNN dla urządzenia tego objektu odesłanego, odpowiada, iż urządzenie Najwyższego Naczelnika, pod dniem 7 wydane, a 30 maja 1794 przez uniwersał Rady ogłoszone, w powinnościach ludzi dla posesorów pełnionych ulgę czyniące, równie dla mieszkańców miasteczek Rzeczypospolitej w umniejszeniu ich dni roboty służyć ma. Że zaś przywileje, miasteczkom Rzeczypospolitej wydane, przez Sejm konstytucyjny pod rozsądzenie asesoryi W. Ks. Litewskiego są oddane i kognicya onych do tegoż Sądu należy, dlatego Rada, w tym dopiero czasie względem tego objektu stanowić nie mogąc, rzecz tę do otwarcia Sądów w czasie następnym zostawia. A co do przewozów na rzekach portowych, Rada własności obywatelskich, pożytki właścicielowi przynoszących, tykać się i onych odejmować nie mogąc, ten objekt, prawodawstwu należny, do woli Rzeczypospolitej w czasie przyzwoitym zawiesza. Względem zaś mostów i przewozów, dla bezpiecznego i łatwego wojsk Rzeczypospolitej przechodu potrzebnych, te do urządzenia komisyów porządkowych w Koronie, a w Litwie Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, podług wyszłych już w tej okoliczności kilkakrotnych zaleceń oddaje i porucza.

[Odpowiedź na przełożenie Komisyi Porządkowej Wiskiej względem dostawiania zastępców]

RNN... na przełożenie Komisyi Porządkowej ziemi wiskiej, pod dniem 29 lipca 1794 uczynione, niemożność dostawienia na pospolite ruszenie po dwóch zastępców ze wsi czyli folwarku, po kilka włościan tylko mającego, okazujące, odpowiada, iż powszechna reguła, uniwersałami Rady o pospolitem ruszeniu przepisana, zmieniona być nie może i że każdy obywatel, jakąkolwiek posesyę mający, do stawienia się sam osobiście lub stawienia zastępców na pospolite ruszenie jest obowiązany.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wydania 400.000 złp. w zaręczeniach dla Wydziału Żywności]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na rekwizycyę Wydziału Żywności sumę złotych czterykroć sto tysięcy w zaręczeniach skarbowych wydał.

[Rekwizycya do Magistratu warszawskiego o nadesłanie projektu organizacyi swych wydziałów]

RNN..., gdy przez rekwizycyę swoją, na dniu 22 miesiąca przeszłego lipca zapadłą, Magistratowi miasta Warszawy zalecone było, iżby projekt organizacyi wydziałów w Magistracie na wzór komisyi porządkowych sporządził i takowy do aprobacyi RNN przyniósł, a dotąd tego nie dopełnił, przeto, ponawiając pomienioną rezolucyę, rekwiruje tenże Magistrat miasta Warszawy, ażeby niezwłocznie wspomnianą rezolucyę uskutecznił i projekt organizacyi najpóźniej na sesyę jutrzejszą bez zawodu przyniósł.

70.

Działo się... dnia szóstego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odesłanie żądania ob. Frankowskiego majora do ob. Horaina]

RNN..., odpowiadając na raport ob. Frankowskiego, majora kawaleryi, w Łosicach dnia 3 tego miesiąca datowany, z żądaniem, ażeby mu komisye porządkowe skuteczną pomoc w wybieraniu rekrutów konnych dawały, odsyła onegoż po załatwienie tak tej, jako i innych okoliczności, przez niego w raporcie umieszczonych, do ob. Horaina, pełnomocnika przez Radę ustanowionego.

[Rezolucya na memoryał ob. Gawarkowskiego]

RNN... na memoryał ob. Jana Gawarkowskiego, dnia 3 sierpnia 1794 roku podany, w przełożeniu, iż na uczynione zażalenie przeciwko ob. Karolowi, Feliksowi i Józefowi Dybowskim o zabór ruchomości, koni i gotowych pieniędzy, gdy już w Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego dwie nastąpiły rezolucye, pierwsza pod dniem 12 czerwca, druga 1 sierpnia roku bieżącego, zwrot takowego zaboru nakazujące, dotąd jednak uskutecznione przez ob. Dybowskich nie zostały, przeto ob. Gawarkowski utrzymania takowych rezolucyi i nakazania onym zadośćuczynienia najprędszego doprasza się, RNN, odpowiadając i zapatrując się na rezolucye Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, pod dniem 12 czerwca i 1 sierpnia wydane, znajduje z spra-

wiedliwością połączone i dopełnić one na rzecz ob. Gawarkowskiego w powróceniu zabranego majątku ob. Dybowskim nieodwłocznie zaleca. A jeśliby w zadośćuczynieniu nakazom Dybowscy opornymi być się pokazali, z obowiązku służby swojej, za uwiadomieniem przez Gawarkowskiego komendy, do której należeć ciż Dybowscy będą, od komendanta do satysfakcyi znagleni zostaną.

[Odpowiedź na memoryał ob. Konarskiej]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Anna Konarska, zastawiwszy niegdyś Boskampowi swoje klejnoty do 4.200 czerw. zł. wartujące, a dla zaszłej śmierci jego onych odebrać nie mogąc, doprasza się lub zapłacenia za nie wartości, lub też tychże klejnotów zwrotu, RNN oświadcza, iż pozostały po Boskampie majątek podług rezolucyi Rady, pod dniem 21 miesiąca lipca wydanej, do sukcesorów tegoż Boskampa należy, zaczem ob. Anna Konarska pretensyi swojej u sukcesorów Boskampowych dochodzić powinna.

[Uwolnienie z pod aresztu Wilamowskiego]

RNN... Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa, że aresztowany Wilamowski, nie mogąc być krajowi ani szkodliwym, ani niebezpiecznym, z tego powodu dla ulżenia w wydatkach Skarbowi z pod aresztu uwolniony być może, Rada, do takowego przełożenia przychylając się, gdy rzeczony Wilamowski już za swoje przewinienia przez Sąd kryminalny Ks. Mazowieckiego osądzony i ukarany został, onegoż z pod aresztu uwalnia.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych spisania żelastw, miedzi etc. kościelnych]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby zrobieniem konskrypcyi żelastw, miedzi, cyny i ołowiu kościelnych, tudzież wzięciem onych w rekwizycyę, nieodwłocznie zatrudnił się i onegoż jak najspieszniej dopełnił.

[Zalecenie prezydującemu podpisania zaręczeń skarbowych na zaspokojenie części sumy dla milicyi miejskiej]

RNN..., odpowiadając na przełożenie Wydziału Skarbu względem wydania zaręczeń skarbowych na zaspokojenie części sumy, na utrzymanie milicyi policyjnej wyznaczonej, gdy tym końcem Wydział Skarbu przynosi do Rady sto sztuk zaręczeń po złp. 300, zaś 40 po złp. 500, przeto zaleca prezydującemu w RNN, ażeby zaręczenia takowe stosownie do rezolucyi swojej, pod dniem 30 lipca wydanej, podpisał i Wydziałowi Skarbowemu oddał.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 166 gr. 20 dla ob. Hryniewieckiego adjutanta]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Stanisława Hrynie-

wieckiego, adjutanta przy Radzie, z gaży dla niego postanowionej ratę miesięczną, zł. 166 gr. 20 polskich wynoszącą, za zeszły miesiąc lipiec z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Rezolucya dla ob. Czaki majora]

RNN..., gdy w czasach teraźniejszych nikt z obywateli, a tem mniej wojskową rangą zaszczycony, od powszechnej obrony Ojczyzny uchylać się nie powinien, przeto z tego powodu ob. Czakiemu majorowi żądanego przez niego wyjazdu nie dozwala, ale onegoż do zostania w kraju i przyjętych raz powinności pełnienia obowiązuje.

[Dozwolenie przesyłania przez kresy ekspedycyi pocztowych do ziemi łomżyńskiej]

RNN... na przełożenie Dyrektoryum generalnego poczt koronnych i W. Ks. Litewskiego, że w zatrudnieniu teraźniejszem traktu pocztowego łomżyńskiego przez wojsko nieprzyjacielskie ekspedycye, w tamte strony adresowane, kresami, przez Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego ustanowionemi, przesyłane byćby mogły, zezwala, ażeby takowe ekspedycye do ziemi łomżyńskiej, dotąd na poczcie zaległe, oddane były Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego końcem przesłania ich przez kresy i żeby tym sposobem przesyłane były i następne ekspedycye do ziem łomżyńskiej, nurskiej i wiskiej aż do czasu otwarcia traktu pocztowego łomżyńskiego.

[Dozwolenie wyjazdu z Warszawy ob. Sułkowskiej, Regnier i Bierzyńskiemu]

RNN... obywatelkom Eleonorze z Cetnerów ks. Sułkowskiej, Krystynie Regnier i ob. Adamowi Bierzyńskiemu, w konwikcie księży Pijarów na edukacyi będącemu, pozwala wyjazdu z Warszawy i po otrzymanie paszportu onychże do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na memoryał ob. Laskowskiego]

RNN... memoryał ob. Floryana Laskowskiego odsyła do Magistratu miasta Warszawy i onegoż, jako i z siebie w czasie powstania i z syna, w obronie wolności utraconego, zasłużonego, temuż Magistratowi poleca.

[Odesłanie memoryału ob. Konarskiego do Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... memoryał ob. Konarskiego względem wzbronionej opłaty przez arendownego posesora z folwarku Stragiszek zwanego, do dóbr Serej należącego, odsyła do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego po załatwienie.

[Uwolnienie od obowiązków komisarza ziemi łomżyńskiej ob. Skarzyńskiego]

RNN... przez wzgląd na wiek podeszły ob. Jana Skarzyńskiego, podkomorzego łomżyńskiego, uwalnia onegoż od obowiązków zasiadania

w Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej, a Komisyi tejże zaleca, ażeby na jego miejsce innego obywatela, z cnoty i gorliwości znanego, za komisarza obrała.

71.

Działo się ... dnia siódmego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zlecenie Komisyi Porządkowej Lubelskiej uskutecznienia urządzeń względem podatków i poborów]

RNN... nie mogła przyjąć bez uczucia uwiadomienia z nadesłanego przez Komisyę Porządkową Lubelską raportu, że wydane przez nią uniwersały, szczególniej też względem poborów i podatków, dotąd w ścisłej egzekucyi nie zostają, pomimo, że województwo to już przez tak długą chwilę od wojsk nieprzyjacielskich oswobodzone było, a stąd Komisya Porządkowa, żadnej w pełnieniu swych obowiązków nie doznając przeszkody, postępowania swego spóźniać nie była powinna; nie może przeto Rada nie ponowić najściślejszych zaleceń swoich, ile przy tak naglących Rzeczypospolitej potrzebach, ażeby rzeczona Komisya Porządkowa Lubelska wyszłych dotąd uniwersałów Rady, a szczególniej co do poborów i podatków, niemniej uczynionych do siebie przez wydziały w Radzie rekwizycyi, jak najrychlejszej egzekucyi dopilnować starała się i oneż pod odpowiedzią z osób i majątków swych bez wszelkiej dalszej przewłoki do skutku doprowadzić starała się.

[Deklaracya względem umniejszenia pańszczyzny włościanom dóbr Kocka w odpowiedzi na notę Komisyi Porządkowej Łukowskiej]

RNN..., odpowiadając na notę, w której Wydział sprawiedliwości w Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej zapytuje, czyli dawniej zmniejszenie pańszczyzny włościanom dóbr Kocka przez ob. księżnę Jabłonowską uczynione jest odpowiadające teraz zamiarowi uniwersału Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, w obozie pod Połańcem na dniu 7 miesiąca maja roku teraźniejszego wydanego, urządzającego powinności gruntowe włościan, czyli też to urządzenie i ulga w robociznach włościańskich ma być uczyniona od daty rzeczonego uniwersału, RNN deklaruje, iż przepis dopiero rzeczonego uniwersału Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika służyć ma do urządzenia i zmniejszenia pańszczyzny w dobrach takiej, jaką zastał.

[Potwierdzenie wyboru osób do Komisyi Porządkowej Łukowskiej]

RNN..., raportem Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej, pod dniem 31 lipca 1794 roku datowanym, mając doniesionem, iż taż Komisya na

mocy zalecenia Rady, pod dniem 22 lipca 1794 roku wyszłego, na komisarzy swej ziemi do zupełnego kompletu obywatelów: księdza Kaleńskiego, proboszcza obrządku greckiego radzyńskiego, Józefa Garwolińskiego, Antoniego Brzezińskiego, Cypryana Radzikowskiego i Jana Dąbrowskiego wybrała, a, chwalebnie dopełniając powinności obywatelskich, ob. księdza Kaleńskiego, proboszcza obrządku greckiego radzyńskiego, który w czasie obozowania nieprzyjaciela pod Radzyniem mimo wszelkie doświadczone zelżywości i prześladowania, uniwersał generała Derfelda promulgować zmuszające, tego nakazu generała moskiewskiego przez gorliwość patryotyczną nie dopełnił, dystyngwującego się, na urząd komisarza wybrała, przeto Rada, wybór rzeczonych osób przyjmując i potwierdzając, że ob. księdza Kaleńskiego za jego czyn obywatelski Rzeczypospolitej w czasie swoim zaleci, oświadcza.

[Potwierdzenie nominacyi osób na komisarzy do Dyrekcyi biletów skarbowych]

RNN..., mając przez Dyrekcyę biletów skarbowych przyniesioną nominacyę komisarzy, którzy takowe bilety podpisywać będą powinni, jako to: do podpisywania biletów Nr. 1 na złp. 1000, Nr. 2 na złp. 500 i Nr. 3 na złp. 100 obywateli Jana Klemensa Gaczkowskiego, Jana Kleka, Antoniego Michałowskiego, a do podpisywania biletów Nr. 4 na złp. 50 obywateli Jana Kleka, Jana Klemensa Gaczkowskiego, do podpisywania biletów Nr. 5 na złp. 25 obywateli Piotra Grosmaniego i Michała Zakrzewskiego, do podpisywania biletów Nr. 6 na złp. 10 obywateli Michała Pągowskiego i Tomasza Staniszewskiego, do podpisywania biletów Nr. 7 na złp. 5 pod numerem pierwszym obywateli Jana Fechnera i Antoniego Rajkowskiego, nakoniec do podpisywania biletów na złp. 5 pod numerem drugim obywateli Macieja Skałaskiego i Tomasza Żarskiego, którąto nominacyę RNN potwierdza i tymże nominowanym a teraz potwierdzonym komisarzom wierne i ścisłe obowiązków, manipulacyą przepisanych, pełnienie zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 3.600 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki pomienionego Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem sumę złp. trzy tysiące sześćset z Kasy narodowej *salvo calculo* zapłacić nakazał.

[Rekwizycya do Wydziału Porządku o przesłanie zalecenia do komisyi porządkowych, iżby listów do Warszawy adresowanych nie rewidowały]

RNN..., gdy nie innym końcem Deputacyę pocztową w Wydziale Bezpieczeństwa ustanowiła, jak tylko, ażeby listy, do Warszawy pocztą przesyłane, przez nią egzaminowane były, pomimo tego jednak odbiera przełożenia, iż niektóre komisye porządkowe listy, do Warszawy adresowane,

odpieczętowywać zwykły, przeto podwójnej rzeczonych listów rewizyi, jako niepotrzebnej, chcąc tamę położyć, rekwiruje Wydział Porządku w Radzie swej, iżby do wszystkich komisyi porządkowych przesłał zalecenie, ażeby te żadnych listów, do Warszawy adresowanych, nie odpieczętowywały, ale oneż nietknięte przesyłać starały się.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych wypłacania połowy gaży kapitańskiej ob. Ostaszewskiemu]

RNN..., stosując się do prawideł Najwyższego Naczelnika względem pensyi inwalidowej, mianowicie pod artykułem 5 względem oficerów, którzy dla wieku rang swych przy Powstaniu Narodu zdatniejszym oficerom odstąpili, przepisanych, jako też do wyraźnego zalecenia tegoż Najwyższego Naczelnika, którym ob. Ostaszewskiego, kapitana regimentu 16 wojska narodowego, po obmyślenie nagrody, jako zasłużonego i zestarzałego w służbie wojskowej, do RNN odesłał, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby dla tegoż ob. Ostaszewskiego kapitana połowę gaży kapitańskiej, jakową w czasie służby etatem miał oznaczoną, z funduszu inwalidowego do dni życia jego wypłacać dysponował.

[Odpowiedź na raport dziennych czynności Wydziału Potrzeb wojskowych w Deputacyi Centralnej]

RNN... raport dziennych czynności Wydziału Potrzeb wojskowych w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego od dnia 13 lipca do dnia 27 tegoż miesiąca *exclusive* wraz z przerwą dni 4 dla ataku miasta Wilna przez nieprzyjaciół i uwiezionych przed nimi aktów, dnia 27 *praesentis* datowany, odebrała, eksplikacyę nienadesłanych raportów szczególnych z Departamentu ubioru, amunicyi, stajni, arsenału, giserni i fabryk różnych przyjmuje, spodziewając się, iż przy następnem raportów nadesłaniu tabele wzmiankowane przyłączone mieć będzie. Co się tyczy wydanych dla wojska efektów z magazynów wileńskich, gdy te na opatrzenie potrzeb wojska narodowego szczególnie destynowane były, RNN wydanie onych za asygnacyami ob. Wielhorskiego generała-lejtnanta aprobuje; jeżeliby zaś od potrzeby tamtejszego wojska butów lub krojów, koszul, czechczerów lub płótna zbywało, tedy przesłanie onych dla wojska tutejszego pod konwojem za zapewnieniem się wolnego od nieprzyjaciół i bezpiecznego przejazdu dysponuje. Troskliwość w pospieszaniu lania i lawetowania armat, w przysposabianiu amunicyi itd., RNN znajduje zgodną z duchem rewolucyjnym i z równąż gorliwością kontynuować zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 30.000 dla ludzi przy okopach stojących a wyrobkiem żyjących]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłacenie tych, co z wyrobku tylko życie swoje utrzymują a teraz przy okopach warty odbywać są obowiązani, za kwitem Magistratu miasta wolnego Warszawy sumę złp.

trzydzieści tysięcy, to jest 24.000 w zaręczeniach skarbowych, a 6.000 w gotowiźnie, z Kasy narodowej *salvo calculo* wydać i zapłacić dysponował.

72.

Działo się ... dnia ósmego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Deklaracya względem sądzenia szpiega, w obozie Karwowskiego zechwytanego]

RNN..., na zapytanie ob. Karwowskiego generał-majora w raporcie, dnia 5 sierpnia 1794 roku przysłanym, dokąd ma odesłać pościgniony szpiega z miasta Ostrołęki, z Prusakami mającego komunikacye, RNN deklaruje, iż pojmani szpiegowie przy obozach trybem wojskowym sądzeni być mają, gdy inkwizycye i wszelkie dowody, na miejscu z łatwością wyprowadzone, dostatecznie Sąd wojskowy o niewinności lub przestępstwie aresztowanego przekonać mogą.

[Odpowiedź na memoryał ob. Łączyńskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Stanisława Łączyńskiego, skarżącego się na ob. Kwaśniewskiego pułkownika, iż go podanym przez siebie raportem, następnie w gazetach umieszczonym, oczernił, i dlatego dla prędszego oczyszczenia się wyznaczenia sądu proszącego, odsyła rzeczonego ob. Łączyńskiego do wyższej komendy wojskowej po uzyskanie sądu, jako na osobę wojskową żądanego, i wymierzenie sprawiedliwości w krzywdzie, którą rozumie sobie być wyrządzoną.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Sobolewskiemu i Radziwiłłowi]

RNN ... pozwala wyjazdu za granicę: ob. Maciejowi Sobolewskiemu i Mikołajowi księciu Radziwiłłowi z żoną, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Baczyńskiemu]

RNN..., gdy z złożonego zaświadczenia doktorskiego przekonywa się o istotnej ob. Stanisława Baczyńskiego tak słabości, jako i potrzebie wcześniejszego onej zaradzenia, a to końcem zapobieżenia szkodliwym skutkom, już przez niego doświadczonym, dlatego, onegoż od obowiązków sędziego w Sądzie Najwyższym Kryminalnym uwalniając, wyjazdu za granicę końcem poratowania zdrowia dozwala, a po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Bezpieczeństwa przesłania organizacyi swojej Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... zaleca Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby organizacyę Wydziału

swego, przez Radę potwierdzoną, przesłał Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego końcem podobnego urządzenia się i razem ażeby doniósł tejże Deputacyi, iż RNN zachowaną przez siebie moc wydawania paszportów za granicę przelewa na rzeczoną Deputacyę co do W. Ks. Litewskiego.

[Odpowiedź na memoryał ob. Pluskwińskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Jana Pluskwińskiego, sędziego kryminalnego Ks. Mazowieckiego, uwolnienia siebie od obowiązków sędziostwa w tymże Sądzie żądającego, oświadcza, iż jeżeli kiedy, to w czasie Powstania Narodowego potrzebni są na urzędach obywatele, z gorliwości doświadczeni, z przywiązania swego ku Ojczyźnie, z przymiotów i cnoty znani, oraz w pełnieniu swych obowiązków pilni i tędzy; zagrzewa ob. Jana Pluskwińskiego miłością Ojczyzny, ażeby w przyjętych dla niej obowiązkach, tak chwalebnie dotąd dopełnianych, trwał bez przerwy, pomnąc na to, że żadne urzędowanie od trosk wolne być nie może, ale też, że nawzajem, im większe się dla Ojczyzny doświadczają przykrości, tem mocniejsze się do wdzięczności od niej nabiera prawo.

73.

Działo się ... dnia dziewiątego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu pomnożenia przewoźników płatnych nad Wisłą]

RNN... na przełożenie ob. Orłowskiego, generała-komendanta Księstwa Mazowieckiego, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby kazał pomnożyć liczbę przewoźników płatnych nad Wisłą, którzyby jeńców pruskich bez wszelkiego opóźnienia przewozili.

[Rekwizycya do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego o obwieszczenie deputacyi, aby te mieszkańców nadnarwianych do posłuszeństwa ustawom względem wydawania rekrutów i furażów znagliły, a upornych do Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego odsyłały]

RNN..., gdy z przełożenia ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, dowiaduje się ze smutkiem, iż pomimo chęci ogólnej Powstania Narodu znajdują się przecież tak mało gorliwi i niebaczni na własny i pokoleń swych los mieszkańcy ziemiańscy nadnarwiani, którzy ani ludzi do pospolitego ruszenia dawać, ani furażu i żywności dostawiać chcą, a to przeciwiając się wbrew ustawom Najwyższego Naczelnika i od Rady wyszłym, przeto rekwiruje Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego, iżby ta

deputacye komisyjne tamtych okolic obwieściła, ażeby takowych mieszkańców do winnego rzeczonym ustawom posłuszeństwa znagliły, a w przypadku opornego sprzeciwienia się iżby ich, jako przeciw Powstaniu Narodowemu czyniących, do Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego odsyłały, nie zastanawiając wszelako egzekucyi pomienionych ustaw, które w takowym przypadku przez najbliższe komendy za rekwizycyami deputacyi czynione być mają.

[Rekwizycya do obywateli mieszkańców, iżby ob. Giżyckiemu koni pod prowiant do Warszawy dostawiały]

RNN..., gdy ob. Antoni Giżycki, od Wydziału Żywności w RNN wyznaczony komisarz, ma zlecone prędkie przystawienie do Warszawy furażów i prowiantów, dla rychlejszego przeto przyspieszenia rekwiruje obywateli mieszkańców, jako i wszelkie zwierzchności miejskie i dworskie ziemiańskie, ażeby na żądanie pomienionego ob. Giżyckiego koni onemu od miejsca do miejsca dostarczały.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 236.800 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem dwakroć trzydzieści sześć tysięcy osiemset złotych polskich na potrzeby wojenne z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Odesłanie żądania Komisyi Porządkowej Wileńskiej do Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... nie innym końcem Deputacyę Centralną w W. Ks. Litewskiem ustanowiła, tylko, ażeby wszystkie komisye porządkowe, w temże Księstwie znajdujące się, i w czynnościach swych jedność zachowały i prędsze w żądaniach swych załatwienie zyskiwały, ku czemu nieoddzielne, i owszem z władzą Radzie służącą zgodne prawidła tejże Deputacyi przepisała; przeto z tego powodu żądanie Komisyi Porządkowej Wileńskiej odsyła do rzeczonej Deputacyi W. Ks. Litewskiego, zapewniając się, iż od niej na to wszystko, o co do Rady zgłasza się, zupełną i zaspakajającą znajdzie tam odpowiedź.

[Nominacya ob. Żylicza adjutantem Rady na miejsce ob. Żarskiego]

RNN... na miejsce ob. Tomasza Żarskiego, do innych obowiązków przy Dyrekcyi do biletów skarbowych ustanowionej powołanego, nominuje adjutantem przy Radzie ob. Wincentego Żylicza i onemuż wraz z innymi adjutantami pełnienie przepisanych przez Radę obowiązków zaleca.

[Rezolucya na memoryał ob. Kozłowskiego, plenipotenta ks. Lubomirskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Nikodem Kozłowski, jako plenipotent ob. Józefa ks. Lubomirskiego, doprasza się o wstrzymanie tradycyi pałacu pryncypała swego, w Warszawie sytuowanego, do której

urząd ławniczy z mocy rekwizycyi RNN na rzecz brygady przedtem Ożarowskiego a teraz Rzewuskiego w sumie 28.000 złp. winnej przystąpił, taż RNN oświadcza, iż rezolucya onej w tej okoliczności, pod dniem 1 miesiąca sierpnia wydana, odmieniona być nie może.

[Odpowiedź na memoryał ob. księdza Wulfersa]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. księdza Piotra Wulfersa, żądającego uniewinnienia zeszłego na dniu 28 czerwca *anni currentis* Michała brata swego, RNN, odwołując się do wydanej rezolucyi na dniu 21 lipca 1794 roku, oświadcza, iż na nieżyjących sądu naznaczać nie może. Co się zaś tyczy żądania, aby indagacya, z tegoż Michała Wulfersa uczyniona, wydrukowana została, publikacyi onej jako aktu urzędowego nie zabrania.

[Odpowiedź na memoryał ob. Czetwertyńskich]

RNN... Na memoryał ob. Czetwertyńskiej, dnia 5 sierpnia 1794 roku podany, w przełożeniu poniesionej straty męża swojego, ob. Antoniego Czetwertyńskiego, przez zamordowanie na dniu 28 czerwca, a przeto w żądaniu przywrócenia dobrej mu sławy i zaręczenia onej dzieciom osierociałym, z przydaniem nad niemi rządowej opieki, i powtórnie na memoryał ob. Borysa Czetwertyńskiego i ob. Joanny i Maryanny Czetwertyńskich w prośbach uzyskania w stanie osierociałym po utracie ojca Antoniego Czetwertyńskiego od tegoż Rządu Najwyższego opieki, RNN, odpowiadając, odwołuje się do rezolucyi swojej, pod dniem 21 miesiąca lipca 1794 względem osób na dniu 28 czerwca życia pozbawionych wydanej, a zajmującej razem osobę ob. Antoniego Czetwertyńskiego; deklaruje oraz, że zejście tych ludzi w dniu haniebnym 28 czerwca, jako żadnej potomstwu i familii nie czyni zmazy i dobrej szkodzić ich sławie nie może, tak równie, co się ściąga własnychże ich czynów i osobistego w narodzie przez ciąg życia sprawowania się, publiczność w miarę postępowania sąd swój i opinię stanowić będzie. Co zaś do żądanej opieki rządowej nad pozostałemi dziećmi, gdy Rząd Najwyższy nad każdym kraju swego obywatelem czułą baczność zachować i wymiar prędki sprawiedliwości dopełniać jest winien, szczególniej małoletniej a osieroconej familii, aby jakowego ucisku, przemocy lub skrzywdzenia nie doznawała, wzgląd mając, opieki swojej odmawiać nie może.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 375 dla żon mężów z Warszawy do wojska zabranych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę dla żon tych mężów, którzy z Warszawy do wojska zabrani zostali, po dopełnionym przez Deputacyę ratunkową egzaminie i przyniesionej przez nią specyfikacyi złp. trzysta siedemdziesiąt pięć za kwitem tejże Deputacyi z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

74.

Działo się ... dnia dziesiątego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Sułkowskiej, Wesslowej i innym]

RNN... ob. z Mniszchów Sułkowskiej, Faustynie Wesslowej i ob. Janowi Millerowi, Szytzowi i Linhartowi pozwala wyjazdu za granicę z zachowaniem prawideł, dla Deputacyi paszportowej przepisanych, a po zyskanie takowych paszportów odsyła do Wydziału Bezpieczeństwa.

[Odesłanie noty ob. Wodzińskiego do ob. prezydenta miasta Warszawy]

RNN... notę ob. Wodzińskiego, chorążego Korpusu kadetów, komendę mającego, z żądaniem, ażeby profesorowie tegoż Korpusu, tudzież służący, których oddzielne listy przyłączył, od odbywania wart municypalnych uwolnieni zostali, odsyła po załatwienie do ob. Zakrzewskiego jako prezydenta miasta i komendanta milicyi municypalnej warszawskiej.

75.

Działo się... dnia jedenastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie ob. Gautier kasyerowi wypłacenia złp. 297 ob. Skalskiemu aptekarzowi]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Skalskiego aptekarza, zaleca ob. Franciszkowi Gautier, ażeby za kwitem tegoż ob. Skalskiego i na rzecz jego sumę złp. dwieście dziewięćdziesiąt siedem, za lekarstwa dla osób dyplomatycznych rosyjskich, w zabezpieczeniu narodowem będących, należącą się, z funduszu, u niego na podobne wydatki będącego, zapłacił.

[Zalecenie komisyom porządkowym publikowania ustanowienia biletów skarbowych z wymienieniem szczegółów tej ustawy]

RNN... Gdy celem pomnożenia cyrkulacyi pieniędzy i ułatwienia przeto operacyi rządowych postanowiła już RNN bilety skarbowe i takową uchwałę swoją, dnia 8 czerwca roku bieżącego zapadłą, przez druk publiczności ogłosić rozkazała, zaleca przeto wszystkim komisyom porządkowym i magistratom, ażeby ustanowienie takowych biletów skarbowych po wszystkich miastach i miasteczkach oraz kościołach parafialnych, tak z ambon, jako i przez obwołanie woźnych, publikować i proklamować rozkazały, za-

łączając do proklamacyi pierwiastkowej ustawy Rady o biletach skarbowych następujące szczegóły:

1° Że bezpieczeństwo wszystkich biletów skarbowych zasadza się na wszystkich dobrach narodowych, pod własność narodu i jego zarządzanie należących.

2° Że suma na teraz ustanowionych biletów skarbowych jest sześćdziesiąt milionów złotych polskich, to jest podług uchwały dnia 8 czerwca *anni currentis* na bilety od złp. 1000 aż do 5.

3° Że bilety będą w następujących gatunkach i kolorach: na złp. 5 kolor fioletowy; na złp. 10 kolor lila; na złp. 25 kolor pomarańczowy; na złp. 50 kolor brunatny; na złp. 100 kolor różowo-czerwony; na złp. 500 kolor ceglasty; na złp. 1000 kolor żółty-cytrynowy.

4° Że bilety skarbowe prócz znaków niewidomych i samej tylko Dyrekcyi wiadomych mieć będą podpisy komisarzów od RNN, do każdego z osobna gatunku wyznaczonych, jako to:

Do biletów na złp. 5 — Nr. 1 Jana Fechnera, Antoniego Rajkowskiego, a zaś Nr. 2 do biletów takichże Macieja Skałaskiego i Tomasza Żarskiego.

Do biletów na złp. 10 Michała Pągowskiego, Tomasza Staniszewskiego.

Do biletów na » 25 Piotra Grosmaniego, Michała Zakrzewskiego.

Do biletów na » 50 Jana Kleka, Jana Klemensa Gaczkowskiego.

Do biletów na » 100
Do biletów na » 500
Do biletów na » 1000
} Jana Klemensa Gaczkowskiego, Jana Kleka, Antoniego Michałowskiego.

Gdyby się miały pokazać bilety skarbowe z innymi podpisami, jak są te wyżej wyszczególnione, takie każda zwierzchność miejscowa, jako fałszywe, śledzić i do najbliższych komisyi porządkowych lub magistratów donosić powinna.

5° Ażeby fałszerze biletów skarbowych tem łatwiej odkrytymi być mogli, ustanowiła Rada złp. 50.000 nadgrody dla delatora, któryby wyśledził i doniósł tych, którzyby fałszować bilety skarbowe usiłowali.

6° Że Rada nietylko we wszelkich podatkach podług opisu w uniwersale bilety takowe wszędzie, tak w egzakcyach, jako i kasach skarbowych, przyjmować jak gotowe pieniądze rozkazała, ale nadto w kupnie dóbr narodowych nietylko pierwszeństwo dla płacących biletami skarbowymi zastrzegła, lecz oraz 5 od sta bonifikować płacącym biletami rozkazała.

7° Że na dzień pierwszy grudnia roku bieżącego podane będą na sprzedaż przez licytacyę, tu w Warszawie agitować się mającą, dobra narodowe za pięć milionów złp. za poprzedzającem wprzód potrójnem przez gazety obwieszczeniem.

8° A jako rząd i bezpieczeństwo najgruntowniejsze biletom skarbowym obmyślił i też bilety we wszystkich podatkach i poborach w proporcyi

takiej, jaką w uchwale swojej, dnia 8 czerwca wydanej, oznaczył, przyjmować nakazał, przeto ma prawo nawzajem rozkazać wszystkim obywatelom i mieszkańcom w ogólności, ażeby pod warunkami kar, w uchwale Rady o biletach skarbowych oznaczonych, bilety takowe bez żadnego zastanowienia i oporu za wszelkie produkta i towary oraz każdą robotę rzemieślniczą przyjmowali. Niechcący zaś takowych biletów przyjmować ażeby niezwłocznie do zwierzchności miejscowych, wojewódzkich i powiatowych, oraz magistratowych, donoszeni i w miarę ich wykroczenia karani byli, RNN jak najmocniej wszystkim komisyom porządkowym, dozorom i magistratom pod odpowiedzią z osób i majątków ich, gdyby takowe postępki pobłażali, zaleca i nakazuje, oraz urządzenie niniejsze do Deputacyi Centralnej Litewskiej celem ogłoszenia onej po wszystkich komisyach porządkowych, dozorach i magistratach, Wydziałowi Porządku w Radzie przesłać, oraz przez druk, obwołanie z ambon i odgłos trąb zalecenie niniejsze publikować temuż Wydziałowi Porządku w RNN zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 100.000 złp. gotowizną a 300.000 biletami dla Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... Kiedy Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego w moc rezolucyi Rady, pod dniem 16 lipca zapadłej, po przesłaniu onejże sumy 50.835 złp. w gotowiźnie wydanie nadto 350.000 w mincetlach oświadczającej, ob. Szymona Malewskiego delegowała i przez niego potrzebę większego zasilenia Skarbu tak rzeczonymi mincetlami, jako i szczególniej gotowizną, przekłada, przeto Rada, przychylając się do pomienionego przełożenia, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Malewskiego, delegowanego od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, 100.000 złp. w gotowiźnie, a 300.000 w biletach skarbowych, zamiast mincetlów, powyższą rezolucyą oświadczonych, z Kasy narodowej wydać i zapłacić dysponował. Zaleca nadto Wydziałowi Skarbu, ażeby do Komisyi Brzeskiej-litewskiej wydał dyspozycye, iżby ta, gdziekolwiek jej niniejsza rekwizycya oddana będzie, rzeczonemu ob. Malewskiemu pełnomocnikowi sumę, jaka przy niej w Kasie egzakcyjnej znajduje się, za kwitem jego wyliczyła, a Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego po odebraniu onej że Wydziałowi Skarbu w Radzie raportować o tem powinna będzie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 12.000 dla ludzi, służbę przy okopach czyniących]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłacanie ubogich ludzi, warty przy okopach odprawiających, dwanaście tysięcy złp. za kwitem ob. Zakrzewskiego radcy, jako prezydenta miasta Warszawy i komendanta milicyi, z Kasy narodowej *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Zlecenie prezydującemu w Radzie podpisania zaręczeń skarbowych sztuk 48 na złp. 500 na opłacenie milicyi]

RNN... na przełożenie Wydziału Skarbu na mocy rezolucyi Rady, pod dniem 7 miesiąca i roku bieżących zapadłej, złp. dwadzieścia cztery tysiące w zaręczeniach skarbowych ob. prezydentowi miasta Warszawy na opłacenie obywateli, służbę garnizonową u okopów czyniących, determinującej, zleca prezydującemu w Radzie, ażeby sztuk 48 zaręczeń skarbowych na złp. 500 każde podpisał i te Wydziałowi Skarbu celem wydania onych podług powyżej wzmiankowanej rezolucyi Rady przesłał.

[Urządzenie względem stałych po województwach furmanek]

RNN... na przełożenie Wydziału Żywności w Radzie swojej, uznając konieczną potrzebę stałych furmanek przy kolumnach wojsk Rzeczypospolitej i komisaryatach, żywność i potrzeby wojskowe dostarczających, chcąc przez ustanowienie rzeczonych stałych furmanek ulgę obywatelom w dostarczaniu za paletami furmanek tak w przechodach wojsk Rzeczypospolitej, jako też na transport żywności i potrzeb wojskowych, uczynić i rolnictwu odrywaniem tychże furmanek przeszkodę uprzątnąć, stałe furmanki tak z wsiów, jako też z miast głównych i miasteczek, ustanawia, jak następuje:

1° W każdem województwie, ziemi i powiecie z dymów 200 rolniczych szlacheckich, duchownych i wszelkiego tytułu królewszczyzn według taryfy Sejmu konstytucyjnego, nie wyłączając miasteczek pomniejszych, które równy z wiejskimi dymami opłacają podatek, mają być dostarczone dwa konie mocne z zaprzęgiem i wóz drabiasty czyli bryczka okuta.

2° Z miast, tak wydziałowych, jako też innych wszelkich, które w podatkowaniu z dymów są klasyfikowane w następnej proporcyi, to jest: z dymów 150, które opłacają z dymu kominowego podatku po złp. 16, dostarczone mają być dwa konie z zaprzęgiem i bryczka okuta; z dymów 160, które opłacają podatku z dymu po złp. 15, z dymów 170, które opłacają z dymu po złp. 14, z dymów 180, które opłacają z dymu po złp. 12, z dymów 200, które opłacają z dymu po złp. 10, z dymów 250, które opłacają z dymu po złp. 8, z dymów 280, które opłacają z dymu po złp. 6, w ostatku z dymów 300, które opłacają z dymu po złp. 4, po dwa konie z zaprzęgiem i bryczką kutą dostarczone być powinny. Co zaś do miasta Warszawy, gdy po komunikacyi projektu stałych furmanek Magistratowi warszawskiemu jego przełożenia Rada znajduje słuszne, dlatego, ażeby Magistrat warszawski wielość furmanek stałych w proporcyę dymów czyli kominów podług klasyfikacyi, na inne miasta przepisanej, wypadającą na obywateli mieszkańców warszawskich, jużto posesorów, już też handel i inne pożytki z miasta ciągnących, sposobem najdogodniejszym, stosując wymiar równego znoszenia tej potrzeby bez uciążliwości obywateli mieszkańców,

rozłożył i natychmiast bez zwłoki dostawienie tychże furmanek, zaprzęgów i bryczek uskutecznił, Magistratowi warszawskiemu poruczа.

3° Dla oszczędzenia rolników na furmanów do takowych bryczek mają być brani żydzi w ten sposób, iż komisye porządkowe i magistraty w miastach najprzód do ilości furmanek swego województwa, ziemi, powiatu, wyliczą wielość furmanów, tych dostarczenie w proporcyę głów żydowskich na kahały rozłożą i przy każdym furmanie na strawne po złp. 60 na trzy miesiące wypłacić kahałom nakażą oraz, furmani ażeby przyzwoicie ubrani byli, dopilnują.

4° Komisye porządkowe ułożą w tym punkcie rozkład, równie wszystkich obywateli dotykający; dla łatwiejszego zaś uskutkowania takowego rozkładu Rada cenę tak koni, jako też wozów i zaprzęgów, przeznacza, iż para koni z zaprzęgiem i bryczką kosztować powinny złp. 520; dogadzając zaś potrzebie furażowania koni, przy każdych dwóch koniach, podług powyższego rozklasyfikowania dostarczyć się powinnych, aby na też furażowanie koni po złp. 80 u komend, czy w komisyach porządkowych i deputacyach, lub w komisaryatach, przy których też konie lokowane będą, złożone były, determinuje.

5° Żeby takowe postanowienie furmanek stałych nie samego tylko dotykało rolnika, winne będą dwory część onego na siebie przyjąć, kiedy odrywanie rolników od pracy i gospodarstwa samymże dworom największą przynosi szkodę, a stąd komisye porządkowe, przy formowaniu rozkładu zachowując proporcyę, iżby z każdego dymu rolniczego po złp. 2 od rolnika, a po złp. 1 ze dworu wypłacone było, co licząc z dymów wiejskich uczyni złp. 600, z tych, po odtrąceniu złp. 520 temu, na kogo z rozkładu dostarczenie koni i wozu przeznaczone będzie, zostające złp. 80 na furażowanie koni podług powyższej determinacyi obrócone być mają. Z miast zaś wydziałowych i innych powyżej klasyfikowanych (w których magistraty i zwierzchności miast rozkład uczynić są winne) całkowite złp. 600 w proporcyę klas na dwa konie z zaprzęgiem i bryczką kutą oraz furażowanie tychże koni podług powyższej klasyfikacyi przez samych mieszkańców opłacone być mają. A gdy to urządzenie względem stałych furmanek uskutecznione zostanie, żadne furmanki od obywateli od tego momentu brane już nie będą i, jeżeliby w nagłych przypadkach (czego się spodziewać nie można) zdarzyło się o nie rekwirować, natenczas na każdą milę od konia po groszy 16 płacono że być powinno, Rada stanowi. Gdy zaś z miasta Warszawy nad stałe furmanki rekwirować o dostarczenie na naglące potrzeby wypadnie konieczność, wtenczas, że od konia na milę po złp. 1 (a to z uwagi na drogość furażów w tem mieście, od innych miejsc wyższą) płacono ma być, ostrzega. Zabiegając przytem, gdyby furmanki, w nagłej potrzebie z miast, miasteczek i wsi brane, długo w obozach utrzymywane nie były,

jeśliby też furmanki za przyjściem obozu na miejsce nad godzin 12 zatrzymane zostały, że za każdą godzinę od konia po groszy 10 przez wojskowych płacone być powinno, Rada determinuje. Aby zatem to postanowienie Rady jak najprędzej uskutecznione zostało, Rada komisyom porządkowym, magistratom miast i wszelkiej zwierzchności, pod odpowiedzią za nie, egzekucyę zaleca, ażeby podług powyższego opisu toż postanowienie do skutku natychmiast bez zwłoki przywiedzione zostało; w przypadku oporu że komisye porządkowe, magistraty i wszelkie zwierzchności miast o pomoc wojskową u komend najbliższych rekwirować mają a komendy tejże pomocy odmawiać nie będą mogły, ostrzega.

Ze względu, że stałe furmanki obywatelom całego kraju polskiego ulgę w dostarczaniu furmanek przyniosą, znajdując urządzenie Deputacyi Centralnej Litewskiej w tej okoliczności dogodne i słuszne, Rada takowe urządzenie Deputacyi Centralnej Litewskiej uczynione aprobuje i egzekucyę onego zaleca.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Gautier majorowi z Warszawy]

RNN... ob. Michałowi Gautier majorowi, komenderującemu tysiącem pierwszym w korpusie milicyi miejskiej w cyrkule drugim miasta wolnego Warszawy, jako mającemu urlaub, od ob. prezydenta i komendanta tegoż miasta pod dniem wczorajszym dany, wyjazdu do Lublina, a stamtąd dla ułatwienia interesów domowych za granicę pozwala i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

76.

Działo się ... dnia dwunastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odezwa do obywateli warszawskich i ziemiańskich o koszule i buty dla wojska]

RNN... Do obywateli miasta Warszawy, jako i do obywateli po wszystkich ziemiach i powiatach.

Obywatele! Bracia wasi biją się za was już miesiąc szósty. Jakiekolwiek mieli zapasy w odzieniu i obuwiu, już się to na nich zdarło. Zbliża się jesień: ostrość powietrza w nocach coraz więcej czuć się daje a bracia nasi są w znacznej części bez koszul i butów. Rząd stara się ich opatrzyć, lecz sam tak prędko wystarczyć nie może. Chciejcie, obywatele, ochotnie poczciwych i mężnych żołnierzy wesprzeć w niedostatku. Niech każde gospodarstwo złoży dla nich parę butów i parę koszul. Patrzcie, co gdzieindziej czynią ludzie wolni dla wojska. Pójdźcie za ich przykładem. Tak wy

obywatelskiemu sercu waszemu dogodzicie, a oni podwoją usiłowania swoje w zwalczeniu nieprzyjaciół, widząc, że nietylko za braci, ale za dobrych i czułych na stan swój braci biją się. RNN zaczyna od siebie tę obywatelską składkę, do której obywateli warszawskich przez Magistrat, a obywateli po ziemiach i powiatach przez komisye porządkowe zachęca. Ofiary obywateli warszawskich składane będą w Komisaryacie Wojskowym w domu biskupa krakowskiego. Prezydujący w komisyach porządkowych w ziemiach i powiatach dobiorą osoby, które będą objeżdżać domy obywatelskie, zachęcać do tych ofiar, one odbierać i donosić o nich Wydziałowi Potrzeb wojskowych w Radzie.

[Odpowiedź na raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej]

RNN... odebrała raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej i z ukontentowaniem czytała w nim chęci obywatelskie w dopełnianiu przepisywanych obowiązków pomimo wkroczenia wojsk austryackich i dopóty, dopóki wyraźny gwałt ze strony tychże wojsk dalszego ich pełnienia nie wstrzyma. Oświadczenie w takim przypadku niektórych obywateli, Komisyę składających w mieście Lublinie, Rada mile przyjmuje i zaleca onymże, ażeby tak Radzie, jako i ob. Tomaszewskiemu pełnomocnikowi o następnych wypadkach ciągłe raporty czyniły.

[Rekwizycya do Komisyi Ks. Mazowieckiego, czyli dozory po ziemiach są ustanowione]

RNN... rekwiruje Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego o doniesienie, czyli stosownie do rezolucyi Rady, pod dniem 26 miesiąca lipca roku bieżącego zapadłej, dozory po ziemiach i powiatach ustanawiającej, wszystkie ziemie, Księstwo Mazowieckie składające, podzielone są już na dozory i wiele dozorów w której ziemi znajduje się? Na co odpowiedzi, w dniach trzech nastąpić mającej, oczekiwać będzie.

[Rezolucya, wygotowanie listy urządzeń do komisyów przesłanych końcem dowiedzenia się o ich egzekucyi wydziałom zalecająca]

RNN..., chcąc się zapewnić, czyli wszystkie urządzenia przez nią wydane do przyzwoitej egzekucyi doprowadzone zostały, stanowi, ażeby każdy wydział w Radzie wygotował listę urządzeń i rezolucyi, bądź od całkowitego składu Rady, bądź od szczególnych wydziałów do komisyi porządkowych celem egzekucyi wydanych, którą listę rzeczone wydziały przesyłając komisyom, zapytać się ich mają, czyli wszystkie i jak są egzekwowane, a jeżeli nie egzekwowane dotąd, dlaczego i dla jakich przeszkód? W celu zaś przyspieszenia o tem wszystkiem wiadomości wydziały w Radzie wyznaczyć będą powinny dzień normalny, na który komisye porządkowe odpowiedzi swoje przysłać mają.

[Odpowiedź na memoryał ob. Sadłuckiego, Moroza i innych obywateli powiatu grodzieńskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym Michał Sadłucki, Jan Moroz, Anzelm Eysymont, Tadeusz Wolmer, Stefan Mażewski, Andrzej Glindzicz, Stanisław Sikorski, obywatele powiatu grodzieńskiego, żalą się na pociągnienie siebie przez zapozwy do Sądów kryminalnych powiatu grodzieńskiego od których sądów wyłączenia dopraszają się, RNN deklaruje, iż Sąd kryminalny grodzieński ma od RNN dla siebie przepisane prawidła, podług których w wyrokach swoich postępować jest winien.

[Deklaracya, aresztowanych przed Powstaniem Narodu sądzić Sądowi kryminalnemu Ks. Mazowieckiego dozwalająca]

RNN... na podaną notę od Magistratu miasta wolnego Warszawy na dniu 5 sierpnia w przełożeniu, iż przed Powstaniem Narodu znajduje się w więzieniu osadzonych osób dziesięć, które bez wyroku sądowego uwolnione być nie mogą, żeby zaś i dla uwięzionych przyspieszyć sprawiedliwość i oszczędzić koszt publiczny miasta na ich utrzymywanie potrzebny, żąda Magistrat warszawski zlecenia Sądowi kryminalnemu Ks. Mazowieckiego lub Sądowi Najwyższemu, aby takowe sprawy aresztowanych rozpoznał i ukończył, RNN deklaruje: iż Sąd kryminalny Ks. Mazowieckiego w każdym tygodniu dzień jeden, sobotni, obrać ma na osądzenie spraw więźniów, w mieście wolnem Rzeczpospolitej Warszawie przed Powstaniem Narodu osadzonych a dawniej przez Sąd marszałkowski sądzonych; po ukończonem zaś dla takowych osób sądownictwie ciągle sprawy, do Sądu swojego należące, ułatwiać powinien będzie.

[Odpowiedź na memoryał ob. Samuela Majewskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Józef Samuel Majewski, rotmistrz ziemi warszawskiej, swem i dwóch braci imieniem podający, przekładając znaczne uszkodzenie w majątku i w interesach prawnych, tudzież w pretensyach pieniężnych, przez dopełnienie zbrodni w dniu 28 czerwca na osobie brata ich Józefa, w urzędzie instygatora będącego, dopraszа się, iżby osoby, dekretem Sądu Kryminalnego za sprawców pomienionej zbrodni uznawane, a na więzienie publiczne wskazane, fundusz dostarczający do odpowiedzi mające, nadgrodzić sukcesorom pretensye z majątku pozostałego obowiązane były, RNN oświadcza: iż sprawa z winowajcami publicznego występku, na dniu 28 czerwca popełnionego, przez Sądy Najwyższe Kryminalne osądzona, powtórnie już sądzona być nie może.

[Urządzenie Najwyższego Naczelnika względem wybierania żywności i furażów dla wojska]

RNN..., odebrawszy od Najwyższego Naczelnika urządzenie względem sposobu wybierania żywności i furażów, tudzież dostawiania podwód dla wojsk Rzeczpospolitej, podaje one do wiadomości wszystkim obywatelom mieszkańcom Polski, a ścisłą onego egzekucyę Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, komisyom porządkowym, magistratom miast i dozorcom, po ziemiach i powiatach ustanowionym i ustanowić się mającym, poleca:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej Narodowej. Gdy z powiększającą się wciąż siłą zbrojną narodu zachodzą do mnie pomnożone zażalenia, tak od obywateli, jak od urzędów wykonawczych, na różnych wojskowych, częstokroć bez ordynansów jeżdżących, lub one okazać wzbraniających się i uciążliwości w wybieraniu furażów, prowiantów i podwód, bez rekwizycyi, opłaty i kwitów dostatecznych, wyrządzających, przeto, chcąc wszelkim w tej mierze zdrożnościom zapobiedz i potrzebną koniecznie w wolnym narodzie miłość braterską między żołnierzem a mieszkańcem krajowym utrzymać, ogłaszam następujące prawidła, które przez RNN obywatelom a przez wszelkich podkomendnych moich wojsku Rzplitej po wszystkich miastach, wsiach, obozach i garnizonach uroczyście publikowane zostaną, i od których nikomu pod najsurowszemi karami zboczyć wolno nie będzie:

1° Obowiązuję RNN a szczególnie w niej Wydziały Żywności i Potrzeb wojskowych, ażeby w każdem województwie, ziemi i powiecie, ile można, zawsze w pogotowiu były żywności, furaże, konie, zaprzęgi, wozy, kresy i te przynajmniej materyały wojenne, które w każdem mieście i wsi znaleźć się mogą, ku reparacyi i dostarczeniu potrzeb wojskowych, jako to: żelazo, drzewo zdatne do pojazdów, skóry, ołów, powrozy, wełna, płótna etc., a to za taką wiadomością dozorców miejscowych i magistratów miast, żeby komisarze, ustanowieni przy komendach przechodzących, nie potrzebowali udawać się do samych komisyów porządkowych, ale żeby mogli o każdym zapasie i składzie onego zainformować się u dozorcy i rekwizycye swoje od dozorów do dozorów czynić, a te przesyłać je do komisyów swoich będą

2° Dlatego każda komisya porządkowa, któraby jeszcze tego nie wykonała, każe uczynić nieodwłocznie specyfikacyę rzetelną i dokładną wszelkich produktów i potrzeb wojskowych, wyżej wymienionych, nad miejscową potrzebę u obywateli znajdujących się, a takową specyfikacyę nietylko komisya co do całego ogółu swego, ale i każdy dozorca względem szczególnego obrębu swojego mieć ma. Prócz tego równie komisye porządkowe, jak dozorcy, pod rządem ich będący, mieć powinni zawsze tabelę ilości zboża i furażu, pochodzącego z nakazanej od rządu zsypki, tudzież miejsc, w których taż zsypka jest złożoną. Tak zaś pierwszą specyfikacyę, jak i tabelę

zsypek komisye porządkowe i dozorcy komendantom dywizyonalnym wojska liniowego lub komisarzom wydziałowym, przy dywizyach ustanowionym, za rekwizycyą ich podać lub przesłać mają.

3° To, co pochodzi z zsypki, która przez czas wojny dla Powstania Narodu prowadzonej dwa razy na rok przez Wydział Żywności w RNN nakładana i wydawana będzie, obywatele oddawać i odwozić tam, gdzie rząd każe, bezpłatnie mają. Lecz wszelkie inne bądź produkta, bądź potrzeby wojenne, nad wymienioną zsypkę do wojsk Rzplitej rekwirowane i brane, tymże obywatelom od rządu płacone będą.

4° Chcąc zaś ustanowić porządek i gospodarstwo w rekwizycyach, od wojsk Rzplitej o żywności, furaże lub potrzeby wojenne, do mieszkańców czynić się mających, zalecam wszystkim komenderującym udzielnemi dywizyami lub garnizonami wojska liniowego, żeby natychmiast za dojściem ordynansu tego każdy z nich wyznaczył przy dywizyach swoich komisaryat polowy, którego będzie obowiązkiem wyrachować i wyszczególnić, ile podług racyi i porcyi wojskowych, tudzież ceną wojskową, i na jaki czas dywizya potrzebuje żywności i furażów, a ile innych różnych potrzeb wojennych, i takowe porządne wyszczególnienie podać komendantowi i komisarzowi wydziałowemu przy dywizyi.

5° Dlaczego Wydziały Żywności i Potrzeb wojskowych w RNN sposobem już dotąd praktykowanym utrzymywać mają przy każdej udzielnej dywizyi wojska liniowego jednego swego komisarza wydziałowego, którzy, znosząc się z komisaryatem polowym, rekwizycye jego, przez komendanta zatwierdzone, przyjmować, rozkładać je stosownie do specyfikacyi i tabeli zsypki, które od komisyi porządkowych lub od dozorców w miejscach obozowania swego odbiorą, i podług tego rozkładu one uskuteczniać, komisaryatowi polowemu dostarczania wszelkie oddawać, obywateli bądź kwitować z odebranej zsypki, bądź ich po zapłatę z zaświadczeniem do kas Wydziałów swoich odsyłać, kopie takowych rozkładów i paletów swoich do komisyi porządkowej miejscowej przesyłać i o wszystkiem Wydziałom swoim raportować będą. Komisaryat zaś polowy zaświadczać ma obywatelom dowóz takowych dostarczeń wojskowych obok rekwizycyi lub paletu komisarzy, tymże komisarzom pieniądze ceną wojskową za przystawione produkta wypłacać i te produkta tak oszczędzać, żeby ani żołnierz niedostatku ani mieszkaniec uciążliwości nie cierpiał.

6° Gdzieby zaś specyfikacye produktów i potrzeb wojskowych, u obywateli nad potrzebę miejscową znajdujących się, tudzież tabele zsypki wygotowane nie były, tam dla zwiedzenia i zweryfikowania takowych produktów i potrzeb wojskowych w okolicach obozu mają być wykomenderowani wojskowi, którzy wraz z dozorcami lub przydanymi od komisyi miejscowej delegatami takowe produkta i potrzeby wojskowe nieodwłocznie spiszą i ko-

mendantowi dywizyi podadzą, a komisarz wydziałowy wraz z komisaryatem polowym, rozpatrzywszy się w takowem spisaniu, sposobem wyżej przepisanym postąpią. Obywatele, rekwizycye do dostawienia żywności i furażów, tudzież potrzeb wojskowych, od komisarzy odebrawszy, niezwłocznie one dowieść na miejsce naznaczone będą obowiązani, a w przypadku zawodu lub opóźnienia egzekucyą wojskową nagleni. Wojskowi jednak, na taką egzekucyę rozesłani, okazywać mają zawsze ordynanse na to od komendanta dywizyi swojej, który oraz komisarzom wydziałowym poda imiona osób, składających komisaryat polowy, dla przesłania tych imion Wydziałom swoim i dla legitymacyi zaświadczeń i kwitów obywateli, do kas wydziałowych po zapłatę przychodzących.

7° Tym sposobem położywszy prawidła, według których potrzeby wojskowe, od obywateli rekwirowane, dostarczone i płacone być mają, stanowię, iż oziębły lub nieposłuszny swej zwierzchności mieszkaniec, któryby produkta lub potrzeby wojskowe nie podawał albo taił, tudzież rekwizycyom legalnym zadość czynić nie chciał, przez zwierzchności swoje karany być ma, a zwierzchności, któreby nie chciały uskuteczniać powinności tu sobie przepisanych lub onych egzekucyę zwłóczyły, doniesione RNN. odesłane będą do sądów kryminalnych. Wzajemnie komendantom wszelkiej siły zbrojnej narodowej surowo przekazuję dostrzegać tego jak najpilniej, żeby żaden żołnierz, żadna oddzielona od jakiej dywizyi komenda nie ważyła się wyciągać i brać od mieszkańców ani żywności i furażów, ani podwód, ani jakichkolwiek potrzeb wojennych, dopóki nie złożą na to wyraźnego ordynansu lub rekwizycyi w sposobie wyżej przepisanym, a przestępujących wojskowych takowe urządzenie natychmiast za doniesieniem sądzić i karać podług artykułów wojennych mają pod odpowiedzią z własnych osób, rang i majątków.

8° Ordynansów ani rekwizycyi takich nie może wydawać jakiejkolwiekbądź rangi oficer ziemiański, ale jako żadne korpus siły zbrojnej ziemiańskiej, lub z pospolitego ruszenia, ani udzielnie się zbierać, ani udzielnie czynić nie powinno, ale zawsze do jakiej dywizyi i komendy wojska liniowego należeć ma, tak też ordynanse lub rekwizycye na wszystkie potrzeby wojskowe przez samych tylko dywizyonalnych i obozowych komendantów wojska liniowego czynione być mają; w przypadku jednak przechodu lub obozowania pomniejszych komend wojskowych, przy których nie będzie ani komisarza wydziałowego, ani komisaryatu polowego, komenderujący onemi sami mocni będą rekwirować u komisyów porządkowych miejscowych o żywności i furaże potrzebne dla ich komendy z wyszczególnieniem onych według racyi i porcyi wojskowych, byleby tymże komisyom złożyli wyraźne ordynanse od komendantów dywizyi liniowej, z której są wykomenderowani, komisye zaś paletować im mają do składów zsypek lub do obywateli, a pa-

lety swoje Wydziałowi Żywności w RNN przesyłać dla porachowania tychże żywności w cenie wojskowej tej komendzie, której dostarczone będą.

9° O podwody, do usługi obozowej potrzebne, komendanci dywizyonalni lub komisarze wydziałowi uczynią oddzielną rekwizycyę do komisyi porządkowej miejscowej, która na dostawienie onych palety swe wyda z wyrażeniem czasu, przez który obozowi usługiwać mają. a na upornych pomocy wojskowej od komendy miejscowej użyje. A gdy tak podwody za paletami komisyów porządkowych dostawione będą, zatem fury i konie, z prowiantami przychodzące, pod żadnym pozorem w obozach przytrzymywane, ani używane być nie mają pod karami wojskowemi.

10° Ustanowione poczty obywatelskie po traktach nie powinny nikomu dawać pojazdów ani koni, któryby nie okazał ordynansu od komendanta dywizyi wojska liniowego, użycie takowej poczty dozwalającego, a to stosownie do urządzenia i opłaty tychże podług opisu Sejmu konstytucyjnego po groszy 15 od konia. T. Kościuszko«.

Te prawidła ogłasza wam, obywatele, RNN; ścisła ich egzekucya uwolni was od wszelkich uciążliwości i przykrości a rzecz publiczna przez zwłoki więcej szkodować nie będzie.

[Ustanowienie Deputacyi do zrewidowania lazaretu wojskowego]

RNN..., chcąc, ażeby waleczni żołnierze nasi, którzy krew i życie swoje na ofiarę miłej niosą Ojczyzny, mieli w lazaretach przyzwoite i zgodne z ludzkością i wdzięcznością, winną od narodu szanownym jego obrońcom, opatrzenie, stanowi tym celem Deputacyę, z osób dziewięciu złożoną, do której wzywa znajomych sobie cnotą, gorliwością i patryotyzmem obywateli, to jest: księdza Kopczyńskiego, Gaszyńskiego, Kazimierza Gorskiego, Beklera, Bergonzoniego, Jana Bogumiła Kahla, Jana Wasilewskiego, Hampla, Ludwika Kamińskiego. Deputacyi tej zleca Rada, ażeby, zebrawszy się jak najrychlej, uczyniła najprzód rewizyę lazaretów i Radzie w czasie jak najprędszym tak liczbę chorych, jako i sposób ich traktowania i opatrzenia, oraz jakieby środki do polepszenia losu chorych przedsięwzięte być mogły, zniósłszy się z Dyrekcyą lazaretową, od Komisaryatu ustanowioną, doniosła.

[Nominacya ob. Żabińkiewicza na miejsce ob. Kończy adjutanta]

RNN..., z powodu złożonej przez ob. Kończę adjutancyi przy Radzie nominuje na miejsce jego ob. Stanisława Żabińkiewicza, któremu pilne przepisanych obowiązków pełnienie zaleca.

77.

Działo się ... dnia trzynastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odezwa do obywateli warszawskich i ziemiańskich względem dostawienia koców i siermięg dla wojska]

RNN... Do obywateli miasta Warszawy, jako i do obywateli po wszystkich ziemiach i powiatach.

Wydawszy do was, obywatele, wczoraj zachęcenie, abyście w buty i koszule wojsko opatrzyli, wzywa jeszcze waszej czułości względem innych tegoż wojska potrzeb. Wyrazy samego Naczelnika najżywiej dotknąć serca wasze są zdolne, a te są następujące:

»Pora jesienna i słoty, wcześniej, niż się spodziewać należało, czuć się dające, przykremi są wojsku bez namiotów i prawie bez odzieży. Od czterech miesięcy piszę nieustannie o płaszcze; dotąd ich wojsko nie ma; nie wiem nawet, kiedy spodziewać się ich może. Troskliwość o zdrowie żołnierza, bojaźń, by niewygody i bieda nie stały się przyczyną dezercyi, przynaglają mię udawać się do samej już RNN, aby, gdy płaszczy gotowych nie ma, wynalazła sposób zebrania, ile można, dostatnich siermięg chłopskich, der pozostałych od koni, których, rozumiem, wielka liczba jest w Warszawie, lub koców, słowem, co tylko może dla okrycia się służyć. Nadto RNN zechce uczynić odezwę do obywatelów warszawskich, by zrobili składkę płaszczy, choć noszonych i starych: wszak zachowanie żołnierza, który pod gołem niebem, wystawiony na słotę i zimno, strzeże i życia i własności obywatelskich, żywo każdego obchodzić powinno. Przyspieszenie tej nieodbitej potrzeby jak najprędsze zalecam obywatelstwu i gorliwości mężów, składających RNN. Dnia 13 sierpnia 1794 roku. T. Kościuszko«.

Patrzcie, obywatele, jak małych darów wyciąga po was Naczelnik. Pewnieście sami się nie spodziewali, jakiemi rzeczami przysłużyć się możecie żołnierzom, braciom waszym. Co wy za nic prawie macie, to oni przyjmą za największą ofiarę. Wszystkie te rzeczy, jako i koszule i buty, znoście do Komisaryatu Wojskowego w domu biskupa krakowskiego, gdzie te obywatelskie składki zapisywane i do wiadomości powszechnej podawane będą. Po ziemiach zaś i powiatach prezydujący w komisyach porządkowych dobiorą osoby, które będą objeżdżać domy obywatelskie, zachęcać do tych ofiar, one odbierać i donosić o nich Wydziałowi Potrzeb wojskowych w Radzie.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych wzięcia w rekwizycyę sukna po kościołach znajdującego się]

RNN..., chcąc wojska narodowego, w powszechnej obronie stawającego, potrzeby ile możności opatrzyć, gdy dowóz sukna przez wojska nieprzyjacielskie jest aktualnie przecięty, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych

w RNN, zarekwirowawszy Kollegiatę warszawską, kościół parafialny Świętego Krzyża, kościół księży Dominikanów i dalsze do wiernego, etiam pod przysięgą, podania sukna, do przybierania kościołów znajdującego się, one niezwłocznie za swym rewersem odebrał i na potrzeby wojska obrócił z zaręczeniem, iż w czasie zaspokojenia narodu za też sukna bonifikacya ze Skarbu publicznego obmyślona będzie.

[Odpowiedź na memoryał ob. Woyniłłowiczowej z odesłaniem jej męża do Sądu kryminalnego grodzieńskiego]

RNN...„ odpowiadając na memoryał ob. Woyniłłowiczowej, proszącej, ażeby mąż jej, w areszcie zostający, poprzednią rezolucyą do Sądu Głównego Kryminalnego Wileńskiego odesłany, a dla słabości swojej i dla oblężenia miasta Wilna przez nieprzyjaciół sprowadzony tam być bezpiecznie niemogący, tu w Warszawie przez Sąd Kryminalny rozsądzony został, deklaruje Rada, iż gdy dowody przeciw rzeczonemu Woyniłłowiczowi w Litwie znajdować się mają, a miasto Wilno w oblężeniu zostaje, przeto, przyspieszając żądany sąd, odsyła tegoż Woyniłłowicza do Sądu kryminalnego grodzieńskiego, jako powiatowi nowogródzkiemu, do którego pomieniony Woyniłłowicz należy, przyległego, i tym końcem poprzednią rezolucyę swoją, pod dniem 18 miesiąca lipca roku bieżącego zapadłą, co do tego punktu odmienia.

[Odpowiedź na memoryał miasta Warszawy w materyi wzbronienia wszystkim wyjazdu z miasta]

RNN..., odpowiadając na memoryał miasta Warszawy, w celu wzbronienia wyjazdu za granicę obywatelom bez różnicy wszystkim na dniu 26 miesiąca lipca podany, rozumie zaspokajać słuszną ich o obronę miasta troskliwość, kiedy ich zapewnia, iż ważna ta okoliczność była od początku objektem pilnej rządu uwagi, czego dowodem ścisłe w tej mierze prawidła, dla Deputacyi paszportowej przepisane. Kiedy jednak w teraźniejszem ścieśnieniu, niezasłonionego fortecami żadnemi, zostającego kraju, znaczna część kobiet, dzieci i niedołężnych starców ze wszystkich stron prowincyi zbiegła się do Warszawy szukać dla siebie przed nadchodzącym nieprzyjacielem schronienia, a tak, nie pomagając do obrony miasta, więcej tylko alarmować może i zapasy żywności, z troskliwością zgromadzone, zmniejszać tym, którzy istotnie zdatni do liczby obrońców miasta należą, RNN rozumiała być potrzebą dla osób takowych, do których liczby i osoby miejskie, choć zamieszkałe, ale w podobnym takowym co do stanu swego znajdujące się przypadku, należą, zwolnić nieco swoje przepisy, to jednak osobom do obrony zdatnym służyć żadną miarą nie może, owszem, że te i tu z Warszawy i nigdzie z prowincyi być wypuszczone nie mogą, stosowne do komisyów porządkowych wydane zostało zalecenie.

[Rezolucya na memoryał Żydów warszawskich względem opłaty biletowego]

RNN..., rezolwując memoryał Żydów warszawskich, skarżących się na Magistrat miasta Warszawy, iż ten pomimo rezolucyi Rady, na dniu 24 czerwca wypadłej, załatwienie ich prośby, względem wstrzymania opłaty biletowej w sposób słuszności zalecającej, przecież rzeczone bilety po 5 srebrnych groszy opłacać nakazuje, gdy z przełożenia ob. Zakrzewskiego radcy jako prezydenta miasta tegoż zawiadomioną zostaje, że Magistrat rzeczoną opłatę, poprzednio w większych kwotach a nigdy w mniejszych, jak teraz, wybieraną, aż do 5 srebrnych groszy, jak sami Żydzi wyznają, pomniejszył i że opłata takowa dla Żydów, jako teraz znaczne zyski z ciągłych dla wojska robót mających, uciążliwą być nie może, a co do innych ciężarów, przez Żydów wystawianych, że te także i obywatele - mieszkańcy Warszawy ponoszą, choć w sposobach równego, jak przedtem, zarobku są ścieśnieni, przeto Rada z tych powodów deklaruje, że Magistrat miasta Warszawy zadosyć uczynił poprzedniej rezolucyi Rady, gdy opłatę biletową istotnie dla Żydów ulżył, którą jeżeli ciż Żydzi ciężką jeszcze dla siebie sądzą z przyczyny, iż niektórzy pomiędzy nimi w uboższym stanie zostawać mają, Rada dla szczególnych osób ogólnego układu odmieniać nie mając w celu, nie zabrania niniejszą rezolucyą, ażeby takowi Żydzi, w uboższym stanie zostający, przez majętniejszych w opłacie zastępowani byli.

[Odłożenie żądania obywateli Waszkowskich względem nadgrody za spalony dworek z zapewnieniem jej w przyszłości]

RNN... żądanie ob. Antoniego i Katarzyny Waszkowskich, proszących o obmyślenie dla siebie funduszu z powodu poniesionej szkody przez spalenie dworku od rzuconych nieprzyjacielskich granatów, Rada odkłada aż do uwolnienia Warszawy od nieprzyjaciół, onęż otaczających, w którym czasie nietylko dla obywateli warszawskich, ale i dla drugich obywateli, w podobnym losie być mogących, obmyśleniem bonifikacyi poniesionych szkód zatrudnić się i one skutecznie wymierzyć nie omieszka.

[Odpowiedź na memoryał ob. Arseniowej]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Doroty z Boskampów Arseniowej zapewnia onąż, iż odpieczętowanie paki papierów jej ojca nastąpiło z władzy rządu przez Deputacyę rewizyjną, do podobnych zdarzeń przez Radę wyznaczoną, i że z tego powodu troskliwość jej zaspokojona być powinna; a co do żądania odpieczętowania gabinetu uwiadomia onąż, iż uskutecznienie tego z zachowaniem uroczystości, z prawa wynikających, Wydziałowi Bezpieczeństwa poleciła, do którego rzeczona obywatelka udać się ma.

[Zalecenie komisyom porządkowym dawania pomocy stosownie do ordynansu ob. Wieliczko, wolonterów werbującemu]

RNN... na przełożenie ob. Józefa Wieliczko przy złożeniu ordynansu od Najwyższego Naczelnika w słowach:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej. Korzystając z oświadczonej mi gorliwości i chęci służenia ojczyźnie Józefa Wieliczko, daję onemuż ordynans werbowania wolonterów konnych, z których każdy na własnym koniu, dobrze ekwipowanym, w jeden pistolet, pikę i szablę uzbrojony być powinien, a dopóki do obozu mego przystawieni nie będą, przestawać mają na żywności i furażu, które im Józef Wieliczko za kwitami swymi ma prokurować, a jak skoro staną w obozie, pójdą pod komendę generała-majora Ponińskiego i będą płatni ze Skarbu Rzeczypospolitej podług tego etatu, jak pułki lekkiej kawaleryi, byle tylko nie po jednemu, ale po kilkanaście lub kilkadziesiąt do obozu mego przystawiani byli; zalecam przytem, aby w tym zaciągu jak najskromniej i najprzyzwoiciej z obywatelami obchodził się, żadnej przykrości ani musu nikomu nie wyrządzając, i aby skromność i karność jaknajwiększą zachował. Dan w obozie pod Boskowem dnia 23 maja 1794 r. T. Kościuszko (mp.)«

— zaleca komisyom porządkowym, aby w uskutecznianiu wyrażonych tu od Najwyższego Naczelnika dyspozycyi pomienionemu ob Józefowi Wieliczko były w pomocy.

[Uwolnienie od ciągłej na sesyach wydziałowych przytomności zastępców Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa, iż wezwani do tegoż Wydziału zastępcy, jako prezydujący w deputacyach wydziałowych oddzielnymi obowiązkami zajęci będąc, na sesyach ogólnych Wydziału swojego nie zawsze znajdować się mogą, a nadto czynności tego Wydziału, częstokroć zwłoki nie cierpiące, o każdej porze ułatwiane być potrzebują, przeto od obowiązku ciągłej na sesyach wydziałowych przytomności onychże uwalnia, a przytomność samego tylko prezydującego, jako do odpowiedzialności obowiązanego, w dzienniku zapisywać zaleca.

[Ustanowienie zdawkowych biletów skarbowych na złp. 6 milionów]

RNN..., widząc potrzebę ustanowienia mniejszych, zdawkowych biletów skarbowych, zaleca Dyrekcyi biletów skarbowych, ażeby prócz sumy złotych 60 milionów, rezolucyą Rady pod dniem 8 czerwca udeterminowanej, jeszcze na złotych 6 milionów papierów wygotowała, a to w następujących gatunkach: na groszy 5, na groszy 10, na groszy 20, na złp. 1, oraz, niezwłocznie dla tegoż gatunku biletów manipulacyę ułożywszy, onąż Radzie do aprobaty w czasie jak najprędszym przyniosła.

[Pozwolenie wyjazdu do Galicyi ob. Grabiankom Dzierzkowi konwiktorom]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Antoniemu i Erazmowi Grabiankom, tudzież Elizemu Dzierzkowi, na edukacyi u księży Pijarów będącym, i po otrzymanie paszportu onychże do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła

78.

Działo się ... dnia czternastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odesłanie memoryału ob. Brückenglock do ob. Wawrzeckiego generała]

RNN... memoryał ob. Elżbiety Brückenglock względem doznanych od komendy generała Staszkiewicza przykrości z prośbą, ażeby od aresztu, do którego wzięta została, uwolniona być i sąd dla siebie pozyskać mogła, odsyła Rada po załatwienie i uczynienie sprawiedliwości do ob. Wawrzeckiego generała.

[Potwierdzenie wybranych osób do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej]

RNN... Ponieważ Komisya Porządkowa ziemi łomżyńskiej nadesłała wybranych przez siebie do wspólnej pracy komisarzy: ob. ks. Marcina Krajewskiego kanonika katedralnego płockiego, oficyała łomżyńskiego, Przeczytańskiego prefekta szkół pijarskich łomżyńskich, Stanisława. Skarzyńskiego podkomorzyca łomżyńskiego, Apolinara Wyszkowskiego, Stanisława Stradomskiego, Stanisława Suchodolskiego, Macieja Maleszewskiego, Chryzostoma Ołdakowskiego i Franciszka Sułkowskiego obywatela miasta Ostrołęki, przeto Rada tychże potwierdza i odbywanie obowiązków, organizacyą przepisanych, wraz z innymi komisarzami onymże zaleca.

[Pozwolenie wyjazdu do Galicyi ob. Piotrowskim]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Ignacemu Piotrowskiemu wraz z żoną, a przez wzgląd lat jego w służbie wojskowej strawionych od naznaczonej przy zyskaniu paszportów opłaty onegoż uwalnia i po otrzymanie takowego paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. Kantego młynarza z odesłaniem go do Magistratu warszawskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Jędrzeja Kantego młynarza, proszącego o bonifikacyę za zabrany na baterye grunt jego, już zbożem okryty, tudzież rozebranie młyna wietrznego, odsyła onegoż do Magistratu miasta Warszawy, a to stosownie do rezolucyi swojej, pod dniem 30 miesiąca czerwca roku bieżącego na podobne przypadki wydanej.

[Odesłanie memoryału ob. Lutoszewskiej względem aresztowanego jej męża do Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego]

RNN... memoryał ob. Lutoszewskiej, przyspieszenia wyroku względem jej męża, w areszcie będącego, dopraszającej się, wraz z rezolucyą Najwyższego Naczelnika nań daną do Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego, pod którego decyzyą aktualnie sprawa tegoż Lutoszewskiego ma zostawać, odsyła.

79.

Działo się ... dnia piętnastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Uwielbienie gorliwości Komisyi Brzeskiej-Litewskiej]

RNN..., odebrawszy raport Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, pod dniem 13 miesiąca i roku bieżących datowany, pochwala gorliwość obywateli, onąż składających, że w pełnieniu obowiązków swych nie stygną, i zagrzewa onychże do nieustawania w równej i czynnej gorliwości i znoszenie się w dalszych wypadkach z ob. Horainem pełnomocnikiem zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych utrzymywania chirurga w mieście Garwolinie]

RNN..., gdy z przeczytanego raportu doktorskiego względem choroby, w Garwolinie panującej, przekonywa się o potrzebie utrzymywania tamże chirurga płatnego, aż do uspokojenia pomienionej choroby zostawać mającego, przeto zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby, oznaczywszy płacę miesięczną dla ob. Kozłowskiego chirurga, tamże w Garwolinie zostawionego, onemuż dopilnowanie chorych pod dozorem Komisyi Porządkowej miejscowej zalecił.

[Odpowiedź na memoryał ob. Markowskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Tomasz Markowski doprasza się, aby przy sprawowaniu aktów ziemi bielskiej repartycyi tykocińskiej, jako na urzędzie regenta przy tychże aktach od lat kilku znajdujący się, mógł być zachowany, RNN zaleca Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej, iżby ta, podług organizacyi swojej całością i bezpieczeństwem aktów publicznych zawiadująca, stosownie do tej organizacyi dozór nad aktami ziemi bielskiej repartycyi tykocińskiej urządziła.

[Odpowiedź na notę Sądu kryminalnego powiatu preńskiego]

RNN... na podaną notę Sądu kryminalnego powiatu preńskiego pod dniem 7 sierpnia 1794 roku w przełożeniu, aby dla ulżenia pracy w ciągłem dosiadywaniu i pełnieniu obowiązków sądownictwa osoby, do Sądu

wchodzące, zastępców swoich mieć mogły, albo w czasie nieznajdujących się spraw do sądzenia w Sądach kryminalnych aby wolno było dopuścić rozjechania się sędziom, z warunkiem, iż za pierwszem kancelaryi doniesieniem z wyrażonej przyczyny do obowiązków swoich natychmiast powrócą, RNN, odpowiadając, żądania Sądu kryminalnego powiatu preńskiego zwraca na drogę przepisanych prawideł i odsyła one do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, która podług urządzenia od Rady wydanego postąpić obowiązaną będzie, osoby zaś, Sąd kryminalny powiatu preńskiego składające, zwykłą sobie o dobro publiczne rządzące się gorliwością w dokonywaniu urzędowania swojego, nie zechcą oddalać się od podanego przepisu, najmniej zastanawiając się nad interesem osobistym, gdy ogólne Powstanie Narodu umysły i serca wszystkich zajmować powinno.

[Zalecenie Deputacyi lazaretowej przyniesienia ordynacyi przez się ułożonej]

RNN..., dając dowód czułości ku obywatelom, w wojsku Rzeczpospolitej służącym, na dniu 12 tego miesiąca udzielną ustanowiła Deputacyę lazaretową dla bliższego dozoru chorych lub rannych żołnierzy, którą Deputacyę pod dozór Wydziału Potrzeb wojskowych oddając, zaleca tejże Deputacyi, aby ordynacyę jak można najdogodniejszą czynności swoich przepisała i po zatwierdzenie do Wydziału Potrzeb wojskowych nieodwłocznie przyniosła, Wydział zaś wojskowych Potrzeb w RNN osoby, do Deputacyi nominowane, do jak najprędszego rozpoczęcia przepisanej dla dobra publicznego i ludzkości posługi wezwać powinien.

[Ustanowienie ceny po złp. 14 za kożuchy kurtkowe dla wojska]

RNN..., stanowiąc przez rezolucyę swoją pod dniem 1 tego miesiąca cenę na kożuchy dla wojska narodowego po złp. 20, miała w celu, że takowe w zwyczajnej długości dla rzeczonego wojska potrzebnymi będą; kiedy jednak teraz przez Wydział Potrzeb wojskowych zawiadomioną zostaje, iż Najwyższy Naczelnik wydał zalecenie, ażeby największa część takowych kożuchów nie długich, ale krótszych, w kroju kurtkowym, podług wydanej formy i miary dostarczona była, przeto, zachowując potrzebną Skarbu publicznego oszczędność, gdy za zmniejszeniem kożuchów, tem samem i szacunek onychże umniejszać się powinien, dlatego cenę ich już nie po złotych 20, ale po złp. 14 ustanawia i w tym tylko punkcie rezolucyę swoją (co do innych urządzeń onąż zachowując) podnosi i rzeczoną miarę, co do krótkich kożuchów przez Komisaryat Wojskowy wydaną, do wszystkich komisyi porządkowych rozesłaną mieć chce; a co się dotycze kożuchów długich, na odbywanie tylko wart potrzebnych, tych szacunku ugodzenie Komisaryatowi Wojskowemu zostawia.

80.

Działo się ... dnia szesnastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Rezolucya na memoryał ob. Małęczyńskiej]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Antonina Małęczyńska doprasza się o zalecenie ob. księdzu Jaszewskiemu wydania sobie majątku, dekretem Sądów ordynaryjnych wójtowskich miasta Warszawy przysądzonego, RNN oświadcza, iż połowę majątku, rzeczonym dekretem na dniu 7 miesiąca kwietnia roku 1794 na rzecz ob. Antoniny Małęczyńskiej przysądzoną, według przepisu tegoż dekretu wydać ksiądz Jaszewski jest obowiązany. Resztująca zaś druga połowa, na brata jej niegdy Jana Małęczyńskiego przypadająca, do czasu otwarcia sądownictwa i tamże dostatecznych złożenia dowodów o śmierci pomienionego Jana Małęczyńskiego probujących podług nakazu dekretu w miejscu oznaczonem lokacyi ma zostawać.

[Uwolnienie ob. Wężyka od zasiadania w Komisyi Porządkowej Mielnickiej]

RNN... na przełożenie ob. Wężyka, proszącego o uwolnienie siebie od obowiązków zasiadania w Komisyi Porządkowej Mielnickiej tak dla wieku, jak i dla ciągłej choroby, Rada przychyla się do prośby jego i Komisyi Porządkowej Mielnickiej innego obywatela na miejsce jego obrać zaleca.

[Rezolucya przystawienia budowli do fabryki garbarskiej, po Szmulu pozostałej]

RNN... na przełożenie Komisaryatu Wojennego, przez Wydział Potrzeb wojskowych uczynione, o potrzebie przystawienia budynku do garbarni, po Szmulu Jakóbowiczu w zabezpieczenie narodowe wziętej, a to końcem przyspieszenia wyprawy skór, dla wojska użyć się mających, wraz z przyłączeniem tak abrysu, jako i regestru wydatku, w sumie złp. 910 groszy $22^1/_2$ uczynić się mającego i przez ob. Szyfza architekta podpisanego Rada, chcąc mieć wojsko jak najspieszniej opatrzone, nietylko takowej budowli przystawienia i zaliczenia pomienionej sumy Wydziałowi Potrzeb wojskowych pozwala, lecz i owszem rzeczonemu Wydziałowi najmocniej zaleca, ażeby fabryka ta jaknajspieszniej ukończoną została.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Kluszewskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę ob. Kluszewskiemu końcem poratowania zdrowia i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zawieszenie żądania Młodeckiego aresztowanego do otwarcia Sądu kryminalnego sandomierskiego]

RNN... żądanie Młodeckiego, w areszcie zostającego, względem przy-

spieszenia dla siebie sądu zawiesza do otwarcia Sądu kryminalnego w województwie sandomierskiem.

[Zalecenie Wydziałowi Bezpieczeństwa, aby Deputacyę, dyaryusz grodzieński egzaminującą, o ukończenie swych czynności rekwirował]

RNN..., z powodu podanego przez ks. Skarszewskiego memoryału, żądającego przyspieszenia z siebie indagacyi i wymiaru sprawiedliwości, zaleca Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby Deputacyę, do egzaminowania dyaryusza grodzieńskiego wyznaczoną, rekwirował o najspieszniejsze czynności swych ukończenie.

[Odesłanie skargi ob. Sakowicza do Deputacyi ratunkowej]

RNN..., gdy po nadesłaniu skargi ob. Jakóba Sakowicza o zabór jego rzeczy, na dniu 28 czerwca 1794 roku dopełniony, wniesionej do Magistratu warszawskiego, rzeczony Magistrat indagacyę, przez wyznaczone od siebie osoby w tej rzeczy wyprowadzoną, do Rady przyniósł, z której indagacyi gdy pewna wielość uczynionej ob. Jakóbowi Sakowiczowi szkody wyświeconą nie została i gdy rodzaj rzeczy, jaką ob. Sakowicz wnosi, do Deputacyi ratunkowej należy, dlatego RNN takową okoliczność do ułatwienia do Deputacyi ratunkowej wraz z indagacyą, przez osoby od Magistratu warszawskiego wyznaczone ekspedyowaną, odsyła.

81.

Działo się ... dnia siedemnastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Pozwolenie wyjazdu do Galicyi ob. Podhorodeńskiemu i Turskim]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Klemensowi Podhorodeńskiemu i ob. Turskim, młodym konwiktorom u księży Pijarów na edukacyi zostającym, i onychże po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

82.

Działo się ... dnia osiemnastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie Deputacyi Centralnej Litewskiej przesłania tu do Warszawy sreber, z daną w tej mierze dyspozycyą względem innych okoliczności]

RNN... po odebranym od Komisyi Porządkowej Prenskiej raporcie, pod

dniem 14 miesiąca i roku bieżących datowanym, z którego o transportowaniu do Kowna aktów Kasy podatkowej, sreber kościelnych, broni i amunicyi, uwiadomioną zostaje, nie może nie zalecić Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, ażeby w uskutecznieniu tylu rekwizycyi Wydziału Skarbu, już onejże w imieniu Rady przesłanych, starała się bez wszelkiej przewłoki przesłać tu, do Warszawy, tak srebra, jako inne rzeczy kosztowne, tak do Kowna zgromadzone, jako i w okolicznych komisyach porządkowych tamecznych znajdujące się; jeżeliby zaś za zniesieniem się z ob. Mokronowskim generałem-lejtnantem komenderującym trakt do Warszawy z miejsc tamtych już nie miał być pewnym, natenczas Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego rzeczone srebra i sprzęty kosztowne prześle za wojskiem, pod ochroną onegoż, ażeby tam spieniężone i na potrzeby jego obrócone być mogły; zgoła, czyli w pierwszym czyli w drugim przypadku, Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego czynić będzie wspólnie i nieoddzielnie z ob. Mokronowskim generałem-lejtnantem komenderującym, ażeby, jeżeli transport do Warszawy przy pewności drogi przesłanym będzie, przyzwoitym konwiktem opatrzony został, jeżeliby zaś do wojska miał być odsyłany, nie gdzieindziej odesłanym był, tylko tam, gdzie rzeczony generał komenderujący wskaże, o czem wszystkiem Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego rychły raport Radzie nadesłać starać się będzie, a Komisyi Porządkowej Preńskiej imieniem Rady uczucie obywatelskie oświadczy tak za wczesne zgłoszenie się, jako też za troskliwość w zabezpieczeniu Kasy, sreber, aktów i amunicyi, które do Kowna przewiozła. Że zaś taż Komisya Preńska donosi o znacznych magazynach, w Prenach złożonych, a żadną siłą zbrojną nie zasłonionych, przeto i względem tego objektu Deputacya Centralna nie omieszka znieść się z obywatelem-generałem komenderującym, ażeby pomienione magazyny albo na miejscu zabezpieczone, albo też w pewniejsze przewiezione zostały, iżby obywatel, co je z ujmą własnych potrzeb składał, miał te przynajmniej ukontentowanie, że przez wojsko narodowe spotrzebowane zostaną.

[Deklaracya względem zwrotu Magistratu składu konstytucyjnego miasta Bielska]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Gołyńskiego, syndyka miasta Bielska, zapytującego się najprzód, czy Magistrat ma być powrócony podług prawa 1791 roku, powtóre, czyli na miejsca, w Magistracie wakujące, inne osoby sposobem w prawie przepisanym obrane być mają, czyli też sam prezydent jest mocen one nominować, deklaruje, iż już poleciła ob. Horainowi pełnomocnikowi swemu, ażeby obwieścił miasto Bielsk, że Magistrat onegoż ma się wrócić do składu, w jakim z prawa konstytucyjnego zostawał, i że na wakujące w nim miejsca tenże Magistrat mocen jest dobrać inne osoby.

[Odesłanie memoryału ob. Dzierzbickiej do Deputacyi rewizyjnej]

RNN..., memoryał ob. Teofili Dzierzbickiej, proszącej wydania sobie z pomiędzy papierów niegdy biskupa Kossakowskiego dokumentu własnego, do pensyi jej, za starostwo wartelskie oznaczonej, ściągać się mającego, odsyła Rada do Deputacyi rewizyjnej papierów, ażeby takowy dokument wynalazła i, jeżeli znajdujący się, do Rady dla dalszej rezolucyi nadesłała.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych użycia kożuchów moskiewskich dla wojska]

RNN..., przyspieszając skuteczne dla wojska opatrzenie, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby kożuchów moskiewskich, ile ich tylko na składach markietańskich znajdować się może, użył dla tegoż wojska za opłaceniem onychże właścicielom ceną oznaczoną.

[Zalecenie komunikowania memoryału Szmula Salomonowicza Magistratowi warszawskiemu]

RNN... memoryał Szmula Salomonowicza i Mośka Dawidowicza z Bolesława, żądających powrócenia bryczki z końmi i wódką, przez Magistrat miasta Warszawy ob. Gawłowskiemu majorowi wydane, Rada temuż Magistratowi dla dania odpowiedzi komunikować zaleca.

[Zalecenie Dyrekcyi lazaretowej pełnienia obowiązków swych]

RNN..., wyznaczając Deputacyę do rewizyi lazaretów, nie miała celu przerywać czynności Dyrekcyi ekonomicznej lazaretowej, ani ku jednemu objektowi dwojaką stanowić zwierzchność, a zatem zagrzewa pomienioną Dyrekcyę do dalszego postępowania i do pełnienia obowiązków swoich podług przepisanej sobie ordynacyi i wykonanej przysięgi.

[Naznaczenie sumy złp. 100.000 na zapłacenie kożuchów, z zaleceniem wydania tejże Deputacyi Centralnej Litewskiej w biletach]

RNN..., ustanowiwszy przez osobne rezolucye na nieodbicie potrzebne wojsk Rzeczpospolitej opatrzenie z dymów kożuchy, siermięgi i buty, dostarczenie i opłatę za nie przez komisye porządkowe obywatelom, też kożuchy, siermięgi i buty dostarczyć mającym, naznaczywszy, chcąc mieć tęż opłatę regularnie obywatelom oddaną, na ten zamiar dla Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego złp. 100.000 w biletach skarbowych naznacza, i ażeby Wydział w RNN takową sumę złp. 100.000 biletami skarbowymi do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego jak może być najprędzej wydał, zaleca. A Deputacya Centralna Litewska ażeby tęż sumę złp. 100.000, uczyniwszy proporcyę dymów, w województwach i powiatach W. Ks. Litewskiego znajdujących się, rozdzieliła i komisyom porządkowym w proporcyi ich dymów rozesłała, komisye zaś porządkowe, iżby podług naznaczonej ceny

dostarczyć się niezwłocznie kożuchy, siermięgi i buty powinne każdemu obywatelowi opłacili, ściśle obowiązuje.

83.

Działo się ... dnia dziewiętnastego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie Sądowi kryminalnemu Ks. Mazowieckiego komunikowania papierów i archiwum Sądowi kryminalnemu wojskowemu]

RNN..., odebrawszy przyłączone rozporządzenie od Najwyższego Naczelnika, takowe Sądowi kryminalnemu Ks. Mazowieckiego do wiadomości podaje z zaleceniem, ażeby stosownie do dyspozycyi, w niem wyrażonych, tenże Sąd papiery swoje, archiwum, tudzież wszelkie informacye, jakichby nowy Sąd kryminalny wojskowy żądać od niego mógł, onemuż niezwłocznie komunikował, i dlatego, równie jak dla dogodzenia wszelkim rekwizycyom, wyniknąć mogącym, z miasta Warszawy nie rozjeżdżał się.

[Deklaracya względem dostateczności dokumentu ob. Myrtschek komisarzowi cesarskiemu przez Wydział żywności danego]

RNN... na żądanie ob. Jerzego Myrtschek komisarza cesarskiego, ażeby mu przez Radę dany był kwit z odebranego owsa, żyta i mąk, tudzież innych rekwizytów, do Wydziału żywności dostawionych, deklaruje, że dokument Wydziału żywności w Komisaryacie Wojskowym jest dostatecznem dla rekwirującego zapewnieniem.

[Deklaracya względem należności niektórych wsiów ob. Ogińskiej do głównego fundum dóbr Siedlec i z nich wraz dopełniania nakazów rządowych]

RNN... z nadesłanego od Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej pod dniem 13 sierpnia 1794 wespół z kopią rekwizycyi Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej, do dozorcy cyrkułu siedleckiego ob. Kazimierza Lemnickiego z instancyi ob. Ogińskiej hetmanowej W. Ks. Litewskiego uczynionej, raportu przeświadczając się, iż wsie ob. Ogińskiej, w ziemiach drohickiej i liwskiej leżące, do głównego fundum dóbr Siedlec należące, przez lustracyę roku 1789, z woli konstytucyi Sejmu w onym czasie odbywanego, przyłączone, w taryfę ziemi łukowskiej są wpisane, dlatego RNN deklaruje, iż wyrażone wsie tak rekrutów pieszych i konnych, jako też prowianty i furaże dostawiać, oraz wszelkie urządzenia władz rządowych razem z fundum dóbr Siedlec, pod jurysdykcyą Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej zostającem, dopełniać są obowiązane, czego Komisya Porządkowa ziemi łukow-

skiej dostrzegać będzie, a Komisye ziem drohickiej i liwskiej do swojej jurysdykcyi rzeczonych wsiów, jako w taryfie łukowskiej będących, zajmować nie mają.

[Potwierdzenie wyboru ob. Duchnowskiego na komisarza porządkowego ziemi łomżyńskiej na miejsce ob. Skarzyńskiego]

RNN..., po odebranym od Komisyi Porządkowej ziemi łomżyńskiej, dnia 17 sierpnia 1794 roku datowanym, raporcie, iż rzeczona Komisya na mocy rezolucyi, pod dniem 6 sierpnia tegoż roku od RNN wyszłej, na miejsce ob. Jana Skarzyńskiego, podkomorzego łomżyńskiego, dla wieku podeszłego od obowiązków komisarstwa uwolnionego, ob. Nikodema Duchnowskiego, pisarza aktowego ziemi łomżyńskiej, wybrała, RNN, takowy wybór ob. Duchnowskiego przyjmując i on potwierdzając, do nieodwłocznego wykonania przysięgi przed Komisyą Łomżyńską i pełnienia obowiązków Komisyi tejże Porządkowej ziemi łomżyńskiej ob. Duchnowskiego obowiązuje.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych wzięcia w rekwizycyę fabryki żelaznej, w dobrach Krupnisko będącej]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby fabrykę żelazną, w dobrach Kollegiaty warszawskiej, Krupnisko zwanych, znajdującą się, wziął w rekwizycyę i stosowne do użycia onejże na potrzeby wojenne rozrządzenia uczynił.

[Deklaracya względem trwania administracyi do masy Prota Potockiego wyznaczonej]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych, donoszącego, iż względem zrobienia układu o fabrykę sukienną ob. Prota Potockiego doświadcza trudność z powodu, iż administratorowie, do masy tegoż Piotra Potockiego, jako przez Komisyę, z Zjazdu grodzieńskiego pochodzącą, wyznaczeni, mienią się nie mieć prawa do dalszego tąż masą zarządzania tem bardziej, kiedy RZT przez rezolucyę swoją, pod dniem 2 maja wydaną, zachowawszy w swojej mocy i trwaniu administracye do mas Teppera, Szultza i Kabrego, nic o administracyi masy Prota Potockiego nie rzekła, przeto RNN pomienioną troskliwość znosząc, a poprzednią rezolucyę swoją względem fabryki sukiennej chcąc mieć jak najprędzej uskutecznioną, deklaruje, że z powodów, w rezolucyi RZT wymienionych, i administracya masy Prota Potockiego w osobach, które ją składały, trwać powinna, a to celem zarządzania dobrami i funduszami, masę tę składającymi, a wierzycielom do niej ubiegającym się należnymi.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę komedyantom niemieckim bez opłaty]

RNN... Franciszkowi Olpertowi i Józefowi Weissowi, komedyantom nie-

mieckim, wyjazdu za granicę dozwola i onychże dla nędznego stanu od naznaczonej opłaty uwalnia, a po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Pozwolenie powrotu do kraju Popowi, obywatelowi krymskiemu]

RNN... pozwala Zacharyaszowi Popowi, kupcowi i obywatelowi krymskiemu, powrotu do kraju swojego i onego po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Wyznaczenie pensyi rocznej złp. 4.000 ob. księdzu Khodée]

RNN..., mając wzgląd na zasługi ob. księdza Khodée i prace jego około robót fortyfikacyjnych miasta Warszawy łożone, naznacza onemu pensyę roczną w sumie złp. 4.000, którą kwartałami *anticipative* po złp. 1.000 z Kasy narodowej za kwitem jego Wydziałowi Skarbu wypłacać zaleca, ta zaś pensya że dopóty tylko ob. ks. Khodée ma służyć, póki funduszem duchownym opatrzony nie zostanie, deklaruje.

84.

Działo się ... dnia dwudziestego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odpowiedź na raporta Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego z przesłaniem jej zaleceń Najwyższego Naczelnika]

RNN... odebrała raporty dwa, jeden Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego w Kownie pod dniem 15 przez siedem członków, drugi pod dniem 16 tego miesiąca tamże przez inne trzy członki podpisany, z przyłączeniem listu przez ob. Prozora, zastępcę i pełnomocnika Rady, pod dniem 16 pisanego, w pierwszym o chęci Deputacyi przeniesienia się aż do Grodna, w drugim o potrzebie zostania jej w Kownie dla niestrwożenia obywateli i zupełnego w tamtem miejscu bezpieczeństwa zawiadomioną została. Objęcie Wilna przez nieprzyjaciół przyjęła Rada z uczuciem, jakie się należy dla współobywateli, którzy tak ważne waleczności i gorliwości swojej w obstawaniu przy swobodach narodowych dali dowody. Nie przeto jednak sądzi, ażeby o rzeczy publicznej rozpaczać należało, gdy posiadanie to miasta przez nieprzyjaciół i może być czasowem i nie przeszkadza, ażeby ciżsami nieprzyjaciele, z innych stron przez mężne i bitne wojska nasze gnębieni, z wolnego Polski kraju wypartymi zostali; rozumie i owszem Rada, że podobne zdarzenia, nieoddzielne nigdy od wojny, powinny tem mocniej zapalać ducha obywatelskiego, ażeby tem dzielniej i skuteczniej dążyć do

przedsięwziętych raz świętych zamiarów, bo oswobodzenie ojczyzny od przemocy i odzyskanie ojczystych swobód w celu mających. Niech zatem między obywatelami zapał nie gaśnie, a nie zgaśnie zapewne, gdy Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego, porzuciwszy myśl, jakoby dla tego zdarzenia już nieużyteczną i niepotrzebną stawała się (jak to w pierwszym raporcie wyraziła), postępować będzie w pełnieniu obowiązków swoich, nie przywiązując ich do miejsca, ale do ścisłej potrzeby bronienia Ojczyzny. Kiedy Rada raport pierwszy Deputacyi pod dniem 15, w którym wyraża, że po oddaleniu się z Wilna żadnej o wojsku narodowem i jego obrotach nie miała wiadomości, jedna z listem ob. Prozora pełnomocnika, pod dniem 16 z obozu pod Czabiszami datowanym, w którym pisze, że na wszystkie strony przymuszony był rozesłać kuryerów dla powzięcia wiadomości, gdzie się Deputacya zebrała, Rada z tego wszystkiego nie może sądzić, tylko, że albo wczesna trwoga, a przez nią zrządzone Deputacyi oddalenie się, albo niezachowana zupełna między wojskowymi a Deputacyą jedność stała się tego przyczyną. Cośkolwiekbądź, gdy rzeczy przeszłych niewczesny żal poprawić nie jest zdolnym, tyle przynajmniej z nich korzyści wyciągnąć należy, ażeby się nadal podobne tak smutne zdarzenia nie trafiały. Rada więc starała się o tem wszystkiem uwiadomić Naczelnika i, od niego odebrawszy zalecenia, przysyła je Deputacyi:

A najprzód, Deputacya w obowiązkach swoich trwać nieprzerwanie powinna.

Powtóre, miejsce do odbywania jej powinności ma być albo w samem Kownie, jak o tem ob. Prozor, pełnomocnik i zastępca, z przekonania zabezpiecza, albo między Kownem i Grodnem, a w takim przypadku Deputacya sama, bliższa i świadomsza okoliczności, miejsce najdogodniejsze dla siebie najlepiej obrać potrafi. Nigdy jednak żadnym krokiem zbyt wczesnym obywateli trwożyć nie należy. Jeżeli obywatele na osoby, władzę rządową reprezentujące, patrzą jak na wzór dalszego postępowania swojego, tem troskliwiej też same osoby w potrzebną stałość uzbroić się powinny, ażeby wczesnemi usuwaniami się nie stawały się przyczyną trwogi otaczających ją obywateli.

Po trzecie, Najwyższy Naczelnik wydał zalecenia do komenderujących w Litwie, ażeby jak najczęstsze we wszystkiem znoszenia się z Deputacyą czynili. Tym więc sposobem żądana przez Deputacyę zwróci się jedność.

Po czwarte, Rada, wyczytawszy przy powtórnym raporcie Deputacyi, w przyłączonym ob. Prozora, zastępcy i pełnomocnika, liście, żądanie ob. Wawrzeckiego, ażeby mu amunicye do armat trzechfuntowych nadesłane zostały, zaleciła natychmiast Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby to uskutecznił. Jakoż rzeczony Wydział przyspiesza takową ekspedycyę i ta niebawnie przesłaną będzie, należy tylko, ażeby Deputacya, zniósłszy się z ko-

mendą wojskową, transport jej zabezpieczyła i wczesne konwojów wysłanie urządziła. Spieszy się Rada dogodzeniem żądaniom waszym, obywatele, ale razem zagrzewa was, ażebyście, przeciwnościami nie zrażając się, w pilnem i troskliwem obowiązków pełnieniu postępowali. Pomnijcie na to, że naród, z pod przemocy dźwigający się, a naród tem nieszczęśliwszy, że się z łona swego i swych i obcych nieprzyjaciół pozbywać musi, nie może zawsze zwycięską iść drogą. Nieszczęścia powinny dusze obywatelskie w przedsięwzięciach wzmacniać i do gorliwszych kroków stawać się bodźcem. To wam Rada przekłada, tego się po was spodziewa, a miłość Ojczyzny powinna wam to wszystko łatwem w dokonaniu uczynić.

[Deklaracya na zapytanie Komisyi Porządkowej Preńskiej względem kas powiatowych z odesłaniem generałów po lenungi do Wydziału Skarbu]

RNN..., odpowiadając na zapytanie Komisyi Porządkowej powiatu preńskiego, uczynione z powodu przesłanej przez ob. Chlewińskiego, generała-lejtnanta, o przystawienie do obozu kas powiatowych rekwizycyi, deklaruje: iż, gdy generałowie nie mają przyzwoitości do zabierania kas powiatowych i te w przypadku tylko zbliżania się nieprzyjaciół uwozić się zwykły na miejsca pewne pod konwojem wojskowym dla bezpieczeństwa, przeto i generał Chlewiński w tym tylko przypadku i to za poprzednią Komisyi Preńskiej rekwizycyą byłby w obowiązku jej zabezpieczenia. Jeżeli zaś na opłacenie wojska, w dywizyi swej zostającego, potrzebuje pieniędzy, udać się o nie powinien nie do Komisyi Porządkowej miejscowej, ale do Wydziału Skarbu w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, a to dla zachowania porządku, jednostajności i pewności w operacyach, Skarbu narodowego dotyczących się.

[Deklaracya względem niesłuchania uniwersałów króla-pruskiego]

RNN..., rezolwując raport Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej, donoszący o nakazanym znacznym prowiancie zbożowym przez wojsko pruskie, za Narwią stojące, z odwiezieniem tegoż prowiantu w granice pruskie, tudzież o wydanym uniwersale króla pruskiego, zalecającym obywatelom powrót do domów, oświadcza, iż niezwłoczne zgłoszenie się uczyni do Najwyższego Naczelnika, ażeby obrotami wojskowymi przeszkodził wywozowi zbóż, a względem uniwersałów deklaruje, iż te, przy Powstaniu Narodowem za skutki tylko uzurpacyi miane, przez obywateli, do ojczyzny swej przywiązanych i o całość jej granic troskliwych, słuchane być nie powinny.

[Deklaracya względem wydawania furażów i przystawiania zastępców z dóbr przez wdowy posiadanych]

RNN..., odpowiadając na przełożenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego tak względem arbitralnego furażów przez wojskowych w ziemi łomżyńskiej wybierania, jako też względem żądania, ażeby pobliżsi obywatele

ziem wiskiej, bielskiej i nurskiej do furażów dla wojska w ziemi łomżyńskiej konsystującego przykładali się, deklaruje, iż tak pierwsza, jako i druga okoliczność ma swoje załatwienie w ustawie, przez Najwyższego Naczelnika względem przystawiania furażów do obozów wydanej i już Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego przez Wydział Porządku w Radzie przesłanej. A co się dotycze osobnego zapytania, czyli wdowy, dóbr ziemskich właścicielki, nie mając zdatnych synów, są w obowiązku przystawienia dwóch zbrojnych ludzi, albo nie? gdy Rada w poprzednich rezolucyach swoich już deklarowała, że obowiązek ten stosowanym jest raczej do dóbr, jak do osób oneż posiadających, przeto z tego powodu determinuje, że i wdowy pozostałe, choć synów dorosłych niemające, jednak jako dóbr ziemskich właścicielki od rzeczonego obowiązku wolne być nie mogą.

[Odesłanie przełożenia względem podwyższonej ceny cukru i kawy do Magistratu warszawskiego]

RNN... przełożenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego względem czynionych zażaleń przeciw kupcom warszawskim o zbyt podwyższoną cenę kawy i cukru odsyła do Magistratu miasta Warszawy, ażeby w nie wszedł i za przywołaniem kupców warszawskich zaradził nieprzyzwoitościom i krzywdzie obywatelów-mieszkańców miasta tego, z arbitralnego ceny podwyższenia pochodzącej.

[Pozwolenie wyjazdu do dóbr ob. Joachimowi Moszyńskiemu]

RNN..., za wyraźną rezolucyą Najwyższego Naczelnika pozwala wyjazdu do dóbr ob. Joachimowi Moszyńskiemu zastępcy dla poratowania zdrowia i po otrzymanie paszportu onegoż do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. Zalewskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Zalewskiego, żądającego sprawiedliwości przyspieszenia, deklaruje, że gdy już do Sądu kryminalnego odesłanym został, więc tam żądaną sprawiedliwość wymierzoną mieć będzie.

[Przydanie osób do Deputacyi lazaretowej]

RNN... na żądanie Deputacyi, do rewizyi lazaretów wyznaczonej, przydaje i potwierdza osoby przez nią nominowane, jako to: ob. ks. Krajewskiego, Dunkera, ks. Olszewskiego, Lafontaine i Wolfa, którym wspólne dla Deputacyi przepisanych obowiązków wraz z osobami, dawniej wyznaczonemi, pełnienie zaleca.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego uskutecznienia rekwizycyi względem przystawienia do obozu fur]

RNN..., będąc uwiadomioną z przełożenia ob. Antoniego Cichockiego pułkownika, z woli Najwyższego Naczelnika uczynionego, że Komisya Porządkowa Ks. Mazowieckiego, względem przystawienia fur na potrzeby obo-

zowe po trzykroć od niego będąc rekwirowaną, przecież dotąd tychże fur nie przystawując, zawodu i niedostatku w obozie staje się przyczyną, zaleca przeto jako najmocniej tejże Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego i oną rekwiruje, ażeby bez wszelkiej zwłoki takowym rekwizycyom w przystawieniu żądanych fur zadosyć uczyniła, a gdyby się w istotnej niesposobności całkowitego zadosyćuczynienia z okolic tutejszych widziała, ma uczynić na pobliższe deputacye komisyjne rozkład taki, któryby i potrzebie żądanych fur dogodził i jakiejkolwiek przewłoki w dostawieniu onychże nie stał się przyczyną.

[Odpowiedź na memoryał ob. Czetwertyńskiej]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Czetwertyńskiej deklaruje, iż gdy przez rezolucye swoje bilety skarbowe w jednym stopniu z gotowymi pieniędzmi postawiła, przeto i ob. Czetwertyńska od przyjęcia rzeczonych biletów wymawiać się nie może bez ściągnienia na siebie ostrości, temiż rezolucyami zagrożonych.

[Odpowiedź na memoryał ob. Mirowskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym Tadeusz Mirowski doprasza się nadania zupełnej mocy Deputacyi likwidacyjnej roztrząśnienia pretensyi jego, do majątku zbiegłego Szmula mianej, RNN oświadcza, iż odmieniać prawideł, dla Deputacyi likwidacyjnej przepisanych, nie może, lecz za zwrotem do kraju Szmula lub wydaniem względem osoby i majątku jego sądowniczego wyroku pretensya ob. Mirowskiego rozpoznaną będzie.

[Ustanowienie pensyi oficyalistom Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego]

RNN... Na przełożenie Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego, do Wydziału Sprawiedliwości pod dniem 6 miesiąca sierpnia uczynione, a od tegoż Wydziału do RNN podane, ażeby oficyaliści i kanceliści Sądu tego, posługę czyniący w determinowanej przez tenże Sąd liczbie, pensyą przyzwoitą obowiązkom swoim opatrzeni być mogli, RNN, przechylając się do takowego przełożenia tegoż Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego, dla oficyalistów jego, *idque*:

dla pisarza dekretowego	złp.	3.000
dla regenta	»	2.000
dla 4 oskarżycielów publicznych, każdemu po	»	1.600
dla 4 kancelistów, każdemu po	»	800
dla 3 instygatorów publicznych, każdemu po	»	800
dla jednego woźnego	»	400

pensyi rocznej przeznacza i na mocy takowego przeznaczenia zaleca Wydziałowi Skarbowemu, ażeby dla pomienionych oficyalistów i kancelistów pensyę miesięczną *decursive* w proporcyi pensyi rocznej wypłacał i wy-

płacił za kwitami, przez nich wydanymi, od czasu, w którym *respective* każdy z nich zaczął pełnić obowiązki swoje, a takowe pełnienie obowiązków ma być brane podług wydanej listy i zaświadczenia dla każdego z nich od Sądów rzeczonych kryminalnych Ks. Mazowieckiego.

[Wyznaczenie osób do roztrząśnienia projektu względem sprzedaży dóbr narodowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Skarbowego, żądającego, ażeby do roztrząśnienia projektu względem sprzedaży starostw, przez siebie ułożonego, wyznaczona była Deputacya, Rada, przychylając się do takowego przełożenia, wyznacza z pośrodka siebie Deputacyę z osób następujących: ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Horalika, Buczyńskiego, którym rzeczony projekt wraz z Wydziałem Skarbu roztrząsnąć, dodatki, jakie wypadną, przyłączyć i wraz z opinią swoją Radzie pod decyzyę przynieść poleca. Prócz tego wszystkich radców i zastępców miłością dobra powszechnego zachęca, ażeby w tak ważnym objekcie uwagi obywatelskie, jakie mieć mogą, przełożyli.

[Uwolnienie od obowiązków komisarstwa porządkowego wiskiego ob. Truszkowskiego]

RNN... ob. Marcina Truszkowskiego, komisarza porządkowego ziemi wizkiej, przez wzgląd podeszłego jego wieku od obowiązków zasiadania w tejże Komisyi uwalnia, a Komisyi wybranie innego obywatela na komisarza, z cnoty i gorliwości znanego, zaleca.

[Odezwa wraz z rekwizycyą do komisyi porządkowych o przystawianie rekrutów przez obywateli]

RNN... Już kilkakrotnie czyniła Rada odezwy do obywateli względem przystawienia kantonistów tak pieszych, jako i konnych; nie mogła bez smutku odebrać uwiadomienia, iż ci dotąd w niektórych miejscach nie podług przypadającej liczby dostarczeni, w niektórych całkiem zatrzymani zostali. Nie spodziewała się Rada być kiedykolwiek w potrzebie przypominania i częstego powtarzania współziomkom swoim, że los Ojczyzny w ich samych ręku złożony i od ich obrony zależy, że, ile czyli przez swoją obojętność, czyli przez nieżyczliwość, uskąpią sposobów wspólnego ratowania się, tyle na siebie przykładnych kar ściągną, gdy ziemia polska z pod przemocy oswobodzoną zostanie, a nierównie więcej narzekań i przekleństw czekać ich będzie od najodleglejszych potomków, jeżeliby nieszczęśliwa ojczyzna, od własnych opuszczona synów, paść miała łupem spiknionych na zatracenie jej nawet jestestwa najezdników. Taka jest przyszłość wasza, obojętni, lękliwi i nieżyczliwi Ojczyzny synowie, bo w momentach tych żadnej już między wami różnicy kłaść się nie godzi. Z jakichkolwiek pobudek opieszałość wasza pochodzi, jedną i równą nieobywatelstwa i hańby cechą znaczona być powinna, skoro równe i jedne skutki zrządzić może. Byłoby jednak niespra-

wiedliwością rządu, gdyby na samych tylko gorliwych obywateli, majątki wraz z życiem swem poświęcających, miał spaść cały ciężar wspólnej obrony. Jednej Ojczyzny synowie, na jednej wychowani ziemi, zarówno do jej ocalenia należeć powinni. Kiedy jednych miłość ojczystych swobód wiedzie do ich odzyskania, drugich, jeżeli obłąkanych, niech bojaźń kary, jeżeli krnąbrnych i odrodnych, niech kara sama do pełnienia obowiązków doprowadzi. Dla czego Rada tę jeszcze ostatnią względem niezwłocznego uzupełnienia liczby kantonistów, gdzieby całkowicie nie byli dostarczeni, a względem całkowitego wydania, gdzieby dotąd wstrzymanymi zostali, wydaje rekwizycyę i zaleca razem komisyom porządkowym, ażeby te w ziemiach i powiatach swoich najskuteczniejsze i razem najspieszniejsze obmyśliły środki, za pomocą których rzeczeni kantoniści do najbliższych komend wojskowych natychmiast dostawionymi byćby mogli; którzyby zaś z mieszkańców ziemiańskich i miejskich niniejszej rekwizycyi przeciwnymi albo w jej uskutecznieniu opieszałymi się pokazali, do tych każda komisya egzekucyę wojskową zsyłać i przez nią przypadających kantonistów tudzież w moc kary za nieposłuszeństwo od każdego rekruta po złp. 100 wybierać mocna będzie. Smutną dla siebie Rada uznaje konieczność, iż tam, gdzie sama miłość Ojczyzny pobudką stawać się powinna, ostrości kar użyć przymuszoną zostaje. Ale czas już, ażeby ci, co własnym widokom dobro ogólne poświęcali bezkarnie, jeżeli nie przez szlachetną chęć powrócenia do cnoty, tedy przez troskliwość o osobiste cierpienie raz przynajmniej dopełnili to, czego od nich uciśniona Ojczyzna wyciągać ma prawo.

85.

Działo się ... dnia dwudziestego pierwszego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Przesłanie Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej listu Najwyższego Naczelnika i ordynansów dla generałów względem przeszkodzenia Prusakom wykupna zboża]

RNN..., z powodu raportu Komisyi Porządkowej ziemi łomżyńskiej zniósłszy się z Najwyższym Naczelnikiem, gdy dzisiaj odbiera od niego list do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej i ordynanse trzy do generałów: Karwowskiego i Zielińskich, celem niedopuszczenia Prusakom wykupna zboża w okolicach nadnarwianych, list ten Komisyi przesyła i ordynanse do rychłego odesłania generałom przyłącza, zalecając Komisyi, ażeby to wszystko jak najściślej wykonała, co tylko Najwyższy Naczelnik w liście swoim do wykonania podaje.

[Deklaracya, dymy tylko szpitalne od przystawienia koszul etc. uwalniająca]

RNN..., odpowiadając na memoryał ks. Jaszewskiego, proszącego, ażeby szpitale od przystawienia koszul, butów i kożuchów z dymów tak w szpitalach, jako i w posesyach, do nich należących, uwolnione zostały, deklaruje, że same tylko dymy szpitalne wolnymi czyni, z posesyi zaś, do szpitalów należących, że koszule, buty i kożuchy dostawiane być mają, stanowi.

[Rezolucya na żądanie starozakonnych Salomonowicza i Dawidowicza]

RNN... po roztrząśnionem usprawiedliwieniu miasta Warszawy względem bryczki z końmi i wódką, majorowi Gawłowskiemu wydanej, a teraz przez starozakonnych Szmula Salomonowicza i Mośka Dawidowicza pretendowanej, gdy takowa bryczka w boju zdobytą być się okazuje i ob. Mokronowski, generał-lejtnant, onąż jako zdobycz, rzeczonemu ob. majorowi Gawłowskiemu należącą się, przyznał, przeto Rada, krok Magistratu i jego tłómaczenie się za sprawiedliwe przyjąwszy, starozakonnym Salomonowiczowi i Dawidowiczowi milczenie w tej mierze nakazuje.

[Odpowiedź na memoryał ob. Krąkowskiego]

RNN... na memoryał ob. Krąkowskiego majora, proszącego, ażeby mu w domu, po Rogozińskim pozostałym, stancya wyznaczoną została, odpowiada, iż się do tej prośby przychylić nie może tembardziej, że rzeczony dom licytacyi poddanym został.

[Uwolnienie ob. Cieszkowskiego od obowiązku komisarza porządkowego liwskiego]

RNN... ob. Cieszkowskiego od obowiązków zasiadania w Komisyi Liwskiej przez wzgląd na słabość zdrowia jego uwalnia, nie wprzód jednak, aż Komisya innego na jego miejsce obierze i Radzie do potwierdzenia poda, co tejże Komisyi uskutecznić zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 10.000 na druki]

RNN... na przełożenie Wydziału Instrukcyi zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłacenie druków złp. 10.000, *salvo calculo* z Kasy narodowej za kwitem prezydującego w tymże Wydziale Instrukcyi wypłacić dysponował.

[Nominacya ob. Leszczyńskiego do Deputacyi indagacyjnej]

RNN..., na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa nominuje ob. Leszczyńskiego do Deputacyi indagacyjnej i onemu pełnienie obowiązków, dla tej Deputacyi przepisanych, wraz z innymi członkami zaleca.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Jabłonowskiemu, Gębarskiemu i Brea[

RNN... ob. księciu Antoniemu Jabłonowskiemu przez wzgląd na wiek podeszły i słabość zdrowia jego na czas dwóchmiesięczny oddalenia się z kraju, także obywatelowi galicyjskiemu Gębarskiemu, niedawno przybyłemu, powrotu do kraju swego, zaś Kazimierzowi Brea wyjazdu do Węgier dozwala i onychże po otrzymanie paszportów do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na żądanie ob. Dangla]

RNN... im więcej ceni przysługi ob. Dangla w założeniu fabryki i zdatność jego, tak użyteczną w rewolucyi kraju, tem go więcej zachęca do kontynuowania tej chwalebnej dla Ojczyzny w usługach dalszych ofiary.

[Rezolucya na żądanie kahału brzeskiego-litewskiego względem uwolnienia od podatków]

RNN..., zainformowaną zostawszy od Wydziału Skarbu, że starozakonni Mośko Boruchowicz, Jankiel Donowicz, Joel Moszkowicz, Moszko Lejzerowicz, z miasta Brześcia Litewskiego, dopraszający się uwolnienia od opłaty nowych podatków i rekrutowego z przyczyny ognia i rabunku, mają już rezolucyę w roku 1790 uzyskaną, uwalniającą ich na lat 10 od podatków dawnych, którą w swoich skutkach Wydział Skarbowy zachowuje, przeto, że Rada kahału brzeskiego-litewskiego od płacenia nowych podatków i poborów tudzież rekrutowego, gdy to składa jedyny fundusz utrzymania wojska i obrony kraju, uwolnić nie może, deklaruje. Co się zaś tycze pretensyów o szkody przez Moskwę poczynione, te po ukończonej wojnie znajdą swoje względy w Rzeczypospolitej.

[Zlecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 200 ob. Wąsowiczowi]

RNN.., mając sobie komunikowany memoryał ob. Wąsowicza, rotmistrza kawaleryi narodowej, Najwyższemu Naczelnikowi podany, przez który doprasza się na utrzymanie siebie z ludźmi pożyczenia z Kasy narodowej czerw. zł. 200, i tej prośby uskutecznienia możność Najwyższy Naczelnik przy zapewnieniu bezpieczeństwa dla Skarbu w rezolucyi swojej wyraża, zleca Wydziałowi swemu, ażeby wzwyż żądaną kwotę czerw. zł. 200 w biletach skarbowych pomienionemu ob. Wąsowiczowi za wziętą od niego asekuracyą, iż punktualnie na Nowy Rok następujący 1795 Skarbowi powróci, i przy zachowaniu biletu ob. Madalińskiego generała-lejtnanta, za tęż pożyczkę zaręczającego, wypłacić rozkazał.

[Odesłanie memoryału ob. księdza Długołęckiego do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego]

RNN... memoryał ob. księdza Długołęckiego, plebana kamieńskiego w ziemi nurskiej, żalącego się, iż przez ogłoszenie uniwersałów Rady, szcze-

gólniej względem zmniejszenia pańszczyzny, ściągnął na siebie nienawiść i prześladowanie od niektórych dziedziców, odsyła do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego z zaleceniem, ażeby ta egzekucyę uniwersałów nakazała, w skargi ob. księdza Długołęckiego weszła, spokojność jego od pogróżek zabezpieczyła i czynić mu krzywdy nie dopuściła.

86

Działo się ... dnia dwudziestego drugiego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odesłanie w żądaniu Kochanowskiego do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego]

RNN... memoryał Jędrzeja Kochanowskiego, żalącego się, iż na podane liczne do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego memoryały względem zabranych onemuż rzeczy rezolucyi pozyskać nie może, odsyła do tejże Komisyi z zaleceniem, ażeby na żądanie rzeczonego Kochanowskiego odpowiedź przyspieszyła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 3.000 dla osób dyplomatycznych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby osób dyplomatycznych rosyjskich, w zabezpieczeniu narodowem zostających, 3.000 złp. z Kasy narodowej za kwitem ob. Franciszka Gautier *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Uwolnienie ob. Sobieskiego od obowiązku dozorcy]

RNN..., gdy ob. Sobieski, komisarz porządkowy ziemi liwskiej, odbywaniem tego urzędowania zajęty, na dozorcę w powiecie kamieńczykowskim do parafii kamienolowskiej przez Komisyę ziemi nurskiej wybrany został, przeto Rada, iż jeden obywatel dwóch obowiązków pełnić nie jest w stanie, ob. Sobieskiego przy komisarstwie ziemi liwskiej zostawując, ażeby Komisya Porządkowa ziemi nurskiej na dozorcę do parafii kamienolowskiej w powiecie kamieńczykowskim innego obywatela, cnotę i zaufanie posiadającego, wybrała, zaleca.

[Uwolnienie ob. Olszyńskiego od obowiązków zasiadania w Komisyi Porządkowej Nurskiej]

RNN... ob. Jana Olszyńskiego, komisarza porządkowego ziemi nurskiej, przez wzgląd podeszłego jego wieku od obowiązków zasiadania w tejże Komisyi uwalnia, a Komisyi ziemi nurskiej wybranie innego obywatela na komisarza, z cnoty i gorliwości znanego, zalecając, że ob. Olszyński, obowiązki komisarza do czasu, póki wybór innego komisarza przez Komisyę nie nastąpi i tegoż wyboru Rada nie potwierdzi, odbywać winien jest, deklaruje.

[Rezolucya na przełożenie Komisyi Porządkowej Stężyckiej z powiatem garwolińskim tak względem stójków, jako i odmiany miejsca Komisyi]

RNN..., urządzenia swojego, stójki i kresy ustanawiającego, dla pewnego ekspedycyów rządowych egzekwowania i przejazdu kuryerów potrzebnego, zmieniać nie mogąc, obowiązuje Komisyę Porządkową ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, ażeby, ściśle trzymając się przepisanych sobie prawideł, stójki wozowe i kresy ciągle utrzymywać kazała i tego przez dozorców w obrębach jurysdykcyi swojej regularnie dopilnowała, a nieposłusznych i z stójek uciekających przykładnie napomniała, zaleca. Co zaś do przesyłania ekspedycyów, to, że rząd przez pocztę, teraz ustanowioną, i przez stójki, jak zręczność będzie wypadać, do Komisyi odsyłać będzie, deklaruje. A że Komisya Porządkowa ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego w swoim raporcie niedogodność w Garwolinie odbywania Komisyi przekłada, a miasteczko Żelechów dogodniejszym, ile na czas jesienny, wskazuje, Rada, do przełożenia Komisyi przychylając się, tejże Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego do miasteczka Żelechowa przenieść się dozwala i, że ob. Tarnowski obowiązki komisarza egzekwować jest winien, deklaruje.

[Uwolnienie ob. Buyny od obowiązku dozorcy]

RNN... ob. Michała Buynę, za dozorcę parafii myszkowskiej przez Komisyę Porządkową ziemi nurskiej wybranego, przez wzgląd podeszłego wieku jego i słabości od tego obowiązku uwalnia, a Komisyi Nurskiej wybranie innego obywatela, z cnoty i gorliwości znanego, zaleca.

[Uwolnienie ob. Goreckiego od zasiadania w Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Goreckiego, uwolnienia od obowiązków zasiadania w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego z powodu utraconego zdrowia dopraszającego się, przychyla się do takowego żądania i pomienionego ob. Góreckiego od dalszego obowiązków, Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego przepisanych, pełnienia uwalnia.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 300.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojenne złp. trzykroć sto tysięcy z Kasy narodowej za kwitem pomienionego Wydziału Potrzeb wojskowych wypłacić dysponował.

87.

Działo się ... dnia dwudziestego trzeciego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 195 dżon zabranych z Warszawy do wojska mężów]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę żon tych mężów, którzy do wojska z Warszawy zabrani zostali, sumę sto dziewięćdziesiąt pięć złp. z Skarbu narodowego za kwitem Deputacyi rachunkowej wypłacić dysponował.

[Odesłanie memoryału miasta Okuniewa do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego końcem roztrząśnienia skargi przeciwko ob. Klickiemu]

RNN... memoryał miasta Okuniewa z użaleniem się na ob. Klickiego dziedzica i Rybińskiego ekonoma, że przez nich do uciążliwej pańszczyzny, opłat i danin różnych są ciśnieni a prócz tego na wielorakie przykrości wystawieni, odsyła Rada do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby rzeczoną skargę roztrząsnęła, uniwersałów Rady względem ulżenia w pańszczyźnie włościanom, ażeby te zupełną egzekucyę miały, pilnowała, a jeżeli się wina w czynionych uciskach i nieulżonej pańszczyźnie okaże, ażeby przewiniających, jako władzy rządowej i Powstaniu Narodowemu opornych do Sądu kryminalnego odesłała.

[Odpowiedź na przełożenie Komisyi powiatu grodzieńskiego, jak ma się w zażaleniach włościan i mieszkańców w dobrach JKM stołowych postąpić]

RNN... Na podane Komisyi Porządkowej powiatu grodzieńskiego przełożenie pod dniem 18 sierpnia 1794 roku w zapytaniu, jak ma postąpić w przychodzących zażaleniach tak od posesorów dóbr ekonomicznych stołowych Jego Królewskiej Mości na włościan o niedopełnienie inwentarzami objętych powinności i na mieszkańców, w miasteczkach ekonomicznych osiadłych, o nieodbywanie przepisanej tymiż inwentarzami robocizny, jako też ze strony włościan i miejskich obywatelów o znaglenie przez dzierżawców do większych posług i nałożonej prywatnie powinności, RNN, odpowiadając, przypomina, iż komisye porządkowe po województwach i powiatach, mając oko na stan rolniczy, od uciążliwości i wszelkich narzutów rządców lub dziedziców zasłaniać włościan powinny, równie do dopełnienia przepisanych inwentarzami powinności oraz winnego posłuszeństwa zwierzchnikom swoim zniewalać mają rolników. Co się zaś ściąga do dóbr ekonomicznych Jego Królewskiej Mości, komisye porządkowe tak prawa Sejmu konstytucyjnego, 1791 roku czerwca 30 dnia zapadłego, a pełnienie powinności w miastach królewskich nakazującego, skutków dostrzegać będą, jako też uniwersału Naj-

wyższego siły zbrojnej Naczelnika, stanowiącego zmniejszenie robocizny, na dniu 7 maja roku bieżącego wydanego, we wszystkiem dopilnować obowiązanemi zostaną i przestępców z jednej lub drugiej strony podług przepisu tegoż uniwersału ukarzą.

[Komunikacya memoryału kahału miasta Międzyrzecza ob. Horainowi]

RNN... memoryał kahału miasta Międzyrzecza, przez przechody wojsk nieprzyjacielskich wyniszczonego, a stąd uwolnienia siebie od przystawienia zastępcy konnego dopraszającego się, komunikuje ob. Horainowi pełnomocnikowi, ażeby tenże, jako bliższy okolic tamtejszych, możność dogodzenia lub nie żądaniu pomienionego kahału rozpoznał.

[Rekwizycya, rygor w przypadku nieuskutecznienia rekwizycyi o podwody na deputacye komisyjne Ks. Mazowieckiego determinująca]

RNN... na doniesienie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego o wyszłych rekwizycyach do deputacyów nurskiej, liwskiej i warszawskiej, względem przystawienia 200 podwód do obozu Najwyższego Naczelnika i tłómaczenie się tejże Komisyi z nieuskutecznionych przez deputacye komisyjne zaszłych rekwizycyi oświadcza, iż podobne opóźnienia i zawody, przez deputacye komisyjne zrządzone, jako skutki oziębłego ducha obywatelskiego przyzwoitą ściągać winny naganę. Jeżeliby zaś i teraźniejsza rekwizycya skutku swego nie otrzymała, sprzeciwiający się onejże że podpadną rygorom, w urządzeniu przez Najwyższego Naczelnika względem komisaryatów przepisanym, deklaruje.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych ugodzenia się z ob. Schadel, Dahlen i Münkenbekiem o broń ludowi rozdaną]

RNN... memoryały ob. Schadla, Dahlena i Münkenbeka, do Rady swej podane, w żądaniu opłacenia broni, ludowi i wojsku za rekwizycyami i asygnacyami ob. Zakrzewskiego, prezydenta miasta Warszawy, w czasie Powstania Narodowego podług przyłączonych dokumentów wydanej, rezolwując, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych w Radzie, aby się z wzmiankowanymi kupcami o wydaną broń obkalkulował i o kwotę wypadającą z pomienionymi obywatelami ugodził się, a gdyby zgoda skutkowaną być nie mogła, onymże wielość sum za poprzedzającem przez nich, jaka im się sprawiedliwie należy, zaprzysiężeniem za ich kwitami opłacił.

[Wyznaczenie ob. Bielakowej wdowie złp. 3.000, to jest czwartej części gaży ob. niegdy Bielaka]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Bielakowej, po zmarłym mężu, generale Bielaku, z trzynaściorgiem dzieci pozostałej wdowy, stosownie do rezolucyi Najwyższego Naczelnika w tej okoliczności wydanej, oświadcza,

iż nim Skarb Rzeczpospolitej będzie w sposobności obmyślenia funduszu w ziemi dla pomienionej ob. Bielakowej, w nadgrodę zasług jej męża tymczasem czwartą część gaży jego, czyli złp. 3.000 rocznie, dla niej przeznacza i kwartałami *decursive* opłacać dysponuje.

[Rezolucya na memoryał ob. Urbanowskiej, kapitanowej wdowy]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Tekli Urbanowskiej, po ległym w boju ob. Antonim Urbanowskim, kapitanie batalionu pułkownika Królikowskiego, pozostałej wdowy, z prośbą o przyzwoite wsparcie do Rady podany, oświadcza: gdy Najwyższy Naczelnik w przepisach swoich, względem funduszu inwalidowskiego wyszłych, przed osiągnieniem onego od komenderującego generała chce mieć złożone zaświadczenie, takowe więc skoro o aktualnej śmierci w boju niegdy kapitana Urbanowskiego pozostała po nim wdowa, ob. Urbanowska, przed Wydziałem Potrzeb wojskowych w Radzie złoży, na funduszu inwalidowskim podług rzeczonych Najwyższego Naczelnika prawideł umieszczoną zostanie.

[Rekwizycya do ob. Sosnowskiego o przystawienie węgli i ludzi 700 do okopów praskich z ziemi stężyckiej]

RNN... Doniesienie ob. Sosnowskiego, pełnomocnika w ziemi stężyckiej i powiecie garwolińskim, względem pospolitego ruszenia, zapaletowania furażu do obozu Najwyższego Naczelnika, wydania i egzekwowania kantonistów i obwieszczenia o przystawianie efektów na potrzeby wojska, przez Wydział Wojskowy w Radzie dnia 13 *praesentis* zarekwirowanych, Rada odebrała, uskutecznienie tego pilności obywatela pełnomocnika poleca. Wyszłe rozrządzenia Najwyższego Naczelnika co do furażów i prowiantów, jako i wyraźne jego zakazy, wzbraniają wojskowym samowładnie, bez paletów, gwałtem obywatelom zabierać, popełniający zatem takowe nieprzyzwoitości, skoro z nazwiska i korpusu doniesionym zostanie, kary zasłużonej nie ujdzie. Dostarczenie zarekwirowanych przez Wydział Potrzeb wojskowych w Radzie tak węgli korcy 1.137, jako też ludzi 700 do fortyfikacyi okopów praskich, jak najspieszniej obywatel pełnomocnik uskutecznić zechce.

[Uwolnienie od zasiadania w Deputacyi ob. Goreckiego i na miejsce jego nominacya ob. Wyssogierda do tejże Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego]

RNN... na miejsce ob. Goreckiego, od obowiązków zasiadania w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego uwolnionego, ob. Tadeusza Wyssogierda, wojskiego preńskiego, nominuje i onegoż po wykonanie przysięgi i pełnienie przepisanych obowiązków do tejże Deputacyi W. Ks. Litewskiego odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Bezpieczeństwa komunikowania Sądowi kryminalnemu wojskowemu regestru osób obwinionych]

RNN..., odebrawszy przyłączone rozporządzenie od Najwyższego Naczelnika, takowe Wydziałowi Bezpieczeństwa przesyła z zaleceniem, ażeby stosownie do dyspozycyi w niem wyrażonych regestr osób obwinionych Sądowi kryminalnemu wojskowemu bezzwłocznie oddał oraz Deputacyę indagacyjną rekwirował, iżby ta nikogo bez wyroku rzeczonego Sądu nie uwalniała i owszem onemuż z uwolnionych dotąd przez siebie osób, gdy o to zapytana będzie, sprawę zdała.

[Ustanowienie Sądu kryminalnego wojskowego z zawieszeniem Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego]

RNN..., odebrawszy przyłączone rozporządzenie od Najwyższego Naczelnika, takowe Sądowi kryminalnemu Ks. Mazowieckiego do wiadomości podaje z zaleceniem, ażeby stosownie do dyspozycyi w niem wyrażonych tenże Sąd papiery swoje, archiwum, tudzież wszelkie informacye, jakichby nowy Sąd kryminalny wojskowy żądać od niego mógł, onemuż nieodwłocznie komunikował.

»Do RNN... Gdy od momentu Powstania Narodowego mniemałem być najpierwszym obowiązkiem moim starać się, by z wytępieniem obcej przemocy wytępiać przedajność, zdradziectwo i wszelkie przeciw Ojczyźnie zbrodnie, widząc zaś, że Sąd, ustanowiony do ukarania winowajców, przez zbyt długie prawnictwa formy nie mógł okazać tak potrzebnego w czasie rewolucyi pospiechu, jużto w przykładnem ukaraniu przekonanych, już w uwolnieniu długo, bez indagacyi, z pozorów tylko więzionych, troskliwy, by niewinni nie cierpieli na zwłoce sprawiedliwości, a źli i niechętni z pobłażania występkom nie nabierali nadziei do knowania nowych zbrodni, zważywszy, mówię, te wszystkie powody, sądzę być powinnością moją ustanowić, co następuje:

1° Gdy z przyczyny nieuchronnej potrzeby ratowania Ojczyzny wszyscy obywatele do pospolitego ruszenia są zawołani, a przez to zawołanie wszyscy uważać się powinni jako żołnierze, gdy nadto stolica Ks. Mazowieckiego otoczona jest wojskiem nieprzyjacielskiem a tem samem każdy mieszkaniec Ks. Mazowieckiego do pospolitej obrony bliżej jeszcze jest obowiązanym, przeto Sąd teraźniejszy kryminalny Ks. Mazowieckiego zawieszam, a na miejsca onego na wszystkie sprawy, które wedle opisu RNN temuż Sądowi przynależały, Sąd kryminalny wojskowy stanowię.

2° Do tego Sądu nominuję: ob. generała-lejtnanta Zajączka, generała-lejtnanta Madalińskiego, generała-majora Taszyckiego, generała-majora Łaźnińskiego, wicebrygadiera Guszkowskiego, pułkownika Górskiego, majorów Bembnowskiego i Maruszewskiego, rotmistrza Rafała Kołłątaja, pułkownika Gaudzickiego.

3° Sędziowie nominowani będą sądzić w komplecie trzech wszystkie sprawy wedle artykułów wojskowych, gdzieby zaś kary stosownej do przestępstwa w artykułach wojskowych nie naleźli, tam postąpią według prawideł, przez RNN na rozmaite stopnie zdrad przeciwko Ojczyźnie postanowionych.

4° Sąd mocen będzie przybrać sobie audytora wojskowego i oskarżyciela publicznego, a wyroki i czynności swoje RNN przez Wydział Sprawiedliwości komunikować będzie.

5° RNN zaleci Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby Deputacya indagacyjna nikogo bez wyroku tego Sądu nie uwalniała i ażeby, zapytana przez tenże Sąd, złożyła przed nim sprawę z uwolnionych osób przez swą indagacyę.

6° Regestr znajdujących się osób obwinionych ma być natychmiast przez Wydział Bezpieczeństwa temuż Sądowi oddany.

7° Wydział Bezpieczeństwa ma śledzić wszelkie osoby Powstaniu Narodowemu przeciwne, związki z nieprzyjacielem utrzymujące, lud fałszywemi wieściami straszące, sprzeciwiające się rządowi, i takowe osoby do Sądu teraz wyznaczonego oddawać.

8° Takowe rozrządzenie moje chcę, aby do wszystkich wiadomości doszło, ażeby każdy obywatel wiedział, że, ile w zdolności mojej jest, staram się utrzymać wszystko w pierwiastkowym powstania duchu i do tego RNN jak najmocniej zachęcam. Nie mogła nasza Ojczyzna zginąć, tylko przez zdrajców zaprzedanych lub podle nieprzyjaciołom jej ulegających, nie może się inaczej podźwignąć, tylko przez wytępienie tak szkodliwych narodowych członków i przez oczywiste dowiedzenie wszystkim, że, równie jak cnota szanowaną, tak zbrodnie i wszelki opór Powstaniu Narodowemu ukarane będą. Dan w głównym obozie pod Mokotowem dnia 23 sierpnia 1794 roku. T. Kościuszko«.

88.

Działo się... dnia dwudziestego czwartego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Lutoszewskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Lutoszewskiego, żądającego umieszczenia siebie napowrót w Deputacyi indagacyjnej, do której przez RZT był nominowany, oświadcza, że w czasie trwającej sprawy ob. Lutoszewskiego pod sądem opisy Deputacyi indagacyjnej i skład osób do niej przez RNN zupełnie przemieniony został i nietylko sam ob. Lutoszewski, ale i inni obywatele, Deputacyę indagacyjną, dawniej przez RZT usta-

nowioną, składający, w teraźniejszej umieszczeni nie są, dla czego deklaruje Rada, że nieumieszczenie ob. Lutoszewskiego w następnej Deputacyi nic sławie jego, przez dekret Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego za nieskazitelną uznanej, uwłaczać nie może, ani powinno.

[Odesłanie memoryału miasta Terespola do ob. Horaina pełnomocnika]

RNN..., memoryał obywateli i mieszkańców miasta Terespola, dnia 19 sierpnia datowany, z prośbą o uwolnienie ich od wydania kantonistów konnych, z 50 dymów przypadających, do Rady podany, zwracając do ob. pełnomocnika Horaina, rekwiruje onego, ażeby takowe żądanie decyzyą swoją, na stan i sytuacyę tamecznych mieszkańców względną, zaspokoić i ułatwić nieomieszkał.

[Odpowiedź na uwiadomienie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego o wydanych rekwizycyach do deputacyów o przystawienie kożuchów dla wojska]

RNN..., odpowiadając na uwiadomienie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, pod dniem 22 *praesentis* datowane, o przesłanych do deputacyów ziem Ks. Mazowieckiego zaleceniach względem zmienienia kożuchów długich, z 5 i 50 dymów wydać się mianych, na kurtki kożuchowe dla wojska donoszące, oświadcza, iż skutku wyszłych w tym względzie rekwizycyów tem pewniej Rada spodziewa się i oczekuje, że Komisya Porządkowa Ks. Mazowieckiego wydanemi obwieszczeniami swemi stosownie do zaszłej Wydziału Potrzeb wojskowych w Radzie na dniu jeszcze 16 *praesentis* rekwizycyi zalecenie Rady uprzedziła.

[Deklaracya względem przystawiania jednego zastępcy z folwarku 10 dymów nieprzenoszącego]

RNN... Z powodu memoryału ob. Stryjewskiego komisarza, przekładającego, iż będąc dziedzicem części tylko wsi, Obręba zwanej, w ziemi nurskiej, powiecie kamienieckim leżącej, dymów cztery posiadając i z nich ofiary złp. 42 opłacając, wszelkie zalecenia rządowe w wydaniu kantonistów pieszych i konnych, w wysłaniu połowy ludności na pospolite ruszenie, dopełnił, oraz jednego człowieka zbrojnego przystawił, pomimo tego jednak odbiera rozkaz komendanta powiatowego, ażeby dwóch zastępców konnych z części przez siebie posiadanej dostawił, choć ta całkowitej wsi, z której dostawienie takowych zastępców przez uniwersał Rady, pod dniem 6 czerwca wydany, nakazane zostało, nie stanowi, a stąd przy złożeniu taryfy dymów wsi Obręba, że w niej 12 części szlacheckich znajduje się i że cztery tylko dymy przez ob. Stryjewskiego są posiadane, dowodzący, uwolnienia siebie od przystawienia dwóch zastępców konnych żądającego, RNN, ułatwiając tak to, jak i temu podobne żądania, a razem i uniwersał swój, pod dniem 6 czerwca wydany, do tego punktu deklarując, stanowi, iż gdy

przystawienie zastępców dwóch konnych z całkowitej wsi uchwalone zostało, przeto do tego obowiązku posiadacze części takowych, włościan mających, jednejże wsi z osobna pociągani być nie mogą, ale każdy z nich, pod którego posiadaniem aż do 10 dymów znajduje się, jednego zastępcę konnego, który zaś więcej jak 10 dymów posiada, dwóch zastępców konnych przystawić jest obowiązanym, z tem wszelako objaśnieniem, iż gdzie mniej dymów gruntowych włościańskich, jak dziesięć, przez jednego dziedzica jest posiadanych, tam na wystawienie jednego konnego zastępcy tylu dziedziców składać się powinno, ile grunta przez nich posiadane 10 dymów włościańskich wynosić będą.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 30.000 złp. dla Korpusu kadetów]

RNN... za przełożeniem obywatelów zastępców, do wejrzenia w stan Korpusu kadetów przez Radę wyznaczonych, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby tak za zaległość dwóchmiesięczną tegoż Korpusu, jako i na dalsze jego gospodarstwo 30.000 złp. z Kasy narodowej za kwitem ob. Wodzińskiego, teraz Korpusem tym komenderującego, wypłacić dysponował.

89.

Działo się ... dnia dwudziestego piątego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Wyznaczenie złp. 1.500 dla ob. Korzeniewskiego rotmistrza pensyi rocznej]

RNN... Uskuteczniając zalecenie Najwyższego Naczelnika, na dniu 22 *praesentis* dane, aby ob. Korzeniewskiemu, rotmistrzowi pułku 5, przez wzgląd wiernych jego przez lat 30 w wojsku Rzeczpospolitej usług na wyżywienie do śmierci żony i familii część ziemi, złp. 1.500 intraty rocznej wynoszącą, wyznaczyć, gdy przez urządzenie swoje fundusz dóbr narodowych na umorzenie biletów skarbowych przeznaczyła i termin przedaży dóbr takowych w przeciągu trzech miesięcy przez uniwersał swój, dnia 13 miesiąca teraźniejszego zaszły, udeterminowała, przeto RNN, stosując się do woli Najwyższego Naczelnika, oraz fundusz pewny wspomnianemu ob. Korzeniewskiemu zabezpieczając, stanowi, iż ob. Korzeniewski sumę złp. 1.500 corocznie mieć sobie będzie do życia ze Skarbu Rzeczpospolitej wypłacaną, a to rachując od daty 1 września roku teraźniejszego kwartałami *anticipative*.

90.

Działo się ... dnia dwudziestego szóstego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Rekwizycya do Magistratu o przystawienie fiakier pod rannych]

RNN... rekwiruje Magistrat miasta Warszawy, ażeby niezwłocznie wydał do trzymających fiakry urzędownie, iżby ci rzeczone fiakry przystawili natychmiast do obozów, a to dla użycia ich na przewożenie rannych w czasie potrzeby.

[Odesłanie żądania ob. Orłowskiego do Wydziału Potrzeb wojskowych względem rozdziału chorych wenerycznych od rannych i ich w szpitalu świętego Łazarza lokowania]

RNN..., odebrawszy od ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, żądanie, ażeby chorzy weneryczni z lazaretów wojskowych oddzieleni i do szpitala świętego Łazarza przeprowadzeni zostali, tudzież, ażeby dla tegoż szpitala dostarczony został sposób utrzymania pomienionych chorych, odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych, iżby oboim tym żądaniom niebawnie i skutecznie zaradził, a co w tej mierze za środki przedsięweźmie, zaraz o tem ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, uwiadomił.

[Zalecenie Wydziałowi Instrukcyi o umieszczenie odezwy Króla Jegomości w gazecie »Rządową« zwanej]

RNN..., ponieważ na tem najwięcej zależy, ażeby opinia w publiczności na samych tylko dowodach, cechę autentyczności na sobie noszących, gruntowała się, przeto zaleca Wydziałowi Instrukcyi, ażeby redakcyi gazety, »Rządową« z powodu donoszenia w niej o czynach rządu nazywającej się, nakazał umieszczenie w tej gazecie odezwy Króla JMci, w dniu dzisiejszym do RNN przysłanej.

[Odpowiedź na notę Magistratu warszawskiego względem przemiany koszul i t. d. dla wojska na pieniężną składkę]

RNN..., odpowiadając na notę Magistratu miasta Warszawy, proszącego, ażeby naznaczone dla wojska wydanie koszul, butów, sukman i kożuchów na pieniężną składkę przemienione zostało, deklaruje, że gdy dla zbliżającej się przykrej pory jesiennej wojsko rychłego i niezwłocznego opatrzenia potrzebuje, Magistrat miasta Warszawy winien jest najusilniejszego dołożyć starania, iżby pomienione efekta w naturze, ile można, przez obywatelów wystawione zostały. A co do składki pieniężnej, rozumie Rada, iż nietrudno powinno być Magistratowi wynaleźć i ustanowić liwranta, któryby za tęż składkę (jeżeliby ją Magistrat ustanowił) zatrudnił się nieba-

wnem przystawieniem niedostarczających efektów u obywatelów mieszkańców warszawskich.

[Odesłanie memoryału ob. Kownackiego do Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... memoryał ob. Kownackiego, dyrektora fabryki broni, względem opłacania fabrykantów w części gotowizną, w części biletami skarbowymi odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych i do Wydziału Skarbu, ażeby te dwa Wydziały łącznie z sobą żądanie pomienionego dyrektora fabryki skutecznie i niebawnie załatwić starały się.

[Odesłanie memoryałów Lipnickiego, Gąsiorowskiego, not Komisyi ekonomicznej Jego Królewskiej Mości i Deputacyi ratunkowej do Wydziału Skarbu]

RNN... memoryał ob. Lipnickiego, proszącego o zatrzymanie siebie przy funkcyi komisarskiej w starostwie mielnickiem, drugi memoryał ob. Gąsiorowskiego, wydania dwóch papierów własnych, niegdy Rogozińskiemu powierzonych, żądającego, notę Komisyi ekonomicznej skarbu Jego Królewskiej Mości, o wypłacenie dwóch rat miesięcznych zaległych podaną, i notę Deputacyi ratunkowej, przekładającej, ażeby opłata dla niewiast, koszule szyjących, w gotowiźnie uskuteczniona być mogła, odsyła do Wydziału Skarbu i razem rekwiruje tenże Wydział, ażeby Dyrekcyi biletów skarbowych prędkie przyspieszenie papierów zdawkowych zalecił.

[Odpowiedź na żądanie ob. Zaczkowskiego konduktora]

RNN... ob. Zaczkowskiemu, żądającemu wypłacenia sobie zaległej pensyi złp. 2.500 za funkcyę konduktora przy Komisyi policyi, przez 5 kwartałów odbywaną, odpowiada, że gdy dla ścisnących i nagłych potrzeb publicznych wszystkie zaległości w Skarbie są zatrzymane, przeto i ob. Zaczkowski szczęśliwszych czasów Ojczyzny czekać powinien.

[Odpowiedź na memoryał ob. Dobrowolskiego]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Dobrowolskiego deklaruje, że na danej sobie przez Wydział Skarbowy rezolucyi przestać powinien.

[Odesłanie prośby o wsparcie księdza Jaszewskiego do Magistratu warszawskiego]

RNN... prośbę księdza Jaszewskiego, rektora szpitala generalnego warszawskiego, o wsparcie onegoż odsyła do Magistratu miasta Warszawy, ażeby potrzeby rzeczonego szpitala roztrząsnął i Radzie opinię swoją w tej okoliczności przysłał.

[Odpowiedź na memoryał ob. Dangla]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Dangla, żądającego powtórnie wydania sobie paszportu, odsyła onegoż do pierwszej rezolucyi swojej, pod dniem 21 tego miesiąca zapadłej.

[Uwolnienie ob. Staniszewskiego od zasiadania w Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej]

RNN... ob. Michała Staniszewskiego od obowiązków zasiadania w Komisyi Łomżyńskiej przez wzgląd defektu jego uwalnia, nie wprzód jednak, aż inny na miejscu jego obranym zostanie, co rzeczonej Komisyi uskutecznić zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych użycia dzwonów na potrzebę wojskową]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby na mocy poprzednich rekwizycyi dzwony kościelne użył na potrzebę wojskową, nie zostawując przy kościele każdym, jak tylko sygnaturkę i dzwon jeden średni, ku czemu stosowne do komisyów porządkowych względem przystawienia rzeczonych dzwonów wydać urządzenia tenże Wydział nieomieszka.

[Wyznaczenie do Deputacyi komisyjnej warszawskie osób do kompletu jej]

RNN... do zupełnego kompletu Deputacyi komisyjnej warszawskiej życzone i na liście od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego specyfikowane osoby, jako to: ob. Wiktora Okęckiego, Romana Rogowskiego, Stanisława Bystrzyckiego, Jana Zambrzyckiego, Onufrego Łoskiego, księdza Balewicza proboszcza żbikowskiego, Stanisława de Tylli, Aleksego Puchałę, Wiktoryna Hermana, wyznacza i, ażeby ci obywatele po wykonanej na obowiązki komisarzów przysiędze natychmiast do egzekucyi powinności komisarskich przystąpili, obowiązuje.

91.

Działo się ... dnia dwudziestego siódmego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Zaświadczenie przez Radę poważania prac obywatelskich Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... odebrała od Wydziału Bezpieczeństwa dokładne zdanie sprawy z czynności jego, stosownej do rekwizycyi, przez Sąd wojskowy na dniu 25 miesiąca bieżącego sierpnia wydanej, i dlatego zaświadczenie ciągłego swego poważania prac obywatelskich dla osób, Wydział ten składających, w protokóle swoim umieszcza.

[Odesłanie żądania Deputacyi rewizyjnej papierów względem zamiany miedzi rosyjskiej na bilety skarbowe do Wydziału Skarbu]

RNN... żądanie Deputacyi, do rewizyi papierów wyznaczonej, na dniu wczorajszym do Rady podane, z prośbą zamienienia na bilety skarbowe

złp. 173 groszy 10, które miedzią rosyjską, kursu przyzwoitego niemającą, z Kasy narodowej na dopełnienie tysiąca złp., przez rezolucyę Rady na wydatki jej przeznaczonego, miała sobie wyliczone, odsyła po załatwienie do Wydziału Skarbowego.

[Odpowiedź na raport Deputacyi Centralnej Litewskiej względem jej lokacyi]

RNN... raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, pod dniem 24 tego miesiąca z Grodna pisany, odebrała przez ob. Wyssogierda. Wyrazy przeszłej rezolucyi Rady, pod dniem 20 *currentis* wyszłej, powinny zaspokoić troskliwość Deputacyi względem jej lokacyi: nie masz tam koniecznie, ażeby w Grodnie lokować się nie wolno było, ale raczej, że Deputacya sama, bliższa i wiadomsza okoliczności, miejsce najdogodniejsze dla siebie najlepiej obrać potrafi; nie zostaje więc Deputacyi, jak tylko znosić się w tej mierze z komenderującym wojskiem litewskiem, a wzajemne z nim porozumienia się wskazywać będą Deputacyi potrzebę czyli zostania na miejscu teraz obranem, czyli odmienienia onegoż. Rada pisała już do ob. Prozora, pełnomocnika, i obywatela Tyzenhauza, członka Deputacyi, i ma ufność, że rzeczy, z karbów swych wyszłe, wrócą się do nich, tak dalece, że Deputacya Centralna nie będzie więcej doznawać żadnych oddziałów, ale, łącznie na dobro ogólne pracując, odpowie tym wielkim celom, jakimi są — wybawienie Ojczyzny. Wypada tylko, ażeby Deputacya najspieszniejsze wydała urządzenia, iżby się dosyć działo potrzebom wojska, o które od komendanta onychże rekwizycye przychodzić będą.

[Odpowiedź na memoryał ob. Wężyka]

RNN... Na podany memoryał ob. Michała Wężyka w żądaniu, aby dekret Sądu burmistrzowskiego cyrkułu IV w pretensyi komornego, przysądzający czerw. zł. 95 złp. 2 gr. 15 dla Wężyków na majątku generała Miączyńskiego, to jest na lokacyi wina i oliwy, piwa angielskiego i dalszych sprzętów, u ob. Teresy Miączyńskiej, żony, znajdujących się, a które przez Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego spisane i zapieczętowane zostały, do egzekucyi był przywiedziony i ob. Wężykowi należność powrócona była, RNN odpowiadając, jako w sprawie o komorne i w rzeczy opłacenia podatku do Skarbu ponależnego dekret Sądu burmistrzowskiego cyrkułu IV, na dniu 13 czerwca 1794 roku oczewiście zapadły, utwierdza i Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego zaleca, ażeby licytacyę składu win, piwa angielskiego, oliwy i dalszych sprzętów własnych generała Miączyńskiego, u żony ob. Teresy Miączyńskiej znajdujących się, a przez Komisyę Porządkową spisanych i opieczętowanych, dopełnić starała się. Takowa licytacya w przytomności oficyalisty skarbowego sposobem zwyczajnym za obwieszczeniem publiczności jak najprędzej uskutecznioną być powinna z warunkiem, iż z masy zebranych pieniędzy za sprzedane efekta po opłaceniu

sumy, za komorne ob. Wężykom dekretem zasądzonej, reszta pozostałych pieniędzy, jeżeliby się okazała, w kancelaryi Wydziału Skarbowego w RNN złożoną będzie do czasu nastąpić mającego od Sądu kryminalnego wyroku względem osoby Miączyńskiego generała i jego majątku.

[Deklaracya względem wydawania ekstraktów z akt marszałkowskich w interesach komornianych]

RNN... na przełożenie ob. Józefa Domańskiego, rozrządzającego kancelaryą jurysdykcyi marszałkowskiej w zapytaniu, jeżeli na wielorakie rekwizycye od obywatelów o wydanie ekstraktów do spraw komornianych, po sądach burmistrzowskich odchodzących, może chęciom obywatelskim i potrzebom ekstraktów dogodzić, RNN deklaruje, iż gdy sąd komorniany po cyrkułach miasta Warszawy dopuszczony został, zatem stosownie do tegoż sądu wydawanie potrzebnych tranzakcyi w ekstraktach z kancelaryi jurysdykcyi marszałkowskiej obywatelom żądającym, od tegoż ob. Józefa Domańskiego wzbronione być nie powinno.

92.

Działo się ... dnia dwudziestego ósmego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Rekwizycya do Magistratu warszawskiego o dostawienie cyrulików do lazaretów wojskowych]

RNN... rekwiruje Magistrat miasta Warszawy, ażeby zalecił cyrulikom, iżby ci subalternów swoich do lazaretów wojskowych, a szczególniej do lazaretu gwardyi pieszej koronnej niezwłocznie dostawić starali się końcem skuteczniejszego chorych i rannych opatrzenia.

[Odesłanie memoryału ob. Prochenkiewicza do Komisyi Porządkowej Podlaskiej]

RNN... memoryał ob. Stanisława Prochenkiewicza, z zaskarżeniem ob. Kobylańskiego, rotmistrza parafii paprockiej w województwie podlaskiem, o czynione różne bratu jego przykrości podany, odsyła po załatwienie do Komisyi Porządkowej.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu zamienienia zaręczeń na bilety skarbowe dla milicyi warzawskiej wydane]

RNN..., rezolwując żądanie miasta Warszawy, ażeby z sumy 50.000 złp., od Wydziału Skarbowego na utrzymywanie milicyi zaręczeniami skarbowemi wypłaconej, 20.000 na bilety skarbowe pomniejsze zamienione być mogły, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby takowe żądanie rzeczonego miasta Warszawy załatwił.

[Pozwolenie wyjazdu do Galicyi ob. Sołtykowi i księdzu Moszczyńskiemu]

RNN... ob. Maciejowi Sołtykowi i księdzu Wincentemu Moszczyńskiemu pozwala wyjazdu do Galicyi na miesiąc jeden, za zwykłą jednak opłatą, stosownie do prawideł, dla Deputacyi paszportowej przepisanych, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 30.000 złp. na utrzymanie ludzi przy okopach stojących]

RNN... na przełożenie Magistratu miasta Warszawy, że suma, od Rady dla pilnujących okopów, jako też pod Zegrzem i pod Zbytkami będących obywateli wyznaczona, już wydaną została, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby 30.000 złp. z Kasy narodowej wypłacić nakazał za kwitem ob. Zakrzewskiego, jako prezydenta miasta tego, którego rekwiruje, ażeby jak najściślej dopilnować starał się, iżby stosownie do zamiarów Rady, pilnującym okopów ulgę przynieść pragnącej, rzeczone pieniądze nie innym, jak tylko istotnie potrzebnym rozdawane były.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 60.000 dla Króla]

RNN..., odpowiadając na notę Komisyi ekonomicznej skarbu Jego Królewskiej Mości, gdy dotąd między Deputacyą Centralną W. Ks. Litewskiego a ekonomiami królewskiemi w Litwie obrachunek nie nastąpił, z któregoby wielość podatków i poborów, z pensyi Króla Jego Mości stosownie do układów, między Komisyą Jego ekonomiczną a Wydziałem Skarbu nastąpionych, potrącić się mająca, w pewnej kwocie determinowaną być mogła, przeto zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby tymczasowie na rzecz takowej pensyi, od 1 czerwca roku bieżącego rachować się mającej, 60.000 złp. z Kasy narodowej, za kwitem Komisyi ekonomicznej skarbu Jego Królewskiej Mości do przyszłego porachunku zapłacić dysponował.

93.

Działo się ... dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Uwolnienie osób, w Wydziale Potrzeb wojskowych, Dyrekcyach menniczej i biletowej pracujących, od wart municypalnych]

RNN..., pragnąc ułatwić pośpiech w robotach, do Wydziału Potrzeb wojskowych, Dyrekcyi biletów skarbowych i Dyrekcyi menniczej ściągających się, stanowi, ażeby pomieniony Wydział i Dyrekcye, tak biletowa, jako i mennicza, podali do Magistratu miasta Warszawy listę potrzebowanych przez siebie rzemieślników, Magistratowi zaś zaleca, ażeby osobom, w tejże liście

wyrażonym, dał zaświadczenia, za któremi od wszelkich powinności wojskowych wolnemi być mają, i dlatego tak komendantów cyrkułowych, jako i ich podkomendnych ostrzeżonych mieć chce, iżby mających takowe zaświadczenia brać na okopy lub do odbywania wart pociągać nie ważyli się pod surowością kar, w przypadku sprzeciwiania się ściągnąć się przez nich mogących, którąto rezolucyę Wydziałowi Potrzeb wojskowych, Dyrekcyom biletowej i menniczej oraz Magistratowi miasta Warszawy komunikować zaleca.

[Rezolucya na notę ob. Karwowskiego względem uwolnienia go od przystawienia zastępców konnych]

RNN..., rozwiązując przesłaną notę generała-majora Karwowskiego, w której od przystawienia kantonistów i zastępców z folwarków dubiażyńskiego, zubowskiego, putyskiego i Dorohatyńki wymawia się z powodu, iż już 8 szeregowych, 15 kozaków i 5 konnych strzelców do wojska z własnej chęci przystawił, deklaruje, iż takowe przystawienie było przyzwoitym przykładem w obywatelstwie, jako od generała-majora, a gdy to, co się dla Ojczyzny w ofierze daje, jako będące raz darem, drugi raz za dopełnienie obowiązków, z ustaw rządowych wypływających, poczytane być nie powinno, przeto zaleca Komisyi Porządkowej Bielskiej, ażeby względem rzeczonych folwarków rozporządzenia tak Najwyższego Naczelnika, jako i uniwersały Rady, co do przystawienia zastępców, rekrutów pieszych i konnych wydane, dopełnić starała się.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 100.000 dla Wydziału Żywności]

RNN... na przełożenie Wydziału Żywności zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby złp. sto tysięcy z Kasy narodowej rzeczonemu Wydziałowi Żywności i za jego kwitem wypłacić dysponował.

[Rekwizycya do Wydziału Skarbu o wygotowanie biletów mniejszych skarbowych]

RNN... rekwiruje Wydział Skarbu, ażeby Dyrekcyę do biletów skarbowych wezwał i z nią najdogodniejsze przedsięwziął środki, przez któreby bilety na mniejsze sumy jak najspieszniej wystawione być mogły.

[Zwrócenie ob. Ciemniewskiego do Komisyi Ks. Mazowieckiego]

RNN... na przełożenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego ob. Andrzeja Ciemniewskiego zwraca do rzeczonej Komisyi i onemu pełnienie obowiązków przepisanych wraz z innymi komisarzami poleca.

[Zalecenie Deputacyi rewizyjnej wydania dokumentu ob. Dzierzbickiej]

RNN..., przychylając się do opinii Wydziału Skarbu, zaleca Deputacyi

rewizyjnej, ażeby ob. Teofili Dzierzbickiej dokument, pod dniem 20 czerwca roku 1780 przez Kossakowskiego, pisarza naówczas litewskiego, względem ustąpienia intrat ze starostw wartelskiego i podstawelskiego dany, za rewersem tejże ob. Dzierzbickiej wydała i takowy rewers w archiwum Deputacyi swojej zachowała.

[Odpowiedź na memoryał ob. Bobickiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Kaspra Bobickiego co do żądanego przez niego uwolnienia od przystawienia dwóch zastępców konnych odsyła onegoż do rezolucyi ob. Stryjewskiemu w podobnemże zapytaniu przez siebie pod dniem 24 miesiąca i roku bieżących danej, a co do żądania uwolnienia go od obowiązków komisarstwa i dozoru, łącznie teraz odbywanych, gdy te powinności nie inaczej mogą być sprawowane dokładnie i z użytkiem publicznym, tylko oddzielnie, przeto deklaruje, iż ob. Kasper Bobicki zostać się ma przy obowiązkach komisarza, a Komisya Porządkowa Nurska innego dozorcę obrać powinna, czego dopełnienie Komisyi zaleca.

[Pozwolenie użycia galarów na ziemne koszary]

RNN..., na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy pozwala użyć galarów, z żyta austryackiego zakupionego pozostałych, na uformowanie ziemnych koszarów dla milicyi municypalnej i oświadcza przyjąć do Skarbu narodowego koszt, jaki wystawienie pomienionych koszar pociągnie za sobą, a to końcem ulżenia ile możności w niewygodach rzeczonej milicyi municypalnej, złożonej z tychże samych obywateli, którzy jak do zrzucenia przemocy w dniach 17 i 18 kwietnia przyłożyli się, tak również dowody chęci w utrzymaniu odzyskanej przez siebie wolności dawać nie przestają.

[Odpowiedź na memoryał ob. Piwońskiego i Suchodolskiego]

RNN..., na podany memoryał ob. Sebastyana Piwońskiego i Wawrzyńca Suchodolskiego w zażaleniu na ob. Domańskich o przebór kantonistów, zabranie gwałtowne ludzi i dalsze krzywdy, przez ob. Domańskiego, rotmistrza parafii prostyńskiej, udziałane, odpowiadając, RNN całą pretensyę ob. Piwońskiego i Suchodolskiego odsyła po rozpoznanie do Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej z zaleceniem, aby taż Komisya, zniósłszy się z ob. Urbańskim, generał-majorem ziemi drohickiej, jako o akcye rotmistrza do generał-majora należącego, podług podanych sobie prawideł zaradzić i sprawiedliwość niezwłocznie domierzyć starała się.

[Odpowiedź na notę Komisyi Drohickiej względem przemiany miejsca dla Sądów kryminalnych podlaskich]

RNN..., odpowiadając na notę, w której Komisya Porządkowa ziemi drohickiej żąda przemiany miasta Bielska, na Sądy kryminalne województwa podlaskiego przeznaczonego, na miasto Brańsk, jakoby obywatelom wszystkich trzech ziem dogodniejsze, RNN, odwołując się do przepisu w organi-

zacyi sądów kryminalnych, miasto stołeczne każdego województwa pod bokiem Komisyi Porządkowej na też Sądy determinującego, oświadcza, iż na żądaną przemianę miejsca dla Sądów kryminalnych województwa podlaskiego zezwolić nie może.

[Odpowiedź na memoryał ob. Sienkiewicza]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Antoniego Sienkiewicza, żądającego od RNN zalecenia do administracyi upadłych banków wypłacenia mu kwoty czerwonych złotych sto, z kapitału jego uwięzionego dziewiątą część wynoszącej, niemniej dopraszającego się o wyznaczenie deputacyi, któraby wejrzała w czynności administracyi, gdy w odpowiedzi administracyi rzeczonej, do Wydziału Sprawiedliwości podanej, okazuje się, że taż administracya dla ustałych dochodów masy nie jest w stanie dla żadnego z wierzycielów Tepperowskich czynić pożyczki, zaczem RNN oświadcza, iż żądania ob. Antoniego Sienkiewicza co do okoliczności pożyczki sumy uskutecznione być nie mogą; a co się ściąga do prośby wyznaczenia Deputacyi do wejrzenia w czynności administracyi upadłych banków, RNN takową prośbę do czasów spokojniejszych odkłada.

94.

Działo się ... dnia trzydziestego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Rezolucya na raport ob. Prozora względem miejsca urzędowania Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... Z powodu odebranego raportu od ob. Prozora, pełnomocnika, o rozdwojonych członkach Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego w Grodnie i Kownie zniosła się Rada z Najwyższym Naczelnikiem i z rezolucyi, od niego odebranej, uwiadamia Deputacyę, iż odpowiedź swoją, pod dniem 27 miesiąca teraźniejszego w tej mierze Deputacyi przesłaną, we wszystkiem chce mieć stałą i ściśle wykonaną. Nie przestaje Rada przytem polecać Deputacyi, ażeby tak względem determinacyi miejsca jej urządzenia i jego bezpieczeństwa, jako też względem opatrzenia potrzeb wojskowych, ciągle z generałem komenderującym znosiła się.

[Wyznaczenie Komisyi z osób pięciu po ziemiach do rozpoznania kwitów za furaże, przez komendy wojskowe obywatelom dawanych]

RNN..., odbierając od komisyi porządkowych doniesienia o zachodzących od obywatelów zaskarżeniach, że kwity na wydawane wojsku Rzplitej furaże i inne wojskowe efekta w podatkach publicznych nie są przyjmowane, a chcąc każdemu wymierzyć sprawiedliwość, zaleca komisyom porząd-

kowym województw, ziem i powiatów, aby one, każda *respective* swego województwa i ziemi lub powiatu, z pośrodka siebie osób pięć do rozpoznania kwitów i obrachowania należytości obywatelom, za wydane wojsku Rzplitej furaże przychodzącej, wyznaczyły, którzy wyznaczeni podług prawideł niżej przepisanych dzieło im polecone nieodwłocznie zacząć i dopełnić mają.

1° Wyznaczeni komisarze wydadzą do obywatelów swojego województwa, ziemi lub powiatu swoje obwieszczenia, aby ciż z kwitami na wydane furaże wojsku w przeciągu miesiąca jednego od daty obwieszczenia przed nimi stawali, też kwity okazali, pod upadkiem w pretensyi ich do Skarbu za wydane wojsku furaże, gdyby się na terminie nie stawili.

2° Kwity na wydane wojsku Rzplitej furaże i inne wojskowe efekta, za wyraźnymi ordynansami generałów komenderujących lub komendantów oddzielnych dywizyi, ordynansami generałów komenderujących upoważnionych, oraz za paletami komisarzów Wydziału Żywności, przy korpusach wojska Rzplitej będących, tudzież za paletami komisyów porządkowych nastąpione, przyjętymi być mają.

3° Inne zaś kwity, przez wojskowych wydane, dotąd przyjętymi być nie powinny, dopókąd zaświadczeniem generałów komenderujących autoryzowanymi nie będą, iż są za istotnie przystawione dla ich komend furaże wydane.

4° Likwidatorowie, od komisyów porządkowych wyznaczeni, należytość z kwitów przyjętych podług taksy, w swojem województwie, ziemi i powiecie w czasie wydania furażów byłej, dla obywatelów wyrachują i tej likwidacyi, oraz nieprzyjętych i przyjętych kwitów protokół jeden w archiwum komisyi swojej porządkowej złożą, drugi do Wydziału Skarbu w RNN odeślą. Wydział Skarbowy w RNN, odebrawszy takową likwidacyę, na zapłacenie należytości obywatelom bilety skarbowe do komisyi porządkowych prześle, którymi komisye porządkowe obywatelów w ich należytościach zaspokoją i z zaspokojenia kwity tychże obywatelów do Wydziału Skarbowego w RNN prześlą.

5° Co do Litwy podobnież komisye porządkowe, podług powyższych opisów protokóły należytości podług taksy, tudzież likwidacyi furażów, oraz przyjętych i nieprzyjętych kwitów sporządziwszy, jeden w archiwum komisyi porządkowej złożą, drugi do Wydziału Skarbowego Deputacyi Centralnej odeślą, a Deputacya Centralna, ogólne sumy, na każde województwo i powiat przypadające, z protokółów wyrachowawszy, gdy uwiadomi Wydział Skarbowy w RNN, jaka należytość przypada do zapłacenia dla obywatelów litewskich za przystawione furaże, natenczas tenże Wydział bilety skarbowe do Deputacyi Centralnej prześle, którymi komisye porządkowe w Litwie obywatelów w ich należytościach zaspokoją i z zaspokojenia kwity tychże obywatelów do Wydziału Skarbowego Deputacyi Centralnej prześlą.

[Zapisanie wdzięczności ob. Giżyckiemu za uczynioną ofiarę]

RNN... Ponieważ ob. Antoni Giżycki, wyznaczony przez wydziały Potrzeb wojskowych i Żywności komisarz, podał oświadczenie, iż wszelkich nadgród za usługi, jako i wydatków podróżnych, przez siebie łożonych, odstępuje dla Ojczyzny, przyrzekając nadto dla kosynierów obozu Najwyższego Naczelnika sto koszul, sto sukman, sto par butów w przeciągu dwóch tygodni w ofierze przystawić, przeto Rada za takowy czyn obywatelski wdzięczność w protokóle czynności swych dla rzeczonego ob. Giżyckiego zapisuje.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 40.000 dla Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na utrzymanie jeńców i więźniów, tudzież inne rzeczonego Wydziału potrzeby, złp. czterdzieści tysięcy z Kasy narodowej za kwitem prezydującego w pomienionym Wydziale Bezpieczeństwa zapłacić dysponował.

[Pozwolenie ob. Przeciszewskiemu oddalenia się od swych obowiązków na czas dwuniedzielny]

RNN..., przychylając się do przełożenia ob. Franciszka Przeciszewskiego, regenta Wydziału Porządku w Radzie, z przyczyny zaszłej śmierci ojca swojego i choroby matki pozwolenia oddalenia się od swych obowiązków końcem urządzenia opieki nad małoletnimi, bracią swymi, dopraszającego się, onemuż na czas dwuniedzielny oddalić się od swych obowiązków pozwala.

[Wyznaczenie ob. Ślaskiego do Deputacyi indagacyjnej]

RNN... z powodu zalecenia Najwyższego Naczelnika ob. Jana Ślaskiego do Deputacyi indagacyjnej wyznacza i onemuż pełnienie obowiązków wraz z innymi członkami, dla tejże Deputacyi przepisanych, zaleca.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Krügerowi, Tomaszewskiemu i Ślaskim]

RNN... ob. Krügerowi i Tomaszewskiemu na sześć niedziel, a Janowi Ślaskiemu na niedziel cztery z kraju, a ob. Józefowi Ślaskiemu do dóbr jego wyjazdu pozwala i po zyskanie paszportów onychże do Wydziału Bezpieczeństwa za dopełnieniem warunków, dla Deputacyi paszportowej przepisanych, odsyła.

[Urządzenie względem sprzedaży dóbr narodowych]

RNN..., przywodząc do skutku prawo 1792 roku 26 kwietnia Sejmu konstytucyjnego ustanowione, na wieczystą sprzedaż królewszczyzny przeznaczające, a to dla rychłego Skarbu publicznego zasilenia i nieuchronnym

wydatkom dogodzenia od powstania w ciągu wojny zostającego narodu, oraz stosując się do uchwały swojej, monetę papierową stanowiącej, a na zabezpieczenie biletów skarbowych hipotekę na dobrach narodowych, pod własność narodu teraz i w przyszłym czasie należących, rozciągającej, na umorzenie zaś takowych biletów sprzedanie dóbr narodowych na rok jeden najmniej za 10 milionów i następnie co rok w takowej wielości aż do zupełnego biletów skarbowych umorzenia determinującej, dnia 8 miesiąca czerwca roku teraźniejszego zaszłej, tudzież uskuteczniając rezolucye, pod dniem 11 i 13 sierpnia zapadłe, monety zdawkowej papierowej za sześć milionów stanowiące, w których oświadczono jest, iż dóbr narodowych za pięć milionów wybicie za trzy miesiące następować ma, z tych przeto powodów dobra do sprzedaży przeznacza, najprzód te, które w aktualnej teraz administracyi skarbowej, bądź w Koronie, bądź w Litwie zostają, lub w późniejszym czasie pod tęż administracyę skarbową przyjdą. Gdyby zaś na wyprzedanie najmniej za dziesięć milionów w roku dóbr, w administracyi skarbowej zostających, nie wystarczało, będą wzięte następnie do zbycia dobra narodowe, w administracyi Skarbu nie zostające, losem wyciągnięte, trzymając się sposobu, jaki jest w konstytucyi 1792 roku w artykule 4, paragrafie 3, opisany. Ponieważ zaś RNN przez rezolucyę swoją, na dniu 13 miesiąca teraźniejszego zapadłą, przedaż dóbr narodowych na dzień 1 miesiąca grudnia roku teraźniejszego w Warszawie przeznaczyła, przeto podobną sprzedaż dóbr narodowych Deputacyi Centralnej Litewskiej w Wilnie, lub gdzie się ta agitować będzie, na dzień 1 miesiąca marca roku przyszłego 1795 determinuje, i tak co trzy miesiące po upłynionym każdym terminie alternatą, raz w Warszawie, drugi raz przy Deputacyi Centralnej Litewskiej, wyprzedanie dóbr narodowych aż do zupełnego biletów skarbowych umorzenia odprawiać się ma. Chcąc zaś tak pierwszego, jako i drugiego rodzaju dobra narodowe najzyskowniej dla Skarbu sprzedać, oraz aktualnym ich posesorom sprawiedliwość za dożywocia i przywileje należną zapewnić indemnizacyą, a dla niemożności dopełnienia w czasie teraźniejszym wszystkich artykułów konstytucyi 1792 roku, o sprzedaży królewszczyzn podanych, niektóre zachodzące odmiany wyjaśniając i łatwiejszą urządziwszy do podania dóbr na licytacyę egzekucyę, następujące dla Wydziału Skarbowego przeznacza prawidła:

1° Wydział Skarbowy, oznaczywszy dobra narodowe do sprzedania, obwieścić winien będzie komisyę porządkową tego województwa lub powiatu, w którym dobra leżą, aby do uczynienia lustracyi i sporządzenia takowych dóbr inwentarza wybrała w pomoc Wydziałowi Skarbowemu lustratorów. Komisya porządkowa, o tem uwiadomiona, natychmiast wezwać powinna lustratora, na przeszłych wolnych sejmikach Sejmu konstytucyjnego do takowego dzieła obranego, i drugiego obywatela z swojego województwa,

cnotą i gorliwością znanego, dobierze, lub gdzieby się takowy nie znajdował dawnej egzekucyi lustrator, albo dla słabości zdrowia od posługi publicznej wymawiał się, ma nieodwłocznie komisya przystąpić do obrania dwóch z swego województwa lub powiatu obywateli, z zdolności i cnoty znajomych, posesyę mających, za lustratorów, którzy lustratorowie jurament na rotę, niżej przepisaną, przed komisyą porządkową swego województwa lub powiatu wykonać mają i z dodanym oficyalistą skarbowym, do tego aktu zaprzysięgłym na podobnąż rotę przed Wydziałem Skarbu, na grunt dóbr narodowych, w administracyi Skarbu będących i do sprzedaży przeznaczonych, zjadą, lustracyę dóbr natychmiast rozpoczną.

2° Do ułożenia porządnego inwentarza przystępując, stan dóbr, pod licytacyę i sprzedaż podpaść mających, rozpoznać i dokładnie opisać starać się będą, a to podług następnych przepisów: 1° Jeżeli są o granice z sąsiadującymi jakowe spory, obowiązani jak najjaśniejsze w inwentarzu uczynić wyszczególnienie ściany i obszaru, w sprzeczce z dobrami innej natury zostającego, i nad czasem tej niepewności w posiadaniu gruntów oraz początkiem i ciągiem używalności którejkolwiek strony z wybadaniem się u włościan i okolicznych posesorów stosowne i rzetelne lustratorowie przyniosą uwagi. 2° Do urządzenia wewnętrznie szczególnego dóbr narodowych (do których są zesłani) przystąpią i dlatego rozpatrzą się w położenie gruntów, łąk, lasów, pastwisk i dobroć onych poznać starać się będą; wyciągną zupełny opis tak gruntów włościańskich, jako też łanów dworskich, poznają prawa i nadania dla włościan, a co znajdą dowodnego, porządnie u siebie zapiszą; wypytają się o wszelkie powinności, robocizny i zwyczaje, o daniny i o opłaty, jakie są w używaniu rzeczywiście, te znosić będą z powinnościami, w inwentarzach dawnych podawczych i lustracyjnych zapisanemi, oraz co do zaciągnienia dni roboczych w nowy inwentarz zachować się mają we wszystkiem stosownie do uniwersału Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, na dniu 7 maja 1794 roku wydanego, słowem stan dochodu z służby włościańskiej, z arend, propinacyi i innych wszelkich źródeł ułożą podług prawideł konstytucyi 1792 roku kwietnia 26, *titulo*: *Urządzenie wieczyste królewszczyzn*, artykułu piątego, paragrafu 2 i 3, tylko co się ściąga opisów dokładnego inwentarza, oprócz pomiaru. 3° Dobra, jeżeli będzie można, czyli folwarki, z przyzwoitemi gospodarskiemi wygodami na części jak najstosowniejsze do korzystnej sprzedaży, podzielą, granice takowych oddziałów oznaczą i opiszą, a to trzymając się sposobu, jaki jest w tejże 1792 roku konstytucyi pod artykułem 5, paragrafem 6. 4° Gdzieby były lasy, bory, błota i grunta puste, zbywające od potrzeby podzielonych dóbr na części, te oddzielone być mają do osobnej sprzedaży, postępując w tem podług artykułu 5, paragrafu 8, tegoż prawa, z tą różnicą, iż miast podziału geometrycznego takowych gruntów i onych okopcowania podług linii mier-

niczej wszystkie oddziały czynić się mogą przez udzielne obszary, istotną mające nomenklaturę, przez stosowne połączenie onych i dogodne położenie jednych względem drugich, wystrzegając się czynienia szachownic i mnożenia drobnych zakrętów, które udzielne części na ziemi po nastąpionem odłączeniu z dystynkcyą swojego obrębu oznaczone zostaną i dokładne mieć będą opisanie. 5° Gdzieby robocizna dla dworu mniej potrzebną z przyczyny licznej wsiów osiadłości a szczupłości łanów dworskich była, tam opłata w pieniądzach lub zbożu za zmniejszenie onej, ułożywszy się wprzód z włościanami, na użytek skarbu postanowioną zostanie, która w intratę podawczego inwentarza zaciągnioną będzie. 6° Gdzie propinacya po miasteczkach wolna dla posesorów okaże się, lub zwyczaje płacenia kapszczyzny, garcowego, kotłowego i t. d., tam dochód lustratorowie na rzecz Skarbu wyciągną i do intraty dóbr umieszczą. Również przychód, z czynszów miejskich i z innych jakichkolwiekbądź źródeł wynikający i wyjaśniony, we wszystkich swoich szczegółach do sumaryuszu intrat przyłączony zostanie. 7° Po ustanowieniu powinności, danin i opłat od włościan należnych, po urządzeniu zupełnem przyszłopodawczego inwentarza, przystąpią lustratorowie do ułożenia ceny wszelkich danin, robocizny i wysiewów, jaka w każdem miejscu na wieczystą sprzedaż stanowić się zwykła, stosując się do zwyczaju przedaży dóbr ziemskich na dziedzictwo używanego; stąd wyrachowaną na pieniądze sumę i wszelki inny dochód gotowy, z czynszów, arend i propinacyi, z fabryk lub innych jakichkolwiek źródeł wynikający, opiszą; z tego wszystkiego sumaryusze intraty mianowanej ułożą i dochód roczny całkowity w ogólną sumę zaciągną, wartość lasów, borów, błot i gruntów pustych, do osobnego przedania oddzielonych, ocenią i w tymże sumaryuszu dołączą. 8° Przyniosą swoje uwagi na pozycyę ogólną miejsca i położenia tych dóbr, które na przedaż wieczystą są przeznaczone; jeżeli one z przyległości rzek spławnych, miast handlowych zaletę mają, lub w bliskości pogranicza leżą, coby ich większy szacunek ustanowić mogło, opiszą. 9° Takowym sposobem dokonawszy dzieła lustracyi, lustratorowie zaraz po ukończeniu onego jeden egzemplarz lustracyi i inwentarza, przez wszystkich podpisany, odeślą do Wydziału Skarbowego w RNN lub Deputacyi Centralnej Litewskiej, drugi takiż na gruncie dóbr, do których zlustrowania wyznaczeni byli, podpisany zostawią.

3° Wydział Skarbowy po odebraniu i roztrząśnieniu takowego dzieła lustratorskiego i onegoż poprawieniu lub zatwierdzeniu winien o tem będzie RNN donieść i tak od lustratorów przysłany inwentarz dóbr zlustrowanych w oryginale okazać, jako też dołączone poprawy lub odmiany swoje wraz z przyniesioną na piśmie opinią Radzie oświadczyć; termin licytacyi dóbr zawakowanych i do sprzedaży udeterminowanych podług powyższego przepisu oznaczy; o takowem zaś wyprzedaniu przez publiczną licytacyę,

oraz o jej terminie, potrzykrotnie publiczność przez gazety krajowe i zagraniczne najmniej na sześć niedziel przed licytacyą obwieści i w temże obwieszczeniu pokrótce potrzebną względem dóbr przedających się informacyę, oraz intratę, rocznie ustanowioną, umieści.

4° Licytacya dóbr, do sprzedaży ogłoszonych, zaczynać się będzie od sumy, z dwudziestoletniej intraty i pożytków z gruntu wynikających przez lustracyę ustanowionej, po odłączeniu jednak wprzódy z tejże sumy przed zaczęciem licytacyi dziesiątej części dla przyszłego dziedzica, a to z powodu, iż te dobra po wyprzedaniu na wieczność, odmieniając naturę dóbr narodowych na dobra ziemskie, podatki ziemskie opłacać do Skarbu będą.

5° Każdy człowiek bez wyłączenia, bądź z krajowych, bądź z zagranicznych, konkurentem do kupna dóbr, na sprzedaż determinowanych, być może, z warunkiem jednak względem zagranicznych, iż ci po nabyciu dóbr narodowych przed przyjściem do posesyi zrzec się wszelkiej służby u monarchów zagranicznych, wojskowej albo cywilnej, do życia swojego mają i na wierność Rzplitej przysięgną.

6° Do kupna dóbr konkurujący sam przez siebie lub przez swego umocowanego prawnie plenipotenta winien jest w księgę, na to udzielnie sporządzoną, zapisać się własną ręką za konkurenta do licytacyi dóbr, na sprzedaż podanych, przynajmniej na dni trzy przed terminem licytacyi. Zapobiegając zaś, ażeby od licytujących zawodu Skarb narodowy nie miał, stanowi, iż każdy konkurujący zaraz przy zapisaniu się za konkurenta dziesiątą część wartości dóbr, do licytacyi przychodzących, lustracyą ustanowionej, złożyć do rąk oficyalisty, na to od Wydziału Skarbowego wyznaczonego, powinien będzie, na co rewers od wspomnianego oficyalisty odbierze. Gdyby zaś dóbr wartość podług lustracyi przenosiła sumę złp. sto tysięcy, natenczas w celu powiększenia konkurencyi Wydział Skarbowy oświadcza, iż konkurujący do takowej licytacyi nie więcej, jak sumę złp. dziesięć tysięcy *pro vadimonio* dla dotrzymania licytacyi składać będą, które to *vadimonia* tym, którzy się przy kupnie dóbr nie utrzymają, natychmiast po licytacyi za złożeniem rewersu zwrócone będą.

7° W dniu, do licytacyi oznaczonym, dziedzictwo dóbr do licytacyi przychodzących temu, kto najwyższą sumę na publicznej licytacyi oświadczy, po trzykrotnem: »jeżeli kto więcej nie da?« zapytaniu, przyznane będzie. W czasie zaś odbywającej się licytacyi ci tylko licytować mogą, którzy w książkę za konkurentów zapisali się i *vadimonia* złożyli.

8° Suma, za dobra na licytacyi od kupującego postąpiona, na cztery części rozłożona, w czterech terminach do Skarbu wniesiona będzie. Część pierwszą sumy na dniu tym, w którym obejmuje dobra, z góry dziedzic dóbr nabytych zaliczyć ma, do czego suma, pierwej *in vadimonium* w ręku oficyalisty złożona, wchodzić powinna. Drugą część sumy w rok od dnia wej-

ścia w posesyę z procentem pięciu od sta wniesie do Skarbu. Inne dwie części za rok od ostatniej opłaty, czyli za lat dwa od kupna dóbr, rachując od dnia objęcia onych, wespół z procentem należnym, wyżej namienionym, Skarbowi Rzplitej nowy dóbr nabywca opłacić jest obowiązany. Wszelkie zaś solenności tak przez kancelaryę, jako też plenipotentów skarbowych, bez żadnej od nich opłaty dopełnione będą i kontrakt rezygnacyjny darmo wydany zostanie. Porękawicznego jednak, licząc po złotych 10 od tysiąca złp. ceny dóbr ustanowionej, posesor do kancelaryi Wydziału Skarbowego złożyć ma, które na zapłacenie lustratorom tenże Wydział Skarbowy obróci.

9° Gdyby zaś który obywatel, zalicytowawszy na dziedzictwo dobra, na sprzedaż udeterminowane, w czasie wyżej oznaczonym części ofiarowanej przez siebie sumy do Skarbu nie opłacił i kontraktu sprzedaży z licytacyi nie dopełnił, takowy za zawód, Skarbowi uczyniony, prawo do zalicytowanych dóbr, jako też *vadimonium* złożone utraci. Gdyby zaś po objęciu dóbr i wypłaceniu z góry pierwszej raty następnie warunków kontraktu swojego nie dotrzymał i sumy w czasie przepisanym nie zaliczył, tedy traci sumę, w pierwszej racie złożoną, i od posesyi odpada, a na dobra, za wakujące pod tę porę uznane, powtórna licytacya z poprzedzającym nowem obwieszczeniem nastąpi.

10° Dobra sprzedane z taryfy dóbr narodowych będą wyjęte i do dziedzicznych zapisane. Podatek półpodymnego, na miejsce hiberny przez gromady płacony, z dóbr, na dziedzictwo przedanych, do intraty zalikwidowany zostanie i pomienione półpodymne dziedzic, jako czynsz, na intratę wybierać będzie.

11° Ostrzega RNN, iż każdy, życzący sobie na dziedzictwo licytować dobra, ku sprzedaniu udeterminowane, mocen będzie w każdym czasie, po wyszłem obwieszczeniu licytacyi, na grunt dóbr takowych zjechać, stan ich i rozległość rozpoznać, a to końcem zapobieżenia, iżby żadne pretensye z powodu lustracyi po zalicytowaniu czynione nie były. Zarządzający zaś podówczas temi dobrami przejrzenia stanu onych pod żadnym pretekstem bronić nie mają, owszem wszystko okazać i dokładną dać informacyę zjeżdżającemu powinni będą; który zaś takowe dobra objedzie i nabyć one zamyśla, może zaraz w aktach komisyi miejscowej zapisać sumę, jaką za też dobra oświadcza; komisya ekstrakt takiego zapisu do Wydziału Skarbowego w RNN lub Deputacyi Centralnej Litewskiej *respective* położenia dóbr przed czasem licytacyi przesłać obowiązaną zostanie.

12° Waruje Rada, iż włościanie dóbr, na dziedzictwo przedanych, takie tylko powinności pełnić, czynsze i daniny dziedzicowi oddawać powinni, które w lustracyi ostatniej i inwentarzu, przez wyznaczonych lustratorów sporządzonym, zapisane będą. Nad takowy zaś inwentarz żadnych uciążli

wości dziedzic przyszły czynić, ani nowych powinności, czynszów i danin, od włościan wymagać nie będzie mocen. Zachowuje się jednak wolność dziedzicowi dobrowolnego ułożenia się z włościanami tak co do wielości posiadania ziemi, jako też powinności za nią, w robociznie, lub gotowych opłatach, lub w zsypkach ustanowić się mogących, które odmiany po zawartej umowie tak z jednej, jako też i z drugiej strony święcie dotrzymane będą. Oraz co do prawa własności dziedzica i sposobu postępowania włościan z gruntem, na którym mieszkają, z artykułu 5 konstytucyi 1792 roku paragraf 11 zachowany zostanie. W każdych zaś dobrach narodowych przychodzących na przedaż, w których znajduje się kościół parafialny, *jus patronatus* do nowego dziedzica należeć będzie, a to do samych tylko wsiów ściągać się ma.

13° Po sprzedaniu dóbr sposobem przepisanej licytacyi dozwala się czas czteroniedzielny do rumacyi dla przeszłego tychże dóbr posesora z wolnem użyciem włościan do przewiezienia własnychże posesora *in fundo* znajdujących się remanentów nie dalej, jak o mil 15 od miejsca dóbr położonych.

14° Wymiar sprawiedliwości dla starostów i wszelkich uprzywilejowanych dzierżawców, którzy królewszczyzny na sprzedaż determinowane posiadają lub do osiągnienia ich po zejściu teraźniejszych dożywotników służące sobie mają prawa, tudzież ich prawa nabywców, RNN stosownie do konstytucyi 1792 r. dopełniony mieć chce.

15° Za proste pojedyncze dożywocie prowent siedmioletni, jaki lustracya, w porządku przedaży dopełniona, wynajdzie, w proporcyi do połowy całkowitego prowentu, z prawa uprzywilejowanemu należnej, zastrzega. Gdzie zaś zachodzi *ius in solidum*, czyli prawo dwóch osób, męża i żony, wspólnie dożywocie mających, bądź to wspólny przywilej dla obojga małżonków razem służący, bądź przez osobny przywilej *iuris communicativi* wspólność prawa czyli prawo na przeżycie nadający, tam prowent takowyż, z lustracyi wynaleziony, dziesięcioletni wypłacony będzie.

16° Ostrzega oraz RNN, iż gdy Skarb prawo uprzywilejowane dożywocia spłaci, dopóty następnego prawa spłacać nie będzie, póki prawo spłacone nie zgaśnie, który porządek względem ekspektantów, emfiteutów, w posesyi będących, i tych, którzy jeszcze w posesyi nie są, zachowany być ma.

17° Co do dzierżaw królewszczyzn, bądź prawem lennem nadanych, bądź do wybrania sum wypuszczonych i z mocy prawa przez dekreta ostatniej instancyi przyznanych, tym posesorom zostawuje się wolność osobnego ugodzenia się ze Skarbem o opłatę ogólną służących sobie podług praw i nadań dożywociów. Gdyby zamiast corocznego prowentu im służą-

cego raczej sumą kapitalną prawa swoje opłacone mieć chcieli, w takowe ułożenia z pomienionymi posesorami wchodzić Wydział Skarbowy w RNN na użytek skarbowy mocen będzie i o nastąpionych umowach natychmiast RNN uwiadomi.

18° Mający zaś prawo ekspektatywy za dożywocie pojedyncze prowent półtory ćwierci, im służący, także za lat siedem, w ogólnej opłacie dożywocia swego mieć będą.

19° Emfiteutowie lub ich prawa nabywcy, z nadania Sejmu 1775 prawa swoje mający, którym z uchwały Sejmu konstytucyjnego część ósma dochodu służy, bądź oni dawniej, bądź też później do posiadania dóbr przyszli, dziesięcioletni prowent, sobie służący, za całkowite swoje prawo mieć będą wypłacony. A ci, których prawa emfiteutyczne jeszcze skutku nie wzięły, natenczas taką opłatę zyskiwać będą mogli, kiedy już istotny skutek ich prawa otrzymaćby miały, po zgaśnieniu praw innych, rozciągających się na tejże królewszczyźnie. Te zaś sumy, z prowentu siedmioletniego, czyli dziesięcioletniego za dożywocia oznaczone, wypłacać będzie Skarb uprzywilejowanym po sprzedaniu królewszczyzn, które oni posiadali, z sum, przez nabywców do Skarbu wnoszonych za dziedzictwo tychże królewszczyzn, w takich ratach, jakiemi za dziedzictwo do Wydziału Skarbowego od nowych nabywców podług zamierzonego czasu przychodzić będą.

20° Królewszczyzny, kontraktem emfiteutycznym przez bywszą Komisyę Skarbową sposobem licytacyi z mocy prawa na lat 50 wypuszczone, Skarb przeda na dziedzictwo tym, którzy je przez licytacyę otrzymali, lub ich prawa nabywcom, jeżeli za wartość dziedzictwa zamiast nowej licytacyi naddadzą dziesiątą część wyżej nad intratę, jaką rzeczonym kontraktem przyjęli. Wszystkie zaś inne warunki i uroczystości względem tej przedaży zachowane będą, jak względem innych królewszczyzn. Gdyby jednak którzy z takowych posesorów, za kontraktem, Komisyi danym, królewszczyznę posiadających, ten warunek naddania dziesiątej części uciążliwym dla siebie znaleźli i nie życzyliby sobie otrzymać w ten sposób dziedzictwa, a żądaliby utrzymać się przy kontrakcie, tedy prawo ich, na obustronnej ugodzie a razem i na urzędowej czynności zasadzone, w całości zachowane im będzie.

21° Sumy, obywatelom z strony Rzplitej na królewszczyznach prawem Sejmu konstytucyjnego upewnione, po dopełnionej tejże królewszczyzny przedaży właścicielom tychże sum ze Skarbu publicznego Rzplitej wypłacone być mają. Te zaś sumy, które jeszcze pod roztrząśnienie stanów Rzplitej prawodawczych przyjść mają, do czasu rezolucyi tychże stanów zawieszone będą.

22° Kredytorowie, którzy, za dekretami przysądzone mając sumy, przez tradycyę urzędowną zajęli i trzymają aktualnie starościńskie posesye, a ta-

kowe dobra na sprzedaż wieczystą od Wydziału Skarbowego, po uskutecznionej lustracyi byłyby podane, suma, na spłacenie praw uprzywilejowanych starostom przychodząca, z racyi odezwania się wielu do niej pretensorów pod konkurs dla zaspokojenia wierzycielów podpadać będzie, Skarb zaś narodowy zatrzymać oną powinien aż do nastąpić mającego w sądach właściwych oczywistego dekretu. Po przewiedzionym procesie wspomnioną sumę wraz z procentem, rachując po pięć od sta, zwrócić stronom podług nakazu dekretu Skarb obowiązany będzie. W przypadku zaś nieprzyznania uprzywilejowanemu posesorowi żadnej sumy za jego prawo, lub przyznanej niewystarczenia na zaspokojenie kredytorów, Skarb do majątku dziedzicznego lub innej dłużnika własności jego wierzycielów odeśle, jednakże, przychodząc wierzyciele do dóbr dziedzicznych, po tych, którzy pierwsze do tychże dóbr i własności pretensye i opartą na nich ewikcyę mieli, umieszczeni zostaną.

23° Z dóbr zaś ziemskich, które w administracyi skarbowej po osądzonych zostają, sumy na nich zastawne (jeżeli się okażą), jako też długi ręczne, inskrypcyami istotnie i wedle prawa dowiedzione, wrócone ze Skarbu publicznego będą właścicielom tychże sum po sprzedaniu dóbr, także wszelkie prawa żeńskie i dzieci, w prawidłach o majątku po osobach osądzonych zabezpieczone, uskutecznione zostaną.

24° Lustratorowie, którzy posługi publicznej przyjęli na siebie obowiązek, po odbyciu onej podług powołania sumiennie i podług podanych przepisów gorliwie w nadgrodę wszelkich wydatków, na sporządzenie dzieła lustracyi łożonych, mieć będą prawo do sum, które z porękawicznego od wartości na dziedzictwo dóbr tych, do których zlustrowania użyci zostali, wypadać będzie. Takowa zatem suma po przedaży dóbr ze Skarbu nieodwłocznie dla lustratorów, na trzy równe części podzielona, zaliczoną zostanie. Oficyaliści przeto skarbowi, na lustracye dóbr narodowych wysyłani, biorąc część trzecią porękawicznego, udzielnej pensyi ze Skarbu wyznaczonej mieć nie będą.

Rota przysiąg dla lustratorów: »Ja N. N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, iż przy lustracyi mi powierzonej stan dóbr narodowych rozpoznać i opisać dokładnie podług podanych prawideł winien będę, inwentarze i regestra wszelkie importancyi dóbr, mnie do lustracyi przeznaczonych, od posesorów czyli komisarzów, bądź gubernatorów lub ich dyspozytorów podane, osobiście, a nie przez inne osoby, wiernie i sprawiedliwie na gruncie rewidować, co do intraty należy, weryfikować i poprawiać z pilnem wypytywaniem się o dochodach obowiązany będę. Nic nie folgując, ani względami na przyjaciela i krewnego, ani przyjaźnią, ani nienawiścią nie uwodząc się, ani podarunków i obietnic żadnych przed, ani podczas, ani po lustracyi od nikogo brać i przyjmować

nie mam, inwentarz sprawiedliwy intraty uformuję, lustracyę w czasie oznaczonym, nie zasłaniając się niczem, tylko jedną prawdziwą chorobą, skończyć, włożony na mnie obowiązek lustratorski sumiennie i święcie w wszystkiem dopełnić, starać się będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego męka«.

95.

Działo się ... dnia trzydziestego pierwszego miesiąca sierpnia roku 1794.

[Deklaracya Królowi Jego Królewskiej Mości, dyrektora poczt obrać dozwalająca, z nienaruszeniem praw jego do poczt]

RNN..., odpowiadając na odezwę Króla Jego Królewskiej Mości, do Rady uczynioną, iż znając prawa, sobie przez *pacta conventa* służące, a mając się do nich względem poczty przez uchylenie Sejmu grodzieńskiego tem samem za przywróconego, jest w przedsięwzięciu z okoliczności rezygnacyi ob. Dzieduszyckiego, generała-dyrektora poczt koronnych i litewskich, miejsce jego zastąpić wyborem innej osoby, w czem ostrzegając Radę, iż nie jest myślą jego nadwerężyć w czemkolwiek ustawę Deputacyi, do rewizyi listów wyznaczonej, żąda nawzajem po Radzie, ażeby wszelkie wzięła środki w stosunkach, między generałem-dyrektorem poczt a pomienioną Deputacyą zachodzić powinnych, RNN oświadcza, że nie jest w zamiarze, ani chce uwłaczać pactom conventom, Królowi JMci służącym, i dlatego, gdy, poczty z pod oka rządu z sprawiedliwych pobudek nie spuszczać obowiązana, wyznaczyła tym końcem Deputacyę do rewizyi listów, nie może skuteczniejszego między tąż Deputacyą a generałem-dyrektorem poczt, przez Króla JMci wybrać się mającym, zapewnić stosunku, jak obowiązując go do przysięgi na wierność narodowi i na nieodstępne przy Powstaniu narodowem obstawanie, którejto przysięgi wykonania żądać po nim będzie, jak tylko przez Króla JMci wybranym zostanie.

[Rekwizycya dla Wydziału Potrzeb wojskowych o dostarczenie drzewa dla wojska]

RNN... z powodu zbliżającej się przykrej pory, jako też końcem przyspieszenia operacyi w fabrykach wojennych, rekwiruje Wydział Potrzeb wojskowych, ażeby wcześnie obmyślił dostarczenie drzewa, tak dla wojska samego, jako i do fabryk wojennych potrzebować się mającego.

[Rezolucya na memoryał ob. Gumińskiej setnikowej, zalecająca Wydziałowi Potrzeb wojskowych fundusz dla niej obmyślić]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Gumińskiej, pozostałej z czworgiem dzieci wdowy po zabitym mężu jej pod Powązkami w dniu 28 miesiąca i roku bieżących, wtenczas, kiedy mężnie walczył przeciwko nieprzyjaciołom Ojczyzny, deklaruje, iż gdy rzeczony Gumiński, będący setnikiem cyrkułu pierwszego i od Najwyższego Naczelnika rangą kapitańską, tak jak i inni setnicy, upatentowany, życie swoje w obronie Ojczyzny położył, pozostała po nim żona i dzieci mają prawo do skutecznej rządu opieki, i dlatego odsyła onąż do Wydziału Potrzeb wojskowych, ażeby ten stosownie do prawideł Najwyższego Naczelnika, względem wojskowych na podobne przypadki wydanych, fundusz dla niej i dzieci jej do utrzymania się ustanowił, któryto fundusz, ustanowić się mający, Wydział Skarbu opłacać będzie powinien.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia gaż adjutantom Rady *anticipative*]

RNN..., mając wzgląd na ochocze i pilne pełnienie obowiązków przez obywateli adjutantów, przy boku Rady będących, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby gaże, dla nich przypadające, tak na miesiąc wrzesień, jako i inne następne miesiące, *anticipative* z Kasy narodowej wypłacić onymże dysponował

96.

Działo się... dnia pierwszego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na żądanie Komisyi Porządkowej Drohickiej]

RNN... po wysłuchaniu przełożonych przez ob. Kuszla, komisarza porządkowego ziemi drohickiej, żądań imieniem tejże Komisyi takową na punkta instrukcyi, rzeczonemu obywatelowi delegowanemu służącej, daje odpowiedź:

Co do pierwszego, Rada uczyni odezwę do Najwyższego Naczelnika, ażeby fury, z dostawieniem prowiantów do obozów przychodzące, nad czas przyzwoity zatrzymywane nie były, i spodziewa się, że, wysyłane dotąd, już po większej części do domów powrócić musiały.

Co do drugiego, Rada za zniesieniem się z Najwyższym Naczelnikiem ogłosiła z woli jego pod dniem 12 miesiąca sierpnia roku bieżącego urządzenie względem sposobu dostawienia furażów dla wojska i żywności. Dopilnowana tego urządzenia ścisła egzekucya zasłoni obywateli od uciążliwości, których dotąd

w tej mierze doznawać mogli, a Komisyi Drohickiej da sposobność tak przygotowania podwód, jako i przesłania żywności; któreto urządzenie Rada przyłącza.

Co do trzeciego, już w dniu dzisiejszym napisała Rada do ob. Horaina i tożsamo Komisyi Drohickiej donosi, że tak dla zabezpieczenia podwód pod furaże i żywności, jako i dla dopilnowania gospodarstwa pospolite ruszenie nie ma być nakazywane, tylko w najgwałtowniejszym razie.

Co do czwartego, nakazany na dymy włościańskie furaż przez dwory zastąpiony być powinien. Co zaś do dymów szlacheckich pojedynczych, żadnych poddanych niemających, Rada oddaje tę okoliczność i sposób ułożenia, ludzkości i sprawiedliwości dogodny, zostawia samejże Komisyi Porządkowej Drohickiej, jako bliższej, a przez to świadomszej możności tych, którzy takowe dymy posiadają.

Co do piątego, Rada pod dniem 30 zeszłego miesiąca wydała urządzenie względem obrachunku kwitów na dawane dotąd dla wojska furaże, podług którego, gdy rzeczone kwity opłacone być mają, temsamem w składce teraźniejszej przyjmowane być nie mogą.

Co do szóstego, żądanie Komisyi Drohickiej uznaje Rada za sprawiedliwe i dlatego Komisyę od przystawienia składki furażowej ze stu jednego dymów, do dóbr Siedlec należących, jako do ziemi łukowskiej przyłączonych, uwalnia i wyjęcie onychże z taryfy Wydziałowi Skarbu zaleci.

Co do siódmego, przełożenie Komisyi względem znajdowania się zawsze w Komisyi wojskowego przeniesie Rada do Najwyższego Naczelnika i dołoży usilnego starania, ażeby to jak najrychlej było, o czem Komisyę uwiadomić nie omieszka.

[Zalecenie Deputacyi Centralnej Litewskiej, by stosownie do dyspozycyi Najwyższego Naczelnika w Grodnie urzędowała]

RNN... odebrała raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego przez ob. Białopiotrowicza, członka tejże Deputacyi, który Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała. W załatwieniu najskuteczniejszem trwającego oddziału między członkami tejże Deputacyi Najwyższy Naczelnik napisał do ob. Prozora pełnomocnika, iż gdy Deputacya Centralna w legalnym komplecie w mieście Grodnie jest zgromadzona i archiwum tam już przewiezione, przeto ażeby, dalszego urzędowania Deputacyi w Grodnie nie tamując, ob. Tyzenhauza do jak najrychlejszego łączenia się doprowadził. O takiej więc dyspozycyi Najwyższego Naczelnika do pełnomocnika Prozora Deputacyę Centralną Rada uwiadamiając, zleca, ażeby stosownie do niej i poprzedzających Rady urządzeń w urzędowaniu swojem postępowała.

[Rezolucya na doniesienie ob. Dunina w interesach włościan uciążonych]

RNN... jakie doniesienie odebrała od ob. Dunina, komisarza przy obozie Najwyższego Naczelnika, względem czynionych włościanom przykrości i uciążliwości w rozkładaniu na nich podatków, poborów i ofiar, na dwory nakazanych, takie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego komunikuje. Nie może nie czuć Rada, ile tak niewzględne obchodzenie się dworów z ich włościanami zdolne jest zrządzić przeszkód do rozszerzenia tego ducha, na jakim tylko powstanie ogólne narodowe ustalić się jest mocne. Jeżeli te ręce, które pracą swoją żywić nas i bronić mają, nie będą miały skutecznej od rządu opieki, próżne byłyby wszystkie zamiary nasze, do oswobodzenia Ojczyzny z pod przemocy dążące, dla czego Rada, przenikniona temi prawdami i razem pragnąca nie tylko ulżyć wszelkie uciski, dotąd włościanom wyrządzane, ale nadto przekonać ich, ile jest czułą na ich los i ile ich szczęśliwymi i swobodnymi widzieć pragnie, zaleca Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby niebawnie w istotę udzielonych sobie doniesień w sposób najkrótszy weszła, krzywdy włościanom wyrządzane roztrząsnęła, dowiedzione powrócić nakazała, opornych dziedziców Radzie swej doniosła, a ta w miarę ich wykroczeń odesłać ich do sądów kryminalnych nieomieszka. Aż nadto są jasne urządzenia i Najwyższego Naczelnika i Rady, ażeby na moment można powątpiewać, jakie obowiązki na dziedziców a jakie na włościan włożone zostały, i tego więc Komisya Porządkowa Ks. Mazowieckiego pilnować będzie, ażeby odtąd dziedzice, co na nich samych włożone zostało, na włościan swych nie rozkładali, ale ażeby każdy z nich tego, co mu przepisane zostało, dopełniać starał się.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 500.000 zaręczeniami i biletami skarbowymi dla Wydziału Żywności]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Żywności i za jego kwitem złp. 400.000 w zaręczeniach skarbowych wydał, 100.000 złp. biletami skarbowymi w pomniejszych sumach lub też gotowizną wypłacić dysponował.

[Deklaracya względem wzięcia gruntu, w kontrowersyi będącego, w rekwizycyę na wystawienie pieca we wsi Stachowie do robienia amunicyi]

RNN... Gdy Wydział Potrzeb wojskowych dla wystawienia pieca we wsi Stachowie, w ziemi nurskiej sytuowanej, do robienia amunicyi żelaznej dla wojska znajduje potrzebę podniesienia grobli w miejscu, w którym dyferencye granic między sąsiadami zachodzą, przeto RNN deklaruje, iż, zawieszając spór o granice uczyniony, bierze grunt pomieniony w rekwizycyę

rządową i że użycie jego teraźniejsze dla publicznej potrzeby żadnej stronie własności przyznawać lub zaprzeczać w czasie nie może.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Hryniewieckiemu, adjutantowi Rady]

RNN... ob. Stanisławowi Hryniewieckiemu, adjutantowi Rady swej, pozwala wyjazdu z Warszawy końcem ułatwienia interesów na dni dwanaście pod obowiązkiem powrócenia w oznaczonym czasie i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. Arseniowej z zaleceniem Wydziałowi Skarbu wypłacenia czerw. zł. 132]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Arseniowej, córki niegdyś Boskampa, straconego, o wydanie sobie zegarka, pierścionka bryliantowego i czerw. zł. 28, od tegoż Boskampa przy wzięciu niegdyś onego w zabezpieczenie odebranych, dopraszającej się, gdy od Wydziału Skarbowego w Radzie zainformowaną została, że istotnie czerw. zł. 28 od Boskampa odebrane znajdują się w Skarbie, pierścionek zaś i zegarek przez taksatorów urzędowych są otaksowane na czerw. zł. 104, zaczem Rada, mając litość nad stanem pomienionej obywatelki, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby tak w gotowiznie odebrane czerw. zł. 28, jako i czerw. zł. 104 za pierścionek i zegarek, dla nadgrody walecznemu rycerstwu naszemu oddane, za kwitem tejże ob. Arseniowej w asystencyi jej męża biletami skarbowymi wypłacił i między wydatki zamieścić dysponował.

[Wybór ob. Wilczewskiego do Komisyi Wiskiej z zaleceniem tejże dobrania osób na miejsca nieprzytomnych komisarzy]

RNN..., stosując się do rezolucyi swojej, na dniu 20 sierpnia 1794 r. aszłej, wybór ob. Ksawerego Wilczewskiego za komisarza porządkowego ziemi wiskiej, na miejsce ob. Truszkowskiego przez Komisyę uczyniony, potwierdza i do egzekucyi urzędowania ob. Wilczewskiego obowiązuje. A z powodu doniesienia tejże Komisyi pod dniem 26 sierpnia, iż ta Komisya dla zajętych wojskiem nieprzyjacielskiem komisarzy i zaszłej jednego śmierci zupełnego nie ma kompletu, na miejsce obywatelów: księdza Wojciecha Świderskiego, Kacpra Doliwy i Józefa Łempickiego, oraz Daniela Rakowskiego i Płochowskiego, innych obywateli ziemi wiskiej, zaufanie obywatelskie posiadających, wyboru Komisyi Porządkowej ziemi tejże dozwalając, do aprobaty wybrać się mających komisarzy listę przysłać do Rady zaleca.

[Odpowiedź na zapytanie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego względem dozorów w ziemi wiskiej i liwskiej, przez Deputacye i pełnomocnika poczynionych]

RNN... na zapytanie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego pod dniem 30 sierpnia 1794 roku, jeżeli dozory w ziemi wiskiej, w każdej

parafii przez Deputacyę ziemi wiskiej dla łatwiejszego i zręczniejszego urządzeń rządowych egzekwowania uczynione, utrzymane być mają, a osobno, jeśli takoż dozory w ziemi liwskiej, przez pełnomocnika razem z Deputacyą komisyjną tejże ziemi ułożone, utrzymać się mają, podane odpowiada: iż gdy rzeczony w obu ziemiach dozorów podział, jak Deputacye uwiadamiają i jak pełnomocnik w ziemi liwskiej potrzebę uznał, dla łatwiejszego i skutecznego urządzeń rządowych załatwienia został uczyniony, a gdy od prędkiej i skutecznej egzekucyi najwięcej zależy, przeto poczynione w ziemi wiskiej przez Deputacyę komisyjną tejże ziemi, a w ziemi liwskiej przez pełnomocnika razem z Deputacyą komisyjną tejże ziemi, dozory sądząc być dogodnie ułożonymi, ażeby dozorcy, do nich wyznaczeni, wykonawszy przysięgę, obowiązki sobie przepisane ściśle pełnili, obowiązuje, oraz, że księża plebani parafialni, w dozorach swych parafii na nauczycielów nominowani, że przez gorliwość obywatelską i właściwe im w tem powołaniu obowiązki przepisy dla nauczycielów dozorowych postanowione wykonywać są obligowani, deklaruje; przytem, iżby Deputacye o wielość w każdym dozorze dymów do Wydziału Porządku w RNN raportowały, zaleca.

[Zalecenie ob. Rakowskiemu przyniesienia zaświadczenia na dowód swej waleczności w powstaniu Warszawy]

RNN... ob. Rakowskiemu porucznikowi zaleca, ażeby końcem dania onemuż skutecznej na memoryał jego rezolucyi przyniósł zaświadczenia tak od komendanta swego cyrkułowego, jako też od komenderującego batalionem, w akcyach, w których tenże ob. Rakowski dane przez siebie waleczności dowody oświadcza.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 300.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na ułatwienie potrzeb wojennych sumę złp. 300.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Uwolnienie ob. Dahlen, Schadel i Münkenbek od przysięgi na wielość broni i jej wartość, w czasie powstania ludowi rozdanej]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych, że ob. Dahlen, Schadel i Münkenbek należytość swoją za broń, w czasie powstania Warszawy wydaną, w pomiernej cenie bez domieszczenia prowizyi podali i że znana ich uczciwość zastąpić może nakazaną dla nich przez poprzednią Rady rezolucyę przysięgę, przeto Rada rzeczonych obywateli od wykonania przysięgi uwalnia, a Wydziałowi Potrzeb wojskowych zaleca, ażeby pomienioną rezolucyę w innych punktach uskutecznić starał się.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych rekwirowania o instrumenta rosyjskie muzyczne dla ob. Haumana generała]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby o wydanie instrumentów muzycznych rosyjskich, gdziekolwiek znajdujących się, potrzebne rekwizycye uczynił i wynalezione ob. Haumanowi generałowi oddać dysponował.

[Odpowiedź na raport Komisyi Preńskiej względem dopełnienia urządzeń Deputacyi Centralnej Litewskiej rozdwojonej]

RNN..., w odpowiedzi na raport, przez Komisyę Porządkową Preńską nadesłany, uwiadomia onąż, iż nieporozumienia się, jakie między członkami Deputacyę Centralną W. Ks. Litewskiego składającymi zaszły, Rada starała się załatwić tak przez własne rezolucye, jako i przez odezwę Najwyższego Naczelnika; a gdy Rada tam tylko legalny skład Deputacyi uważała, gdzie stosownie do organizacyi sześć członków nierozdzielnie czynność swą odbywały, przeto, że i Komisya Porządkowa Preńska nie innego składu Deputacyi, tylko takowego rekwizycyi słuchać i one dopełniać powinna, deklaruje. Co się zaś dotyczy ogłoszeń ponadgranicznych z ambon, Komisya Porządkowa zaleci nawzajem, ażeby i z ambon krajowych ogłaszane były wolności, dotąd dla włościan tak przez Najwyższego Naczelnika, jako i przez Radę udzielone, które ogłoszenia ażeby tem większą gorliwość wzbudzały, Komisya Porządkowa ścisłej egzekucyi rzeczonych urządzeń względem włościan dopilnuje.

97.

Działo się ... dnia drugiego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Baranowskiego]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Baranowskiego, proszącego o umieszczenie siebie w Dyrekcyi biletów skarbowych, deklaruje, iż gdy Dyrekcya jest w odpowiedzialności za swoich subalternów, ona sama obierać ich powinna, a zatem i ob. Baranowski do niej z żądaniem udać się powinien.

[Wzbronienie wyjazdu ob. Szwel]

RNN..., gdy ob. Tomasz Szwel, kapelusznik, wydania paszportu za granicę żąda, a jako rzemieślnik w teraźniejszych okolicznościach krajowi użytecznym być może i powinien, przeto onemuż wydania żądanego paszportu z przyczyny wyżej wyrażonej wzbrania.

[Deklaracya indagacye Michała Wulfersa drukować dozwalająca]

RNN..., rezolwując memoryał ob. księdza Wulfersa, deklaruje, iż indagacye, względem brata jego Michała Wulfersa wyprowadzane, drukowane być mogą, i dlatego rezolucyę swoją, pod dniem 9 miesiąca sierpnia zapadłą, drukowania indagacyi z samego tylko Michała Wulfersa pozwalającą, w tej mierze objaśnia.

[Odpowiedź na memoryały ob. Tarnowskiego imieniem Chęciewskiego i księdza Krajewskiego względem grzywien wskazanych]

RNN... na podany memoryał ob. Mateusza Tarnowskiego, obrońcy w sprawie ob. Chęciewskiego, imieniem tegoż Chęciewskiego w przełożeniu, iż ob. ksiądz Krajewski, oficyał łomżyński, który oskarżył i do więzienia oddał Chęciewskiego, powoławszy do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego, wypadłym tegoż Sądu dekretom nie uczynił satysfakcyi, to jest kar kontrawencyjnych złotych 600 w terminie nie opłacił, świadków nie stawił i do ukończenia sprawy przystępować nie chce, równie na podany drugi memoryał ob. księdza Marcina Krajewskiego, oficyała łomżyńskiego, żalącego się na uciążliwość dekretu Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego i niemożność w czasie przeznaczonym stawienia świadków do sprawy Chęciewskiego, obywatela Zambrowa, dla wielu przeszkód i zatrudnień, które osobistego znajdowania się księdza-oficyała w parafii swojej wyciągały, a zatem dopraszającego się uwolnienia od opłaty kar kontrawencyjnych, dekretem Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego wskazanych, RNN, odpowiadając, gdy widzi wyrok Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego podług prawideł sprawiedliwości na ob. księdzu Krajewskim, oficyale łomżyńskim, przewiedzionym, egzekucyę onego nieodwłocznie zaleca i złp. 600, na ob. księdzu Krajewskim dla ob. Chęciewskiego, aresztowanego, wskazanych, jako po upłynionym już terminie zapłacić natychmiast nakazuje, czego Wydział Bezpieczeństwa w RNN dopilnować winien będzie. Ponieważ zaś sprawa rozpoczęta jest w Sądzie kryminalnym Ks. Mazowieckiego, ukończoną zatem w Sądzie teraźniejszym wojskowym, zastępującym Sąd dawny Ks. Mazowieckiego, być ma, do którego Sądu stawienie świadków ob. ksiądz Krajewski przeciwko obwinionemu Chęciewskiemu dopełnić obowiązany zostanie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 2.000 na ekspens kancelaryów Rady i Wydziału Porządku]

RNN... Z przełożenia Wydziału Porządku w RNN o potrzebie wydatku, na papier, lak, świece i inne kancelaryi głównej Rady i Wydziału Porządku ekspensa, oraz na opłatę sług uczynionego, Rada, odebrawszy z wziętych ze Skarbu złp. 10.000, na rzeczone wydatki ekspensowanych, od Wydziału Porządku rachunek, a o potrzebie następnej ekspensy przekonywając się,

zaleca Wydziałowi Skarbu w RNN, ażeby na takowe potrzeby za kwitem prezydującego w Wydziale Porządku złp. 2.000 z Kasy generalnej *salvo calculo* wypłacić kazał.

[Urządzenie, do wybierania należytości od sum i z dóbr pojezuickich sposobem egzekucyi Wydziałowi Skarbu polecające]

RNN..., z podanej sobie przez Wydział Instrukcyi delaty intrat funduszu edukacyjnego, za ratę św. Jana roku teraźniejszego 1794 z dóbr i sum pojezuickich nieopłaconych, znajdując niedopełnienie prawa przez posesorów tychże dóbr i sum pojezuickich, a stąd niesposobność do uskutecznienia przez Wydział Instrukcyi wydatków edukacyjnych, jakowe na utrzymanie szkół, konwiktów, wysłużonych w zakonie Jezuickim i w edukacyi osób bez żadnego sposobu do życia będących i na inne artykuły są nieuchronne, stosownie do prawa konstytucyjnego, względem dóbr i sum pojezuickich zapadłego, i rezolucyi Rady, pod dniem 9 miesiąca czerwca wyszłej, wszelkiej nieopłaconej za ratę św. Jana roku teraźniejszego 1794 z tychże dóbr i sum pojezuickich należytości wybieranie sposobem egzekucyi, jakim podatki skarbowe wybierać się zwykły, Wydziałowi Skarbowemu poleca według następującego przepisu:

1° Wydział Skarbowy odbierze od Wydziału Instrukcyi tabelę zaległych intrat za ratę św. Jana 1794 i według tejże tabeli odbierać będzie przez zesłane do każdego posesora dóbr i sum pojezuickich egzekucye należytość. Jeżeliby jednak który z posesorów, w delacie podany, w czasie przed doszłą do siebie egzekucyą, opłaciwszy do Kasy edukacyjnej należytość, z takowego wypłacenia okazał egzekwującemu kwit, natenczas egzekwujący, na kwicie sobie okazanym przestawszy, zanotuje w rachunku oddanej sobie delaty, iż, zjechawszy do dóbr N, znalazł przy posesorze kwit kasyera edukacyjnego N, pod datą N, na sumę N, za ratę św. Jana 1794 opłaconą, a posesor, okazujący kwit, od egzekucyi wolen ma być natychmiast.

2° Ułatwiając obywatelom, dobra i sumy pojezuickie posiadającym, wypłacenie się funduszowi edukacyjnemu z winnej za ratę św. Jana 1794 należytości, stanowi Rada, iż egzekwujący w odbieranej dla funduszu edukacyjnego należytości przyjmować mogą od posesorów bilety skarbowe, wyraziwszy w kwicie, posesorowi od siebie wydanym, wiele w biletach skarbowych, a wiele w gotowiźnie wypłacił.

3° Posesorowie dóbr i sum pojezuickich po nastąpionem zaspokojeniu należytości funduszowi edukacyjnemu winnej, pozyskawszy od egzekwujących kwity, obowiązani będą natychmiast takowe kwity w kasach edukacyjnych, do których na opłacenie procentów są przeznaczeni, lub w generalnej warszawskiej składać dla odmienienia onych na kwity od kasyerów

edukacyjnych, na których to kwitach kasyerowie edukacyjni zanotować mają, iż opłata należytości, w tychże kwitach wyrażona, nastąpiła przez egzekucyę skarbową. Za uskutecznieniem czego ciż kasyerowie edukacyjni zebrane od posesorów dóbr i sum pojezuickich kwity egzekucyjne do Kasy generalnej funduszu edukacyjnego w Warszawie dla obrachunku Wydziału Instrukcyi z Wydziałem Skarbowym o należytość wyegzekwowaną prześlą.

4° Za wyegzekwowaniem delaty intrat funduszu edukacyjnego, za ratę św. Jana 1794 zaległych, Wydział Skarbowy, uczyniwszy porachunek z Wydziałem Instrukcyi, wszelkie wybrane intraty z dóbr i sum pojezuickich temuż Wydziałowi Instrukcyi zwróci.

[Powtórne zalecenie do Magistratu warszawskiego względem podwyższonej ceny cukru i kawy]

RNN... powtarza zalecenie swoje do Magistratu miasta Warszawy, pod dniem 20 miesiąca sierpnia roku bieżącego wydane, ażeby okoliczność zdrożenia kawy i cukru, z uciążliwością dotąd dla obywateli mieszkańców warszawskich praktykowanego, roztrząsnął i onęż w sposób najsprawiedliwszy załatwić bez wszelkiej przewłoki starał się.

98.

Działo się ... dnia trzeciego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Jankowskiej]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Jankowskiej, zaskarżającej ob. komendanta ziemi nurskiej, iż ten pomimo rezolucyi Rady, pod dniem 24 miesiąca sierpnia zapadłej, przystawienie zastępcy konnego jednego tam, gdzieby dziesięć dymów nie przechodziło, determinującej, obesłał onąż egzekucyą celem przystawienia dwóch zastępców konnych, RNN odsyła rzeczoną obywatelkę do Komisyi Porządkowej Nurskiej, ażeby ta w wielość posiadanych przez jej męża w folwarku Przekory zwanym dymów weszła, a jeżeli liczbę dziesięciu nieprzechodzącą znajdzie, do stawienia jednego tylko zastępcy zobowiązawszy, od ponoszonej dotąd egzekucyi za zniesieniem się w tej mierze z obywatelem-komendantem ziemi nurskiej niebawnie i bez wszelkiej odwłoki uwolniła.

[Dodanie osób do Deputacyi dozorczej]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa dodaje i potwierdza do składu Deputacyi dozorczej nad jeńcami życzone przez tęż Deputacyę osoby, jakoto: ob. Michała Hoppena, Granżana, księdza Muradowicza kanonika warszawskiego, Jana Boguckiego i Grzegorza Manugiewicza, którym pełnienie wraz z innymi członkami przepisanych obowiązków zaleca.

[Przysięgi rota dla ob. Rożnieckiego, na dyrektora poczt przez Króla nominowanego]

RNN... Ponieważ ob. Aleksander Rożniecki podanym memoryałem Radę o nominowaniu siebie przez Króla JMci na generalnego poczt dyrektora uwiadomił, przeto Rada stosownie do rezolucyi swojej, na dniu onegdajszym wydanej, onemuż do przysięgi rotę następującą: »Ja N. przysięgam w obliczu Boga, iż narodowi wiernym, przy Powstaniu Narodowem i jego obronie stałym i nieodmiennym, a władzom rządowym, przez toż Powstanie Narodowe ustanowionym, posłusznym będę. Tak mi Boże dopomóż« obowiązuje, po której wykonanie rzeczonego ob. Rożnieckiego do Wydziału Porządku odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia pensy tłómaczom, w Wydziale Interesów zagranicznych będącym]

RNN... na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby obywatelom: Antoniemu Krucie, tłómaczowi do języków oryentalnych, złp. 2.962 groszy 15, Ignacemu Manugiewiczowi, tłómaczowi do języka rosyjskiego, złp. 1.125, Janowi Nowakowskiemu, adjunktowi, złp. 675, *in summa* złp. 4.762 groszy 15 z Kasy narodowej za kwitem tychże obywateli wyliczyć dysponował.

99.

Działo się ... dnia czwartego miesiąca września roku 1794.

[Zapisanie czynu gorliwego ob. ks. Jabłonowskiej]

RNN... Ponieważ ob. księżna Jabłonowska, wojewodzina bracławska, koszul 420 i sukman 90 dla wojska w ofierze przez ob. Józefa Świętochowskiego składa, przeto Rada, odebranie takowej ofiary komisarzowi wojskowemu zaleciwszy, pamięć czynu gorliwego ob. księżnej Jabłonowskiej w protokóle swym zapisuje.

[Odpowiedź na memoryał ob. Strońskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Józefa Strońskiego, żalącego się na zeszłą władzę skarbową i żądającego wypłaty sobie pensyi kwartalnej, przez zgasłą Radę Nieustającą zaasygnowanej, stosownie do zaszłej Wydziału Skarbowego opinii stanowi, iż zażalenia wspomnionego ob. Strońskiego w czasie zdawania sprawy z czynności magistratur, przez rząd krajowy nakazać się mającego, miejsce mieć będą; a co się tyczy żądanej pensyi, ta, jako od magistratury przez przemoc narzuconej asygnowana, że nie może być ob. Strońskiemu wypłaconą, RNN deklaruje.

[Odesłanie memoryału ob. Sadowskiego do Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... memoryał ob. Sadowskiego, proszącego o nakaz zapłacenia sobie czerw. zł. 250 na rachunek należności za najem magazynu, ojcu jego przez Komisaryat nieopłaconej, odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych po rozpoznanie i ułatwienie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia raty zaległej dla szpitala generalnego warszawskiego]

RNN..., na przełożenie księdza Jaszewskiego, rektora szpitala generalnego warszawskiego, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wsparcie potrzeb rzeczonego szpitala ratę kwartalną upłynioną, dla niego prawem zapewnioną, za kwitem księdza Jaszewskiego rektora z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby Dyrekcyi lazaretowej protokóły i regestra przed Deputacyą złożyć nakazał]

RNN..., odebrawszy przełożenie Deputacyi, do rewizyi lazaretów wyznaczonej, chcąc i żądania tejże Deputacyi i zamiar jej, w jakim wyznaczoną została, jak najskuteczniej przyspieszyć, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby Dyrekcyi lazaretowej nakazał, iżby ta przed Deputacyą, do rewizyi lazaretów ustanowioną, protokóły swoje dochodów i wychodów, tudzież inwentarze sprzętów i ruchomości szpitalnych bez wszelkiej przewłoki złożyła, stan zapasów objaśniła, sposoby obchodzenia się z chorymi i rannymi usprawiedliwiła, zgoła ażeby w przeciągu dni trzech zdała jak najdelikatniejszą sprawę wszelkich czynności swoich, po której odebranej rzeczona Deputacya winna będzie Radzie uczynić o tem wszystkiem raport jak najzupełniejszy.

[Ustanowienie biletów cztero i dwuzłotowych, a to na 8,000.000]

RNN..., chcąc pomnożyć cyrkulacyę biletów skarbowych w drobnych sumach na naglące Rzeczypospolitej potrzeby, stanowi, ażeby Dyrekcya biletów utworzyła gatunek czterozłotowych i dwuzłotowych biletów, najmniej ile możności dekoracyi mających, a to na sumę ośmiu milionów złp., które ażeby w przeciągu tygodnia od daty niniejszej w cyrkulacyę wprowadzone były, Dyrekcyi biletów najmocniej zaleca, ścisły zaś tego dozór Wydziałowi Skarbowemu w Radzie oddaje.

100.

Działo się... dnia piątego miesiąca września roku 1794.

[Rezolucya na żądanie Łupińskiego]

RNN... ob. Pawła Łupińskiego, czeladnika stelmaskiego, żądającego paszportu do wyjazdu, dlatego że bez roboty ma zostawać, odsyła Rada do cechu dla obmyślenia onemuż roboty.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Kondradzkim]

RNN... pozwala wyjazdu z Warszawy ob. Sebastyanowi i Leonowi Kondradzkim, pragnącym uporządkować archiwum papierów masy Prota Potockiego, sobie powierzone, a w czasie rabunku moskiewskiego, jak ciż obywatele donoszą, w Lublinie rozrzucone, z obowiązkiem, ażeby, gdy takowe archiwum uporządkują, za całość i bezpieczeństwo jego wierzycielom Protowskim w odpowiedzi byli, którychto ob. Kondradzkich po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Ostrowskiemu i Windischbauerowi]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę ob. Ostrowskiemu i Windischbauerowi, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na memoryał ob. Kasińskiego]

RNN... na podany przez ob. Kasińskiego pod dniem 30 sierpnia 1794 memoryał, umieszczenia w liczbie kancelarzystów Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego siebie żądający, po odebranej od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego nań eksplikacyi odpowiada, iż z powodu odpowiedzialności za oficyalistów, przez organizacyę Rady na komisye porządkowe włożonej, wybór tychże oficyalistów, zaufanie mieć powinnych, do samej Komisyi należy.

[Dodanie osób do Komisyi Porządkowej Mielnickiej]

RNN..., przez memoryał Komisyi Porządkowej ziemi mielnickiej, pod dniem 23 sierpnia 1794 roku datowany, doniesionem mając, że ob. ksiądz Zastowski, zbieraniem sreber z kościołów zatrudniony, a inni komisarze słabością zdrowia i niesposobnością do egzekucyi obowiązków nie przychodzą, stąd zaś Komisya, zupełnego nie mając kompletu, trudności w egzekucyi urządzeń rządowych doświadcza, przeto Rada, do przełożenia Komisyi Porządkowej ziemi mielnickiej przychylając się, podług listy, w tymże memoryale nadesłanej, wybór ob. Antoniego Bądzyńskiego podkomorzego mielnickiego, Ignacego Kuczyńskiego chorążego mielnickiego, księdza Adama Popławskiego proboszcza roszowskiego, Ignacego Czerniawskiego komornika chełmskiego i Jana Toltyżewskiego pisarza miasta Łosie, na komisarzy po-

rządkowych ziemi mielnickiej uczyniony, aprobuje i, do odbywania obowiązków przepisanych obowiązując, iżby Komisya Porządkowa Mielnicka, gorliwością obywatelską powodowana, do równej gorliwości oficyalistów swej Komisyi w odbywaniu posługi publicznej zachęciła, miłością dobra powszechnego zagrzewa.

101.

Działo się ... dnia szóstego miesiąca września roku 1794.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Sokolnickiemu]

RNN... pozwala wyjazdu w województwo poznańskie ob. Janowi Sokolnickiemu sędziemu Sądu Najwyższego Kryminalnego i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zabezpieczenie sum, od Magistratu warszawskiego przez Wydział Skarbu wziętych, na funduszach Rzeczpospolitej]

RNN..., na przełożenie Wydziału Skarbu sumy depozytowe, przez tenże Wydział od Magistratu miasta Warszawy wzięte i jeszcze wziąć się mające, dla właścicielów onychże zabezpiecza na funduszach Rzeczpospolitej, a Magistratowi tak wydanie tych sum pozostałych, jako i zwrócenie złota z Mennicy, w zabezpieczenie wziętego, zaleca.

[Obwieszczenie o ustanowieniu pełnomocnikiem do województwa poznańskiego ob. Rogalińskiego, z przyłączonym instrumentem]

RNN... obwieszcza wszystkich obywatelów i mieszkańców, iż ob. Hipolit Rogaliński następującym opatrzony jest instrumentem do województwa poznańskiego na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej.

Gdy obywatele prowincyi wielkopolskiej zrzucili już odwagą swoją jarzmo brandeburskie i z nami razem łączą siły swoje na oswobodzenie Ojczyzny, przeto, pragnąc, aby dzieło Powstania Narodowego najporządniej do skutku doprowadzone zostało, postanawiam z ramienia swego pełnomocnika ob. Hipolita Rogalińskiego w województwie poznańskiem, któremu następującą daję władzę i przepisy:

1° Ogłosi deklaracyę RNN, 12 czerwca wydaną, przez którą zniszczone są wszelkie obowiązki posłuszeństwa względem króla pruskiego, jako jedynie podstępem, bezprawiem i przemocą narzucone. Dlatego nakaże w kościołach publiczną przed Bogiem i Narodem obywatelom, mieszkańcom województwa poznańskiego, wykonać przysięgę, iż, ulegając tylko na czas prze-

mocy w opuszczeniu powszechnem Ojczyzny, cierpieć musieli panowanie pruskie, lecz jako poczciwi Polacy i przywiązani do swej Ojczyzny synowie jej samej zaprzysięgają wierność, posłuszeństwo i obronę, innego nie znając rządu ani władzy, tylko tę, którą Rzeczpospolita, wspólna ich matka, ustanowiła, że tych jak nieprzyjaciół i zdrajców ścigać będą, którzyby odwodzili od powstania i jarzmo brandeburskie przekładali nad wolność i swobody ojczyste.

2° Obywatel pełnomocnik zachęci obywatelów, aby wszyscy, którzy tylko będą w stanie, stawali zbrojno i łączyli się z wojskiem Rzplitej, nakaże, iż rekrut pieszy z piątego a konny z pięćdziesiątego dymu w jak najprędszym czasie uzbrojony i przyodziany dostawiony tam być ma, gdzie generał-komenderujący uczyni dyspozycyę.

3° Podatki i pobór wybierze, który odda do kasy komendy, a Wydziałowi Skarbowemu doniesie.

4° Weźmie pod rekwizycyę wszystko, cokolwiek ściąga się do odzienia i uzbrojenia żołnierza, na rzeczy wzięte wyda kwity i zapłatę ze Skarbu Rzplitej za nie zapewni.

5° Dobra narodowe, jako to: prymatury i arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, poznańskiego i wszelkie inne komisyom porządkowym w swoich *respective* województwach w administracyę wziąć nakaże; konie, zboże i, cokolwiek dla wojska potrzeba, pod rekwizycyę weźmie.

6° Aby egzekucya ściśle w tem województwie prowadzoną była, wezwie obywateli nieposzlakowanego charakteru, z którymi Komisyę Porządkową z ludzi cnotliwych ustanowi i oną podług przepisanej organizacyi urządzi. Komisya Porządkowa starać się będzie, ażeby wojsku i całej sile zbrojnej, z obywatelów pomnożonej, na potrzebnych furażach i produktach nie zbywało.

7° Obywatel pełnomocnik upatrzy obywatela, zdatnego na generała-majora, któremu zbierać siłę wojskową w swojem województwie i łączyć się z wojskiem zaleci, a imię jego do patentowania prześle.

8° Nareszcie przy władzy, danej ob. Hipolitowi Rogalińskiemu, wkładam na niego najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie wszelkimi sposobami, jemu powierzonymi, duchy obywatelów, używania i urządzenia ich do obrony powszechnej, karania surowego tych, którzyby się złej woli ku Ojczyźnie okazali, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się może. A przeto oprócz doniesień ekstraordynaryjnych co tydzień mnie o położeniu rzeczy i ludzi, równie jako o skutkach delegacyi swojej raport czynić będzie. Dan w obozie głównym pod Mokotowem dnia 6 miesiąca września 1794 Podpisano T. Kościuszko. (Miejsce pieczęci)«.

Stosownie do tego instrumentu zaleca Rada wszystkim obywatelom, urzędom wykonawczym i Komisyi Porządkowej, w województwie poznańskiem ustanowić się mającej, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów w delegacyi jego wyrażonych, posłusznymi byli.

[Takiż instrument na pełnomocnictwo do województwa kaliskiego dla ob. Zakrzewskiego]

RNN... Podobnyż co do słowa instrument dla ob. Hyacynta Zakrzewskiego, do województwa kaliskiego na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika wyznaczonego.

[Takiż co do słowa instrument do województwa gnieźnieńskiego dla ob. Gorzeńskiego]

RNN... Podobnyż co do słowa instrument dla ob. Nicefora Gorzeńskiego, do województwa gnieźnieńskiego na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika wyznaczonego.

[Odezwa do obywateli województw wielkopolskich]

RNN do obywateli województw wielkopolskich.

Powstaliście współobywatele, ażeby zrzucić jarzmo niewoli, w którą was nieograniczona sąsiada chciwość i niektórych, żal się Boże, że na wolnej ziemi zrodzonych Polaków przedajność zaprzęgła. Nikt bardziej nad was, współobywatele, czuć nie może różnicy, jaka między rządem od siebie samego utworzonym a między nakazami groźnego despoty zachodzi, bo tego obojga smutną dla siebie koleją doświadczyliście, ale też nikt większego, jak wy, nie może mieć prawa do wdzięczności Ojczyzny, którą przez śmiałą determinacyę waszą wesprzeć i jej całości zbrojną ręką u najezdników dopominać się przedsięwzięliście. Powstaliście, współobywatele, i powstaniu waszemu, jako cnotliwemu, Bóg pobłogosławić nie omieszkał. Zadrżały liczne płatnych szermierzów hufce na pierwszy usiłowania waszego odgłos i, co z zuchwałością przyszły pod stolicę kraju grozić wolnemu ludowi a nareszcie w przygotowane okuć go kajdany, z wstydem potem pierzchnęły w nocy, głośny z siebie dając podobnym najezdnikom przykład, że napastowanie wolnej ziemi bezkarne być nie może. Nie pierwsza to już tym oddawna ćwiczonym i niezwyciężonym wojskom uciekać przed orężem, skoro go wolna ręka w obronie swobód ojczystych podnosi. Pierzchać tam muszą choćby najliczniejsze hordy, gdzie obywatel za swoją Ojczyznę z płatnym za kilka groszy najemnikiem do walki przychodzi. Cóż może kupnych służalców choćby najliczniejsza gromada przeciw synom Ojczyzny, których miłość swej matki w jej obronie prowadzi? Sami, współobywatele, wiecie najlepiej, czyli życia i majątki wasze poświęciliście na zawojowanie cudzych krajów, czyli też na odzyskanie tylko tych, które wam przemoc, chciwość i przedajność wydarła. Usprawiedliwione więc jest przedsięwzięcie wasze przed niebem

i światem całym, szanowane przez wszystkich współobywateli, z którymi do wspólnej łączycie się obrony, korzystne nakoniec dla rzeczy powszechnej, bo nieprzyjaciel, ze wszech stron nękany, wszędzie bronić się obowiązany, nie będzie miał ani czasu, ani sposobności, zgromadzić ogromne hufce, w których on tylko zaborczych swych chęci nadzieje przekładać umie, a którychby zapewne aż na zatracenie kochanej Ojczyzny naszej jestestwa rad użyć. Niech was nie odstraszają nieludzkie i owszem barbarzyńskie niemal przeciwnika postępki, którymi przechody wojsk swoich oznacza. Są to zadatki jego dobrych chęci, któreby was teraz w znaczniejszej nierównie części pod słodkiem jego panowaniem czekały, dlaczego, współobywatele, nie chowajcie dopóty dobytego na najezdnika oręża, dopóki ojczyzny waszej zupełnie od niego oswodzonej, wolnej i bezpiecznej nie ujrzycie. Dzieło to godne jest was, Wielkopolanie. Kiedy męstwo wasze powstało wśród burzy i wśród największego nieprzyjaciół natężenia, kiedy tychże nieprzyjaciół o ucieczkę od stolicy przyprawiło, zacóżbyście pierzchających nękać nie mogli lub nie zdołali? Ojczyzna podała wam broń w ręce, przywiązanie do niej utrzymać ją w nich powinno, a przy cnotliwych zamiarach nic niepodobnem być nie może. Rada przeto niniejszą odezwą swoją ma zamiar utwierdzić w was tego ducha patryotycznego, który tylko sam jest zdolnym najwyższe przedsięwzięcia do pożądanego skutku doprowadzić. Pełnomocnicy, od Najwyższego Naczelnika ustanowieni, ogłoszą wam i jego wolę i władzę sobie od niego udzieloną. Wszystko to dąży do pokonania nieprzyjaciół, do oswobodzenia Ojczyzny. Pod hasłem tem powstaliście, pod tem hasłem za swobody wasze i najodleglejszych pokoleń waszych walczyć będziecie. Rada, jak tylko o urządzeniu się waszem wewnętrznem za przewodnictwem powyższych pełnomocników poweźmie wiadomość, tak zaraz stosownie do ogólnych prawideł urządzenia przesyłać wam i ten konieczny do zbawienia Ojczyzny związek zachować z wami nie omieszka.

102.

Działo się ... dnia siódmego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Jawornickiej w interesie Młodeckiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Jawornickiej, w którym przy złożeniu rezolucyi Najwyższego Naczelnika, na osobny jej memoryał danej, doprasza się, aby sprawa brata jej, Młodeckiego, z powodu że w teraźniejszym czasie niema Sądu sandomierskiego, odesłaną została do Sądu Najwyższego Kryminalnego, deklaruje, iż na danej już przez Radę pierwszej

rezolucyi, jako do dowodów na miejscu mieć się mogących stosowanej, przestać powinna.

[Rezolucya na memoryał ob. Sadowskiego]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Sadowskiego, porucznika kawaleryi narodowej, w prośbie uzyskania *in vim* zaległości, za najem magazynu swego na Szulcu, do składu efektów od zeszłego Komisaryatu winnej, ekstraktem z akt kancelaryi Komisyi Wojskowej *de data* 8 *ianuarii* roku bieżącego dowodzonej, przyznanej, oraz do czasu powstania narodu rachować się przypadającej, opłacenia przynajmniej czerw. zł. 250, a to tak na wykupno sreber, w Składzie dawniej pruskim zastawnych, jako i na reparacyę magazynu i na utrzymanie tamy, deklaruje, iż suma czerw. zł. 150, na wykupno zastawnych sreber żądana, ma być przez Wydział Potrzeb wojskowych ob. Sadowskiemu za kwitem jego wypłacona. Co się zaś tyczy czerw. zł. 100, na reparacyę magazynu i tamy żądanych, RNN do poprzedniej rezolucyi swojej, na dniu 1 miesiąca lipca roku bieżącego wydanej, ob. Sadowskiego, porucznika kawaleryi narodowej, odsyła.

[Zmniejszenie ceny za kule do Komisaryatu przynoszone]

RNN..., gdy niebezpieczeństwo zbierania kul nieprzyjacielskich od dnia 5 *praesentis* ustało, nie chcąc atoli ubogich ludzi nadgrody za pracę w wyszukiwaniu i znoszeniu kul pozbawiać, stanowi, iż kula, jedna do użycia zdatna,

12 funtowa	. . .	złp.	1	groszy	—
6	»	. . .	»	—	»	15
3	»	. . .	»	—	»	$7^1/_2$
1	»	. . .	»	—	»	4

płacić się każdemu przynoszącemu będzie, o czem Wydział Potrzeb wojskowych Departament uzbrojenia i gisernię zawiadomić ma niezwłocznie.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Litoszewskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę ob. Janowi Litoszewskiemu i onego po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. Klimkiewicza]

RNN... na memoryał ob. Klimkiewicza, żalącego się, iż przez niegdy ob. Dzierzbickiego starostę wartelskiego w kupnie skryptu, na czerw. zł. 650 wydanego, pokrzywdzony został, odpowiada, iż gdy w interesie jego zapadł już dekret w Komisyi Skarbowej i następnie tradycya posesyi jego (jak sam wyraża), czekać więc powinien otwarcia sądownictwa, w czasie którym udać się będzie mógł do sądu przyzwoitego po otrzymanie sprawiedliwości.

[Nominacya księdza Stankiewicza do Deputacyi rewizyjnej papierów]

RNN... na miejsce ob. Maruszewskiego, w składzie Deputacyi do rewizyi papierów wyznaczonej będącego, z powodu iż do Sądu kryminalnego wojskowego na sędziego przez Najwyższego Naczelnika wyznaczonym został, nominacyę przez Wydział Sprawiedliwości ob. księdza Stankiewicza, do pomienionej Deputacyi przyniesioną, Rada potwierdza i onego do tejże Deputacyi przeznacza.

[Odesłanie memoryału ob. Rudzkiego w interesie ob. de Ligne do Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... memoryał ob. Ksawerego Rudzkiego jako plenipotenta ob. Heleny z Massalskich de Ligne, żądającego paszportu dla posłańca, w interesie pomienionej obywatelki do Niemirowa wysłać się mającego, odsyła Rada do Wydziału Bezpieczeństwa, ażeby, rozważywszy okoliczności, z zachowaniem przepisów, dla Deputacyi paszportowej uczynionych, posłańcowi, któryby żadnemu podejrzeniu nie podlegał, wydanie paszportu zalecił.

103.

Działo się ... dnia ósmego miesiąca września roku 1794.

[Polecenie Wydziałowi Skarbu zaciągnienia gotowizny na nieuchronne Rzeczypospolitej potrzeby]

RNN..., mając sobie zalecone przez Najwyższego Naczelnika wyszukanie niebawne gotowych pieniędzy, a to na bliskie i nieuchronne Rzplitej potrzeby, poleca Wydziałowi Skarbu, ażeby ten wspólnie z ob. Zakrzewskim, Potockim, Mostowskim i Sulistrowskim wezwał do siebie jak najrychlej bankierów, kupców majętniejszych i innych obywateli, których kapitalistami osądzi, i ażeby z nimi o potrzebie koniecznej pożyczki rozmówił się i skutek swej rozmowy Radzie doniósł.

[Wyznaczenie złp. 500 na miesiąc dla ob. Lipskiego]

RNN..., na zalecenie Najwyższego Naczelnika w interesie ob. Lipskiego, kasztelana łęczyckiego, uczynione, naznacza dla tegoż ob. Lipskiego po złp. 500 co miesiąc z Kasy narodowej, przez rok jeden płacić się mające, a to rachując od daty wypłaconych już rzeczonemu obywatelowi złp. 1.000, które w tejże kwocie rocznej potrącone być mają, i razem deklaruje, że takowa opłata odciągniętą zostanie w czasie od należytości, jaką często wspomniony ob. Lipski do Skarbu narodowego formuje, którejto rezolucyi uskutecznienie Wydziałowi Skarbu poleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wyznaczenia miejsca w pałacu prymasowskim dla Deputacyi lazaretowej]

RNN..., na przełożenie Deputacyi lazaretowej, żądającej wyznaczenia sposobnego miejsca do wejrzenia w czynności i uczynienia obrachunków Dyrekcyi lazaretowej, przez rezolucyę Rady, na dniu 4 miesiąca i roku bieżących zapadłą, nakazanego, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby ten sposobne ku takowemu celowi miejsce w mieszkaniach pałacu prymasowskiego na krótki czas wyznaczył, i tym końcem Deputacyę lazaretową do Wydziału Skarbu odsyła.

104.

Działo się ... dnia dziewiątego miesiąca września roku 1794.

[Zapewnienie obmyślenia funduszu ob. Zawiszy w czasie spokojniejszym]

RNN..., na zalecenie Najwyższego Naczelnika, za ob. Zawiszą pułkownikiem względem obmyślenia onemuż funduszu przez wzgląd na zasługi jego uczynione, zapewnia rzeczonego ob. Zawiszę pułkownika, iż gdy Rzeczpospolita do spokojniejszego i świetniejszego stanu przywróconą zostanie, rząd zasługi jego, ile tak dobrze zaświadczone, sowicie nadgrodzić i przyzwoity onemuż do utrzymania się fundusz obmyślić nie omieszka.

[Obwieszczenie o ustanowieniu pełnomocnikiem ob. Wybickiego do województw łęczyckiego, kujawskiego i sieradzkiego, z przyłączeniem instrumentu]

RNN... obwieszcza wszystkich obywatelów i mieszkańców, iż ob. Józef Wybicki następującym opatrzony jest instrumentem do województw łęczyckiego, kujawskiego i sieradzkiego na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej. Gdy obywatele województw łęczyckiego, kujawskiego i sieradzkiego zrzucili już odwagą swoją jarzmo brandeburskie i wspólnie z innymi obywatelami łączą siły swoje na oswobodzenie Ojczyzny, przeto, pragnąc, aby dzieło Powstania Narodowego najporządniej do skutku doprowadzone zostało, postanawiam z ramienia mego pełnomocnikiem w pomienionych województwach łęczyckiem, kujawskiem i sieradzkiem ob. Józefa Wybickiego, zastępcę w RNN, któremu, przy dywizyi ob. Dąbrowskiego generała znajdować się mającemu, następującą daję władzę i przepisy:

1° Gdziekolwiek obywatel pełnomocnik stanie z rzeczoną dywizyą, ogłosi deklaracyę RNN, 12 czerwca wydaną, przez którą zniszczone są

wszelkie obowiązki posłuszeństwa względem króla pruskiego, jako jedynie podstępem, bezprawiem i przemocą narzucone. Dlatego nakaże w kościołach publiczną przed Bogiem i narodem obywatelom, mieszkańcom województw łęczyckiego, kujawskiego i sieradzkiego, wykonać przysięgę, iż, ulegając tylko na czas przemocy w opuszczeniu powszechnem Ojczyzny, cierpieć musieli panowanie pruskie, lecz jako poczciwi Polacy i przywiązani do swojej Ojczyzny synowie jej samej zaprzysięgają wierność, posłuszeństwo i obronę, innego nie znając rządu ani władzy, tylko tę, którą Rzeczpospolita, wspólna ich matka, ustanowiła, że tych jako nieprzyjaciół i zdrajców ścigać będą, którzyby odwodzili od powstania i jarzmo brandeburskie przekładali nad wolność i swobody ojczyste.

2° Obywatel pełnomocnik zachęci obywatelów, aby wszyscy, którzy tylko będą w stanie, stawali zbrojno i łączyli się z wojskiem Rzplitej, nakaże rekrut pieszy z piątego, a konny z pięćdziesiątego dymu, w jak najprędszym czasie uzbrojony i przyodziany, który dostawiony tam być ma, gdzie generał komenderujący uczyni dyspozycyę.

3° Podatki i pobór wybierze, który odda do kasy komendy, a o wielości Wydziałowi Skarbowemu doniesie.

4° Weźmie pod rekwizycyę wszystko, cokolwiek ściąga się do odzienia i uzbrojenia żołnierza, na rzeczy wzięte wyda kwity i zapłatę ze Skarbu Rzplitej za nie zapewni.

5° Dobra narodowe prymatury i arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i biskupstwa poznańskiego, jeżeli w tych województwach znajdujące się, komisyom porządkowym w swoich *respective* województwach w administracyę objąć nakaże, konie, zboże i, cokolwiek dla wojska potrzeba, pod rekwizycyę weźmie.

6° Aby egzekucya ściśle w tych województwach prowadzona była, wezwie obywatelów nieposzlakowanego charakteru, z którymi w każdem z tych województw komisye porządkowe z ludzi cnotliwych ustanowi i one podług przepisanej organizacyi urządzi. Komisye porządkowe starać się będą, ażeby wojsku i sile zbrojnej, z obywatelów pomnożonej, na potrzebnych furażach i produktach nie zbywało.

7° Obywatel pełnomocnik upatrzy obywateli zdatnych na generałów-majorów do każdego *respective* województwa, którym zbierać siłę wojskową w swojem województwie i łączyć się z wojskiem zaleci, a imiona ich do patentowania mi prześle.

8° Gdy dywizya wojsk narodowych, pod komendą generała Dąbrowskiego będąca, do drugich województw przenosić się będzie, natenczas ob. Wybicki pełnomocnik z pełnomocnikami, do tychże województw już przezemnie wyznaczonymi, znosić się powinien i nic bez nich oddzielnie czynić nie będzie mocen. Nareszcie przy władzy, danej ob. Józefowi Wybickiemu,

wkładam na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie wszelkimi sposobami, jemu powierzonymi, duchy obywatelów, używania i urządzenia ich do obrony powszechnej, karania surowego tych, którzyby złej woli ku Ojczyźnie okazali się, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się może. A przeto oprócz doniesień ekstraordynaryjnych co tydzień mnie o położeniu rzeczy i ludzi, równie jako o skutkach delegacyi swojej, raport czynić będzie. Względem karania, ktoby na wieczne więzienie lub karę śmierci zasłużył, na takiego winowajcę dekret kary do mojej aprobaty przysłany być powinien. *Podpis*: T. Kościuszko. *m. p.* Tęż samą władzę rozciągam dla ob. Wybickiego pełnomocnika do województwa rawskiego, a mianowicie do ziemi sochaczewskiej i gostyńskiej, i powyższe opisy względem nich skutkowane we wszystkim mieć chcę. T. Kościuszko«.

Stosownie do tego instrumentu zaleca Rada wszystkim obywatelom, urzędom wykonawczym i komisyom porządkowym, w województwach rawskiem, łęczyckiem, kujawskiem i sieradzkiem ustanowić się mającym, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów w delegacyi jego wyrażonych, posłusznymi byli.

[Odesłanie ob. Kijeńskiego pułkownika w interesie gaży do ob. Orłowskiego]

RNN... zalecenie Najwyższego Naczelnika, ażeby pułkownikowi Kijeńskiemu, funkcyę egzercermajstra w Warszawie odbywać mającemu, gaża pułkownikowska co miesiąc regularnie wypłacana była, jako Kasy wojennej dotyczące się, odsyła Rada do ob. Orłowskiego, generała i komendanta Ks. Mazowieckiego.

[Pozwolenie wyjazdu Warnezyuszowi, Koremu i Szultzowi]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę Fryderykowi Warnezyuszowi, Janowi Koremu i ob. Szultzowi sztabs-chirurgowi regimentu pierwszego, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Deklaracya na zapytanie Deputacyi ziemi liwskiej względem brania furmanów z dymów żydowskich, do innych kahałów pogłówne płacących]

RNN... z powodu podanego od kahału kałuskiego od Deputacyi ziemi liwskiej memoryału i zapytania blisko rzeczonej Deputacyi względem brania furmanów z dymów i głów żydowskich, w ziemi liwskiej mieszkających a do innych kahałów pogłówne płacących, odpowiada, iż Żydzi wszyscy, w ziemi liwskiej mieszkający, chociażby do kahałów, w innych ziemiach sytuowanych, do opłacenia pogłównego byli wpisani, do przystawienia jednak furmanów do stałych furmanek, z ziemi liwskiej dostawić się powinnych, należeć mają, których rozkład i wybranie Deputacya komisyjna porządkowa

ziemi liwskiej przy zniesieniu się z dozorcami i kahałami, w swej ziemi będącymi, bez zwłoki uskutecznić jest przez dozorców obowiązana.

[Deklaracya na memoryały miasta Bielska względem wewnętrznego miasta urządzenia]

RNN... na przesłane dwa memoryały od miasta wolnego Rzplitej, Bielska, jeden przez ob. Kozłowskiego prezydenta z siedmiu innymi obywatelami podpisany, przekładający, iż miasto Bielsk na dwa cyrkuły dzielić się podług przepisu konstytucyjnego Sejmu 1791 r., powinno, drugi przez ob. Szymona Lisiukiewicza burmistrza z wielu innych obywateli podpisany, okazujący, iż miasto Bielsk na dwa cyrkuły dzielone być nie może, odpowiada, iż obywatele miasta Bielska postępować w tym czasie w rozrządzeniu cyrkułów tak powinni, jak po konstytucyi 1791 roku urządzonem było i dotąd trwało, to jest, jeżeli to miasto Bielsk na dwa cyrkuły podzielone było, dwa cyrkuły utrzymywać mają, a jeżeli na dwa cyrkuły dzielone nie było, toż dopiero dzielone być nie może. Urzędnicy zaś, po konstytucyi wybrani, podług już wyszłej w tej mierze od Rady rezolucyi, do odbywania obowiązków urzędowania swojego zwróceni, pełnić swe powinności mają.

[Rezolucya na raport ob. Sosnowskiego pełnomocnika względem furmanów, furmanek i nieopłacania poczty]

RNN... na raport ob. Sosnowskiego, pełnomocnika przy Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, dnia 5 września 1794 roku datowany, odpowiada, iż blisko rzeczona Komisya Porządkowa do wyegzekwowania stałych furmanek o pomoc wojskową do komendy wojsk Rzplitej najbliżej konsystującej udać się ma. Dezercya furmanów być nie może, bowiem w przypadku ich dezercyi, kahały, będąc w odpowiedzi, natychmiast innych przystawić będą powinni. Przytem na nieposłusznych Żydów kahalnych że Komisya użyć ma rygoru i pomocy wojskowej do egzekucyi, Rada determinuje. Komisya Porządkowa ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, za rezolucyą RNN do Żelechowa przenieść się mająca, że za ekspedycye rządowe i od tejże Komisyi do Rady i jurysdykcyów rządowych przesłane poczcie opłacać nie ma, stanowi. Gdy ob. ksiądz Dąbrowski dla niezdrowia, a ob. Bieliński służbą wojskową zajęty obowiązków komisarzy porządkowych dopełniać nie mogą przeto Rada na ich miejsce innych obywateli ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego Komisyi Porządkowej, zaufanie obywatelskie posiadających, wybrać i do aprobaty RNN tenże wybór przysłać zaleca.

[Rezolucya na memoryał starozakonnego Samsonowicza, z zawieszeniem Sądu syndyka warszawskiego]

RNN... na memoryał starozakonnego Eliasza Samsonowicza, pod dniem 5 miesiąca września 1794 roku podany, w przełożeniu, iż dla odjętej w czasie teraźniejszym sposobności prowadzenia handlu i przedaży towarów nie

jest w stanie zapłacenia sumy 29.985 złp., dekretem syndyka warszawskiego dla Herszka Abrahamowicza za nabyciem kwestyonowanych papierów przysądzonej, oraz, gdy dla zawieszonego przez RNN sądownictwa własności u dłużników swoich dochodzić nie może, żąda zatem wstrzymania skutków wspomnianego syndykowskiego dekretu i zawieszenia takowego sądownictwa, podobnież, jak jest zatrzymane sądownictwo we wszystkich innych krajowych jurysdykcyach, RNN, odpowiadając, odsyła Eliasza Samsonowicza do rezolucyi, zaszłych z racyi zawieszonego w czasie Powstania Narodowego sądownictwa w sprawach cywilnych, skutki dekretów wstrzymujących, przeto i egzekucya takowegoż dekretu syndyka warszawskiego dla Herszka Abrahamowicza, sumę złp. 29.985 do opłacenia na Eliaszu Samsonowiczu wskazującego, w czasie teraźniejszym przewiedzionego, podobnież do otwarcia w kraju sądów zastanawia i następnie w podobnego rodzaju sprawach syndykowi warszawskiemu zatrzymać sądownictwo swoje zaleca.

105.

Działo się ... dnia dziesiątego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Korzeniewskiego, płacenie pensyi jemu *anticipative* a po śmierci jego żonie i dzieciom zapewniająca]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Korzeniewskiego rotmistrza, powtórnie przez Najwyższego Naczelnika odesłany, zapewnia onegoż, iż wyznaczona mu przez rezolucyę Rady pod dniem 25 miesiąca sierpnia roku bieżącego pensya złp. półtora tysiąca *anticipative* corocznie dla niego, a po skończonem jego życiu że połowa tejże pensyi dla żony i dzieci jego płacona będzie.

106.

Działo się ... dnia jedenastego miesiąca września roku 1794.

[Urządzenie względem pożyczki gotowizny od obywatelów na potrzeby Rzeczypospolitej]

RNN... odebrała od Najwyższego Naczelnika rekwizycyę względem dostarczenia gotowizny, na nieuchronne potrzeby wojska koniecznej, w osnowie następującej:

„Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej, do RNN.

Powstanie Wielkopolanów i przyległych im województw, nagłe nieprzy-

jaciół z pod Warszawy usunięcie się, nowy daje obrót wojskom narodowym, od którego przyspieszenia przyspieszenie zbawienia Ojczyzny zależeć będzie. Wynikają stąd potrzeby wojenne, tak konieczne a razem tak nagłe, że czyli ich załatwienie przewlec, czyli je wcale nie ułatwić, byłoby jedno, a tak pierwsze, jako i drugie, mogłoby Ojczyznę jeżeli nie zupełnie zgubić, to przynajmniej niepowetowane dla niej szkody zrządzić. W tym celu czynię odezwę do RNN, oświadczając jej nieodbitą potrzebę mienia gotowych pieniędzy, przez któreby tem skuteczniej i spieszniej operacye wojenne mogły być ułatwione. Przeświadczony o gorliwości obywatelów, co dotąd tak dzielnie i mężnie do Powstania Narodowego przykładali się, ani powątpiewam, ażeby sami z siebie nie starali się ułatwić te potrzeby, skoro o ich nagłości i konieczności uwiadomionymi zostaną. Rada zatem potrzeby te, przezemnie teraz przekładane, uczyni obywatelom wiadomemi, którzy przez przywiązanie do Ojczyzny zrobią zapewne z siebie, ile będą mogli, zrobią wszystko, gdy są przekonani, że od ocalenia Ojczyzny zależy ocalenie ich swobód osobistych, za które już tak mężnie walczyli Szczerze do ojczyzny przywiązanym żadne ofiary ciężkiemi stawać się nie powinny. Tą prawdą powodowana Rada w środkach, przez siebie do spiesznego zgromadzenia gotowizny przedsiębranych, niech ma w pierwszym widoku sumy depozytowe, które, dotąd leżąc po różnych składach, żadnego ani Ojczyźnie, ani ich właścicielom, użytku nie przynoszą. Drugi sposób sądziłbym za przyzwoity, otwarcie pożyczki dla Ojczyzny. Dufam po cnocie obywatelów, że się ubiegać będą ze znoszeniem sum, ażeby z siebie dali dowód, iż ich przywiązanie do Ojczyzny nie czeka środków, jakichby rząd do ułatwienia rzeczonej pożyczki, ile w tak nieodbitej potrzebie, użyć był znaglonym. Kiedyż Ojczyznę ratować, jeżeli nie wtenczas, gdy ona tego najistotniej i najgwałtowniej potrzebuje. Nie rozumiem zaś, ażeby obywatele, gdy życia swego dla niej nie żałowali, zbiorów swoich oszczędzać mogli. Tembardziej, kiedy najmocniejszy na Radę wkładam obowiązek, ażeby, tak depozytowym, jako i pożyczanym sumom jak najzupełniejsze bezpieczeństwo obmyśliwszy, od obydwóch przyzwoity procent z Skarbu publicznego dla właścicielów naznaczyła. Dla dokładności operacyi i dla spokojności pożyczających trzeba, ażeby sumy ich miały oznaczony termin, w którymby przez Skarb zwróconemi zostały. Tem chętniej każdy obywatel uczyni to dla Ojczyzny, co dotąd czynił bądź w przysporzeniu swych zysków, bądź w usłużeniu osobistem swym przyjaciołom, skoro równą pewność, równe korzyści zabezpieczone mieć będzie, a zostanie mu jeszcze pomimo tego wszystkiego ten chlubny w obywatelstwie zaszczyt, że Ojczyznę w nagłej potrzebie ratował, że się do jej ocalenia skutecznie przyłożył. Być mogą jeszcze tacy obywatele, coby zamiast pożyczenia gotowiznę swoją za bilety skarbowe zamienić chcieli; krok ich taki, jako dwoistą przysługę przynoszący, raz w do-

starczeniu gotowizny, drugi raz w daniu biletom skarbowym silniejszej cyrkulacyi, na mocniejszą RNN uwagę zasługiwać powinien. Takim Rada i większe łatwości obmyśli i o bliższej narodu wdzięczności zapewni; możnaby im naprzykład zaręczyć, że bilety, przez nich teraz za gotowiznę brane, za osiem miesięcy znowu przez Skarb gotowizną opłacone zostaną; czego dokładniejsze urządzenie Radzie zostawiam. To jednak nie przestaję powtarzać Radzie, to i wszystkim obywatelom jak najdokładniej przełożone mieć chcę, że jeżeli się z ułatwieniem teraźniejszych a tak nagłych potrzeb wojennych w przystawieniu gotowizny nie pospieszą, spełzną najpomyślniejsze dla Ojczyzny chwile i sobie tylko samym wyrzucać będą mogli, jeżeli przez spóźnione kroki zgubią Ojczyznę wtenczas, kiedy jej ocalenie w własnych rękach mieli. Spiesznie więc i dzielnie niech postępuje Rada, gorliwi niech się stają przykładem gnuśnym i opieszałym, a jeżeliby i to jeszcze było za mało na ich dusze nieczułe, Rząd powinien ich środkami przyzwoitymi zwrócić do ich obowiązków, bo się tam nikt od wspólnego przykładania wymawiać nie powinien, gdzie idzie o zbawienie Ojczyzny. Dan w głównym obozie pod Mokotowem dnia 10 miesiąca września 1794 roku. *Podpisano*: T. Kościuszko«.

Dopełniając przeto i wolę Najwyższego Naczelnika, w powyższym sposobie wyrażoną, i dogadzając ważnym a razem gwałtownym wojennym potrzebom, RNN stanowi:

iż najprzód bierze w rekwizycyę wszystkie efekta w srebrze i złocie, wyrobionem, bądź niewyrobionem, gdziekolwiek w depozycie będące, tudzież wszystkie sumy w całym kraju, to jest tak w Koronie, jak i w Litwie będące, depozytowe, jako to:

1° Wszelkie sumy, w magistratach i jakichkolwiekbądź jurysdykcyach miejskich po miastach Rzplitej w depozycie złożone.

2° Wszelkie sumy po kancelaryach ziemiańskich wszystkich województw i powiatów pod jakimkolwiek tytułem, lub na satysfakcyę kredytorów, złożone.

3° Wszystkie sumy po kapitułach, kollegiatach, kościołach, klasztorach i u ich syndyków, tak własne duchowne, jako też od różnych obywatelów w depozyta oddane.

4° Sumy, przenoszące ilość tysiąca czerwonych złotych, u kogokolwiekbądź przez obywatelów do utajenia złożone.

5° Sumy z akordów kupieckich i innych bankowych, urzędownie zrobionych, na satysfakcyę wierzycieli do windykowania od dłużników zostawione, przez nich wywindykowane i w istocie znajdujące się, a dla zamkniętej teraz komunikacyi z zagranicą lub dla niedoszłych terminów wierzycielom płacić się nie mogące.

Dla czego RNN deklaruje, iż depozytaryusze, to jest ci, u których dopozyta

złożone, niemniej i ci, którzy opisane w powyższych gatunkach sumy u siebie mają, winni w województwach, ziemiach i powiatach przed komisyami porządkowemi, w miastach zaś przed magistratami donieść o depozytach, u nich złożonych, w przeciągu dni najdalej siedmiu od publikacyi niniejszego rozporządzenia *respective* w każdem miejscu, w którymto przeciągu czasu pod odpowiedzialnością z własnych majątków, a gdyby ich nie mieli, pod odpowiedzią w sądach kryminalnych depozyta, jako od rządu w rekwizycyę wzięte, właścicielom ich wydawać nie mają; od którego zakazu wolnemi będą ci, którzyby przed komisyami lub magistratami zamianę sum swoich depozytowych na bilety skarbowe przed upłynieniem dni siedmiu od obwieszczenia oświadczyli. Komisye porządkowe i magistraty miast po odebranem od depozytaryuszów doniesieniu natychmiast o wydanie sobie takowych depozytów rekwirować mają, rewers na nie depozytaryuszom wydadzą i sumy odebrane pod zabezpieczeniem do Wydziału Skarbowego w RNN odeślą. Wydział zaś Skarbowy na odebrane takowe sumy, oraz srebro i złoto, wyrobione bądź niewyrobione, dokumenta obligacyjne rządowe na papierze stemplowanym ceny przyzwoitej kosztem Skarbu z zapewnieniem pięć procentu od sta na rok, z wolnem co pół roku tegoż procentu odbieraniem, każdemu z depozytaryuszów na ręce komisyi porządkowych lub magistratów wyda. Pomimo obowiązku, na depozytaryuszów włożonego, powinny będą komisye porządkowe i magistraty dochodzić, czyli nad podane depozyta jakie ukryte przed Skarbem nie zostały, obywateli do równegoż dochodzenia zachęcą, a w takowym przypadku odkrywający utajony depozyt zyskiwać będzie piątą część depozytu z majątku depozytaryusza, a gdyby ten w stanie nie był, natenczas Skarb dziesiątą część depozytu w nadgrodę odda, a nieposłusznego depozytaryusza po kary osobiste do sądu kryminalnego odeśle.

Powtóre, do powyższej Najwyższego Naczelnika woli stosując się, RNN ustanawia i ogłasza pożyczkę publiczną obywatelską, zbawienie Ojczyzny i zasilenie wojska, za jej całość bijącego się, jedynie w celu mającą, do której prawidła przepisuje następujące:

1° Jakożkolwiek pożyczka ta w spodziewaniu nieodmiennych wszędzie chęci obywatelskich oddana jest co do wielości własnej każdego obywatela chęci, nie przepomną jednak obywatele, iż bezpieczeństwem dla sum, które ku zbawieniu Ojczyzny powierzą, a powierzą nie bez zysku, bo z oznaczeniem, jak wyżej, procentu, są dobra narodowe, które niebawnie sprzedane będą, bo sprzedaż ta 1 grudnia rozpoczętą zostanie, że między kupującymi pomienione dobra narodowe zawsze pierwszeństwo między innymi mieć będą ci, którzy dali dowód gorliwości w powierzeniu swych zbiorów na nagłą Ojczyzny potrzebę, że nakoniec ci, co dobra narodowe za bilety skarbowe kupować będą, zyskają procent na nich, który im stosownie do uchwały Rady, pod dniem 8 czerwca zaszłej, porachowany zostanie.

2° Pożyczający sumę odbierze na nią dokument obligacyjny od Wydziału Skarbu z terminem zapłacenia za rok jeden.

3° Od sum pożyczonych zawsze procent sześciu od sta rachowany i przy płaceniu sumy kapitalnej płaconym także przez Skarb narodowy będzie.

4° W dokumencie tym obligacyjnym wyrażone będzie bezpieczeństwo sumy pożyczonej na dobrach narodowych i wszelkich Rzplitej funduszach. Własność zaś jego służyć będzie nietylko samemu pożyczającemu, ale i temu, któremuby go ustąpił, a w przypadku nieustąpienia sukcesorom jego.

5° Posiadający pomieniony dokument obligacyjny będzie zawsze mocen zamienić go na bilety skarbowe, a wtenczas przy zmianie porachowany mu zostanie na zysk jego procent, jaki w powyższej oznaczenia proporcyi za czas upłyniony przypadać będzie.

6° Mający dokument obligacyjny na sumę znaczniejszą będzie mocen za zwróceniem onegoż do Wydziału Skarbu zamienić go na dwa lub więcej dokumentów pomniejszych, sumę ogólną całkowicie wynoszących.

Co zaś do obywateli, którzyby przez chęć skuteczniejszego Ojczyźnie usłużenia gotowiznę swoją za bilety skarbowe wymieniać chcieli, ci oprócz takowych biletów otrzymają od Wydziału Skarbu zapewniający rewers, jako po 8 miesiącach, od daty rewersu upłynionych, rzeczoną gotowiznę wraz z procentem w proporcyi 6 od 100 na rok wypłaconą z Skarbu narodowego mieć będą. Ku uskutecznieniu czego Wydział Skarbowy winien będzie oddzielne, a do niniejszego urządzenia stosowne, tak do komisyi porządkowych po ziemiach i powiatach, jako i do magistratów po miastach, wydać obwieszczenia i skutku ich dopilnować. Ażeby jednak wszędzie jeden porządek zachowanym został, przez któryby przedsięwzięcie takowej pożyczki i zmiany gotowizny za bilety łatwiej do skutku doprowadzone być mogło, Rada następujący sposób postępowania tak dla komisyów porządkowych, jako i magistratów miejskich, przepisuje:

A najprzód co do komisyów porządkowych:

1° Komisye porządkowe po odebranej niniejszej ustawie sporządzą protokóły, w których ustanowią rubryki, jedną na sumy dla obywateli, chcących pożyczyć na potrzeby narodowe pewne kwoty, drugą dla chcących gotowiznę, bądź efekta w złocie, czy w srebrze, zamienić na bilety skarbowe.

2° Takowe protokóły oddadzą dozorcom, w obrębie komisyi swojej zostającym; dlatego każda komisya tyle protokółów powinna kazać sporządzić, ile jest dozorów pod nią zostających, i oprócz tego powinna mieć oddzielny u siebie protokół, w którym czyli sami obywatele, komplet komisyi składający, czyli podówczas od dozorów swoich odlegli, zapisywać się będą powinni.

3° Do takowych protokółów nie mają się zapisywać tylko ci, co

Ojczyźnie swojej, bądź w pożyczeniu jej gotowizny, bądź w zamianie tejże gotowizny na bilety skarbowe, pomoc przynieść pragną; ci zaś, którzyby jej tej pomocy odmawiali, zapisywać się powinni w osobnej księdze, ażeby potem Rzeczpospolita wiedziała, kto jej skutecznie dopomógł, a kto na gorliwych tylko oświadczeniach rzecz chciał kończyć; dla czego każdy z dozorców oprócz protokółu pożyczki mieć będzie protokół drugi, oddzielny, w którym czyli niechcący pożyczyć, czyli też niebędący w stanie dania pożyczki, zapisywać się będzie, a w przypadku oporu w zapisywaniu się dozorca sam go zapisać powinien. Wydatki na protokóły albo same komisye porządkowe z funduszów swych podejmą, albo też przez dozorców podjęte przyjmą i bonifikować im będą.

4° Od zapisywania się, czyli w jednym, czyli w drugim protokóle, nie są wyjęci dziedzice największych czyli najmniejszych włości, posesorowie jakiejkolwiek natury dóbr, ich komisarze, posesorowie, gubernatorowie, ekonomowie, dyspozytorowie, oficyaliści tak prowentowi, jako i gumienni, duchowni tak świeccy, jako klasztorni, w obrębie swoich *respective* dozorów zostający. Wszyscy ci albo pożyczkę przez siebie oznaczoną w jednym protokóle, albo odmówienie wspólnego Ojczyzny ratowania w drugim protokóle, u dozorcy zapisywać powinni.

5° Każdy dozorca, ukończywszy spisanie posesyi, dozorowi swemu poddanych, i wprzód wpisujących się, czyli na pożyczkę, czyli na zamianę gotowizny za bilety skarbowe, o złożenie tejże gotowizny w komisyi porządkowej na najkrótszy termin obwieściwszy, i owszem takowy, ile być może, najkrótszy oznaczywszy, odda protokóły swe z własnym na końcu podpisem do swojej komisyi i od niej zakwitowanie z oddanych odbierze, a Wydziałowi Skarbu w RNN o wielości sum, przez obywateli w dozorze swym, już to na pożyczkę, już na zmianę biletów skarbowych, zapisanych, doniesie.

6° W której komisyi porządkowej dotądby dozorcy ustanowieni nie byli, w tej komisya, uczyniwszy przyzwoity i równy rozkład włości, urządzeniom swoim podległych, wyznaczy do każdego z nich jednego z pomiędzy siebie komisarza, a gdyby to dla szczupłości kompletu być nie mogło, innych na to miejsce obywateli, z cnoty i charakteru znanych, wybierze i onym niebawnie powyższych obowiązków dopełnienie zaleci.

7° Gdy takowe obowiązki, bądź przez dozorców, bądź, gdzieby ich nie było, przez innych obywateli uskutecznione zostaną, a które najdalej w przeciągu 15 dni po ogłoszeniu niniejszej ustawy uskutecznione być powinny, komisye porządkowe każdemu z obywateli, w protokóle zapisanemu, a gotowiznę, bądź w sposobie pożyczki, bądź na zamianę biletów, składającemu, dadzą od siebie rewers, jaką kwotę od niego odebrały, z zapewnieniem, iż takowy rewers, bądź na dokument obligacyjny rządu, bądź na bilety skarbowe, w najkrótszym czasie zamieniony dla niego będzie, z osobnym dla

zmieniającego gotowiznę za bilety rewersem, iż mu te w przeciągu ośmiu miesięcy z Skarbu narodowego opłacone zostaną.

8° Po zebranej gotowiźnie, każda komisya porządkowa winna będzie odesłać ją do Wydziału Skarbu w RNN z wyrażeniem, od którego obywatela, wiele i w jaki sposób udzielone zostało, a Wydział Skarbu w Radzie w miarę wydanych przez każdą komisyę rewersów onejże i dokumenta obligacyjne i bilety skarbowe z osobnymi rewersami prześle, za których oddaniem rzeczone komisye rewersy swoje od obywatelów odbierać mocne będą.

9° Gdy takowa pożyczka ukończy się, komisye porządkowe protokóły dozorców do Wydziału Skarbu w RNN odeślą i od niego zakwitowanie ogólne w miarę dostarczonych przez siebie sum obywatelskich podług tychże protokółów odbiorą. Wydział zaś Skarbu o całej tej operacyi pożyczki ukończonej RNN dokładny raport uczynić winien będzie.

10° Jakie obowiązki włożone zostały na komisye porządkowe w Koronie względem Wydziału Skarbu, teżsame dopełnione być powinny przez komisye porządkowe w W. Ks. Litewskiem względem Deputacyi Centralnej, która również winna będzie zebraną gotowiznę odesłać do Wydziału Skarbu w Radzie, a całej czynności dokładny raport samejże RNN uczynić.

Powtóre względem magistratów po miastach:

1° Zwoła magistrat na ratusz starszych konfraternii i cechów i, tymże o potrzebie pożyczki uczyniwszy obywatelskie przełożenie, każdemu z osobna zaleci złożyć sesyę konfraternii lub cechu swego, na której wszyscy bracia znajdować się mają.

2° Dla tem skuteczniejszego odbycia takowych sesyi wyznaczy magistrat nadto do każdego cechu lub konfraternii jednego z grona swego lub z innych urzędników miejskich obywatela, z gorliwości dobrze znanego, który tejże sesyi być przytomny i równie, jak starsi tego cechu lub konfraternii, do dobrowolnej pożyczki zgromadzonych braci zachęcać ma.

3° Po skończonych tych zachęceniach przystąpi każdy cech lub konraternia natychmiast do subskrypcyi, gdzie każdy członek chęć swoją dobrą w protokóle, umyślnie do takowej pożyczki sporządzonym, zapisze, wyszczególniając, czyli zechce gotowiznę na procent na rok jeden pożyczyć, czyli tylko dać takową gotowiznę na zmianę biletów, i którego dnia tę gotowiznę złożyć oświadcza, dla czego w każdym protokóle dwie rubryki będą; który jednak przeciąg czasu dłuższym nad dni kilka być nie ma.

4° Uskuteczniwszy tym sposobem subskrypcyę przez członki na sesyi przytomne, starsi do nieprzytomnych natychmiast tęż księgę przez dwóch od siebie deputowanych gorliwych majstrów roześlą celem skłonienia tychże do równej gorliwości obywatelskiej, ażeby i ci podpisali się na jakowąbądź, choć małą, ile kto z nich będzie mógł, pożyczkę, która, choć w małej czą-

stce od mniej majętnych obywatelów oświadczona i dana, do tejże samej wdzięczności narodu mieć będzie prawo, jak i większa, od pieniężniejszych uczyniona.

5° Gdy zaś nie wszyscy obywatele, w mieście mieszkający, jako żadnym handlem ani rzemiosłem nie bawiący się, mogą z tą łatwością, jak obywatele, do konfraternii i cechów należący, być o tejże pożyczce patryotycznej obwieszczeni, a i po tych obywatelach równej gorliwości RNN spodziewa się, przeto takowych wójtowie cyrkułowi, sami lub przez osoby od siebie wyznaczone, powinni będą w ich mieszkaniach obejść, do subskrypcyi dobrowolnej nakłaniać i onęż do protokółów tym, jak w cechach, sposobem przyjmować, niesubskrybujących się zaś z imienia i nazwiska w oddzielnym protokóle zapisywać z wyrażeniem, jaką przyczynę który z nich dał, dlaczego nie chciał lub nie mógł zrobić subskrypcyi.

6° Nadto będzie przy każdym wójcie cały dzień otwarty protokół jeden subskrypcyjny oddzielny, a w tym zapisywać się będą wszyscy ci obywatele, których w domach i mieszkaniach wójtowie lub wyznaczeni przez nich nie zastali, a którzyby jednak równą chęć wsparcia Ojczyzny mieli, gdzie zaraz wielość chęci swych wyrażać mają.

7° Cała takowa subskrypcya w przeciągu dni pięciu, a zaś u innych obywateli przez wójtów najdalej w przeciągu dni 9, jużto i z odebraniem pieniędzy od zapisujących się, skończona być powinna; dlatego starsi konfraternii i cechów, tudzież wójtowie, każdy w swoim cyrkule, da liczącemu sumę rewers własny na jej odebranie, który potem sposobem, niżej opisanym, w magistracie, bądź za dokument obligacyjny, bądź za bilety skarbowe, wedle woli pożyczającego zamieniony i starszym cechowym i konfraternii, tudzież wójtom, nazad zwróconym zostanie.

8° Jak tylko tym sposobem jeden lub drugi starszy albo wójt skończy powierzoną sobie subskrypcyę, natychmiast protokół przyniesie na ratusz i magistratowi wraz z zebranymi przez siebie pieniędzmi odda. Magistrat zaś, kazawszy natychmiast autentyczny z każdego protokółu wypisać ekstrakt, takowy niebawnie do Wydziału Skarbu w RNN odeśle.

9° Po odebranych tych ekstraktach Wydział Skarbu zaleci wygotować tyle dokumentów obligacyjnych i biletów skarbowych, ile ich podług rzeczonych ekstraktów potrzeba będzie. W Warszawie zamieni je natychmiast za gotowiznę, u Magistratu złożoną, a po innych miastach tejże zamiany dopełnienie i gotowizny odebranie, tudzież do Warszawy przesłanie, komisyom porządkowym poleci.

10° Magistraty odesłane sobie dokumenta obligacyjne i bilety skarbowe oddadzą starszym konfraternii i cechów, tudzież wójtom, stosownie do złożonych przez nich protokółów.

11° Skutku urządzenia tego co do miast w W. Ks. Litewskiem w równymże sposobie dopełni Deputacya Centralna tegoż Księstwa.

Tak Wydział Skarbu w RNN, jako i Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego, względem całej tej pożyczki po miastach ukończonej winne będą uczynić dokładny raport RNN, któreto, tak względem depozytów, jako i względem pożyczki, urządzenie rozdrukowane po komisyach porządkowych i magistratach miast przez Wydział Porządku rozesłane, a w skutku co do Korony przez Wydział Skarbu w Radzie, co do Litwy przez Deputacyę W. Ks. Litewskiego ażeby dopilnowane i przyspieszone zostało, zaleca.

[Odezwa Najwyższego Naczelnika do obywateli warszawskich względem złożenia dla wojska broni]

RNN..., odebrawszy od Najwyższego Naczelnika odezwę do obywatelów warszawskich, takową końcem uwiadomienia onych przez druk ogłosić zaleca w treści następującej:

»Tadeusz Kościuszko, Naczelnik Najwyższy siły zbrojnej narodowej. Po trudach wojennych czas jest dla was spocząć, obywatele i mieszkańcy miasta wolnego Warszawy... Wojsko jeszcze ma obowiązek rozleglejszy; wojsko idzie nieprzyjaciół waszych wypierać z granic Rzplitej. Broń, w ręku waszym, ziomkowie, zostawiona, broń ta, której skutecznie używaliście, odtąd w waszych już rękach niepożyteczna, w żołnierskich obroną waszą być powinna. Wzywam was przeto do znoszenia onej, abym nią jak najwięcej mógł uzbroić dzielnych rycerzy a braci waszych, którzy ze mną idą ścigać nieprzyjaciela. Pełen zaufania, że powolni memu głosowi będziecie, wzywam was, abyście wspomnioną broń, to jest karabiny, znosili do szacownego prezydenta miasta Warszawy. Im zaś spieszniej żądania mego dopełnicie, tem większy włożycie na mnie obowiązek przestrzegania choć zdaleka bezpieczeństwa waszego i dochowania wam mojej szczerej wdzięczności. Tadeusz Kościuszko«.

[Odesłanie memoryału ob. Żbikowskiego do Komisyi Łomżyńskiej]

RNN... Memoryał ob. Żbikowskiego z ziemi łomżyńskiej, uwolnienia siebie od werbunku dopraszającego się, odsyła Rada do Komisyi Porządkowej tejże ziemi, ażeby ta, wejrzawszy w pobudki ob. Żbikowskiego i one istotne znalazłszy, zniosła się z komenderującymi pobliższymi wojskami końcem zabezpieczenia onegoż od rzeczonego werbunku.

[Potwierdzenie wyboru ob. Woltemberga za komisarza porządkowego łomżyńskiego]

RNN... na skutek rezolucyi swojej, pod dniem 26 sierpnia 1794 wyszłej, wybór ob. Jana Woltemberga za komisarza na miejsce ob. Staniszewskiego, przez Komisyę Porządkową ziemi łomżyńskiej uczyniony i raportem pod dniem 6 września 1794 Radzie doniesiony, potwierdzając, pełnienia

obowiązków, dla komisarzów przepisanych, na ob. Woltemberga wkłada powinność.

[Potwierdzenie wybranych osób do Komisyi Porządkowej i Sądu kryminalnego województwa brzeskiego-litewskiego]

RNN... na przełożenie ob. Horaina, zastępcy Rady i pełnomocnika, i Komisyi Porządkowej województwa brzeskiego, na miejsce ob. Jacka Paszkowskiego, Jana Kropińskiego i Stefana Rayskiego za komisarzów ob. Jana Piekarskiego, Władysława Czyża i Tomasza Kraszewskiego; a do Sądów kryminalnych województwa brzeskiego-litewskiego na miejsce ob. Pawła Jagmina i Klemensa Machwica za sędziów kryminalnych ob. Bernarda Buchowieckiego i Tomasza Koiszewskiego, od ob. Horaina pełnomocnika i Komisyi Porządkowej województwa brzeskiego podanych, naznacza i potwierdza, oraz, ażeby rzeczeni obywatele obowiązki takowe, jedni w Komisyi, drudzy w Sądach kryminalnych województwa brzeskiego, podług przepisów pełnili, zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 2.000 ob. Znamirowskiemu]

RNN..., przychylając się do zaświadczeń, za ob. Maciejem Znamirowskim złożonych, w dowodzie, iż ten, w dniu 17 kwietnia mężnie z nieprzyjaciółmi walcząc, zdobytą na nich kasę oddał do arsenału, która potem do Kasy Skarbu narodowego przeniesioną została, za co teraz tenże ob. Znamirowski zawdzięczenia żąda, przeto RNN, do tak sprawiedliwego przełożenia skłaniając się, a męstwo ob. Znamirowskiego, tyle przynajmniej, ile teraźniejsze Ojczyzny potrzeby ogólne pozwalają, chcąc mieć zawdzięczone, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby rzeczonemu ob. Znamirowskiemu i za jego kwitem złp. 2.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Zboińskiemu i Dembińskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Jakóbowi Zboińskiemu i Janowi Dembińskiemu, a zaś powrotu do tejże Galicyi Józefowi Kosselbaurowi, i tych wszystkich po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odezwa Rady do obywatelów litewskich]

RNN... Do obywatelów prowincyi W. Ks. Litewskiego.

Nie trzeba wam, współobywatele, przekładać, że los wojny, częstokroć obojętny, gdy największe dla jednej strony przynosi korzyści, gdy do zwycięstwa wszelkie oddalać zda się zawady, w moment jeden przeciwny obrót bierze i drugiej stronie sprzyjać zaczyna. Znacie to dobrze sami i dlatego ta pospolita w skutkach powodzenia przemiana powinna przygotować umysły wszystkich, iż w stanie wojny szczęśliwe zdarzenia i odniesione klęski z równą stałością przyjmować należy. Mógłże być chlubniejszy moment nad

ten, w którym, współobywatele, zrzuciliście jarzmo ciążące niewoli, porwawszy się do oręża, biegliście walczyć z tymi, którzy kładli na was kajdany, wtłoczywszy naród w przepaść okropnego nierządu? Mógłże być szczęśliwszy dzień, jak 23 kwietnia, w którym wolnego Polaka męstwo, potykając się za wolność, za prawa swoje, pokonało przewyższającą liczbę tyranów, oswobodziło stolicę prowincyi waszej od napaści nieprzyjacielskiej i chwalebnego Powstania Narodu pamiętną uczyniło epokę? Przyszedł nakoniec moment, gdy taż stolica po kilkakrotnem odparciu, po walecznej jej mieszkańców obronie, srogą najezdników przemocą opanowaną została. Traf ten, wojującym narodom zwyczajny, czyli was, współobywatele litewscy, zastanawiać powinien? Czy ten przypadek osłabiać ducha lub zmniejszać odwagę wolnego Polaka jest mocen? utracone miasto, niewzmocnione murami, z położenia na niebezpieczeństwo wydane, czyli ciąg dalszej wojny zatrzymywa? albo zupełnego pokonania przynosić może obawę? Wystawmy sobie, że nie miasta nas zasłaniają od pocisków nieprzyjaciół. Nie mury twierdzą są i obroną, ale w nas samych założone jest niedobyte siedlisko wolności i niepodległości. Piersi nasze są przedmurzem, a ręce zasłoną i tarczą. Póki nam sił osobistych starczyć może, pótyśmy niezwyciężeni; małe przeciwności nie osłabiać nas, ale wzmacniać, nie przytłumiać przedsięwziętego powstania, ale one podnosić i rozprzestrzeniać powinny. Niechaj tyran, który zajął przewagą siły zbrojnej stołeczne miasto prowincyi litewskiej i bliskie jej ziemie, wydaje rozkazy swoje, niech się w niem zarządza, niechaj grozi stosownym postępowaniu swojemu sposobem, bynajmniej was, obywatele, zastanawiać to nie ma. Rozkazy do ślepego ulegania zniewolić was nie potrafią, rządów jego za sprawiedliwe uznawać nie będziecie, a groźby, podłym i małym duszom straszne, szlachetnym umysłom i poświęcającym wszystko Ojczyźnie swojej śmiesznemi i wzgardy godnemi staną się. Może on opanowanym województwom w imieniu pani swojej łagodny rząd obiecywać, powracającym obywatelom łaskawość monarchini zaręczać, na nieposłusznych zaś miotać pioruny i lud pospolity podburzać; czyliż te podłego jej narzędzia zwodnicze mamienia trafić będą mogły do serca mężnych Polaków? czyli, potylekroć zdradzeni w uroczystych traktatach, nadstawicie ucha próżnym obietnicom jej posłanników? Nie, bracia obywatele! nie chciejcie się ustraszać przeciwnością powodzenia, nie dajcie się uwodzić płonnym powieściom łaskawego postępowania: niemasz dla was rządu, tylko na ziemi wolnej, którą oswobodzić potrzeba. I dlatego lud pospolity, lud dobry, który nie tak daleko dobro własne poznawać i przewidywać może, starajcie się odwodzić od namowy, którą wojska nieprzyjacielskie poburzyć ich usiłują; przekładajcie im, co dotąd cierpieli w rządzie nietrwałym, co cierpią w krajach samychże najezdników, a jak zostaną szczęśliwi pod opieką praw stałych rządu wolnego. Dobrą mamy sprawę, przewodniczył Bóg rozpoczęciu onej i w dalszych postępowa-

niach dzielnem wspiera nas ramieniem. Pokonane i rozproszone na wielu miejscach nieprzyjaciół hufce, w tych dniach oswobodzona Warszawa, którą Fryderyka Wilhelma nienasycona chciwość z północnem wojskiem wydrzeć nam usiłowała. Powstała Wielkopolska, potargawszy te łańcuchy, którymi dotąd przez przemoc Brandeburczyka do podległości ciążona była; wytraciwszy stróżów srogiego despotyzmu, biegła do wolności, na której łonie wychowana, biegła do swoich współbraci, i dlatego żyznej i obszernej prowincyi złączyli się już z nami licznie cnotliwi i mężni Wielkopolanie. Nie sąż to mocne zasady, gruntujące następną szczęśliwość i powodzenie narodu? Nie mamyż być pewnymi, że wszelkie zabory wkrótce z łatwością odzyskać nam przyjdzie? Cisnących dziś najezdników, zuchwałych tyranów i rozkazujących gwałcicielów niebawnie uchodzących przed sobą ujrzemy, a mściwa ręka polska w najodleglejszych granicach dosięgać ich nie przestanie. Trzeba tylko stałości, trzeba męstwa i wytrwania, a żadne ciosy osłabiać nas nie będą zdolne. Utrata majątku nie może dziś zastanawiać, gdy każdy życie swe chętnie poświęcił Ojczyźnie; przywiązanie do niej przemagać będzie nad wszystkie widoki korzyści i ocalenia, śmierć sama w czasie teraźniejszym, za wolność i swobody współbraci poniesiona, słodkim jest dla społeczności upominkiem. Rada przeto niniejszą odezwą swoją ma zamiar utwierdzić w was, współobywatele litewscy, ducha patryotycznego, żadnymi niezrażającego się wypadkami. Rozumie, że jako chętnie do Powstania przyłożyliście się Narodu, jak ochoczo podnieśliście oręż pod przewodnictwem Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika na wytępienie haniebnej hordy, domy wasze niszczącej, tak w tem przedsięwzięciu najskuteczniej wytrwać potraficie. Ci, którzy, oddaleni od majątków, na wolnej zostają jeszcze ziemi, łączyć się i wspomagać współbraci swoich przeciwko sile nieprzyjaciół powinni. Ci zaś, których los pod przemoc zagarnął najezdnika, ufni pomyślnemu powstaniu, oczekiwać z niecierpliwością będą tej chwili, która ich na łono Ojczyzny przywróci i ściślejszem braterstwa ogniwem z nami połączy. Jeżeliby jednak znalazł się taki obywatel, w którymby krew zaprzedanego obcej intrydze rodaka czuć się dała, któryby, wzgardziwszy Ojczyzną, do zajętych województw przez nieprzyjaciela udawał się, z nim się łączył, albo, gdziekolwiekbądź zostający, do narzucić się mogącego rządu osobiście wchodził lub jakowąś jurysdykcyę składał, ten zdradliwy i niegodny wolnego narodu mieszkaniec niech się lęka kary, na którą zdrajcy i wiarołomni zasługiwać zwykli. Ostrzega Rada, ażeby, pomniąc na obowiązki, jakie są winni krajowi wszyscy obywatele, przez wojska nieprzyjacielskie zajęci, do żadnych nie wchodzili związków i czynić przeciwko rządowi nie ważyli się pod odpowiedzią i rozciągnieniem kar, jakie są dla tych w organizacyi sądów kryminalnych przepisane. Ci zaś, którzy osobiście w krajach wolnych Rzeczypospolitej zostają, chociażby dobra ich od wojska obcego zajęte były,

powracać do nieprzyjaciół i ich ukazom posłusznymi być nie mają, czego wszystkie komendy wojsk narodowych dopilnować jak najściślej powinny, przejazdu bronić, a komisye porządkowe żadnych paszportów takowym osobom wydawać nie będą mogły. Niniejsza odezwa aby do wiadomości wszystkich dojść mogła, RNN do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego przesyła, która wszystkie komisye porządkowe nieodwłocznie obwieścić nie omieszka.

107.

Działo się ... dnia dwunastego miesiąca września roku 1794.

[Rezolucya na przełożenie ob. Buchowieckiego]

RNN... na przełożenie ob. Buchowieckiego, imieniem ob. Dulskiego uczynione, zaleca ob. księdzu rektorowi Konwiktu pijarskiego, czyli miejsce jego zastępującemu, ażeby, gdy bilety skarbowe w równym kursie z gotowizną przez tylokrotną rezolucyę Rady postanowione zostały, i rzeczony ksiądz rektor opłatę, za utrzymywanie w konwikcie syna ob. Dulskiego należącą się, w biletach skarbowych od ob. Buchowieckiego przyjął.

[Odesłanie memoryału Chaima z Lasku do Komisyi Ks. Mazowieckiego]

RNN... memoryał Chaima z Lasku, kredytora i plenipotenta Stanisława, syna niegdy Boskampa Lasopolskiego, żądającego, ażeby eksdywizya majątku, po niegdy Boskampie pozostałego, do czasu zjechania się wszystkich sukcesorów wstrzymana została i żeby tenże majątek oddany był pod dozór Deputacyi administracyjnej, odsyła Rada do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego po załatwienie.

[Rezolucya na memoryał ob. Szanowskiego]

RNN... na memoryał ob. Szanowskiego, żądającego nadgrodzenia szkody w zrujnowanym folwarku, przez lokacyę obozu teraźniejszego poniesionej, zawiesza aż do ustanowienia ogólnych w tej mierze prawideł.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 2.295 złp. ob. Solaremu]

RNN..., mając sobie doniesione od Wydziału Skarbowego, iż polecona przez Radę bywszą Zastępczą reparacya, pałacu Rzplitej Krasińskich zwanego, ob. Bonawenturze Solaremu architektowi dokończona została i suma na tęż reparacyę, w kwocie złp. 9.712 przez RZT wypłacona, nietylko wyekspensowana została, ale nadto na zupełne opłacenie rzemieślników podług złożonych i przez Wydział Skarbu egzaminowanych rachunków suma złp. 2.295 do zaspokojenia pozostaje, zaczem zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby takową sumę, złp. 2.295 wynoszącą, ob. Solaremu za poprzedzającym kwitem wypłacił i między wydatki zapisać dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 600.000 złp. dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na ułatwienie coraz bardziej mnożących się potrzeb wojennych temuż Wydziałowi i za jego kwitem sumę złp. 500.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował, a osobną sumę 100.000 złp. w zaręczeniach skarbowych wydał.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych ugodzenia się z ob. Zielińskim o broń ludowi rozdaną]

RNN... stosownie do noty ob. Zielińskiego kupca, zapłacenia sobie broni, w dniu powstania Warszawy ludowi wydanej, żądającego i wielości tejże broni rewersem przez ob. Rafałowicza, wówczas prezydenta miasta, podpisanym dowodzącego, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych w Radzie, ażeby broń takową podług ugody lub ceny, do efektu stosowanej, rzeczonemu ob. Zielińskiemu opłacił, stanowi oraz, iż wszelkie podobne żądania, od kupców zanoszone i rzetelność onych dowodzące, Wydział wyżej wyrażonym sposobem zaspakajać ma.

[Rezolucya odsyłająca memoryał ob. Wodzyńskiej, przeorysy Panien Sakramentek, do Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... memoryał ob. Wodzyńskiej, przeorysy Panien Sakramentek klasztoru warszawskiego, z ofiarowaniem na potrzeby wojenne ołowiu, którym kościół ich jest pokryty, i z prośbą, ażeby architekt wyznaczonym został, któryby tego zdejmowania dopilnował, tudzież przed zimą inne pokrycie na kościół dane było, odsyła Rada do Wydziału Potrzeb wojskowych po załatwienie.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych objęcia fabryki sukiennej Prota Potockiego arendą]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby stosownie do poprzedniej rezolucyi swojej, pod dniem 30 miesiąca lipca zapadłej, fabrykę sukienną ob. Prota Potockiego, na Pradze sytuowaną, jako w rekwizycyę rządową wziętą, arendownym objął sposobem, a względem narzędziów tejże fabryki z administratorami masy ob. Prota Potockiego układ uczynił.

[Rezolucya na memoryał ob. Słończyńskiego]

RNN..., mając podany do siebie memoryał od ob. Słończyńskiego, kapitana regimentu 10, żalącego się o wybicie gwałtowne z posesyi arendownej probostwa wrociszewskiego, w ziemi czerskiej leżącego, przez ob. księdza Szarzyńskiego proboszcza dopełnione, tudzież o czernienie siebie przez tegoż i pobicie ludzi uczynione, odsyła *in copia* ten memoryał do Deputacyi ziemi Czerskiej, do której zwierzchności to probostwo należy; a taż Deputacya, wejrzawszy podług prawideł, władzy swojej nadanych, w istotę

zaskarżenia, jeżeli się okaże, iż ob. Słończyński lub w jego imieniu zarządzający jest z posesyi wygnany, ludzie pobici, i od ob. księdza Szarzyńskiego prześladowany, natenczas takową sprawę do Sądów kryminalnych Ks. Mazowieckiego odeśle i o przestępstwach temuż Sądowi dokładnie i niezwłocznie doniesie.

[Deklaracya na przełożenie Komisyi Porządkowej Drohickiej względem załatwienia spraw mniejszej wagi]

RNN... Na przełożenie, od Wydziału sprawiedliwości Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej przy raporcie do RNN podane, w treści, że częste przychodzą do Komisyi sprawy, które dla małego znaczenia do sądów kryminalnych nie należą, czyliby zatem takowe sprawy przez samo ukaranie pieniężne zaspakajane być nie mogły, RNN odpowiadając oświadcza, iż komisye porządkowe zachować się powinny podług prawideł organizacyi swojej, w § 2 opisanych. Wszelkie zaś okoliczności mniejszej wagi, do siebie przychodzące, a do sądów kryminalnych nie należące, albo ułatwiać i zaspakajać przez ugodę między stronami mogą, albo dalszemu zostawiać czasowi.

[Rezolucya na memoryał w imieniu Szydłowskiego, wojewody płockiego, podany]

RNN... Na podany memoryał ob. Ignacego Huttawskiego w imieniu ob. Teodora Szydłowskiego, wojewody płockiego, pod dniem 5 września 1794 roku, w którym przekłada, iż dobra, Repki nazwane, w województwie podlaskiem, w ziemi drohickiej leżące, które pod kondycyami w roku 1791 Adamowi Szydłowskiemu, synowi Teodora, wyprzedane zostały, a szczególniej pod obowiązkiem płacenia rok rocznie sumy złp 9.000, za nieopłaceniem których z wolnym w każdym czasie prawem objęcia napowrót wspomnionych dóbr Repek Teodorowi Szydłowskiemu; gdy takowe warunki przez Adama Szydłowskiego dopełnione nie były, a w czasie teraźniejszym Powstania Narodu Wydział Skarbowy w RNN, po zbiegłym Adamie Szydłowskim zajmując majątek w administracyę, i też dobra Repki objął, żąda zatem ob. Teodor Szydłowski, aby takowe dobra, jako od niego wychodzące, pod warunkami odstąpione synowi, których on nie dotrzymał, o czem świadczą przyznane tranzakcye, jemu zwrócone były, albo na mocy poczynionych kondycyi z synem zaległe 18.000 złp. za lat dwa ze Skarbu oddane i w rok po 9.000 do dalszego rozwiązania sprawy temuż Teodorowi Szydłowskiemu opłaconem przez Wydział Skarbowy zostać mogło; żąda oraz podniesienia rezolucyi, zaszłych: od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego powrócenia do dóbr Repek Teodorowi Szydłowskiemu zaprzeczającej, a od Wydziału Skarbowego w RNN rezolucyą, na dniu 28 miesiąca sierpnia roku bieżącego wydaną, takowy wyrok utwierdzającej; RNN, odpowiadając, znajduje, iż Wydział Skarbowy, na mocy przepisanych prawideł co do osób osądzo-

nych i zbiegłych postępując, po Adamie Szydłowskim, jako na liście zbiegłych umieszczonym, winien był cały majątek jego w administracyę tymczasową zająć i w dokonaniu obowiązków swoich, przystępując następnie do dóbr Repek, znalazłszy one pod dziedzictwem i w posesyi aktualnej Adama Szydłowskiego, prawnie na Skarb objął. Gdy w czasie teraźniejszym ob. Teodor Szydłowski przez składające się tranzakta dowieść usiłuje własności swojej i dziedzictwa, dla złamanych przez syna kondycyi, zwyż rzeczonych dóbr, Repki zwanych, w województwie podlaskiem leżących, a przeto wyjęcia onych z pod administracyi i powrócenia sobie żąda, RNN w rozpoznanie sprawy i tranzaktów wchodzić nie może, ani też wyznaczać sądownictwa, które Aktem Powstania Narodu aż do uspokojenia kraju jest zawieszone. Równie nie może opłacać zaległości 18.000 złp., ani też rocznego prowentu 9.000 złp., gdy w tychże prawidłach po osobach zbiegłych ostrzeżono jest, iż z ich dobrami jako po aresztowanych Wydział Skarbowy postąpi, z dóbr zaś osób aresztowanych żadne długi płacone nie są, oprócz procentów dla żon i dzieci.

[Odpowiedź na notę ob. Leszczyńskiego w imieniu obywatelów rawskich]

RNN..., odpowiadając na podaną przez ob. Franciszka Leszczyńskiego notę w imieniu obywatelów ziemi rawskiej powiatu bielskiego z żądaniem wyznaczenia pełnomocnika, któryby po oswobodzeniu rzeczonego powiatu od nieprzyjaciół Komisyę ustanowił i inne Rady urządzenia do skutku przyprowadził, RNN oświadcza, że już ob. Wybicki w tamte strony przez Najwyższego Naczelnika pełnomocnikiem ustanowiony został, który, skoro tylko z dywizyą generała Dąbrowskiego, jako przy niej ciągle zostawać mający, w dalsze okolice posunie się, Rada nie ubliży dogodzić chęciom obywatelskim w wyznaczeniu pełnomocnika, któryby, z charakteru swego znany, gorliwości ich odpowiadał.

[Odesłanie memoryału ob. Wielowiejskiego w interesie ob. Chrobowskiej do Wydziału Skarbu]

RNN... odsyła do Wydziału Skarbu po załatwienie memoryał ob. Wielowiejskiego, imieniem ob. Chrobowskiej, siostry swej, podany, z prośbą zalecenia, iżby tejże obywatelce wydany został list podawczy do wójtostwa Rudki na mocy służącego jej przywileju *iuris communicativi*.

108.

Działo się ... dnia trzynastego miesiąca września roku 1794.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Czaplicowi]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Czaplicowi za przełożeniem

ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, do siebie w tej mierze na piśmie uczynionem, i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na raport ob. Grzybowskiego z wyznaczeniem osób do Deputacyi komisyjnej ziemi liwskiej].

RNN... na raport ob. Grzybowskiego, pełnomocnika ziemi liwskiej, dnia 5 września 1694 roku nadesłany, odpowiada: Gdy rezolucya RNN pod dniem 2 sierpnia teraźniejszego roku wybór komisarzy porządkowych, komplet zupełny składać powinnych, Deputacyi komisyjnej ziemi liwskiej poruczyła, a rzeczona Komisya, jak ob. Grzybowski w swoim raporcie donosi, takowego wyboru nie uskuteczniła, dla czego obywatel pełnomocnik z powodu rezolucyi Rady, do siebie pod dniem 17 sierpnia przesłanej, listę osób, Deputacyę komisyjną porządkową ziemi liwskiej składać mających, do aprobaty przysłał, przeto, przychylając się Rada do przełożenia ob. Grzybowskiego pełnomocnika, podług listy, od niego nadesłanej, ob. księdza Jana Łośmińskiego proboszcza węgrowskiego, Benedykta Ogonowskiego proboszcza pniewnickiego, księdza Mierzejewskiego wikaryusza liwskiego, księdza Józefa Dąbkowskiego proboszcza czerwonkowskiego, księdza Sarneckiego proboszcza wiznarskiego; z właścicielów ziemiańskich ob. Kajetana Karasia, Kazimierza Rudzińskiego, Wojciecha Popławskiego, Kazimierza Dłużewskiego, Ignacego Świętochowskiego, Piotra Roguskiego, Antoniego Domańskiego i Franciszka Roguskiego; z właścicielów miejskich ob. Grzegorza Strupiechowskiego, Józefa Roguskiego, Jana Maisnera, Macieja Więckowskiego, Benedykta Sapkiewicza, Kajetana Sawickiego, Pawła Barankiewicza i Mateusza Rumkiewicza, za komisarzów porządkowych ziemi liwskiej naznaczając, dopełnienie ścisłe obowiązków, dla komisarzów porządkowych przez organizacyę przepisanych, zaleca. A do zapytania tegoż ob. Grzybowskiego, jeśli Deputacya komisyjna ziemi liwskiej osobny magazyn w Litwie dla przechodzącego wojska założyć i osobny na dymy rozkład uczynić może, podane, odpowiada, iż ob. Grzybowski w tej okoliczności do Wydziału Żywności w RNN udać się i projekt zsypki, na rzeczony magazyn ułożony, do uważenia i aprobaty nadesłać ma.

[Rezolucya na zapytania Sądu kryminalnego podlaskiego]

RNN... Na zapytanie, od Sądu kryminalnego województwa podlaskiego do RNN podane w następujących punktach:

1° Czyli dla braku więzienia publicznego może Sąd kary przydłuższego więzienia zamienić na karę śmierci albo inną cielesną, lub też, czyli tacy więźniowie dla odbycia kary więzienia mogą być odsyłani do miast, pod innemi jurysdykcyami będących?

2° W sprawie wyparcia gwałtownego, gdzieby wypadała kondescensya, jakowy urząd ma być użyty do tej kondescensyi?

3° Gdy żadnej suscepty w miejscu egzystencyi Sądu kryminalnego w Bielsku niema, czyli regent i pisarz sądowi mogą otworzyć susceptę przy Sądzie swoim dla zapisywania pozwów i manifestów?

RNN, odpowiadając, niniejszą daje rezolucyę:

ad 1^{m} Sąd kryminalny, w organizacyi swojej mając wyraźnie przepisane prawidła, podług gatunków wykroczenia pewne kary naznaczające, tych kar ani odmieniać, ani innych natomiast arbitralnie stanowić nie ma mocy. Miejsce zaś dla osądzić się mających winowajców gdy w miejscu sądu być powinno, Komisya Porządkowa takowe miejsce opatrzyć i dozór onego Magistratowi miasta Bielska zlecić jest obowiązaną i nie spodziewa się Rada, iżby wielu delikwentów, karze długiego więzienia podległych, w miejscu Sądu kryminalnego podlaskiego znajdować się mogło.

ad 2^{m} W przypadku gwałtownego wyparcia z dóbr właściciela lub posesora Sąd kryminalny gdy w teraźniejszym czasie Powstania Narodowego kondescensyi wyznaczać nie może, zaczem, zostawując rzeczy, jak były przed wygnaniem z posesyi, wypartego natychmiast do dóbr lub posesyi przez wyrok swój powróci, tęż posesyę objąć nakaże, dopełniającego gwałtowność podług prawa ukarze, a pretensye, z tej miary pochodzące, do otwarcia sądownictwa zostawi.

ad 3^{m} Pozwy wydawać i manifesta zanosić w materyi i gatunkach tylko, do władzy Sądów kryminalnych należących, też Sądy kryminalne w kancelaryi, pod bokiem swoim ustanowionej, przed pisarzem lub regentem sądowym dozwolą.

[Prawidła względem municypalno-wojskowych inwalidów]

RNN..., chcąc wszystkim obywatelom, czynnie do obrony Ojczyzny przykładającym się, zapewnić winną ich waleczności nadgrodę i ubezpieczenie ich losu szczególnego w miarę poświęcenia go dobru powszechnemu, gdy już Najwyższy Naczelnik względem skaliczałych lub osieroconych losem wojny teraźniejszej w wojsku liniowem prawidła swoje ogłosił, RNN w stosunku do tychże prawideł na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych następujące względem municypalno-wojskowych stanowi przepisy:

1° Wszyscy, upatentowani na stopnie municypalno-wojskowe, do osiągnienia funduszu inwalidowego w przypadkach, przez Najwyższego Naczelnika dla wojska liniowego wyszczególnionych, uważani być mają jako aktualni wojskowi w stopniach podług rang w ich patentach wyrażonych.

2° Dziesiętnicy i rzemieślnicy majstrowie, jako w wojskach powszechnie w unteroficerskich rangach uważani i mieszczeni bywają, tak

do unteroficerskich gaż w opłacie funduszu inwalidowego mieć będą prawo.

3° Wszyscy inni jako gemejni w wojsku do tejże opłaty uważani będą.

4° Co się dotyczy warunków, pod którymi do funduszu inwalidowego domieszczać się municypalno-wojskowi mogą, w tej mierze Wydział Potrzeb wojskowych do reguł, przez Najwyższego Naczelnika dla wojska liniowego przepisanych, stosować się ma.

5° Żeby zaś w tem zdarzeniu i Skarb, tylu wydatkami obarczony, uszczerbku nie poniósł i ludzie prawdziwie tylko potrzebni rządowego zasilenia uczestnikami byli, ile że majętniejsi, więcej mając, a tem samem więcej z dobrodziejstw i ogólnych darów Ojczyzny użytkując, więcej dla niej i ze swego dobra ofiarować powinni, obywatel prezydent miasta tutejszego, zniósłszy się z Wydziałem Potrzeb wojskowych, uformować i podać onemu zechce listę takowych osób municypalno-wojskowych, którzy kalectwem w boju aktualnie pozbawieni są wszelkich sposobów utrzymywania się, lub, śmiercią swą osierociwszy żonę i potomstwo, nie zostawili im żadnego innego funduszu do życia.

[Odesłanie ob. Buyno do rezolucyi pierwszej]

RNN... ob. Michała Buyno, właściciela wsi Pogorzelca w powiecie kamieńczykowskim przy rzece Liwcu leżącej, podającego memoryał w prośbie ubezpieczenia gruntów wsi rzeczonej, stykającej się z wsią Strachowem, do, wystawienia pieca żelaznego na rzecz wojska wziętą, odsyła do rezolucyi swojej, pod dniem 1 *praesentis* zapadłej.

[Deklaracya na memoryał ojców Kapucynów warszawskich]

RNN..., na memoryał księży Kapucynów warszawskich odpowiadając, deklaruje, że jałmużna nie jest pensyą, a zatem że od niej pobór potrącanym być nie może ani powinien.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę ob. Wisłockiemu]

RNN... Na przełożenie ob. Wisłockiego, proszącego o pozwolenie wyjazdu za granicę, a to wraz z synem, końcem wyleczenia onegoż z ran, które w dniu 28 sierpnia w boju z nieprzyjacielem odebrał, Rada, pełna szacunku dla tak walecznego młodzieńca, w odwadze swej i szlachetnym postępku przez ob. Kołyskę brygadyera zaświadczonego, pragnąc, ażeby jak najspieszniej do zdrowia powrócił, pozwala żądanego wyjazdu tem chętniej, że ob. Wisłocki zaraz po wyleczeniu syna powrót swój do kraju wraz z nim oświadcza, dla czego onychże po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

109.

Działo się ... dnia czternastego miesiąca września roku 1794.

[Rezolucya na memoryał ob. Krajewskiej instygatorowej]

RNN..., na memoryał ob. Krajewskiej, instygatorowej koronnej, uwolnienia siebie od przystawienia kantonistów z dóbr starostwa gołąbskiego z przyczyny zniszczenia tychże dóbr przez rabunek wojska rosyjskiego, konsystencyę obozu polskiego, jako też korpusu wojska austryackiego, furaże z tych dóbr wybierającego, żądającej, odpowiadając, deklaruje, iż gdy żądanie to ogólnym prawidłom, względem przystawiania ku powszechnej obronie kantonistów ustanowionym, sprzeciwia się, przeto uwolnienia od przystawienia kantonistów zyskać nie może.

[Potwierdzenie osób, do Komisyi Porządkowej ziemi wiskiej wybranych]

RNN..., odpowiadając na raport Komisyi Porządkowej ziemi wiskiej, w którym donosi o wybraniu innych komisarzy na miejsce nieprzytomnych, Rada tychże obywateli, jako to: Ignacego Kisielnickiego, Antoniego Kazimirskiego, Andrzeja Kozickiego, księdza Franciszka Rutkowskiego i Pawła Konopeckiego, potwierdza i onychże do pełnienia przepisanych obowiązków wraz z innymi komisarzami obowiązuje.

[Potwierdzenie nominacyi osób do Deputacyi rewizyi listów]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa nominacyę osób do Deputacyi rewizyi listów, ob. Krysa i Bartha, potwierdza i onymże pełnienie przepisanych obowiązków zaleca.

110.

Działo się ... dnia piętnastego miesiąca września roku 1794.

[Wyznaczenie potrzebnego kosztu na kaplicę dla obywatelów greko-oryentalnych]

RNN..., jako zaręczyła uroczyście imieniem narodu, iż obywatelów greko-oryentalnego, czyli nieunickiego wyznania, w krajach Rzeczypospolitej będących, za braci równych wszystkim współobywatelom i za synów jednej Ojczyzny poczytuje, tak, chcąc im dać istotne dowody opieki rządowej, na żądanie ob. księdza Palmowskiego, prezesa Konsystorza Najwyższego greko-oryentalnego, tu, w Warszawie, na najęcie domu na kaplicę potrzebny koszt

wyznacza, a miejsce na to upatrzone i wydatek oznaczony Wydziałowi Instrukcyi zleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia sum na najęcie domu na kaplicę greko-oryentalną]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbowemu, aby na najęcie domu na kaplicę dla greko-oryentalnych zł. dwa tysiące siedemset oraz na ekstraordynaryjne ekspensa do tegoż celu dwa tysiące złp. z Kasy narodowej za kwitem Wydziału Instrukcyi wypłacić dysponował.

[Przesłanie ordynansów Najwyższego Naczelnika do komend Komisyi Drohickiej]

RNN... w celu oddalenia uciążliwości, które obywatele ziemi drohickiej od konsystujących w niej komend w poniewolnym werbunku ludzi częstem używaniu podwód na własne potrzeby ponoszą, komunikowała Najwyższemu Naczelnikowi raport Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej, w tej mierze przesłany, odebrane więc od Najwyższego Naczelnika ordynanse do ob. Franciszka majora, Sadowskiego porucznika, Wieliczki rotmistrza i Wiktora kapitana, ażeby, zaspokoiwszy wszelkie do siebie pretensye, werbunku poprzestali i natychmiast z całą komendą do korpusów swoich stawali, Komisyi Porządkowej przesyła i razem oną uwiadomia, iż major Świderski i Szczygielski podobne rozkazy od Najwyższego Naczelnika odebrali.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wygotowania rachunków wszelkich wpływów i wydatków]

RNN.., chcąc być zawiadomioną o wszelkich wpływach i wydatkach Kasy narodowej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na dzień 1 miesiąca października wygotował rachunki, zacząwszy od dnia 19 kwietnia aż do ostatniego maja, a następnie od dnia 1 czerwca aż do dnia 13 *inclusive* września roku teraźniejszego, i te na oznaczony termin Radzie swojej złożył.

[Zalecenie temuż przynoszenia na każdą sesyę Rady księgi percepty i ekspensy końcem jej podpisywania]

RNN..., chcąc mieć ciągłą wiadomość o percepcie i ekspensie Kasy narodowej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na każdej sesyi Rady księgę percepty i ekspensy przyniósł, którą prezydujący w Radzie produktem ozna czać będzie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wstrzymania dalszego wydawania zaręczeń i umorzenia wydanych]

RNN..., mając sobie doniesione od Wydziału Skarbu, iż do daty dzisiejszej wydał zaręczeń skarbowych na sumę złp. 1,200.480 groszy 10, zaczem stosownie do uchwały swojej, pod dniem 15 czerwca roku bieżącego zapadłej, za pomnożeniem monety krajowej zaręczenia skarbowe wymieniać

determinującej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na umorzenie wspomnione sumy sumę złp. 1,200.480 gr. 10 w biletach skarbowych oddzielił i te jedynie na umorzenie wydanych zaręczeń skarbowych przeznaczył. Dalsze zaś wydawanie zaręczeń skarbowych do późniejszej rezolucyi swojej wstrzymuje, a asygnacyę dla Wydziału Żywności, pod dniem 1 września na sumę 400.000 wydaną, w biletach skarbowych z Kasy generalnej narodowej wypłacić determinuje.

[Wyznaczenie złp. 10.000 na ekspensa ekstraordynaryjne Wydziału Skarbu]

RNN..., przychylając się do przełożenia Wydziału Skarbu, sumy ogólnej na ekspensa ekstraordynaryjne wyznaczenia żądającego, sumę złp. 10.000 na takowe ekspensa *salvo calculo* determinuje, zalecając Wydziałowi Skarbu, ażeby po wyekspensowaniu tejże sumy obrachunek onej, wszystkie szczegóły obejmujący, w Radzie swej złożył, a Rada, rachunek takowy roztrząsnąwszy, nową natenczas sumę na dalsze ekstraordynaryjne tegoż Wydziału ekspensa przeznaczy.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 40.000 dla Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa, wyznaczenia sumy na wydatki żądającego, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na rzecz tegoż Wydziału i za jego kwitem sumę złp. 40.000 z Kasy narodowej *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Deklaracya na memoryał ob. Puchały względem zwrócenia protokółów praw Sejmu konstytucyjnego do Archiwum ziemiańskiego warszawskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Aleksego Puchały, pisarza aktowego ziemi warszawskiej, w którym przekłada, ażeby dla zachodzących rekwizycyi obywateli, żądających ekstraktów, wydane mu zostały protokóły praw Sejmu konstytucyjnego z Archiwum ziemiańskiego warszawskiego, za rezolucyą bywszej Rady Nieustającej wzięte, RNN deklaruje, iż rzeczone protokóły podług praw krajowych w aktach ziemiańskich warszawskich zostać powinny, tylko w pomoc gwałtom, przez rokosz targowicki wyrządzanym, z Archiwum tychże akt wyjęte zostały, przeto oneż nazad do pomienionego Archiwum zwrócone mieć chce i tego uskutecznienie Wydziałowi Bezpieczeństwa poleca.

[Wyznaczenie osób zastępców do odebrania rachunków od ob. Zakrzewskiego radcy]

RNN..., na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy, w którym oświadczył, że z sum, które mu dotąd na wydatków publicznych załatwienie wyliczone zostały, rachunek zdać pragnie i dlatego wyznaczenia osób, któreby pomieniony rachunek odebrały, żąda, RNN wyznacza w tym celu ob. Szy-

manowskiego i Wosidło zastępców i onymże dopełnienie pomienionego żądania ob. Zakrzewskiego radcy, a po ukończeniu onegoż do Rady swej przyniesienie poleca.

111.

Działo się ... dnia szesnastego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Deputacyi rewizyjnej lazaretów kontynuowania swej czynności i wygotowania projektu ulepszenia stanu lazaretów]

RNN..., wysłuchawszy raport, obecnie jej uczyniony przez Deputacyę rewizyjną lazaretową, i oświadczywszy jej za chwalebnie podjętą pracę czułość i wdzięczność swoją, nakazuje najprzód, aby taż Deputacya co do egzaminu percepty i ekspensy Dyrekcyi lazaretowej kontynuowała swą czynność, a w pomoc jej aby Wydział Potrzeb wojskowych udzielił tejże Deputacyi wszelkie z ksiąg swoich ekscerpta pod porządnemi datami, percepte rzetelną Dyrekcyi lazaretowej stanowiące. Powtóre zaleca, aby Deputacya rewizyjna w jaknajprędszym czasie wygotowała projekt ulepszenia stanu lazaretów we wszystkich celach, do tak ważnego objektu ściągających. Tymczasem nie wątpi Rada, iż baczny dozór Deputacyi rewizyjnej na lazarety wpłynie coraz bardziej w ulepszenie losu chorych i rannych.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Andrzejowi Ankwiczowi]

RNN... pozwala ob. Andrzejowi Ankwiczowi wyjazdu do Galicyi i tym końcem onego po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła-

112.

Działo się ... dnia siedemnastego miesiąca września roku 1794.

[Rezolucya na memoryał kupców rosyjskich z zapewnieniem opieki rządowej pozostałym tu]

RNN..., odpowiadając na memoryał kupców rosyjskich, w Warszawie handlem bawiących się, przez Najwyższego Naczelnika do siebie odesłany, deklaruje, iż rzeczeni kupcy, którzy z nich w Warszawie zostaną się, należeć mają do opieki rządowej, i to im Rada zabezpiecza z warunkiem wykonania przysięgi przed Magistratem miasta Warszawy na wierność dla rządu. A co zaś do żądanego przez nich szkód nadgrodzenia, w czasie Powstania Narodowego w Warszawie jakoby poniesionych, odpowiada, że te, w czasie samegoż powstania czynione, przez rząd zaspokojone być nie mogą.

[Rezolucya na memoryał ob. Krystyana Johna w interesie tamowanego wyjazdu Gleichmanna]

RNN..., odpowiadając na memoryał, podany w okoliczności tamowanego wyjazdu z Warszawy Karolowi Gleichmann, rządcy pałacu Saskiego, przez ob. Krystyana Gotliba Johna z powodu wydania z pałacu rzeczy po zeszłym baronie d'Essen, ministrze rezydencie saskim, sukcesorom jego mimo położonego na nie aresztu, na których rzeczach wspomniony John upatrywał dla siebie jedyny fundusz do poszukiwania w kraju długu przez zeszłego barona d'Essen mu winnego, determinuje, iż Karolowi Gleichmann, rządcy pałacu Saskiego, wolny wyjazd z Warszawy do Saksonii ma być dozwolony, skoro tenże wyjedna zapewnienie na piśmie imieniem N. elektora Saskiego, iż sukcesorom zeszłego Essena, ministra rezydenta saskiego, w Warszawie zmarłego i tu podówczas swój majątek mającego, nakazanem będzie w czasie stawić się do rozprawienia z ob. Krystyanem Gotlibem Johnem w sądach ziemi warszawskiej bądź osobiście, bądź przez ich plenipotenta, i że winni będą ciż sukcesorowie wyrokowi tychże sądów, czy ocznie czy zaocznie zapadłemu, w czasie przepisanym zadosyćuczynić, tego zaś wszystkiego pewność ażeby na funduszach elektora, w Polsce znajdujących się, zaręczona była.

Odpowiedź na memoryał ob. Rabbé]

RNN... na memoryał ob. Jakóba Rabbé, względem zapłaty gotowizną za przystawioną miedź podany, oświadcza, iż gdy bilety skarbowe walor gotowych pieniędzy naznaczony sobie mają, przeto ob. Rabbé w przyjęciu onych na opłatę rzeczonej miedzi wzbraniać się nie może.

[Rezolucya na memoryał ob. Chotomskiego w doniesieniu o chorobie wszczętej]

RNN... memoryał ob. Chotomskiego, rządcy dóbr klucza wilanowskiego, z doniesieniem o wszczętych chorobach między włościanami wsi Zastowa i innych, do pomienionego klucza należących, tudzież o upadku tamże bydła, odsyła Rada do Komisyi Ks. Mazowieckiego, zalecając onejże, ażeby nieodstępnie deputowała kogo z grona swego końcem wyegzaminowania pomienionego doniesienia na miejscu i ażeby wszelkich środków użyła niezwłocznie do prędkiego i skutecznego złemu zaradzenia. Ponieważ zaś Wydział Potrzeb wojskowych w Radzie przesyła na toż miejsce doktora z ramienia swego, przeto Komisya potrzebne z nim zniesienie się w tej mierze uczyni.

[Rezolucya na memoryał ob. Sokołowskiej, przełożonej szpitala św. Ducha]

RNN... memoryał, którym ob. panna Sokołowska, przełożona szpitala pod tytułem »św. Ducha«, przy ulicy Piwnej będącego, pod dozorem sióstr miłosierdzia zostającego, o powrócenie poboru 400.000, na miejsce pody-

mnego trzechletniego z posesyi tegoż szpitala, tutaj w Warszawie sytuowanych, Skarbowi narodowemu opłaconego, doprasza się, odpowiadając, a do rezolucyi swojej pod dniem 25 miesiąca lipca *anni currentis*, wszystkie szpitale publiczne, które cały swój dochód na utrzymanie chorych obracają, od wszelkich poborów, w czasie niniejszego Powstania Narodu tak przez RZT, jako i RNN postanowionych, uwalniającej, stosując się, zleca Wydziałowi Skarbowemu w RNN, ażeby sumę złp. 2.691 groszy 12, na pobór opłaconą, stosownie do kwitów skarbowych, przy tym memoryale złożonych, z Kasy narodowej temuż szpitalowi św. Ducha wypłacił.

[Zalecenie Dyrekcyi biletowej dobrania osób zaufanych do obowiązków]

RNN..., gdy bilety skarbowe nietylko z pewności funduszów, ale i z nieskazitelności osób, oneż podpisujących, do łatwiejszego kursu i do pewniejszego w publiczności zaufania prawo mieć powinny, przeto zaleca Dyrekcyi, do biletów skarbowych ustanowionej, ażeby ta do pełnienia takowych obowiązków starała się wybierać i ustanawiać osoby, znane z gorliwości, cnoty obywatelskiej i nieskalanego w niczem życia tak w prywatnych, jako i w publicznych czynnościach.

[Uwolnienie ob. księdza Langhangi od obowiązku komisarza nurskiego]

RNN..., gdy ob. ksiądz Karol Langhangi, pleban stanisławowski, za nauczyciela w dozorze ziemi warszawskiej wyznaczony, drugiego obowiązku komisarza porządkowego w ziemi nurskiej odbywać nie może, przeto RNN ob. ks. Langhangiego przy obowiązku nauczyciela w dozorze ziemi warszawskiej z przyczyny jego zdatności i własnego żądania oraz zręczności bliskiego mieszkania od dozoru, w którym jest nauczycielem, zostawując, ażeby Deputacya komisyjna ziemi nurskiej z obywateli swej ziemi zaufanie obywatelskie posiadającego na jego miejsce za komisarza do swej Komisyi wybrała i Radę o tym wyborze uwiadomiła, zaleca.

[Odpowiedź na memoryał ob. Szeluty komisarza]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Adama Szeluty, komisarza porządkowego w ziemi stężyckiej, powiecie garwolińskim, uwolnienia siebie od obowiązków komisarstwa przynajmniej do dnia 1 listopada żądającego, deklaruje, iż, gdy zapewnienie się o trwałych i ciągłych w komisyach porządkowych kompletach do samychże komisyi należy, przeto z tego powodu żądania podobne nie inaczej, tylko przez komisye do Rady przynoszone być mogą, dla czego i ob. Szelutę z żądaniem jego do Komisyi Porządkowej Stężyckiej i powiatu garwolińskiego odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Bezpieczeństwa wydania paszportu dla ludzi, rzeczy ob. Dunikowskiego transportujących]

RNN... na przełożenie ob. Kołyski brygadyera zaleca Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby nakazał wydanie paszportu dla ludzi, transportować mających rzeczy, po zeszłym w boju ob. Dunikowskim wicebrygadyerze pozostałe.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych obmyślenia funduszu ob. Tuszewskiej]

RNN... zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby dla ob. Małgorzaty Tuszewskiej, po mężu przez nieprzyjaciół zabitym osierociałej, a przez Najwyższego Naczelnika do Rady odesłanej, obmyślił fundusz do życia stosownie do prawideł, przez tegoż Najwyższego Naczelnika ustanowionych.

[Odesłanie żądania Magistratu warszawskiego względem zamiany zaręczeń na bilety skarbowe do Wydziału Skarbu]

RNN... Żądanie Magistratu miasta Warszawy, ażeby wydane na utrzymanie korpusu policyjnego zaręczenia skarbowe w sumie 30.000 złp. dla łatwiejszego użycia na bilety skarbowe zamienione zostały, odsyła Rada po załatwienie do Wydziału Skarbu.

[Rezolucya na memoryał ob. Krasnodębskiego]

RNN... memoryał ob. Jana Krasnodębskiego, łowczego podlaskiego, z doniesieniem, iż za sędziów kryminalnych ziemi drohickiej niektórzy z konsyliarzów rokoszu targowickiego umieszczeni zostali, odsyła do Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej i zaleca onejże, ażeby, gdy doniesienie to z istotą rzeczy zgodne znajdzie, Radzie o tem doniosła i razem na miejsce rzeczonych konsyliarzy targowickich, jako z sprawiedliwych pobudek od wpływu do Powstania Narodowego oddalonych, podała innych obywateli, z cnoty i gorliwości znanych i żadnemi powinnościami targowickiemi nieskażonych.

[Pozwolenie powrotu za granicę ob. Lochman]

RNN... pozwala powrotu za granicę księdzu Antoniemu Lochman de Multz i po otrzymanie paszportu onegoż do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. księdza Tarkowskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. księdza Tarkowskiego, żądającego bonifikacyi poboru z dóbr Sobień, do biskupstwa poznańskiego należących, przez niego opłaconego, z powodu, że też dobra na dniu 1 lipca roku tego w administracyę na Skarb publiczny objęte zostały, Rada, daną już w tej mierze rezolucyę Wydziału Skarbu znajdując za sprawiedliwą,

odsyła rzeczonego ob. księdza Tarkowskiego do tych, od których miał prawo posiadania pomienionych dóbr aż do czasu objęcia ich na skarb publiczny.

[Odpowiedź na memoryał ob. Miączyńskiej]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Teresy z Rafałowiczów Miączyńskiej, żądającej, ażeby po zaspokojeniu ob. Wężyka w pretensyach do rozwiedzionego jej męża, Miączyńskiego, za komorne formowanych, reszta, jaka z determinowanej sprzedaży pozostałych po nim ruchomości pozostanie, dla małoletniego syna oznaczoną być mogła, odsyła do ogólnych prawideł, względem osób z krajów zbiegłych ustanowionych.

[Rezolucya na żądanie ob. Oborskiej]

RNN... żądanie ob. Agaty Oborskiej, ażeby mężowi jej, w areszcie będącemu, wolno było czasem dla zażycia świeżego powietrza pod strażą wychodzić i ażeby onejże pierścień jej własny, tudzież inne ruchomości, przy aresztowaniu męża zabrane, zwrócone zostały, zawiesza do zapadnięcia wyroku z pomienionym Oborskim, jako już pod sądem będącym.

[Rezolucya na memoryał ob. Hryniewieckiego]

RNN... na memoryał ob. Hryniewieckiego, proszącego, ażeby od obowiązków adjutanta przy Radzie uwolnionym został, odpowiada, iż gdy w dniu 30 miesiąca sierpnia zapłacenia gaży miesięcznej *anticipative* za miesiąc teraźniejszy wrzesień przez podany wraz z innymi adjutantami memoryał żądał i onąż otrzymał, przeto rzeczone obowiązki aż do ukończenia tego miesiąca pełnić powinien.

113.

Działo się ... dnia osiemnastego miesiąca września roku 1794.

[Urządzenie względem przystawienia przez obywateli rekruta jednego z 10, a konia z 50 dymów uekwipowanego]

RNN... Gdy używane dotąd pospolite ruszenie z włościan celom pon wszechnej obrony mniej dogodnem stawało się, a gospodarstwu rolniczemszkodliwem byćby mogło, przeto Rada, stosując się do odebranego zalecenia Najwyższego Naczelnika i jego troskliwości, ażeby siła zbrojna Rzplitej i jak najdogodniej ku jej obronie i jak najmniej uciążliwie dla obywateli pomnożoną była, a równy wszystkich obywateli rozkład obejmował, stanowi, co następuje:

1° Gdzieby dotąd rekrut pieszy i konny podług uniwersału Rady pod dniem 6 czerwca dostawionym nie był, komisye porządkowe po ziemiach i powiatach a magistraty po miastach niezwłocznego tegoż rekruta dostawienia dopilnować powinny pod odpowiedzialnością z swych osób i to

stosownie do rezolucyi Rady, pod dniem 2 sierpnia wyszłej, a o dopilnowaniu tego Radzie raport dokładny uczynić mają.

2° Będzie obowiązkiem tychże komisyów porządkowych i magistratów rekrutów dotąd zbiegłych i wszystkich innych dezerterów wojsk narodowych, gdziekolwiekby się pokazali, zatrzymywać kazać i do najbliższych komend oddawać, w uskutecznieniu czego obwieszczenie stosowne komisye porządkowe do obywateli, w obrębie swym znajdujących się, wydać będą powinny.

3° Kiedy pospolite ruszenie włościan, dotąd używane, na przystawienie nowego rekruta z woli Najwyższego Naczelnika zamienione zostaje, przeto z 10 dymów w miastach, miasteczkach i wsiach, sposobem, przy pierwszem wybieraniu rekruta używanym, ma być dostawiony na rekruta jeden człowiek młody i czerstwy z bronią ognistą, na jaką obywatele zdobyć się będą mogli, a w zupełnej niemożności dostawienia onejże z piką albo kosą, z dobrą sukmaną, kożuchem i czapką, z nową parą butów, płachtą dwóchbrytową, dwiema koszulami i sucharami na dni kilka.

4° Z 50 dymów takichże ma być dostawiony koń jezdny, zdatny, z kulbaką jedną dobrą.

5° Ponieważ ekwipowanie tego rekruta i konia przez Skarb publiczny opłacone zostanie, przeto Rada postanawia następującą cenę, podług której obywatele należytość swoją odbierać będą, to jest:

za fuzyę strzelecką dobrą . .	złp.	24
za sztuciec dobry	»	36
za parę pistoletów dobrych . .	»	18

gdyby zaś nadpsute były, w połowie tylko, a gdyby wielkiej reparacyi potrzebowały w trzeciej tylko części płacone będą;

za pałasz dobry .	złp.	15	groszy	—
za sukmanę . . .	»	10	»	—
za kożuch . . .	»	14	»	—
za czapkę . . .	»	3	»	15
za buty	»	6	»	—
za płachtę . . .	»	2	»	12
za koszule . . .	»	6	»	—
za konia	»	216	»	—
za siodło	»	72	»	—

6° Każda komisya porządkowa, wyrachowawszy ilość ludzi i koni, z obrębu jej podług wyższej proporcyi z dymów dostawić się mających, tudzież należytość ogólną od Skarbu za broń, odzienie, konie i kulbaki, takową specyfikacyę wraz z ceną Wydziałowi Skarbowemu prześle, który

sumę podług niej wypadającą i obywatelom należącą się komisyi porządkowej wypłacić, ta zaś podług ich przystawienia rozrachować i wyliczyć powinna będzie.

7° Każda komisya powinna rekrutów i koni, z obrębu swego przypadających, w dwóch niedzielach od ogłoszenia niniejszego urządzenia zebrać, a ich w teraźniejszem rzeczy położeniu jednych do obozu Najwyższego Naczelnika, drugich do obozu księcia Ponińskiego w województwie lubelskiem, innych do obozu generała Sierakowskiego w Brzeskiem-Litewskiem, a innych do dywizyi grodzieńskiej przystawiać ma stosownie do bliskości miejsca, jaka dla której komisyi porządkowej wypadać będzie.

8° W której wsi 10 dymów nie znajdowałoby się, ta z pobliższą wsią drugą na przystawienie przypadającego rekruta złożyć się ma; taką składkę czynić powinny między sobą i części szlacheckie, choćby też najliczniejsze, jedną wieś formujące, co również i względem przystawiania konia z kulbaką za prawidło służyć ma, a tak względem rekruta, jako i względem konia, komisye porządkowe same w podobnych przypadkach rozkład uczynią.

9° Kahały i żydzi, po miastach i wsiach mieszkający, do przystawienia rekruta i konia z dymów swych w proporcyi, na nich przypadającej, należeć mają.

10° Niniejszy urząd nie nadweręża w niczem tak uniwersału Najwyższego Naczelnika względem włościan, w obozie pod Połańcem dnia 7 maja wydanego, a przez Radę pod dniem 30 tegoż miesiąca ogłoszonego, jako też drugiego uniwersału Rady pod dniem 6 czerwca względem obowiązku dziedziców co do stawienia się ich samych lub przystawienia za siebie zastępców w celu obrony powszechnej i pomnożenia siły zbrojnej narodowej.

11° Kiedy pospolite ruszenie włościan tym sposobem na przystawienie rekruta zmienione i tylko w najgwałtowniejszej potrzebie przez Najwyższego Naczelnika zastrzeżone zostało, przeto komisye porządkowe uczynią niebawnie rekwizycye do komend wojskowych, przy którychby jeszcze toż pospolite ruszenie z włościan zatrzymane znajdowało się, a to końcem, iżby włościanie ci do domów swych powrócili. Gdyby rekwizycye takowe w skutku swym zwłóczone być miały, komisye porządkowe Radzie o tem dla wzięcia skutecznych sposobów donieść nie omieszkają.

Któreto urządzenie Rada przez komisye porządkowe uskutecznione mieć chce i dlatego onegoż rozdrukowanie, a rozdrukowanego po komisyach rozesłanie Wydziałowi Porządku w Radzie zaleca.

[Obwieszczenie o ustanowieniu do ziemi rawskiej powiatu bielskiego pełnomocnikiem ob. Leszczyńskiego]

RNN... obwieszcza wszystkich obywateli i mieszkańców, iż ob. Franciszek Leszczyński następującym opatrzony jest instrumentem do ziemi raw-

skiej powiatu bielskiego na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej.

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej.

Gdy obywatele ziemi rawskiej, powiatu bielskiego, zrzucili już odwagą swoją jarzmo brandeburskie i wspólnie z innymi obywatelami łączą siły swoje na oswodzenie Ojczyzny, przeto, pragnąc, aby dzieło Powstania Narodowego najporządniej do skutku doprowadzone zostało, postanawiam z ramienia mego pełnomocnikiem w pomienionej ziemi rawskiej, powiecie bielskim, ob. Franciszka Leszczyńskiego, któremu następującą daję władzę:

1° Rzeczony obywatel pełnomocnik w ziemi rawskiej, powiecie bielskim, ogłosi deklaracyę RNN, dnia 12 czerwca wydaną, przez którą zniszczone są wszelkie obowiązki posłuszeństwa względem króla Pruskiego, jako jedynie podstępem, bezprawiem i przemocą narzucone; dlatego nakaże w kościołach publiczną przed Bogiem i narodem obywatelom mieszkańcom ziemi rawskiej, powiatu bielskiego, wykonać przysięgę iż, ulegając tylko na czas przemocy, w opuszczeniu powszechnem Ojczyzny cierpieć musieli panowanie pruskie, lecz jako poczciwi Polacy i przywiązani do swojej Ojczyzny synowie jej samej zaprzysięgną wierność, posłuszeństwo i obronę, innego nie znając rządu, ani władzy, tylko tę, którą Rzplita, wspólna ich matka, ustanowiła, że tych jako nieprzyjaciół i zdrajców ścigać będą, którzyby odwodzili od powstania i jarzmo brandeburskie przekładali nad wolność i swobody ojczyste.

2° »Obywatel pełnomocnik zachęci obywatelów, aby wszyscy, którzy tylko będą w stanie, stawali zbrojno i łączyli się z wojskiem Rzplitej, nakaże rekrut pieszy z 5, a konny z 50 dymu, w jak najprędszym czasie uzbrojony i przyodziany, który dostawiony tam być ma, gdzie generał, najbliższą dywizyą komenderujący, uczyni dyspozycyę, w czem obywatel-pełnomocnik wczesne z nim zniesienie się uczynić powinien.

3° Podatki i pobór wybierze, który odda do kasy komendy, a o wielości Wydziałowi Skarbowemu doniesie.

4° Weźmie pod rekwizycyę wszystko, cokolwiek ściąga się do odzienia i ubrania żołnierza, na rzeczy wzięte wyda kwity i zapłatę z Skarbu Rzplitej za nie zapewni.

5° Dobra narodowe prymatury i arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i biskupstwa poznańskiego, jeżeli w tej ziemi i powiecie znajdują się, Komisyi Porządkowej miejscowej w administracyę objąć nakaże, konie, zboże i, cokolwiek dla wojska potrzeba, pod rekwizycyę weźmie.

6° Aby egzekucya ściśle w tej ziemi i powiecie prowadzona była, wezwie obywatelów nieposzlakowanego charakteru, z którymi Komisyę Porządkową miejscową z ludzi cnotliwych ustanowi i oną podług przepisanej organizacyi urządzi; która starać się będzie, ażeby wojsku i sile zbrojnej,

z obywatelów pomnożonej, na potrzebnych furażach i produktach nie zbywało.

7° Obywatel - pełnomocnik upatrzy obywatela zdatnego na generała-majora, któremu zbierać siłę wojskową w tejże ziemi i powiecie i łączyć się z wojskiem zaleci, a imię jego do patentowania mi prześle.

8° Obywatel-pełnomocnik znosić się będzie z obywatelem Wybickim, zastępcą w RNN i pełnomocnikiem, przezemnie przy dywizyi wojsk narodowych, pod komendą generała Dąbrowskiego będących, ustanowionym, w tem wszystkiem, czego tylko pomnożenie siły zbrojnej i wspólna obrona wymagać będzie. Nareszcie przy władzy, danej ob. Franciszkowi Leszczyńskiemu, wkładam na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie, wszelkimi sposobami jemu powierzonymi, duchy obywatelów, wzywania i urządzenia ich do obrony powszechnej, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się będzie, a przeto oprócz doniesień ekstraordynaryjnych co tydzień mnie o położeniu rzeczy i ludzi, równie jako o skutkach delegacyi swojej, raport czynić będzie. Dan w obozie pod Mokotowem dnia 18 miesiąca września 1794. (*Podpisano*:) T. Kościuszko«.

Stosownie do tego instrumentu zaleca Rada wszystkim obywatelom, urzędom wykonawczym i Komisyi Porządkowej, w ziemi rawskiej, powiecie bielskim, ustanowić się mającej, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów, w delegacyi jego wyrażonych, posłusznymi byli.

[Uwolnienie miasta Warszawy od przystawienia rekruta z 10, a konia z 50 dymu]

RNN..., chociaż przez ustawę swoją, pod dniem dzisiejszym zapadłą, dostarczenie nowego rekruta i konia na miejsce pospolitego ruszenia, dotąd z włościan używanego, oznaczyłą i do przystawienia onegoż obywateli mieszkańców tak w miastach i miasteczkach, jako i z włości obowiązała, gdy jednak obywatele mieszkańcy miasta Warszawy nietylko dali dowody tak stałego swego do Obrony powszechnej przywiązania przez ciągłe okopów pilnowanie, wart licznych odbywanie, jako też nieustraszonej waleczności swojej w odparciu nieprzyjaciela wspólnie z wojskami narodowemi, ale nadto hojnie do opatrzenia potrzeb tychże wojsk przyczynili się i doświadczona ich gorliwość obfitych z nakazanej dla Skarbu narodowego pożyczki korzyści spodziewać się każe, niemało przytem do pomnożenia siły zbrojnej narodowej przez uskuteczniony tylokrotny w tem mieście werbunek przyłożyli się i pomimo tego nietylko dla ułatwienia licznych wart, wojsko liniowe zastępujących, są potrzebni, ale i męstwo ich do odparcia kiedyżkolwiek natrzeć (nie daj Boże) mogącego nieprzyjaciela będzie użyte, dlatego RNN z powyższych pobudek, Najwyższemu Naczelnikowi przełożonych, a przez

niego za sprawiedliwe uznanych, rzeczonych obywateli, mieszkańców miasta Warszawy, od nakazanego w dniu dzisiejszym nowego rekruta i przystawienia koni wolnymi czyni, zaleca przecież Magistratowi rzeczonego miasta, ażeby rekruta, początkowo nakazanego, a jeszcze zupełnie nie dostawionego, niezwłocznie w sposobie, dotąd w mieście Warszawie względem innych obywateli używanym, wybrać starał się.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 9.000 na utrzymanie osób dyplomatycznych]

RNN... za przełożeniem Wydziału Interesów zagranicznych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby tak na utrzymanie osób dyplomatycznych rosyjskich, w zabezpieczeniu narodowem będących, jako też na opatrzenie domu, w którym teraz są umieszczeni, sumę złp. dziewięć tysięcy za kwitem ob. Franciszka Gautier zastępcy *salvo calculo* z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 1.268 dla mistrza Behma]

RNN... po uczynionem roztrząśnieniu pretensyi mistrza Behma przez Magistrat miasta Warszawy i zaświadczeniu, że mu się suma złp. 1.268, z umoderowania przypadająca, należy, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby temuż Behmowi i za jego kwitem pomienioną sumę złp. 1.268 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Pozwolenie wyjazdu Gentzowi]

RNN... pozwala wyjazdu do Saksonii Janowi Gentzowi i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wyliczenia 100.000 złp. i osobno złp. 44.509 gr. $15^1/_2$ i przesłania Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojenne dla Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego 100.000 złp. wypłacić i przesłać i osobno sumę złp. 44.509 gr. $15^1/_2$, od ob. Chlewińskiego generała odebraną a przez Orłowskiego generała do Kasy narodowej wniesioną, dla tejże Deputacyi przesłać także starał się.

114.

Działo się ... dnia dziewiętnastego miesiąca września roku 1794.

[Deklaracya na memoryał ob. Wernickiego w sprawie z ob. Kalityńskimi]

RNN..., odpowiadając na memoryał, w którym ob. Franciszek Wernicki doprasza się o wskazanie wyższego sądu do rozpoznania sprawy jego

z ob. Kalityńskimi małżonkami, w Sądzie burmistrzowskim komornianym cyrkułu 3 miasta Warszawy, dekretem dnia 12 miesiąca sierpnia roku bieżącego ferowanym, uciążliwie osądzonej, oraz na memoryał ob. Wincentego i Zuzanny Kalityńskich, w którym ciż Kalityńscy, wyszczególniwszy powody, dla których pomieniony Sąd burmistrzowski wdał się w rozpoznanie całkowitej w początkowych źródłach sprawy, dopraszają się o potwierdzenie zapadłego w Sądach burmistrzowskich komornianych wyroku, RNN deklaruje, iż zachodzące między stronami spory względem legalności lub illegalności toczącego się procesu po ułatwienie do Magistratu miasta wolnego Rzplitej Warszawy odsyła i obydwa takowe memoryały *cum annexis* (których wszystkich jest sztuk 8) *in originali* przyłącza.

[Odesłanie memoryału kahału Zabłudowa do Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... memoryał kahału miasta Zabłudowa, żądającego uwolnienia siebie od podatków, tudzież od dostawienia zwoszczyków, odsyła do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego po roztrząśnienie pomienionej prośby i ułatwienie onejże stosownie do urządzeń Rady.

[Potwierdzenie opinii w interesie Arona Mortuszewicza]

RNN... w interesie starozakonnego Arona Mortuszewicza, proszącego, ażeby mu wolno było bale i klepki, już na Pilicy będące, spuścić Wisłą do Gdańska, opinię Wydziału Żywności, w tej mierze daną, jako i publicznym okolicznościom dogodną i samegoż Arona od poniesienia straty w szczególności zabezpieczającą, potwierdza.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu przyniesienia projektu prawideł pożyczki obywatelom z Skarbu]

RNN... z powodu częstych żądań do Rady wnoszonych o zasilenie obywateli przez pożyczkę z Skarbu narodowego zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby w czasie jak można najprędszym przyniósł projekt prawideł, podług których pożyczka od Rządu, szczególniej na zasilenie gospodarstwa rolniczego, czyniona byćby mogła.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 4.000 dla Deputacyi ratunkowej]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na ułatwienie powierzonych Deputacyi ratunkowej wydatków złp. 4000 z Kasy narodowej i za kwitem tejże Deputacyi *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Odpowiedź na memoryał ob. Czetwertyńskiej]

RNN... na memoryał ob. Czetwertyńskiej odpowiada, iż gdy ob. Hamplowi żadnych układów zabezpieczających nie podaje, któreby przez niego przyjęte zostały, przeto należytość dla niego przypadającą zapłacić powinna.

[Odesłanie memoryału ob. Józefowiczowej do Deputacyi ratunkowej]

RNN... memoryał Józefowiczowej odsyła do Deputacyi ratunkowej ażeby przez nią w potrzebach swoich zasiloną została.

115.

Działo się... dnia dwudziestego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Deputacyi rewizyjnej lazaretowej zatrudniania się dozorem chorych wraz z członkami Dyrekcyi lazaretowej]

RNN... podane przez osoby, w Dyrekcyi lazaretowej pozostałe, noty komunikuje Deputacyi lazaretowej, z których gdy pokazuje się, że trzech tylko w tejże Dyrekcyi członków pozostało, przeto, ażeby baczność nad chorymi w lazaretach będącymi nie ustawała, deklaruje, iż Deputacya lazaretowa ma łącznie z pozostałymi Dyrekcyi członkami bliższym dozorem i opatrunkiem lazaretów odtąd zatrudniać się, co zdaniu rachunków przez Dyrekcyę i odebraniu onychże od niej przeszkadzać nie powinno, gdyż te od dnia łącznego z nią postępowania osobno utrzymywane być mogą. Co się zaś dotyczy noty, przez Deputacyę w dniu dzisiejszym podanej, odpowiada, iż proponowane przez nią koszary na uformowanie lazaretów potwierdza i chętnie zgadza się, ażeby potrzebna w nich odmiana i przekształcenie ob. Kubickiemu, architektowi policyjnemu, oddane zostało. Poleca oraz tejże Deputacyi, ażeby pospieszyła się z uformowaniem planu dostarczenia i urządzenia wszelkich potrzeb i sposobu czynienia w lazaretach i takowy niebawnie do Rady odesłała.

[Zapewnienie pensyi dla ob. Kubickiego architekta]

RNN..., w nadgrodę prac, przez ob. Kubickiego architekta od czasu Powstania Narodowego w Warszawie dla dobra publicznego pełnionych i jeszcze pełnić się mających, zapewnia dla niego pensyę taką, jaką od Komisyi policyjnej, przez Sejm konstytucyjny ustanowionej, miał sobie wyznaczoną i płacenie onejże za kwitem rzeczonego ob. Kubickiego z Kasy narodowej, a to poczynając od dnia 17 kwietnia roku bieżącego, Wydziałowi Skarbowemu zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia ob. Tuszewskiej złp. 500]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Małgorzaty Tuszewskiej, przez Najwyższego Naczelnika do Rady po opatrzenie onejże w po-

trzeby, dla zajęcia wioski jej przez wojska nieprzyjacielskie, odesłanej, złp 500 z Kasy narodowej za jej kwitem wypłacić dysponował.

[Przyjęcie wyboru osób dwóch do Komisyi Porządkowej Stężyckiej]

RNN... wybór ob. księdza Ruchlina i Jana Popławskiego za komisarzy porządkowych ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, za rezolucyą RNN, pod dniem 9 września 1794 roku wyszłą, na miejsce ob. księdza Dąbrowskiego i Bielińskiego przez Komisyę Porządkową ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego uczyniony, przyjmuje i pełnienie przez nich obowiązków w Komisyi podług prawideł zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu płacenia co miesiąc złp. 75 Kamińskiemu]

RNN..., gdy Michał Kamiński, w kancelaryi Rady posługujący, za miesiąc sierpień wysłużonej pensyi nie odebrał, przeto RNN, ażeby Wydział Skarbowy złp. 75, za miesięczną pensyę należące, za kwitem tegoż Kamińskiego zapłacić kazał i następnie co miesiąc *decursive* po złp. 75 opłacał, zaleca.

[Odesłanie memoryału ob. Milewskiego do ob. Horaina]

RNN... Memoryał ob. Milewskiego, żądającego uwolnienia siebie od dostawienia rekruta z powodu poczynionych przez wojska rosyjskie szkód, odsyła Rada do ob. Horaina pełnomocnika, ażeby okoliczności w tymże memoryale wyrażone wyegzaminował i ob. Milewskiemu sprawiedliwość wymierzył.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Bieńkiewiczowi, Żukowskiemu i innym]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Hiacyntowi Bieńkiewiczowi, Stanisławowi Kostce Żukowskiemu, Tomaszowi Oliwińskiemu i Sebastyanowi Nawarskiemu i onychże po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

116.

Działo się ... dnia dwudziestego pierwszego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na memoryał ob. Babskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Babskiego, względem wypędzenia szpiegów, w lesie wsi Wólki ukrywających się, a tak ob. Babskiego, jako i innych dobrze myślących i Ojczyźnie przywiązanych wojskom pruskim wydających, podany, deklaruje, iż ob. Babski po uskutecznienie sprawiedliwego żądania swego do najbliższych komend wojsk narodowych udać się powinien.

[Rezolucya na memoryał ob. Pothsa, administratora masy Prota Potockiego]

RNN..., rezolwując memoryał, podany przez ob. Pothsa, jako administratora fortuny ob. Prota Potockiego, żądającego, ażeby przez Wydział Potrzeb wojskowych budowle fabryki sukiennej nie sposobem arendy trzymane, ale dziedzictwem na Skarb zakupione zostały, deklaruje, iż gdy administracya masy rzeczonego Prota Potockiego, jako czasowa, nie jest mocna wieczystych względem tejże masy zawierać tranzakcyi, tak z tego powodu i co do budowli fabrycznych stosować się powinna do rezolucyi Rady, pod dniem 12 miesiąca i roku bieżących zapadłej, arendę tylko a nie sprzedaż pomienionych budowli determinującej.

117.

Działo się ... dnia dwudziestego drugiego miesiąca września roku 1794.

[Obwieszczenie o ustanowieniu pełnomocnikiem do województwa podlaskiego ob. Krupińskiego]

RNN... obwieszcza wszystkie komisye porządkowe w województwie podlaskiem, jako też wszystkich obywateli tego województwa, iż ob. Jan Krupiński następującym opatrzony jest instrumentem na pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika siły zbrojnej narodowej:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej. Kiedy ustanowiony przezemnie pod dniem 4 lipca pełnomocnik ob. Horain pomimo znanego obywatelstwa swego i najlepszych chęci obowiązkom sobie powierzonym dla wielkiej ich rozciągłości wystarczyć nie może, a konieczna tego wymaga potrzeba, ażeby tak nakazany rekrut, jako też żywności i inne wojenne potrzeby jak najspieszniej dostarczone być mogły, przeto w pomoc ob. Horainowi mianuję i stanowię w województwie podlaskiem pełnomocnikiem ob. Jana Krupińskiego, któremu następującą daję władzę i opisy:

1° Ob. Krupiński uda się do komisyów porządkowych ziem, województwo podlaskie składających, i od nich poweźmie niezwłoczną wiadomość, czyli rekrut, tak pieszy, jako i konny, uniwersałami RNN jeszcze pod dniem 6 czerwca nakazany, zupełnie dostawiony został, czyli nie?

2° Z których włości dostawionymby jeszcze nie był, przystawienie onegoż natychmiast nakaże i skutku dopilnuje, równie pilnować będzie, ażeby uniwersał RNN pod dniem 18 miesiąca roku bieżących względem nowego rekruta i koni do egzekucyi w czasie przepisanym doprowadzony został.

3° Tak dawniej, jako i teraz nakazany rekrut, tudzież konie, starać się będzie ażeby bez wszelkiej przewłoki dostawionymi zostały do najbliż-

szych komend wojskowych, niemniej z komenderującymi urządzi, gdzie i jak dziedzice z włości swoich, czyli ich zastępcy, w celu obrony powszechnej stawać mają, któreto urządzenie obywatelom ogłosi i do skutku doprowadzi.

4° Z tymiż komenderującymi zniesie się, jak wiele, kiedy, na które miejsce i jakich żywności i furażów potrzebować będą, i te onymże za poprzedzającem proporcyonalnem rozpaletowaniem dostawi.

5° Również ob. Krupińskiego pełnomocnika obowiązkiem będzie starać się o przystawienie kożuchów, gdzie jeszcze dostawionymi nie były, stosownie do urządzenia Rady, pod dniem 1 sierpnia wyszłego.

6° Weźmie w rekwizycyę żywności i furaże, konie, płótna, cyny, miedź i to wszystko, co do potrzeb wojennych przydatnem być może.

7° Żywności i furaże, któreby nad potrzebę komend miejscowych zbywały, prześle do Warszawy.

8° Co tylko od obywateli nad uchwały i urządzenia RNN z mocy uczynionej rekwizycyi brać będzie, za to wszystko dawać ma asygnacye, które potem przez Wydział Żywności w Radzie co do objektów żywności, a przez Wydział Potrzeb wojskowych w Radzie co do potrzeb, tychże dotyczących się, opłacone, albo też na dokumenta obligacyjne rządowe, stosownie do woli obywatelów, zamienione zostaną.

9° Pilnować będzie, ażeby urządzenia, tak odemnie, jako i od RNN dotąd wyszłe i następnie wyjść mające, we wszystkiem ściśle i bez wszelkich przewłok dopełnione były.

10° O cokolwiek byłby od komenderujących korpusami wojskowymi rekwirowanym, żądania ich dopełniać będzie obowiązkiem pełnomocnika, tak również w czemkolwiek rzeczony pełnomocnik rekwirowałby komisye porządkowe województwa podlaskiego, te onemuż być w pomoc i rekwizycye jego uskuteczniać powinny.

11° Będzie mocen przyjmować skargi przez obywatelów na podkomendnych o uciski zanoszone, w roztrząśnienie ich wchodzić, bonifikacyę naznaczać, a przestępnych podkomendnych do właściwych komend, gdyby zaś te w bliskości nie znajdowały się, prosto do mnie po kary odsyłać.

12° Nareszcie przy władzy, danej ob. Krupińskiemu, i znoszeniu się z ob. Horainem w objektach, któreby tego wyciągały, wkładam na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie i wszelkimi sposobami duchy obywatelów, wzmacniania w nich męstwa i odwagi, bez zrażania się przeciwnościami, wzywania i urządzenia ich do obrony powszechnej i nienawiści przeciw obcym najezdnikom oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się może; a przeto prócz doniesień ekstraordynaryjnych co dzień mnie i Radzie o po-

łożeniu rzeczy i skutkach pełnomocnictwa swego raport czynić będzie. Dan w głównym obozie pod Mokotowem dnia 22 miesiąca września 1794 roku«. *Podpisano*: »T. Kościuszko«.

Stosownie do tego instrumentu zaleca Rada wszystkim komisyom porządkowym województwa podlaskiego, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów, w pełnomocnictwie jego wyrażonych, posłusznemi były, a ten instrument końcem ogłoszenia onegoż ażeby do wspomnionych komisyi rozesłanym został, Wydziałowi swemu Porządku porucza.

[Zawieszenie żądania obywateli ziemi sochaczewskiej względem zwrotu ob. Izbińskiego do Komisyi tejże ziemi]

RNN... Przełożenie obywateli delegowanych ziemi sochaczewskiej, iż ziemia ich, jako po większej części dobrami narodowemi i duchownemi zajęta, niewielu liczy obywatelów ziemiańskich osiadłych, a przeto żądających, ażeby ob. Izbiński, w Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego teraz umieszczony, do równych obowiązków pełnienia w ziemi sochaczewskiej był zwrócony, Rada żądanie to aż do uformować się mającej tejże ziemi Komisyi zawiesza.

[Odpowiedź na memoryał ob. Aignera architekta]

RNN..., w odpowiedzi na memoryał ob. Piotra Aignera deklaruje, iż, powierzając na żądanie Deputacyi lazaretowej ob. Kubickiemu architektowi przekształcenie domów na lazarety przeznaczonych, nie chciała w niczem uwłaczać obywatelstwu i przymiotom ob. Aignera i że dlatego na mocy uczynionego teraz przez niego oświadczenia mieć chce, ażeby rzeczone domów na lazarety przekształcenia pod wspólnym ob. Kubickiego i Aignera dozorem ułatwione zostały.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 500 000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN.. zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojenne sumę złp. 500.000 z Kasy narodowej dla Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem wypłacić dysponował.

[Zalecenie Deputacyi rewizyjnej lazaretowej zatrudniania się dozorem lazaretów wraz z członkami Dyrekcyi]

RNN... stosownie do rezolucyi, pod dniem 20 miesiąca bieżącego wydanej, zaleca, aby Deputacya do rewizyi lazaretów przynajmniej trzy z pomiędzy siebie osoby wybrała, któreby tymczasowo łącznie z Dyrekcyą lazaretową dozorem lazaretów zatrudniały się, do czego ją na miłość ludzkości i na imię dobrego obywatelstwa zachęca.

[Deklaracya na memoryał ob. Lipskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Tadeusza Lipskiego, żądającego

powiększenia opłaty miesięcznej, deklaruje, że z powodu nagłych i licznych wydatków, Skarb publiczny ciążących, na opłacie, jaka dla niego przez rezolucyę Rady, pod dniem 8 miesiąca i roku bieżących zapadłą, oznaczoną została, przestać powinien.

118.

Działo się ... dnia dwudziestego trzeciego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wydania zaręczeń skarbowych na czerw. zł. 20.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla tegoż Wydziału i za jego rekwizycyą podpisał i wydał zaręczenia skarbowe na sumę ogólną czerwonych złotych 20.000 w dwudziestu sztukach, każdą po czerw. zł. 1.000 rachując, a to oddzielnie od sumy złp. 500 000, dla rzeczonego Wydziału Potrzeb wojskowych pod dniem 22 miesiąca i roku bieżących asygnowanych.

[Przedłużenie czasu Dyrekcyi lazaretowej do zdania rachunków]

RNN..., przychylając się do przełożenia Dyrekcyi lazaretowej, przedłuża onejże czas końcem zupełnego i dokładnego zdania rachunków, zaleca jednak, ażeby pomienione rachunki odtąd w przeciągu najdalej miesiąca jednego przez Dyrekcyę zdane zostały. A gdy już tym sposobem rachunki od Dyrekcyi samej utrzymywane zamykają się, determinuje, ażeby od dnia następującego, to jest 24 miesiąca i roku bieżących, rzeczone rachunki na nowo formowane były przez Dyrekcyę wspólnie z Deputacyą lazaretową.

[Rezolucya na memoryał miasta Nadarzyna]

RNN..., na przełożenie i prośby ob. Ignacego Naziembła burmistrza i innych obywatelów mieszkańców miasta Nadarzyna, prawom dziedzicznym ob. Ogińskiego podległego, w memoryale do RNN podanym wyrażone:

1° iżby zwierzchność dworska ob. Ogińskiego, dziedzica Nadarzyna, nie uciskała mieszczan, osobliwie w tym czasie, w którym przez skombinowane wojska nieprzyjacielskie na majątkach i dobytku zrujnowani zostali;

2° ażeby miastu powrócona była wolność robienia trunków i onych propinacyi, tudzież inne nadania, na mocy dawnych przywilejów sobie służące;

RNN, odpowiadając, oświadcza:

ad 1^{m} iż, co się tyczy skargi na uciążliwość dworską, miasto Nadarzyn ma się w tej mierze udać do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, która podług uniwersału Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, pod dniem 7 maja 1794 roku wydanego, a przez RNN pod dniem 30 tegoż mie-

siąca i roku powszechnie publikowanego, dokładną i stosowną do urządzenia w tym uniwersale uczynionego miastu Nadarzynowi i mieszkańcom jego wymierzy sprawiedliwość;

ad 2^m^ a co się tyczy załatwienia próśb w drugim punkcie memoryału wyrażonych, gdy w czasie Powstania Narodowego i oswobodzenia z nieprzyjaciół Ojczyzny wszystkie sądownictwo zawieszone zostało, zaczem i kognicya nadań i swobód, za przywilejami miastu Nadarzynowi służących, teraz rozpoznaną i decydowaną być nie może.

[Rezolucya rachunki co miesiąc zdawać wydziałom nakazująca]

RNN..., kiedy przez rezolucyę swoją pod dniem 15 miesiąca i roku bieżących zaleciła Wydziałowi Skarbowemu wygotowanie i przyniesienie rachunków swoich, przeto również decyduje, ażeby każdy wydział w Radzie rachunki dochodów i wydatków swoich szczególnych zamknął w ostatnim dniu miesiąca bieżącego września i te w przeciągu następnego miesiąca października przyniósł do Rady. Nowe zaś rachunki mają być przez wydziały formowane zaraz od pierwszego dnia rzeczonego miesiąca października.

[Odesłanie memoryałów Kleczkowskiej i Bagińskiej do Deputacyi ratunkowej]

RNN... memoryały Katarzyny Kleczkowskiej i Antoniny Bagińskiej po roztrząśnienie ich i zasilenie, jeżeli przełożenia rzetelnemi się okażą, odsyła do Deputacyi ratunkowej.

[Rezolucya na memoryał ob. Gleichfeltowej wdowy]

RNN... memoryał ob. Ewy Gleichfeltowej wdowy, z czworgiem dzieci pozostałej po mężu setniku cyrkułu 2, z ciężkich ran pod Zegrzem od nieprzyjaciela odebranych zmarłym, odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych, ażeby ten stosownie do prawideł, przez Najwyższego Naczelnika ustanowionych, fundusz dla niej i jej potomstwa obmyślił. Co zaś do łyżew, czyli bonifikacyi za nie pretendowanej deklaruje, iż względem tego obywatelka udać się powinna tam, gdzie i przez kogo pomienione łyżwy użyte zostały.

[Odesłanie ob. Pothsa administratora do poprzednich rezolucyi]

RNN... ob. Pothsa, z żądaniem swem względem sprzedania budowli fabrycznej sukiennej jako administratora masy ob. Prota Potockiego przychodzącego, odsyła do dwóch poprzednich rezolucyi swoich, jednej pod dniem 12, drugiej pod dniem 21 miesiąca i roku bieżących zapadłych.

119.

Działo się ... dnia dwudziestego czwartego miesiąca września roku 1794.

[Odezwa Najwyższego Naczelnika do Narodu]

RNN..., odebrawszy odezwę, przez Najwyższego Naczelnika pod dniem dzisiejszym do narodu wydaną, takową przez druk ogłosić zaleciła, której brzmienie następujące:

»Tadeusz Kościuszko, Najwyższy Naczelnik siły zbrojnej narodowej. Wolność, to najsłodsze dobro, którego człowiek na ziemi kosztować może, użyczone jest od Boga tym jedynie narodom, które stałością, męstwem, wytrzymaniem wszystkich przeciwności, stają się onego godnymi. Widzimy tę prawdę w tylu wolnych narodach, które po długich walkach, po długich cierpieniach, spokojne dzisiaj i szczęśliwe, kosztują stałości i męstwa swego owoców. Polacy! którym Ojczyzna i święte jej swobody równie, jak tym dzielnym narodom, są miłe, którzy więcej od innych doznaliście okrucieństw, wzgardy i ucisków, których dusze cnotliwe i mężne znieść nie mogły wstydu i zguby imienia polskiego, którzyście tak dzielnie powstali, tak dzielnie dotąd wspierali i bronili pasującej się z despotyzmem Ojczyzny, nie ustawajcie, zaklinam was, w stałości i odwadze swojej. Wiem ja, że opierając się tak przemożnym nieprzyjaciół siłom, ponosić nieraz musicie ciężary i przykrości; wiem, że nieraz cierpią przez to majątki obywatelskie, ale też przypomnieć wam powinienem, że to jest czas, w którym poświęcać trzeba wiele, żeby wszystko ocalić, w którym przez chwilę cierpieć należy, żeby ciągle i trwale być potem szczęśliwymi. Pomnijcie, że przykrości (jeżeli tak nazwać można to, co się dla Ojczyzny ponosi), że przykrości te, mówię, są przemijające, a wolność i oswobodzenie ziemi naszej będą trwałe i gotują nam nieprzerwane pasmo dni spokojnych i szczęśliwych. Jeżeli zatem, jakem powiedział, Ojczyzna wymaga dziś od was silnego przykładania się i licznych ofiar, rząd tymczasowy w pośród tych konieczności najmocniejszego dokładać będzie starania, by wszystko to w jak najmniej uciążliwy dla obywatelów i kraju dopełniało się sposób. Z tych powodów zalecam komisyom porządkowym, aby zapewniły wszystkich obywatelów, iż rząd tymczasowy nigdy na niczyją własność następować nie chce, i owszem święcie ją szanować i bronić pragnie, że to wszystko, co tylko obywatele dostarczać będą, za rekwizycyą władz rządowych płacono im niezwłocznie będzie, że nakoniec wszystkie uciążliwości, które w momencie Powstania Narodowego dotykać mogą obywatelów, ustaną z ukończeniem wojny i oswobodzeniem Ojczyzny, że wtenczas zebrany w reprezentantach swych naród ustanowi sobie rząd taki, jaki bezpieczeństwu i uszczęśliwieniu swemu najdogodniejszym osądzi. Zalecam tymże komisyom, aby wszystkich używały sposobów, by rolnictwo, to naj-

obfitsze bogactw naszych źródło, utrzymywane i jak najbardziej zachęcane było, by role uprawiano i zasiewano, by w miejscach, gdzieby nie stało na zasiew lub schodziło na dobytku, komisye porządkowe z funduszów publicznych prawdziwie onych potrzebującym dostarczały, a w przypadku niemożności też komisye o wsparcie takowe do RNN udały się. Zalecam nakoniec jak najmocniej, aby mężowie, komisye porządkowe składający, przykładem, gorliwością i obywatelstwem swoim utrzymywali w mieszkańcach ducha miłości Ojczyzny we wszystkich ich czynach, odwagi w boju, stałości w przeciwnościach, słowem aby rozkrzewiali te wszystkie cnoty, które zdobić powinny lud wolny, niecierpiący jarzma i prawom samym podległy. Dan w obozie pod Mokotowem 24 września 1794 roku. T. Kościuszko (miejsce pieczęci)«.

[Rekwizycya do Komisyi Porządkowych Wiskiej, Łomżyńskiej, Nurskiej o wybranie do wybierania rekrutów komisar z

RNN... Kiedy od ob. Woyczyńskiego, generała-majora dywizyami wojsk narodowych nadnarwianemi komenderującego, odbiera uwiadomienie, iż pomimo tak dawno, bo jeszcze pod dniem 6 czerwca, nakazanego przystawienia tak pieszych, jako i konnych rekrutów, licznemi rezolucyami swemi, a szczególniej pod dniem 20 sierpnia ponowionego, pomienieni rekruci dotąd niezupełnie i nie z wszystkich włości dostawionymi zostali, tak dalece, że do czego obywatelów własna ich gorliwość i przywiązanie do Ojczyzny prowadzić powinno, to na nich aż drogą egzekucyi wojskowej uskuteczniane być musi, Rada, krok takowy uważając za nieobywatelski, nie może rzeczonych obywateli nie napomnieć, że tym sposobem ściągają na siebie nietylko hańbę usuwania się od powszechnej obrony, ale nadto podpadną karom na opornych ustawom rządowym przepisanym. Ażeby jednak rzeczony rekrut tem rychlej i zupełnie wybranym został, rekwiruje Komisye Porządkowe. Wiską, Łomżyńską i Nurską, ażeby te, bądź z pomiędzy siebie, bądź innych z swych ziemi obywateli z gorliwości znanych wybrali, którzyby, mając sobie dodanych w pomoc dwóch lub trzech wojskowych, wszystkich obywateli, nieoddawających dotąd rekrutów, kolejno objeżdżali, takowych rekrutów stosownie do uniwersałów Rady pod dniem 6 czerwca i 20 sierpnia bez wszelkiej wymówki i przewłoki natychmiast wybierali, a wybranych również niebawnie do komendy ob. Woyczyńskiego generała odsyłali, o którychto wojskowych przydanie Komisye Porządkowe do tegoż generała komenderującego, już o niniejszem urządzeniu uwiadomionego, udać się bezzwłocznie i o jak najrychlejszem tej rezolucyi dopełnieniu raport Radzie uczynić mają.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 500.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 500.000 na potrzeby wojenne dla Wydziału tychże Potrzeb i za jego kwitem z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Odesłanie żądania Deputacyi lazaretowej do Wydziału Potrzeb]

RNN... żądania Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej, w dniu dzisiejszym podane, odsyła do Wydziału Potrzeb wojskowych z zaleceniem, ażeby je jak najprędzej i stosownie do woli Najwyższego Naczelnika załatwił.

120.

Działo się ... dnia dwudziestego piątego miesiąca września roku 1794.

[Wyznaczenie złp. 1.000 dla sukcesorów niegdy ob. Filsjeana]

RNN... Odpowiadając na memoryał sukcesorów, po niegdy ob. Filsjeanie, fabrykancie pasów w Kobyłce, w czasie powstania warszawskiego przez kozaków okrutnie zamordowanym, pozostałych, i wsparcia od rządu z powodu, że teraz fabryka żadnego im użytku przynieść nie może, dopraszających się, Rada, mając wzgląd na osierociałe dzieci obywatela, który przez kosztowne fabryki założenie starał się być krajowi użytecznym, a nie chcąc ich, ile w znacznej części bez środków zostających i wszelkiego sposobu utrzymywania się dalej pozbawionych, bez wsparcia rządowego zostawić, naznacza dla tychże dzieci z Skarbu narodowego po złp. 1.000 i to aż do czasu ukończenia rewolucyi, których płacenie *anticipative* dwiema ratami Wydziałowi Skarbu zaleca.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego dochodzenia i oddania rzeczy Lewandy, pod zabezpieczeniem narodu zostającego]

RNN... Z powodu podanego memoryału przez Lewandę, asesora bywszej legacyi rosyjskiej w Warszawie, pod zabezpieczeniem narodowem zostającego, w którym doprasza się, ażeby rzeczy jego, w domu ob. Świniarskiej, gdzie dawniej mieszkał, pozostałe, które później oddane były pod dozór ob. Majewskiego patrona, wydane mu być mogły, zwłaszcza iż tam znajdują się książki jego i niektóre manuskrypta w językach arabskim, perskim i tureckim, do doskonalenia się w tych językach mu potrzebne, RNN zaleca Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, aby ta zatrudniła

się dochodzeniem wspomnionych rzeczy i książek jego i nakazała wydanie onychże Deputacyi, mającej dozór nad osobami dyplomacyi rosyjskiej. dla powrócenia tychże właścicielowi po przejrzeniu papierów tam się znajdujących.

[Urządzenie względem umieszczenia obywatelów zasłużonych i skaleczałych na funkcyach]

RNN..., zawiadomioną od Deputacyi ratunkowej zostawszy, że z okoliczności rewolucyi krajowej obywatele, rzemiosłami i rękodziełami różnemi bawiący się, dla ściśnionych w tym czasie obywatelskich potrzeb z swoich rzemiosł i rękodzieł wyżywić się z żonami, dziećmi i terminatorami swoimi nie mogąc, o wsparcie do Najwyższego Naczelnika udają się, przez niego do Deputacyi ratunkowej odsyłanymi zostają, oraz że niektórzy obywatele, w wojsku Rzplitej służbę pełniący, w czasie potyczek z nieprzyjacielem do kalectwa przywiedzeni, dalej wojskowej służby pełnić nie mogą, a jednak inne obowiązki cywilne odbywać są w stanie, przytem liczne od różnych obywatelów o umieszczenie ich na funkcyach po dykasteryach krajowych odbierając memoryały, a widząc być obowiązkiem rządu krajowego czuwanie nad losem biednych i danie im sposobności, doznawania rządowej pomocy, zabiegając oraz, iżby ludzie pożyteczni krajowi przez niemożność utrzymania z rzemiosł i rękodzieł życia z kraju wynosić się nie mieli pobudki, postanawia, co następuje:

1° Obywatele rzemieślnicy i manufakturzyści, którzy, w teraźniejszym czasie z swoich rzemiosł utrzymywać się nie mogąc, w stanie potrzeby wsparcia od rządu zostają, gdy od Deputacyi ratunkowej sprawiedliwie swego stanu potrzeby wsparcia oraz sposobności i do jakich rzemiosł czyli rękodzieł są zdatnymi i użytymi być mogą, będą mieli świadectwo, że Wydział Potrzeb wojskowych w RNN do robót skarbowych użyć i sprawiedliwą za ich pracę podług nastąpić powinnego z nimi układu oddawać nadgrodę jest obowiązany, Rada deklaruje.

2° Obywatele ci, którzy, w wojsku Rzplitej służąc, albo cywilni w czasie potyczek z nieprzyjacielem skaleczeni, lub też wojskowi zasłużeni a dalej służyć niemogący, w obowiązkach cywilnych użytecznymi krajowi być mogą, za daną od Deputacyi ratunkowej, do czego są sposobni, opinią i świadectwem, że dalej wojskowo służyć nie są w stanie, takowi że w Wydziale Skarbu na cłach, komorach, za złożeniem poręki przyzwoitej dla pewności Skarbu, na pocztach za pocztmistrzów, poczthalterów, pisarzów, na miejscach wakujących i zawakować mogących, oraz w Wydziałach Potrzeb wojskowych, Żywności i innych wydziałach, niemniej w komisyach porządkowych za pisarzów, dozorców, kancelarzystów i innych oficyalistów, niemniej w policyach miejscowych za ich oficyalistów, podług zaświadczonej zdatności, przed innymi obywatelami, takiego rodzaju zasług nie mającymi, na pensyach przy-

zwoitych lokowani być mają; jakie postanowienie, gdyby niezawodnie uskutecznionem zostało, zaleca Rada wydziałom swoim, ażeby one za danemi od Deputacyi ratunkowej świadectwy takowych obywatelów w kancelaryach i wydziałach swoich na miejscach wakujących mieściły, a jeśliby w swych wydziałach i ich deputacyach placu nie mieli, ażeby w komisyach porządkowych, gdzie widzieć będą potrzebę, na oficyalistów *respective* obowiązków swojego wydziału umieszczać zaleci. Deputacya zaś ratunkowa, ażeby o zdatności tych osób i sposobności, do czego użytymi być mogą, za najściślejszą i najdokładniejszą indagacyą, wprzód przez nią uczynić się mającą, rzetelne dawała świadectwa, obowiązuje. Którzy zaś obywatele do takiego kalectwa przywiedzeni zostali, że żadnej cywilnej posługi pełnić nie są w stanie i żadnego do życia sposobu mieć nie mogą, tacy wojskowi na pensyach inwalidowskich podług przepisu ordynacyi Najwyższego Naczelnika być powinni

3° Obywatele, którzy do RNN o umieszczenie siebie na funkcyach żądania podawali, udać się mają do Deputacyi ratunkowej, która, po egzaminie podług powyższego urządzenia onych rozklasyfikowawszy, gdy pomiędzy nimi znajdzie ludzi zdrowych, wiekiem nieobciążonych, drogę im do służby wojskowej wskazać i rekomendacye swoje do komend wojsk Rzplitej dawać ma, a rzeczeni obywatele, mając w tym czasie otwarty plac zasłużenia się Ojczyźnie przez jej obronę, że chętnie obowiązki wojskowe z gorliwości obywatelskiej przyjmą, Rada spodziewając się, za danym dowodem obrony Ojczyzny i czynu obywatelskiego świadectwem wdzięczność i pomoc oświadcza.

[Wyznaczenie Komisyi do rozpoznania szkód w budowlach obywateli warszawskich poniesionych]

RNN... Gdy dwóchmiesięczne tej stolicy oblężenie przyczyną było szkód niektórych obywatelskich, a szczególnie w budowlach, tak przez złość nieprzyjaciół spalonych, jako też z woli rządu rozrzuconych, RNN w celu osłodzenia tych przykrości obywatelom i mieszkańcom Warszawy, tak dobrze Ojczyźnie w czasie odporu zasłużonych, stanowi Komisyę udzielną z osób: dwóch z Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego przez tęż Komisyę, dwóch z Magistratu miasta Warszawy przez Magistrat i jednej osoby z każdego cyrkułu, gdzie szkody poczynione zostały, przez urzędy cyrkułowe wybrać się mających, a w takowej Komisyi komplet z osób pięciu ma składać się pod prezydencyą starszego wiekiem.

1° Komisya wszystkie domy i budowle, które podatek do miasta opłacają, a które są lub spalone, lub rozrzucone, lub nadrujnowane, zlustruje z przybranymi do tego architektami.

2° Upewniwszy się przez świadectwa, indagacye i przysięgę właściciela o rzetelnej szkodzie każdego, taksę onej ogólną poda RNN.

3° Rozgatunkuje takowe w budowlach szkody, oraz inne z tej okazyi

poniesione, i przyniesie *proiective* do Rady sposoby, którymi rząd najwyższy mógłby nadgrodzić i pomódz uszkodzonym.

RNN dopełni wtedy miłego obowiązku dobroczynności i sprawiedliwości.

121.

Działo się ... dnia dwudziestego szóstego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 7.000 ob. Kubickiemu]

RNN..., stosownie do rezolucyi swojej, pod dniem 20 miesiąca i roku bieżących zapadłej, przez którą dla ob. Kubickiego architekta w nadgrodę trudów jego około dobra publicznego podjętych pensyę taką, jaką od Komisyi policyjnej miał wyznaczoną, zapewniła, gdy z złożonych rezolucyi tejże Komisyi przekonywa się, iż ob. Kubicki pensyę 7.000 złp. miał dla siebie wyznaczoną, przeto zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby takową pensyę dla rzeczonego ob. Kubickiego i za jego kwitem, rachując od dnia 17 kwietnia aż do ostatnich dni miesiąca teraźniejszego września, w sumie złp. 3.208 groszy 10 z Kasy narodowej wypłacić dysponował. Następnie zaś pensyę tę Rada miesięcznie *decursive*, tak jak i inne, opłaconą mieć chce i tym końcem ob. Kubickiego do listy oficyalistów Wydziału Porządku w Radzie przyłącza

[Pozwolenie wyjazdu Moremu komisarzowi cesarskiemu i Huppet]

RNN... pozwala wyjazdu do Gdańska Moremu, komisarzowi i liwerantowi cesarskiemu, a Mateuszowi Huppet do Kurlandyi, których po otrzymanie paszportów do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Deklaracya na żądanie ob. Teicha w interesie z ob. Lipskim]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Antoniego Teicha, żądającego, ażeby Wydział Skarbu asygnowaną dla ob. Lipskiego, kasztelana łęczyckiego, sumę jemu z powodu otrzymanego na ob. Lipskim procesu wypłacił, deklaruje, iż gdy suma przez Radę dla ob. Lipskiego na pierwsze życia jego potrzeby z woli Najwyższego Naczelnika wyznaczoną została, przeto wypłata takowa żadnemi pretensyami i procesami wstrzymywaną być nie może.

122.

Działo się ... dnia dwudziestego siódmego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wydania złp. 20.000 w zaręczeniach dla Wydziału Potrzeb]

RNN..., na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydzia-

łowi Skarbu, ażeby dla tegoż Wydziału sumę złp. 20.000 w zaręczeniach skarbowych wydać dysponował.

[Rezolucya na memoryał miasta Sokółki i Kuźnicy]

RNN... Na memoryał ob. Józefa Michalisa, pod dniem 24 miesiąca września podany, w imieniu miasta Sokółki i Kuźnicy czyniącego przełożenie, iż wspomnione miasto, do dóbr ekonomicznych należące, w powiecie grodzieńskim położone, mając nadane przywileje od Jana III, króla polskiego, wolności swoich i nieuległości żadnym obowiązkom dworu, przez zwierzchność administracyjną dóbr stołowych z takowych przywilejów wyzuci zostali, do odbywania powinności arbitralnie są przymuszeni i żadnej w nich nie mają ulgi, żądają zatem powrócenia siebie do dawnych nadań w przywilejach i uwolnienia od robocizny, przez zwierzchność dworu przymuszonej, RNN, odpowiadając, oświadcza, iż w rozpoznanie przywilejów żadnych wchodzić, ani też dla zawieszonego w czasie teraźniejszym sądownictwa obywatelów miasta Sokółki i Kuźnicy po zatwierdzenie takowych nadań do żadnej jurysdykcyi odsyłać nie może, zaleca tylko Komisyi Porządkowej powiatu grodzieńskiego, aby w ucisk tychże obywatelów przez zwierzchność posesorów lub administracyę dóbr stołowych wejrzała i podług przepisanych sobie prawideł sprawiedliwość dla strony pokrzywdzonej domierzyć najprędzej starała się. Co się zaś tyczy robocizny, ta podług uniwersału Najwyższego Naczelnika, pod dniem 7 maja roku bieżącego wydanego, zmniejszona zostać była powinna, czego Komisya dopilnować i uskutecznić ma w obowiązku.

[Deklaracya na memoryał ob. Dąbrowskich i Bieńkowskich]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Dąbrowskich i Bieńkowskich z ziemi nurskiej deklaruje, iż co do pretendowanego przez nich uwolnienia od podatków na rezolucyi Wydziału Skarbu przestać powinni a co do przystawienia kantonistów do Komisyi Porządkowej ziemi nurskiej udać się mają.

[Pozwolenie wyjazdu Bullemu i Lajcherowi]

RNN... pozwala wyjazdu Bullemu z żoną i dziećmi do Szwajcaryi, a Józefowi Lajcherowi do Gdańska, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Urządzenie względem pożyczki z Skarbu narodowego z ustanowieniem Administracyi]

RNN..., wzgląd mając na teraźniejsze okoliczności krajowe i na położenie obywatelów, w jakiem zostają dla toczącej się wojny i ustawicznych wojsk nieprzyjacielskich przechodów, winna jest wszystkim ziemi polskiej mieszkańcom opieki rządowej najdzielniejsze przyspieszyć skutki. Zapatrzywszy się na zniszczone po większej części obywatelskie majątki, na zrujnowane domy, opuszczone role i wsie popalone, nie może RNN nie dostrzegać

upadającego przez to rolnictwa, zaniedbania gruntowej ekonomiki, a zatem niszczącego się źródła, które jedynie istotnym wpływem Skarb narodowy zasila i w miarę wzrostu swojego lub upadku podnosi lub umniejsza dochody publiczne. Tym końcem, aby zwrócić troskliwą uwagę na środki, zmierzające ku zapobieżeniu ruinie kraju, grożącej razem oczywistym upadkiem skarbowych funduszów i ciągnącej za sobą osłabienie chwalebnego dzisiaj, a tak pożądanego, Powstania Narodu, aby przynieść obywatelom pomoc wsparcia potrzebującym, aby podźwignąć przemysł, któryby do doskonałego stanu mógł podnieść spustoszone i zaniedbane dobra, i aby skutecznie zasilić handel i rękodzieła, do utrzymywania i rozszerzenia rolnictwa najdzielniejsze zasady, które dotąd przez trudny sposób zaciągnienia kapitałów i dla opłacenia wysokich procentów w stanie prawie dzieciństwa zostawały, stanowi łatwiejszą i ciągle utrzymywać się mającą pożyczkę ze Skarbu narodowego. W celu przeto dogodzenia potrzebom tak zagarnionego przez wojska nieprzyjacielskie ziemi polskiej obywatela, jako też i tego, który od wojsk nieprzyjacielskich jest wolnym, stosowne do oświadczonej pożyczki czyniąc warunki, najistotniejszym RNN jest zamiarem na zasilenie w kraju rolnictwa dostateczne otworzyć sposoby do złożenia poboru, Skarbowi należnego a dotąd nieopłaconego, ułatwić trudności i do opędzenia osobistych każdego potrzeb przyłożyć się, a przeto wszystkich mieszkańców, pod wolnym zostających rządem, wzajemnym braterstwa i jedności połączonych związkiem, podźwignąć i ratować. Aby takowa pożyczka z Skarbu narodowego, będąc ze strony rządu jedynym dla obywatelów dobrodziejstwem, równie ze strony obywatelów, biorących sumy, znajdowała przyzwoitą rękojmię, przynoszącą pewność kapitałów powierzonych, w dwojakim widoku, co do zaciągnienia sum na dobra nieruchome, pod hipotekę podpadać mające, co do pożyczki na osobistą tylko potrzebę, do utrzymania życia dla zajętych od nieprzyjaciela w czasie teraźniejszym majątków, następne ogłasza prawidła:

Co do pożyczki na dobra.

1° Każdy obywatel, żądający pożyczyć sumy jakiej od rządu, ma okazać pewność jej zabezpieczoną na majątku swoim nieruchomym.

2° Pewność majątku nieruchomego każdy dowodzić ma tranzakcyami przyznanemi kupna oraz ciągłą posesyą i takowe dowody złożyć powinien przed komisyą porządkową, w której obrębie dobra leżą, lub magistratem, jeżeliby posesye w mieście położenie miały. Szacunek zaś majątku z intraty rocznej legalnie wyciągnionej stanowić się ma, w czem za prawidło do dochodzenia intrat komisye porządkowe mieć będą taryfy z ostatniej lustracyi na mocy Sejmu konstytucyjnego 1788 r., podatek dziesiątego grosza przezna-

czającego, ułożone, które w archiwach komisyów porządkowych znajdować się powinny.

3° Chcący zaciągnąć pożyczki w Skarbie, okazawszy majątek i wartość onego, złożyć nadto obowiązany rewizyę z aktów wyjętą, gdzie dobra leżą, ciężarów i długów na nichże zahipotekowanych w komisyach porządkowych co do dóbr ziemiańskich, a w magistratach co do dóbr miejskich.

4° Komisye porządkowe lub magistraty, w których majątek żądającego pożyczki obywatela leży, przez wydział swój skarbowy wyegzaminują dowody złożone i dadzą obywatelowi zaświadczenie na walor realny funduszu jego, a to po potrąceniu wszelkich ciężarów na nim hipotekowanych.

5° Dla dojścia łatwiejszego każdego w szczególności obywatela ciężarów na dobra zaciągniętych powinni będą wierzyciele, najdalej w przeciągu roku od ogłoszenia niniejszej pożyczki prawideł, inskrypcye wszelkie i zapisy *respective* dóbr, na których ewikcye są rozciągnięte, w aktach komisyów porządkowych albo w aktach magistratu oblatować, a to pod upadkiem opisów, za którymi dochodzić po upłynionym terminie żaden nie będzie miał prawa.

6° A że takowy wymiar czasu, stanowiący nadal pewną wiadomość każdego realnej własności, na teraźniejsze gwałtowne potrzeby dogodnym nie jest, zaczem komisye porządkowe lub magistraty chcącemu obywatelowi w prędszym czasie zaciągnąć pożyczkę aby dopomódz mogły i dla Skarbu zupełne przyniosły bezpieczeństwo, gdy w aktach swoich oblatowanych każdego długów mieć nie będą, następnym postąpić mają sposobem: Za odebraniem rekwizycyi od obywatela o zaświadczenie wartości majątku dla zaciągnienia w Skarbie pożyczki obwieścić komisye natychmiast powinny publiczność przez druki, jako obywatel (przezwiskiem wyrażony) na dobra (w nomenklaturze takoż wymienione, w tem a w tem województwie leżące) zaciągnąć żąda sumy w Skarbie publicznym, oraz doniosą o tem nieodwłocznie Administracyi pożyczek skarbowych (która w poniższych punktach opisaną będzie). Przeto wierzyciele, jeżeli się znajdują mający zapisy na takowych dobrach, do komisyów lub magistratów w przeciągu dwóch tygodni od daty obwieszczenia komisyów, a w przeciągu czterech tygodni od publikaty Administracyi pożyczek skarbowych, odezwę uczynić i pretensye swoje zaprodukować mają. Po wypłynieniu zamierzonego terminu, w miarę okazujących się ciężarów lub wolnego istotnie majątku, komisye porządkowe, w których obrębie majątek jest położony, albo magistraty, żądającemu obywatelowi zaświadczenie o wielości masy jego własności wydadzą.

7° Po uprzątnieniu takowych legalności, za wyjednanem zaświadczeniem od komisyi porządkowej lub magistratu, obywatel, żądający zacią-

gnąć sumy jakiej od rządu, udać się ma do Administracyi pożyczek skarbowych.

8° Ustanowiona Administracya pożyczek skarbowych składać się z osób siedmiu i trwać ma ciągle w mieście Warszawie pod bokiem RNN. Jeden z członków RNN w Administracyi zasiadać i prezydować ma, którego Rada z pomiędzy zastępców na administratora obierze, innych zaś sześciu z cnoty i gorliwości patryotycznej znanych obywateli Rada nominować będzie. Takowa Administracya pożyczek natychmiast do rozpoczęcia dzieła przystąpi, organizacyę stosowną do czynności swych ułoży i po zatwierdzenie oną przez Wydział Skarbowy do RNN poda.

9° Wydział Skarbowy w Radzie, za rekwizycyami i kwitami przez prezydującego w Administracyi i jednego z administratorów podpisanymi, w każdym czasie z Kasy tejże Administracyi wypłacać będzie ryczałtowe sumy.

10° Administracya obywatelom wszystkim, z dowodami wyżej przepisanymi przychodzącym, pożyczać powinna sumy za dokumentami obligacyjnymi, przez tychże obywatelów lub przez ich plenipotentów, prawnie do tego dzieła umocowanych, wydanymi a pewność Skarbowi na majątku ich zaręczającymi; dla zasięgnienia jednak dokładniejszej pewności funduszów istotnych obywatelskich, Administracya, za odebraniem od komisyów porządkowych lub magistratów doniesienia o żądaniach obywatelów uzyskania pożyczki w Skarbie, przez gazety natychmiast publiczność obwieszczać o tem z wymienieniem imion obywatelów i dóbr, na hipotekę ofiarowanych, będzie, a to dla wiedzy i dania czasu tym, którzyby na dobrach takowych długi mieli, aby one w przeciągu 4 tygodni od publikaty obwieszczenia przed aktami komisyi porządkowej, gdzie dobra leżą, lub magistratu, oświadczyć i dowody na nie złożyć mogli.

11° Procent roczny od sum przez obywatelów od rządu pożyczających nie ma być większy, jak trzy od sta. Nie będzie zaś mogła Administracya pożyczać więcej obywatelowi w sumach kapitalnych, jak połowa wartości rzeczywistego majątku wynosić będzie, który dla większego bezpieczeństwa Skarbu całkowicie za hipotekę Skarbowi narodowemu służyć ma.

12° Przeciąg czasu przez dobrodziejstwo od rządu obywatelom w pożyczaniu sum oświadczone do opłacenia kapitałów na lat 12 rozciągać się będzie, to jest przez pierwsze sześć lat procent tylko przy końcu każdego roku od kapitałów opłacać się ma, przez następne drugie sześć lat rok rocznie szósta część kapitału i procent od innych pozostałych części wnoszony do Skarbu zostanie aż do umorzenia całkowitego długu. Nie będzie jednak bronno obywatelowi i mniejszej sumy, jak połowa jego majątku wynosi, i na lat mniej, jak 12, pożyczyć. Względem czego Administracya ze wszelką łatwością stosownie do żądań obywatelskich ułożyć się powinna. W przy-

padku zaś uchybienia opłaty w którymkolwiekbądź terminie procentów lub części kapitału majątek zahipotekowany nieodwłocznie w sekwestr na rzecz Skarbu przez Administracyę do pożyczek ustanowioną objętym i aż do wybrania należnej Skarbowi sumy wytrzymywanym ma być.

13° Każden obywatel, pożyczający sumę od Skarbu prócz opłacenia przy końcu roku procentów od kapitału (licząc trzy od sta) opłacić powinien nadto z góry, przy braniu sumy, pół procenta od sta raz na zawsze. Z czego zebrana kwota dochodów służyć będzie na utrzymanie wydatków Administracyi, którato Administracya tak z wydanych sum kapitalnych dla obywatelów, jako też z wielości złożonych do archiwum swojego dokumentów obligacyjnych, tudzież wpływu procentowych i półprocentowych dochodów, od dłużników Skarbowi opłaconych, ścisły rachunek przed Wydziałem Skarbowym w Radzie co miesiąc składać powinna; Wydział zaś Skarbowy, wyegzaminowawszy takowy rachunek, podobnież raportem miesięcznym o wszelkich Administracyi dochodach, pożyczkach i ekspensach Radę uwiadomić obowiązany zostanie.

14° Administracya, do pożyczki ustanowiona, powinna będzie co miesiąc od czasu ustanowienia swojego, wyciągnąwszy z protokółów sumaryusz sum rozpożyczonych, on do druku podać, publiczność uwiadomiać, z doniesieniem w tymże sumaryuszu o czasie nastąpionej pożyczki, o imionach osób sumy w Skarbie pożyczających, z wyrażeniem wielości i z opisaniem dóbr, na których hipoteka jest rozciągniona.

15° Dla bezpieczeństwa funduszów publicznych stanowi Rada, iż sumy ze Skarbu narodowego sposobem pożyczki wzięte przed wszystkimi tymi wierzycielami (którzyby się bądź pierwej nie zgłosili, bądź po pożyczce ze Skarbu nastąpionej kredytowali) do opłacenia pierwsze mieć będą miejsce i w całości zupełnej odkładać się do Skarbu mają.

16° Co do obywatelów po miastach mieszkających czyni się ostrzeżenie, iż na posesye murowane, podług złożonego do magistratu zaświadczenia o wartości onych, a po odtrąceniu ciężarów na nich wniesionych o właściwym funduszu obywatela żądającego pożyczki od Skarbu, Administracya na trzecią tylko część majątku realnego kredyt uczyni, na posesye zaś drewniane z gruntami do właściciela należącymi, jako prędkiemu zniszczeniu w domach i upadkowi podpadać mające, do szóstej części, na posesye zaś drewniane bez gruntów do ósmej części własności pożyczkę stosować będzie.

Co do pożyczki na osobistą potrzebę.

Gdy takowy rodzaj pożyczki ściągać się ma do tych, którym dobra nieruchome przez wojska nieprzyjacielskie zajęte lub zasekwestrowane zostały, a sami obywatele w krajach wolnych Rzplitej osobiście znajdują się

i przeto, ogołoceni z własności swoich, nie są w stanie utrzymania się i wyżywienia siebie, Administracya, dogadzając ich potrzebom, następujących w pożyczce trzymać się ma przepisów:

1° Starający się o pożyczkę w Skarbie narodowym złożyć ma przed Administracyę ekscerpt z taryfy podatkowej ostatniej lustracyi 10 grosza, na mocy Sejmu konstytucyjnego 1788 sporządzonej, *respective* co do dóbr swoich, których jest dziedzicem, albo okaże ekscerpt taryfy podymnego, opłacającego się z posesyi, która w mieście jest położona.

2° Przed tęż Administracyę przynieść jeszcze powinien zaświadczenie od trzech obywatelów, wiarygodnych i majątek własny posiadających, na piśmie wydane, jako żądający pożyczki aktualnym wspomnionych dóbr lub miejskich posesyi (przed zajęciem onych od wojska nieprzyjacielskiego) był posiadaczem i temiż dobrami wolnie zarządzał.

3° Po złożonych takowych dowodach Administracya pożyczki skarbowej, jako w celu dogodzenia osobistym tylko potrzebom, dwudziestą część wartości majątku, jaka z taryfy lustracyjnej (biorąc miarę z 10 grosza) okaże się, zawierzyć w sumach mocna będzie; procent powyższy, jak i dla pożyczających na dobra nieruchome, i z półprocentem, z góry opłacić się mającym, przeznaczy; rozkład opłaty kapitału w przeciągu lat 12 jednostajnym sposobem uczyni i zadeterminuje, a oświadczone odłożenie do Skarbu pożyczonej sumy kapitalnej z procentem w każdym roku, podług zaszłej umowy, przyjęciem onej uskuteczni.

4° Któryby z pożyczających sumy uchybił Skarbowi narodowemu umówionej na terminie opłaty, za uwolnieniem dóbr z pod zajęcia przez wojska nieprzyjacielskie też dobra nieodwłocznie Administracya w sekwestr obejmie i aż do wyciągnienia pomienionej sumy w zarządzaniu swojem utrzymywać będzie.

5° Ostrzega RNN, iż którykolwiekby z obywatelów, czyli zaciągający sumy ze Skarbu publicznego kredytem na dobra nieruchome przed komisyą porządkową lub magistratem, czyli biorący pożyczkę na utrzymanie się przed Administracyą, omylne okazywał fundusze swoje, podstępnie na majątek obciążony długami lub niepewny w dziedzictwie zaciągał narodowe sumy, takowy za dowiedzeniem w sądzie jako zdradzający wiarę publiczną i przekonany o kradzież Skarbu narodowego podług artykułów prawa i wszelkich konstytucyi karany będzie.

6° Aby zaś dobrodziejstwo rządowe w ustawach pożyczki teraźniejszej stało się jak najogólniejszem, to jest aby obywatele i mieszkańcy ziemi polskiej, dóbr nieruchomych niemający, mogli w tem samem źródle znaleźć pomoc łatwą w potrzebach swoich, RNN zaręcza, iż zatrudni się jak najgorliwiej ustanowieniem nieodłącznie lombardu, czyli kasy publicznej, na rzeczy ruchome pożyczającej.

Niniejsza ustawa aby wiadomości wszystkich doszła, zaleca Rada Wydziałowi Porządku w tejże Radzie, iżby do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i wszystkich komisyów porządkowych natychmiast oną rozesłał, przez druki publikować, w gazetach zagranicznych umieścić i z ambon ogłosić kazał.

[Odpowiedź na memoryał ob. Zabiełłowej wdowy]

RNN.., odpowiadając na memoryał ob. Maryanny Zabiełłowej, żądającej zwrotu klejnotów z powodu prawa dożywocia sobie służącego, ponieważ niegdy Zabiełło, jeszcze w roku 1792 pod dniem 22 czerwca takowe klejnoty od żony swej odebrawszy, walor onych przez rewers, pod tymże dniem dany, na dobrach swoich zapisał, a stąd tak własność pomienionych klejnotów, jako i okoliczność, czyli dożywocie do nich rozciągać się powinno, nie inaczej, tylko przez wyrok sądowy rozwiązanem być może, przeto Rada z tego powodu żądanie ob. Zabiełłowej aż do otwarcia sądowości odkłada.

[Uniwersał względem przystawienia butów, koszul i siermięg dla wojska]

RNN... Jak rządu, tak wszystkich was, obywatele, najpierwszem staraniem wojsko być powinno. Na niem zasadza się cała siła nasza, w niem zamknięte są nadzieje, któremi się cieszymy z bliskiego polepszenia stanu naszego, cokolwiek zatem czynimy dla wojska, czynimy razem dla siebie RNN zachęcała was, obywatele, do składek w butach, koszulach, płaszczach, kocach, to jest w tem wszystkiem, cokolwiek się ściąga do przyodziania i zasłonienia od zimna żołnierza. Widzi ona z ukontentowaniem, że głos za bracią skutkuje w sercach braterskich, cieszy się, iż czuli jesteście na los żołnierza, że, niewygody jego biorąc za własne, w licznych ofiarach staracie się im zapobiedz. Lecz gdy ofiary, z samej czułości pochodzące, nie są dostateczne dla opatrzenia kilkadziesiąt tysięcy żołnierza, a nadchodząca pora zimna prędkiego zaradzenia wyciąga, przeto wkłada na was obowiązek złożenia rzeczy wojsku nieodbicie potrzebnych, ale go wam razem ułatwia, gdy za te rzeczy przyzwoitą zapłatę oświadcza, a to tylko darem bierze, co was bardzo mało kosztuje:

Najprzód, dacie z pięciu dymów wiejskich koszul dwie z prostego płótna i to dacie darmo, bo na płótnie wam nie schodzi.

Powtóre, dacie z pięciu dymów jedną parę butów, za które wam rząd sposobem niżej opisanym zapłaci złp. 6; tylko potrzeba, żeby buty były dobre, bo wiecie, że żołnierz wiele chodzić musi.

Po trzecie, dacie także z 5 dymów siermięgę, czyli sukmanę nową, dostatnią, za którą złp. 10 zapłacone mieć będziecie.

Po czwarte, w miastach, stosownie do klasyfikacyi i wielości dymów, z jakiej rekrut był przystawiony, mają być także dane koszul dwie bez

opłaty, buty i siermięga ceną powyższą, że zaś niektórzy z obywatelów mieszkańców na mocy poprzedniego uniwersału pod dniem 12 tego miesiąca już buty i koszule przystawili, przeto im potrącone być ma.

Po piąte, komisye porządkowe co do ziem, a magistraty co do miast, pilnować będą dostarczenia rzeczonych koszul, butów i siermięg, przystawiającym obywatelom na wielość dostarczonych butów i koszul dadzą podług powyżej oznaczonej ceny kwity, a te w kasach egzakcyjnych opłacone zostaną w Koronie, w Litwie zaś komisye porządkowe prosto takową opłatę uskuteczniać będą.

Po szóste, przypomina wam Rada kożuchy, podług miary wam na nie wydanej.

Nie wątpi Rada, iż, obywatele, chętnie uskutecznicie to urządzenie Rady, mające w celu opatrzenie istotne potrzeb wojska; zaleca przeto komisyom porządkowym, aby egzekucyi ściśle dopilnowały, buty, koszule, sukmany w przeciągu dni 12 od dojścia i publikacyi niniejszego urządzenia odebrały i do Wydziału Potrzeb wojskowych w RNN, lub gdzie on wyznaczy, odesłały; Deputacya Centralna i komisye porządkowe w W. Ks. Litewskiem podobnież skutku tego urządzenia dopilnować powinny, a Wydział Porządku onąż rozdrukować i do wszystkich komisyi porządkowych przesłać ma. Dnia 17 miesiąca sierpnia.

123.

Działo się ... dnia dwudziestego ósmego miesiąca września roku 1794.

[Odpowiedź na zapytań dwanaście Deputacyi komisyjnej nurskiej]

RNN... odebrała zapytania Deputacyi komisyjnej ziemi nurskiej, pod dniem 24 miesiąca i roku bieżących datowane; im mniej się ich spodziewała, tem mocniejszą dla siebie znajduje pobudkę dania na nie jak najobszerniejszej a razem najdokładniejszej odpowiedzi, ażeby obywatele, tak Deputacyę, jako i całą ziemię nurską składający, przekonali się nakoniec, że wtenczas, kiedy idzie o pozyskanie wolności, całości i niepodległości, kiedy dla tak świętych celów Powstanie Narodowe wszystkiemi siłami wspierać należy, cóżkolwiekby dla Ojczyzny czynionem było, nigdy zbytecznem nazwać się nie może, i choćby szczególne jakie ciężary znosić przyszło, których, ile w czasie rewolucyjnym, uniknąć jest trudno, te zawsze mile znoszone być powinny dlatego, że ułatwiać mają drogę do szczęśliwego bytu milionowemu ludowi. Temi więc prawidłami niech się rządzą obywatele ziemi nurskiej, tych niech pilnuje Deputacya Komisyi na wspomnionej ziemi, a Rada,

na zapytania do siebie od Deputacyi przesłane, stosowną do nich co do każdego punktu daje odpowiedź:

Co do pierwszego. Potrzeba, ażeby Deputacya rekrut, pod dniem 6 jeszcze czerwca nakazany, oddzieliła od rekruta nowego, pod dniem 18 września na zmianę pospolitego ruszenia ustanowionego, i żeby do tego uchwały pod dniem 17 sierpnia, zalecającej przystawienie siermięg, kurtek kożuchowych i butów, nie mieszała. Mówić o przystawieniu pierwszego rekruta, który przed 4 jeszcze miesiącami nakazany został, byłaby rzecz nieobywatelska; Rada spodziewa się, iż ziemia nurska, gdy podług tego uniwersału przystawiła rekrutów, nic do wyrzucenia sobie mieć nie powinna. Powiedzieć jednak musi Rada, iż gdy przez rzeczony uniwersał pod dniem 6 czerwca wyraźnie opisała, z wielu dymów, z czem i jak rekrut przystawiony być ma, gdy następnie stosownie do woli Najwyższego Naczelnika złożenie siermięg, kożuchów i butów w sierpniu nakazała, jednej ustawy, która przed drugą uskutecznioną być miała, z tą drugą mieszać i łączyć nie miała w zamiarze, ani mieć mogła, gdy każda z nich dla oddzielnych celów zapadała. Pierwsza więc uchwała pod dniem 6 czerwca, co do rekrutów, jeżeli zupełnie uskuteczniona została, miejsca do mówienia nie zostawia, druga, co do siermięg, kożuchów i butów, w opisach swoich uskutecznioną być powinna, i to niebawnie, gdy od zapadnięcia jej półtora miesiąca się kończy.

Co do drugiego. Wtenczas, kiedy Rada i z własnego przekonania i stosownie do woli Najwyższego Naczelnika pospolite ruszenie na przystawienie rekruta z 10 dymu zamieniała, miała dla siebie te największe z przyspieszenia rzeczonej ustawy ukontentowanie, że i obronę ogólną zabezpieczy i rolnictwu, przez pospolite ruszenie uszkadzanemu, upaść nie da Podchlebiała sobie, że każdy właściciel ziemski zmianę tę, jako oboim celom dogodną, spieszyć się będzie dopełnić, i dlatego nie może nie wyrazić zdziwienia swego Deputacyi, dlaczego podobne od niej zapytanie odbiera; lżejszeż więc podług niej było wyruszenie wszystkich włościan, niż danie z pomiędzy nich dziesiątego wtenczas, kiedy dziewięciu zostawionych w domu ręce mogłyby gospodarskim potrzebom i na szczególne i na ogólne opatrzenie wydostarczyć? Nie umie zaś Rada pogodzić doniesienia Deputacyi, że wielu z obywatelów nie będzie w stanie dać nowego rekruta na miejsce pospolitego ruszenia, bo w takim przypadku alboby trzeba rozumieć włości w ziemi nurskiej ze wszystkich mieszkańców ogołocone, którzy do pospolitego ruszenia są obowiązani, albo też dopuścić, że nie wszyscy z obywatelów w tejże ziemi pospolite ruszenie dopełnili. Werbunki rekrutowi przeszkadzać nie mogą ani powinny, tem bardziej, kiedy Rada przez rezolucyę swoją, jeszcze pod dniem 10 czerwca zapadłą, deklarowała, iż wszyscy, na

wolonterów zawerbowani, dziedzicom za kantonistów rachowani być mają, a ta rezolucya bez wątpienia Deputacyi doszła.

Co do trzeciego. Zaleciła Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych, jako fabrykę w Strachowie pod swym dozorem mającemu, ażeby gospodarską oszczędność w nakazaniu do tej fabryki fur przystawienia zachować i żeby te fury zwyczajem tamże używanym płacone były.

Co do czwartego. Przełożenia tego nie umie Rada pogodzić z celami, jakie miała w zamienieniu pospolitego ruszenia na rekrut z 10 dymu; pierwszeż ma być lżejsze od drugiego? Nie, zapewne. A tu Rada widzi się być przymuszoną powtórzyć i przełożyć przez Deputacyę obywatelom, ziemię nurską składającym, w jakim celu do świętego Powstania Narodowego łączyli się, dlaczego tak chwalebną rewolucyę utrzymywać pragną. Czyż rozumieją, że same ich dobre chęci zastąpią potrzebę ogólnej obrony? Czy myślą, że, niszcząc sami domy swoje, lepszego losu doświadczą, jak gdyby, przy nich obstając, za prawa przodków swoich walczyli? Czyż nakoniec rozumieją, że opuszczone albo zniszczone przez nich domy zbliżą im te swobody, których teraz znać ani szacować nie chcą? Niech pomną obywatele nurscy na swoją i potomków swoich przyszłość, a ta ich zapewne usposobi albo do znoszenia jarzma despotyzmu, jeżeli się pod nie garną, albo do odzyskania wolności, jeżeli ją dla siebie i swych potomków zapewnić pragną.

Co do piątego. Skarga ogólna jest żadną, dopóki wyszczególnioną nie zostanie. Jeżeli komendy, egzekwujące pierwszy rekrut i biorące za niego pieniądze, przykremi były obywatelom, Rada ma prawo zadziwić się, że Deputacya, jako władza jej namiestnicza, nie ochroniła pomienionych obywateli od ucisków, przez nich dostanych. Najpierwsza w tej mierze skarga byłaby najskuteczniej zaradzona, bo Rada niczego więcej nie pragnie, jak ażeby w rzeczy ogólnej równy wszystkich rozkład dotykał, dlaczego i teraz Rada życzy sobie iść w pomoc tym obywatelom, ale razem obowiązuje Deputacyę, ażeby niebawnie wyszczególniła, która komenda, komu i jaką krzywdę uczyniła; udzieli ją natychmiast Najwyższemu Naczelnikowi, a dosyć jest i Deputacyi i obywatelom nurskim być pewnymi, że krzywdy ich nadgrodzonemi zostaną, gdy te do wiadomości Najwyższego Naczelnika dojdą. W tem miejscu zaś potrzeba, ażeby Deputacya wybieranie rekruta od werbunku oddzieliła. Rekrut z włościan dostawionym być powinien, albo z tych, którzy ich miejsce zastąpić będą chcieli. Nigdy zaś do werbunku włościanie gruntowi należeć nie mają, bo tych ręce równie ważnej posłudze, to jest uprawie roli są poświęcone, i w tymto, a nie w innym duchu, Rada rezolucyę swoją pod dniem 10 czerwca wydała.

Co do szóstego. Pozwala Rada na przeniesienie lazaretu na miejsce

wygodniejsze, za zniesieniem się jednak w tej mierze z generałem komenderującym.

Co do siódmego. Punkt ten nadto ogólnie wymieniony znajduje Rada i dlatego żąda po Deputacyi wyszczególnienia, jakie komendy kwitów przyjmować nie chcą, a za nadesłaniem sobie wyszczególnienia nie omieszka Rada w uskutecznieniu rezolucyi swojej, pod dniem 10 sierpnia zapadłej, sprawiedliwą dla obywatelów przynieść ulgę.

Co do ósmego. Rada starała się dać jasne przepisy w ustanowieniu dozorów i dozorców, a gdy ci spory, zachodzące w dozorach swoich, ułatwiać powinni, nikt z pod tego ogółu, do dozoru należący, wyłączać się nie może.

Co do dziewiątego. Przysięgi w sporach zachodzących gdy są środkiem z sądownictwa wypływającym, a to jest zawieszone, dozory ani komisye porządkowe w nakazanie ich wdawać się nie powinny.

Co do dziesiątego. Wyznać tu musi Rada, że odbierała i odbiera Rzplita zażalenia od ziem, które na ustawiczne wojsk, tak narodowych, jako i obcych, marsze i transmarsze są narażone, w żadnem przecież podobnych zatrwożeń bliskiego jakoby głodu nie odebrała. Nie chce naganiać troskliwości Deputacyi, ale nie może nie wyrazić, iż gdy w czasie Powstania Narodowego ziemia nurska ucierpiała najmniej, nie należy, ażeby nad inne ziemie uskarżała się więcej. Niech pomną obywatele nurscy, że to idzie o losy ich samych i ich dzieci, niech do tej prawdy cierpienia swoje zastosują, a zapewne znajdą je niewyrównywające jeszcze tym swobodom, które wolność narodowa przynosi, zwłaszcza wtenczas, gdy jej się tak przykro i tak drogo, jak teraz, dokupywać przychodzi. Przezorność Deputacyi i oszczędność obywateli potrafią tę bojaźń próżną i bezskuteczną uczynić.

Co do jedenastego. Potrzeba, ażeby Deputacya zdała sprawę Wydziałowi Żywności z zsypek, po której dopełnionej tenże Wydział przyzwoite w zaspokojeniu troskliwości Deputacyi przedsięweźmie środki.

Co do dwunastego. Jeżeli co, to nakazanie obrachowania kwitów furażowych i prowiantowych powinno zaspokoić obywateli, że ich nakłady rząd daremnymi mieć nie chce, że o prędkiej dla nich satysfakcyi myśli. Wydział Żywności w Radzie ogłosił szacunek dostawiać się mających dla wojska produktów, do tego obywatele nurscy stosować się będą, a gdy okażą pewnie, że dla wojska nurskiego dostarczyli, wątpić nie mogą, że wyrachowaną dla siebie należność otrzymają.

Te więc odpowiedzi przesyła Rada Deputacyi nurskiej, pragnie ją mieć tyle pełną ducha rewolucyjnego, ile ważność Powstania Narodowego, ile świętość jego celów wymagają. Niech pomnie Deputacya, że obywatele, ziemię nurską składający, mają prawo zapatrywać się na nią jako na wzór postępo-

wań swoich. Jej więc gorliwość będzie zapewne gorliwością obywateli wszystkich, a skoro ona wytłómaczy obywatelom, że to jest moment, gdzie swobody swoje albo odzyskać całkiem albo utracić na zawsze można, nie wątpi Rada, iżby obywatele, chwalebnym zagrzani przykładem, nie powiedzieli sobie nawet, że lepiej jest być wolnym przy ubóstwie, aniżeli przy największych zbiorach jęczeć pod jarzmem niewoli, komużto bowiem ci obywatele dawać i kogo wspierać będą, jeżeli nie Ojczyznę, która dla nich wdzięczną być potrafi, skoro sobie na jej wdzięczność zasłużyć będą umieli. Jako zaś Deputacya ziemi nurskiej od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego zależy, tak w żądaniach swych odtąd do niej udawać się i nie inaczej tylko przez nią do Rady przychodzić powinna.

[Odesłanie memoryału ob. Józefowicza po opinię do Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN... Memoryał ob. Józefowicza, subalterna przy kancelaryi Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, o zapłacenie zaległej w Skarbie pensyi za pięć miesięcy, jako będącego przy Komisyi policyjnej, odsyła Rada do Deputacyi Centralnej po roztrząśnienie i nadesłanie opinii.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 12.500 dla szpitala generalnego warszawskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla szpitala generalnego warszawskiego w moc należytości, dla niego przez prawo ustanowionej, złp. 12.500 na ratę septembrową z Kasy narodowej za kwitem księdza Jaszewskiego, tegoż szpitala rektora, wypłacić dysponował.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego stosowania się do rekwizycyi ob. Orłowskiego o brzegi nadnarwiane]

RNN... zaleca Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, by dla zasłonienia brzegów nadnarwianych stosowała się do rekwizycyi ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, które od niego w tej mierze odbierze.

124.

Działo się ... dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca września roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 100.000 dla ob. Tomaszewskiego pełnomocnika]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki ob. Tomaszewskiego, zastępcy i pełnomocnika Rady, złp. 100.000 za kwitem ob. Gizyckiego z Kasy narodowej wypłacić dysponował, z których Rada zdanie przed sobą rachunku ostrzega.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Platonowi]

RNN... ob. Platonowi, sędziemu kryminalnemu chełmskiemu, pozwala wyjazdu do Węgier na dwa miesiące.

[Instrument na pełnomocnictwo do ziemi sochaczewskiej i powiatu mszczonowskiego dla ob. Szajowskiego]

RNN... Gdy dla nieuwolnionych dotąd całego województwa rawskiego od wojska nieprzyjacielskiego okolic Rada do stałego tamże wprowadzenia urządzeń swoich dotąd wydanych przystąpić nie może, a ob. Wybicki pełnomocnik, mający do tego tak od Najwyższego Naczelnika, jako i od Rady udzieloną władzę, jako obozu ob. Dąbrowskiego generała pilnować nieodstępnie obowiązany, dla szybkiego dywizyi tej przechodu nie był w sposobności pomienionych zleceń dopełnić, przeto Rada, chcąc w oswobodzonych dotąd częściach ziemi sochaczewskiej i powiatu mszczonowskiego nie tylko wesprzeć ducha Powstania Narodowego, ale razem zapewnić pomoc ku tym celom, jaka się od obywateli dla swej Ojczyzny należy, a którą obywatele rzeczonej ziemi sochaczewskiej i powiatu mszczonowskiego przez gorliwość swą udzielić pragną, mianuje i postanawia w rzeczonych okolicach w pomoc ob. Wybickiemu za pełnomocnika ob. Melchiora Szajowskiego, któremu następującą daje władzę:

1° Rzeczony obywatel pełnomocnik ogłosi deklaracyę Rady, dnia 12 czerwca wydaną, przez którą zniszczone są wszelkie obowiązki posłuszeństwa względem króla pruskiego, jako jedynie podstępem, bezprawiem i przemocą narzucone, dlatego nakaże publiczną w kościołach przed Bogiem i narodem obywatelom mieszkańcom wykonać przysięgę, iż, ulegając tylko na czas przemocy, w opuszczeniu powszechnem Ojczyzny cierpieć musieli panowanie pruskie, lecz, jako poczciwi Polacy i przywiązani do swej Ojczyzny synowie, jej samej zaprzysięgają wierność, posłuszeństwo i obronę, innego nie znając rządu ani władzy, tylko tę, którą Rzplita, wspólna ich matka, ustanowiła, że tych jako nieprzyjaciół i zdrajców ścigać będą, którzyby odwodzili od powstania i jarzmo brandeburskie przekładali nad wolność i swobody ojczyste.

2° Obywatel pełnomocnik zachęci obywatelów, aby wszyscy, którzy tylko będą w stanie, stawali zbrojno i zbrojno łączyli się z wojskiem Rzeczypospolitej, nakaże rekrut pieszy z 5, a konny z 50 dymu, podług uniwersału Rady pod dniem 6 czerwca, dziesiąty zaś rekrut i konie z 50 dymu podług uniwersału 18 września, a siermięgi, buty i koszule podług uniwersału pod dniem 17 sierpnia.

3° Gdzieby rekruci pierwsi już początkowo wybranymi się być pokazali przez ob. Woyczyńskiego generała, tych powtórnie żądać nie będzie. Przysłanych zaś teraz starać się będzie odesłać tam, gdzie generał, najbliższą

dywizyą komenderujący, uczyni dyspozycyę, w czem obywatel pełnomocnik wczesne z nim zniesienie się uczynić powinien.

4° Pobór i podatki wybierze, które do Wydziału Skarbu w Radzie dla złożenia go w Kasie narodowej odeśle.

5° Weźmie pod rekwizycyę wszystko, cokolwiek ściąga się do odzienia i uzbrojenia żołnierza, względem czego z Wydziałem Potrzeb wojskowych w Radzie znosić się będzie, na rzeczy wzięte wyda kwity i zapłatę z Skarbu narodowego za nie zapewni.

6° Posesorów dóbr narodowych, do prymatury, arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i biskupstwa poznańskiego należących, jeżeli w tych okolicach znajdujących się, ostrzeże, iż te dobra już do rządu należą i że z nich aż do czasu ustanowienia administracyi rządowi rachunek zdać będą powinni, względem której administracyi i sposobu urządzenia onej wczesne do Rady zgłoszenie się uczyni.

7° Kiedy ziemia sochaczewska i powiat mszczonowski tak już daleko od nieprzyjaciół wolnym zostanie, że Komisya Porządkowa tamże ustanowiona byćby mogła, doniesie o tem niebawnie Radzie i poda osoby, znane z cnoty i gorliwości obywatelskiej, któreby do tych obowiązków z użytkiem dla Ojczyzny bezpiecznie powołane być mogły.

8° Znosić się będzie z ob. Bielickim generałem ziemiańskim w objektach wojskowych, a w cywilnych z ob. Wybickim, podług sposobności, z Radą zaś zawsze. Nareszcie, przy władzy, danej ob. Szajowskiemu, Rada wkłada na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie i wszelkimi sposobami, jemu powierzonymi, obywatelów, wzywania i urządzenia ich do obrony powszechnej, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się będzie, a przeto, oprócz doniesień ekstraordynaryjnych, co tydzień Radzie raport czynić będzie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 7.200 dla ob. Chrzczonowskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Chrzczonowskiego, do Londynu w interesach publicznych wysłanego i dotąd tamże zostającego, tak na zaspokojenie długu przez niego winnego, jako i ułatwienie onemuż powrotu do kraju, złp. siedem tysięcy dwieście z Kasy narodowej za kwitem ob. Ignacego Potockiego radcy wypłacić dysponował.

[Obwieszczenie, iż nowe pobory nakładane nie będą, a bilety całkiem w podatkach przyjmowane zostaną]

RNN... Do Ludu Polskiego.

Uszczęśliwienie wasze i pokoleń waszych, obywatele, całość i niepodległość Rzplitej, zrzucenie haniebnego jarzma, wypędzenie okrutnych najezdników, ten był, jest i będzie jedyny cel świętej rewolucyi naszej, ten

zbawienny zamiar Powstania Narodu Polskiego. Przysięgliśmy w obliczu Boga, w obliczu całego ludu polskiego, iż wszystkie nasze usiłowania do tego jedynie dążyć będą, ażeby obywatel i mieszkaniec ziemi polskiej, oswobodzony od obcych tyranów przemocy, mógł nakoniec odzyskać odwieczną wolność swoją, widzieć ukaranych bezczelnych zdrajców i bezwstydnych wolności i niepodległości narodowej przekupniów oraz używać na łonie pokoju tej słodyczy, której sam tylko wolny człowiek, pod panowaniem praw, które sam sobie stanowi, żyjący, doznawać może. I na moment nie przepomniała RNN, że te tak ważne sprawy jej najszczególniejszem być powinny usiłowaniem, że tego po niej wyciąga rozszarpana i z najświętszych swobód swoich odarta Ojczyzna, że nakoniec winna dać rachunek całemu ludowi polskiemu ze wszystkich momentów, któreby innemu, jak szczególnie zbawienia Ojczyzny, śmiała poświęcić zamiarowi. Tym prowadzona celem RNN nie opuszcza żadnych środków, które zdolnymi być widzi wzmocnić siłę narodową, Skarb publiczny napełnić, a nadewszystko osłodzić los uciśnionych i cierpiących mieszkańców. Już wam są wiadome, obywatele, rozrządzenia RNN, tak względem ustanowienia komisyów likwidacyjnych dla dojścia ilości przystawionych furażów, prowiantów i różnych efektów, do uzbrojenia żołnierza Rzplitej potrzebnych, oraz wyrachowania należytości za nie obywatelom winnej, jako i uchwalonej pożyczki dla wszystkich, dobra nieruchome posiadających, celem podźwignienia zniszczonych obywatelów, rolnictwa i handlu krajowego. Lecz nie na tem jeszcze RNN sądzi być dopełnienie powinności swojej względem opieki rządowej, którą wszystkim ziemi polskiej mieszkańcom winna, i z tego powodu ma sobie za najświętszy obowiązek zapewnić i najuroczyściej zaręczyć wszystkim obywatelom, iż pobór, podług uchwały krakowskiej z chęci i gorliwości samych obywatelów wyprowadzony i wszędzie przyjęty, już więcej powtórzonym nie będzie i że rząd żadnych innych podatków od obywatelów wymagać nie będzie nad te, które Sejmem konstytucyjnym ustanowione zostały. Nadto, że warunek, w uniwersałach swoich oraz uchwale biletów skarbowych zawarty, wszystkie pobory i podatki w połowie gotowizną, w połowie zaś biletami płacić zalecający, czyniąc i w tem folgę obywatelom, zawdzięczając oraz skwapliwość ich w ochoczem dogadzaniu potrzebom rządowym, w stosowaniu się do uniwersału pod dniem 11 września uchyla i ogłoszenie tego Wydziałowi Skarbu poleca, rozciągając takową uchwałę nietylko do podatków raty septembrowej, ale nawet do raty czerwcowej oraz poborów, gdzieby te jeszcze zapłacone nie były. Obywatele! niech was to postępowanie przekona, że rewolucya dzisiejsza jest przedsięwzięta szczególnie dla zbawienia kraju, dla wydobycia go z pod jarzma despotyzmu, dla odzyskania wolności i niepodległości narodowej; żadna prywata, ambicya, duma, zemsta ani interes nie mają nic wspólnego z tak świętym powstania naszego zamiarem. Chciejcie

się o tem przekonać, że ci, którzy przed wami rewolucyę dzisiejszą potwarzać i pod pretekstem litowania się nad losem waszym czynności jej szkalować będą, że ci nie chcą Rzplitej wolnej, lecz chcą prowincyi hołdowniczej obcych tyranów; niech albo takich przykładna dosięga kara, albo Rzplita nigdy umocowaną nie będzie. Wzywa zatem RNN wszystkich dobrych obywatelów, ażeby mieli się na ostrożności przeciw fałszywym patryotom, aby donosili zdrajców, a rząd zaręcza, że będzie umiał utrzymać godność ludu polskiego i zgładzić na wolność jego sprzysiężonych. Umrzeć albo zwyciężyć! to jest całego narodu hasło. Starajmy się zatem, obywatele, pokonać nietylko otwartych ziemi naszej najezdników, ale i tych, którzy, na tej ziemi wolnej zrodzeni, służą tyranom i chcą Ojczyznę, której niegodni, w tę pogrążyć przepaść, z której ją Tadeusz Kościuszko, wsparty całego narodu zapałem i cnotą, wybawić i wyrwać usiłuje.

[Deklaracya na obwieszczenie rządu pruskiego względem insurekcyi Wielkopolanów]

RNN... Zapowiedziane od rządu pruskiego na współobywatelów braci naszych, mieszkańców prowincyi wielkopolskiej, groźby, wykonywane już na nich srogości i okrucieństwa, wyciągają ze strony rządu polskiego deklaracyi, którąby niesprawiedliwość takowych postępków okazała, a razem uwolniła naród polski od obwiniania i potwarzy, gdy do smutnego prawa odwetu przymuszani jesteśmy. Niedość było królowi pruskiemu bez żadnego pozoru przywłaszczyć sobie niezaprzeczone Rzplitej dziedzictwo, niedość było dla dopięcia tego celu shańbić prawdę i wiarę publiczną, najfałszywsze rzucić na naród polski potwarze, poczytuje on teraz Polakom własnego ich kraju obronę za występek, wydaje okrutne rozkazy przeciw obywatelom, biorącym się do broni, i nie wzdryga się pierwszego gwałtu najsroższą popierać tyranią. W takim duchu wyszło od rządu pruskiego obwieszczenie, pod dniem 1 września roku bieżącego, w którem wszystkie osoby, podejrzanemi niby zdawające się, na areszt i odesłanie do fortec są skazane, wszyscy obywatele, bijący się za swój kraj, schwytani z bronią w ręku, bez względu na stan i płeć na szubienicę przeznaczeni, a majątki ich pod konfiskatę oddane. W takimże duchu, krwawemi literami napisane, znajdują się rozkazy w przejętych listach króla pruskiego do Szekelego pułkownika. Już te okrutne obwieszczenia miały okrutne skutki: wielu obywatelów z domów porwano, wielu srodze katowano; kobiety nawet, których mężowie poszli bronić swojej Ojczyzny, po tyrańsku mordowane i zabite były. Gdzieżto król pruski i przeciw komu z tak srogimi rozpościera się postępkami? Czy w krajach jego despotycznemu panowaniu podległych? czy przeciwko ludziom, którzy są tak nikczemni, że się jego poddanymi nazywają? ale i względem tych, osobliwie w tym wieku, mniejby należało mieć tyranii, mniej okrucieństwa, a trochę więcej ludzkości i sprawiedliwości. Z zadziwieniem jeśli

tylko postępki chytrości pruskiej zadziwiać jeszcze mogą) widzi Europa, iż te wszystkie okrucieństwa na Polaków są wymierzone. Kogóżto król pruski może mieć za podejrzanego w ziemi polskiej? Kogo za burzyciela i buntownika w narodzie udzielnym, przy swej tylko całości i niepodległości stawającym, a do którego on żadnego prawa nie ma. Lecz głos rozumu i sprawiedliwości bezskutecznie woła tam, gdzie chciwość i przemoc nie zważa bynajmniej na godziwość środków, byle tylko swoich doszła zamiarów. Przeto rząd polski przymuszonym jest oświadczyć, iż jeżeli srogość zapowiedzianych od rządu pruskiego postępków cofnięta nie będzie, przystąpi do prawa odwetu, zaręczając uroczyście, iż nienaruszone prawa wojenne co do osób wojskowych, póki od nich zachowywane będą, zachować pragnie, przyrzekając brańcom wojennym życie i bezpieczeństwo, a dezerterom podług dawniejszego oświadczenia czerwony złoty na rękę, osobną zapłatę za lederwerk, konia i broń, prócz tego wolność, bezpieczeństwo, nieprzymuszanie do służby wojskowej tych, którzyby służyć nie chcieli, a którzy przyjmą służbę, dla tych grunta po skończonej wojnie zapewniając, deklaruje, iż wszystkie osoby cywilne, jako to oficyalistów i wszelkich poddanych pruskich, chwytać i aresztować każe, którzy za powieszenie Polaków równie wieszani będą. Wstydliwa zaiste rzecz jest w XVIII wieku do takowych przystępować środków, lecz niech sądzi Europa, kto jest tego przyczyną. Spotwarzeni, rozszarpani, nareszcie za obronę własnej Ojczyzny tyrańskim prześladowani sposobem, możemyż jeszcze zachowywać prawa ludzkości względem nieprzyjaciół naszych? Srogość ich przymusza nas poniewolnie do srogości. Niech śmierć własnych poddanych przekona rząd pruski, że zgwałcenie praw względem drugiego narodu podobnyż gwałt naodwrót za sobą pociąga, że barbarzyństwo zwrócić się musi na tego, który je pierwszy zaczyna, i widząc, do jakiej nas sam ostateczności przyprowadził, niech się kiedyś w swojej wściekłości umiarkuje. Polacy, bracia nasi! Nie lękajcie się tych pogróżek, a nawet skutków tyranii pruskiej. Niemasz dla was obrony, tylko w męstwie i orężu. Pozostali w domach, równie na więzienie, morderstwo i śmierć wystawieni jesteście. A lepiej jest umrzeć w boju, niźli z gnuśnego w domu spoczynku być porwanym od zbójców na więzienie i szubienicę. Śmierć nie jest straszna dla tych, którzy przedsięwzięli albo umrzeć albo odzyskać wolność i uratować Ojczyznę. Straszniejsza ona jest dla nieprzyjaciół, których żaden prawdziwy interes nie wiąże i którzy nie są tak ciemni, aby nie widzieli, że ich panujący przez swoją chciwość i tyranię na sprawiedliwą zemstę waszą naraża. Mścijcie się na życiu najezdników, niech poznają, że zbrodnie rządu spadają na głowy niewinnego ludu, i niech się przekonają, jak niebezpieczna jest rzecz dla nich samych podle takiemu rządowi służyć za narzędzie do prześladowania i ciemiężenia narodu, który on niesprawiedliwie

najeźdźca, gwałci i rozbija, a który poddanym jego żadnej nie uczynił krzywdy. Mieszkańcy państw króla pruskiego! życia wasze są w odpowiedzi, jeżeli srogie rozkazy Fryderyka Wilhelma przeciw braciom naszym wykonywać będziecie. Ta zemsta, która spaść powinna na głowę jego, spadnie na was, że okrucieństwa jego wspólnikami być nie wzdrygacie się.

[Wyznaczenie dla ob. Bogusławskiego złp. 6.000 z obowiązaniem onegoż przy otwarciu teatrów zmniejszenia ceny]

RNN..., przekonana, że widowiska publiczne skutecznie przykładają się do rozkrzewienia ducha narodowego, który przy cnotliwych powstania zamiarach ogólnym i jednym być powinien wszędzie, uznaje potrzebę otwarcia teatru publicznego, że jednak otwarcie to bez kosztów uskutecznić się nie może, a ob. Bogusławski, dotąd utrzymywaniem reprezentacyi sztuk narodowych trudniący się, przekłada Radzie, iż dochód z zapłaty biletów na wydatki konieczne wystarczyć, ile w czasach teraźniejszych, nie jest zdolnym, przeto Rada, pragnąc duch narodowy mieć rozszerzonym i obywateli w ich nawet zabawach do dzieł patryotycznych zachęcanych, końcem otwarcia teatru i na wsparcie w wydatkach koniecznych złp. 6.000 z Skarbu narodowego naznacza, ala razem obowiązuje ob. Bogusławskiego, ażeby cenę biletów dotąd używaną zmniejszył do połowy, iżby obywatele za mniejszą ceną łatwiejszą znajdowania się na tymże teatrze mieli sposobność.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 6.000 ob. Bogusławskiemu]

RNN..., stosownie do rezolucyi, w dniu dzisiejszym zapadłej, wsparcie rządowe dla ob. Wojciecha Bogusławskiego, teatr publiczny otworzyć mającego, z Skarbu publicznego naznaczającej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla tegoż ob. Bogusławskiego złp. 6.000 z Kasy Narodowej za jego kwitem zapłacić dysponował.

[Odmienienie sesyi Rady popołudniowych na ranne]

RNN..., lubo przez ustanowienie wewnętrznych postępowania swego prawideł na sesye całkowitego składu porę poobiednią wyznaczyła, dla zbliżających się jednak coraz bardziej przykrych chwil jesiennych urządzenie takowe odmienia i sesye radne z rana, od godziny 11 punktualnie aż do drugiej z południa, odbywane mieć chce, a to od 1 października, dla których sesyi ułatwiania pałac narodowy, Prymasowski zwany, przeznacza.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Ciemniewskiemu]

RNN... ob. Jędrzejowi Ciemniewskiemu, komisarzowi porządkowemu Ks. Mazowieckiego, pozwala wyjazdu do Galicyi na niedziel trzy i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odpowiedź na memoryał ob. Wołłowicza z zaleceniem Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 36.000]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Wołłowicza, mając sobie doniesione od Wydziału Skarbu, iż suma złp. 36.000, przez ob. Żelewskiego, rewizora na Żoliborzu, od szypra tegoż ob. Wołłowicza odebrana, jest w Kasie generalnej narodowej złożona, przeto zaleca rzeczonemu Wydziałowi Skarbu, ażeby pomienioną sumę złp. 36.000 za kwitem ob. Wołłowicza lub jego plenipotenta wydać dysponował.

125.

Działo się ... dnia trzydziestego miesiąca września roku 1794.

[Naznaczenie złp. 10.000 dla Wydziału Skarbu na ekstraordynaryjne potrzeby]

RNN... na ekstraordynaryjne Wydziału Skarbu wydatki, po złożeniu rachunku, wyegzaminowawszy z dawniej naznaczonej sumy, powtórnie złp. 10.000 przeznacza, z których zdanie przed sobą rachunku ostrzega.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 500.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem sumę złp. 500.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Rezolucya na memoryał ob. Hendla]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Hendla, zastępcy interesów ob. ordynatowej Zamojskiej, pod dniem 28 bieżącego z prośbą o zwrot kantonistów z kluczów maciejowskiego i podlęskiego do milicyi stężyckiej naddanych lub wrachowanie tychże do nakazanego powtórnie z 10 dymu kantonu do RNN podany, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych, iżby stosownie do pomienionego żądania naddani z kluczów maciejowskiego i podlęskiego rekruci w kantonie z 10 dymu nakazanym potrąceni zostali, jeżeli zdatnymi do służby wojskowej uznani będą.

[Odesłanie memoryałów ob. Gieritza i Pothsa do Dyrekcyi biletowej]

RNN... memoryały ob. Pothsa, od obowiązków dyrektora, Gieritza, od obowiązków asesora w Dyrekcyi biletowej uwolnienia żądających, odsyła do tejże Dyrekcyi po opinię z zaleceniem, ażeby ta, przez Dyrekcyę dana, przez Wydział Skarbu do Rady przyniesioną została.

[Odpowiedź na memoryał ob. Sapalskiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Szymona Sapalskiego, żądają-

cego wypłacenia dla siebie półrocznej pensyi za odbytą funkcyę sędziego, w Asesoryi koronnej zaległej, deklaruje, iż dla znacznych wydatków, jakie teraz Skarb publiczny ponosi, Rada zaległości żadnych płacić nie może i dlatego żądanie jego aż do szczęśliwszych Rzplitej czasów odkłada.

[Odpowiedź na prośby Borka osądzonego]

RNN... w odpowiedzi na prośby osądzonego Dominika Borka deklaruje, że w dekret Sądu kryminalnego raz zapadły wdawać się nie może, a co do oznaczenia wygodniejszego więzienia i pozwolenia rodzeństwu, ażeby z osądzonym widywać się mogło, to obie do ob. Zakrzewskiego radcy, jako prezydenta policyę miejscową utrzymującego, odsyła.

[Pozwolenie wyjazdu Amadio, Markowiczowi i Kajerskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu do Włoch Józefowi Amadio, a do Galicyi Piotrowi Markowiczowi i Janowi Kajerskiemu, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odesłanie żądania ob. Jaroszewskiego do Deputacyi Komisyi Porządkowej Liwskiej]

RNN... żądanie ob. Jaroszewskiego generała-majora o zalecenie Deputacyi komisyjnej porządkowej liwskiej, ażeby go do żadnych podatków i furażów, jako od nich przez Najwyższego Naczelnika uwolnionego, nie nagliła, odsyła do tejże Deputacyi z zaleceniem, ażeby w załatwieniu tegoż żądania stosownie do woli Najwyższego Naczelnika postąpiła i ob. Jaroszewskiego do żądanych poborów, podatków i furażów nie obowiązywała.

[Odesłanie memoryałów ob. Czarnka do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej]

RNN... memoryały ob. Czarnka, przekładającego potrzebę przesłania do ziemi wiskiej i łomżyńskiej papierów skarbowych końcem opłacenia nimi furażów od obywateli wybranych, tudzież rozwolnienia zakazu wypuszczania zboża za Narew, odsyła do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej po roztrząśnienie i przysłanie w tej mierze opinii.

[Postanowienie opiekunów dla nieletniego Aleksandrowicza]

RNN... na przełożenie ob. Stanisława Ledóchowskiego, ażeby pozostałemu po ob. Aleksandrowiczu, wojewodzie podlaskim, nieletniemu synowi przez Radę opiekuni przydani zostali dla zabezpieczenia spadającego na niego majątku i dobrego onegoż rządu, Rada, żądaniu tak sprawiedliwemu dogadzając i obowiązku swego czuwania nad bezpieczeństwem i całością majątków na nieletnich spadłych dopełniając, postanawia opiekunami ob. Tomasza Ostrowskiego i Stanisława Ledóchowskiego, jako najbliższych nieletniego Aleksandrowicza krewnych, którym objęcie w rząd majątku pozostałego, troskliwe i dokładne onymże zarządzanie i zupełną nad pozostałym

synem opiekę, w daniu onemuż przyzwoitej edukacyi i troskliwem potrzeb jego opatrywaniu, z ostrzeżeniem zdania potem ścisłego z pomienionej opieki i majątkiem zarządzania rachunku, poleca i to przydanie opiekunów aż do potwierdzenia przez przyszły rząd trwającem mieć chce.

[Rezolucya na memoryał ob. Ostaszewskiej]

RNN... Na podany memoryał przez ob. Ostaszewską w żądaniu uzyskania długów swoich, przez Deputacyę zalikwidowanych, od oficerów moskiewskich w areszcie będących, RNN odpowiadając, gdy od Wydziału Sprawiedliwości w tejże Radzie doniesionem ma, iż takowy memoryał Ostaszewskiej komunikowany był Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, mającej w depozycie majątki po aresztowanych oficerach moskiewskich, dla wynalezienia sposobu zaspokojenia takowej pretensyi, od której Komisyi przesłaną miał do siebie rezolucyę Wydziału Skarbowego w Radzie, pod dniem 1 miesiąca sierpnia roku bieżącego wydaną, z zaleceniem Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego zatrzymania wszelkich likwidacyi i niewydawania majątków po oficerach moskiewskich aż do pośledniejszego urządzenia, przeto RNN, przychylając się do takowej rezolucyi Wydziału Skarbowego, pretensyę ob. Ostaszewskiej zawiesza.

[Postanowienie adjutantem ob. Rudnickiego]

RNN... na miejsce ob. Hryniewieckiego obiera i postanawia adjutantem przy Radzie ob. Rudnickiego, któremu pełnienie przepisanych obowiązków wraz z innymi adjutantami zaleca.

126.

Działo się w Warszawie w pałacu narodowym, Prymasowskim zwanym, dnia drugiego października 1794 roku.

[Rezolucya względem lazaretów, pod dozór komendanta Ks. Mazowieckiego one polecająca]

RNN..., stosując się do woli Najwyższego Naczelnika, który lazarety wojenne w Warszawie pod zwierzchnim i najbliższym osób wojskowych chciał mieć dozorem, gdy się w tej mierze z ob. Orłowskim, generałem-lejtnantem i komendantem Ks. Mazowieckiego, zniosła, komunikuje onemuż projekta wewnętrznej rzeczonych lazaretów organizacyi, tak przez Deputacyę do rewizyi lazaretów wyznaczoną, jako i przez Wydział Potrzeb wojskowych do Rady przyniesione, i razem poleca, ażeby, gdy lazarety pod zwierzchnim jego samego i podkomendnych jego dozorem zostawać będą, oneż w sposób najporządniejszy urządził z ustanowieniem osób do pilnowania i uskutecznienia tych celów najzdatniejszych, a jakich wydatków na to wszystko obywatel komendant potrzebować będzie, o sumy na nie do Rady

rekwizycye ma zanosić tylekroć, ilekroć razy wypadać będzie, Rada zaś wypłacenie onych Wydziałowi Skarbu zaleci.

[Uwiadomienie Deputacyi rewizyjnej lazaretów o tej rezolucyi z zaleceniem Dyrekcyi zdania rachunków]

RNN..., jaką rezolucyę w dniu dzisiejszym względem wewnętrznego lazaretów urządzenia wydała, taką Deputacyi do rewizyi tychże lazaretów wyznaczonej komunikuje i ponawia onejże zalecenie swoje, ażeby od osób, Dyrekcyę lazaretową składających, w czasie przepisanym rachunki odebrać i onez do Rady przynieść starała się.

[Rezolucya względem najęcia domów do rozkwaterowania 8.000 wojska]

RNN... na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy, jako prezydenta miasta wolnego Warszawy, o odebranej przez Magistrat tegoż miasta od ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, rekwizycyi względem wyznaczenia kwater dla 8.000 wojska, przez zimę w mieście tem konsystować mającego, deklaruje, iż gdy koszary ze składek obywateli mieszkańców warszawskich wystawione przez rząd na lazarety obrócone zostały, a żołnierz, konsystować mający, nietylko bezpieczeństwa samego miasta, ale i licznych składów publicznych, tak amunicyjnych, jako i innych potrzeb wojskowych, strzedz będzie, przeto z tych powodów na rozkwaterowanie pomienionego wojska domy inne najęte i ze Skarbu publicznego opłacone mieć chce; do uskutecznienia którego rozkwaterowania i obrania potrzebnych i wygodnych miejsc i domów ob. Orłowski komendant ze swej strony i Magistrat miasta Warszawy także z swej strony osoby wyznaczą, które, powyższe dzieło dopełniwszy, doniosą Radzie o sumie na ten koniec potrzebnej, ażeby ta z Kasy narodowej asygnowaną została.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złotych 40.000 dla Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Bezpieczeństwa i za jego kwitem sumę złp. 40.000 na utrzymanie jeńców *salvo calculo* z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Pozwolenie wyjazdu Sztarkowi]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę Antoniemu Sztarkowi i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya w interesie pensyi dla ob. Woyny]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Józefa Łączyńskiego, pełnomocnika ob. Woyny, przedtem ministra Rzeczypospolitej przy dworze wiedeńskim, względem pensyi jako komendantowi Korpusu kadetów, za miesięcy osiem zaległej, z żądaniem, iżby ta ze Skarbu publicznego była mu opłacona lub w podatkach ze starostwa stanisławowskiego należących przyjętą i potrąconą była, oświadcza, iż gdy urządzeniem Najwyższego Naczelnika i RNN

opłata wszelkich zaległości, z jakiegokolwiek źródła pochodzących, do czasu uspokojenia Rzplitej została zawieszona, zaczem i ob. Woyna tego szczęśliwego czasu w opłacie żądanej zaległości przez siebie aż do dnia Powstania Narodowego zaczekać ma, determinuje; od czasu jednak Powstania Narodowego że mu pensya jako komendantowi Korpusu kadetów płacona być powinna, deklaruje.

127.

Działo się ... dnia trzeciego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na memoryał ob. Kraszewskiej]

RNN... na memoryał Kraszewskiej, żądającej jeżeli nie zmienienia krygsrechtu na męża jej ferowanego, to przynajmniej nakazania zwrotu złp. 90, przy wzięciu go w areszt jakoby zabranych, deklaruje, iż Rada w dekreta wojskowe się nie wdaje, a ob. Kraszewska względem żądanej przez siebie kwoty udać się powinna do komendy, przez którą mąż jej aresztowany został.

[Odpowiedź na żądanie ob. Siarkiewicza]

RNN..., odpowiadając na żądanie ob. Michała Siarkiewicza towarzysza, ażeby ob. Sokulska wdowa do zapłacenia winnych onemuż 2.700 złp. znaglona została, z których 700 złp. dla siebie, a 2.000 na pożyczkę dla Skarbu dać oświadcza, Rada okoliczność tę aż do otwarcia sądowości zawiesza.

[Odpowiedź na memoryał ob. Rakowskiego]

RNN... na memoryał ob. Rakowskiego, proszącego, ażeby przez RNN Naczelnikowi końcem pozyskania miejsca w wojsku liniowem był rekomendowanym, odpowiada, iż żadnemu obywatelowi nie jest zbronno udać się prosto do Najwyższego Naczelnika, przed którym zdatność i przymioty wojskowe udowodnione najwłaściwszą będą podającego memoryał zaletą.

[Rezolucya dla Tomkowicza]

RNN... Ambrożego Tomkowicza, żądającego paszportu dla wspólnika handlu swego, odsyła do Magistratu miasta wolnego Warszawy po zaświadczenie, czyli się w gronie kupców warszawskich znajduje.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wydania 600.000 złp. dla wojska litewskiego]

RNN..., stosując się do rekwizycyi Najwyższego Naczelnika, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojska w Litwie konsystującego złp. 600.000, to jest 200.000 w monecie srebrnej, a 400.000 w monecie papierowej, za kwitem ob. Mokronowskiego generała-lejtnanta z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złotych 300.000 za kwitem ob. Krauza kasyera generalnego obozowego]

RNN..., stosownie do rekwizycyi Najwyższego Naczelnika, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Alojzego Krauza, kasyera generalnego obozowego, złp. 300.000, to jest 200.000 w monecie srebrnej, a 100.000 w monecie papierowej, z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia czerw. zł. 18.000 za kwitem ob. Krauza kasyera]

RNN..., stosownię do rekwizycyi Najwyższego Naczelnika, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Alojzego Krauza, kasyera generalnego obozowego, czerw. zł. 18.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 3.000 dla starozakonnego Berka Josielowicza]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem starozakonnego Berka Josielowicza, na pułkownika zbierać się mającego lekkokonnego starozakonnych pułku przez Najwyższego Naczelnika patentowanego, na pierwsze tegoż rekrutowania i już zrekrutowanych potrzeby złp. 3.000 z Kasy narodowej z ostrzeżeniem zdania z nich porachunku wypłacić dysponował.

128.

Działo się ... dnia czwartego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na raport ob. Sosnowskiego pełnomocnika]

RNN... odebrała raport ob. Sosnowskiego, pełnomocnika przy Komisyi Porządkowej Stężyckiej, pod datą 3 miesiąca teraźniejszego, na który następującą przesyła rezolucyę: Co do pierwszego, gdy Rada ogólne swoje przepisy względem pożyczki i depozytów znajduje dostateczne, przeto zapytanie obywatela pełnomocnika, czyli depozyt osoby wojskowej nieprzytomnej, o którego istocie, z jakimiby był efektami, przyjmujący takowy depozyt wiadomości nie ma, może być i przez kogo otwierany, rewidowany i znalezione w nim efekta srebrne i złote w rekwizycyę wzięte, do tejże ogólnej rezolucyi odsyła i egzekucyę według niej poleca. Trudności, które w punkcie trzecim wystawia względem zebrania rekrutów i koni przez Komisyę Porządkową ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, jużto przez brak ludzi, którzyby zdrowie i zdatność rekrutów i koni rozpoznawać mogli, i miejsca do ulokowania i strzeżenia onych, nie mogą przez Radę być inaczej załatwiane, tylko tem oświadczeniem, iż moc i władza pełnomocnika właśnie do tego się stosują, ażeby takowym trudnościom zaradził i one załatwił. Co do czwartego punktu, iż siedem koni zdrowych, przez obywatelów

do furmanki stałej dostarczonych, przyjętych nie zostało i że też konie kalekami powróciły, odpowiada, iż szkoda takowa od nikogo dochodzoną być nie może, jak od tego, komu dozór i odprowadzenie tychże koni powierzone zostały, jeżeli istotna jego wina w tem dowiedziona mu być może. Z tego jednak zdarzenia, jako też celem urządzenia porządnego dostawienia na potem furmanek, zleciła Rada Wydziałowi Żywności i Potrzeb wojskowych, ażeby, zniósłszy się, pewne w tej mierze ogłosiły prawidła, w których również przepisane będzie, z jakiego funduszu konie i bryki do miejsca przeznaczonego dostawione być mają. Wstrzymane wydanie kożuchów, sukman, butów i koszul, przez ob. księcia Ponińskiego, Baranowskiego, Radzimińskiego, Skilskiego, generałów, i Witthoffa, komisarza przy generale Sierakowskim, żądanych, znajduje Rada zupełnie zgodne z porządkiem, gdyż potrzeby te, jako są pod zarządzeniem i władzą Wydziału Potrzeb wojskowych, tak też zawsze wprzód przez tenże Wydział żądane być powinny, a zatem wprzód do tegoż Wydziału generałowie udać się o to powinni. Ósmy wreszcie punkt, względem wyznaczenia komisarza żywności do dywizyi księcia generała Ponińskiego, odesłała Rada do Wydziału Żywności, ażeby tegoż komisarza niezwłocznie ustanowił.

[Zalecenie Wydziałowi Żywności ustanowienia furmanek]

RNN... zaleca Wydziałowi Żywności, ażeby, zniósłszy się z Wydziałem Potrzeb wojskowych, dostawiane dotąd podług ustanowienia Rady furmanki w sposób najdogodniejszy i najmniej uciążliwy urządził.

[Odpowiedź na raport ob. Szajowskiego pełnomocnika]

RNN... odebrała pierwszy raport ob. Melchiora Szajowskiego, pod dniem dzisiejszym datowany, i z powodów w nim wyrażonych łączy swoje przekonanie z przekonaniem obywatela pełnomocnika, ażeby Komisya Porządkowa dopiero za rozprzestrzenieniem tamtych okolic i uwolnieniem onychże od wojsk nieprzyjacielskich obraną była i czynności swe rozpoczęła, tymczasem jednak, ażeby wypadające potrzeby wojsk narodowych tamże konsystujących skuteczniej dla wojska i dogodniej dla obywatelów załatwiane być mogły, poleciła Wydziałowi Żywności w Radzie, iżby przy rzeczonych dywizyach komisarza swego postanowił, któryby przytomny onymże potrzeby ich za znoszeniem się z obywatelem pełnomocnikiem opatrywał.

[Rezolucya na przełożenie ob. Bielickiego, generała ziemi sochaczewskiej]

RNN... nie wątpiła nigdy o gorliwości ob. Bielickiego, generała-majora ziemi sochaczewskiej, i dlatego tłómaczenie się jego względem pierwszych kroków, jako zapewne tąż samą gorliwością obywatelską powodowanych, przyjmuje, a po załatwienie przełożeń, tak względem zarekrutowanych już przez niego głów, jako też dostarczenia forszusu na umundurowanie i opa-

trzenie onychże, ile objektów wojskowych dotyczących się, odsyła rzeczonego ob. generała do Najwyższego Naczelnika; gdy przytem Rada już do tamtych okolic ob. Szajowskiego pełnomocnikiem wyznaczyła, ob. Bielicki generał z nim względem wypadków i wydarzyć się mogących potrzeb miejscowych znosić się będzie powinien.

[Rezolucya w interesie Jana Kontryma]

RNN..., przychylając się do przełożenia Wydziału Skarbowego w Radzie swojej, w interesie ob. Jana Kontryma danego, deklaruje, iż gdy ten w pomienionym Wydziale wykona przysięgę, jako czerw. zł. 72, przy aresztowaniu osoby jego zabrane i do Kasy generalnej wraz z kwotą czerw. zł. 100, która do biskupa Kossakowskiego należeć miała, komportowane, były jego własne i wcale do masy tego biskupa nie należały, Wydział Skarbowy pomienioną kwotę czerw. zł. 72 w biletach skarbowych z Kasy generalnej onemu wypłacić nakaże.

[Deklaracya względem niesprzedawania rzeczy po aresztowanych etc. przed wyrokiem sądowym]

RNN..., odpowiadając na przełożenie Wydziału Skarbu, żądającego, ażeby Rada, zapobiegając uszkodzeniu rzeczy zepsuciu podpadać mogących, po osobach aresztowanych i zbiegłych pozostałych, dozwoliła sprzedaży onychże przez publiczną licytacyę, deklaruje, iż przed nastąpionym wyrokiem sądowym względem aresztowanych i zbiegłych żadnej przez Wydział Skarbowy sprzedaży rzeczy, po tychże zabranych, nakazywać nie może.

[Deklaracya względem wypłacania zasług służącym, rzemieślnikom i gospodarzom komornego po osobach osądzonych i zbiegłych]

RNN..., odpowiadając na przełożenie Wydziału Skarbowego w okoliczności pretensyi służących, rzemieślników i gospodarzy za komorne, od roku tego zaległe, z majątku osób tak osądzonych, jako i zbiegłych, po osądzeniu satysfakcyi żądających, a rozciągając przepis punktu 4 § III. prawideł, pod dniem 9 miesiąca czerwca roku bieżącego w tej mierze wydanych, deklaruje, iż komisye porządkowe przez wydziały swoje sprawiedliwości przy roztrząsaniu takowych pretensyi co do służących za cały czas ich służby, a co do rzemieślników za ich robotę i gospodarzy za komorne od roku tylko mogą przyjmować dowody, czyto przez komportacyę dokumentów zaprzysiężoną, czyli przez inkwizycye, naostatek przez odbieranie przysiąg od takowych wierzycieli; te zaś pretensye, któreby takowymi dowodami poparte nie były lub przez komisye za wątpliwe uznane zostały, do generalnej likwidacyi długów i otwarcia sądownictwa zawieszą. Oblikwidowanym zaś służącym, gospodarzom za komorne i rzemieślnikom Wydział Skarbowy z majątku każdego osądzonego nie wprzód ma czynić satysfakcyę, pokąd wszyscy wierzyciele jego tego rodzaju listą przez komisye porząd-

kowe Wydziałowi Skarbowemu podani nie będą i pokąd masa z majątku ruchomego każdego osądzonego zebrana nie zostanie.

[Uniwersał trzeci względem emigrantów i bawiącym za granicą powrót nakazujący]

RNN... W uniwersałach swoich, pod dniem 6 czerwca i 7 lipca wydanych, wyraziła RNN obszernie pobudki, dla których powrót do kraju tym, co za granicę wyjechali w czasie Powstania Narodowego, nakazała. Zaiste, nie może żaden prawy syn Ojczyzny widzieć bez zgorszenia tylu swoich rodaków, z zimną obojętnością porzucających ziemię, na której się toczy walka o ich uszczęśliwienie powszechne przeciwko nieprzyjacielom ich swobód i wolności. Nie może oraz rząd teraźniejszy, obowiązany wszystkie ku świętemu celowi zgromadzać sposoby, cierpieć, że tyle rąk od obrony powszechnej odciągnionych i tyle bogactw krajowych na obcej ziemi pożytych widzi przez własnych obywatelów. Jeżeli jeszcze potrzeba duszom, otrutym zarazą nikczemnego egoizmu, dzielnych, szanownych i moc prawa mających wyrazów, któreby mogły wzniecić święty miłości Ojczyzny zapał i poruszyć występną ich obojętność, RNN powtarza słowa Najwyższego Naczelnika w odezwie do Sandomierzanów. Rzekł on: »Do broni, rodacy, do broni! Bóg już żelazu polskiemu pobłogosławił i potężna Jego Opatrzność wskazała, jakim sposobem ta ziemia ma być od nieprzyjaciół uwolniona, jak ich ogromem swej masy zadziwić może i jak od woli tylko naszej zawisło być wolnymi i niepodległymi. Łączcie więc do uzbrojenia powszechnego usiłowania wasze; czas swobodniejszy pozwoli ułożyć gwoli narodowej rząd szczęśliwy, ale zasłużmy odwagą rycerzów na szczęśliwość obywatelską! Kto nie jest z nami, jest przeciwko nam. Mniemałem, że nie będzie w tym przypadku żadnego Polaka; jeśli mnie ta nadzieja omyli i znajdą się ludzie, co się Ojczyzny podle zaprzeć zechcą, wyprze ich się Ojczyzna i poda ich zemście narodowej, hańbie własnej i surowej odpowiedzialności«. I nie jestże to zaprzeć się Ojczyzny, opuszczać ją losowi i usuwać się od ratowania onej, bądź radą, bądź bronią, bądź dobrowolnemi ofiarami, zapomnieć o jej dobrodziejstwach, w czasie swobodnym używanych, a w razie przykrym o sobie tylko pamiętać, lękać się niespokojnie najmniejszej osobistej przykrości lub niewygody, a odejmować sposoby ratowania kraju swojego tysiącznych rąk i milionowych zbiorów usunieniem? Polacy! Ojczyznę macie i Ojczyznę z pod jarzma się wydobywającą, a wy nieczynni z obcych siedlisk spoglądacie się na jej usiłowania. Ziomkowie, krewni i przyjaciele wasi, niosą życie, szerzą sławę Polaków, ważą los wojny na stronę poczciwej sprawy, a wy w nikczemnym spoczynku zdajecie się nie czuć nawet robionych dla powszechnego uszczęśliwienia ofiar. Rządu despotycznego poddani, musielibyście na skinienie jego życie, majątek i spokoj-

ność poświęcić, a, Ojczyzny wolnej synowie, na jej głos ani dla niej zapału, ani ku jej srogim nieprzyjaciołom zemsty nie dzielicie z drugimi. I niechaj żaden z was nie mniema, że jego jednego osobiście pomoc nie doda mocy obronie powszechnej, możeż bowiem ktokolwiek sumiennie zdawać na innego dopełnienie powinności swoich obywatelskich, możeż tego nie czuć, że przykład obojętności jednego pociąga trwożliwość drugich, że stąd krzywdy Ojczyźnie potrzebującej wynikają niezmierne. Rząd zatem winien powtórzyć wam wyraźną wolę swoją i ostrzedz was ostatecznie, iż jeżeli was Ojczyzna w czasie swojej potrzeby na własnem nie ujrzy łonie, uważać was na potem będzie, jak obojętnych na los matki synów, niegodnych jej dobrodziejstw, niegodnych równego z gorliwemi dziećmi przyjęcia. Tymczasem, chcąc jeszcze dać dowód łagodności rządowej i zapobiedz skutecznie, aby wyrażone przełożenia, do serc szlachetnych mówiące, na tych nawet zrobiły swój skutek, którzy względem swej Ojczyzny obojętnością grzeszyć nawykli, RNN uskutecznienie powrotu obywatelów, z kraju oddalonych, tak przepisuje i urządza:

1° Termin powrotu do Polski, uniwersałem RNN wyznaczony dla wszystkich ziemi swej obywatelów i mieszkańców, przedłuża i nakazuje, aby ci, którzy po Powstaniu Narodowem wyjechali i w krajach pogranicznych zostają, stawili się na dzień piętnasty stycznia roku 1795 w kraju nieprzyjaciółmi niezajętym.

2° Ci, którzy przed powstaniem wyjechali do krajów dalszych, niż pograniczne, powrócić mają również na dzień 15 kwietnia roku jako wyżej. Uchybiający, tak jedni, jako i drudzy, wspomnionych terminów, od tej daty ukarani będą opłacaniem podwójnego podatku przez rok jeden za każdy miesiąc spóźnienia się.

3° Ci, którzy po Powstaniu Narodowem wzięli pozwolenie wyjechania za granicę z czasem zamierzonym, jeżeli za dwa miesiące po terminie im przepisanym uchybią powrócić, intraty ich jakiejkolwiekbądź natury na Skarb publiczny obrócone będą. Tożsamo ma się rozumieć i o tych, którzyby, mając pozwolenie wyjechania za granicę bez zamierzonego czasu, na dzień 15 stycznia 1795 roku nie powrócili. Intraty tych niedotrzymujących wiary rządowi obywatelów dopóty do Skarbu całkowicie wpływać mają, dopókiby się dostatecznie rządowi nie wytłómaczyli z uchybienia swojego.

4° Ci, co z Warszawy wyjechali, do Warszawy powrócić mają, lub przynajmniej o powrocie swoim aktualnym do kraju donieść natychmiast Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, która o tem RNN uwiadomi.

5° Od przepisanych wyżej prawideł nikogo RNN nie uwalnia, oprócz

zajętych usługą rządową; kobiety nawet, zarządzające swoim majątkiem, podpadają zupełnie przepisowi pięciu artykułów poprzedniczych.

6° RNN zaleca jak najsurowiej komisyom porządkowym, ażeby w przeciągu czterech niedziel od daty ogłoszenia sporządziły listę, każda w swoim obrębie: 1° obywatelów przed powstaniem z kraju wyszłych; 2° wyszłych po powstaniu bez pozwolenia rządu; 3° za pozwoleniem do czasu zamierzonego; 4° bez czasu zamierzonego, i takowe listy w Koronie do Wydziału Bezpieczeństwa w RNN, w Litwie zaś do Deputacyi Centralnej przesłane być mają. Również listę Wydział Bezpieczeństwa Deputacyi paszportowej wygotować zaleci.

7° Po odebraniu takowych list Wydział Bezpieczeństwa doniesie Radzie o uchybiających przepisom teraźniejszym, a Rada stosownie do przypadku wyda swoje względem ich intrat Wydziałowi Skarbu zalecenie.

8° Ustanowienie kary na obywatelów, na wyznaczony termin niniejszym uniwersałem do kraju niepowracających, rozciągać się będzie i do tych, którzy majątków nieruchomych w Polsce nie posiadają, dla czego RNN deklaruje, iż po ogłoszeniu listy nieposłusznych Wydział Skarbowy wyda obwieszczenie do wszystkich, u którychby sumy przez wyjeżdżających lub jakiekolwiek sprzęty, bądź sposobem depozytu zostawione, bądź im pożyczone były, iż te właścicielom onych ani oddane, ani płacone być nie mają, lecz owszem Wydziałowi Skarbu niezwłocznie doniesione, a to pod karą na tających lub niedonoszących zapłacenia w dwójnasób takiej sumy, jakąby przed rządem utaili lub właścicielowi oddać ważyli się.

9° RNN obowiązuje wszystkie komisye porządkowe, aby te zaleciły pod surową z osób odpowiedzialnością wszystkim ekonomom, plenipotentom lub komisarzom nieprzytomnych obywatelów uwiadomić o niniejszem rozporządzeniu rządu krajowego tych, u których w służbie zostają. Oprócz tego Wydział Porządku w RNN uniwersał ten do gazet poda, komisyom wszystkim roześle, a komisye z ambon go czytać i wszędzie publikować zalecą.

[Rezolucya ob. Trojanowskiego od księży Bonifratrów wypuszczenia]

RNN... W odpowiedzi na doniesienie Wydziału Instrukcyi w RNN, iż tenże, mając do siebie odesłany po opinię memoryał ob. Jana Trojanowskiego, u księży Bonifratrów dla pomieszanych jakoby zmysłów osadzonego, zesławszy tamże deputacyę z jednego asesora Wydziału swego i medyka, składa obydwóch zaświadczenia, jako ob. Trojanowski przy zupełnych i zdrowych zmysłach zostaje, Rada przeto na mocy powyższych zaświadczeń rzeczonego ob. Trojanowskiego, jako człowieka zdrowe zmysły posiadającego, z klasztoru pomienionych księży Bonifratrów uwolnionym mieć chce.

[Odpowiedź na raport nauczyciela w dozorze de Tyllego]

RNN..., odpowiadając na przesłany przez Komisyę Porządkową Ks. Mazowieckiego raport nauczyciela w dozorze ob. de Tyllego, zaleca tejże Komisyi, ażeby, mając po ziemiach deputacye i dozorców, przez nich starała się nie tylko opornych do winnego ustawom rządowym posłuszeństwa doprowadzać, ale też i być w pomoc włościanom w uciskach przez nich doświadczanych, a to udając się na egzorbitujących wojskowych do właściwych komend, przez któreby im podobne nieprzyzwoitości zabronione zostały.

[Odpowiedź na raport Deputacyi komisyjnej warszawskiej]

RNN..., odpowiadając na raport Deputacyi komisyjnej ziemi warszawskiej, żądającej, ażeby parafie wilanowska, powsińska i służewska, jeżeli nie całkiem od przystawienia kantonistów i podatków uwolnione zostały, to przynajmniej oddanie ich miały przedłużone, tudzież, ażeby podwody włościan przez wojskowych zatrzymane nie były, deklaruje: co do pierwszego, iż raz już uchwalonego przystawienia kantonistów odmieniać nie może; co do drugiego, że Wydział Skarbu będzie obowiązany dać Deputacyi względem podatków rezolucyę; co do trzeciego, już Rada przedsięwzięła skuteczne środki, ażeby włościanom przez wojskowych krzywdy czynione nie były, i spodziewa się, iż to pomyślny skutek odbierze, gdyby jednak pomimo tego włościanie na przykrości jakie narażeni być mieli, zwierzchnicy ich udać się powinni będą do najbliższych komend wojskowych.

[Rezolucya na rzecz ob. Pudłowskiego]

RNN... żądanie ob. Pudłowskiego, komisarza porządkowego drohickiego, ażeby Rada znagliła ob. Piotra Blanka do zapłacenia winnych mu czerw. zł. 700, które tenże ob. Pudłowski końcem zasilenia Skarbu przemienić na bilety ofiaruje, odsyła aż do otwarcia sądowości.

[Deklaracya na memoryał ob. Czarnockiej]

RNN..., na memoryał ob. Czarnockiej, żądającej, ażeby dobra jej Jasienie i Miąsse, w ziemi nurskiej leżące, do ziemi warszawskiej co do urządzeń krajowych przyłączone zostały, odpowiadając, deklaruje, iż taryfy, raz już sporządzone, odmienione być nie mogą.

[Odpowiedź na żądanie ob. Puchałów]

RNN... ob. Szymonowi i Aleksemu Puchałom, żądającym wypłacenia zaległej za lat dwa w Skarbie pensyi pisarskiej, odpowiada, iż dla znacznych teraz wydatków w zaległości wchodzić, ani też takowe opłacać nie może.

[Odpowiedź na memoryał ob. Owsianego]

RNN... w odpowiedzi na memoryał ob. Owsianego, żądającego za-

płaty dwóchletniej pensyi, za regencyę przy Sądach asesorskich koronnych zaległej, deklaruje, iż dla znacznych wydatków skarbowych dawnych zaległości płacić nie może.

[Odpowiedź na memoryał ob. księdza Muradowicza i Manugiewicza]

RNN... na memoryał ob. księdza Muradowicza i Manugiewicza, żądających, ażeby Rada zaleciła ob. Łukasiewiczowi, iżby z majątku ich macierzystego, przez ob. Łukasiewicza zatrzymanego, na każdego z nich po czerw. zł. 100 na zamianę biletów skarbowych wyliczył, odpowiada, iż się w spory sądowe nie wdaje i dlatego podających memoryał do otwarcia sądownictwa odsyła.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Baraczowi]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Stefanowi Baraczowi i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

129.

Działo się ... dnia piątego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na memoryał Magistratu Warszawy]

RNN..., memoryał Magistratu miasta Warszawy z doniesieniem o zupełnem zepsuciu kanału przy ulicy Brukowanej, od mostu prowadzącej, na Pradze, rezolwując, gdy takowa okoliczność do policyi miejscowej należy, a ta teraz przy Magistracie zostaje, przeto zaleca rzeczonemu Magistratowi, ażeby, wszedłszy w potrzebę reparacyi pomienionego kanału i wielość wydatków na to udeterminowawszy, projekt względem tego wszystkiego przez Wydział Porządku przyniósł do Rady.

[Odesłanie memoryału Amadio do Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... memoryał Józefa Amadio, proszącego o uwolnienie siebie dla ubóstwa od opłaty 100. złp., przy pozyskaniu paszportów determinowanych, odsyła do Wydziału Bezpieczeństwa po wyegzaminowanie, czyli rzeczony Amadio jest w stanie zapłacenia, lub nie, takowej kwoty.

[Odesłanie przełożenia Wydziału Skarbu do ob. Zakrzewskiego względem wyznaczenia ludzi do ukończenia okopów]

RNN... przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych, iż ob. Zajączek generał-lejtnant pięćset tylko żołnierzy z obozu swego do kończenia okopów i fortyfikacyi około Warszawy i Pragi wyznaczył i że pomimo tego 500 jeszcze osób do uzupełnienia takowej roboty potrzeba, odsyła do ob.

Zakrzewskiego radcy, jako komendanta milicyi municypalnej, iżby takowej potrzebie w sposób najdogodniejszy zaradził.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 20.000 za kwitem Magistratu miasta Warszawy]

RNN... na przełożenie Magistratu miasta Warszawy zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 20.000, tak na wsparcie obywatelów utrzymujących dotąd warty, jako i wystawienie koszar zimowych, tudzież opłacenie fabrykantów broń reparujących, z Kasy narodowej za kwitem Magistratu miasta Warszawy *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Polecenie Wydziałowi Skarbu ugodzenia się o dom na Pulkowie dla Dyrekcyi biletowej]

RNN..., z powodu przełożeń, przez Wydział Skarbu przyniesionych, a do Wydziału przez Dyrekcyę biletów skarbowych uczynionych, poleca temuż Wydziałowi Skarbu wnijście w kupno domu i innych budowli, jemu przyległych, na Pulkowie od właściciela ich, ob. Leonhardego, a to dla nieprzerwania fabryki biletów skarbowych, i razem zaleca temuż Wydziałowi wnijście i roztrząśnienie, a po roztrząśnieniu przyniesienie do Rady raportu, dlaczego Dyrekcya żadnego wprzód o tenże dom nie uczyniwszy z właścicielem układu, ani o nim Wydziałowi Skarbu doniósłszy, fabrykę w nim, bez poprzedzonych żadnych z obojej strony zapewnień, rozpoczęła i dotąd kontynuowała.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu ułożenia projektu organizacyi dla Dyrekcyi biletowej]

RNN..., ponieważ z przełożenia Wydziału Skarbowego przekonywa się, iż organizacya Dyrekcyi biletów skarbowych, pod dniem 2 sierpnia 1794 przepisana, nie odpowiada skutecznemu i silnemu dozorowi Dyrekcyi biletów skarbowych przez Wydział Skarbowy, dla zapobieżenia temu zaleca Wydziałowi Skarbu, iżby ten, roztrząsnąwszy organizacyę od Rady dla Dyrekcyi biletów przepisaną, to, co ku polepszeniu administracyi i oszczędzeniu Skarbu widzieć będzie, odmienił i projekt w tym celu RNN do potwierdzenia jak najrychlej podał.

130.

Działo się... dnia szóstego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 3.466 groszy 20 dla Kancelaryi głównej]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Kancelaryi głównej Rady złp. 3.466 groszy 20 za szczególnymi osób, też kancelaryę składających, kwi-

tami za przeszły miesiąc wrzesień z Kasy narodowej wypłacić dysponował i takową kwotę następnie co miesiąc *decursive* wypłacał.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 5.000 do Kasy inwalidów]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby do Kasy inwalidów złp. 5.000 z Kasy narodowej za kwitem rzeczonego Wydziału Potrzeb wojskowych wypłacić dysponował.

[Odesłanie de Bovelino do Wydziału Żywności i Skarbu]

RNN... żądającego paszportu de Bovelino, superintendenta magazynów solnych cesarskich, odsyła do Wydziałów Żywności i Skarbu, a to stosownie do rezolucyi swoich, pod dniem 4 i 12 zeszłego miesiąca września zapadłych, których uskutecznienie pomienionym Wydziałom poleca.

[Rezolucya na memoryał ob. Czarnka]

RNN... na memoryał ob. Mateusza Czarnka odpowiada, iż gdy za wynajęcie składu na sól pruską przez kompanię takoż pruską *anticipative* opłaconym został, przeto Rada, znajdując rezolucyę Wydziału Żywności sprawiedliwą, nie może jak tylko onąż potwierdzić, a jeżeli budowla, na rzeczony skład soli przeznaczona, przez Komisyę Porządkową ziemi łomżyńskiej, jak ob. Czarnek twierdzi, zamkniętą dotąd była, Rada daje moc ob. Czarnkowi udania się do rzeczonej Komisyi, ażeby mu taż budowla natychmiast wolna oddana została.

131.

Działo się... dnia siódmego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na memoryał księży Pijarów łomżyńskich]

RNN..., odpowiadając na memoryał księży Pijarów łomżyńskich względem probostwa szpitalnego Świętego Ducha, w Łomży onymże oddanego, a teraz przez ob. księdza Onufrego Szembeka księdzu Buynowskiemu mansyonarzowi konferowanego, decyduje, iż aż do rozwiązania sporu, o toż probostwo zachodzącego, księża Pijarzy w posiadaniu jego zostawać mają, a tymczasem zaleca, ażeby memoryał, przez nich podany, księdzu Buynowskiemu komunikowany został.

[Rezolucya na memoryał ob. Krasnodębskiego]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Ignacego Krasnodębskiego, uskarżającego się na ob. Ignacego Dąbrowskiego, iż, w czasie niebytności jego włość onegoż w ziemi liwskiej najechawszy, zamknięcia wszystkie pootwierał i różne rzeczy zabrał, odpowiada, iż ob. Krasnodębski powinien się udać po roztrząśnienie i zaspokojenie krzywdy do Komisyi Porządkowej, w której obrębie rzeczona włość znajduje się, a dopiero, gdyby rezolucya pomienionej

Komisyi przeciwną sprawiedliwości a tem samem ob. Krasnodębskiemu niedogodną była, natenczas z skargą swoją do Rady udać się wzbronno nie jest.

[Odesłanie żądania ob. Milewskiego do jego właściwej komendy]

RNN... ob. Milewskiego, namiestnika pułku trzeciego, proszącego, ażeby bilety skarbowe, w sumie złp. 530 przez niego uronione, czyli onemuż pomimo wiadomości jego wzięte, przez wzgląd na poniesione przez niego w obronie Ojczyzny blizny i stratę majątku, przez nieprzyjaciół poczynioną, tudzież z powodu zajęcia w niewolę żony i dzieci jego, nadgrodzone zostały, odsyła Rada do właściwej jego komendy, ażeby do niej z przełożeniem swej prośby udał się.

[Deklaracya na memoryał ob. Sawickiej]

RNN... na memoryał ob. Sawickiej, żądającej wsparcia, deklaruje, iż w przełożeniu jej nie widzi żadnych pobudek takich, na mocy których zasilenie z Skarbu narodowego następowaćby dla niej mogło.

[Odesłanie memoryału ob. Frankowskiego sędziego do Komisyi Porządkowej Bielskiej]

RNN... memoryał ob. Józefa Frankowskiego, sędziego kryminalnego województwa podlaskiego, uwolnienia siebie od tego obowiązku dla słabości zdrowia dopraszającego się, odsyła do Komisyi Porządkowej Bielskiej, końcem nadesłania w tej mierze opinii, a gdyby z powodu słabości ob. Frankowskiego potrzebę uwolnienia go znalazła, podania na jego miejsce innego obywatela, z cnót i patryotyzmu znanego, któryby przez Radę mógł być przyjętym i potwierdzonym.

[Ustanowienie i nominowanie osób, Administracyę pożyczki składać mających, z przyłączoną rotą przysięgi]

RNN..., po nastąpionym wyborze sekretnemi kreskami osób, tak na prezydującego, jako też i asesorów, Administracyę pożyczki narodowej składać mających, ogłasza i ustanawia większością kresek obranych: na prezydującego ob. Franciszka Jelskiego, zastępcę w Radzie, na asesorów — ob. Bogusława Mirskiego, Marcina Leżańskiego, Franciszka Dulfusa, Jana Łuszczewskiego, Tomasza Burakowskiego i Bonifacego Szperlińskiego, którym przysięgę, przed Wydziałem Skarbu wykonać się mającą, przepisuje na rotę następującą: »Ja N. przysięgam w obliczu Boga, iż przepisane mi obowiązki w Administracyi pożyczki narodowej wiernie i sprawiedliwie, nie uwodząc się ani przyjaźnią, ani nienawiścią, dopełniać będę, władzy mi, przez Radę powierzonej, ani na uszkodzenie Skarbu publicznego, ani na popieranie jednych a oddalenie drugich, po pożyczenie do Skarbu przychodzących, nie użyję, ale porządku i warunków, od Rady przepisanych, trzymać się będę. Tak mi Boże dopomóż etc.« Po której przysiędze, przez rzeczonych obywa-

teli prezydującego i asesorów wykonanej, zaleca onymże Rada, ażeby czynności swoje niezwłocznie rozpoczęli, uformowaniem organizacyi nasamprzód zatrudnili się i onąż do Rady przez Wydział Skarbu pod roztrząśnienie przynieśli.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Orzeszko, Bielawskim i Casasopra]

RNN..., na mocy opinii, przez Wydział Bezpieczeństwa przyniesionej, pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Janowi Orzeszko z żoną, dziećmi i ob. Bielawskim z siostrzeńcem, zaś Pawłowi Casasopra do Włoch, których po otrzymanie paszportu do tegoż Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

132.

Działo się ... dnia ósmego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya w interesie Lewandy, asesora legacyi rosyjskiej]

RNN... na przełożenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego względem formowanych do Lewandy, asesora bywszej legacyi rosyjskiej, pretensyi, któremu wydanie rzeczy przez rezolucyę Rady pod dniem 25 zeszłego miesiąca września roku bieżącego nakazane zostało, deklaruje, iż dla Komisyi Porządkowej rzeczona rezolucya Rady być prawidłem powinna, do której taż Komisya stosować się ma.

[Pozwolenie wyjazdu Fietta i Dahlstedtowi]

RNN... na przyniesioną od Wydziału Bezpieczeństwa opinię pozwala wyjazdu za granicę Janowi Fietta i tegoż imienia Dahlstedtowi, których po otrzymanie paszportu do rzeczonego Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

133.

Działo się ... dnia dziewiątego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 150.000 za kwitem ob. Krauza]

RNN..., na mocy rekwizycyi, od ob. Zajączka generała-lejtnanta odebranej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby i opłatę wojsk Rzeczpospolitej sumę złp. 150.000, to jest 100.000 w monecie srebrnej a 50.000

w biletach skarbowych, za kwitem ob. Alojzego Krauza, kasyera generalnego wojskowego, z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Rezolucya zupełny rząd i władzę nad Dyrekcyą biletów Wydziałowi Skarbu polecająca]

RNN... zdaje Wydziałowi Skarbowemu rząd zupełny nad Dyrekcyą biletów skarbowych, którą tenże Wydział ustanowi i przepisze jej organizacyę, za którą, również jako i za całą Dyrekcyę i jej wszelkie operacye, rządowi w najściślejszej odpowiedzi podług organizacyi RNN będzie. Waruje jednak Rada, iż żadne nowe gatunki biletów skarbowych, ani przez Dyrekcyę, ani przez Wydział Skarbu, czynione i w cyrkulacyę wypuszczane nie będą, póki Rada o gatunku, formie i ilości onych uwiadomioną nie zostanie i na nie nie zezwoli. Zaleca przytem Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby od Dyrekcyi dotąd trwającej sprawę z jej czynności i rachunki odebrał i o tem Radzie raport uczynił. Waruje oraz, aby listę pensyi oficyalistów Dyrekcyi Wydział Skarbowy Radzie do potwierdzenia podał.

[Dozwolenie Wydziałowi Żywności wyznaczania deputacyi do rozpoznania kwestyi względem zdobytych produktów nieprzyjacielskich]

RNN..., obmyślając sposób ostatecznej decyzyi w kwestyach, z powodu zdobyczy przez obywatelów produktów w magazynach, od wojska nieprzyjacielskiego opuszczonych lub im zabranych, jako też przystawiania żywności, bądź towarów, przez obywatelów do magazynów krajowych wynikających, do rozpoznawania i decydowania ostatecznie takich kwestyi i wydarzyć się mogących wątpliwości upoważnia Wydział Żywności w swej Radzie, dając mu zupełną moc wyznaczać w takowych przypadkach deputacye, tymże deputacyom przepisywać prawidła do rozpoznania, wyświecenia i dojścia własności, ilości, gatunku zdobytych albo przystawionych do magazynów produktów, tak krajowych, jako też zagranicznych. Takowe deputacye wyśledzać będą, celem dojścia istotnej każdego własności, sposoby zdobycia albo utracenia różnych produktów, bądź w drodze, bądź na składach znajdujących się. Do przekonania zaś niezawodnego o tych wszystkich i innych okolicznościach będzie mocen Wydział Żywności używać albo używania deputacyom swoim powierzać wszelkich probacyi stopniów i przysięgi w koniecznej potrzebie, decyzyę zaś z dowodów, po rozpoznaniu zupełnem kwestyi, samemu tylko Wydziałowi Żywności RNN zostawuje, deklarując, że, co tenże Wydział w takich przypadkach sposobem przepisanym postanowi, ma to być przyjętem i uskutecznionem.

134.

Działo się ... dnia dziesiątego miesiąca października roku 1794.

[Odesłanie memoryału ob. Studzińskiego do ob. Szajowskiego pełnomocnika]

RNN... memoryał ob. Studzińskiego, podany imieniem ob. Kazimierza Krasińskiego, z doniesieniem o uciążliwościach, przez komendę błońską w furażowaniu w okolicach województwa rawskiego czynionych, o zabieraniu takowych furażów bez paletów i kwitów, odsyła do ob. Szajowskiego pełnomocnika, w tamtych okolicach przez siebie ustanowionego, polecając mu, ażeby w rzeczoną skargę wszedł, onąż załatwił i podobnym nieprzyzwoitościom, obywatelów ciążącym, skutecznie zaradził.

[Odpowiedź na przełożenie ob. Orłowskiego generała]

RNN..., odpowiadając na przełożenie ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, pod dniem 9 tego miesiąca datowane, oświadcza onemuż, że od Wydziału Żywności zapewnioną została, iż to wszystko, czego obywatel komendant żąda, tak względem dostarczenia żywności dla lazaretów, jako też przystawiania onychże w cenie, w której zakupione były, już sobie ma przez pomieniony Wydział zaręczone, potrzeba tylko, ażeby obywatel-komendant dla pewniejszego żądanych przez siebie żywności dostarczenia przesłał Wydziałowi rozkład wielości onychże, o co już od Wydziału był rekwirowanym. A co do wydawania ze Skarbu gotowych pieniędzy, nie biletów skarbowych, deklaruje Rada, iż, biletom skarbowym równy kurs z gotowizną oznaczywszy i równe onych branie wszędzie zaleciwszy, ułatwiła tem samem trudności co do wydatków lazaretowych, dla których szczególne względem wypłat zalecenia do Skarbu wydawać z nadwerężeniem pierwszych i ogólnych nie widzi przyzwoitości.

[Odpowiedź na zapytanie ob. Niewęgłowskiego]

RNN... na zapytanie ob. Niewęgłowskiego, posesora arendownego wsi Brzostowice, czyli przystawienie zastępców do dziedzica lub posesora należeć ma, odpowiada, iż stosownie do rezolucyi swej poprzedniej, pod dniem 5 miesiąca sierpnia roku bieżącego zapadłej, obowiązek przystawienia zastępców do posiadających dobra, w jakiemkolwiekby prawie oneż posiadali, ściągać się powinien.

[Przydanie opiekunów dla nieletniego Rudominy]

RNN... przychyla się do żądania ob. Rudominowej i życzonych przez nią dla pozostałego jej syna obywateli: księcia Adama Czartoryskiego generała ziem podolskich, Ignacego Rudominę stryja nieletniego syna i Jana Magnuszewskiego za opiekunów przydaje.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wydania złp. 442.336 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę sukna, rasy, szalonu i innych efektów dla wojska, od obywatelów kupców warszawskich wziętych, sumę złp. 442.336, to jest 308.603 złp. w zaręczeniach skarbowych, a 133.733 w biletach menniczych, za kwitem rzeczonego Wydziału Potrzeb wojskowych wydała.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Sławińskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. Sławińskiemu, którego po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na memoryał ob. Mikuliczów]

RNN... Na podany memoryał ob. Piotra Mikulicza w imieniu ob. Bogusława Mikulicza, wiceadministratora ekonomii olickiej, na dniu 5 miesiąca października roku bieżącego, w przełożeniu, iż ob. Boryczewska, trzymająca dzierżawą Mokniuny, klucz, do ekonomii olickiej należący, gdy na rok teraźniejszy odmówioną miała dalszą posesyę dla nieregularnego opłacania w ratach sumy arendownej, do Skarbu należącej, udała się do Sądu kryminalnego mereckiego i w tymże Sądzie pod niestanność ob. Mikulicza, jakoby za nastąpioną ekspulsyą, powrót do posesyi klucza Mokniuny uzyskała, o co zanosił ob. Mikulicz, wiceadministrator olicki, do Deputacyi Centralnej Litewskiej zażalenie, która, nie chcąc podnosić wyroków sądowych, udać się zaleciła do RNN, żąda zatem ob. Bogusław Mikulicz, aby dekret Sądu kryminalnego mereckiego, jako zaoczny, w egzekucyi swojej wstrzymany został, a dla nieodbywających się Sądów mereckich przez zajęcie tego powiatu od Moskwy RNN inny sąd do wejrzenia w sprawę ob. Mikulicza z ob. Boryczewską wyznaczyła i wolne urządzenie dóbr stołowych podług rezolucyi swojej przy wiceadministratorze ekonomii olickiej zachowała, RNN, odpowiadając, oświadcza, iż, tak na przełożenie ob. Bogusława Mikulicza, wiceadministratora dóbr stołowych, jako też na złożone ze strony ob. Boryczewskiej, arendownej posesorki klucza Mokniuny, tłómaczenie się zapatrując się, oraz okazany mając dekret Sądu kryminalnego powiatu mereckiego, na dniu 5 sierpnia 1794 roku zapadły, chociaż niestanny, ale podług organizacyi sądów kryminalnych w wyrokach swoich umocniony, powodów onego uchylać nie może, sąd inny wyznaczać nie ma przyczyny i zadosyćuczynienie dekretowi zaleca. Nie może jednak przeszkadzać ob. Mikuliczowi, działającemu w interesie dóbr stołowych i Skarbu królewskiego, do dochodzenia w czasie późniejszym, za otwarciem w kraju sądownictwa, wszelkich pretensyi na ob. Boryczewskiej, tak zaległości intrat Skarbowi należnych, jako też w innym rodzaju uszkodzenia dóbr JKM stołowych.

135.

Działo się ... dnia jedenastego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 3.000 za kwitem ob. Zajączka]

RNN..., ponieważ dla pięciuset kosynierów z obozu generała Zajączka, koło ufortyfikowania Warszawy i Pragi robić mających, po złotemu jednemu culagu dla każdego udeterminowała, przeto zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na pomienioną opłatę dla pracujących koło fortyfikacyi kosynierów czynić się mającą złp. 3.000 tymczasowie z Kasy narodowej za kwitem ob. Zajączka zapłacić dysponował.

[Odesłanie wysłanych przy transporcie od Deputacyi Centralnej Litewskiej do Wydziałów]

RNN..., odebrawszy raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, o przesłaniu do Warszawy aktów, sreber i kasy donoszący, odsyła przysłanych przy tymże transporcie względem aktów do Wydziału Porządku, względem sreber i kasy do Wydziału Skarbu, a względem furmanek do Wydziału Żywności, do których z pomienionym transportem udać się powinni, a od nich miejsca do złożenia oznaczone mieć będą, czego uskutecznienie Rada pomienionym Wydziałom poleca.

[Rezolucya na memoryał Holendrów z wsi Czostkowa]

RNN... na memoryał Holendrów, mieszkańców wsi Czostkowa, skarżących się, iż pomimo zniszczenia, jakiego od wojsk tak moskiewskich, jako i pruskich doznali, są nadto pociągani przez dwór do znacznej czynszów opłaty, odpowiada, iż pomienieni mieszkańcy Holendrzy względem ulgi w czynszach od nich żądanych udać się powinni do dozoru swego i tam niedolę swą przełożyć, a Rada spodziewa się, iż pomieniony dwór, przekonany, że tym, co w dobrym bycie swoim do dochodów jego przykładają się, w czasach nieszczęścia ulga sprawiedliwie należy się, będzie zapewne przez wzgląd na stan ich podupadły umiał pogodzić ludzkość z należytością, jaka od nich do opłaty przypada.

[Rezolucya względem zabezpieczenia składów solnych cesarskich]

RNN... odebrała od Wydziału Skarbu przełożenie z dołączeniem raportów, jakie tenże Wydział od oficyalistów skarbowych z Rusi ma sobie przesłane, iż wojska austryackie, wchodząc do kraju, dochody skarbowe z komór celnych polskich zabierają i że z tego powodu magazyny i kasy solne cesarskie, po kraju polskim znajdujące się, również przez rząd polski zabrane być powinny, których na rzecz Skarbu narodowego użycie mogłoby

nadgrodzić zabór dochodów publicznych, przez wojska austryackie dopełniony' RNN, znajdując to przełożenie tem sprawiedliwsze, że podawane od rządu polskiego do dworu austryackiego odezwy, noty i rekwizycye dotąd bez żadnej zostają odpowiedzi, zaleca Wydziałowi Żywności, ażeby względem zabezpieczenia i objęcia na rzecz Skarbu narodowego składów i kas solnych cesarskich potrzebne wydał urządzenia i oneż uskutecznił w tym celu, iżby rząd polski szkód, przez wojska austryackie poczynionych, tem łatwiej z pomienionych składów i kas mógł poszukiwać.

[Odesłanie żądania ob. Havemana do Wydziału Żywności]

RNN... Odebrawszy od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego świadectwo, przez dozorców powiatu warszawskiego do niej przesłane, za ob. Aleksandrem Havemanem, że ten przez wojska nieprzyjacielskie w budowlach i gruntach, przez siebie we wsi Służewie posiadanych, zmniejszonym został i że z tego powodu onemuż opieka i wsparcie od rządu należy się, RNN odsyła rzeczonego ob. Havemana do prawideł, przez Wydział swój Żywności co do pomienionego wsparcia ogłoszonych.

[Pozwolenie wyjazdu Schlick saksończykowi]

RNN... pozwala powrotu do swej ojczyzny Franciszkowi Schlick saksończykowi i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Odezwa do mieszkańców Prus Wschodnich i Zachodnich]

RNN... Do obywatelów mieszkańców Prus Wschodnich i Zachodnich. Był ten czas szczęśliwy, kiedy po długich bojach, najazdach, wzajemnych prześladowaniach, uznali równie mieszkańcy ziemi polskiej, jak pruskiej, iż zobopólny ich interes, rzetelne szczęście, wyciąga, aby, wyrzekłszy się dawnych i odwiecznych nieprzyjaźni, złączyli się węzłem braterstwa i pod zasłoną jednegoż rządu, pod opieką praw jednakich, spokojne i bezpieczne życie pędzili. Stanęło pamiętne w roku 1466 między dwoma narodami przymierze: obywatele Prus Zachodnich przyłączyli się do ciała Rzplitej, Polacy zawarowali im prawa ich i swobody, a obydwie strony nawzajem sobie przyrzekły pod jednym zostawać rządem, jedną i wspólną uznawać Ojczyznę i złączonemi siłami bronić ją od wszelkiej napaści. Mieszkańcy jeszcze Prus Wschodnich zostali pod panowaniem krzyżackiem, lecz wkrótce i ci poszli pod najwyższą opiekę rządu polskiego, gdy Albert lennem prawem od Zygmunta I został księciem pruskim, a wierność i posłuszeństwo rządowi polskiemu zaprzysiągł; mogli się nawet spodziewać, że z czasem, po wygaśnieniu prawa lennego, zupełnie do Rzplitej Polskiej wcieleni zostaną. Ale chytrość i przewrotność brandeburskiego domu omyliła tak słodkie dla obudwu narodów nadzieje. Niewdzięczny ten dom, usuwając się stopniami od

obowiązków winnych Rzplitej Polskiej, stał się z czasem największym swojej dobrodziejki nieprzyjacielem: zerwał węzły, Prusy Wschodnie łączące z Polską, zagrabił potem Prusy Zachodnie, wydarł im wszystkie swobody, któremi się pod rządem wolnym cieszyły, a, posuwając coraz dalej nienasyconą chciwość, zabiera, najeżdża, rabuje najdawniejsze Rzplitej dziedzictwa, łączy się z Katarzyną i wspólnie z nią dąży na zniszczenie imienia polskiego, was zaś, Prusacy, bracia nasi, was, dawnych sprzymierzeńców naszych, używa za narzędzie do rozszerzenia swego despotyzmu. Oto jest początek, oto przyczyna niewinnego krwi rozlania, oto źródło wszystkich nieszczęść dzisiejszej wojny. Wy, poczciwi ludzie, stajecie się najezdnikami domów naszych, my, mszcząc się niesprawiedliwości króla waszego, musimy was za nieprzyjaciół uznawać. Lecz, bracia, usłuchajcie głosu rozumu, usłuchajcie głosu prawdy, a wkrótce ustaną wszelkie między nami zatargi, jeden interes złączy nas wzajemnie, sam tylko Fryderyk Wilhelm będzie, jak jest w rzeczy samej, powszechnym naszym i waszym nieprzyjacielem. Oświadczamy wam uroczyście, iż nie chcemy was jak nieprzyjaciół prześladować, nie chcemy wzajemnymi rabunkami i łupiestwami dochodzić krzywd, które nam Fryderyk Wilhelm wyrządził, tylko łączcie się z nami, odnówcie te święte związki, które łączyły przodków naszych, i z nami razem drogiej dobijajcie się wolności. Poznajcie próżną ambicyę i chciwość Wilhelma, który trwoni majątki wasze, a krew synów i braci waszych nie wstydzi się za pieniądze przedawać. Patrzcie, co was kosztuje nierozsądna wojna z Francyą. Wypróżniły się skarby, krwawym potem waszym zebrane, zginęły chorobą, niewygodą i mieczem francuskim tysiące dzieci waszych. Cóż wam z tego przyszło, że wasz król na dalsze ciągnienie wojny dostał kilkadziesiąt milionów? nie jestże to ostatnia krzywda, ludzkości i własnemu ludowi wyrządzona, przedawać krew jego jedynie dla dogodzenia cudzej chytrości? Zabrał prowincye Wielkiej Polski, lecz cóżeście na tem zyskali? Zmniejszyłże wam podatki, ulżyłże wam ciężarów? i nie widzicież, wiele jeszcze krwi wylać wam potrzeba, żeby się mógł Fryderyk przy tej ziemi utrzymać? My wam przysięgamy, iż jej do ostatniego tchu bronić będziemy. A z tej okoliczności krew wylana spadnie na głowy wasze, jeślibyście dłużej chciwości Fryderyka Wilhelma za narzędzia służyli. Polacy jednak lepiej o was trzymają: spodziewają się, iż nie tylko ich przy wolności swojej zostać usiłujących prześladować nie będziecie, ale o zrzuceniu z siebie despotycznego jarzma i o odzyskaniu własnej wolności pomyślicie. Światło, powszechniej u was rozszerzone, da wam przecie uczuć, iż człowiek nie powinien żyć w niewoli. Macie między sobą mędrca, który się w dociekaniu najważniejszych prawd najgłębiej zapuścił, i który, utrzymując niezaprzeczone prawa człowieka, to nierozwiązane zadał tyranom dylemma: »Wszyscy się zgadzają, że trzeba ludziom nadać wolność, lecz panujący utrzymują, że ich do niej wprzódy

usposobić potrzeba. Ja się pytam, mówi głęboki Kant, jak do tej wolności sposobić trzeba, czy przez niewolę, czy przez wolność? Jeżeli przez niewolę, zostając w niej przez tyle wieków, już aż nadto ludzie do wolności usposobieni być muszą. Jeżeli przez wolność, więc ją natychmiast dać należy«. Ale zdań takich tyrani nie rozumieją. Daremnie ludzie od nich wyglądają wolności, nigdy oni jej nie dadzą. Trzeba więc, żeby się o wolność ludzie, jako o nieodzowne prawo swoje, sami dopominali. Prusacy! zostańcie wolnymi, tego wam życzą Polacy, dobrzy i starzy bracia wasi. RNN oświadcza wam w obliczu Boga i wszystkich narodów, iż rząd polski prześladować was nie chce, że jedynie szuka pomsty za wiarołomstwo, niesprawiedliwość, gwałty i przywłaszczenia Fryderyka Wilhelma. Będziecie utrzymywać jego despotyzm, jego tyranię, będziecie mu pomagać w jego niegodziwych i bezwstydnych zamiarach, wtedy jesteśmy nieprzyjaciółmi waszymi. Lecz jeśli uznacie, że ludzie powinni być wolni, że braterstwo z Polakami lepsze jest, niż ohydne więzy Wilhelma, natenczas w Polakach nie nieprzyjaciół, lecz przyjaciół, nie prześladowców, lecz pomocników, nie gwałcicielów waszych własności, waszej wiary, waszych praw i zwyczajów, lecz obrońców tego wszystkiego doświadczycie. Wojska Rzplitej mają surowy nakaz szanować osoby i majątki wasze, królewskie tylko zabierają, zdzierstwem nabyte, zbiory, lecz, co od was samych do istotnych potrzeb należącego wezmą, to wam albo monetą w krajach Rzplitej kursującą zapłacą, albo kwity na niezawodną ze Skarbu zapłatę wydadzą. Patrzcie, jaka jest różnica między postępkami ludzi wolnych a tyranów. Gdy Fryderyk Wilhelm zniszczył nas grabieżą, łupiestwami, zdzierstwy, gdy największe srogości okrutnemu Szekelemu względem braci naszych popełniać dozwolił, Polacy nawet względem tego nie żołnierza, lecz zbójcy, ludzkimi być chcieli. Niechaj chytry despota szkaluje nas przed wami, niechaj was fałszywymi o rewolucyi naszej obrazami zapala i podburza, my ufamy światłu waszemu, iż sprawie naszej świętość, czystość zamiarom, a szczerość najlepszym ku wam chęciom przyznacie. Bracia! pamiętajcie, czem nam jesteście, jak my o tem pamiętamy; pamiętajcie, iż teraz jest czas odzyskać wydartą od tyranów wolność, powrócić do praw wspólnego z nami obywatelstwa i na zawsze ludzi swobodnych ugruntować szczęście. Biorąc się do świętego dzieła wolności, nie lękajcie się żadnych strat, które was dotknąć mogą. Warta jest wolność największych ofiar, ona wam sowicie wszystkie szkody nadgrodzi, a, bylebyście chcieli być wolnymi, wolnymi będziecie.

136.

Działo się ... dnia dwunastego miesiąca października roku 1794.

[Odezwa względem ukończenia okopów około Pragi]

RNN... Tak obroty wojenne wyciągają, aby Warszawa stanęła w najpoważniejszym stanie obrony. Praga jak najprędzej okopami wzmocniona być powinna. Z żalem dowiaduje się Najwyższy Naczelnik, iż do tej roboty nie bierzecie się, obywatele, z taką gorliwością, jak należy. Tyle już uczyniwszy dla Ojczyzny, czyż przy dokonaniu słabieć i opuszczać się będziecie? Weźcie się więc bracia, weźcie się dzielnie do tej pracy, weźcie się wszystkie cechy i konfraternie, a wnet okopy i szańce, ręką waszą sypane, staną się nieprzebytą twierdzą, która odeprze znowu zamachy nieprzyjaciół, jeżeliby ich tu jeszcze zuchwałość przyprowadziła. Dla was zaś nieśmiertelna będzie sława, iż już po trzeci raz dobrze zasłużycie się Ojczyźnie.

[Ogłoszenie naczelnikiem siły zbrojnej ob. Wawrzeckiego na miejsce ob. Kościuszki]

RNN... na miejsce ob. Tadeusza Kościuszki, w akcyi 10 października najnieszczęśliwszem zdarzeniem w niewolę wziętego, ob. Tomasza Wawrzeckiego generała-lejtnanta z mocy Aktu Powstania naczelnikiem siły zbrojnej ogłasza. Nim zaś ten zacznie pełnić obowiązki swoje wedle tegoż Aktu, ob. Zajączka generała-lejtnanta komendantem wojsk Rzplitej deklaruje i jemu do posłuszeństwa wszystkich komendantów wojskowych obowiązuje.

[Odezwa Rady do wojsk Rzplitej]

RNN... Do wojsk Rzplitej.

Nader smutnym i bolesnym przypadkiem, wskazanym przez wolę Opatrzności, chcącej doświadczyć stałości naszej i okazać może, iż losy narodów nie od ludzi szczególnych, lecz od związku powszechnego i jedności wszystkich zależą, stało się, iż Tadeusz Kościuszko Najwyższy Naczelnik dostał się w ręce nieprzyjaciół. Czułość RNN jest wielka, lecz przysięgła zbawić wolność lub paść z jej upadkiem. Stosownie zatem do Aktu Powstania Narodu, w Krakowie dnia 24 marca uczynionego, nominowała Naczelnikiem ob. Tomasza Wawrzeckiego, generała-lejtnanta i radcę w RNN, którego obywatelskie i rycerskie przymioty wszystkim dostatecznie są znane. Do tego więc Naczelnika raporta swoje czynić i jego ordynansom posłusznemi dywizye wojsk Rzplitej będą. Mężni rycerze, dotąd odważnie za wolność walczący, dzielcie z nami razem smutek i nadzieje nasze. Wśród żalu powszechnego Ojczyzna wam zostaje, tej bronić do zgonu przyrzekliście, a żadne zdarzenia zwątlić nie będą mogły odwagi tych, co raz przysięgli zwyciężyć lub zginąć. RNN, przekonana o gorliwości i męstwie wojsk Rzplitej,

pod komendą obywatela generała NN będących, zleca mu niniejszą rezolucyę przy befelu nieodwłocznie ogłosić.

[Odezwa do obywatelów do stałego wytrwania w przedsięwziętych powstania zamiarach]

RNN... Powstając w świętym celu odzyskania wolności i uratowania ginącej już Ojczyzny, oświadczyliście obywatele i uroczystą przysięgą zaręczyliście Bogu i wszyscy sobie wzajemnie, iż najsroższe przeciwności, największe nieszczęścia nie potrafią w was przełamać cnoty obywatelskiej. Teraz podobało się władnącej losami narodów Opatrzności doświadczyć stałości ducha waszego. Ob. Tadeusz Kościuszko, wybrany od was Najwyższym Naczelnikiem siły zbrojnej, w stoczonej krwawej z nieprzyjaciołami bitwie dostał się w niewolę. Smutne to zdarzenie sprawiedliwą czułością napełnia serca wasze; w tkliwości i żalu oddajcie hołd cnocie męża tego, który stał się ofiarą dla Ojczyzny. Ale, obywatele, chrońcie się rozpaczy, ani z losem jego nie chciejcie zagrzebywać nadziei Ojczyzny. Przypomnijcie sobie święte hasło: zginąć lub żyć wolnymi. Trwajcie w jedności ducha, podwajajcie gorliwość i męstwo wasze, a Bóg łaskawy jeszcze dobrej sprawie pobłogosławi. RNN zaręcza wam, iż stać będzie na swojem miejscu, bronić z wami wolności lub zginąć z jej upadkiem. Uskuteczniając zaś obowiązek, na siebie włożony w Akcie Powstania, wybrała Naczelnikiem siły zbrojnej Tomasza Wawrzeckiego generała-lejtnanta. Znacie, obywatele, charakter tego męża, znacie jego cnoty obywatelskie i wojskowe. Spodziewa się Rada, iż w nieszczęściu nie opuszczać się, lecz wszystkie siły zgromadzać będziecie do ratunku Ojczyzny, i że wsparta waszą energią, waszem męstwem, zdoła jeszcze utrzymać obronę kraju i wolności.

[Deklaracya, wszystkie urządzenia Tadeusza Kościuszki w egzekucyi zostawać ogłaszająca]

RNN... deklaruje, iż wszystkie urządzenia, przez Tadeusza Kościuszkę, Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, dotąd wydane, trwać i w egzekucyi zostawać powinny dopóty, dopóki inne przez RNN ustanowione nie będą.

[Wyznaczenie osób do deliberowania nad obrotami wojennymi]

RNN... na wniesienie ob. Zajączka, generała-lejtnanta komenderującego, do Rady uczynione, ażeby do deliberowania nad teraźniejszymi obrotami wojskowymi osoby, tak z Rady, jako i z wojskowych, przydane były, nominuje tym końcem z grona swego ob. Tadeusza Mostowskiego, Aleksandra Linowskiego, Mikołaja Tomaszewskiego i Franciszka Tykla, a z wojskowych ob. Orłowskiego i Wielhorskiego generałów, innych zaś, którychby widział potrzebę dodania, wybór ob. Zajączkowi, jako generałowi-lejtnantowi komenderującemu, zostawia.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 18.000 dla kuryerów]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki kuryerów, z ekspedycyami wysłać się mających, złp. 18.000, to jest połowę w złocie, a połowę w monecie srebrnej, za kwitem ob. Zakrzewskiego radcy z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Polecenie ob. Orłowskiemu zapieczętowania kancelaryi Tadeusza Kościuszki]

RNN... poleca ob. Orłowskiemu generałowi, ażeby kancelaryę, po Tadeuszu Kościuszce, Najwyższym Naczelniku, pozostałą, niezwłocznie zapieczętował.

137.

Działo się... dnia trzynastego miesiąca października roku 1794.

[Pozwolenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych kupowania koni wyższą ceną]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych pozwala temuż Wydziałowi, ażeby z powodu naglących okoliczności konie droższą ceną mógł kupować nad tę, która etatem wojskowym oznaczona została.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia 500.000 złp. dla Wydziału Żywności]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Żywności i za jego kwitem złp. 500.000, to jest sto tysięcy w gotowiźnie a 400.000 w biletach skarbowych, z Kasy narodowej wydać i zapłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 500.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych i za jego kwitem złp. 500.000, to jest 100.000 w gotowiźnie a 400.000 w biletach skarbowych, wydać i zapłacić dysponował.

[Polecenie ob. Zakrzewskiemu przystawienia ludzi 2.000 do fortyfikacyi Pragi]

RNN.... na przełożenie osób, do roztrząśnienia obrotów wojennych w dniu wczorajszym przez Radę wyznaczonych, poleca ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi miasta wolnego Warszawy, iżby dla prędszego i skuteczniejszego ufortyfikowania miasta Warszawy starał się dostawiać od dnia jutrzejszego ludzi najmniej 2.000, to jest 1.300 z łopatami, 500 z siekierami, 200 z motykami, a, jaką płacę pomieniony ob. Zakrzewski dla pracujących koło tychże fortyfikacyi dla pośpiechu roboty ustanowi i wyliczy,

taka, że onemuż przyjęta zostanie, deklaruje. Zleca nadto Rada temuż ob. Zakrzewskiemu radcy, iżby on starał się niezwłocznie od brzegów z tamtej strony Wisły pościągać na tę stronę wszystkie promy, galary, kotwice i inne statki, tudzież bale, niemniej, ażeby tych, którzyby do wyśledzenia obrotów wojsk nieprzyjacielskich zdatnymi być się pokazali, do ob. Cichockiego generała-majora odsyłał.

[Zalecenie Wydziałowi Bezpieczeństwa komunikowania egzaminów dezerterów ob. Cichockiemu]

RNN... zaleca Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby ludzi, zdatnych do wyśledzenia obrotów wojsk nieprzyjacielskich, których mieć będzie, niezwłocznie do ob. Cichockiego generała-majora odsyłał i temuż generałowi egzamina z dezerterów rzeczonych wojsk nieprzyjacielskich, przez Deputacyę indagacyjną odbywające się, codziennie komunikować zalecił.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 6.000 dla generałowej Dąbrowskiej]

RNN..., troskliwa, ażeby nie tylko rycerze, za wolność i obronę Ojczyzny życie swe poświęcający, wdzięczność od rządu zapewnioną mieli, ale nadto, ażeby troskliwość ich i w tem nawet zaspokojoną była, co do ich uczucia bliskie ma prawo, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla generałowej Dąbrowskiej, której mąż waleczność oręża polskiego z taką dla narodu chwałą rozszerza, i za jej kwitem złp. 6.000 tymczasowie na jej potrzeby z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Radziwiłłowi księciu]

RNN... pozwala wyjazdu do Galicyi ob. księciu Maciejowi Radziwiłłowi, a to z obowiązkiem wrócenia się do kraju odtąd za niedziel cztery, którego po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

138.

Działo się ... dnia czternastego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia procentu od sumy za Kollegium pojezuickie warszawskie dla Wydziału Instrukcyi]

RNN.. na przełożenie Wydziału Instrukcyi, iż Skarb Rzplitej od sumy edukacyjnej złp. 197.229, z przedaży Kollegium pojezuickiego warszawskiego wynikającej, według zaszłych między Komisyami Edukacyi i Skarbową koronną w roku 1782 tranzakcyi w Skarbie Rzplitej na pięć procent lokowanej, należącego się funduszowi edukacyjnemu procentu od raty trzechkrólskiej roku 1789 *inclusive* płacić zaprzestał, zaleca Wydziałowi Skarbo-

wemu, ażeby tenże zaległy procent od sumy wyżej wyrażonej złp. 197.229, z nabycia na rzecz Skarbu Kollegium pojezuickiego warszawskiego wynikającej, jaki od ostatniego kwitu Komisyi Edukacyjnej narodowej zalegać w Skarbie narodowym okaże się, za kwitem Wydziału Instrukcyi z Kasy narodowej w biletach skarbowych wypłacił.

[Odezwa do Ludu polskiego z racyi przeciwnych o wzięciu w niewolę Tadeusza Kościuszki rozsianych wieści]

RNN... Do Ludu polskiego.

Obywatele! Roznoszą się w tutejszej stolicy wieści przeciwne temu, co wam RNN w obwieszczeniu swojem pod dniem 12 bieżącego miesiąca ogłosiła o wzięciu w niewolę przez nieprzyjaciela Tadeusza Kościuszki, Najwyższego Naczelnika. Nie mogła i nie chciała Rada zataić przed wami acz najsmutniejszej prawdy, bo ją wam winna zupełną, bo otwartością i szczerością chce waszemu zaufaniu ciągle odpowiadać. Uczucie straty tak wielkiej i niespodzianej łatwo przyjmuje pocieszające, acz niegruntowne odgłosy, ale ostrzega Rada, iż te same odgłosy pochodzić mogą z zamysłu rozrywania i osłabienia mężnego żalu, którym wszyscy obywatele, wystawując sobie nieszczęście Najwyższego Naczelnika, są przejęci. Tak bowiem o was, obywatele, przekonana jest Rada, iż smutek wasz, narzekania na los przeciwny, łzy czułe, które wylewacie, połączone są z chęcią i postanowieniem zemszczenia się na nieprzyjacielu, nawet i za Naczelnika osobistą stratę. Kiedy Rada o zemście na nieprzyjacielu mówi, nie rozumie przez nią zachęcać do zemsty na ludziach kraju moskiewskiego bezbronnych, w pojmaniu lub zabezpieczeniu narodowem zostających; los ich szanować należy i przez wzgląd na ludzkość i przez wzgląd na naszych rycerzów, którzy, okryci ranami, w ręku nieprzyjaciół wzajemnemu podpadliby okrucieństwu i nieszczęściu. Idzie więc o zemstę, godną cnoty Polaka, z walczącym w boju nieprzyjacielem, a to przez środki z naszej strony odwagi, waleczności, rycerstwa i powolności rządowi. Tym sposobem żal wasz żalem będzie mężnym, obywatelskim, przyzwoitym wolnym ludziom. Tym sposobem przyniesie on pociechę znającemu szlachetne uczucia Tadeuszowi Kościuszce. Ile on przekładał Ojczyznę nad własne życie, tyle wy, obywatele, przekładajcie los wspólnej matki nad stratę jednego z najlepszych jej synów.

[Deklaracya względem zmniejszenia w trzeciej części pensyi Wydziałowi Instrukcyi polecająca]

RNN..., podaną tabelę wedle dawnej ekspensy funduszu Edukacyi narodowej na rok szkolny następujący 1794, od dnia 1 października do 1 października 1795, przez Wydział Instrukcyi przyjmując, zaleca temuż Wydziałowi Instrukcyi uczynić redukcyę trzeciej części wszystkich tych pensyi, które 2.000 złp. przechodzą, warując jednak, iż takowa redukcya pensyi mniej nad 2.000 zmniejszać nie może; zastrzega oraz, iż takowe pensye płacone

być mają tym tylko, którzy aktualnie obowiązki swoje pełnią; na zaległe zaś pensye tym, którzy w dzisiejszem powstaniu dowody gorliwości swej danej złożą, Rada asygnacye na całkowite wypłacenie do Kasy edukacyjnej narodowej wydawać deklaruje.

[Rezolucya złp. 500 dla Komisyi, do rozpoznania szkód w czasie oblężenia poczynionych wyznaczonej, na jej wydatki przeznaczająca]

RNN..., na przełożenie Komisyi, do rozpoznania szkód przez obywateli w czasie oblężenia poniesionych wyznaczonej, pod dniem 10 października 1794 roku uczynione, znajdując potrzebę ekspensy na odbywanie Komisyi, do indagowania i postanowienia szacunku szkód, obywatelom miasta wolnego Warszawy z okoliczności teraźniejszej w czasie ośmiotygodniowego przez nieprzyjaciela oblężenia poczynionych, wyznaczonej, na takowe ekspensa, zapłacenie cieślom i inne wydatki, złp. 500 dla rzeczonej Komisyi wyznacza, i, ażeby onąż sumę złp. 500 za kwitem prezydującego tejże Komisyi *salvo calculo* wypłacić, Wydziałowi Skarbu w RNN zaleca. Przytem, że architektów, od Skarbu Rzplitej płatnych albo innych, gorliwością obywatelską zagrzanych, w czasie przepisanych dla Komisyi czynności odbywania taż Komisya użyć będzie obligowana, Rada zastrzega, a do pisania czynności Komisyi manualistów ażeby Wydział Porządku w RNN kancelaryi swojego Wydziału dodał, obowiązuje.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 23.743 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN..., na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych, iż na opłacenie obywatelom kupcom warszawskim sukna i rasy jeszcze do uzupełnienia należytości złp. 23.743 potrzebuje, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby takową kwotę, to jest 17.283 w zaręczeniach a 6.460 w mincetlach, za kwitem rzeczonego Wydziału Potrzeb wojskowych wydać dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 6.000 dla Deputacyi ratunkowej]

RNN... na przełożenie Deputacyi ratunkowej zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem tej Deputacyi złp. 6.000 z Kasy narodowej *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Instrument na pełnomocnictwo do ziem łomżyńskiej, rożańskiej, wyszogrodzkiej, zakroczymskiej, ciechanowskiej i nurskiej dla ob. Glinki]

RNN..., gdy obywatele ziem łomżyńskiej, rożańskiej, wyszogrodzkiej, zakroczymskiej, ciechanowskiej i nurskiej już po większej części wolnymi są od nieprzyjaciela, przeto, pragnąc, aby dzieło Powstania Narodowego w tychże ziemiach porządniej do skutku doprowadzone zostało, postanawia w nich

pełnomocnikiem swoim ob. Mikołaja Glinkę, komisarza porządkowego Ks. Mazowieckiego, któremu następującą daje władzę i przepisy:

1° Ogłosi deklaracyę RNN, 12 czerwca wydaną, przez którą zniszczone są wszelkie obowiązki posłuszeństwa względem króla Pruskiego, jako jedynie podstępem, bezprawiem i przemocą narzucone. Dlatego nakaże w kościołach publiczną przed Bogiem i narodem obywatelom mieszkańcom tych ziem, które ostatnim zaborem pod rząd pruski zagarnięte zostały, wykonać przysięgę, iż, ulegając tylko na czas przemocy w opuszczeniu powszechnem Ojczyzny, cierpieć musieli panowanie pruskie, lecz, jako poczciwi Polacy i przywiązani do swej Ojczyzny synowie, jej samej zaprzysięgają wierność, posłuszeństwo i obronę, innego nie znając rządu ani władzy, tylko tę, którą Rzplita, wspólna ich matka, ustanowiła, że tych jak nieprzyjaciół i zdrajców ścigać będą, którzyby odwodzili od powstania i jarzmo brandeburskie przekładali nad wolność i swobody ojczyste.

2° Obywatel pełnomocnik zachęci obywatelów, aby wszyscy, którzy tylko będą w stanie, stawali zbrojno i łączyli się z wojskiem Rzplitej, nakaże rekrut pieszy z 5 i 10, a konny z 50 dymu, który w jak najprędszym czasie, uzbrojony i przyodziany, wraz z koniem, osobno z każdego 50 dymu dać się mającym, dostawiony tam być ma, gdzie generał komenderujący uczyni dyspozycyę.

3° Podatki i pobór wybierze, które odda do kasy komendy, a o wielości Wydziałowi Skarbowemu doniesie.

4° Weźmie pod rekwizycyę wszystko, cokolwiek ściąga się do odzienia i uzbrojenia żołnierza, na rzeczy wzięte wyda kwity i zapłatę ze Skarbu Rzplitej za nie zapewni.

5° Aby egzekucya ściśle w tych ziemiach prowadzona była, wezwie obywatelów nieposzlakowanego charakteru, z którymi deputacye komisyjne w tychże ziemiach, od Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego dependujące, z ludzi cnotliwych urządzi, a te ustanowią dozory, wypełnią wszelkie obowiązki sobie przepisane i starać się będą, ażeby wojsku i całej sile zbrojnej, z obywatelów pomnożonej, na potrzebnych furażach i produktach nie zbywało.

6° Przestrzegać będzie, ażeby obywatele tych ziem ani w dostawianiu furażów, ani przez podkomendnych wojskowych uciskani nie byli, a w przypadku doznawania jakowych ucisków uda się po skuteczne zabezpieczenie onymże do najbliższych komenderujących.

7° Nareszcie, przy władzy, danej ob. Mikołajowi Glince, wkłada na niego jak najściślejszy obowiązek zagrzewania wszędzie wszelkimi sposobami, jemu powierzonymi, ducha obywatelów, używania i urządzenia ich do obrony powszechnej, oraz uporządkowania tego wszystkiego, co tylko do tego celu odparcia nieprzyjaciół służyć i ściągać się może, stosownie do

urządzeń dotąd przez Radę wydanych. Zaleca przeto Rada wszystkim obywatelom i deputacyom wspomnionym, w pomienionych ziemiach ustanowić się mającym, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów, w delegacyi jego wyrażonych, posłusznymi byli.

[Deklaracya względem umieszczenia w sali sesyi wizerunku Tadeusza Kościuszki]

RNN... wizerunek Tadeusza Kościuszki, Najwyższego Naczelnika, w dowód wdzięcznej o nim pamięci i na przypomnienie cnót jego obywatelskich, chce mieć w miejscu sesyi swoich umieszczony.

[Zalecenie Magistratowi miasta Warszawy dostawienia ludzi 2.000 do fortyfikacyi Pragi]

RNN..., mając od ob. Zajączka generała komenderującego przełożenie, iż liczba żądanych przez niego ludzi do ufortyfikowania Pragi w potrzebnej wielości w dniu dzisiejszym dostarczoną nie została, a własna miasta ochrona, całość i bezpieczeństwo, od spiesznego pomienionych fortyfikacyi ukończenia zależy, przeto ponawia rezolucyę swoją, w dniu wczorajszym względem tego wydaną, i tak obywatelowi prezydentowi, jako i Magistratowi miasta Warszawy zaleca użycie jak najskuteczniejszych środków, ażeby żądana liczba, przynajmniej 2.000 osób, codziennie do ufortyfikowania Pragi dostarczoną była. Nie wątpi Rada, iż obywatele mieszkańcy miasta tego, którzy tyle dali dowodów gorliwości swej i w samem powstaniu i w utrzymywaniu onegoż, gdy sobie przez Magistrat nagłość i konieczność potrzeby wystawioną mieć będą, pójdą ochoczo dokończyć tak chwalebne dla siebie dzieło, zwłaszcza, gdy to ma być i na własne ich bezpieczeństwo, na ocalenie tego wszystkiego, co im miłe być może, a co najwięcej na obronę sprawy powszechnej, sprawy tak świętej, bo o wolność i niepodległość rozpoczętej. Aby zaś potrzeba ta nie odejmowała sposobu wyżywienia się ludziom takim, którzy tylko z wyrobku życie swe utrzymują, Rada, i w tem chcąc ulgę onym przynieść, dała przez rezolucyę swoją pod dniem wczorajszym zalecenie, ażeby dla żyjących z wyrobku opłata z Skarbu publicznego czyniona była przyzwoita. Spodziewa się przeto Rada, iż Magistrat nieomieszka skutecznych, i to niebawnych użyć środków, ażeby tak nagła potrzeba równie nagle ułatwioną została.

139.

Działo się ... dnia piętnastego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Deputacyi Centralnej Litewskiej uporządkowania aktów jej, w Warszawie znajdujących się]

RNN... zaleca obywatelom, Deputacyę Centralną W. Ks. Litewskiego

składającym, a tu w Warszawie znajdującym się, ażeby, gdy akta wszelkie tejże Deputacyi tu do Warszawy sprowadzone zostały, starali się czynności swoje wydziałowe uporządkować i raport onychże dokładny Radzie złożyć.

[Potwierdzenie opinii Deputacyi ratunkowej w interesie ob. Duchnowskiego]

RNN..., opinię Deputacyi ratunkowej względem ob. Józefa Duchnowskiego, jako z poprzedzającem rzeczy roztrząśnieniem daną, sprawiedliwą uznawszy i onąż potwierdzając, deklaruje, iż stosownie do prawideł, przez Radę ogłoszonych, ob. Józef Duchnowski nie ma za sobą żadnych przyczyn takich, dla którychby funkcyą jaką mógł być opatrzony.

[Deklaracya zastępować prezydującego w Administracyi pożyczki dozwalająca]

RNN..., odpowiadając na przełożenie Wydziału Skarbu, deklaruje, iż w Administracyi, do pożyczki narodowej ustanowionej, w przypadku nieprzytomności prezydującego zastępować go ma i powinien najpierwszy z kolei asesorów, do tejże Administracyi wyznaczonych.

[Odezwa do ludu polskiego względem brania biletów skarbowych]

RNN... Do Ludu Polskiego.

Obywatele! Co rząd uczynił dla waszej folgi, to z żalem widzi, że źli lub uwiedzeni przeciw Ojczyźnie obracają. Nie chcąc was uciskać podatkami, ustanowił rząd bilety skarbowe, zafundowane na dobrach Rzplitej. Tymi biletami płaci całe wojsko i wszystkie potrzeby kraju wewnątrz opędza. Przyrzekł wam, iż, obchodząc się biletami, żadnych nowych poborów stanowić nie będzie, obiecał je całkowicie w podatkach przyjmować. Cóż mógł więcej uczynić dla was? Uczynił wszystko, co tylko z obroną kraju i ochronieniem was zgodzić się mogło. Lecz wy, obywatele, pomagajcie chęciom rządu, ufajcie mu, ufajcie sobie samym. Przyjmując bilety, zjednacie im przyjęcie od was przez drugich, od tych przez innych i tak dalej, aż nakoniec te bilety w podatkach wnijdą do Skarbu. Jeżelibyście wy onych nie przyjmowali, rząd byłby przymuszony szukać gotowych pieniędzy, a tych inaczej nie znajdzie, tylko w podatkach i poborach. Lecz rząd, nie chcąc do tego przystąpić, obmyślił sposób w biletach, które są pewne, bo zabezpieczone na starostwach, królewszczyznach i wszelkich dobrach narodowych, a są tak dobre, jak pieniądze, tylko trzeba mieć dobrą wiarę i rozsądek. Obywatele! chwalicie Francuzów i dziwicie się im, że tak mocno trzymają się przeciw nieprzyjaciołom, że tak liczne mają wojska, które płacą bez ucisku kraju. A wiecież, jaki mają na to fundusz? oto asygnaty, czyli bilety, na dobrach narodowych zabezpieczone. Wszyscy im wierzą, wszyscy je biorą, i wszystko dobrze idzie. Przyszli nawet do tego, że skasowali pie-

niądze w złocie i srebrze i pokazali, że bogactwo tak całego narodu, jako i osób szczególnych, nie zawisło na złocie i srebrze, ale na dobrej wierze i powolności dla rządu. Byli, prawda, źli ludzie w początkach, którzy kredyt papierom psuli, ale tych ukarano, a odtąd Francuzi są narodem równie mężnym i wielkim, jak bogatym, choć z papierowymi pieniędzmi. RNN nie przystąpiła jeszcze do karania tych, którzy nie chcą biletów przyjmować, ale oświadcza, iż do tego przystąpi, bo tacy ludzie psują wiarę publiczną, odbierają Ojczyźnie sposób opłacania wojska, a przez to gotują zgubę krajowi i wszystkim obywatelom. Cóż to? Moskwa papierami, nie mającymi żadnego funduszu, opłaca wojsko na nasz ucisk, a my ich nie użyjemy na wybicie się z niewoli? Zdrajca jest Ojczyzny, kto ich przyjmować nie chce, i powinien być kryminalnie karany, zwłaszcza, gdy wszelkie do ich kursu ułatwione są środki, gdy bilety zdawkowe są już wygotowane, a bilety nadpsute, byleby tylko miały liczbę i napis *Bilet Skarbowy*, wymieniane będą na komorze Warszawa, w pałacu Krasińskich zwanym, na inne, do czego umyślny kantor jest wyznaczony. Dlatego ogłasza Rada, iż ktoby odtąd nie chciał przyjmować biletów, zaskarżony o to, zaraz do Sądu kryminalnego oddany będzie i naznaczoną karę ściągnie na siebie. Niniejszą odezwę zaleca Rada wszędzie publikować a dozór ustaw swoich względem biletów komisyom porządkowym, magistratom miast i dozorcom w dozorach pod surową odpowiedzialnością oddaje.

[Zalecenie Magistratowi warszawskiemu ogłoszenia proklamacyi takowej]

RNN... przesyła Magistratowi miasta Warszawy proklamacyę względem skutecznego zaradzenia, ażeby bilety skarbowe, jako równy kurs z gotowizną mające, wszędzie i za wszystko bez wszelkiej od kogośkolwiek przeszkody przyjmowane były, zaleca oraz Magistratowi niezwłoczne takowej proklamacyi ogłoszenie, ażeby do wiadomości wszystkich obywateli mieszkańców warszawskich doszła, i najtroskliwsze dopilnowanie, ażeby wszędzie skutek swój miała.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu podania wyszczególnienia sprzętów kosztownych Tadeuszowi Kościuszce danych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby podał wyszczególnienie sprzętów kosztownych, do rozrządzenia ob. Tadeuszowi Kościuszce, Najwyższemu siły zbrojnej narodowej Naczelnikowi, danych.

[Delegacya osób do odebrania kancelaryi po Tadeuszu Kościuszce]

RNN... do odebrania i uporządkowania oraz oddania do archiwum Rady pozostałej po ob. Tadeuszu Kościuszce, Najwyższym siły zbrojnej narodowej Naczelniku, kancelaryi, na mocy rezolucyi Rady zapieczętowanej,

deleguje z pomiędzy siebie ob. Horaina, Wasilewskiego, Gutakowskiego i Horalika, którym dopełnienie powyższych obowiązków, a po dopełnieniu uczynienie Radzie raportu zaleca.

[Dozwolenie wycięcia ogrodu Wolskiego]

RNN..., odebrawszy od ob. Zajączka, generała komenderującego przełożenie, że do zupełnego ufortyfikowania miasta Warszawy zniesienie i wycięcie ogrodu Wolskiego jest potrzebne, deklaruje, iż skoro tylko ob. Zajączek generał komenderujący, jako obrotami wojennymi teraz kierujący, o takowej potrzebie przekonał się, Rada nie może, jak tylko przychylić się do tego przełożenia, chce jednak mieć ostrzeżoną wprzód administracyę majątku Karola Szultza, do którego i Wola należy, ażeby ta bądź drzew z pomienionego ogrodu, bądź i innych materyałów, z budowli ogród otaczających, na pożytek masy obrócić mogła.

140.

Działo się ... dnia szesnastego miesiąca października roku 1794.

[Wykonanie przysięgi na Naczelnika Najwyższego przez ob. Tomasza Wawrzeckiego]

RNN..., wysłuchawszy wszystkich przełożeń ob. Tomasza Wawrzeckiego radcy, Najwyższym Naczelnikiem siły zbrojnej narodowej przez RNN wybranego, a wymawiającego się ustnie i w podanem piśmie z tego urzędu przez skromność i obywatelską w osobistych przymiotach swoich nieufność, oddała winny szacunek powodom jego, a mimo nie imieniem Ojczyzny dla zbawienia ludu i z posłuszeństwa rządowi, do przyjęcia tego urzędu i wykonania nań przysięgi ob. Tomasza Wawrzeckiego zobowiązała, którą natychmiast rotą następującą: »Ja, Tomasz Wawrzecki, przysięgam w obliczu Boga całemu Narodowi Polskiemu, iż powierzonej mi władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyję, lecz jedynie jej dla obrony całości granic, odzyskania samowładności narodu i ugruntowania powszechnej wolności używać będę. Tak mi Boże dopomóż i niewinna Męka Syna Jego« — wykonał.

[Obwieszczenie o wykonanej przysiędze przez ob. Tomasza Wawrzeckiego Najwyższego Naczelnika]

RNN... Do Ludu Polskiego.

Co w celu zbawienia ludu, ocalenia Ojczyzny, uczyniła RNN, widzi, iż powszechny głos wasz potwierdza, obywatele! Po smutnej i nieodżałowanej stracie Tadeusza Kościuszki wybrała natychmiast podług Aktu Powstania Naczelnikiem Tomasza Wawrzeckiego. Wybór ten stał się zaraz wyborem waszym. To tylko troskliwość i Rady i waszą zajmowało, czyli ten obywatel, ile gorliwy dla Ojczyzny, tyle skromny względem przymiotów swoich,

przyjmie ten urząd na siebie? Jakoż stanął bez najmniejszej zwłoki na zawołanie RNN, ale długa była walka między życzeniem Rady i jego skromnością. Ustąpił jednak na głos Ojczyzny, wzywanie ludu i usilne naleganie RNN: przyjął urząd i w pośród rozrzewnienia wykonał nań przysięgę. Donosi wam o tem, obywatele, RNN. Zasmuceni na chwilę żałosnem zdarzeniem, podnieście umysły wasze. Los wojny nieoddzielny jest od najniepomyślniejszych wypadków, ale stałość obywatelska, wytrwanie w raz przedsięwziętych zamiarach, powinno z nich tryumfować. Któryż naród łatwą drogą mógł przyjść do wolności? Walczyli o nią długo Szwajcarzy; Holendrzy pół wieku krwawą prowadzili wojnę; Amerykanie czternaście lat ważyli się między powodzeniami i nieszczęściami, nim przyszli do tej pomyślności, której im dzisiaj cały świat zazdrości; Francya, bijąca się o wolność, bita w początkach, nareszcie ciągłemi zwycięstwami bliska jest tego, że zmówionym na nią mocarstwom prawa przepisywać będzie. Te przykłady niech w was pokrzepią ducha, obywatele! Na jedności i ufności najwięcej dziś zawisło zbawienie rzeczy publicznej. Bądźcie stali, mężni, nieprzełamani przeciwnościami, a uratujecie Ojczyznę, odzyskacie wolność i ciągłą szczęśliwość najdalszym pokoleniom zapewnicie.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia czerw. zł. 300 dla ob. Tomaszewskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Mikołaja Tomaszewskiego zastępcy czerw. zł. 300 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Instrument na pełnomocnictwo do województwa sandomierskiego dla ob. Linowskiego]

RNN..., gdy województwo sandomierskie, po większej części od wojsk nieprzyjacielskich uwolnione, nie tylko stać się może zasileniem potrzeb wojennych, ale nadto Rada ma prawo spodziewać się, iż obywatele, pomienione województwo składający, jako już raz do Aktu Powstania Narodowego łączyli się, tak tem gorliwiej teraz przy nim obstawać będą, im więcej Rada gorliwości ich przeciw nieprzyjaciołom wojskiem wesprzeć pragnie, przeto, ażeby w takowym przypadku nie tylko urządzenia Rady, dotąd wyszłe, łatwiej do skutku doprowadzone były, ale i wojsko narodowe w swych potrzebach opatrzenie miało, postanawia tym końcem za pełnomocnika swego do pomienionego województwa sandomierskiego ob. Aleksandra Linowskiego, zastępcę w RNN, a, odwołując wszelkie przepisy i władze, dotąd innym pełnomocnikom w tamtych okolicach udzielone, i owszem one niniejszym instrumentem za ustałe deklarując, teraźniejszemu pełnomocnikowi, przez siebie ustanowionemu, następujące daje opisy:

1° Obowiązkiem będzie pełnomocnika przyprowadzać do egzekucyi wszelkie urządzenia, tak od Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, jako i od

RNN dotąd wydane i wydać się jeszcze mające, pilnować oraz, ażeby wszędzie i we wszystkiem dopełniane były.

2° Dozierać będzie i również uskuteczniać wszelkie rekwizycye, któreby do niego przez wydziały w RNN czynione były.

3° Mocen będzie tym końcem stanowić wszelkie urzędy wykonawcze, z urządzeń Rady wynikające i do egzekucyi jej ustaw potrzebne.

4° W objektach, wojskowości dotyczących się, czynić będzie to wszystko, co tylko od Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika zlecone mieć będzie.

5° Powinien będzie co tydzień raporta czynności swoich przesyłać, jeden do Najwyższego Naczelnika, drugi do Rady, w przypadkach zaś ekstraordynaryjnych zawsze, ile tego nagłe okoliczności wyciągać będą mogły, dlaczego RNN zaleca wszystkim obywatelom, komisyom porządkowym i wszelkim innym urzędom wykonawczym, ażeby rekwizycyom i rozporządzeniom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów, w pełnomocnictwie jego wyrażonych, posłusznemi były i oneż bez wszelkiej odwłoki dopełniały.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 6.000 dla ob. Okołowa]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Jerzego Okołowa, pełnomocnikiem do województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej ustanowionego, złp. 6.000 za kwitem jego z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 6.000 dla ob. Linowskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Aleksandra Linowskiego zastępcy, pełnomocnikiem do województwa sandomierskiego ustanowionego, złp. 6.000 za kwitem jego z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Rezolucya na raport Komisyi Porządkowej województwa sieradzkiego, zachęcająca obywatelów do przykładania się do Powstania Narodowego]

RNN... odebrała raport Komisyi Porządkowej województwa sieradzkiego i nie może jej nie oświadczyć swego szacunku i czułości, do której, przodkując obywatelom województwa tego w powstaniu i rozkrzewianiu niezgasłego ducha narodowego, nabyła prawa. RNN wyśle niebawnie do województwa sieradzkiego pełnomocnika swego, który to wszystko uskuteczni, co urządzenia rządowe stanowią i co potrzeba silnej obrony przeciwko nieprzyjacielowi wymagać będzie; zachęca więc miłością Ojczyzny obywatelów, ażeby, przez powstanie swoje znowu z nią złączeni, dzieło zaczęte najdzielniej i najskwapliwiej popierali.

[Instrument na pełnomocnictwo do województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej dla ob. Okołowa]

RNN... Ponieważ ob. Józef Wybicki, zastępca w RNN, pełnomocnikiem do województwa sieradzkiego i innych wyznaczony, dla nieodstępnego przy dywizyi ob. Dąbrowskiego generała znajdowania się poleconych sobie co do województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej obowiązków dopełnić nie jest w sposobności, przeto RNN, w rzeczonem województwie i ziemi mieć chcąc Powstanie Narodowe jak najdzielniej urządzone, postanawia do tegoż województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej ob. Jerzego Okołowa pełnomocnikiem, któremu następujące daje opisy:

1° Obowiązkiem będzie pełnomocnika przyprowadzać do egzekucyi wszelkie urządzenia, tak od Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, jako i od RNN dotąd wydane i wydać się jeszcze mające, pilnować oraz, ażeby wszędzie i we wszystkiem dopełniane były.

2° Dozierać będzie i również uskuteczniać wszelkie rekwizycye, któreby do niego przez wydziały w RNN czynione były.

3° Mocen będzie tym końcem stanowić wszelkie urzędy wykonawcze, z urządzeń Rady wynikające i do egzekucyi jej ustaw potrzebne.

4° W objektach, wojskowości dotyczących się, czynić będzie to wszystko, co tylko od Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika zalecone mieć będzie.

5° Powinien będzie co tydzień raporta czynności swoich przesyłać, jeden do Najwyższego Naczelnika, drugi do Rady, w przypadkach zaś ekstraordynaryjnych zawsze, ile tego nagłe okoliczności wyciągać będą mogły. Dlaczego RNN zaleca wszystkim obywatelom, komisyom porządkowym i wszelkim innym urzędom wykonawczym, ażeby rozporządzeniom i rekwizycyom wzmiankowanego pełnomocnika, ściągającym się do celów, w pełnomocnictwie jego wyrażonych, posłusznemi były i oneż bez wszelkiej odwłoki dopełniały.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 4.200 na najem domu ob. Giżyckiego]

RNN... na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na najem roczny domu dla umieszczenia aresztantów krajowych złp. 4.200 za kwitem ob. Giżyckiego, tegoż domu właściciela, z Kasy narodowej zapłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia sumy żądanej dla ob. Hampla]

RNN... na przełożenie Wydziału Skarbu, do którego memoryał ob. Hampla po opinię odesłany został, zaleca temuż Wydziałowi, ażeby na dokończenie reparacyi domu Borchowskiego część sumy, przez rzeczonego ob. Hampla żądanej, onemuż i za jego kwitem zaliczyć dysponował, a gdy re-

paracya pomienionego domu ukończoną zostanie, ażeby onąż zweryfikować kazał i opinię o całkowitej sumie, jakaby zapłaconą być powinna, przyniósł.

[Odezwa do Wołynianów i innych kordonem zajętych obywatelów]

RNN... Do obywatelów województwa wołyńskiego, jako i wszystkich obywatelów ostatnim kordonem zajętych.

Do czego w odezwie swojej pod dniem 5 września Najwyższy Naczelnik Tadeusz Kościuszko zachęcał was, Wołynianie, i was, wszyscy obywatele ostatnim nieprawym zaborem przez Moskwę od ciała Rzplitej odcięci, do tego was w jedynymże duchu i w jednych celach zagrzewa RNN. Podniesione Powstanie Narodu nie może się inaczej utrzymać, tylko złączoną wszystkich obywatelów siłą. Winny jest ten przeciw Ojczyźnie, kto jej w takiej okoliczności odmawia pomocy i nie łączy w jedną masę siły swojej tam, gdzie o wszystkich idzie interes. Smutne zdarzenie, które spotkało ob. Tadeusza Kościuszkę w akcyi 10 października, już wam zapewne wiadome. Bolesne jest, żałosne dla wszystkich cnotliwych obywatelów. Ale, dla Boga! nie upadajcie dlatego na sercach waszych i nie zagrzebujcie nadziei Ojczyzny przez utratę lubo najszacowniejszego męża, lecz którego los nie może i nie powinien stanowić losu Ojczyzny. Wiecie, iż ob. Tadeusz Kościuszko, równie jak każdy człowiek, był śmiertelnym a w czasie wojny na tysiączne był wystawiony przypadki. Mogliżeście przywiązywać cały obrót rewolucyi i powstania do jednej jego osoby? Sam ten nieodżałowany mąż, kiedy go zaklinano, aby się dla dobra Ojczyzny nie narażał na niebezpieczeństwa, zwykł był mawiać: »Nieszczęśliwa byłaby Polska, gdyby jej los od losu jednego człowieka zależeć miał. Nie obrotem jednego człowieka, lecz złączoną siłą całego narodu rewolucye do szczęśliwego końca przychodzą«. To jego przeświadczenie, choć na naturze rzeczy zasadzone, dla którego on narażał się na wszelkie niebezpieczeństwo i podpadł onemuż, stało się dziś przyczyną smutku powszechnego. Ale, obywatele, wyrazy jego, które nam mówił, obcując z nami, bierzcie za przestrogę, którą wam z niewoli przesyła. Trwajcie w duchu jedności, podwójcie usiłowania wasze, a sprawa wolności nie upadnie. RNN donosi wam, iż, przystąpiwszy natychmiast do obrania Tomasza Wawrzeckiego na Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, przedsięwzięła popierać z największą usilnością sprawę powstania. Was zaś, obywatele, zachęca, abyście z nami łączyli siły wasze. Oto jest jedyna pora zmazać błędy przeciw Ojczyźnie, które albo przez uleganie okolicznościom, albo przez uwiedzenie popełnione być mogły. Ojczyzna zapomina o nich na zawsze a wzywa pomocy wszystkich synów swoich i otwiera im jedyną a może ostatnią już porę, w którejby swoją cnotę, gorliwość i obywatelstwo okazali. Stosownie do tych prawideł RNN łączącym się do Powstania Narodowego zabezpiecza, iż puści w nie-

pamięć przeszłe ich postępowanie dla przekonania, że rząd umie rozeznać błędy od występków i, ukarawszy już przywódzców do zguby Ojczyzny, ofiaruje wszystkim obywatelom sposobność, aby na imię jej zbawców zasłużyli.

[Odezwa do Wielkopolanów z powodu wzięcia w niewolę Tadeusza Kościuszki, do trwania w zamiarach zachęcająca]

RNN... Do obywatelów prowincyi wielkopolskiej.

Kiedyście wy, waleczni Wielkopolanie, śmiałym czynem waszym zrzucili z siebie więzy brandeburskie i z nami razem postanowiliście dobijać się o wolność swoją, o całość kraju, o niepodległość Ojczyzny, kiedy przez szlachetne usiłowania wasze oręż powstania polskiego dosięgnął już dawniejszych grabieży króla pruskiego, wtedy podobało się władnącej losami narodów Opatrzności najboleśniejszym dotknąć was razem: obywatel Tadeusz Kościuszko w bitwie 10 października, walcząc z nieprzyjaciółmi i tysiącznymi trupy ich okrywszy ziemię, nareszcie, odstąpiony od pierzchliwych i sam kilkakrotnie raniony, dostał się w niewolę. Smutne to zdarzenie, już wam zapewne wiadome, bolesne jest, żałosne dla wszystkich cnotliwych obywatelów. Ale, dla Boga! nie upadajcie dlatego na sercach waszych i nie zagrzebujcie nadziei Ojczyzny przez utratę lubo najszacowniejszego męża, lecz którego los nie może i nie powinien stanowić losu Ojczyzny. Wiecie, iż ob. Tadeusz Kościuszko, równie jak każdy człowiek, był śmiertelnym, a w czasie wojny na tysiączne był wystawiony przypadki. Mogliżeście przywiązywać cały obrót rewolucyi i powstania do jednej jego osoby? Sam ten nieodżałowany mąż, kiedy go zaklinano, aby się dla dobra Ojczyzny nie narażał na niebezpieczeństwa, zwykł był mawiać: »Nieszczęśliwa byłaby Polska, gdyby jej los od losu jednego człowieka zależeć miał. Nie obrotem jednego człowieka, lecz złączoną siłą całego narodu rewolucye do szczęśliwego końca przychodzą«. To jego przeświadczenie, choć na naturze rzeczy zasadzone, dla którego on śmiało narażał się na wszelkie niebezpieczeństwo i nieszczęśnie uległ onemuż, stało się dziś przyczyną smutku powszechnego. Ale, obywatele, wyrazy jego, które nam mówił, obcując z nami, bierzcie za przestrogę, którą wam z niewoli przesyła. Trwajcie w duchu jedności, podwójcie usiłowania wasze, a sprawa wolności jeszcze nie upadła. RNN donosi wam, iż, przystąpiwszy natychmiast do obrania Tomasza Wawrzeckiego na Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika, przedsięwzięła popierać z największą usilnością sprawę powstania. Was zaś, obywatele, zachęca, abyście trwali w przedsięwzięciu. Wy, którzyście pierwsi powstali przeciwko przemocy, znacie, iż oprócz powszechnego interesu wasza osobista całość każe wam być stałymi w przedsięwzięciu. Bynajmniej nie wątpi RNN, iż Polacy okażą światu, iż w pośród najsroższych ciosów umieją zachować stałość duszy i nie

upadają pod nieszczęściem. Żeby zaś uprzątnąć wszelkie fałszywe wrażenia, które czynią niechętni dla osłabienia mocy ogólnej i dla odstręczenia od powstania obywatelów, którzy, bądź ustępując okolicznościom, bądź uwiedzeni, zboczyli od obowiązków obywatelskich, oświadcza, iż teraz jest czas zmazać te błędy. Ojczyzna zapomina o nich na zawsze, a wzywa pomocy wszystkich synów swoich i otwiera im jedyną, a może ostatnią już porę, w którejby swoją cnotę, gorliwość i obywatelstwo okazali. Stosownie do tych prawideł RNN łączącym się do Powstania Narodowego zabezpiecza, iż puści w niepamięć przeszłe ich postępowanie dla przekonania, iż rząd umie rozeznać błędy od występków i, ukarawszy już przywódzców do zguby Ojczyzny, ofiaruje wszystkim obywatelom sposobność, aby na imię jej zbawców zasłużyli.

141.

Działo się ... dnia siedemnastego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu, aby nakazał Dyrekcyi wygotowanie biletów złotowych]

RNN..., mając sobie przełożone, iż trudności względem przyjmowania biletów skarbowych stąd najwięcej pochodzą, iż mała jest liczba zdawkowych biletów i że najpotrzebniejsze byłyby bilety po złotemu jednemu, poleca Wydziałowi Skarbu, ażeby względem tego najskuteczniejsze przedsięwziął sposoby i Dyrekcyi biletów skarbowych najspieszniejsze pomienionych biletów zdawkowych, a szczególniej po złotemu jednemu, wygotowanie zalecił.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 30.000 za kwitem Magistratu warszawskiego]

RNN... na przełożenie Magistratu miasta Warszawy, iż tak na ufortyfikowanie Pragi, reparacyę broni i opłatę obywatelom, pod Zegrzem zostającym, niemniej na wystawienie koszarów ziemnych, potrzebuje zaliczenia sumy, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na pomienione potrzeby złp. 30.000 za kwitem tegoż Magistratu z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Deklaracya na zapytania Komisyi Porządkowej Stężyckiej]

RNN..., odpowiadając na przełożenie ob. Chełchowskiego, komisarza porządkowego ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, deklaruje:

Co do pierwszego, iż Komisya Porządkowa w tem miejscu czynności swoje odbywać może tymczasowie, gdzie jej bezpieczeństwo własne dozwoli.

Co do drugiego, iż w nagłych potrzebach, kiedy okolice wojskiem nieprzyjacielskiem otoczone zostaną, jeden z komisarzy, czyli tyle, ile ich na

miejscu podówczas znajdować się będzie, mogą dopełniać urządzenia Rady a egzekucyi onychże pilnować.

Co do trzeciego, poleciła Rada Wydziałowi Żywności, ażeby komisarzom swoim zalecił, iżby w przypadkach najścia okolic przez wojska nieprzyjacielskie znosili się z tymi, których na miejscu z grona komisarzy porządkowych znajdą, nie zaś, iżby koniecznie zupełnego grona Komisyi Porządkowej doczekali.

Co do czwartego, iż, gdy do ufortyfikowania Pragi zachodzi potrzeba przystawienia fur 500, przez ob. Zajączka generała-lejtnanta żądanych, Rada wydaje rekwizycye swoje, jedną do Komisyi Porządkowej Stężyckiej i powiatu garwolińskiego, drugą do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby każda z nich po 250 podwód przystawiły, względem czego jednak ażeby wprzód z władzą wojskową zniosły się, gdzie i na jaki czas takie podwody potrzebne będą.

Co się nakoniec dotycze ostatniego punktu, ażeby podwody, dostarczające żywności do Warszawy za znakami, przy rogatkach branymi, wypuszczane były, Rada przełożenie to policyi miejscowej miejskiej do roztrząśnienia i użycia, jeżeli je dogodnem znajdzie, oddała.

[Rekwizycya do Wydziału Żywności o zalecenie komisarzom, iżby się znosili z osobami, z Komisyi Stężyckiej pozostałemi, w przypadku otoczenia okolic przez nieprzyjaciela]

RNN... rekwiruje Wydział swój Żywności, ażeby, gdy komisarzów do ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego wysyłać będzie, zalecił onymże, iżby w przypadkach otoczenia okolic pomienionych wojskami nieprzyjacielskiemi niekoniecznie oczekiwali na zupełny komplet osób, Komisyę Porządkową pomienionej ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego składających, lecz żeby w takowym przypadku co do zleceń i zamiarów sobie przez Wydział powierzonych znosili się z tymi, których z grona przerzedzonej Komisyi zastaną na miejscu, które dla niej w teraźniejszych zdarzeniach obrane będzie.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej przystawienia podwód 250 do fortyfikacyi Pragi]

RNN... zaleca Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, ażeby, gdy przez ob. Zajączka generała-lejtnanta 500 podwód do fortyfikacyi Pragi są żądane, Komisya powyżej wymieniona podwód 250 z powiatu garwolińskiego przystawić starała się, wprzód jednak ma się znieść z rzeczonym obywatelem generałem-lejtnantem, kiedy i na jaki czas podwody przystawione być mają.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego przystawienia 250 podwód]

RNN..., gdy do ufortyfikowania Pragi fur 500 są niezwłocznie żądane

przez ob. Zajączka generała-lejtnanta, a Rada już przystawienie 250 podwód z powiatu garwolińskiego Komisyi tam będącej zaleciła, przeto również zaleca Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby ta deputacye komisyjne ziemiańskie najbliższe rekwirowała, iżby przez nie drugie 250 podwód dostawione zostały. Wprzód jednak Komisya Porządkowa Ks. Mazowieckiego uda się do pomienionego obywatela generała-lejtnanta, kiedy takowe 250 podwód dostawione być mają i na jak długi czas potrzebne będą.

[Zalecenie ob. Zakrzewskiemu prezydentowi ułatwienia wolnego wjazdu i wyjazdu przyjeżdżającym z żywnościami do Warszawy]

RNN..., gdy odbiera przełożenia, iż przyjeżdżający do miasta Warszawy z produktami względem podwód swoich doznają trudności, co niemałym uszczerbkiem i przeszkodą być może do opatrzenia rzeczonego miasta w potrzebne przy teraźniejszych zwłaszcza okolicznościach żywności, przeto zaleca ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi miasta Warszawy, ażeby ten wszelkich skutecznych i niezwłocznych użył środków, iżby przyjeżdżający do tego miasta z produktami od wszelkich zasłonieni zostali przykrości, i ażeby tym końcem wydał stosowne do rogatek urządzenia i za poprzedzającem w tej mierze z władzą wojskową zniesieniem się znaki jakie dla przyjeżdżających z żywnościami obmyślił, za którymiby ciż dowożący produkta nie tylko wolny wjazd, ale i wyjazd bez wszelkiego podwód swych zatrzymywania doświadczać mogli.

[Przedłużenie pozwolenia księciu Radziwiłłowi bawienia za granicą]

RNN... pozwolenie ob. księciu Maciejowi Radziwiłłowi wyjechania za granicę, do 4 niedziel dane, z powodów przełożonych a tych za sprawiedliwe uznanych aż do 15 miesiąca stycznia roku przyszłego 1795 przedłuża.

142.

Działo się ... dnia osiemnastego miesiąca października roku 1794.

[Odesłanie memoryału ob. Kubińskiego do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego]

RNN ... memoryał ob. Kubińskiego, proszącego o umieszczenie siebie w kancelaryi Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego na miejscu ob. Obnińskiego z powodu, iż ten i w kancelaryi tejże Komisyi i w kancelaryi Wydziału Potrzeb wojskowych ma się znajdować, odsyła do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego.

[Odesłanie memoryału księdza Jaszewskiego do Magistratu miasta Warszawy]

RNN... memoryał księdza Jaszewskiego, imieniem szpitala Dzieciątka Jezus podany, iżby ten, jako zadłużony i sposobu dalszego utrzymania się niemający, z Kasy narodowej na potrzeby swoje na wsparcie otrzymał, odsyła Rada do Magistratu miasta Warszawy, policyę miejscową utrzymującego, iżby ten w stan pomienionego szpitala wejrzał, o dochodach jego i wydatkach uwiadomił się, a gdy o wydatkach, dochody przechodzących, przekona się, podał sposoby, jakimiby pomieniony szpital przez rząd mógł być wsparty i zasilony.

143.

Działo się... dnia dziewiętnastego miesiąca października roku 1794.

[Ustanowienie o obowiązku Rady Wojennej]

RNN..., chcąc stosownie do punktu czwartego Aktu Powstania Narodu w Krakowie dnia 24 marca uczynionego, postanowić bliższy związek między sobą a Tomaszem Wawrzeckim, Najwyższym siły zbrojnej narodu Naczelnikiem, oraz obmyśleć jak najdzielniejsze siły zbrojnej kierowanie, uchwala pod prezydencyą tegoż Najwyższego Naczelnika Radę Wojenną, której następujący przepisuje skład i obowiązki:

Skład Rady Wojennej.

1° Rada Wojenna składać się będzie oprócz Najwyższego Naczelnika, z sześciu osób, to jest trzech z RNN, któremi ob. Potockiego radcę, Mostowskiego i Tykla, zastępców, mianuje, a trzech wojskowych, których Najwyższy Naczelnik według swego wyboru wykomenderuje.

2° W nieprzytomności Najwyższego Naczelnika osoby, składające Radę Wojenną, koleją podług starszeństwa wieku co tydzień w niej prezydować będą.

3° Rada Wojenna kancelaryę i oficyalistów sobie dobierze, organizacyę onym przepisze i koszt na utrzymanie onych wyznaczy.

Obowiązki Rady Wojennej.

1° W przytomności Najwyższego Naczelnika układać z nim plantę ogólną operacyi wojennych, w nieprzytomności jego utrzymywać z nim komunikacyę i przez nią dowiadywać się o zmianach, które z wojennych zdarzeń wynikną.

2° Zatrudniać się gospodarstwem wojskowem i urządzeniem siły

zbrojnej względem formowania korpusów, lustrowania onych, stanowienia opłaty i sposobu porządnego rozdawania żywności i furażów.

3° Wymiarkować wcześnie wszelkie potrzeby wojskowe i o nie lub o przygotowanie onych rekwirować do wydziałów w RNN, które takowe rekwizycye nieodwłocznie uskuteczniać będą.

4° Asygnować przez RNN do Wydziału Skarbowego na pieniądze, potrzebne do opłaty zwyczajnej wojsk Rzplitej.

5° Dawać instrukcye i zlecenia sekretne pełnomocnikom RNN, tudzież wszelkim urzędom wykonawczym i komisarzom wydziałowym, którzy te zlecenia wypełniać obowiązani będą.

6° Raporta czynić RNN o stanie rzeczy publicznej i o skutkach zdarzeń wojennych.

7° Wykonywać rozrządzenia cywilne RNN, gdy te pomocy wojskowej wymagać będą i o tem wykonaniu jej donosić.

Sposób postępowania.

1° Dni i miejsce sesyów Rada Wojenna wyznaczy.

2° Wszelkie rekwizycye i rezolucye Rady Wojennej wychodzić z niej będą z podpisem Najwyższego Naczelnika, a w nieprzytomności jego prezydującego z kolei.

3° Roztrząsania i układy Rady Wojennej odbywać się powinny pod najściślejszym sekretem. Osoba, niedotrzymująca go i od Rady Wojennej za to przed RNN oskarżona, przez nią do Sądu kryminalnego odesłaną będzie.

4° Waruje sobie RNN odmianę osób, z koła swego do Rady Wojennej wyznaczonych, gdy tego zgodnie z Najwyższym Naczelnikiem widzieć będzie potrzebę, a Najwyższy Naczelnik w każdym czasie osoby wojskowe w niej będące odmieniać może.

Tak załatwiwszy układ i uporządkowanie czynności wojennych, RNN oświadcza, iż wszelka egzekucyah, onyc tudzież rząd zupełny nad wojskiem, użycie arsenałów, zbrojowni i wszelkich potrzeb wojennych, stanowienie komendantów, patentowanie generałów i oficerów, wydawanie wszelkich ordynansów, cofnienie lub poprawienie dawniejszych, wyprawianie wszelkich sądów wojskowych, potwierdzenie lub odmienienie ich wyroków, umowy o zmianę jeńców wojennych, asygnowanie przez RNN do Wydziału Skarbowego na pieniądze w ekstraordynaryjnych potrzebach, zgoła wszelkie rozrządzenia wojskowe lub do wojskowości ściągające się, przy samym Najwyższym Naczelniku zostają i przez niego jedynie lub przez umocowanych od niego odbywane będą.

[Wyznaczenie osób do roztrząśnienia rachunków Wydziału Skarbowego]

RNN..., nakazawszy przez rezolucye, pod dniem 15 i 23 miesiąca września zapadłe, tak Wydziałowi Skarbu, jako i innym wydziałom w Radzie, zakończenie rachunków do dnia 1 tego miesiąca października i przyniesienie onychże do Rady, gdy takowe rachunki z dochodów i wydatków w dniu dzisiejszym przez Wydział Skarbu złożone zostały, przeto Rada do roztrząśnienia i zweryfikowania tak skarbowych, jako i innych wydatków, wyznacza ob. Tomasza Umiastowskiego, Jędrzeja Kapostasa i Józefa Dziarkowskiego, zastępców, którym powyższego obowiązku dopełnienie a po dopełnieniu raportu do Rady przyniesienie poleca.

[Wyznaczenie pełnomocnikiem ob. Wyssogierda do województwa sieradzkiego na miejsce ob. Okołowa]

RNN... Ponieważ ob. Jerzy Okołow, pełnomocnikiem do województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej przez rezolucyę pod dniem 16 tego miesiąca ustanowiony, do innego przeznaczenia przez rząd powołanym zostaje, przeto Rada na jego miejscu pełnomocnikiem do pomienionego województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej ob. Tadeusza Wyssogierda stanowi i onemuż instrument pełnomocnictwa z potrzebnymi opisami wydać z kancelaryi zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Potrzeb wojskowych rekwirowania o furaż dla koni]

RNN..., odebrawszy przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych względem niezwłocznego zaradzenia, ażeby konie, ku rozmaitemu użyciu tak koniecznie teraz potrzebne, w przyzwoity furaż opatrzone zostały, zaleca pomienionemu Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby w tej mierze po żądany furaż do Wydziału Żywności udał się i razem podał tamże pewną kwotę tegoż furażu dla koni, które utrzymywać w ustawicznym jest obowiązku.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 50.000 dla lazaretów]

RNN..., przychylając się do podanej przez ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, noty, tudzież osobistego w Radzie przełożenia, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby lazaretowe sumę złp. 50.000, to jest 15.000 w gotowiźnie a 35.000 w biletach skarbowych, z Kasy narodowej za kwitem rzeczonego ob. Orłowskiego generała wypłacić dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu dawania sum w biletach pełnomocnikom na furaże końcem ich cyrkulacyi]

RNN... dla ułatwienia obszerniejszej cyrkulacyi biletom skarbowym zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby wysyłanym od Rady, tak do województw,

jako i ziem, pełnomocnikom dawał w tychże biletach *salvo calculo* sumy, jakie potrzebne widzieć będzie, któremiby ciż pełnomocnicy tak furaże i żywności, jako i inne efekta, od obywatelów brane, opłacali.

144.

Działo się ... dnia dwudziestego miesiąca października roku 1794.

[Urządzenie względem nagród dla zasłużonych żołnierzy]

RNN... Gdy teraźniejsze powstanie winien jest naród najszczególniej zapałowi, odwadze i azardom wojska Rzplitej, gdy sama tylko trwałość tego świętego zapału uratować może powszechną sprawę obywatelskiej wolności, czuje RNN, jak wielką jest dla niej powinnością wszystkich używać sposobów, przez któreby ten sam duch, ta sama ochota poruszała serce wolnego żołnierza, wystawującego życie i zdrowie własne na uratowanie swobód powszechnych, na ocalenie własności i bytu Rzplitej. Z tych powodów, nie odstępując w niczem od zamiarów ob. Tadeusza Kościuszki, bywszego Naczelnika siły zbrojnej narodowej, postanowiła jak najświętobliwiej dochować wszelkich urządzeń jego, które on dla wojska Rzplitej ogłosił względem nagród zasłużonych w Ojczyźnie rycerzów. Mąż ten nieodżałowany, na siebie samego niepamiętny, a całkowicie wylany dla mężnych i cnotliwych żołnierzy, chciał mieć każdą ich klasę w miarę zdolności Rzplitej nadgradzaną i do dalszych azardów zachęcaną. W tym duchu postanowił rycerskie pierścienie i przy rozkazach wojskowych ogłosił, że w czasie, gdy miał stanąć przed władzą Rzplitej prawodawczą, przełoży jej, aby żołnierze, mężnie przy obronie Ojczyzny stawający, nadaniem pewnej części ziemi z obszernych dóbr narodowych nadgrodzeni zostali. A że samo ogłoszenie przy rozkazach, jako przemijające, nie zdawało się jeszcze zaspakajać żołnierza, ile w zbyt oddalonej obietnicy, było zamiarem jego, zniósłszy się z Radą, postanowić zaręczenia rządowe, któreby dawały prawo żołnierzom do tej nadgrody, dopiero wówczas uskutecznić się mającej, gdy Rzplita, do szczęśliwego stanu powrócona, stanowiąc z zupełną prawodawczą władzą o losie własnym, mogłaby oddać zasłużonym oswobodzoną od nieprzyjaciela ziemię. Czego więc ten nieodżałowany mąż do skutku przywieść nie mógł, to RNN stosownie do wielkich jego przedsięwzięć uchwala i najuroczyściej zaręcza. Dlaczego:

1° RNN stanowi, iż każdy żołnierz Rzplitej, zasłużony bądź przez to, iż poniósł rany, stawając mężnie przeciw nieprzyjacielowi, bądź przez to,

iż wiernie aż do końca wojny teraźniejszej w służbie wojskowej wytrwa, mieć będzie nadgrodę w nadaniu sobie ziemi na wieczne dziedzictwo.

2° Tych zaś dzieci, którzy mężnie w potyczce za Ojczyznę polegli, podobną mieć będą nadgrodę, jakąby mieli ich ojcowie, gdyby przy życiu zachowanymi byli.

3° Podobnie ci, którzyby ranni dostali się w niewolę w czasie bitwy, jeżeli z niewoli powrócą, lub ich potomstwo, jeżeliby się z niewoli nie powrócili.

4° Dlaczego RNN nakazuje, ażeby w archiwum Najwyższego Naczelnika jak najporządniej zachowane były opisy imion i przezwisk tych obywateli, którzy bądź przez własną ochotę, bądź przez kantonowanie zaciągnęli się pod znaki Rzplitej.

5° Chce nadto Rada, ażeby była utrzymywana księga we wszystkich dywizyach, w którąby były zapisywane czyny waleczne każdego żołnierza, dawność jego służby i obyczajne sprawowanie się.

6° Z takowych ksiąg co miesiąc w każdej dywizyi ma być uczyniony sąd o zasłużonych Ojczyźnie żołnierzach z wyrażeniem, jakiej który wart nadgrody. Takowy sąd w każdej dywizyi ma być wykomenderowany osobno do każdego korpusu, który, zaświadczony od generała komenderującego, odsyłany być ma do Najwyższego Naczelnika. W każdym takowym sądzie jeden oficer i trzech gemejnów ma zasiadać co do roztrząśnienia zasługi gemejna; dwóch oficerów i dwóch gemejnów co do zasługi unteroficera lub oficera kompanicznego; generał-major i dwóch oficerów kompanicznych co do zasługi sztabsoficera; generał-lejtnant i dwóch pułkowników co do zasługi generała-majora; Najwyższy Naczelnik, dwóch generałów-majorów lub pułkowników co do zasługi generała-lejtnanta.

7° Najwyższy Naczelnik tym sposobem uznanych za zasłużonych RNN podawać będzie, a Rada wedle podania Naczelnika nadgradzać ich ma przez wydanie zaręczeń rządowych, upewniając im pewną część ziemi na dziedzictwo.

8° Zaręczenia rządowe będą opisane w osobnej formie i podług tej z kancelaryi Rady z podpisem prezydującego wydawane.

9° Będzie osobny protokół, w który wszystkie takowe wydane zaręczenia wpisywane być powinny dla tem większej pewności otrzymujących one.

10° W której dywizyi będzie Najwyższy Naczelnik, w tej sam takowe zaręczenia zasłużonym rozdawać ma z woli i imieniem Rady, gdzieby zaś Najwyższy Naczelnik nie znajdował się, tam generał-lejtnant komenderujący rozdawać je będzie.

11° Obrządek przy rozdawaniu zaręczeń ma być następujący: ci, którzy na nadgrodę zasłużyli, przy befelu wystąpić mają, podczas którego ogło-

szono będzie wojsku, w czem przystępujący do odebrania nadgrody zasłużyli się Ojczyźnie. Po takowem ogłoszeniu Najwyższy Naczelnik lub generał komenderujący dywizyą odda w ręce zasłużonego zaręczenie rządowe, mówiąc: »Obywatelu! RNN udziela ci część tej ziemi, której całości bronisz, przez co, przywiązując cię do Ojczyzny jako właściciela gruntowego, chce, abyś tem mocniej pamiętał, iż powinieneś bronić swobód i wolności tej Rzplitej, w której własność gruntową posiadać będziesz«.

12° Że zaś ob. Tadeusz Kościuszko, Najwyższy niegdyś Naczelnik siły zbrojnej narodowej, postanowił pierścienie rycerskie dla zasłużonych Ojczyzny obrońców, przeto RNN, takowe postanowienie zachowując z wszelkimi onego kondycyami i znakami, oddaje Najwyższemu Naczelnikowi moc rozdawania rzeczonych pierścieni, wkłada na niego obowiązek, żeby przy obrządku rozdawania zaręczeń rządowych zasłużonym rozdawał oraz wzwyż rzeczone pierścienie, mówiąc do zasłużonego: »Obywatelu! RNN oddała ci nadgrodę, upewniającą twój sposób do życia, ja oddaję ci znak sławy, abyś pamiętał i twe potomstwo nauczył, że był Tadeusz Kościuszko, który w desperowanym Rzplitej stanie, z wojskiem Ojczyźnie swej wiernem, ośmielił się podnieść oręż przeciw nieprzyjaciołom Ojczyzny za wolnością, całością i niepodległością narodu a przez ten sposób zmazał hańbę Polaka, który zdawał się już spokojnie poddawać niewoli«.

13° A że wielorakie będą stopnie zasługi, przeto też Rada stanowi różnicę między pierścieniami rycerskimi: jedne z nich będą srebrne a drugie złote.

14° Ten, który wytrwa aż do końca wojny teraźniejszej w służbie Rzplitej, dostanie od Naczelnika pierścień srebrny a w zaręczeniu rządowem na dziedzictwo pół włóki ziemi, z której żadnego czynszu nikomu płacić nie będzie, ale same tylko podatki Rzplitej, do gruntu przywiązane, opłacać będzie winien. Na zapomożenie zaś i zakład gospodarski dostanie złp. 180.

15° Ten, który, z przyczyny służby w wojsku Rzplitej na placu bitwy raniony, kalectwu podpadł, dostanie pierścień srebrny i mieć będzie pół włóki gruntu z zabudowaniem gospodarskiem, parę wołów, jednego konia dwie krowy, dwie maciory, 12 owiec i również tylko podatek Rzplitej opłacać ma.

16° Ten, który na placu bitwy został raniony, a, wyleczywszy się, na nowo z równą odwagą w wojsku Rzplitej służyć będzie, dostanie pierścień srebrny i wszystko otrzyma w dwójnasób, jak otrzymał kaleka.

17° Ten, który w czasie potyczki okaże się nie tylko mężnym, ale nawet przemyślnym w wyrządzeniu jakiej ważnej przeszkody nieprzyjacielowi, lub w schwytaniu sztabsoficera, lub odebraniu armaty, otrzyma tyle, co pierwszy, i od podatku uwolnionym będzie przez całe swe życie.

18° Ten, który schwyta lub zabije generała, dostanie pierścień złoty, mieć będzie dwie włóki dziedzictwem ze wszystkimi dodatkami, powyżej wzmiankowanymi, i podatku Rzplitej, do gruntu przywiązanego, płacić nie ma przez całe swe życie.

19° Oficerowie i generałowie lubo w miarę swych zasług do wszystkich powyższych swych nadgród należeć będą, gdyby jednak który z nich rzadkim jakim czynem dystyngwował się w bitwie z nieprzyjacielem lub w podejściu onego, RNN, uwiadomiona o takowej zasłudze, wyznaczy mu nadgrodę w ziemi na dziedzictwo wedle jego zasługi. W czem zaręcza, iż wszelkie dla Ojczyzny trudy i azardy nadgradzać będzie z tą hojnością, jaka należy cnocie, męstwu i usilnej pracy.

20° Sieroty żołnierzy na wojnie zabitych mieć będą nadgrodę w dziedzicznem posiadaniu ziemi takąż samą, jak ci, którzy aż do końca wojny wytrwają, jak jest opisano w punkcie 14.

21° Obywatele, którzyby w akcyach wojennych zasłużyli na nadgrody, równie jak żołnierze we wszystkich przypadkach wynagradzani będą.

22° Prawo do nadgród liczone będzie od czasu powstania, a nadgrody tyle razy powtórzone będą, ile razy zasługa powtórzona zostanie.

23° Pomimo nadgród, w ziemi zaręczonych od rządu, Najwyższy Naczelnik będzie mocen sam rozdawać nadgrody, bądź w pierścieniach, bądź w innych rzeczach kosztownych, za akcye lubo mniejsze, ale śmiałe i waleczność odbierającego zaświadczające.

24° Zastrzega RNN, iż takowych zaręczeń nie wolno zbywać ani drugim ich odstępować.

25° Ktoby dezerterował, albo uciekł z boju, albo się zdrady dopuścił, taki, w Sądzie wojskowym o te występki przekonany, utraci prawo do zaręczenia, które poprzednią zasługą pozyskał.

26° Wszystkie nadgrody w zaręczeniach rządowych dawane być mają z dóbr narodowych z tych włók, które teraz należą do folwarków dworskich.

27° W każdej prowincyi będą wyznaczone na ten koniec dobra Rzplitej, odpowiadające wielości wydanych zaręczeń rządowych.

28° Gdyby nadgroda wypadła w gruntach zarosłych i niedobytych, wtenczas miara gruntu dla zasłużonego, jako też zakłady do rozpoczęcia gospodarstwa podwojone będą.

29° Gdyby który z zasłużonych żołnierzy nadgrody sobie przeznaczonej przyjąć nie chciał, w ziemi mającej mu się nadać, rząd obowiązany będzie opłacić mu w gotowiźnie jej wartość.

30° Po skończonej wojnie będzie wyznaczona na ten koniec Komisya dla odbierania zaręczeń rządowych i nadawania ziemi i dobytków wedle zaręczeń.

31° Wszyscy nadgrodzeni własnością ziemi na dziedzictwo będą obowiązani służyć wojskowo w przypadku wojny Rzplitej.

Obywatele żołnierze! Widzicie, co dla was wdzięczna przeznacza Ojczyzna. Macie otwartą sposobność przyjścia do własności ziemskiej, abyście na starość bezpiecznie spoczywać mogli na tej ziemi, którą w nadgrodę waszego męstwa odbierzecie. Nie ostygajcie więc w duchu służenia krajowi, walczcie za jego wolność, całość i niepodległość, bo, gdy on utrzyma się przy prawach swoich, wy, oprócz powszechnego dla wszystkich prawa wolności, zostaniecie jeszcze właścicielami ziemskimi i to dziedzictwo waszym dzieciom i wnukom prześlecie.

[Prawidła rygor na nieprzyjmujących biletów skarbowych przepisujące]

RNN..., przywodząc do skutku deklaracyę swoją, pod dniem 8 miesiąca czerwca 1794 roku przy ustanowieniu biletów skarbowych wydaną, jako też uniwersał, na dniu 15 miesiąca października roku bieżącego względem kursu biletów ogłoszony, w których ukazana jest nieuchronna potrzeba wprowadzenia papierów skarbowych, bezpieczeństwo onych i hipoteka rozciągniona na dobrach narodowych, oraz uchwaliwszy przedaż z tychże dóbr najmniej rok rocznie za dziesięć milionów za skarbowe bilety, z bonifikacyą dla kupującego pięciu od sta, końcem najprędszego umorzenia onych, tudzież dla ułatwienia cyrkulacyi papierów, gdy przez Wydział Skarbowy utworzone zostały na wielu miejscach kantory do zmiany biletów większych na drobne zdawkowe, przeto ze strony rządu za kursem biletów skoro wszelkie są oświadczone łatwości i walor zaręczony, na tamujących zatem kurs biletów, albo niebiorących tychże biletów, jako na nieposłusznych rządowi, następne stanowi prawidła:

1° Kupcy, rzemieślnicy, przedażą bawiący się i wyrabiający wszelkiego gatunku trunki, którzyby za towary wszelkiego rodzaju i onych wyrobienie, oraz przywożący produkta przy sprzedaży tychże produktów biletów skarbowych brać nie chcieli, za dowiedzeniem na delacyę publicznego oskarżyciela, magistratu, oficyalisty lub czyjąkolwiek prywatną, na piśmie podaną, w sądach miejscowych policyjnych obwiniony ukaranym będzie, to jest dwadzieścia od sta od tej kwoty, jaką w papierach przyjąć nie chciał, na rzecz Skarbu zapłaci i papiery za produkt swój lub robotę przyjąć obowiązanym zostanie.

2° Ciż kupcy, rzemieślnicy, przedażą bawiący się i wyrabiający wszelkiego gatunku trunki, za powtórnem przewinieniem nieprzyjmowania papierów skarbowych doniesieni do sądów policyjnych a, gdzieby ich nie było, do dozorców, a przez tychże do komisyów porządkowych, od tychże odesłani będą natychmiast z delacyą do sądu kryminalnego miejscowego, w którym za okazaniem dowodów istotnych konfiskatą na Skarb towarów, pro-

duktów lub roboty, o które w kupnie lub zapłaceniu spór między stronami zachodził, ukarani będą.

3° A że do zatrzymania kursu biletów skarbowych i umniejszenia onych kredytu najwięcej przyczyną stają się oporni rzeźnicy, piekarze, przekupnie i przekupki, szynkiem bawiący się, od tych zaś najpierwsze wychodzą potrzeby, bez których żaden obejść się nie może, przeto rzeźnicy, piekarze, szynkarze, przekupnie i przekupki, na czyjąkolwiekbądź delacyę oskarżeni, prosto do sądu kryminalnego miejscowego powołani będą. W tymże Sądzie, za awizacyą przez woźnego od delatora podaną, przestępca w przeciągu trzech dni za pierwsze przewinienie sześciodniowym aresztem i rozprzedaniem nieodwłocznie towaru za bilety skarbowe ceną zwyczajną ukarany zostanie.

4° Jeżeliby nieposłuszni nakazom rządowym za pierwszem ukaraniem przestrzedz się nie chcieli i braniu biletów opierali się, oskarżony powtórnie do sądu kryminalnego rzeźnik, piekarz, szynkarz, lub przekupień i przekupka, za dowiedzeniem konfiskatą towaru, o którego kupno spór zachodził, i sześciomiesięcznem więzieniem ukarany będzie.

5° Aby zaskarżenie w istotnej tylko sprzeczce nieprzyjmowania biletów skarbowych od biorących delacye dowodzone było, zaleca Rada, iż każdy z kupujących w takiej kwocie dawać powinien za towary lub robotę bilety skarbowe, w jakiej wielości życzy mieć sobie zakupiony towar albo umówioną robotę.

6° Zabrane na Skarb po osądzonych wiktuały na lazarety wojskowe obrócone będą, jako też towary różnego rodzaju skonfiskowane przez magistrat lub komisye porządkowe wyprzedane zostaną, pieniądze zaś zebrane do Kasy lazaretowej odkładać się mają.

[Rezolucya na żądanie ob. Jana Małachowskiego]

RNN..., przychylając się do przyczyn, przez ob. Jana Nepomucena Małachowskiego przesłanych, dla których uwolnienia siebie od obowiązków zastępcy w RNN a natomiast umieszczenia w Komisyi Porządkowej województwa sandomierskiego doprasza się, dla tychże przyczyn rzeczonego ob. Małachowskiego od obowiązku zastępcy w Radzie wolnym czyni, a, że o umieszczenie jego w Komisyi Porządkowej województwa sandomierskiego do ob. Aleksandra Linowskiego zastępcy, pełnomocnikiem tamże wysłanego, odezwę uczyniła, oświadcza.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 20.000 za kwitem Magistratu warszawskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na reparacyę broni, utrzymywanie robotników przy fortyfikacyi Pragi, złp. 20.000 z Kasy narodowej za kwitem Magistratu miasta Warszawy *salvo calculo* wypłacić dysponował.

145.

Działo się...dnia dwudziestego pierwszego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 40.000 dla Wydziału Bezpieczeństwa]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby Wydziału Bezpieczeństwa i za jego kwitem złp. 40.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia czerw. zł. 160 za wizerunek Najwyższego Naczelnika Tadeusza Kościuszki]

RNN... na przełożenie Wydziału Porządku zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wizerunek ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika czerw. zł. 160 za kwitem ob. Kosińskiego z Kasy narodowej zapłacić dysponował.

[Wyznaczenie sumy złp. 12.000 na wydatki Wydziału Skarbu]

RNN..., odebrawszy od Wydziału Skarbu przełożenie, iż przeznaczone poprzedniemi rezolucyami sumy na ekstraordynaryjne tegoż Wydziału wydatki już są wyekspensowane, przeto na dalsze takowe wydatki sumę złp. 12.000 z Kasy narodowej przeznacza i tak z tej sumy, jako i z poprzednich, zdanie rachunku ostrzega.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu zapłacenia wartości sreber dla ob. Pułaskiej]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Antoniny Pułaskiej i zalecenie ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika, w jej interesie poprzednio dane, przywodząc do skutku, ponieważ srebra, których taż ob. Pułaska właścicielką się być mieni, już do Mennicy jako depozyt oddane i wyrobione zostały, przeto zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę taką, jaką wartość pomienionych sreber wynosi, wspomnionej ob. Antoninie Pułaskiej i za jej kwitem z Kasy narodowej wypłacić dysponował, potrąciwszy jednak z tej sumy złp. 5.400, dawniej ob. Pułaskiej wypłacone.

[Rezolucya na raport ob. Konopki komisarza porządkowego grodzieńskiego]

RNN..., odebrawszy raport od ob. Konopki komisarza porządkowego grodzieńskiego, iż srebra, bilety skarbowe i akta Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej zwiózł do Warszawy trzema bryczkami skarbowemi trójkonnemi, zaleca onemuż, ażeby względem złożenia sreber i biletów do Wydziału Skarbu, względem aktów do Wydziału Porządku, a względem bryczek i koni

do Wydziału Żywności udał się, które to Wydziały od niego pomienione efekta odebrać będą powinny.

[Wyznaczenie po złp. 6.000 na wydatki każdej komisyi porządkowej wojewódzkiej]

RNN..., na przełożenie Wydziału Skarbu w RNN, iż komisye porządkowe wojewódzkie, dla niedostarczającego dochodu szelążnego na utrzymanie kancelaryi i inne ekstraordynaryjne wydatki funduszu nie mając, z podatków publicznych bez wyraźnej woli Wydziału Skarbu na wydatki nieodbicie potrzebne po części użyły, Rada, chcąc mieć nietykalne podatki publiczne, a przekonaną będąc, iż komisye porządkowe utrzymać kancelaryów i łożyć ekspens ekstraordynaryjnych bez wyznaczonego od rządu na to funduszu nie są w stanie, dlatego w każdej komisyi w krajach polskich na rok od czasu, w którym komisye się rozpoczęły, po złp. 6.000 na kancelarye i inne wydatki nieodbicie potrzebne *salvo calculo* naznacza i, ażeby Wydział Skarbu w RNN takową sumę dla każdej komisyi porządkowej w biletach skarbowych za kwitami komisarzy w komplecie wydawać się powinnymi opłacił, deklaruje.

[Rezolucya na żądanie ob. Chruścickiego regenta]

RNN..., gdy w dniu dzisiejszym na wydatki każdej komisyi porządkowej po złp. 6.000 wyznaczyła, przeto ob. Chruścickiego, regenta Deputacyi komisyjnej liwskiej, nadgrody za prace, w tejże Deputacyi łożone, żądającego, odsyła do pomienionej Deputacyi, która, gdy już go godnym żądanej nadgrody osądziła, nieomieszka mu ją zapewne w skutku wymierzyć.

[Rezolucya egzekucyę prawideł kar względem niechcących brać biletów skarbowych Magistratowi warszawskiemu zalecająca]

RNN... zaleca szczególniej Magistratowi miasta Warszawy, ażeby w skutku rezolucyi RNN, stanowiącej prawidła do kar na wszystkich handlujących, którzyby biletów skarbowych przyjmować za towar swój nie chcieli, i odsyłającej ich do Sądu kryminalnego, egzekucyę tej rezolucyi jak najsurowiej pod odpowiedzialnością swoją obwarował i urządził; a przez tego tenże Magistrat, stosownie do okoliczności, taksę wszelkich towarów pierwszej potrzeby ustanowi i tej wykonania jak najściślej przestrzegać ma. Tych zaś handlujących, którzyby, nieposłuszni rządowi i głosowi Ojczyzny, towar swój przechowywali i takowy na przedaż według taksy Magistratu dla współobywateli swoich nie oddawali, takowych równie pod całą surowość kar policyjnych Magistrat podda.

[Rezolucya na żądanie ob. księdza Wagi]

RNN..., ponieważ dla znacznych i nagłych wydatków publicznych przymuszoną się być widziała wstrzymać opłatę wszelkich zaległości w Skarbie narodowym, przeto z tych powodów i żądanie ob. księdza Wagi, prze-

łożonego zgromadzenia księży Pijarów prowincyi koronnej, ażeby mu zaległa z funduszu edukacyjnego suma 21.880 złp. wypłaconą była, zawiesza do czasów szczęśliwszych.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 100 i złp. 360 ob. Petré]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Józefa Petré i za jego kwitem wyekspensowane w zleceniach publicznych złp. 100 i złp. 360 z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

146.

Działo się ... dnia dwudziestego drugiego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 250.000 za kwitem ob. Krauza kasyera]

RNN... na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika, za zdaniem Rady Wojennej uczynioną, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na żołd dla wojska Rzplitej sumę złp. 250.000, to jest w gotowiźnie 150.000, a w biletach skarbowych 100.000, z Kasy generalnej narodowej do Kasy generalnej wojskowej za kwitem ob. Aloizego Krauza, kasyera generalnego, wypłacić dysponował.

[Rezolucya na rzecz ob. Kona inwalida]

RNN..., przychylając się do memoryału ob. Franciszka Kona, w regimencie 1 lat 28, w regimencie 3 lat 17, a przy lazarecie w Krakowie lat 10 służącego, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych w Radzie, ażeby przez wzgląd wieku straconego i tylu zasług w służbie wojskowej położonych rzeczonego ob. Kona na funduszu inwalidowym z płacą, stosowną do tego stopnia, na którym zostawał, umieścił; przez wzgląd zaś zasług jego, od ob. Brzeskiego majora dnia dzisiejszego na piśmie zaświadczonych, mieć chce, iżby mu zaległą należytość, za miesięcy trzy złp. 120 przypadającą, niezwłocznie wypłacić nakazał.

[Rezolucya na memoryał ob. Nankiewiczowej]

RNN..., odpowiadając na memoryały tak samej Nankiewiczowej, proszącej, ażeby mąż jej, przez dekret Sądu Najwyższego Kryminalnego trzechletniem w więzieniu siedzeniem ukarany, mógł być od tej kary wolnym, jako też licznych obywatelów, o toż samo uwolnienie Nankiewicza wstawiających się, deklaruje, iż w roztrząsanie dekretów, ani w rozwalnianie kar sądowych wdawać się nie jest mocna.

[Odpowiedź na memoryał ob. Siemianowskiego podpułkownika]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Siemianowskiego podpułkownika, żądającego paszportu do Galicyi i forszusu gaży dwóchmiesięcznej, deklaruje, iż wydania paszportu nie wzbrania, po urlaub jednak i otrzymanie forszusu ob. Siemianowskiego jako wojskowego do Najwyższego Naczelnika odsyła.

[Pozwolenie wyjazdu za granicę nieletniemu Aleksandrowiczowi]

RNN..., na podaną notę przez ob. Stanisława Ledóchowskiego zastępcę, jako opiekuna nieletniego Aleksandrowicza, odpowiadając, pozwala temuż ob. Aleksandrowiczowi wraz z guwernerem wyjazdu za granicę a po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

[Rezolucya na memoryał ob. Krasnodębskiego]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Krasnodębskiego łowczego podlaskiego, donoszącego, iż ob. Józef Ossoliński, komisarz porządkowy drohicki, bez pozwolenia rządu miejsce urzędowania swego opuścił i za granicę wyjechał, deklaruje, iż każdy, ktokolwiek o uchybienie przepisom rządowym chce drugich oskarżać, ma na to wyznaczony sąd, w którym i przewinienia donosić i gorliwość swoją w skutku okazać może.

147.

Działo się.. dnia dwudziestego trzeciego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na przełożenie obywateli komisarzów drohickich]

RNN..., rezolwując przełożenie obywateli komisarzów porządkowych drohickich po uczynionem w tej mierze z Najwyższym Naczelnikiem zniesieniu się, gdy zbieg teraźniejszych okoliczności nie dozwala, ażeby dla Komisyi tejże ziemi drohickiej stałe miejsce obrane i od napadu wojsk nieprzyjacielskich zasłonione być mogło, przeto deklaruje, że obywatele, pomienioną Komisyę składający, nie mogą skuteczniej gorliwości swojej okazać, jak gdy współobywateli swej ziemi zachęcą, ażeby, co w nich jeszcze, tak w zbożach, jako i innych efektach, zaległego znajduje się, starali się przesłać niezwłocznie do najbliższych komend krajowych, od których kwity z odebranych produktów, przez siebie dostawionych, otrzymają, iżby potem za nimi przyzwoitą opłatę z Skarbu narodowego pozyskać mogli.

[Rezolucya na żądanie oficyalistów Deputacyi Centralnej Litewskiej]

RNN..., ułatwiając żądanie obywatelów kancelaryi Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i jej wydziałów składających, do siebie podane, stanowi, iż oficyaliści blizko rzeczeni kancelaryi Deputacyi Centralnej do kancelaryi głównej RNN, a wydziałów tejże Deputacyi do wydziałów RNN, *respective* w których pracowali, przyłączeni być mają i w nich pracować dopóty, dopóki Deputacya Centralna Litewska do swej prowincyi nie powróci, obowiązani będą; którym oficyalistom pensye takie, jakie oficyaliści Rady i jej wydziałów naznaczone mają, postanawia, i ażeby Wydział Skarbu takowe pensye oficyalistom na liście, od Wydziału Porządku w RNN przyniesionej, co miesiąc *decursive* opłacał, zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 3.000 ob. Kukiewiczowi]

RNN..., wydanemi świadectwami, jednem od Deputacyi Skarbowej w Radzie Tymczasowej wileńskiej pod dniem 10 *iunii*, drugiem od Wydziału Porządku w Deputacyi Centralnej Litewskiej pod dniem 6 października 1794 roku, przekonaną będąc, iż ob. Kukiewicz, sekretarz Wydziału Porządku w Deputacyi Centralnej Litewskiej, obowiązki sekretarza pełniąc, pensyi płaconej nie miał i ona temuż ob. Kukiewiczowi należy, dlatego za tąż pensyą, od dnia 24 *aprilis* do dnia 1 *novembris* 1794 roku, pensyi półrocznej złp. 3.000 za należne przeznacza i, ażeby tę sumę, złp. 3.000, Wydział Skarbowy w RNN z Kasy narodowej za kwitem ob. Kukiewicza wypłacić kazał, zaleca.

[Rezolucya na memoryał ob. Fraas kupca warszawskiego]

RNN..., rezolwując memoryał ob. Jana Fraas kupca warszawskiego, przekładającego, iż Wydział Potrzeb wojskowych nieprzyzwoicie onemuż nakazał wykonanie przysięgi na ilość i szacunek broni, przez niego w czasie Powstania Narodowego dostawionej, kiedy rezolucyą Rady pod dniem 23 sierpnia co do podobnych przypadków ugodzenie się najprzód, a dopiero w przypadku nieugodzenia się nakazanie przysięgi miał sobie polecone, RNN deklaruje, iż gdy nakazana przez Wydział Potrzeb wojskowych ob. Fraas przysięga dowodzi niedoszłą między nim a Wydziałem zgodę, przeto ob. Fraas na rezolucyi tegoż Wydziału przestać i przysięgę wykonać powinien.

[Odpowiedź na memoryał starozakonnych Mendla Wolfa i Lewka Józefa]

RNN... w odpowiedzi na memoryał starozakonnych Mendla Wolfa i Lewka Józefa, skarżących się na ob. Pułtarzewskiego kupca warszawskiego, iż ten, zapewniwszy im przez rewers swój, pod dniem 18 miesiąca i roku bieżącego dany, zapłatę pieniędzmi polskimi za wzięty od nich cukier

i kawę, teraz zamiast gotowizny chce onymże biletami skarbowymi płacić, RNN oświadcza, iż kiedy bilety skarbowe są także pieniędzmi polskimi i równy kurs z gotowizną ustanowiony mają, przeto starozakonni Mendel Wolf i Lewek Józef bilety skarbowe przyjąć powinni, jeżeli chcą uniknąć kar na nieprzyjmujących oneż przepisanych.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 40.000 za kwitem Magistratu warszawskiego]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę ludzi koło fortyfikacyi Pragi robiących i reparacyę broni złp. 40.000 za kwitem Magistratu miasta Warszawy z Kasy narodowej *salvo calculo* wypłacić dysponował.

148.

Działo się ... dnia dwudziestego czwartego miesiąca października roku 1794.

[Odesłanie noty ob. Orłowskiego do Magistratu warszawskiego]

RNN... notę ob. Orłowskiego, generała komendanta Ks. Mazowieckiego, względem najmu domu, Potkańskich zwanego, dla użycia onegoż na lazaret podaną, odsyła do Magistratu miasta Warszawy, polecając onemuż, ażeby żądanie rzeczonego ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, niezwłocznie uskutecznić starał się.

[Potwiedzenie opinii Wydziału Skarbu w interesie Piechowicza]

RNN... na przełożenie Wydziału Skarbu, w interesie ob. Piechowicza kupca lubelskiego uczynione z powodu złożonej sumy jego u ob. Walenego Herynga, poprzednio na aktach dla wierzycieli przeznaczonej, lecz następnie przez ob. Piechowicza do siebie napowrót żądanej, gdy takowe zwrotu żądanie jeszcze przed urządzeniem o depozytach, przez Radę wydanem, nastąpiło, przeto opinię Wydziału Skarbu znajdując sprawiedliwą, onąż potwierdza i deklaruje, że znajdująca się u ob. Herynga suma już nie za depozyt kupców zagranicznych, lecz za własność uważaną być powinna t pod rekwizycyę narodową nie podpada.

[Potwierdzenie terminu zdania rachunków przez Dyrekcyę lazaretową do 15 listopada]

RNN... na podaną notę przez Deputacyę do rewizyi lazaretów wyznaczoną z powodu niezłożonych jeszcze przed nią rachunków przez Dyrekcyę lazaretową odpowiada, iż na przełożenie tak tejże samej Dyrekcyi, jako i ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, zwierzchni nad lazaretami dozór mającego, termin złożenia rzeczonych rachunków dla

pomienionej Dyrekcyi aż do dnia 15 miesiąca następującego listopada przez rezolucyę swoją, pod dniem ... miesiąca i roku bieżących zapadłą, przedłużyła.

[Odesłanie memoryału ob. Mążewicza do Magistratu warszawskiego]

RNN... memoryał ob. Mążewicza, skarżącego się, iż rzeźnicy warszawscy pomimo wyraźnych układów wzięte od niego woły nie gotowizną, ale biletami skarbowymi chcą mu opłacić i zapewnionej rewersami gotowizny dać się wzbraniają, odsyła do Magistratu miasta Warszawy po załatwienie.

[Odpowiedź na memoryał ob. Zambrzyckiego]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Jana Zambrzyckiego, żądającego uwolnienia za kaucyą brata jego Szczepana aresztowanego, oświadcza, iż tenże ob. Szczepan Zambrzycki, w kryminalnym będąc zarzucie, póki się z niego nie oczyści, uwolnionym być nie może, co aby tem prędzej nastąpiło, wydane już jest powtórne do Deputacyi Indagacyjnej od Wydziału Bezpieczeństwa zalecenie, iżby indagacya zwyż rzeczonego Szczepana Zambrzyckiego przyspieszoną była.

[Odpowiedź na zapytanie Wydziału Sprawiedliwości względem praw żeńskich]

RNN..., na zapytanie Wydziału Sprawiedliwości, w Radzie uczynione, względem praw dożywocia od mężów osądzonych żonom poprzednio zapisanych, czyli żony za takowemi prawami do objęcia dóbr mają być przypuszczone, odpowiada: iż gdy między prawami żeńskiemi liczą się i dożywocia, tem samem na rzecz tych żon, którym przez mężów zapisane zostały, ocalone być powinny.

149.

Działo się ... dnia dwudziestego piątego miesiąca października roku 1794.

[Organizacya Administracyi pożyczki narodowej]

RNN..., ustanowiwszy na dniu 27 miesiąca września roku bieżącego Administracyę pożyczki z Skarbu narodowego i do takowej następnie pod dniem 7 miesiąca i roku idących przyznawszy osoby, następujące do postępowania przepisuje prawidła:

1° Sesye codziennie, wyłączywszy niedziele i święta, o godzinie dziewiątej rannej zaczynać się będą i trwać dotąd, dopóki prezydujący widzieć będzie potrzebę. Prezydujący w każdym czasie sesye ekstraordynaryjne mocen będzie oznaczać.

2° Komplet sesyi najmniej trzy osoby składać mają.

3° Przytomność na każdej sesyi w dzienniku zapisywana będzie.

4° Żaden z członków Administracyi bez opowiedzenia się Administracyi nie będzie się mógł oddalać, jedna tylko słabość wymawiać go będzie od sesyi.

5° Sesye zawsze na ustępie odbywane będą.

6° Dziennik czynności Administracyi przez jednego z członków Administracyi utrzymywany będzie. Do tego samego dziennika każdemu z administratorów wolno będzie zdanie swe ręką swoją zapisać, a to mu odmówiono być nie może.

7° Rezolucye wszelkie przez prezydującego podpisywane być mają.

8° Administracya oficyalistów następujących mieć będzie: kasyera, sekretarza, protokólistę, archiwistę.

9° Kasyer jednego kancelarzystę, sekretarz oprócz protokólisty dwóch kancelarzystów, archiwista jednego kancelarzystę dodanych mieć sobie będą.

10° Ci wszyscy oficyaliści dostateczną kaucyę przed Administracyę złożyć powinni.

11° Żaden z oficyalistów bez wyraźnego pozwolenia Administracyi nie będzie się mógł oddalać.

12° Oficyaliści z podających się kandydatów sekretnemi kreskami obrani zostaną.

13° Jeżeli powiększenia oficyalistów Administracya uzna potrzebę, tych powiększyć moc sobie zachowuje.

14° Oficyaliści wymienieni wszystkie ekstrakty gratis wydawać mają.

15° Oficyaliści z swymi subalternami rano od wpół do dziewiątej do dwunastej, a po południu od godziny drugiej do piątej w kancelaryi Administracyi znajdować się mają.

Obowiązki kasyera.

1° Szczególniejszy dozór Kasy powierza się kasyerowi, od której trzy klucze, jeden przy prezydującym, drugi przy jednym z Administracyi, trzeci przy kasyerze, zostawać mają.

2° Utrzymywać będzie porządnie rachunki, tak percepty, jako i ekspensy.

3° Codziennie Administracyę o stanie Kasy uwiadomić.

4° Bez dyspozycyi Administracyi żadnych pieniędzy przyjmować, a bez asygnacyi żadnych pieniędzy wydawać nie będzie.

5° O remanentach z procentów, tudzież o uchybienie na terminie opłacenia kapitału pożyczonego nieodwłocznie Administracyi donosić będzie.

6° Stosownie do przepisów, od RNN danych, z końcem każdego miesiąca bilanse sporządzone Administracyi odda.

7° Asygnacye, kwity i rewersa porządnie konserwować obligowany.

Obowiązki sekretarza.

1° Obowiązkiem będzie sekretarza memoryały wszelkie, ekspedycye od komisyów porządkowych i magistratur odbierać, rezolucye na nie dla zyskania decyzyi od Administracyi przygotować.

2° Przychodzący z memoryałami do Administracyi porządkiem daty, jeden po drugim, w protokóle przez sekretarza zapisywani będą i do decyzyi tymże samym porządkiem przez sekretarza administratorom na sesyi memoryały podawać się mają, a administratorowie ułatwiać one, nie przestępując kolei wpisów, obowiązani zostaną. Wyszłe od Administracyi rezolucye, pieczęcią Administracyi i podpisem prezydującego stwierdzone, podpisywać i, do kogo należeć będzie, niezwłocznie odsyłać.

3° Memoryały i korespondencye wszelkie porządnie utrzymywać.

4° Pieczęć Administracyi, której napis w środku: *„Wolność, całość i niepodległość“*, a w około: *„Pieczęć Administracyi pożyczki narodowej“*, przy sekretarzu zostawać ma.

5° Dozór kancelaryi oraz druków, z rezolucyi Administracyi wypadających, sekretarzowi powierza się.

Obowiązki protokólisty.

1° Protokólista w czasie słabości lub oddalenia się sekretarza miejsce jego zastąpi.

2° Trzy protokóły mieć będzie pod swym dozorem: jeden rezolucyi, drugi dyspozycyi i asygnacyi, trzeci obwieszczeń, publikat i korespondencyi.

3° Protokół rezolucyów, przez protokólistę, jako wyżej, trzymany, na początku każdej sesyi odczytany i od przytomnych na poprzedzającej sesyi, decyzyę dających, podpisywany będzie.

4° Ekstrakty rezolucyów, przez sekretarza podpisywane, z pieczęcią Administracyi protokólista rekwirującemu ekstraktu wyda.

Obowiązki archiwisty.

1° Dwa protokóły, jeden zaświadczeń komisyów porządkowych, magistratów i zaręczających trzech osób na pożyczkę potrzeby osobistej, drugi obligów, uformują, w których przywiązane do każdego protokółu czynności wciągać będą.

2° Oryginały wszelkie, jako to: plenipotencye, zaświadczenia i obligi, porządnie sumaryuszem spisane, utrzymywać mają.

Przysięga dla kasyera.

Przysięgam etc., iż powierzonych mi sum, pod kluczem moim znajdujących się, na żaden własny, bądź przyjaciela użytek nie obrócę i nie wydam, wiernie zawsze o stanie Kasy donosić będę, datków żadnych od nikogo, biorącego pożyczkę, ani wymagać, ani nawet dobrowolnie ofiarowanych przyjmować nie będę, wreszcie przepisanych mi powyżej obowiązków wiernie i pilnie dopełnię. Tak mi Boże dopomóż etc.

Przysięga dla sekretarza i protokólisty.

Przysięgam etc., iż w wykonaniu przepisanych mi obowiązków pilnie sprawować się będę, akta i kancelaryę w bacznym trzymać będę dozorze, całości i porządku, w zapisywaniu protokółów i wydawaniu ekstraktów, zgodnych z aktami, i, aby skrobane nie wychodziły, przestrzegać będę, sekretu izby nie wydam i to wszystko, co mi zaleconem będzie, wiernie dopełnię. Tak mi Boże dopomóż etc.

Przysięga dla archiwistów.

Przysięgam etc., iż w wykonaniu przepisanych mi obowiązków pilnie sprawować się będę, akta i kancelaryę w bacznym trzymać będę dozorze, obligi i wszelkie oryginały bez wyraźnego rozkazu Administracyi nikomu nie wydam i to wszystko, co mi zaleconem będzie, rzetelnie dopełnię. Tak mi Boże dopomóż etc.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu nakazania Dyrekcyi biletowej zrobić do 8 milionów biletów czterozłotowych]

RNN..., gdy w uchwale biletów skarbowych, czterozłotowych i dwuzłotowych, przez rezolucyę, na dniu 4 miesiąca przeszłego września zaszłą, sumę do ośmiu tylko milionów, w dwóch tych gatunkach biletów wspólnie wynoszącą, przeznaczyła, w czasie zaś tym, gdzie potrzeby publiczne wyciągają pospiechu w dostarczeniu sum znacznych, robota biletów dwuzłotowych zmniejszyłaby do połowy sumę, którą Dyrekcya codziennie przystawia, zaczem w moc powyższej uchwały stanowi sumę osiem milionów złp. w samych czterozłotowych biletach wynosić powinną i dlatego zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dalsze czterozłotowych biletów do sumy 8 milionów złp. robienie Dyrekcyi biletów zadysponował.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 41.800 dla legacyi Rzplitej]

RNN... na uczynione przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych względem zapłacenia legacyom Rzplitej za granicą pensyi za kwartał, upływający od dnia 1 sierpnia do dnia ostatniego października roku bieżącego, podług przyłączonej specyfikacyi w sumie 41.800 złp., RNN zaleca Wydziałowi Skarbowemu wypłacić rzeczoną sumę 41.800 złp. w gotowiźnie ze Skarbu Rzplitej za kwitem ob. Potockiego, radcy Wydziału Interesów zagranicznych.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 50.000 dla Wydziału Interesów zagranicznych]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Interesów zagranicznych na nieuchronne potrzeby i przypadkowe ekspensa sumę 50.000 złp. w gotowiźnie za kwitem prezydującego w tymże Wydziale Interesów zagranicznych *salvo calculo* z Kasy narodowej wypłacić nakazał.

[Przeznaczenie pałacu, Krasińskich zwanego, na lazaret lub najęcia innych domów na tenże dozwolenie]

RNN..., przychylając się do przełożenia ob. Orłowskiego, komendanta Ks. Mazowieckiego, na sprowadzić się mający lazaret dom Rzplitej Krasińskich zwany przeznacza, bez zajęcia jednak składów archiwów, tamże znajdujących się, a jeżeliby ten nie był zdolnym umieścić chorych, zezwala na najęcie innych domów i w takim przypadku sądzi za najdogodniejsze te domy, któreby koszarom przyległe były. Jako zaś i co do utrzymania porządku w lazaretach i co do opatrywania potrzeb dla chorych karność i egzekucyę wojskową znajduje najściślejszą dlatego rząd tychże lazaretów nie przez kogo innego życzy mieć sprawowany, tylko przez komendanta tak czułego i pilnego, który, im więcej względem tego objektu okazuje troskliwości, tem silniejsze dla Rady daje pobudki, ażeby go do trwania w tychże obowiązkach miłością Ojczyzny zobowiązała. Ażeby zaś chorym tem prędsza i skuteczniejsza dana była pomoc, Rada stosownie do przełożeń obywatela generała-komendanta wydaje w dniu dzisiejszym do Magistratu miasta Warszawy zalecenie, iżby wszystkich doktorów i chirurgów, w mieście tem znajdujących się, do ciągłego opatrywania chorych po lazaretach niezwłocznie zarekwirował.

[Rekwizycya do Magistratu warszawskiego o wezwanie doktorów i chirurgów wszystkich do opatrywania chorych]

RNN..., mając sobie przez ob. Orłowskiego, generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, przełożone, iż niedosyć ma doktorów i chirurgów, którzyby opatrywaniem chorych po lazaretach zatrudniali się, gdy przecież do jak najtroskliwszego o zdrowie tychże chorych starania wzgląd nie tylko jako

na bliźnich, ale jako szczególniej na cierpiących za wolność, obowiązuje, przeto RNN zaleca Magistratowi miasta Warszawy, iżby ten wszystkich doktorów i chirurgów, w Warszawie znajdujących się, niezwłocznie wezwał i do ciągłego chorych, po lazaretach wojskowych będących, opatrywania zarekwirował, o zapłatę z nimi umówił się i onymże punktualność onej od rządu zapewnił, potrzebne w tej mierze z ob. Orłowskim generałem-komendantem zniesienie się uczynił, a o niebawnym tej rezolucyi skutku Radzie raport przesłał.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 800.000 dla Wydziału Żywności]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Żywności sumę złp. 800.000 za kwitem prezydującego w tymże Wydziale z Kasy narodowej wypłacić dysponował.

[Odesłanie memoryału szpitala Dzieciątka Jezus względem arendy wsi Kręczek do Magistratu warszawskiego]

RNN... przełożenie szpitala warszawskiego pod imieniem Dzieciątka Jezus uczynione względem potrzeby wypuszczenia w arendę wsi Kręczek, do tegoż szpitala należącej, przez wojska nieprzyjacielskie spustoszonej, odsyła do Magistratu miasta Warszawy jako dozór nad pomienionym szpitalem mającego i onemu zaleca, ażeby, uznawszy potrzebę względem wypuszczenia rzeczonych dóbr Kręczek nowemu dzierżawcy, z nim się o kontrakt umówił i, jaki ten pożytkowi tychże dóbr dogodny uzna, zatwierdził.

150.

Działo się... dnia dwudziestego szóstego miesiąca października roku 1794.

[Odpowiedź na notę ob. Orłowskiego względem lazaretów]

RNN..., odpowiadając na notę ob. Orłowskiego generała-komendanta Ks. Mazowieckiego, tak o wyznaczenie miejsc na lazarety, jako i o zabezpieczenie dla nich żywności podaną, co do pierwszego żądania nie może jak tylko ponowić rezolucyę swoją, w dniu wczorajszym zapadłą, przez którą obywatelowi generałowi-komendantowi dała zupełną moc najęcia kosztem publicznym tyle domów, ile ich potrzebować będzie na umieszczenie lazaretów, i w takich miejscach, które ku tym celom najwygodniejsze okażą się; co zaś do żywności, gdy tej dostarczyć, ile tylko możność dozwoli, Wydział Żywności w Radzie oświadcza, przeto obywatel generał-komendant niech rekwizycye swoje uczyni do rzeczonego Wydziału a tam troskliwość swoją zaspokojoną mieć będzie.

[Ustanowienie pensyi dla oficyalistów Dyrekcyi biletów skarbowych]

RNN... listę płacy kwartalnej dla inspektorów i oficyalistów biletów skarbowych, przez Wydział Skarbu przyniesioną a przez oddzielną Deputacyę roztrząśnioną i zmoderowaną, jako to:

Pensye składu Dyrekcyi:

1	prezes inspekcyi na kwartał	złp.	3.000
2	inspektorów generalnych *dtto*	»	4.500

Pensye oficyalistów:

7	dyrektorów dozorowych *a fl.* 1.750 na kwartał . . .	złp.	12.250
7	asesorów dozorowych *a fl.* 1.000 *dtto*	»	7.000
1	buchalterowi *dtto*	»	1.750
1	kasyerowi *dtto*	»	1.750
1	sekretarzowi *dtto*	»	1.350
1	archiwiście *dtto*	»	1.000
2	kancelarzystom *dtto a fl.* 500	»	1.000
4	subalternom kasowym *dtto a fl.* 600	»	2.400
25	komisarzom podpisującym i numeratorom każdemu *dtto a fl.* 900	»	22.500

Oprócz tej liczby komisarzów i numeratorów, w miarę powiększającej się fabryki biletów skarbowych, wymagać będzie potrzeba przydania więcej komisarzów i numeratorów.

2	dozorców fabrycznych na kwartał *a fl.* 1.500	»	3.000
2	stemplującym bilety *dtto a fl.* 350	»	700
2	posługaczom *dtto a fl.* 270	»	540
	in summa . .	złp.	62.740

na kwartał wynoszącą, potwierdza i podług niej pomienionych inspektorów i oficyalistów przez Wydział Skarbu opłaconych mieć chce.

[Deklaracya, pensyi dwóch brać ze Skarbu narodowego pod utratą obydwóch zakazująca]

RNN..., pragnąc, ażeby grosz publiczny najużyteczniej a razem najoszczędniej ze Skarbu Narodowego był wydawany, a przez niebranie jak tylko jednej z tegoż Skarbu pensyi otworzyła się sposobność zasilania w potrzebach ludzi, którzy równie jak i drudzy przez swą zdatność i przymioty

do istotnych Rzplitej usług użytymi być mogą, deklaruje, iż ktożkolwiek z Skarbu Narodowego jedną bierze pensyę, drugiej, pod utratą obydwóch, zyskiwać nie powinien.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 8.000 na opłatę druków]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę druków, od Rady wyszłych, złp. 8,000 z Kasy narodowej za kwitem Wydziału Instrukcyi *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Pozwolenie wyjazdu dzieciom ob. Zielonki]

RNN... pozwala wyjazdu za granicę trojgu dzieciom ob. Karola Aleksandra Zielonki, to jest Antoninie i Teofili córkom i Henrykowi synowi, wraz z guwernantką, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

151.

Działo się ... dnia dwudziestego siódmego miesiąca października roku 1794.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 6.000 na najęcie domów na lazarety]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na reparacyę domów, na lazarety dla chorych wojskowych użyć się mających, sumę złp. 6.000 z Kasy narodowej za kwitem ob. Ajgnera budowniczego wojskowego *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Rezolucya, użycie środków Magistratowi warszawskiemu polecająca, końcem znaglenia Żydów do zasilenia Skarbu gotowizną]

RNN..., ponieważ z przełożenia Magistratu miasta wolnego Warszawy mała nadzieja okazuje się, ażeby Żydzi, w Warszawie zostający, do pożyczki lub zamiany gotowizny za bilety skarbowe, jako też do oddania tych sum, które na opłacenie zagranicznych swych wierzycieli mają, dobrowolnie przyłożyli się, a z powodu ciągnionych znacznych w mieście zysków od zasilenia Skarbu gotowizną dla powszechnej obrony odbiegać nie powinni, przeto zaleca Magistratowi miasta wolnego Warszawy, ażeby końcem użycia na pomienionych Żydów przynaglających środków, przez tenże Magistrat egzekwować się mających, najdogodniejsze obmyślił sposoby i oneż wprzód Radzie komunikował.

[Zaręczenie nadgród dla wojsk Rzplitej]

RNN... Prócz zaręczonej nadgrody w ziemi dla walecznych obrońców Ojczyzny RNN oświadcza:

1° Iż wojsko, które ułatwi przeszkody nad Bzurą i oczyści Wielkopolskę, odbierze zaraz nadgrody milion złp. ze Skarbu publicznego, a generał, który tym korpusem komenderować będzie, otrzyma zaraz na dożywocie dobra narodowe, czyniące trzydzieści tysięcy złotych na rok intraty.

2° Również oświadcza RNN, iż wojsko to, które odeprze Moskalów, zbliżających się do stolicy, i kraj oczyści do Bugu, odbierze nadgrody dwa miliony złp. ze Skarbu publicznego, a generał-komenderujący otrzyma zaraz na dożywocie dobra narodowe, trzydzieści tysięcy na rok intraty czyniące. Zachowuje sobie Rada, iż dalsze postępki wojsk Rzplitej w odparciu nieprzyjaciela osobnemi nadgrodami zawdzięczać będzie.

3° Wojska, które do innych ekspedycyi Najwyższego Naczelnika użyte zostaną, jako i ich generałowie, otrzymają nadgrodę w miarę ich czynów i zasług, którą Najwyższy Naczelnik do potwierdzenia RNN poda.

4° Zaręcza RNN, iż obywatele Warszawy, którzy pójdą na ochotnika i w przypadku oblężenia powinności wojskowe mężnie odbywać będą, oprócz nadgrody w ziemi, w uchwale, zaręczającej nadgrody dla wojska, w punkcie 21 dla nich zapewnionej, odbiorą milion złp. ze Skarbu publicznego. Waruje Rada, iż w przypadku którego śmierci w boju poniesionej żona lub dzieci jego część na niego z tej sumy spadającą odbiorą.

5° A jako w Akcie Powstania obowiązał się naród, iż póty broni nie złoży, póki zagrabionych krajów nie odzyszcze i nie zabezpieczy całości, wolności i niepodległości Rzplitej, tak RNN oświadcza, iż nieodstępna jest od zamiarów przez powszechną wolę narodu wskazanych, które, gdy szczęśliwym skutkiem uwieńczone będą, tem hojniejsze nadgrody dla obrońców Ojczyzny zabezpieczą.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu, iżby oficyalistom swym nakazał kontraktować zboża dla Wydziału Żywności]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby w pomoc Wydziałowi Żywności wydał rekwizycye do oficyalistów swoich, bądź w Sandomierzu, bądź w innych okolicach zostających, iżby ci wszystkie produkta, tak w żywnościach, jako i furażach, kontraktowali i one do magazynów warszawskich niezwłocznie transportować starali się, jakie zaś sumy pomienieni oficyaliści na takowe produkty wydadzą, takie za dostawieniem Wydział Żywności Wydziałowi Skarbowemu powrócić ma, dla czego Rada daje moc Wydziałowi Skarbu, ażeby na zakupno rzeczonych produktów użył sum tyle, ile potrzeba wyciągać będzie.

[Odesłanie memoryału ob. Gutakowskiego do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego]

RNN... memoryał ob. Gutakowskiego względem zajęcia w administracyę skarbową wsi Wólka Zbrzyńska zwanej, w ziemi warszawskiej leżącej, ob. Łopotta dziedzicznej a prawom tradycyjnym ob. Gutakowskiego po-

dległej, odsyła do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego po przyniesienie opinii.

[Odesłanie memoryału ob. Pułaskiej do Wydziału Skarbu]

RNN... memoryał ob. Antoniny Pułaskiej, żądającej, ażeby jej w opłacie, podług rezolucyi dnia 21 miesiąca i roku bieżących z Skarbu oznaczonej, przynajmniej suma 7.000 złp. gotowizną a reszta biletami skarbowymi opłaconą została, odsyła po załatwienie do Wydziału Skarbowego.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacania złp. 9.000 co miesiąc dla Deputacyi ratunkowej]

RNN..., pragnąc skuteczną udzielić opiekę osobom potrzebującym wsparcia, których los z powodu okoliczności teraźniejszych tem jest przykrzejszy, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na wsparcie takowych osób co miesiąc po złp. 9.000 z Kasy narodowej za kwitem Deputacyi ratunkowej *salvo calculo* wypłacić dysponował.

[Odezwa do obywateli warszawskich względem łączenia się do odparcia nieprzyjaciela]

RNN... Do obywateli mieszkańców miasta Warszawy.

Takie jest przeznaczenie ludu, dobijającego się o wolność swoją, iż przez długie przechodzić musi trudy i niebezpieczeństwa, nim przyjdzie do zamierzonego kresu szczęśliwości. Moment pomyślny przeplatają częstokroć bolesne zdarzenia, a po łzach smutku następują łzy radości i wesela. Nie tai przed wami, obywatele, RNN, iż stan dzisiejszy miasta potrzebuje szczególniejszej usilności waszej w odparciu grożących Ojczyźnie waszej zamachów. W Warszawie, w której się prawdziwie rewolucya urodziła, chcą nieprzyjaciele przygnieść odradzającą się wolność i w niej położyć kamień zatracenia Polaków. Wystawia wam takowy stan RNN otwarcie, bo pewna jest, że przeciwności nie zmniejszą w was gorliwości, ale i owszem zapalą, abyście się, złączeni z wojskiem, tem silniej nieprzyjacielowi opierali. Ani tak straszna jest najezdników siła, jak ją udają pierzchliwi i niechętni powstaniu. Miejcie tylko stałość i odwagę, a zamysły nieprzyjacielskie taki mieć będą koniec, jaki ich był pierwszego oblężenia. Rząd, postępując z wami, obywatele, z braterską otwartością, ułatwia wam wybór takich komendantów, którzyby zaufanie wasze posiadali. Dlatego wyznaczył Deputacyę, której podać macie osoby godne, któreby wam w obronie Ojczyzny przewodniczyły. Obmyślając zaś sprawiedliwe nadgrody dla walecznych rycerzów, uchwalił milion złp. dla tych obywatelów, którzy w przypadku oblężenia dzielnie przykładać się będą do odparcia nieprzyjaciół. Zaprzątnieni obroną Ojczyzny, nie chciejcie się troskać o żywność, której niedostatkiem trwożyć was usiłują nieprzyjaciele ludu. Bądźcie pewni, iż rząd wszystkich używa środków do uprowidowania stolicy i spodziewa się, że starania jego pożą-

dany skutek odbiorą. Zachęcając was, obywatele, imieniem Ojczyzny do męstwa, do obrony tej stolicy, RNN przeświadczona jest, iż będziecie walczyć nawet przez wzgląd na osobistą całość waszą. Możecież nie czuć, jak dalekoby zemstę swoją posunął nieprzyjaciel nad tą stolicą, która odważyła się skruszyć jego jarzmo, zgnieść tyranów, bezkarnie pastwiących się nad ludem niewinnym, i na ich trupach wykrzyknąć święte hasło wolności i niepodległości? Tak jest, obywatele! nie masz dla was zbawienia, tylko w męstwie. Rząd zaś zapewnia was, iż bylebyście stateczni byli w przedsięwzięciu, wkrótce okażą się okoliczności, które zmieszają szyki nieprzyjaciół a wam dadzą słodkie po trudach wytchnienie.

[Wyznaczenie deputowanych do cyrkułów miasta Warszawy końcem zapytania się obywateli, czyli z komendantów swoich są kontenci]

RNN... Ponieważ w tym stanie znajduje się miasto Warszawa, iż mając blisko siebie nieprzyjaciela, wyciąga, ażeby wszyscy obywatele dzielnie się wzięli do obrony, przeto RNN, chcąc mężnym obywatelom dać przewodników takich, którzyby mieli zaufanie ludu, wyznacza Deputacyę z obywateli: Franciszka Friebesa do cyrkułu pierwszego, Józefa Dziarkowskiego do cyrkułu drugiego, Wawrzyńca Wosidło do cyrkułu trzeciego, Franciszka Tykla do cyrkułu czwartego, Wilhelma Horalika do cyrkułu piątego, Gabryela Taszyckiego do cyrkułu szóstego i Franciszka Wasilewskiego do cyrkułu siódmego, którym następujące daje zalecenia:

1° Każdy z deputowanych uda się do swojego cyrkułu, a z tego cyrkułu przybierze sobie osoby gorliwe i zaufanie w swoim cyrkule mające, z któremi zwoła roty, oddzielnie zapyta się każdej z osobna, czyli obywatele są z swoich dziesiętników i setników kontenci, lub ich żądają odmiany? W przypadku żądania odmiany, zapisze podanych od nich kandydatów na miejsce niedogodnych, a dziesiętników i setników, tak pozostałych, jako i nowopodanych, zapyta się względem tysiączników i komendantów cyrkułowych; w przypadku zaś żądania odmiany osoby, od nich podane, zakonotuje.

2° Kiedy deputowani zapytywać się będą względem dziesiętników, setników, równie jak względem tysiączników i komendantów cyrkułowych, ci naówczas przytomnymi być nie mają.

3° Podane osoby na setników, tysiączników i komendantów deputowani złożą do patentowania Najwyższemu Naczelnikowi.

4° Obwieszczą deputowani, iż od służby okopowej nie będzie nikt wolnym, tylko ten, który mieć będzie bilet drukowany, od rządu podpisany i przez komendanta cyrkułu kontrolowany. Bilety zaś takowe nie będą wydawane, tylko osobom, które obowiązkami rządowymi są zatrudnione, tudzież piekarzom i robotnikom w ludwisarni, prochowni, giserni, fabryce broni,

sukiennej i skórzanej narodowej, także w mennicy, fabryce tabacznej i biletów skarbowych pracującym.

5° Ogłoszą deputowani, iż otwarta będzie księga u komendantów cyrkułowych, w którą zapisywane będą imiona tych, którzyby za ochotników przeciw nieprzyjacielowi wystąpić chcieli; zapewnią, iż tacy na dzień złp. dwa płacy odbierać będą przez czas pełnienia obowiązków wojskowych.

6° Ogłoszą deputowani, iż oprócz nadgrody w ziemi RNN wyznaczyła milion złp., podzielić się mający między tych obywatelów warszawskich, którzy mężnie przyłożą się do odparcia nieprzyjaciół, i że w przypadku śmierci w boju poniesionej nadgroda, spadająca na obywatela, dostanie się jego żonie i dzieciom lub sukcesorom.

Zaleca Rada, aby deputowani natychmiast do uskutecznienia niniejszego urządzenia przystąpili, w przeciągu trzech dni onego dokonali i RNN raport przynieśli.

152.

Działo się ... dnia dwudziestego ósmego miesiąca października roku 1794.

[Zlecenie Magistratowi Warszawy wyznaczenia osób do jatek rzeźniczych]

RNN... Ponieważ piekarze i rzeźnicy dla pozorniejszego uniknienia przedaży chleba i mięsa za bilety skarbowe częstokroć przed tymi, którzy za bilety chcą kupować, chleb i mięso ukrywają, przeto zleca Rada Magistratowi miasta Warszawy, ażeby do każdych jatek rzeźniczych i każdego piekarza wyznaczył z obywatelów warszawskich osoby cnotliwe i zaufanie ludu mające, któreby, przy przedaży przytomnemi będąc, roztropnością i perswazyą sprzeczki te załatwiły.

[Zlecenie Wydziałowi Skarbu użycia sekretnych środków do cyrkulacyi biletów]

RNN... dla skuteczniejszego ułatwienia cyrkulacyi biletów skarbowych za chleb i mięso, ażeby obywatele te pierwsze potrzeby bez sprzeczek za też bilety skarbowe kupować mogli, zleca Wydziałowi Skarbu, ażeby wszystkich, a nawet sekretnych, używał środków, któreby tylko zamiarowi temu odpowiadać mogły.

[Zawieszenie opłaty mostowego przy Warszawie na miesiąc]

RNN..., gdy w stanie teraźniejszym obywatele do fortyfikacyi Pragi codziennie przez most na Wiśle wychodzą, a dla zbliżonych teraz pod Pragę obozów wojska Rzplitej nie tylko wojskowych bagaże przechodzą, ale też

furaże i żywności, tak dla tegoż wojska, jako i obywatelów warszawskich, ustawicznie przez tenże most prowadzone być muszą, przeto dla łatwiejszej komunikacyi i dowozów opłatę mostowego na cały miesiąc zawiesza i uskutecznienie tego Wydziałowi Skarbu poleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 30.000 dla ludzi przy okopach pracujących]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla robiących koło fortyfikacyi okopów Pragi sumę 30.000 złp. ze Skarbu Rzplitej za kwitem Magistratu miasta Warszawy *salvo calculo* wypłacić nakazał.

[Wyznaczenie Deputacyi do roztrząśnienia żądania iobywateli wielkopolskich]

RNN..., wysłuchawszy żądania obywatelów prowincyi wielkopolskiej, względem przyjęcia do składu Rady pewnej liczby osób z Wielkopolanów na piśmie podane i ustnie tłómaczone, wyznacza Deputacyę z obywatelów: księdza Kołłątaja, Zakrzewskiego, radców, Szymanowskiego, Kapostasa, Buczyńskiego, Wosidło, Zajączka i Gutakowskiego, zastępców, którejto Deputacyi zleca, ażeby niezwłocznie do roztrząśnienia tychże żądań przystąpiła stosowny do nich projekt na dzień 30 miesiąca teraźniejszego Radzie przyniosła.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 800 dla Deputacyi rewizyjnej]

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzebną ekspens Deputacyi do rewizyi papierów wyznaczonej złp. 800 ze Skarbu Rzplitej za kwitem tejże Deputacyi wypłacić nakazał.

[Objaśnienie rezolucyi nadgrody dla wojska zaręczającej]

RNN..., rozszerzając rezolucyę swoją, pod dniem 27 października roku bieżącego wydaną, względem wyznaczenia nadgrody dla wojska, które oczyścić ma prowincyę wielkopolską z nieprzyjaciela i z drugiej strony odeprzeć za rzekę Bug, oświadcza, iż sumy, zasługującym się rycerzom w tych wyprawach przeznaczone, należeć mają do samych tylko gemejnów i unteroficerów; wyższego zaś sztabu i niższego oficerom, zacząwszy od generała-lejtnanta komenderującego dywizyą aż do chorążego, każdemu w szczególności, dystyngwującemu się w obronie Ojczyzny, za złożonem Najwyższego Naczelnika zaświadczeniem RNN udzielne nadgrody w sumach gotowych albo dobrach narodowych wyznaczać będzie.

[Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego rekwirowania Deputacyi czerskiej o urzędowanie w Grójcu]

RNN... zaleca Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby ta niezwłocznie rekwirowała obywatelów, Deputacyę komisyjną ziemi czerskiej składających, o jak najrychlejsze zjechanie się do miasta Grójca i pełnienie

tam swoich obowiązków, a jak Komisya Porządkowa Ks. Mazowieckiego o swojem zaleceniu i skutku jego, tak Deputacya o rozpoczętem urzędowaniu swojem mają niebawny raport uczynić.

[Prawidła względem płacy dla więźniów]

RNN..., gdy w czasie teraźniejszego Powstania Narodowego w mieście stołecznem Warszawie Sąd Kryminalny Najwyższy Narodowy i Ks. Mazowieckiego różne o przestępstwa przeciwko Ojczyźnie i zamiarom niniejszego powstania przekonane osoby do policyi miejscowej do więzienia odsyła, a mimo tego i sądy krygsrechtowe, obozowe i cywilno-wojskowe, tudzież sądy kryminalne innych województw do więzień tychże policyi wskazują, fundusz zaś, jaki przedtem na utrzymanie i opatrywanie w potrzeby osądzonych aresztantów policya miała, nie tylko że był szczupły, ale nawet, w źródłach swoich niestały i niepewny, tak teraz upadł, że ledwo na kryminalistów miejscowych, przed Powstaniem Narodowem osądzonych, wystarczyć może, skąd wynika, że pomnażającą się teraz liczbę więźniów policya miasta Warszawy bez zasilenia z Skarbu narodowego utrzymywać nie jest zdolna, przeto następujące w tej mierze stanowi prawidła:

1° Wszyscy więźnie, o jakiekolwiek przestępstwa i kryminały przed Powstaniem Narodowem osądzeni, i ci, którzy w obrębie jednej mili miasta Warszawy nie o występek przeciwko narodowi i zamiarom Powstania Narodowego, tudzież o wzruszenie publicznego bezpieczeństwa i spokojności, lecz o inne kryminały w czasie teraźniejszego powstania są lub będą aresztowani i osądzeni przez policyę miejscową, z funduszów swoich zwyczajnych utrzymywani być mają.

2° Wszyscy aresztanci, o jakikolwiek występek i z któregokolwiek miejsca osądzeni i do więzień policyi warszawskiej oddani, którzy dekretami do robót publicznych są wskazani, jako na siebie zarabiać mogący, również przez policyę miejscową żywieni i utrzymywani być powinni, jeżeliby zarobek wystarczył, a w przypadku niestarczenia Skarb potrzebną sumę dopłacić ma.

3° Występni przeciwko Ojczyźnie i zamiarom Powstania Narodowego, tudzież o zgwałcenie publicznego bezpieczeństwa, dekretami Sądu Kryminalnego Najwyższego lub sądów kryminalnych do więzień warszawskich wojewódzkich wskazani, niemniej i ci kryminaliści, którzy w czasie Powstania Narodowego chociaż o inne występki, lecz nie w obrębie mili jednej od miasta Warszawy, są pojmani, a wszelako po egzekucyę wściągnionej kary do więzienia policyi warszawskiej, bez wskazania ich do robót publicznych, odesłani, z Skarbu narodowego żywieni i opatrywani być mają.

4° Aresztanci, przez sądy krygsrechtowe obozowe lub cywilno-wojskowe osądzeni i do więzienia pod dozór policyi miasta Warszawy bez

wskazania do robót publicznych oddani, również z Skarbu narodowego żywność swą i opatrzenie mieć będą.

5⁰ Gdy więźnie, dla których według powyższego przepisu Skarb narodowy fundusz ma dostarczać, co do fizycznego ich stanu wszyscy równie utrzymywani być nie mogą, przeto tym, którzy, wolnymi będąc, do żadnych wygód życia przyzwyczajeni nie byli, groszy 10, tym, którzy na dzień złotych kilka trawili, złp. 1, tym wreszcie, którzy do wygody życia przywykli, złp. 2 na dzień oznacza się; przez wzgląd zaś na podrożone teraz potrzeby do życia wyżej wyznaczone strawne podwyższa się tak, iż więźnie pierwszej klasy groszy 15, drugiej klasy złoty 1 groszy 15, a trzeciej złp. 3 na dzień strawnego mieć będą, a to póty, póki potrzeby do życia nie staniejąą.

6⁰ Podobnymże sposobem na odzienie i inne konieczne potrzeby dla więźniów tych, którzy strawnego groszy 10 na dzień mają, złp. 40, dla tych, którzy złp. 1 na dzień mają, strawnego złp. 80, nakoniec dla tych, którzy złp. 2 na dzień mają, strawnego złp. 150 rocznie wyznacza się.

Według których przepisów Skarb narodowy fundusz potrzebny dostarczyć powinien, a policya miejscowa tym funduszem zarządzać i klasyfikacyę z niego zdawać będzie obowiązana.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Zagórskiemu z żoną]

RNN... pozwala ob. Zagórskiemu generałowi-majorowi, mającemu pozwolenie od Najwyższego Naczelnika, końcem zaradzenia potrzebom żony swojej, z dziećmi w Galicyi zostającej, wyjazdu za granicę i wydanie onemu paszportu bez opłaty Wydziałowi Bezpieczeństwa zaleca.

[Pozwolenie wyjazdu ob. Jerzmanowskiemu i Czerskiemu]

RNN... pozwala wyjazdu ob. Franciszkowi Jerzmanowskiemu w Łęczyckie i Tadeuszowi Czerskiemu wraz z żoną do Galicyi i onych po otrzymanie paszportu, z zachowaniem przepisanych prawideł, do Wydziału Bezpieczeństwa odsyła.

153.

Działo się ... dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca października roku 1794.

[Rezolucya na memoryał ob. Młodeckiej matki]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Młodeckiej, matki Kazimierza Młodeckiego, w areszcie pod zarzutem ojcobójstwa zostającego, z oświadczeniem kaucyi, że go do sądu osobiście dostawi, deklaruje, iż w sprawach

kryminalnych kaucye iść nie mogą, lecz skoro Rada poweźmie wiadomość o otwarciu Sądów kryminalnych w województwie sandomierskiem, stosownie do poprzednich rezolucyi swoich oświadcza, że go do tychże Sądów dostawić niezwłocznie nakaże.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 45.000 dla uformowania apteki generalnej lazaretowej]

RNN... na przełożenie ob. Orłowskiego, generała-komendanta Księstwa Mazowieckiego, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na awans dla kompanii obywatelów aptekarzów warszawskich, aptekę generalną lazaretową formować mających, złp. 45.000, to jest 30.000 w gotowiźnie a 15.000 w biletach skarbowych, na dzień 10 przyszłego miesiąca listopada z Kasy narodowej za kwitem ob. Orłowskiego, generała-komendanta Księstwa Mazowieckiego, wypłacić dysponował, z użycia której sumy zdanie rachunku zastrzega.

[Zalecenie Wydziałowi temuż wypłacenia złp. 500.000 dla Wydziału Potrzeb wojskowych]

RNN... na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ułatwienia pomienionych potrzeb wojskowych sumę złp. 500.000, to jest 400.000 w biletach skarbowych a 100.000 w gotowiźnie, z Kasy narodowej za kwitem rzeczonego Wydziału Potrzeb wojskowych wypłacić dysponował.

[Zalecenie temuż wypłacenia złp. 30.000 dla wojska pod komendą ob. Giedroycia]

RNN... na rekwizycyę Najwyższego siły zbrojnej Naczelnika zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na żołd wojska litewskiego, pod komendą generała Giedroycia zostającego, złp. 30.000 z Kasy narodowej za kwitem tegoż generała zapłacić dysponował.

[Rezolucya Wydziałowi Skarbu wypłacania sum za asygnacyami Najwyższego Naczelnika w przypadkach pewnych]

RNN..., ponieważ z obrotów wojennych wynikają okoliczności zwłoki niecierpiące, których spóźnienie uszczerbek by w obronie sprawy powszechnej przyniosło, a w takich zdarzeniach wypadać może potrzeba Najwyższemu Naczelnikowi asygnowania prosto do Skarbu, szczególniej też na opłatę wojska bez zwłoki w różne strony stosownie do pomienionych wypadków użyć się mającego, przeto nie chcąc, ażeby obrona ogólna w najmniejszy sposób spóźnioną była, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby asygnacye, prosto od Najwyższego Naczelnika w podobnych przypadkach wydać się mogące, opłacał a na następnej zaraz sesyi RNN o opłacie ich uskutecznionej donosił.

[Deklaracya obywatelom, przy okopach pracującym, czas, przy rotach z nakazu Deputacyi Rady stawić się mającym strawiony, do pracy porachować zalecająca]

RNN..., gdy przez rezolucyę swoją pod dniem 27 miesiąca i roku bieżących szczególne deputacye do cyrkułów i rot milicyjnych municypalnych, w tychże cyrkułach znajdujących się, wyznaczyła, końcem powzięcia od nich wiadomości, czyli na komendantach i podkomendnych swoich przestają i zaufanie w nich mają, a składający pomienione roty są teraz po większej części ufortyfikowaniem miasta zatrudnieni, z których niemała liczba pomienione fortyfikacye za opłatą z Skarbu publicznego ukończa, przeto, ażeby zamiar Rady dogodzenia ufności w obronie powszechnej przez oderwanie pomienionych osób nie został w istotnych swych celach bezskutecznym i obywatele, poświęcający prace swe do postawienia miasta w stanie oparcia się nieprzyjacielowi, w godzinach, któreby ku temu poświęcili, uszkodzonymi nie byli, deklaruje, iż dla pomienionych obywateli, u okopów gorliwie pracujących, a stosownie do rezolucyi Rady przy rotach swych stawić się obowiązanych, czas, który na ten koniec obrócą, w opłacie ich robót okopowych potrącany być nie ma, lecz nadgrodę swoją umówioną odebrać powinni tak, jak gdyby bez przerwy wszelkiej w dniu tym przy okopach pracowali.

[Rezolucya tych tylko od wart municypalnych, którzy mieć zaświadczenia rządowe będą, uwalniająca]

RNN... stosownie do rezolucyi swojej, pod dniem 27 miesiąca i roku bieżących wydanej, przez którą tych tylko w mieście Warszawie od powinności wojskowych municypalnych wolnymi mieć chciała, którzyby w zaświadczenia rządowe opatrzonymi byli, postanawia, iż takowe zaśw
nie mają być wydawane, tylko przez prezydujących w wydziałach Radę składających, a przez obywatela prezydenta co do majstrów piekarzy.

[Rezolucya na memoryał starozakonnych Żydów, Bojarskiego i Rubinowicza, z zaleceniem Wydziałow Skarbu wypłacenia złp. 13.947]

RNN..., rezolwując memoryał starozakonnych Szmujła Izakowicza Bojarskiego i Józefa Rubinowicza, kupców grodzieńskich, w żądaniu zapłacenia ze Skarbu narodowego sumy złp. 13.947, za sukna dla wojska od tychże kupców wzięte w reszcie należącej, pod dniem 21 *praesentis* podany, gdy z dowodów przed RNN przy memoryale złożonych, jakoto: asygnacyi przez Deputacyę Centralną litewską na wypłacenie tymże Żydom kupcom grodzieńskim sumy ogólnej złp. 38.142, to jest 10.000 w monecie a resztę w biletach skarbowych, za sukna dla wojska od nich wzięte należącej, do Wydziału Skarbowego w tejże Deputacyi pod dniem 30 septembra roku tera-

żniejszego wydanej, *in sequelam* której asygnacyę tegoż Wydziału Skarbowego do Kasy generalnej Skarbu litewskiego, pod tymże dniem na wypłacenie rzeczonej sumy w gatunkach asygnacyą wyznaczonych wydaną; kwit tychże Żydów kupców z opłaconej sumy złp. 24.195, Kasie generalnej litewskiej pod dniem 21 *octobris* dany; nakoniec zaświadczenie Kasy Skarbu litewskiego, pod dniem 1 *octobris* wydane na to, jako wspomnieni kupcy *in vim* sumy ogólnej złp. 38.142, za sukna dla wojska od nich wzięte do tejże Kasy asygnowanej, odebrali w monecie i biletach skarbowych ogółem złp. 24.195, reszta zaś złp. 13.947 do zapłacenia w biletach skarbowych zaległa, — z takowych zatem złożonych dowodów gdy się przekonywa o słuszności żądania, w memoryale wyrażonego, zaleca Wydziałowi Potrzeb wojskowych w RNN, ażeby wzwyż wymienioną sumę złp. 13.947 w biletach skarbowych wzwyż wzmiankowanym kupcom opłacił.

[Odpowiedź na memoryał ob. Madalińskiego generała-lejtnanta]

RNN..., odpowiadając na memoryał ob. Madalińskiego generała-lejtnanta, żądającego złp. 50.000 na płacę za przeszły miesiąc dla brygady jego komendy, deklaruje, iż ponieważ Rada wszystkie układy ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika potwierdziła, więc stosownie do nich żądanie ob. Madalińskiego generała-lejtnanta przez Kasę generalną wojskową załatwione zostawuje.

[Wyznaczenie sumy złp. 18.000 na potrzeby pocztowe z zaleceniem Wydziałowi Skarbu wypłacenia onej]

RNN... na przełożenie Wydziału Porządku w Radzie, iż nieodbitą jest potrzebą dla regularnej komunikacyi utrzymywać stacye pocztowe w krajach P plitej, które że z Kasy generalnej wojskowej na utrzymanie się muszą być zasilone, a Kasa pocztowa, nie mając dostarczającego funduszu, nie jest w stanie awansowania potrzebnych sum na toż utrzymanie stacyów pocztowych, z czego, że Dyrektoryum poczt krajowych, na rekwizycye Wydziału Porządku, utrzymanie stacyów pocztowych po traktach nakazujące, odpowiadając, niesposobność awansowania przekłada i należności ze Skarbu Rzplitej za różne ekspedycye od różnych departamentów zeszłych Straży, Rady i Komisyów Skarbowej i Wojskowej oraz wydziałów RNN i Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego regestrami złp. 71.308 okazuje, która należność, że teraz naprędce zweryfikowaną być z czynnościami zeszłych departamentów dla ich niebytności nie może, z tych powodów Rada, przekonana o potrzebie utrzymania poczt krajowych, niżeli porachunek generalny uczyniony będzie, tymczasowie dla Dyrektoryum poczt na potrzeby pocztowe złp. 18.000 awansuje i przeznacza, któremu tę sumę, ażeby Wydział Skarbu w RNN za kwitem ob. Rożnieckiego generała poczt w biletach skarbowych opłacić z Kasy generalnej nakazał, zaleca.

[Zalecenie Wydziałowi Skarbu wypłacenia złp. 100.000 dla Skarbu Jego Królewskiej Mości]

RNN..., odpowiadając na notę Komisyi ekonomicznej Skarbu Jego Królewskiej Mości, gdy dotąd Deputacya Centralna Litewska żadnych nie złożyła obrachunków, z którychby Rada o wniesionym z dóbr ekonomicznych poborze uwiadomioną być mogła, przeto, dogadzając potrzebom Komisyi ekonomicznej Skarbu Jego Królewskiej Mości, nim oświeconą będzie z podać się mianych rachunków Deputacyi Centralnej, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 100.000 w biletach skarbowych Skarbowi Jego Królewskiej Mości awansował.

154.

Działo się ... dnia trzydziestego miesiąca października roku 1794.

RNN... na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika, pod dniem 29 miesiąca i roku bieżących datowaną, zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę żołdu dla wojsk Rzplitej złp. 800.000 z Kasy narodowej do Kasy generalnej wojskowej za kwitem ob. Alojzego Krauza, kasyera generalnego wojskowego, wypłacić dysponował.

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby Wydziału Bezpieczeństwa i za jego kwitem złp. 40.000 z Kasy narodowej zapłacić dysponował.

RNN... zaleca Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę pracujących koło fortyfikacyi Pragi złp. 10.000 gotowizną za kwitem Magistratu miasta Warszawy z Kasy narodowej *salvo calculo* zapłacić dysponował.

RNN... zaleca Magistratowi miasta wolnego Warszawy, ażeby zaraz po odebraniu niniejszej rezolucyi ogłosić kazał wolność pieczenia i rzezi dla wszystkich obywatelów, tudzież przedawania chleba i mięsa nie drożej, jak ceną przez Magistrat ustanowioną; ktokolwiek zaś, tak za mięso, chleb, jako za wszelkie towary i trunki, biletów skarbowych brać nie zechce, natychmiast według wskazanych prawideł do Sądu kryminalnego oddany być ma. Z tego powodu Rada podatek komsumpcyjny od rzezi i opłatę od niego ustanowioną na miesiąc jeden, to jest od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca listopada, zawiesza, a Wydział Skarbu należytości od rzeźników, z mocy kontraktu z nimi zawartego Skarbowi winnej, za miesiąc listopad pretendować nie będzie; zaczem rzeźnicy i piekarze ustawać nie powinni w swojem rzemiośle pod odpowiedzią w Sądach kryminalnych; czego ścisły dozór Magistratowi poleca i tę rezolucyę natychmiast przy trąbie ogłoszoną i po rogach ulic przylepioną mieć chce.

Dziennik Rady Zastępczej.

Dziennik Rady Zastępczej.

I. Działo się na ratuszu miasta Warszawy na sesyi Rady Zastępczej Tymczasowej Księstwa Mazowieckiego pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, siły zbrojnej narodowej Naczelnika, dnia 19 miesiąca kwietnia roku 1794, w przytomności osób Radę składających. Akces obywateli i mieszkańców Księstwa Mazowieckiego do Aktu Powstania Narodowego pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, Naczelnika siły zbrojnej narodowej, którym Rada Tymczasowa jest ustanowiona. Jej naczelnikiem Ignacy Zakrzewski, prezydent miasta, komendantem zaś siły zbrojnej Księstwa Mazowieckiego Stanisław Mokronowski zostali ogłoszeni i osoby do Rady Zastępczej wybrane. — RZT... zniosła wszelkie magistratury i sądownictwa, przemocą Zjazdu Grodzieńskiego ustanowione, policyę zaś, jako nieuchronną ku utrzymaniu porządku, prezydentowi oddała. — Uczyniła odezwę do obywateli z doniesieniem o akcesie uczynionym, o ustanowionej Radzie, prezydencie, komendancie, i zachęcającą ich do łączenia się i wspólnej obrony. — Doniosła Najwyższemu Naczelnikowi Tadeuszowi Kościuszce o akcesie uczynionym do Aktu Powstania województwa krakowskiego, o tymczasowem obraniu za komendanta siły zbrojnej Mokronowskiego, za prezydenta miasta i Rady Zakrzewskiego, tudzież Rady, z wyszczególnieniem osób do tejże Rady wezwanych. — Zaleciła Sierakowskiemu pułkownikowi przeprowadzić więźniów w miejsce bezpieczne i zabezpieczyła osobę Bauwera i Kossakowskiego biskupa z zakazem wszelkiego porozumienia się. — Zaleciła, aby nikt z Warszawy bez paszportu wypuszczanym nie był. — Wyznaczyła osoby do rewizyi poczty, sztafet i wszelkich pism, a tej Deputacyi przepisała przysięgę, którą natychmiast osoby nominowane wykonały. — Uczyniła odezwę do obywateli zachęcającą do składania i czynienia ofiar. — Wydała rezolucyę na odebranie Kasy likwidacyjnej wojskowej i sumy w niej znajdującej się, złp. 60.731, pod zarządzenie Rady. — Zaleciła Ignacemu Andrychowiczowi, ażeby Kasę likwidacyjną odebrał i takową w ratuszu lokował. — Rekwirowała obywatelów Schadla i Dahlena, ażeby ci broń, którą

w sklepach swych mają, za spisaniem takowych rejestru w ratuszu miasta złożyli. — Wydała asygnacyę do burmistrza Pragi, aby sto korcy owsa dla pułku wirtemberskiego wydał. — Dała zaświadczenie cyrkułowi siódmemu na odebrane dwie ekspedycye kuryerów rosyjskich. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Zajączek, Horain, Wybicki, Tykiel, And. Ciemniewski.*

II. Działo się na sesyi Rady dnia 20 kwietnia 1794... RZT... ustanowiła Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego, z przepisanymi dla tejże obowiązkami. — Przedsięwzięła różne ostrożności względem zabezpieczenia miasta od strony Pragi. — Oznaczyła przysięgę dla wojska i do odebrania takowej konsyliarza z Rady wyznaczyła. — Odmówiła paszportu P. Gesnitz, interesa dworu saskiego sprawującemu. — Zaleciła Gisilerowi pułkownikowi pontynierów, ażeby magazyny rosyjskie, pod liwrancyą Szmula na Pradze będące, do Warszawy przeprowadził. — Urządziła trzy korpusy woluntaryuszów pieszych i trzy konnych i nominowała za pułkowników Kwaśniewskiego, Pągowskiego, Piotrowskiego, Rothenburga, Rafałowicza. — Zaleciła aresztować Greka Johan, Dernera i Dymitrowicza, na Pradze będących, o rekrut ludzi i takowych nieprzyjacielowi wydawanie podejrzanych. — Uczyniła rekwizycyę do komendanta Mokronowskiego, ażeby armaty i amunicya na Pragę mogła być posłana. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Zajączek, Horain, Wybicki.*

III. Działo się... dnia 21 kwietnia 1794... RZT... uporządkowała czynności Rady i podział tejże na cztery wydziały: Policyjny, Dyplomatyczny, Skarbowy i Wojskowy. — Upoważniła Wydział Dyplomatyczny do traktowania z ministrami zagranicznymi. — Wydała urządzenie do Komisyi Porządkowej względem zabezpieczenia miasta i w tym celu odprawiać się mających wart przez obywateli miasta, ku czemu Komisya zalecenia potrzebne wójtom uczynić będzie powinna. — Wydała obwieszczenie do obywateli, ażeby konie, zdobyte na nieprzyjaciołach, końcem użycia tychże dla kawaleryi oddawali z zapewnieniem, że takowe im podług taksy zapłacone będą. — Wydała zalecenie do miasta Góry, ażeby broń i rekwizyta pułku lekkiej straży księcia Wirtemberskiego Raunacherowi, obywatelowi miasta Piaseczna, wydało. — Uczyniła rekwizycyę do pocztamtu, ażeby ten nikomu koni, chcącemu wyjeżdżać z Warszawy, niemającemu paszportu, nie dawał. — Rozkazała urzędnikom, oficyalistom i milicyi jurysdykcyi marszałkowskiej, ażeby ci zupełnie od rozkazu Rady dependowali. — Rekwizycyę względem zbiegłego Tyla do Komisyi Porządkowej uczyniła. — Nakazała, ażeby wojskowi wszyscy, w aktualnej służbie zostający, w czasie 24 godzin do korpusów swoich powracali. — Zaleciła kancelaryi, ażeby ta wszelkie czynności Rady, publiczność dotyczące, drukować kazała. — Zaleciła Denertowi wójtowi, ażeby ten dla pułku woluntaryuszów Kwaśniewskiego chleb, siano i owies z magazynów rosyjskich pozostałych wydał. — Zaleciła

Komisyi Porządkowej, ażeby z wydawaniem paszportów wstrzymała się. — Kazimierza Mikulskiego z rekomendacyi Komisyi Porządkowej za kuryera nominowała. — Joachima Dembowskiego podobnież za kuryera nominowała. — Jana Śmietankę i Stanisława Krajewskiego podobnież za kuryerów nominowała. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Zajączek, Horain, Wybicki, Tykiel, And. Ciemniewski.*

IV. Działo się... dnia 22 kwietnia 1794... RZT... ustanowiła Sąd kryminalny, z ordynacyą dla tegoż przepisaną, i nominowała osoby do tegoż Sądu. — Wydała proklamacyę do ludu, ażeby wszelkie papiery rosyjskie do Wydziału Dyplomatycznego znoszone były. — Wydała proklamacyę do ludu względem zachowania spokojności i sposobu utrzymania takowej przez uszanowanie ostrzeżone dla osób w Radzie zasiadających, w którym celu i znaki dla tychże osób są oznaczone. — Zaleciła Wydziałowi Dyplomatycznemu, ażeby do rewizyi papierów i takowych porządnego ułożenia osoby zdatne wybierał i też osoby przysięgą do tej czynności stosowną zobowiązał. — Uczyniła odezwę do ludu względem znoszenia sreber i innych drogich sprzętów, na nieprzyjacielu zdobytych, do mennicy, z zapewnieniem, że wartość takowych w gotowiźnie odbiorą. — Zaleciła, aby pilna straż była aresztantom, i przykazała, ażeby tymże z nikim widywać się nie wolno było prócz mającym od Rady na to wyraźne zezwolenie. — Przybrała osoby do Rady: Ledóchowskiego wojewodzica, Potockiego kasztelana lubelskiego, księcia Mikołaja Radziwiłła i Wasilewskiego. — Zaleciła, ażeby aresztantom wszystkim pióra, atrament, papier i inne rzeczy odebrane były i tymże aresztantom wszelka komunikacya i korespondencya zakazana. — Zaleciła, ażeby obywatele Dahlen i Schadel zawarte względem broni kontrakty do skutku przywieść starali się. — Przyjęła kollektę uczynioną przez Mokronowską i tej wdzięczność na to zapisała. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, ażeby ta końcem łatwiejszego czynności swych odbywania na wydziały wzorem Rady podzieliła się, i przydała do tej Komisyi osoby: Czyża podpułkownika, Jana Dembowskiego, Solarego, Bielskiego, Oyrzyńskiego i Szulborskiego. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, ażeby ta złożoną przez Mokronowską kollektę ofiar do kasy swej odebrała. — Zaleciła tejże Komisyi Porządkowej, ażeby osoby Bühlera, Józefowicza, Diwowa, Ascha i Lewanda, jako do legacyi rosyjskiej należące i pod zasłoną prawa narodów będące, zapewnione zostały, wzgląd wszelki na ich osoby był miany, wygoda im czyniona, niemniej, ażeby archiwum Diwowa i rzeczy jego zapewnione były. — Przeprowadzenie więźniów z cekhauzu do pałacu Rzplitej Brylowskiego zalecone. — Zalecenie redaktorom *Gazety Krajowej*, ażeby tytuł gazety, pod przemocą używany, odmieniła. — Rekwizycya determinowana do sprawującego interesa dworu saskiego względem wydania osób Boskampa i Soldenhoffa i tychże areszt nakazany. — Odebrane papiery od feldfebla Głuchow-

skiego, które z kuryerem rosyjskim w Sielcach przytrzymał, za co mu Rada wdzięczność i pamięć oświadczyła. — Dodanie do Sądu kryminalnego osób: Józefa Rogalińskiego, Michała Zakrzewskiego, Henryka Jarzewicza i Jana Maryańskiego i od tych przysięga odebrana. — Zalecenie oficyalistom skarbowym, przy komorach nadbrzeżnych będącym, ażeby statki ze zbożem z Galicyi płynące przepuszczane bez przeszkody były. — Miejsce dla odbierania ofiar w archiwum miasta Warszawy w ratuszu oznaczone. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, ażeby ta magazyn żelazny, serwis, gotowe pieniądze i wszelkie depozyta biskupa Kossakowskiego, w Warszawie znajdujące się, za spisaniem takowych inwentarza pod swoją administracyę odebrała i na potrzebę publiczną obróciła. — Ofiara Księcia Prymasa, w srebrach uczyniona, przyjęta i, ażeby takowe odebrane były, Komisyi Porządkowej zlecono. — Zalecenie do Komisyi Porządkowej, ażeby ta wydawanie kartek Horalikowi wzbroniła, sama z wydawaniem paszportów wstrzymała się, z oświadczeniem, że Rada sama wydawaniem paszportów zatrudniać się będzie. — Asygnacya wydana pułkownikowi Kwaśniewskiemu do Komisyi Porządkowej na złp. 1.000 na potrzeby pułku tegoż. — Szkatułka, od P. Martinia przyniesiona, opieczętowana, do Komisyi Porządkowej odesłana i rewizya takowej polecona, znalezione zaś pieniądze i efekta, ażeby do kasy złożone były, zalecono. — Polecenie, Meisnerowi, Pothsowi, Paschalisowi, Friebesowi, Berneaux i innym obywatelom uczynione, ażeby ci projekt pożyczki pieniędzy uformowali. — Asygnacya dana do Komisyi Porządkowej Janowi Rafałowiczowi pułkownikowi na złp. 2.000 na potrzeby pułku. — Paczka z pieniędzmi od Hassanowicza odebrana, do Komisyi Porządkowej odesłana. — Oficyaliści loteryi tymczasowo nominowani, to jest Luiński dyrektorem, Geppert pisarzem. — Rekwizycya do Komisyi Porządkowej, ażeby ta perceptę wszelką skarbową od oficyalistów skarbowych do kasy swej odebrała i o stanie kasy Radzie raportowała. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, ażeby ta srebra Pułaskiego, u Zabłockiego konsyliarza będące, pod swoje zarządzenie odebrała. — Koch srebra i inne różne rzeczy od aresztantów odebrane złożył. — Wyśledzenie różnych depozytów nieprzyjacielskich i innych osób i takowych do Kasy generalnej odebranie Komisyi Porządkowej polecone. — Asygnacya na złp. 5.000 na potrzeby ludwisarni do Komisyi Porządkowej wydana. — Asygnacya Deputacyi do zamiany sreber wyznaczonej na złp. 20.000 dla zamiany sreber. — Urządzenie Deputacyi do zamiany sreber ustanowionej i wyznaczenie osób do tejże.

V. Dzień 23 kwietnia. Uwolnienie z pod aresztu księdza Łabuńskiego kapelana ruskiego. — Nominacya Dolińskiego na adjutanta Rady. — Nominacya Dulfusa takoż na adjutanta swej Rady. — Pozwolenie obmyślenia wygód Woyniłłowiczowi za jego pieniądze i nakazanie Bauwera w miejscu aresztu zatrzymania i rezolucyi swoich wykonywania. — Zalecenie dostarczania

wygód dla osób legacyi rosyjskiej, jakich P. Deboli żądać dla nich będzie. — Proklamacya zalecająca oddawanie broni z arsenału rozdanej. — Paszport dla JP. Ignacego Osieckiego do wyjazdu w Płockie. — Nakazanie sprowadzenia kasy celnej z Nowodworu do Warszawy pod eskortą od komendanta dodać mianą. — Nakazanie Komisyi Porządkowej wydania części bielizny i pościeli dla pani Szydłowskiej. — Uwolnienie z pod aresztu Ignacego Deybla. — Zalecenie Departamentowi Dyplomatycznemu uczynienia rekwizycyi do JP. posła szwedzkiego o wydanie Czetwertyńskiego kasztelana przemyskiego. — Zalecenie starszym cechu siodlarskiego zrewidowania, spisania i otaksowania siodeł u majstrów tegoż cechu będących. — Zalecenie Sądowi kryminalnemu rewizyi więzień, spisania więźniów, ich indagacyi i rozdzielenia, którzy do Sądu Najwyższego a którzy do jego sądu należeć mają. — Ustanowienie za dozorcę druków JP. Berlicy. — Przydanie osób do Komisyi Porządkowej: JPP. Jasińskiego, Dziarkowskiego i Monfrela. — Uchwała względem rekrutów z Warszawy. — Zalecenie wójtom wydziałów Warszawy ułożenia z obywatelami łatwego przystawienia rekrutów sposobu. — Zalecenie Sądowi kryminalnemu zniesienia się z Departamentem Dyplomatycznym względem rewizyi papierów rosyjskich. — Rekwizycya do komendanta o dodanie straży dla przeprowadzenia więźniów. — Paszport dla P. Jarosza obywatela Piaseczna. — Zalecenie Komisyi Porządkowej baczności, aby więźnie nie mieli tytuniu, świec, papieru, piór, ołówków, atramentu. — Pozwolenie donoszenia dla JPP. Ascha i Bühlera żywności za poprzedzającem ich zrewidowaniem, czy niema broni, papierów, lub innych rzeczy. — Zalecenie Kownackiemu fabrykantowi broni dane, ażeby ten jak najśpieszniej broń dostawić dla wojska starał się. — Rezolucya względem obwieszczenia Komisyi Porządkowej o cofnieniu z ulic armat końcem naprawy takowych, determinująca, że armaty nieinaczej, jak za przystawieniem innych, cofnione być mogą. — Urządzenie Kancelaryi wojskowej i takowej do Wydziału Wojskowego przyłączenie, z nominacyą Świniarskiego na miejsce Ośniałowskiego za regenta. — Asygnacya, dana Pągowskiemu, pułkownikowi woluntaryuszów, na erygowanie pułku na złp. 10.000. — Kozłowski na pisarza loteryi nominowany. — Na rekwizycyę Woyczyńskiego generała-majora ordynans wysłany komendantowi warszawskiemu, ażeby wysłał wojsko, tak w piechocie, jako też kawaleryi, na zasłonienie obywateli ziemi czerskiej.

VI. Dzień 24 kwietnia. Rezolucya wyznaczająca Pluskwińskiego, Lalewicza, Chevalier, Zabłockiego, Kuszewskiego, Mędrzeckiego do egzaminowania osób z Warszawy za paszportem wyjeżdżać pragnących. — Paszport dla JP. Gutakowskiego do Kampinosa. — Obwieszczenie względem składania i odnoszenia broni do wójtów i cechmistrzów. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, aby wynajęła dom dla rekrutu woluntaryuszów Rothenburga. — Przydanie do Komisyi Porządkowej Rudzkiego, Ślężańskiego, Chmielewskiego i innych. — Komuni-

kacya doniesień względem konferencyów w zamku i względem J. ks. Ghigiottiego, Albertrandyego, Littlepagea Wydziałowi Dyplomatycznemu... — Rezolucya względem Bühlera, Ascha, Diwowa, Józefowicza, de Becker, Sokołowskiego, Biełgunowa, Lewandy, Kochowskiego, Koteniusa, barona Hochstettera, Stojewskiego, Waniewicza, Weincuchtel, Czyczerinowa, tudzież żon Chruszczewa, Gagarina, pozwalająca te osoby przeprowadzić do Brylowskiego pałacu, delegująca przytem Debolego do wyrozumienia ich żądań, Meisnera do dostawiania potrzeb, zaś konfraternię kupiecką do trzymania straży obligująca. — Paszport dla wolnego wyjazdu Dzierzbickiemu do dóbr jego Żabiej Woli. — Paszport takiż dla P. Maksymiliana Singera. — Pozwolenie wnijścia do aresztu, gdzie Zabiełłowa stoi, Sobolewskiemu i Gutakowskiemu dane. — Paszport dla wolnego przejazdu Leopoldowi Sierpińskiemu. — Odesłanie Weyliba chirurga do Komisyi Porządkowej względem kuracyi chorych. — Odpowiedź Sądowi kryminalnemu względem aresztowania osób dana. — Zalecenie do Komisyi Porządkowej względem opatrywania potrzeb dla więźniów. — Paszport dla wolnego wyjazdu JP. Rożeckiemu dany... — Rezolucya względem umundurowania artyleryi koronnej na podany *détail* JP. Deybla. — Zapewnienie, iż za asygnacyą komendanta siły zbrojnej z Kasy generalnej pieniądze dla wojska wypłacane będą, przytem, iż kasa rosyjska już jest do Kasy generalnej wniesiona... — Rezolucya dodająca dla dokładniejszego dozoru druków Kazimierza Łapińskiego. — Zalecenie Komisyi Porządkowej względem uczynienia indagacyi o kufrze rosyjskim, w pałacu Ogińskich znajdującym się, i takowego, za spisaniem rzeczy w nim znajdujących się, odebrania. — Asygnacya dana Sierpińskiemu na czerw. zł. 150. — Komportowanie protokółów ofiar przeszłego Sejmu czynionych Mikorskiemu nakazane. — Asygnacya Rothenburgowi pułkownikowi na złp. 9.000 na potrzeby umundurowania wydana. — Asygnacya temuż dana do Czołhańskiego na sukno skarbowe, przy nim znajdujące się. — Asygnacya na złp. 180 Roszkowskiemu, chorążemu od gwardyi pieszej koronnej, dana. — Zalecenie Meisnerowi dane, ażeby liny z Gdańska do mostu przystawić starał się. — Zalecenie dane Komisyi Porządkowej, ażeby sukno na umundurowanie artyleryi wydać kazała i sumę złp. 66.007 gr. 24 na potrzeby tejże artyleryi za kwitem Mokronowskiego komendanta wypłacić zaleciła.]

VI bis. Działo się na ratuszu miasta Warszawy dnia 24 kwietnia 1794 w przytomności osób radnych: Zakrzewskiego prezydenta, Dzieduszyckiego, Debolego, Małachowskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Działyńskiego, Aloë, Wulfersa, Węgierskiego, Wybickiego, Horaina, Makarowicza, Tykla, Wasilewskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Rafałowicza, Gautiego, na sesyi wieczornej.

RZT... wydała obwieszczenie, tłomaczące względem złożenia broni przez obywatelów wydane obwieszczenie pod dniem 23 kwietnia oraz kto

ma dawać znak do alarmu. — Zalecenie dane komendantowi, aby nie ruszał armat w mieście postawionych, choćby do reparacyi brać się mających, bez postawienia innych na ich miejsce. — Pozwolenie doktorowi Botmanowi widywania się z Tomatisem aresztantem. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, aby miejsce w ratuszu z aresztantów oswobodziła dla sesyi Wydziału Dyplomatycznego. — Rezolucyę [komendantowi, iżby nie ruszał armat,] zatrzymała do dalszego czasu i roztrząśnienie jej do Wydziału Wojskowego oddała. — Zalecenie Departamentowi Wojskowemu, aby się zniósł z Skarbowym i ułożył projekt stosowny do etatu podanego przez komendanta. — Żądanie, aby komendant doniósł o wielości wojska pod tegoż komendą zostającego. — Nominowała Izydora Krasińskiego pułkownikiem batalionu lekkiej piechoty. — Nominowała pułkownikiem batalionu piechoty lekkiej Jana Czyża. — Pozwolenie dla JP. Gagarinowej i Czyczerinowej, aby mogły być przeprowadzone do domu ministra angielskiego, wydała. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, aby Kasę generalną tam, gdzie dawniej znajdowała się, przeniosła, t. j. do zamku. — Zaleciła Komisyi Porządkowej odebranie od kasyera prowincyi mazowieckiej kasy, u niego dotąd będącej, do Kasy generalnej, przytem danie raportu o wszystkich kasach i srebrach na obronę Ojczyzny złożonych i na nieprzyjacielu zdobytych oraz ustanowienie dwóch osób do odbierania patryotycznych ofiar. — Wyznaczyła miejsca dla więźniów: rajtszule księcia Aleksandra Lubomirskiego i Chreptowicza. — Zaleciła wydać notyfikacyę Buchholzowi, ministrowi pruskiemu, tak jak innym ministrom. — Delegacya wysłana do Króla na odgłos, iż chce wyjechać, końcem wybadania go, czy te rozgłoszenia są podobne do prawdy lub nie, tembardziej, że publiczność ma przyczynę temu wierzyć z przyczyny jego przechadzek i znajdujących się na Wiśle batów. Odpowiedział delegowanym Król Jmć: »Ja nigdy nie myślał opuszczać Warszawy«, na czem Rada przestawszy, niepotrzebę strzeżenia Króla uznała. *Ignacy Wyssogota Zakrzewski, prezydent m. W., Tadeusz Mostowski, Aloë, Węgierski, And. Ciemniewski, Kochanowski, Zajączek, Wybicki, Horain, Michał Wulfers, Małachowski.*

VII. Działo się na sesyi Rady dnia 25 kwietnia 1794... w przytomności osób radnych, to jest Prezydenta, Mostowskiego, Działyńskiego, Kochanowskiego, Aloë, Wulfersa, Węgierskiego, Wybickiego, Horaina, Makarowicza, Tykla, Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Rafałowicza, Gautier, Potockiego, Dzieduszyckiego i Komendanta.

RZT... wysłuchała delegacyi od Księcia Prymasa i biskupów, iż chętnie przyjęli zalecenia Rady względem rozsyłania po parafiach druków z Rady wychodzących, oprócz księcia biskupa płockiego, który bytnością w dyecezyi swojej nieprzyjaciela ekskuzuje się. — Słuchała raportów wojskowych, czynionych przez komendanta. — Komisaryat ustanowiła i regułę jemuż przepisała. — Wydała zalecenie Wydziałowi Wojskowemu, aby wydał

rozkaz do oficyalistów skarbowych, iżby ci niezwłocznie sukna i to wszystko, cokolwiek do umundurowania należącego pod swoim dozorem mieć mogą, Komisaryatowi wydali. — Wydała rezolucyę względem aresztantów i Deputacyę względem wygody i bezpieczeństwa więźniów nominowała. — Asygnowała na umundurowanie artyleryi koronnej sukna. — Wydała rezolucyę o rekwirowanie ksiąg ofiar na Sejmie pod laską Małachowskiego czynionych i o odbieranie tychże ofiar jako długu Rzplitej. — Asygnowała sumę 66.370 złp. gr. 6 na potrzeby artyleryi koronnej. — Asygnowała złp. 9.000 na korpus strzelców pod przewodnictwem Sokolnickiego. — Nominowała trzech kasyerów generalnych do percept skarbowych. — Wyznaczyła Deputacyę do wybierania ofiar. — Wydała rezolucyę, uwalniającą Świniarskiego od funkcyi regenta likwidacyjnego. — Rezolucya na notę więźnia Józefa Jasińskiego. — Dodanie osób do Deputacyi wydającej paszporta. — Rezolucyę względem oficyalistów loteryi, to jest pisarza Kozłowskiego, dawniej przez Radę nominowanego, dała. — Wydała obwieszczenie do publiczności z uwiadomieniem niektórych wiadomości potrzebnych. *I. W. Zakrzewski, p. m. W., Horain, Małachowski, Węgierski, I. Zajączek, Kochanowski, And. Ciemniewski, Makarowicz, St. Rafałowicz, Tykiel.*

VIII. Działo się... dnia 26 kwietnia w przytomności osób radnych, to jest: Prezydenta, Wybickiego, Wulfersa, Kilińskiego, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Węgierskiego, Horaina, Tykla, Gautier, Makarowicza, Zajączka, Mostowskiego, Dzieduszyckiego.

RZT... Zalecenie, aby kasyer księcia Stanisława Poniatowskiego ofiarę, w Sejmie konstytucyjnym uczynioną, teraz oddał do Kasy generalnej. — Wysłała ekspedycyę ważną do Litwy z raportów Chlewińskiego, komunikowanych Radzie przez komendanta na dniu wczorajszym, i uproszenie z grona swego JP. Horaina, wraz z P. Gorzeńskim, jechania w tamte miejsca, których ma poprzedzać kuryer. — Wysłała delegacyę do Króla Jmci z prośbą o insynuacyę Tatarom strzelcom, w ekonomiach będącym, aby się łączyli z wojskami pod komendą Kościuszki. — Szczególniejszy paszport dla kuryera jadącego do Litwy, poprzedzającego ekspedycyę ważną. — Zalecenie do obywatelów, aby dawali pomoc jadącym do Litwy z ekspedycyami, wydała. — Odebrała od delegowanych do Króla wysłanych wiadomość, iż chętnie żądanie Rady uskuteczni. — Wydała obwieszczenie do publiczności, czyli proklamacyę, względem sądów kryminalnych. — Wydała asygnacyę do Komisyi Porządkowej na potrzeby więźniów dyplomatycznych. — Wydała dyspozycyę JP. Debolemu względem więźniów dyplomatycznych. — Wydała jadącym do Litwy pismo, upoważniające tychże wysłanych. — Wydała rezolucyę względem niepuszczania z Warszawy choćby za paszportami wyjeżdżających ludzi z bronią, z arsenału wydaną i na nieprzyjacielu zdobytą. — Wydała jedenaście patentów na

rangi oficerskie za fortragiem pułkownika Izydora Krasińskiego. — Do Deputacyi więźniów więcej członków na przełożenie tejże Deputacyi dodała. — Prośbę księcia Stanisława Lubomirskiego do Komisyi Porządkowej odesłała. — Komisyi Porządkowej względem loteryi odpowiedź dała. — Czwartego kasyera do generalnej Kasy nominowała. — Wydała dwie asygnacye dla dwóch pułkowników woluntaryuszów. — Ofiarę JP. Kilińskiego, jednego z członków swoich, względem rekrutowania, chętnie w patryotycznej myśli jego przyjęła. — Pozwolenie Deputacyi paszportowej dania paszportu księciu Bironowi. — Asygnowała na potrzeby wyjeżdżających do Litwy złp. 18.000. — Asygnowała na potrzeby więźniów do rąk JP. Debolego złp. 9.000. — Asygnowała na potrzeby więźniów do rąk JP. Gagatkiewicza. — Szpiega Żyda przytrzymanego odesłała do Sądu kryminalnego. — Dała zaświadczenie Pokubiacie, przybyłemu z Litwy kuryerem, iż odebrała od niego wiadomości, z któremi był przysłany. — Wydała obwieszczenie niektórych wiadomości do publiczności. — Kasę ubogich, dotąd w ręku JP. Tolkmitta będącą, zleciła oddać do Deputacyi wyznaczonej do przyjmowania ofiar. *Ign. Zakrzewski, p. m. W., Rafałowicz, Kochanowski, T. Mostowski, Wybicki, Ciemniewski, Tykiel, I. Zajączek.*

IX. Działo się... dnia 27 kwietnia 1794 roku w przytomności osób wchodzących do Rady: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Wybickiego, Działyńskiego, Tykla, Zajączka, Ciemniewskiego, Aloë, Kochanowskiego, Wulfersa, Małachowskiego, Makarowicza, Rafałowicza, Gantier, Węgierskiego, Szydłowskiego, Ledóchowskiego.

RZT... nominowała osoby do egzekucyi Wydziałowi Policyi. — Wydała uniwersał oznaczający podatki na Księstwo Mazowieckie i miasto Warszawę. — Wydała asygnacyę złp. 2.000 dla Antoniego Ostrowskiego. — Wydała rekwizycyę do Komisyi Porządkowej, aby rzeczy, po kuryerach i inszych jeńcach, przez brygadę Ożarowskiego zabranych, znalezione, pod straż swoją odebrała. — Rezolucye do Komisaryatu należące rezolwowała. — Na potrzeby ludwisarni asygnowała złp. 10.000. — Proklamacyę względem ufortyfikowania Warszawy wydała. — Wydała rezolucyę na opinię JP. Wasilewskiego względem lazaretów i asygnacyę na złp. 2.000 do rąk tegoż na potrzeby lazaretu. — Zalecenie Czołhańskiemu na wydanie 500 kos i 500 pików Stanisławowi Woyczyńskiemu. — Do Deputacyi więźniów o doniesieniu i wyszukaniu Owczynnikowa, mającego wiedzieć o kasie Igelströma. — Na notę Sobolewskiego, kasztelana warszawskiego, odpowiedź dała. — Wydała obwieszczenie do obywateli, którędy będzie przejeżdżał JP. kapitan Szydłowski, aby mu dana była wiara i pomoc. — Zaleciła Komisyi Porządkowej wydanie konia po Zabielle porucznikowi Kubickiemu, z waleczności swojej podczas ostatniego powstania znajomemu. — Asygnowała sumę złp. 2.000 dla JP. Kwaśniewskiego, pułkownika woluntaryuszów. — Asygnowała złp. 9.000 na

objekta policyi do rąk i za asygnacyą JP. Dorau, sekretarza przy JP. prezydencie. — Wyznaczyła miejsce na sesye Wydziałowi Wojskowemu w miejscu pomieszkania JP. komendanta, a to dla łatwiejszego zachodzących okoliczności rezolwowania. — Asygnowała sumę 1.000 na potrzeby wojenne do rąk i za asygnacyą JP. pułkownika Haumana. — Zleciła Komisyi Porządkowej znalezione pieniądze Szmula liweranta moskiewskiego do Kasy generalnej komportować. — Zabezpieczyła sumę 1.000 od Króla Jmci ofiarowaną, aby te w najpierwszej asygnacyi, dla JP. komendanta wydać się mianej, Komisya Porządkowa potrąciła. — Obwieszczenie wstrzymujące wszystkie jurysdykcye sądowe w Księstwie Mazowieckiem i w mieście Warszawie. — Pozwolenie zbierania saletry JP. Botmanowi. — Nominowała osoby Ignacego Zapolskiego i Ksawerego Rostworowskiego, aby ci jechali z JP. Haumanem. — Odebrała raporta od Wydziału Wojskowego. *I. W. Zakrzewski, p. m. W., Tadeusz Mostowski, Wybicki, Tykiel, Makarowicz, Zajączek, Wulfers, Kochanowski, And. Ciemniewski, Aloë.*

X. Działo się... dnia 28 kwietnia 1794 w przytomności osób wchodzących do Rady: Prezydenta, Małachowskiego, Mostowskiego, Dzieduszyckiego, Debolego, Zajączka, Ciemniewskiego, Kochanowskiego, Wasilewskiego, Aloë, Tykla, Gautier, Kilińskiego, Wulfersa, Wybickiego, Węgierskiego.

RZT... asygnowała sumę złp. 25.000 na potrzeby Komisaryatu. — Uwolniła od aresztu JP. majora Hekel. — Zlecenie udania się do osób z składu dyplomatycznego rosyjskiego, aby pisały do generała rosyjskiego. — Odpowiedź na żądanie JP. Zdzitowieckiego, prezesa Komisyi Porządkowej powiatu garwolińskiego. — Przyniesione sobie po Łobarzewskim czerw. zł. 1.000 przez Pawła Listowskiego do Kasy generalnej oddać nakazała. — Wysłuchana relacya od Wydziału Dyplomatycznego względem listów od Diwowa i innych do nieprzyjaciela. — Pisała list do Horaina i Gorzeńskiego, wysłanych do Litwy. — Pisała list do Grochowskiego. — Na żądanie Sądu kryminalnego odpowiedź dała. — Oddaną do siebie szkatułkę z różnemi efektami, od kuryerów odebraną, i czerw. zł. 500, do Komisyi Porządkowej szkatułkę, a pieniądze do Kasy generalnej odesłała. — Rezolucya względem kuryerów przytrzymanych, aby byli egzaminowani, i ci, którzyby ich egzaminowali. — Uwolnienie od złej opinii JP. Dąbrowskiego wicebrygadyera. — Wysłała z pomiędzy siebie osoby do różnych z prośbą, aby, co mogli, na ofiarę Ojczyźnie składali, co z tego zebrali, Radzie donieśli. — Wyznaczyła Deputacyę Indagacyjną i osoby do niej nominowała. — Wyznaczyła Deputacyę miłosierdzia i osoby do niej nominowała. — Wydała do mieszkańców i obywatelów miasta Warszawy proklamacyę, aby łupy, na nieprzyjacielu zdobyte, na ofiary dla Ojczyzny nieśli. — Upoważniła komendanta do wysłania z listami od osób dyplomatycznych rosyjskich do komend. — Dyspozycya do pałacu Rzplitej, Brylowskim zwanego, wyznaczająca miejsce dla Wydziału egzekwują-

cego policyi. — Wydała rezolucyę względem konskrypcyi ludności zdatnej do broni miasta Warszawy. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Tadeusz Mostowski, I. Zajączek, Rafałowicz, F. Tykiel, Wybicki, Wulfers, Jan Kiliński, And. Ciemniewski, Kochanowski.*

XI. Działo się... dnia 29 kwietnia 1794 w przytomności osób do Rady wchodzących: Prezydenta, Dzieduszyckiego, Wybickiego, Wulfersa, Węgierskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Tykla, Działyńskiego, Debolego, Małachowskiego, Komendanta, Ledóchowskiego.

RZT... wydała rezolucyę względem paszportów, aby ci nie byli puszczani, którzy podatku ustanowionego wprzód nie opłacą. — Wydała rezolucyę do Komisyi Porządkowej o obwieszczeniu osób do wybierania podatków, o miejscu i jurystach. — Względem oficyalistów loteryi wydała rezolucyę. — Czynione były raporta wojskowe, słuchała i odpowiedź na nie Wydziałowi Wojskowemu dać zaleciła. — Przyjęła oświadczenie Jakóba Lekszyckiego względem subskrypcyi koszul i udanie się z tem do Komisaryatu. — Rezolucyę do Komisyi Porządkowej względem Żyda Szmula wydała. — Rezolucyę odmieniającą osoby, wyznaczone do odbierania sreber na zamianę pieniędzy, wydała. — Wydała rezolucyę względem podatku od rzezi, aby się ten nie wstrzymywał. — Zabezpieczenie nietamowania statków spławnych cesarskich. — Pisała list do generała Wolckyego. — Na memoryał JP. Łempickiego odpowiedź dała. *Ign. Wyssogota Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Stanisław Ledóchowski, Augustyn Deboli, Zajączek, Kochanowski, Tykiel, And. Ciemniewski.*

XII. Działo się... dnia 30 kwietnia 1794 w przytomności osób wchodzących do Rady: Prezydenta, Wybickiego, Ledóchowskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Węgierskiego, Tykla, Rafałowicza, Debolego, Wulfersa, Mostowskiego, Działyńskiego.

RZT... wydała rezolucyę na przełożenie Kownackiego, dyrektora fabryki broni kozienickiego, względem kosztu potrzebnego na jej utrzymanie. — Wydała rezolucyę, stosownie do opinii Wydziału Wojskowego uniewinniając wicebrygadyera Dąbrowskiego, Jerzego Duczymińskiego i Józefa Więckowskiego poruczników. — Wydała obwieszczenie względem przyjazdu i odjazdu włościan, przyjeżdżających z żywnością. — Wydała asygnacyę na złp. 2.691 do rąk i za kwitem JP. Dorau. — Wydała zalecenie Komisyi Porządkowej odebrania sumy złp. 2.691, przez JP. Sierpińskiego niewyekspensowanych. — Wydała zalecenie do Komisyi Porządkowej, ażeby suma złp. 18.000, od J. K. Mości na ofiarę dana, do percept skarbowych zapisana była. — Wydała zalecenie Komisyi Porządkowej, aby osoby do rewizyi kufra Łobarzewskiego delegowała. — Wydała rezolucyę do Komisyi Porządkowej, ażeby ta do przebijania sreber jeszcze dwie osoby dodała, niemniej

do tego zamiaru wyznaczyła z pomiędzy siebie F. Gautier. — Wydała zalecenie Komisyi Porządkowej, ażeby ta konie, w fabryce tabacznej będące, do Komisaryatu oddała. — Postanowiła rezolucyę względem więźniów. — Wydała proklamacyę do obywateli Księstwa Mazowieckiego względem rekruta, w której nominowała osoby do wcielenia się z Komisyą Porządkową, oraz nominowała osoby do deputacyi komisyjnej porządkowej w każdej ziemi. — Wyznaczyła Deputacyę do żywności i osoby do niej nominowała. — Słuchała rezolucyi Wydziału Wojskowego i raporta. — Wydała dwie rezolucye względem paszportów. — Asygnowała sumę złp. 9.000 dla pułku woluntaryuszów pieszych pod komendą Jana Rafałowicza. — Zalecenie Komisyi Porządkowej spisania i oddania sprzętów Diwowa na ręce JPP. Debolego i Gautier konsyliarzów. — Wydała deklaracyę rekwirującą tych, którzy brali prezenta od Moskali, aby je oddawali. *Ign. W. Zakrzewski, Wybicki, Wulfers, Kochanowski, Makarowicz, Tykiel, Mostowski, St. Rafałowicz, And. Ciemniewski.*

XIII. Działo się... dnia 1 maja 1794 w przytomności osób wchodzących do Rady: Prezydenta, generała-lejtnanta Mokronowskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Dzieduszyckiego, Działyńskiego, Debolego, Kochanowskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Wasilewskiego, Tykla, Gautier, Szydłowskiego, Kilińskiego, Aloë, Rafałowicza, Makarowicza, księcia Radziwiłła, Węgierskiego, Ledóchowskiego, Wulfersa.

RZT... odebrane ekspedycye od Najwyższego Naczelnika swego Tadeusza Kościuszki czytała, to jest dwa listy, jednego pod dniem 25 kwietnia kopię, a drugiego pod dniem 27 tegoż miesiąca. Z tych zaleciwszy zrobić ekscerpt, co może być publiczności wiadomego, drukować kazała. — Czytała komunikowane sobie listy od tegoż Najwyższego Naczelnika do generała-lejtnanta Mokronowskiego. — Asygnowała sumę złp. 268.000 za kwitem i asygnacyą JP. generała-lejtnanta Mokronowskiego na potrzeby wojska. — Uprosiła z pomiędzy siebie JPP. Wybickiego i Wasilewskiego, aby zrewidowali prochownię i onąż wypróżnili dla umieszczenia tam więźniów. — Wydała rezolucyę, stosownie do wydanej już rezolucyi, do Deputacyi wyznaczonej do sreber, a do dawniej nominowanych osób dodała z pomiędzy siebie Ledóchowskiego. — Wydała powtórną rezolucyę co do koni tabacznych. — Wydała rezolucyę względem aresztowania księcia Massalskiego biskupa wileńskiego, Skarszewskiego biskupa chełmskiego i Moszyńskiego m. w. k. — Wydała rezolucyę do aptekarzów, aby aptekę wojskową w to wszystko opatrzyli, co tylko będzie potrzebnego. — Ustanowiła organizacyę dla Deputacyi indagacyjnej do papierów. — Przyniesioną opinię od Wybickiego i Wasilewskiego względem prochowni utwierdziła. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., S. Mokronowski, T. Mostowski, Gautier, Augustyn Deboli, M. Wulfers, Szydłowski, Jan Kiliński, M. Kochanowski, Tykiel, Węgierski, Makarowicz, And. Ciemniewski.*

XIV. Działo się... dnia 2 maja 1794 w przytomności osób wchodzących do Rady: Prezydenta, generała-lejtnanta Mokronowskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Dzieduszyckiego, Działyńskiego, Debolego, Kochanowskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Wasilewskiego, Tykla, Gautier, Kilińskiego, Aloë, Rafałowicza, Makarowicza, księcia Radziwiłła, Węgierskiego, Wulfersa, Ledóchowskiego.

RZT... wydała rezolucyę JP. Szubalskiemu względem lania armat, których 3 najpierwsze będą ofiarowane Naczelnikowi siły zbrojnej z napisem: »Tadeuszowi Kościuszce obrońcy wolności«, na której Nro 1, gdy wszystkie inne tym sposobem znaczone będą. — Wydała rezolucyę względem broni po cyrkułach. — Wydała rezolucyę względem Karola Möllera i Philiberta Marion, których żony i dzieci końcem opatrzenia sposobu do życia do Deputacyi ratunkowej odesłane zostały. — Zaleciła komendantowi Mokronowskiemu, ażeby wydał stosowne dyspozycye, iżby statki płynące z Narwi pod Tykocinem a płynące z Bugu pod Grannem wstrzymane były. — Zaleciła podobnież Komisyi Porządkowej Podlaskiej, ażeby ta obywateli ostrzegła, że to się dzieje dla wspólnej obrony i w zamiarze przecięcia nieprzyjacielowi sposobności szkodzenia. — Księdza Witoszyńskiego do słuchania spowiedzi aresztantów wyznacza. — Administracyę do majątków Teppera, Szultza i Kabrego w swem zatwierdza znaczeniu. — JP. Tykla z grona swego do zaciągania warty do zamku oznacza. — Zaleciła, iżby Dyrekcya tabaczna komportowała wszelkie percepty, tak municypalne, jako i poborowe, niemniej sumy Nesteriukowi, kupcowi małorosyjskiemu, za dostawienie tytuniu. — Upoważniła Deputacyę miłosierdzia do otwarcia publicznej kwesty. — Na zapytanie Komisyi Porządkowej względem podatków dana rezolucya. — Wydała rezolucyę względem pieniędzy księcia Massalskiego w mennicy znajdujących się. *Ign. W. Zakrzewski, p. m., Małachowski, S. Mokronowski, Kochanowski.*

XV. Działo się... dnia 3 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: generała Mokronowskiego, Mostowskiego, Debolego, Wybickiego, Wulfersa, Ciemniewskiego, Makarowicza, Aloë, Szydłowskiego, Węgierskiego, Tykla, Zajączka, Ledóchowskiego, Kochanowskiego, Gautier, Kilińskiego, Rafałowicza, Działyńskiego, Dzieduszyckiego.

RZT... postanowiła w całym swym składzie asystować i asystowała obrządkowi chrztu syna prezydenta swego, a na dowód swych szczerych i dla ojca i dla syna chęci Rada czynność tę w protokóle zapisaną mieć dysponowała. — Za przybyciem prezydenta, na wniesienie jednego z członków Rady, JP. Węgierskiego, ażeby JP. Daszkowowi, kapitanowi wojska nieprzyjacielskiego, jako ocalającemu życie jego, wyznaczyć raczyła co pieniędzy, asygnowała z kasy złp. 750 na potrzeby tegoż kapitana. — Na przełożenie komendanta Korpusu kadetów uprosiła z pomiędzy siebie JP. Ko-

chanowskiego, aby wejrzał w potrzeby tego korpusu, wszystko wyegzaminował i o tem Radę uwiadomił. — Egzaminowała kuryera z Wilna do Tadeusza Kościuszki wysłanego. — Ekspedycyę czytała. — Dwie ekspedycye z Bielska odebrała. — Słuchała relacyi Wydziału Wojskowego i różnych raportów i doniesień. — Nad obwieszczeniem pospolitego ruszenia deliberowała.

Ign. Wyssogota Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Szydłowski, Wybicki, Zajączek, And. Ciemniewski, Kochanowski.

XVI. Działo się... dnia 4 maja 1794 w przytomności osób wchodzących do Rady: Prezydenta, Małachowskiego, Wybickiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Działyńskiego, Kochanowskiego, Tykla, Wulfersa, Szydłowskiego, Aloë, Węgierskiego, Gautier, Ledóchowskiego, Makarowicza, generała-lejtnanta Mokronowskiego, Rafałowicza, Wasilewskiego, Mostowskiego.

RZT... uniwersał, *proiective* od Deputacyi do żywności wyznaczonej podany, przyjęła i taki uniwersał tejże Deputacyi wydać zaleciła. — Wysłuchawszy doniesień i raportów Wydziału Wojskowego, decydowała, aby natychmiast tenże Wydział zgromadził się do domu prezydenta i tam ułożył plan operacyi wojennych w przytomności tegoż prezydenta. — Organizacyę od Deputacyi do więźniów wyznaczonej przyniesioną przyjęła. — Podług zalecenia Najwyższego Naczelnika wydała notę do wszystkich ministrów zagranicznych, tu będących, donoszącą, iż wszystkie władze, dotąd będące, ustały, a cała władza tak wewnętrznych jako i zewnętrznych interesów zostanie przy Najwyższym Naczelniku. — Przyniesione żądanie Auberta, w areszcie osadzonego, do Deputacyi dozorczej nad więźniami odesłała. — Wyznaczyła Delegacyę do egzaminowania Auberta. — Odpowiedziała na zapytania Sądu kryminalnego i zaleciła uformowanie procesu przeciwko Szultzowi i Dąbrowskiemu. — Wydała rezolucyę względem urządzenia skór, stosownie do ustawy Sejmu konstytucyjnego wywożenia onych. — Wydała uniwersał ogłaszający pospolite ruszenie. — Rekwirowała Komisyę Porządkową, aby wysłała jedną lub dwie osoby w tę stronę, jak jest miasto Błonie, dla zbierania tam furażów potrzebnych dla wojska. — Słuchała relacyi JP. Kochanowskiego, wysłanego na dniu wczorajszym do wejrzenia w potrzeby Korpusu kadetów, a z tego uznała potrzebę asygnowania temuż Korpusowi sumy złp. 18.604.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, M. Kochanowski, Makarowicz, Zajączek, Tykiel, And. Ciemniewski.

XVII. Działo się... dnia 5 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Radziwiłła, Małachowskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Wasilewskiego, Rafałowicza, Węgierskiego, Gautier, Szydłowskiego, Makarowicza, Działyńskiego, Kilińskiego, Aloë, Wybickiego.

RZT... asygnowała sumę złp. 36.000 do rąk i za asygnacyą generała-lejtnanta Mokronowskiego. — Ustanowiła jeszcze dwóch: adjutanta Tomasza Żarskiego i Fortunata Kończę. — Asygnowała sumę złp. 25.000 na potrzeby Komisaryatu. — Asygnowała sumę złp. 12.000 dla gwardyi konnej koronnej. — Wydała zalecenie do Komisyi Porządkowej względem oficyalistów, którzyby albo dla słabości, albo dla innych zatrudnień obowiązków sobie przepisanych dopełniać nie mogli. — Wydała obwieszczenie do wszystkich mieszkańców miasta Warszawy, aby więcej mający nad 4 konie oneż do Komisaryatu oddawali.

Ign. Wyssogota Zakrzewski, p. m. W., Małachowski, F. Gautier, Kochanowski, Zajączek, Węgierski, Wulfers, Wybicki, Tykiel, Ciemniewski, Makarowicz, St. Rafałowicz.

XVIII. Działo się... dnia 6 maja 1794 w przytomności prezydenta Zakrzewskiego, Zajączka, Węgierskiego, Kilińskiego, Makarowicza, Wybickiego, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Dzieduszyckiego, Działyńskiego, Wasilewskiego, Gautier, Rafałowicza, Aloe, Wulfersa, Ledóchowskiego, Kochanowskiego, Mostowskiego, generała Mokronowskiego.

RZT... wyznaczyła z grona swego Deputacyę do wydawania paszportów z osób: Jana Małachowskiego, Węgierskiego i Kilińskiego, z prawidłami, podług jakich taż Deputacya paszporta wydawać ma. — Słuchała raportów z Wydziału Wojskowego i stosownie do tegoż Wydziału opinii swoje rezolucye wydała. — Asygnowała sumę złp. 6.000 na wojenne potrzeby dla JP. Woyczyńskiego za kwitem JP. Rembielińskiego kapitana i brygadyera Korpusu kadetów. — Asygnowała sumę złp. 540 do rąk i za kwitem JP. Wedelstedta, a to na osobistą jego potrzebę. — Deliberowała nad ustanowieniem Wydziału Centralnego. — Dodała cztery osoby do Deputacyi indagacyjnej papierów. — Wysyłając do każdej ziemi obywatela, któryby głosił różne pisma i urządzenia swej Rady, prawidła dla tychże przepisała a w tym celu Karskiego do ziemi łomżyńskiej i rożańskiej, Świniarskiego do liwskiej wyznaczyła. — Do odebrania wszystkich protokółów i papierów Rady Nieustającej JP. Szydłowskiego wyznaczyła.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Małachowski, Kochanowski, Wybicki, Wulfers, And. Ciemniewski.

XIX. Działo się... 7 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Wybickiego, Kochanowskiego, Rafałowicza, Zajączka, Ciemniewskiego, Makarowicza, Wulfersa, Szydłowskiego, Działyńskiego, Dzieduszyckiego, Aloë, Kilińskiego, Radziwiłła, Debolego, Małachowskiego, generała Mokronowskiego, Tykla, Węgierskiego.

RZT... wydała zalecenie do Komisyi Porządkowej, iżby Kasę policyjną oddzieliła od Kasy generalnej i tę oddała do kasyera brukowego Ignacego Krzysztofowicza. — Na przełożenie Sierakowskiego, pułkownika korpusu inżynierów,

iż temuż korpusowi należy się za wymiar biskupstwa krakowskiego suma złp. 2.817, zaczem z powodu słuszności asygnowała tęż sumę złp. 2.817. — Na doniesienie Wydziału Dyplomatycznego o żądaniu JP. Buchholza, aby mógł wyjechać, jako odwołany od króla swego, odpowiedź dała, iż o tem Najwyższego Naczelnika uwiadomiła. — Zważając, iż w ordynacyi swojej znajduje czas niewygodny, ustanowiła, iżby odtąd sesye Rady zaczynały się od godziny dziewiątej rano do drugiej po południu. — Chcąc Skarb w zupełnej zachować całości, ulżyć oraz obywatelom ciężar podatków znoszącym, po zastanowieniu się nad uciążliwością manipulacyi podatku rzezi wyznaczyła Deputacyę, któraby, tym dwom celom dogadzając, uformowała projekt i ten do aprobaty Rady podała. — Na podaną notę imieniem Jego Królewskiej Mości przez JP. Kickiego, żądającego, iżby na potrzeby królewskie mógł być jaki wyznaczony fundusz, dała odpowiedź, iż podług zalecenia Najwyższego Naczelnika nie może tylko na wojsko i gwałtowne jego potrzeby asygnacye swoje do Skarbu wydawać. — Na memoryał dzieci Ożarowskiego aresztowanego odpowiedź dała. — Na przełożenie Małachowskiego, jednego z członków swoich, iż on dla innych obowiązków, na siebie już przyjętych, w Deputacyi do dozoru osób dyplomatycznych znajdować się nie może, na miejsce tegoż Działyńskiego konsyliarza z pomiędzy siebie wybrała. — Memoryał JP. Piotrowskiego, składającego patent na pułkownikostwo sobie dany, przez wzgląd na znane jego obywatelstwo nie bez uczucia przyjęła. — Wydała rezolucyę do Deputacyi nad opatrzeniem żywności wyznaczonej, wstrzymującą konskrypcyę żywności w mieście Warszawie. — Komisyi Porządkowej od Stanisława Rafałowicza konsyliarza Rady zebranych z dobrowolnych ofiar złp. 550 w Kasie generalnej odebrać zaleciła. — Nakazała dozór nad mostem mającemu, iżby ten oddał zupełny rachunek z sumy wyekspensowanej na wystawienie mostu, tudzież inne urządzenia względem tegoż mostu ustanowiła. — Na żądanie regentów skarbowych, iżby ci mieć mogli wolność wchodzenia do swoich archiwów, na to zezwoliła, nie naruszając przepisów względem więźniów wydanych a w tych być miejscach, gdzie te archiwa znajdują się, osadzonych. — Odezwę do różnych województw wydała. — Obwieściła publiczność względem opłaty mostowego.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Mikołaj Radziwiłł, St. Rafałowicz, Deboli, Kochanowski, And. Ciemniewski, Fr. Tykiel, Zajączek, Wulfers, Szydłowski, Małachowski, Węgierski.

XX. Działo się... dnia 8 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Radziwiłła, Wybickiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Wulfersa, Szydłowskiego, Makarowicza, Ledóchowskiego, Gautier, Rafałowicza, Kochanowskiego, Małachowskiego, komendanta Mokronowskiego, Węgierskiego, Aloë.

RZT... stosownie do rozrządzenia swego wydała patent na generalstwo ziemi czerskiej Karolowi Wodzińskiemu staroście nurskiemu, a na komendanta powiatu czerskiego Piotrowi Komierowskiemu, na komendanta powiatu grójeckiego Antoniemu Montrezorowi, na komendanta garwolińskiego Adamowi Skilskiemu. — Ordynacyę dla generałów ziemiańskich przepisała i tę generałowi ziemi czerskiej oddała. — Na przełożenia Sądu kryminalnego odpowiedź dała, iż do sprawy Rogozińskiego może indagować wszystkie osoby, które potrzebne uzna do czynienia z nich indagacyi. — Do zobaczenia wszystkich papierów Metryki litewskiej i do uwiadomienia Rady, w jakim są stanie też papiery i co dalej z nimi robić, uprosiła z pomiędzy siebie Szydłowskiego i Rafałowicza. — Kazała aresztować Jana Ostroroga i Staniszewskiego. — Zleciła Komisyi Porządkowej, iżby papiery Ankwicza, w ręku Rydelskiej i jej mieszkaniu będące, zabezpieczyła. — Słuchała z Wydziału Wojskowego czynionych raportów i stosownie do tegoż Wydziału opinii swoje rezolucye wydała. — Uczyniła rozporządzenie, ile który z więźniów nieprzyjacielskich ma brać na dzień na żywność. — Na zapytanie od oficerów Korpusu kadetów przez JP. konsyliarza Zajączka odpowiedź dała. — Na żądanie Ignacego Skulskiego odpowiedź dała. — Na zapytanie Komisaryatu, jak się ma zachować względem odbierania koni, odpowiedź dała. — Względem dochodzenia różnym deputacyom druków Rady, oraz do innych, rozrządzenie uczyniła pod intendencyą JP. Łapińskiego. — Wydała proklamacyę, zachęcającą wszystkie osoby, mające swoje akcye w fabryce łowickiej, aby te akcye ustąpione były na dobro Ojczyzny. — Zalecenie Komisyi Porządkowej, iżby ściśle dochodziła ofiar, czynionych podczas Sejmu konstytucyjnego, i owe odbierała do Kasy generalnej jako dług Rzplitej, wydała. — Asygnowała sumę złp. 15.300 gr. 8 na potrzeby korpusu artyleryi. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, iżby obwieściła wszystkie klasztory, które u siebie mają w składach różne rzeczy po zdrajcach Ojczyzny, iżby te Komisyi były oddane. — Na wniesienie konsyliarza Wybickiego dodała osoby do Deputacyi komisyjnej porządkowej ziemi czerskiej. — Przychylając się do żądania konsyliarza Wybickiego, udzielną Deputacyę na powiat garwoliński ustanowiła i osoby nominowała. — Dodatek do poboru ustanawiającego opłatę od prywatnych pensyi. — Względem zastaw u różnych osób rzeczy w prezentach branych rezolucyę wydała. — Doniosła władzom zwierzchnim tymczasowym Księstwa Litewskiego, iżby przyzwoite przedsięwzięły kroki względem majątku osób aresztowanych: Kossakowskiego, Massalskiego, Zabiełły i Kontrymów.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, M. Kochanowski, M. Wulfers, A. Deboli, Mikołaj Radziwiłł, St. Rafałowicz, And. Ciemniewski.

XXI. Działo się... dnia 9 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Małachowskiego, komendanta

Mokronowskiego, Kochanowskiego, Zajączka, Debolego, Wulfersa, Wybickiego, Rafałowicza, Gautier, Makarowicza, Tykla, Aloë, Ciemniewskiego, Węgierskiego, Kilińskiego, Szydłowskiego, Mostowskiego, Wasilewskiego.

RZT... Sąd kryminalny Księstwa Mazowieckiego upoważniła, iżby przeciw osobom Ankwicza, Ożarowskiego, Kossakowskiego, Zabiełły, wznowienie procesu oskarżycielom publicznym poleciwszy, z obwinionym Rogozińskim takoż proces zakończywszy, stosownie do ich zbrodni i przestępstw niezwłocznie wyrokiem swym kary wymierzył. — Nakazała Deputacyi indagacyjnej do papierów, iżby niezwłocznie papiery, jakie już wynaleźć mogła na oskarżycielów, one Sądowi kryminalnemu komunikowała. — Czytała ekspedycyę od Najwyższego Naczelnika datowaną pod dniem 3 maja. — Na żądanie Sądu kryminalnego względem Małachowskiego, jednego z członków Rady, aby zasiadał w Sądach kryminalnych, odpowiedź dała. — Rekwirowała członków swej Rady nieprzytomnych, to jest Dzieduszyckiego, Działyńskiego, Radziwiłła, Ledóchowskiego, aby niezwłocznie na sesyę przybyli. — Delegacyę do nuncyusza wysłała względem zdjęcia charakteru duchownego z biskupa Kossakowskiego i odpowiedź odebrała. — Aresztować kazała Cernera i Tęgoborskiego.

Przybyli później na sesyę: Dzieduszycki, Działyński, książę Radziwiłł.

Decydowała, iżby w przypadku alarmu wszyscy konsyliarze Rady jak najśpieszniej na ratusz przybywali. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, iżby trupy egzekwowanych, za ogłoszeniem wprzód publiczności, z miasta wywiezione były.

Ign. Wyssogota Zakrzewski, prezydent miasta Warszawy i Rady Zastępczej, T. Mostowski, I. Zajączek, Szydłowski, M. Wulfers, K. Węgierski, Małachowski, E. Aloë, F. Gautier, Makarowicz, And. Ciemniewski, Augustyn Deboli, St. Rafałowicz, Józef Wybicki, Franciszek Tykiel, S. Wasilewski, Mikołaj Radziwiłł, Michał Kochanowski, S. Mokronowski, k. Ks. M., Jan Kiliński.

XXI bis. Dnia tegoż na sesyi poobiedniej w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Debolego, księcia Radziwiłła, Ciemniewskiego, Węgierskiego, Szydłowskiego, Wasilewskiego, Zajączka, Aloë, Działyńskiego, Kochanowskiego, Wybickiego, Tykla, Rafałowicza, Makarowicza, komendanta Mokronowskiego, Kilińskiego.

RZT... memoryał Rytelskiego do Deputacyi indagacyjnej odesłała. — Zrobiła urządzenie względem obrony Warszawy. — Asygnowała sumę złp. 6.000 na potrzeby więźniów Deputacyi do więźniów wyznaczonej. — Wydała rezolucyę względem potomstwa ukaranych.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Kochanowski, K. Węgierski, Mikołaj Radziwiłł, Zajączek, Wasilewski, M. Wulfers, Jan Kiliński, Tykiel.

XXII. Działo się... dnia 10 maja 1794 w przytomności osób składających Radę: prezydenta Zakrzewskiego, Debolego, Mostowskiego, Wulfersa, Ciemniewskiego, Makarowicza, Szydłowskiego, Węgierskiego, Wybickiego, Zajączka, Działyńskiego, Małachowskiego, Kilińskiego, Kochanowskiego, Tykla, Dzieduszyckiego, Aloë, komendanta Mokronowskiego, Gautier.

RZT... słuchała raportu od JP. Haumana, komunikowanego sobie od komendanta Mokronowskiego, i ordynanse, jakie stosownie do tego raportu wydał; czynił oraz wiadomość o inszych swych czynnościach. — Wydała rezolucyę, objaśniającą pobór względem czeladzi rzemieślniczej. — Dała odpowiedź w interesie ur. Litkie względem sreber egzekwowanego Kossakowskiego. — Pozwoliła Komisyi Porządkowej na ekspensa tejże Komisyi użyć funduszu szelążnego z podatków rat zwyczajnych, składanych *salvo calculo*. — Uchyliła dawniejszy rząd menniczy a inny Dyrektoryat menniczy ustanowiła. — Odebrawszy od Komisyi Porządkowej przełożenie za Jakóbem Kubickim, interes jego do Komisaryatu odesłała z zaleceniem, iżby temuż należącą się sumę 3.000, na piki i inne potrzeby ekspensowaną, tenże Komisaryat wypłacił. — Przydała osobę do Komisyi Porządkowej z ziemi nurskiej i osób dziewięć do Deputacyi komisyjnej porządkowej tejże ziemi. — Wyznaczyła Deputacyę do likwidowania długów osób pod strażą narodową będących. — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, województwa lubelskiego, ziemi chełmskiej, względem administracyi dóbr po osobach osądzonych, aresztowanych i zbiegłych. — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego względem osób zbiegłych, osądzonych i aresztowanych. — Poleciła Deputacyi indagacyjnej, aby wygotowała listę osób aresztowanych i zbiegłych. — Nakazała egzekucyę proklamacyi względem przystawienia koni. — Uwolnienie z pod aresztu mieszkań obywatela Wrzesińskiego wydała. — Zaleciła Komisyi Porządkowej względem dostawienia koni uczynić rozporządzenie. — Dodała ob. Jasińskiego za członka Komisaryatu Wojennego.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Aug. Deboli, T. Mostowski, Kochanowski, Wybicki, Wulfers, Zajączek, E. Aloë, Mikołaj Radziwiłł, Małachowski, St. Rafałowicz, K. Węgierski, Tykiel, Makarowicz, Fr. Gautier.

XXII bis. Działo się... dnia tegoż 10 maja wieczorem w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Zajączka, Kochanowskiego, Tykla, Makarowicza, Ciemniewskiego, Mostowskiego, Wulfersa, Aloë, Szydłowskiego, komendanta Mokronowskiego, Radziwiłła, Dzieduszyckiego, Wasilewskiego, Węgierskiego.

RZT... słuchała raportów komendanta Mokronowskiego i jego czynności. — Zrobiła urządzenia mennicy stosownie do zalecenia Najwyższego Naczelnika. — Słuchała przysłanego raportu od Gorzeńskiego. — Przychylając się do żądania króla Jmci, nominowała osoby do boku jego.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., F. Gautier, Mikołaj Radziwiłł, Tykiel, St. Rafałowicz, Makarowicz.

XXIII. Działo się... dnia 11 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, komendanta Mokronowskiego, Małachowskiego, Mostowskiego, Działyńskiego, Kochanowskiego, Wybickiego, Debolego, Wulfersa, Kilińskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Gautier, Szydłowskiego, Aloë, Tykla, Dzieduszyckiego, Makarowicza, Rafałowicza, Węgierskiego.

RZT... słuchała doniesienia o czyniących alarm na dniu 8 maja, po wysłuchaniu kilka osób aresztować kazała a Sądowi kryminalnemu niezwłocznie indagacyę z tych osób uczynić zaleciła. — Na żądanie JP. de Caché ministra cesarskiego o przepuszczenie kasy cesarskiej solnej pozwoliła. — Słuchała raportów od Wydziału Wojskowego z czynności tego Wydziału. — Zleciła Komisaryatowi Wojskowemu wydać sto koni dla koru artyleryi. — Odebrała odezwę od ziemi stężyckiej i odpowiedź dała. — Odpowiadając na żądanie obywateli powiatu garwolińskiego, doniosła tymże o zbliżeniu się w tamtą stronę generała Grochowskiego. — Zleciła Komisaryatowi Wojskowemu przyjmować zboże w podatkach.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Fr. Gautier, Węgierski, M. Kochanowski, I. Zajączek, Jan Kiliński, And. Ciemniewski, Tykiel.

XXIV. Działo się... dnia 12 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Debolego, Działyńskiego, Wulfersa, Małachowskiego, Węgierskiego, Zajączka, Radziwiłła, Kilińskiego, Ciemniewskiego, Makarowicza, Szydłowskiego, Rafałowicza, Kochanowskiego, Wybickiego, Tykla, Dzieduszyckiego.

RZT... słuchała głosu Zajączka, jednego z członków Radę składających, a stosownie do gorliwych jego myśli wyznaczyła Deputacyę dla ułożenia planu, podług którego cyrkulacya pieniężna najskuteczniej ułatwiona byćby mogła, a plan takowy niebawnie Radzie swej taż Deputacya przynieść powinna. — Odebrała odezwę od Stadnickiego, tłómaczącą chęci obywateli powiatu radomskiego. — Wydała rezolucyę względem osób za szpiegów rozumianych, gdzie indagowane być mają. — Deputacyi komisyjnej porządkowej ziemi warszawskiej żądanie odesłała do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego. — Wydała zalecenie Wodzińskiemu, komendantowi Korpusu kadetów, ażeby zwykłe od tegoż Korpusu raporta oddawał prezydentowi.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Zajączek, Małachowski, Mikołaj Radziwiłł, St. Rafałowicz, And. Ciemniewski, Tykiel, Makarowicz, Fr. Gautier.

XXV. Działo się... dnia 13 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Debolego, Ma-

łachowskiego, Zajączka, Ciemniewskiego, Wulfersa, Kilińskiego, Gautier, Rafałowicza, Szydłowskiego, Działyńskiego, Kochanowskiego, Węgierskiego, Aloë, Makarowicza, Wasilewskiego, Radziwiłła, komendanta Mokronowskiego.

RZT... asygnowała sumę złp. 50.000 na potrzeby Komisaryatu Wojennego. — Asygnowała sumę złp. 6.000 dla księdza Palmowskiego. — Zleciła Komisyi Porządkowej uczynić indagacyę z osoby i papierów Przeździeckiego starosty pińskiego. — Na memoryał Ożarowskiego wdowy odpowiedź dała. — Asygnowała sumę złp. 13.371 gr. 20 na potrzeby Deputacyi do więźniów wyznaczonej na ręce i za kwitem JPP. Wasilewskiego i Domaszewskiego. — Słuchała delegowanych od powiatu radomskiego. — Nad punktami, podanymi od Deputacyi więźniów, deliberowała, klasyfikacyę od tejże Deputacyi wszystkich więźniów, odebrała. — Przydała Jmć księdza Palmowskiego do Deputacyi dozorczej nad więźniami dla odbywania obrządków. — Powtórną proklamacyę wydała, zachęcającą do kopania szańców i bateryi około Warszawy. — Poleciła egzekucyę względem koni Wydziałowi Wojskowemu. — Odpowiedziała na raport od Komisyi Porządkowej względem osoby Soldenhofa. — Ustanowiła sądy cyrkułowe, szczególnie sądzić mające sprawy o komorne z posesorami domów. — Zaleciła przynieść raporta o aresztantach rosyjskich zmarłych i ich rangach doktorom, felczerom i t. d. — Wyznaczyła Deputacyę do zabezpieczenia majątku osób aresztowanych i zbiegłych. — Zaleciła Sądowi kryminalnemu, aby dalej kontynuował sąd swój na osoby aresztowanych.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Zajączek, Ciemniewski, M. Wulfers, Makarowicz, Mikołaj Radziwiłł, Tykiel.

XXVI. Działo się... dnia 14 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, komendanta Mokronowskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Debolego, Wybickiego, Zajączka, Wulfersa, Kilińskiego, Rafałowicza, Wybickiego, Makarowicza, Szydłowskiego, Węgierskiego, Ciemniewskiego, Tykla, Radziwiłła, Działyńskiego, Ledóchowskiego, Aloë, Gautier.

RZT... przepisała prawidła i organizacyę dla Deputacyi indagacyjnej i osób więcej do tej Deputacyi dodała. — Słuchała delegowanych od Sądu kryminalnego a stosownie do zapytań tegoż Sądu przez rezolucyę odpowiedź dała. — Na notę Sowińskiego i Baczyńskiego sędziów kryminalnych odpowiedź dała. — Na notę ks. prymasa względem opłaty poboru odpowiedź dała. — Wydała rezolucyę względem reparacyi mostu na Wiśle pod Warszawą. — Wyznaczyła osoby do przejrzenia rachunków ekspensy na restauracyę mostu na Wiśle pod Warszawą. — Wydała rezolucyę na zapytanie Deputacyi dozorczej nad więźniami. — Wydała rezolucyę względem opłaty podatku z kolonii Czyste zwanej. — Zatwierdziła Rafałowicza w Komisyi Porządkowej a na miejsce jego w dopełnieniu obowiązków burmistrza inną

osobę ustanowiła. — Wyznaczyła osoby do egzaminowania szpiegów. — Zaleciła Komisyi Porządkowej względem statków Jego Cesarskiej Mości. — Zaleciła oficyalistom skarbowym wyrachować dymy a stąd wielość rekruta na Księstwo Mazowieckie. — Wydała rezolucyę na żądanie Króla Jmci względem sreber jego własnych i sprzętów menniczych.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Zajączek, And. Ciemniewski, M. Wulfers, Makarowicz, Mikołaj Radziwiłł, Tykiel.

XXVII. Działo się... dnia 15 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Radziwiłła, Makarowicza, Zajączka, Ciemniewskiego, Szydłowskiego, Wybickiego, Wulfersa, Małachowskiego, Działyńskiego, Wasilewskiego, Kilińskiego, Węgierskiego, Tykla, Aloë, komendanta Mokronowskiego, Gautier.

RZT... podała osoby do Deputacyi Komisyi Porządkowej ziemi liwskiej. — Odebrała od nowego Dyrektoryatu menniczego doniesienie czynności tegoż Dyrektoryatu. — Odebrawszy memoryał od nauczyciela militarnej instytucyi Korpusu kadetów, aby ogłosiła wolność bywania na lekcyach korpusowych wszystkim, którzyby w militarnych wiadomościach oświecić się chcieli, z największem uwielbieniem to żądanie nauczyciela Hube przyjąwszy, zleciła Wydziałowi Wojskowemu, aby wspomniane gorliwe obwieszczenie jak najśpieszniej uskutecznił. — Odebrawszy notę od Komisyi Porządkowej województwa sandomierskiego, z Radomia pod dniem 14 maja datowaną, oraz drugą notę od delegowanych tegoż województwa, zleciła JP. Kochanowskiemu, jednemu z członków swoich, przygotować odpowiedź na te dwie noty. — Przepisała prawidła dla Deputacyi paszportowej. — Odebrała przez licznie podpisanych obywateli memoryał, żądający, iżby Rada zakazała wszystkich zgromadzeń prywatnych. — Wydała zalecenie Komisyi Porządkowej względem sreber kościelnych, stosownie do zalecenia Najwyższego Naczelnika. — Na memoryał Frankowskiego majora odpowiedź dała.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Małachowski, M. Wulfers, M. Kochanowski, Wasilewski, Węgierski, Tykiel, Makarowicz, Mikołaj Radziwiłł.

XXVIII. Działo się... dnia 16 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Debolego, Wulfersa, Zajączka, Aloë, Ciemniewskiego, Kochanowskiego, Rafałowicza, Szydłowskiego, Węgierskiego, Małachowskiego, Radziwiłła, Tykla, Makarowicza, Wasilewskiego, Wybickiego.

RZT... odpowiedziała na zapytania Deputacyi Indagacyjnej do szpiegów i osoby do tej Deputacyi dodała. — Dała rezolucyę na zapytanie Deputacyi, likwidującej długi osób aresztowanych. — Asygnowała sumę złp. 100.000 do Kasy wojskowej na potrzeby wojskowe. — Asygnowała sumę złp. 50.000 na potrzeby Komisaryatu Wojskowego. — Wydała zalecenie Komisyi Porządkowej, zapobiegające spieniężeniu zbóż i dobytku w dobrach

ziemiańskich. — Dała odpowiedź Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, aby przełożyła Deputacyi Komisyi Porządkowej ziemi warszawskiej, iż nie jest zdania, aby magazyny zakładane były za Warszawą, ale żeby do warszawskiego magazynu zboża zwożone były. — Na notę Łaskiego, imieniem obywatelów ziemi łukowskiej podaną, odpowiedź dała.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., Małachowski, M. Wulfers, M. Kochanowski, Wasilewski, Węgierski, Mikołaj Radziwiłł, Makarowicz, Tykiel.

XXIX. Działo się... dnia 17 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Węgierskiego, Zajączka, Makarowicza, Szydłowskiego, Małachowskiego, Wulfersa, Kilińskiego, Mostowskiego, Ciemniewskiego, Kochanowskiego, Dzieduszyckiego, Wasilewskiego, Działyńskiego, Debolego.

RZT... dała rezolucyę na żądanie i zapytanie Dyrekcyi mennicznej: 1° dającą moc Dyrekcyi tejże dania kwitu z odebranych efektów mennicznych od oficyalistów mennicznych dawniejszych; 2° na potrzeby mennicze tejże Dyrekcyi asygnowała tąż rezolucyą złp. 75.000 z Kasy generalnej, z których, jako też i innych, kalkulacyę przed sobą ostrzegła: 3° zaleciła ułożyć się Dyrekcyi mennicznej z Kamerą Króla Jmci względem zapasów mennicznych. — Zaleciła oficyalistom Komisyi Edukacyjnej złożenie wszelkiej percepty, przy nich będącej, i archiwum tejże Komisyi. — Żądanie ob. Zanelego względem spisania rzeczy biskupa Skarszewskiego do Deputacyi, na ten koniec wyznaczonej, odesłała. — Wydała rezolucyę na przełożenie Krzuckiego względem dopełnienia obowiązków wszystkim deputacyom przepisanych. — Pozwoliła noszenia znaków oficerskich i mundurów municypalnych adjutantom swoim, tożsamo i osobom do boku Króla przydanym. — Wydała rezolucyę na doniesienie Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego wydania czerw. zł. 100 synowcowi Tęgoborskiego aresztowanego. — Dała odpowiedź na zapytania Deputacyi do opatrzenia żywności wyznaczonej. — Wydała uniwersał względem niewyprowadzania bydła i wszelkiej żywności za granicę. — Wydała uniwersał, zabraniający przekupowanie bydła i żywności na traktach o 4 mile wokoło Warszawy. — Wydała obwieszczenie do gazeciarzy, ażeby przez miłość prawdy starali się w pismach swoich każdy fałsz w gazetach zagranicznych postrzeżony wytykać. — Cofnęła rezolucyę swoją, wydaną względem adjutantów i osób do boku Króla dodanych, pozwalającą im noszenia znaków oficerskich. — Wydała rezolucyę, zalecającą Komisyi Porządkowej pieniędzy i rzeczy Szydłowskiego odebranie, a samej Szydłowskiej starościnie mielnickiej z tychże asygnowała sumę czerw. zł. 1.000 na potrzeby tejże. — Wydała rezolucyę, czyniącą zwrot wszystkich pensyi ministrów, komisarzy, konsyliarzy etc., od Konfederacyi targowickiej i Sejmu grodzieńskiego danych lub przez sancita uzyskanych, do Skarbu publicznego. — Wydała rezolucyę względem pienię-

dzy i rzeczy Woyniłłowicza aresztowanego. — Wydała rekwizycyę do komendanta Ks. Mazowieckiego, aby zalecił komendantom przepuszczenie towarów na Bugu przez Perkowskiego spławionych, zatrzymanych przez pułk Kwaśniewskiego. — Okoliczność obywatelów ziemi nurskiej do Wydziału Wojskowego odesłała. — Jędrzeja Walickiego, skarżącego wojewodę rawskiego Walickiego przez podane do Rady pismo, i znów drugie, cofające pierwsze, odesłała do Wydziału Policyi. — Przełożenie wsi Siedlec odebrawszy, odpowiedź dała. — Organizacyę generalnego lazaretu od Wydziału Wojskowego odebrawszy, też aprobowała.

I. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Zajączek, Węgierski, Kochanowski, Mikołaj Radziwiłł, And. Ciemniewski, Małachowski.

XXX. Działo się... dnia 18 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Zajączka, Wybickiego, Małachowskiego, Ledóchowskiego, Aloë, Rafałowicza, Tykla, Radziwiłła, Wasilewskiego, Makarowicza, Węgierskiego, Ciemniewskiego, Kilińskiego, Debolego, komendanta Mokronowskiego, Gautier, Dzieduszyckiego, Działyńskiego.

RZT... odebrawszy od Deputacyi dozorczej nad więźniami doniesienie, iż Michał Wulfers zasiadający w Radzie znajdował się mimo wyraźnego Rady zakazu u więźniów, stosowną do tego przestępstwa wydała rezolucyę, wyłączając go z grona swego. — Na doniesienie o księdzu Bohomolcu, proboszczu na Pradze, iż przeciwko teraźniejszemu powstaniu miał naukę w kościele, tegoż aresztować kazała i Deputacyi indagacyjnej do wyegzaminowania zaleciła. — Odebrawszy ekspedycyę od Najwyższego Naczelnika, onęż czytała i stosownie do niej kazała aresztować Unruga i Sartoryusza.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Fr. Gautier, Tykiel, Makarowicz, Wybicki, S. Mokronowski, Zajączek, Małachowski, Węgierski, Dzieduszycki, M. Kochanowski, S. Szydłowski, Ks. Działyński, A. Ciemniewski, Mikołaj Radziwiłł, St. Rafałowicz, S. Wasilewski.

XXXI. Działo się... dnia 19 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Małachowskiego, Działyńskiego, Dzieduszyckiego, Zajączka, Węgierskiego, Szydłowskiego, Radziwiłła, Wasilewskiego, Rafałowicza, Kochanowskiego, Ciemniewskiego, Mostowskiego, Aloë, Debolego, Tykla.

RZT... zaleciła Deputacyi dozorczej nad jeńcami przeprowadzenie Komendantowa do Deputacyi nad osobami do dyplomacyi wyznaczonemi. — Zaleciła, iżby oddane były czerw. zł. 50 generałowej Chruszczewowej, jako jej własne. — Przydała osoby do Deputacyi Komisyi Porządkowej ziemi łomżyńskiej. — Odebrawszy projekt o papierowych pieniądzach od Deputacyi do tego wyznaczonej, onże do rąk prezydenta oddała dla przesłania go Najwyższemu Naczelnikowi. — Zaleciła Komisyi Porządkowej nieskupowanie

asygnat moskiewskich i przedanie już nabytych. — Uwolniła z aresztu Przeździeckiego starostę pińskiego. — Pozwoliła Komisyi Porządkowej wydawania asygnacyi do Kasy co do importowania percept. — Zaleciła wypłacić złp. 1.000 na nieuchronne potrzeby Józefowicza, konsyliarza legacyi rosyjskiej. — Słuchała doniesień Wydziału Wojskowego. — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, aby zarekwirowała Deputacyę komisyjną porządkową czerską i garwolińską o przystawienie rekrutów 532 do Warki i Garwolina. — Uniwersał od Najwyższego Naczelnika przysłany do obywatelów drukować kazała.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Małachowski, M. Kochanowski, P. Szydłowski, Zajączek, Mikołaj Radziwiłł, Tykiel, Fr. Gautier, Rafałowicz, Makarowicz, And. Ciemniewski.

XXXII. Działo się... dnia 20 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Zajączka, Horaina, Gautier, Rafałowicza, Szydłowskiego, Aloë, Tykla, Węgierskiego, Małachowskiego, Kochanowskiego, Mostowskiego, Radziwiłła, Kilińskiego, Działyńskiego, Ciemniewskiego, Wybickiego, Wasilewskiego.

RZT... słuchała doniesień, wysłanych od siebie Horaina, konsyliarza swej Rady, i Gorzeńskiego z czynności sobie poleconych i usługę ich obywatelską, gorliwie dopełnioną, z wdzięcznością przyjęła. — Zaleciła Komisyi Porządkowej odebrać od Horaina konsyliarza i generała Gorzeńskiego rewers, przez księcia Sapiehę im dany na złp. 1.000, a oddać tymże ich rewers, dany Kasie generalnej na tęż sumę. — Odesłała raporta Deputacyi Komisyi Porządkowej powiatu garwolińskiego po ułatwienie do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego i Wydziału Wojskowego. — Wydała rekwizycyę do Sokolnickiego pułkownika, aby upatrzył miejsce w domu Raczyńskich, potrzebne dla Deputacyi do zabezpieczenia majątków osób zbiegłych i aresztowanych wyznaczonej. — Odebrała raport od Augustyna Karskiego, wysłanego do ziemi łomżyńskiej i rożańskiej, — Słuchała doniesień Wydziału Wojskowego. — Pozwoliła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego powiększać liczbę osób do deputacyi porządkowych ziemiańskich, a okoliczność względem księdza Jaszewskiego aż do rezolucyi Najwyższego Naczelnika zawiesiła. — Zaleciła Dyrekcyi mennicznej dania opinii względem płacy oficyalistów potrzebnych przy mennicy. — Przydała do boku Króla Jmć Dominika Sierakowskiego na miejsce Piotra Gautier. — Uwolniła od poboru komornego mieszkanie ministrów zagranicznych. — Zaleciła Deputacyi dozorczej strzeżenia więźniów i przecięcia onym komunikacyi wszelkiej. — Zaleciła odebrać pieniądze i płótna, do zakrystyi łowickiej należące, a chętnie przez osoby akcye składające ofiarowane na potrzeby Ojczyzny. — Rozklasyfikowała osoby od poboru uwolnione. — Wydała rezolucyę względem cyrkułu siódmego. — Zapytania Komisyi Porządkowej po roztrząśnienie do Wydziału

Wojskowego i Skarbowego odesłała. — Zalecenie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego względem przystawiania rekrutów z ziem Księstwa Mazowieckiego. — Zaleciła Komisaryatowi Wojennemu robienie kontraktów o saletrę, siarkę, cynę, miedź i ołów. — Odebrała raport o czynnościach Deputacyi indagacyjnej od 5 maja do dnia 18 maja. — Zaleciła Komisyi Porządkowej odebranie od Biernackiego złp. 904 remanentu. — Wydała rekwizycyę do Składu, rewidującego papiery, o wydanie rachunków gwardyi pieszej koronnej Graetzowi. — Wydała rezolucyę na zapytania Deputacyi likwidacyjnej do długów i pretensyi do osób w areszcie zostających wyznaczonej. — Asygnowała sumę złp. 15.000 na żywność dla jeńców rosyjskich i aresztantów krajowych.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, M. Kochanowski, Jan Kiliński, Małachowski, Tykiel, Gautier, Rafałowicz, Zajączek, Horain, Mikołaj Radziwiłł, And. Ciemniewski, K. Węgierski.

XXXIII. Działo się... dnia 21 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Zajączka, Ledóchowskiego, Gautier, Węgierskiego, Szydłowskiego, Makarowicza, Rafałowicza, Wasilewskiego, Ciemniewskiego, Kilińskiego, Małachowskiego, Działyńskiego, Horaina, Radziwiłła, komendanta Mokronowskiego, Węgierskiego, Kochanowskiego.

RZT... rekwirowała komendanta Ks. Mazowieckiego o pomnożenie i urządzenie milicyi policyjnej. — Na raport od Dyrekcyi tabacznej i na pięć zapytań od tejże Dyrekcyi odpowiedź dała. — Zaleciła Deputacyi dozorczej nad więźniami przeprowadzić Czaplica aresztanta moskiewskiego do Miłaszewicza. — Asygnowała z Kasy generalnej złp. 9.000 ob. Dorau na ekspensa ekstraordynaryjne. — Ustanowiła Deputacyę do egzaminowania funduszów i czynności Komisyi Edukacyjnej i osoby do tej Deputacyi nominowała. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, aby sumy depozytowe w rubryce percept i 18.000, Szydłowskiej dane, w rubryce ekspens wypisane były. — Odpowiedziała na żądanie ziemi bielskiej i mielnickiej. — Wydała rezolucyę względem urzędów w miastach. — Dodała trzy osoby do Komisaryatu Wojskowego. — Odpowiedziała na raport JP. Karwowskiego, generała ziemi bielskiej. — Zaleciła Deputacyi żywności przeniesienie się do Departamentu żywności w Komisaryacie i uwiadomienie Rady przez Makarowicza, do niej wyznaczonego, o czynnościach. — Indagacyę względem osób cywilnych, w dniach 17 i 18 miesiąca kwietnia dystyngwujących się, zaleciła burmistrzowi i sędziom cyrkułowym.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Aloë, A. Deboli, K. Węgierski, Zajączek, Gautier, Małachowski, And. Ciemniewski, P. Szydłowski, Działyński, Mikołaj Radziwiłł, Horain, Jan Kiliński.

XXXIV. Działo się... dnia 22 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Mostowskiego, Zajączka, Wę-

gierskiego, Gautier, Szydłowskiego, Działyńskiego, Radziwiłła, Makarowicza, Kilińskiego, Dzieduszyckiego, Debolego, Aloë, Wybickiego, Tykla, Horaina, komendanta Mokronowskiego, Wasilewskiego.

RZT... zostawiła Deputacyi nad więźniami wybranie miejsca bezpiecznego dla więźniów. — Uwolniła Nieborowskiego i Gaszyńskiego od zwrotu pensyi komisarskiej skarbowej. — Odpowiedziała na ekscerpt raportu Deputacyi komisowej ziemi czerskiej. — Pozwoliła Meisnerowi dostarczać wygód osobom pod dozorem Wydziału Dyplomatycznego zostającym. — Prosiła prezydenta, iżby pisał imieniem Rady do biskupa płockiego za księdzem Bogdanowiczem, iżby był umieszczony na miejsce księdza Bohomolca na Pradze. — Zaleciła Komisyi Porządkowej, aby rekwirowała Deputacye komisyjne ziemi czerskiej, warszawskiej i łomżyńskiej o przystawienie kantonistów korpusowi Sokolnickiego i regimentom 15, 16 i gwardyi koronnej. — Słuchała raportu i czynności Wydziału Wojskowego. — Wydała rezolucyę stosownie do obwieszczenia publiczności, aby nie miano za alarm bicie z armat, które artylerya dla egzercerunku czynić musi. — Wydała uwiadomienie o dezerterach pruskich, iż ci za kantonistów oddawanymi być mają za daniem im na rękę czerw. zł. 2.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Wasilewski, Horain, Deboli, S. Szydłowski, Makarowicz, And. Ciemniewski, Jan Kiliński, Małachowski, Mikołaj Radziwiłł, Węgierski, Kochanowski, Tykiel.

XXXV. Działo się... dnia 23 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Węgierskiego, Zajączka, Szydłowskiego, Makarowicza, Radziwiłła, Kilińskiego, Dzieduszyckiego, Tykla, Ciemniewskiego, Małachowskiego, Wasilewskiego, Wybickiego, Rafałowicza, Kochanowskiego, Horaina, Mostowskiego, komendanta Mokronowskiego, Aloë, Debolego.

RZT... asygnowała sumę złp. 6.000 do wypłacenia Deputacyi dozorczej nad więźniami dyplomatycznymi. — Asygnowała sumę złp. 9.407 za kwitem ob. Solarego na reparacyę pałacu Rzplitej. — Na przełożenie Dyrekcyi menniczej nominowała z grona swego Kochanowskiego i Zajączka dla wejrzenia, ilu oficyalistów taż mennicza Dyrekcya nieuchronnie potrzebuje, i dla wyznaczenia tymże pensyi z jak największą oszczędnością. — Wydała zlecenie, jakim sposobem wizyty mają być dane przez aresztantów dyplomatycznych rosyjskich. — Wydała urządzenie względem uformowania generalnego magazynu i paletowania dla wojska. — Zaleciła Komisaryatowi Wojennemu ustanowienie liwrantów do skupowania zboża. — Zaleciła prezydentowi pisać list imieniem Rady stosownie do myśli i listu, już pisanego przez Najwyższego Naczelnika, wstawiający się za księżną Lubomirską. — Uwolniła ob. Nofoka od Deputacyi likwidacyjnej i rachunku biednych. — Asygnowała sumę złp. 3.600 ob. Dufour za druki, przyjąwszy z wdzięcz-

nością odstąpienie złp. 326, które mu się sprawiedliwie należały. — Odpowiadając na memoryał zgromadzenia ewangelickiego, stosowną do ich żądania wydała proklamacyę do publiczności. — Wydała proklamacyę do wszystkich dziedziców i posesorów dóbr nienakładania na włościan podatków i poborów teraźniejszych. — Odpowiadając na notę Dyrekcyi menniczej, uczyniła rozkład satysfakcyi z mennicą dla JKMości.

Ig. W. Zakrzewski, p. m. W., Mostowski, Jan Kiliński, Fr. Gautier, And. Ciemniewski, Małachowski, Deboli, Horain, Zajączek, Węgierski, Makarowicz, Rafałowicz, Ant. Dzieduszycki, Kochanowski, Tykiel, Wasilewski.

XXXVI. Działo się... dnia 24 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, Małachowskiego, Zajączka, Horaina, Makarowicza, Szydłowskiego, Węgierskiego, Radziwiłła, Debolego, Dzieduszyckiego, komendanta Mokronowskiego, Wybickiego, Tykla, Aloë, Działyńskiego.

RZT... nominowała do Deputacyi żywności Marka Lipczyńskiego na miejsce Nieborowskiego. — Oddała list Engelhardta do rąk Debolego, konsyliarza, pisany do dam rosyjskich, aresztowanych w interesie pani Leszczyńskiej, pod dniem 20 maja z Rady datowany, dla oddania tymże damom. — Zaleciła Deputacyi dozorczej nad więźniami względem aresztantów, w folwarku misyonarskim będących. — Dodała osoby do Deputacyi do egzaminowania Komisyi Edukacyjnej wyznaczonej. — Asygnowała sumę złp. 200.000 za kwitem komendanta Mokronowskiego na potrzeby wojenne. — Uwiadomienie warty w pałacu Brylowskim puszczania osób, dozór mających nad więźniami dyplomatycznymi.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Kochanowski, Horain, Deboli, Wasilewski, Tykiel, Jan Kiliński, Fr. Gautier, And. Ciemniewski.

XXXVII. Działo się... dnia 27 maja 1794 w przytomności osób Radę składających: prezydenta Zakrzewskiego, komendanta Mokronowskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Debolego, Dzieduszyckiego, Kochanowskiego, Wybickiego, Zajączka, Tykla, Gautier, Ciemniewskiego, Kilińskiego, Węgierskiego, Aloë, Horaina, Radziwiłła, Szydłowskiego, Rafałowicza, Wasilewskiego, Działyńskiego, Ledóchowskiego.

RZT... wydała rezolucyę na przełożenie komendanta Mokronowskiego względem lenungu i patent dla komendy pułkownika Kwaśniewskiego. — Asygnowała sumę czerw. zł. 30 dla Boczkowskiego z zlecenia Najwyższego Naczelnika. — Wyznaczyła z grona swego Małachowskiego i Horaina do odebrania pieczęciów od kanclerzów koronnych i litewskich i do zapieczętowania aktów. — Wydała proklamacyę do ludu, uwiadamiającą o kończących się czynnościach RZT.

Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., T. Mostowski, Józef Wybicki, Szymon Szydłowski, Stanisław Ledóchowski, Fr. Gautier, Jan Kiliński, Rafałowicz, Tykiel, M. Kochanowski, Wasilewski, Mikołaj Radziwiłł, And. Ciemniewski.

Dziennik
Rady Najwyższej Narodowej.

Sesya 1. Działo się w ratuszu miasta Warszawy dnia dwudziestego ósmego maja 1794 r. Rada Zastępcza Tymczasowa, pod naczelnictwem Tadeusza Kościuszki, Najwyższego siły zbrojnej narodowej Naczelnika, zgromadzona w składzie swoim, odebrawszy od pomienionego Naczelnika ekspedycyę, a w niej: najprzód, organizacyę Rady Najwyższej Narodowej doczesnej dla Polski i Litwy, w obozie pod Połańcem dnia 10 maja roku bieżącego 1794, powtóre, proklamacyę do obywatelów Polski i Litwy i wezwanie zastępców do tymczasowego obowiązków za radców nieprzytomnych pełnienia, oboje w obozie pod Sieczkowem dnia 21 miesiąca i roku tychże datowane, to wszystko w przytomności licznie zebranych obywateli ogłosiła, *które czytać w Protokóle, I, 199—206.* Po którem ogłoszeniu ob. Kiliński, członek ustałej RZT, w zabranym głosie przekładał potrzebę zgłoszenia się do Najwyższego Naczelnika, ażeby w czasie tym, w którym wszyscy do obrony Ojczyzny wspólnie życiem i majątkiem ubiegają się, wspólnie też do zaradzenia o potrzebach publicznych mieli prawo, dlaczego żądał mieć przełożenie temuż Najwyższemu Naczelnikowi, ażeby obywatele stanu miejskiego do RNN w równej liczbie z obywatelami stanu szlacheckiego domieszczonymi zostali, w którem żądaniu był przez ob. Jędrzeja Kapostasa poparty. Ob. Zakrzewski, jako prezydujący w Radzie, odpowiedział na to żądanie wyrazami samejże organizacyi, w której Najwyższy Naczelnik zachował sobie rozszerzenie, wyszczególnienie tej organizacyi, jako też przydanie osób do Rady, gdy albo z żądania obywatelów, albo ze zdania Rady, albo z własnego przekonania ujrzy w tem istotną potrzebę narodu, a stąd wniósł, że oświadczający żądania swoje nie mają przeciętej drogi udania się z niemi do Najwyższego Naczelnika. Po ułatwieniu tej okoliczności wykonali przysięgę na radców: Ignacy Zakrzewski, Aloizy Sulistrowski, Ignacy Potocki, ks. Hugo Kołłątaj p. k.; na zastępców: Jan Kiliński, Eliasz Aloë, Wilhelm Horalik, Franciszek Wasilewski, Józef Sierakowski, Ignacy Zajączek, Jan Małachowski, Jan Horain, ks. Franciszek Dmochowski, Jędrzej Kapostas, Antoni Dzieduszycki, Krzysztof Mede-

cki, Augustyn Deboli, Tadeusz Mostowski, Franciszek Gautier, Ksawery Działyński, Józef Dziarkowski, Antoni Tykiel, Józef Szymanowski, Tadeusz Matuszewicz, Klemens Węgierski, Józef Wybicki, ks. Sabba Palmowski prezes konsystorza greko-oryentalnego. Poczem sesya solwowana na popołudnie na godzinę piątą. *Ignacy Zakrzewski prezydujący.*

Sesya 2. Działo się, jako wyżej, dnia tegoż dwudziestego ósmego maja 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Matuszewicza, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego. Objął prezydencyę ob. Zakrzewski, jako najstarszy wiekiem, stosownie do artykułu IV punktu 2 organizacyi. RNN obrała za sekretarza swej Rady ob. Tomasza Czecha, od którego odebrała przysięgę w rocie następującej: »Ja, Tomasz, przysięgam w obliczu Boga, iż obowiązki sekretarza RNN wiernie wykonywać będę, Radzie posłusznym będę, sekretu dochowam, wszelkie rezolucye Rady i zdania radców wiernie w protokół zapisywać będę. Tak mi Boże dopomóż i niewinna Męka Syna Jego«. — Obligowała ob. Zakrzewskiego, prezydującego w swem gronie, i ob. Potockiego, radcę do interesów cudzoziemskich, pierwszego do oznajmienia Jego Królewskiej Mości o ustanowieniu RNN, drugiego do przełożenia JKM potrzeby okazania najdobrowolniej jedności swej w teraźniejszem powstaniu, nie tylko ogólnie z narodem, ale wyraźnie z RNN, od Naczelnika wedle Aktu pierwiastkowego krakowskiego, do którego naród przystąpił, wyznaczoną i ogłoszoną. — Wezwanych od tegoż Naczelnika zastępców na miejsce nieprzytomnych radców wyznaczyła do wakujących wydziałów, t. j. ob. Matuszewicza do Wydziału Potrzeb wojennych, Kochanowskiego do Wydziału Bezpieczeństwa, Szymanowskiego do Wydziału Sprawiedliwości, ks. Dmochowskiego do Wydziału Instrukcyi narodowej, *j. cz. w Prot., I, 206.* — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Warszawskiego, Sądowi kryminalnemu i wszelkim deputacyom, przez ustałą RZT wyznaczonym, ażeby w ciągu czynności swych nie ustawały aż do zdania sprawy RNN i odebrania od niej przyszłych urządzeń, *j. cz. w Prot., I, 206.* — Zdała prezesowi Rady swej uwiadomienie Najwyższemu Naczelnikowi 1° o rozpoczęciu RNN i przysiędze, tak przez radców, jako i zastępców wykonanej; 2° o petycyi imieniem stanu miejskiego zaniesionej; 3° o przygotowaniach zbrojnych króla pruskiego; 4° o delegacyi do króla JKM, w dwóch powyższych celach wyznaczonej. Poczem sesyę solwowano na dzień następny 29 miesiąca maja na godzinę 11 przed południem. *Ign. Zakrzewski prezydujący.*

Sesya 3. Działo się j. w. dnia 29 maja 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Matuszewicza, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego. Rada odebrała relacyę od ob. Zakrzewskiego i Potockiego, w dniu wczorajszym do króla JKM z grona swego delegowanych, którzy, stosownie do zleceń sobie danych przez Radę, oznajmili Królo-

wi Jmci tak o rozpoczętych przez nią czynnościach, jako też oświadczyli potrzebę okazania zupełnej nie tylko z narodem, ale i z RNN jedności dla dojścia świętych celów, przez Akt Powstania Narodowego zamierzonych, na co odebrali od Króla Jmci nie tylko oświadczenie ukontentowania z rozpoczętej RNN, ale i zapewnienie, już raz Najwyższemu Naczelnikowi dane, że Ojczyzny, choćby z największem osobistem niebezpieczeństwem swojem, nie odstąpi. W moc którego oświadczenia przysłał Król Jmć w ciągu sesyi list, przez siebie do Najwyższego Naczelnika w podobnychże wyrazach *volanti sigillo* pisany. Rada, po wysłuchanej takowej relacyi, zleciła ob. Potockiemu, jako do Wydziału Interesów zagranicznych wyznaczonemu, ażeby ministrom zagranicznym, tu w Warszawie rezydującym, tak o rozpoczęciu czynności RNN, jako i o przeznaczeniu swojem doniósł. — Ob. Kochanowski zastępca, obowiązkami radcy w Wydziale Bezpieczeństwa tymczasowie trudniący się, doniósł Radzie o znacznej liczbie osób, pragnących wydania dla siebie paszportów z powodu, że wydanie ich dotąd po części trudnione, po części wstrzymane zostało, żądał przeto od Rady przepisów, jak sobie ma w tej mierze postąpić... *j. cz. w Prot., I, 206—207.* — Ob. Matuszewicz zastępca, również obowiązkami radcy w Wydziale Potrzeb wojskowych tymczasowie trudniący się, doniósł Radzie, że sesye swego Wydziału dla obszerniejszego miejsca w arsenale odbywać będzie; radził przeto konieczną potrzebę przyspieszenia reparacyi pałacu Rzplitej Krasińskich zwanego, a to końcem przeniesienia się tamże całej Rady, dla ustawicznych związków między Wydziałem jego, Wydziałem Skarbu i Radą samą zachodzących a nagłego częstokroć zaradzenia wymagających. Doniósł przytem tenże obywatel, iż w organizacyi RNN, szczególniej co do Wydziału swego, znajduje, że nic bez wyraźnego zlecenia Naczelnika czynić nie jest mocen, lecz wszystko podług jego tylko rekwizycyi dopełniać powinien, wypadać zaś mogą okoliczności, i już wypadają istotnie, że Wydział jego rekwirowanym jest o dostarczenie potrzeb wojennych przez komendy w ogóle w oddaleniu od Naczelnika konsystujące..., Rada więc co do tak nagłych tylko zdarzeń rozwalnia tymczasowie władzę Wydziału wojskowego, oświadczyła zaś pisać do Naczelnika Najwyższego, ażeby pomienioną władzę co do takich przypadków albo zlał stale na Wydział Potrzeb wojskowych, albo też onąż osobie przez siebie wyznaczyć się mającej powierzył. Co się nakoniec dotycze trzeciego wniosku pomienionego obywatela o przybranie do działań swoich komendanta..., *cz. w Prot., I, 207.* — Roztrząsała potem żądanie ob. Wyganowskiego..., *j. cz. w Prot., I, 207—208.* — Wydała zalecenie do Komisyi Porządkowych Drohickiej, Bielskiej, Grodzieńskiej i Mereckiej, ażeby pod amunicyę, do Litwy z Warszawy wysyłaną, koni 74 na każdą stacyę przysposobiły i potrzebny konwój za zniesieniem się z komendantami miejscowymi dostawiły..., *j. cz. w Prot., I, 208—209.* — Żądania ob. Krasnodębskiego

i Godlewskiego, jako szczególne, odłożyła do ogłoszenia urządzeń ogólnych, podług których prawideł dopiero szczególne interesa będą mogły być ułatwione. Nakoniec, zdawszy ob. księdzu Dmochowskiemu, członkowi swej Rady, ułożenie wewnętrznych dla siebie przepisów i przyniesienie ich na następną sesyę, salwowała tąż sesyę do dnia następującego, 30 miesiąca i roku bieżących, na godzinę piątą po południu. *Ign. W. Z.*

Sesya 4. Działo się j. w. dnia 30 maja 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Matuszewicza, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego. RNN... odebrała relacyę od ob. Zakrzewskiego prezesa o ekspedycyi od RZT W. Ks. Litewskiego z doniesieniem tak o czynnościach dotąd u niej zaszłych i przyłączeniem ku temu raportów, jako też z żądaniem, ażeby to wszystko, co się w papierach, na nieprzyjacielu zdobytych, dotyczącego obywatelów W. Ks. Litewskiego i zdrad ich pod Ojczyzną knowanych znaleźć może, tejże RZT przesłane zostało. Rada, po roztrząśnieniu raportów, oneż wraz z anneksami kancelaryi swej w archiwum zachować kazała, zaś Wydziałowi do Interesów zagranicznych zaleciła, iżby ten żądane papiery, obywatelów litewskich dotyczące się, nie w oryginałach, lecz w kopiach legalizowanych pomienionej RZT W. Ks. Litewskiego przesłać starał się. — Na wniesienie ks. Kołłątaja, ażeby końcem oszczędzenia Skarbu w czasie, gdy bądź od władzy cywilnej, bądź od wojskowej kasyerowie wysyłani będą, wzajemnie między temiż władzami zniesienie się następowało dla wspólnego ekspedycyi przesyłania, Rada takowe znoszenie się, jako ochronę dochodów publicznych w celu mające, wszystkim wydziałom swoim, a szczególniej Wydziałowi Potrzeb wojskowych dla komunikowania go także komendantowi siły zbrojnej Ks. Mazowieckiego, zaleciła. — Odpowiedziała Deputacyi dozorczej nad więźniami..., *j. cz. w Prot., I, 209.* — Dała rezolucyę Wydziałowi Żywności, ażeby woły tu, ku Warszawie, przygnane, za zniesieniem się z Wydziałem Skarbu zakupić starał się. Zdecydowała przytem wydanie na cały kraj uniwersału, ażeby żadne objekta, żywności i potrzeb Powstania Narodowego dotyczące się, za granicę wywożone i puszczane nie były aż do dalszego jej urządzenia. — Ob. Kochanowskiemu, na przełożenie jego o potrzebie dobrania więcej osób do rewizyi papierów, osoby, jakie zaufania publicznego godne znajdzie, za zniesieniem się z Wydziałem Interesów zagranicznych przybrać dozwoliła. — Niszcząc do szczętu te wszystkie władze, które z przemocy powstały, udecydowała rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., I, 210.* — Czytany był potem przez ks. Dmochowskiego projekt urządzenia RNN względem porządku w odbywaniu swych obowiązków, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., I, 211—212.* — Czytana była przez tegoż proklamacya do narodu z obwieszczeniem o zaczętej RNN, również przyjęta, drukowanie jej i po kraju rozesłanie kancelaryi nakazane, *k. cz.*

w Prot., I, 211. — Czytany był przez tegoż opis ogólny komisyów porządkowych, przyjęty przez Radę z odmianą niektórych okoliczności, dla rozdrukowania i rozesłania oddany kancelaryi, *k. cz. w Prot., I, 214—216.* — Odebrała potem Rada żądanie obywatelów mieszkańców rawskich, dla skuteczniejszej obrony powszechnej pragnących tymczasowego przyłączenia do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego i zostawienia rekruta pod komendą ob. Stanisława Woyczyńskiego, jako od Najwyższego Naczelnika na generała-majora milicyi rawskiej patentowanego, co z przyzwoitem gorliwości uwielbieniem przyjąwszy, oświadczyła..., *j. cz. w Prot., I, 210.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu wydanie do Kasy generalnej asygnacyi na sumę 400.000 złp..., *j. cz. w Prot., I, 210.* Opinię, przez Wydział Potrzeb wojskowych względem odpowiedzi ob. Karwowskiemu, generałowi ziemi bielskiej, przyniesioną, potwierdziła, *j. cz. w Prot., I, 212.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby, zniósłszy się z Komisaryatem Wojennym, przygotował do najpierwszej ekspedycyi, Najwyższemu Naczelnikowi przesłać się mającej, zapytania o sposobach obchodzenia się jego w obozie względem lenungów i żywności dla żołnierzy, ażeby sposób ten i do innych obozów zastosowanym został. — Upoważniła wydziały swej Rady do odebrania przysiąg od oficyalistów w czasie, gdy kancelarye swoje urządzą. — Zaleciła, ażeby uniwersał, urządzający powinności gruntowe włościan i zapewniający dla nich skuteczną opiekę rządową, bezpieczeństwo, własność i sprawiedliwość, w komisyach porządkowych, przez Najwyższego Naczelnika pod dniem 7 maja wydany, drukowany, publikowany i po kraju rozesłany został, *k. cz. w Prot., I, 220—224.* — Uczyniła podział między swymi wydziałami końcem odebrania sprawy z czynności ustałej RZT i deputacyów przez nią wyznaczonych, *j. cz. w Prot., I, 212—214.* Poczem sesya solwowana do dnia następującego, 31 miesiąca i roku bieżących, na godzinę piątą po południu. *Ignacy W. Zakrzewski, Prezydent miasta Warszawy i prezydujący w Radzie Najwyższej.*

Sesya 5. Działo się j. w. dnia 31 maja 1794 r. w przytomności tychże samych obywateli, co wyżej, radców. Ob. Zakrzewski czytał ekspedycyę od Najwyższego Naczelnika, do siebie przysłaną, zawierającą odpowiedź na niektóre zapytania ustałej RZT uczynione, niektóre zaś do rezolucyi RNN odsyłającą. — Ob. ks. Kołłątaj doniósł, że za dyspozycyą Najwyższego Naczelnika przesyła onemuż do obozu 180.000 złp., a to za kwitem ob. Alojzego Krauza, kasyera obozowego przy Naczelniku będącego. — Na przełożenie Deputacyi dozorczej nad więźniami, tudzież Wydziału Potrzeb wojskowych, RNN zaleciła wydanie do Kasy generalnej... asygnacyi..., *j. cz. w Prot., I, 224.* — Ob. Potocki, radca do Interesów zagranicznych, doniósł Radzie, iż na doniesienia swoje ministrom cudzoziemskim, stosownie do woli Rady, o rozpoczęciu się tejże Rady uczynione, odebrał od ministrów angielskiego,

szwedzkiego i austryackiego odpowiedzi, które, w Radzie przeczytawszy, wziął nazad dla zachowania ich w archiwum Wydziału swego. — Wezwany został na sesyę Rady ob. Mokronowski, komendant siły zbrojnej Ks. Mazowieckiego, któremu wstrzymanie zakładania obozów dalej za Warszawą, niż są dotąd, tudzież rozpoczęcia mustr z ogniem jeszcze do dni kilku polecone. — Zaleciła Rada Wydziałowi Sprawiedliwości, ażeby Sąd kryminalny codzień o czynnościach swoich raportował..., *j. cz. w Prot., I, 225.* — Przyjęła projekt organizacyi Wydziału Skarbu, przez ks. Kołłątaja przyniesiony, zachowawszy sobie rozszerzenie lub odmianę jego, gdy tego uzna potrzebę, *k. cz. w Prot., I, 225—226.* — Wydziałowi Potrzeb wojskowych poleciła, ażeby za zniesieniem się z komendantem Ks. Mazowieckiego względem patentów przez niego na generalstwa ziemiańskie wydanych... przyniósł najdogodniejszy ku temu projekt.—Oświadczenie adjutantów przy ustałej RZT byłych przyjęła i onymże pełnienie tychże samych obowiązków przy Radzie swej zaleciła. — Deklarowała, że zaświadczenia ...osobom zagranicznym, żądającym paszportów..., odtąd należeć mają do Wydziału... interesów zagranicznych..., *j. cz. w Prot., I, 227.* — Przyjęła dwie opinie, przez Wydział Potrzeb wojskowych przyniesione: jedną względem zabranych flisów w odpowiedzi na notę Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, drugą względem zwrotu do kasy brygady Ożarowskiego wziętych z niej za sancytami rokoszu Targowickiego na spłacenie niektórych rang pieniędzy, *obydwie cz. w Prot., I, 227—228.* — Odesłała do Deputacyi administracyjnej notę, przez ob. Kuczyńskiego imieniem Szydłowskiej siostry swej podaną, z zaleceniem, ażeby jej żądane sprzęty i ruchomości wydane zostały, *j. cz. w Prot., I, 228.* Poczem sesya odwołana została do dnia następującego, pierwszego miesiąca czerwca roku bieżącego 1794, na godzinę 5 po południu. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W.*

Sesya 6. Działo się j. w. dnia 1 miesiąca czerwca 1794 r. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna przez ob. Zakrzewskiego, prezydującego w Radzie, na którą po godzinie jedenastej przed południem przybyli: ob. Zakrzewski, Matuszewicz, Sulistrowski, ks. Kołłątaj, Kochanowski, Potocki, Szymanowski. Ob. Zakrzewski przełożył powód zwołania tej sesyi ekstraordynaryjnej z odebranej ekspedycyi od Komisyi Porządkowej powiatu grodzieńskiego pod datą 30 maja, którą przywiózł członek tejże Komisyi, ob. Jan Kamiński. Ekspedycya ta czytana była i pomieniony obywatel w przełożeniach swoich, do których taż Komisya odwołała się, słuchany, poczem Rada celem zapobieżenia przyczynom niebezpieczeństwa publicznego, wyniknąć mogącym z powodu nieporozumienia się i niejednostajności w dywizyach wojska litewskiego i operacyach tamże wojennych, wyznaczyła z grona swego ob. Sulistrowskiego radcę końcem zjechania na miejsce, któremu dała zupełną moc przywrócenia jedności środkami, jakie ku temu widzieć będzie najdogodniejsze, *j. cz. w Prot., I, 228.* W odpowiedzi zaś

Komisyi Porządkowej powiatu grodzieńskiego osobną rezolucyę, uwiadamiając onąż o środku tym przedsięwziętym, wydała, *k. cz. w Prot., I, 228.* A do zastąpienia w RNN miejsca ob. Sulistrowskiego, jako odjeżdżającego, ob. Jędrzeja Kapostasa zastępcę wyznaczyła. — Decydowała, że wszystkie papiery ważniejsze, a szczególniej ekspedycye od Najwyższego Naczelnika, zostawać mają zawsze przy ob. Zakrzewskim, który z tymże Naczelnikiem ciągłą od Rady korespondencyę utrzymywać ma, ku czemu taż Rada wyznaczyła do boku jego za sekretarza ob. Wawrzyńca Dorau, od którego odebrała przysięgę rotą następującą: »Ja, Wawrzyniec, przysięgam w obliczu Boga, iż powierzone mi przez ob. Zakrzewskiego papiery porządnie utrzymywać i strzedz będę, sekretu tak z nich, jako i z korespondencyi, imieniem RNN czynić się mającej, dochowam i protokół tychże korespondencyi sam zapisywać będę. Tak mi Boże dopomóż i niewinna męka Syna Jego«. — Do urządzenia względem porządku w odbywaniu swych obowiązków, na dniu 30 maja przepisanego, dodała i to, iż na sesyi ekstraordynaryjnej żadne żądania i memoryały odbierane być nie mają, ale tylko powinna być wnoszona i decydowana szczególnie ta materya, dla której sesya ekstraordynaryjna zwołaną zostanie. Poczem sesya solwowana na godzinę piątą po południu tegoż samego dnia, pierwszego miesiąca czerwca. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W.*

Sesya 7. Działo się j. w. tegoż samego dnia 1 czerwca o godzinie 5 po południu w przytomności ob. Zakrzewskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Matuszewicza. Ob. Potocki doniósł Radzie, iż na obwieszczenie ministrów, o rozpoczętej RNN uczynione, odebrał od ministrów: hiszpańskiego, nuncyusza papieskiego, saskiego i holenderskiego odpowiedzi przez noty, które, przeczytawszy, wziął nazad dla zachowania ich w archiwum Wydziału swego. — Ob. ks. Kołłątaj złożył podany sobie memoryał z doniesieniem o znajdującej się w schowaniu miejskiem sumie..., *j. cz. w Prot., I, 228—229.* — Opinię Wydziału Sprawiedliwości w odpowiedzi Komisyi Porządkowej ziemi brzeskiej potwierdziła..., *k. cz. w Prot., I, 229.* — Wydział Potrzeb wojskowych uczynił relacyę względem generałów ziemiańskich za zniesieniem się z komendantem Ks. Mazowieckiego, że, nagłej potrzebie przyspieszenia obrony Ks. Mazowieckiego dogadzając, zeszła RZT umocowała zleceniem swojem tegoż komendanta do patentowania tymczasem generałów ziemiańskich, że te patenta, z przypadku nagłej potrzeby wydane, stwierdzenia i wyroku Naczelnika czekają, że fortragi i opinie względem takowych tymczasowych generałów ziemiańskich prześle Naczelnikowi komendant Ks. Mazowieckiego, względem czego wszystkiego Rada poleciła ob. Zakrzewskiemu, iżby doniesienie uczynił Najwyższemu Naczelnikowi. — Czytał potem ob. ks. Dmochowski projekt Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, który Rada, niektóre w nim odmiany uczyniwszy, przyjęła i osoby

do tejże Deputacyi nominowała, *j. cz. w Prot., I, 229—233.* Poczem sesya solwowana na dzień następny, 2 miesiąca czerwca 1794, na godzinę 5 po południu. *Ig. W. Z.*

Sesya 8. Działo się j. w. dnia drugiego miesiąca czerwca 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Kapostasa, Potockiego, Matuszewicza, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego. — Czytał ob. ks. Kołłątaj ekspedycyę od generała Zajączka, z obozu pod Chełmem pod dniem 31 miesiąca maja datowaną, w której użala się na nieczynność Komisyów Porządkowych, tak Lubelskiej, jako i Chełmskiej, i żąda prędkiego zaradzenia tak w przystawieniu kantonistów i furażów, jako też w uskutkowaniu pospolitego ruszenia. — Wezwany był potem ob. Piotr Potocki, generał-major z Lubelskiego przybyły, który tożsamo, co przez generała Zajączka pisane było, potwierdził, po którego wysłuchaniu Rada wyznaczyła z pomiędzy siebie ob. ks. Dmochowskiego, ażeby, zniósłszy się z ob. Piotrem Potockim, przyniósł projekt urządzenia Komisyi Porządkowej Lubelskiej, uznała przytem potrzebę wysłania na miejsce osób zaufania publicznego godnych, dla których napisanie potrzebnych instrukcyi, a najistotniej, iżby urządzenia tak Najwyższego Naczelnika, jako i RNN do egzekucyi przyprowadzone były, zaleciła, a na delegowanych ob. Piotra Potockiego g.-m. i Ignacego Krzuckiego wybrała, *j. cz. w Prot., I, 234.* — Postanowiła odpisać generałowi Zajączkowi z doniesieniem mu o tych krokach przedsięwziętych i z uwiadomieniem, że żądane przez niego trzy armaty już przed kilku dniami są do obozu jego przez komendanta Mokronowskiego przesłane. — Poleciła ob. Zakrzewskiemu: 1° napisanie do Najwyższego Naczelnika, ażeby przysłał urządzenie swoje względem karabinów dotąd przez kawaleryę mianych, iżby na wzór jego obozu w innych również postąpiono; 2° wysłanie ekspedycyi do RZT wileńskiej przez ob. Wyssogierda z doniesieniem: najprzód, o wysłaniu do Litwy ob. Sulistrowskiego, o powodach wysłania jego i mocy onemuż danej; powtóre, o wysłanym z Warszawy już jednym transporcie amunicyi i drugim jutro wysłać się mającym do armii litewskiej, że przez komendanta Mokronowskiego dodana jest komenda, która te transporta eskortować będzie aż do Narwi, iżby Rada wileńska baczna była na skuteczne obmyślenie podobne i na eskorty od Narwi aż na miejsce; po trzecie, z przyłączeniem opisów Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i komisyów porządkowych, ażeby podług nich jak najprędzej urządzenie zrobione było, opis zaś sądów kryminalnych że niebawnie nadesłany zostanie. — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., I, 233.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu... wypłacić 6.000 złp..., *j. cz. w Prot., I, 233—234.* — Odpowiedziała na memoryał adjutantów municypalnych, przy boku Króla Jmci będących, iż żądania ich zawiesza aż do ogólnego urządzenia

uzbrojenia Warszawy. — Ob. Potocki, r. i. z., czytał notę ministra szwedzkiego, donoszącą o konwencyi, między dworem jego a dworem duńskim zawartej, z przyłączeniem onejże i z żądaniem, ażeby ją Królowi Jmci i Rzplitej komunikował. Rada zaleciła komunikacyę tejże noty Królowi i schowanie jej wraz z anneksem do archiwum Wydziału Interesów zagranicznych. — Czytał tenże list, przez pana Buchholza ministra pruskiego do siebie tylko pisany, jakoby w odpowiedzi, że przesłaną notyfikacyę o zaczętej RNN odebrał. — Wydział Bezpieczeństwa wniósł dwa zapytania, sobie od Deputacyi pocztowej uczynione: pierwsze, jak taż Deputacya ma postępować dalej z listami do Najwyższego Naczelnika, pisanymi z zagranicy; drugie, czy ma przepuszczać listy z mylnemi a szkodliwemi wieściami? na które Rada odpowiedziała: co do pierwszego, iż wszystkie listy do Najwyższego Naczelnika swoją drogą przesyłane być mają; co do drugiego, iżby listy takowe nie były przepuszczane, ale do dalszego Rady urządzenia zachowane. — Wydział Skarbowy 1° podał opinię względem wydania uniwersału o podatkach: przyjęta przez Radę, *j. cz. w Prot., I, 234;* 2° żądał, aby Rada wydała uniwersał o rządzie teraźniejszym, o organizacyi komisyów porządkowych i Deputacyi Centralnej Litewskiej, z uwiadomieniem o wydziałach, i ażeby wszyscy *respective* do wydziałów w interesach referowali się; 3° wniósł, aby taż Rada, stosownie do uchwały województwa krakowskiego, wydała uniwersały, rozciągające na cały kraj kantonowanie i pobór prócz podatków zwyczajnych; co oboje Rada przyjęła i uformowanie w tej mierze uniwersałów oraz przyniesienie onychże na następne sesye zaleciła. — Czytane było potem urządzenie kancelaryi RNN, które Rada z niektóremi odmianami przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 234—236,* a nominowanie osób na oficyalistów tejże kancelaryi do następnej sesyi odłożyła, którą na dzień 3 miesiąca czerwca odwołać kazała. *Ign. W. Zakrzewski, Prezydent miasta Warszawy.*

Sesya 9. Działo się j. w. dnia 3 czerwca 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Kapostasa, Potockiego, Matuszewicza, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego. Czytane były instrukcye tak dla ob. Piotra Potockiego, jako i dla ob. Ignacego Krzuckiego, które, przyjęte, *cz. w Prot., I, 236—238.* — Urządzenie uzbrojenia miasta Warszawy, przez Wydział Potrzeb wojskowych przyniesione, roztrząsane i udecydowane, *j. cz. w Prot., I, 238—245.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł projekt opisu sądów kryminalnych wojewódzkich, który, z niektóremi odmianami przyjęty, *cz. w Prot., I, 245—251.* — Tenże Wydział przyniósł trzy opinie: jedną w interesie Ożarowskiej, przyjęta, *cz. w Prot., I, 251;* drugą w interesie Drewnowskiej, przyjęta także, *cz. w Prot., I, 251;* trzecią w interesie ob. Szaniawskiego względem pisaryi ziemiańskiej łukowskiej, tę Rada odmieniwszy, decydowała..., *j. cz. w Prot., I,* 251. — Wydział Skarbowy

przełożył uczynioną sobie przez Wydział Potrzeb wojennych rekwizycyę o wypłacenie 54.000 złp., które Rada wypłacić zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 251—252.* — Deklarowała na przełożenie tegoż Wydziału, że oficyaliści menniczni i w ludwisarni wolni są od warty municypalnej, *j. cz. w Prot., I, 251.* Poczem sesya odwołana na dzień następny, 4 czerwca, na godzinę 5 po południu. *Ks. Kołł.*

Sesya 10. Działo się j. w. dnia 4 czerwca 1794 r. W przytomności tych, co wyżej, obywateli radców objął prezydencyę, stosownie do organizacyi RNN, ob. ks. Kołłątaj. Czytana była ekspedycya od ob. Sulistrowskiego, która oddana ob. Zakrzewskiemu. — Czytana dalej ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, pod datą w obozie pod Krzcięcicami dnia 1 miesiąca czerwca; materye, z niej wynikające, oddane wydziałom w Radzie *respective* materyi, których się dotyczyły. — Wydział Wojskowy przyniósł projekt organizacyi tak Wydziału swojego, jako też Komisaryatu Wojennego; obydwa, przyjęte, *cz. w Prot., I, 252—257.* — Tenże sam Wydział przyniósł opinię względem pensyi dla ob. Klosmana, kapitana gwardyi pieszej koronnej, po wyjściu ze służby przez Najwyższego Naczelnika płacić nakazanej. Rada zaleciła pisać do Naczelnika, z jakiego funduszu chce mieć tę opłatę ułatwioną: czyli wyznaczy fundusz osobny na zasłużonych, czyli ich też przyłączy do kas regimentów, w których się zasłużyli? — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych zniesienie się z Magistratem miasta Warszawy, ażeby broń... zwróconą została, *j. cz. w Prot., I, 258.* — Na przełożenie tegoż samego Wydziału Rada decydowała weryfikacyę bonifikacyi, jaka się może należeć ob. Boguckiemu za budowlę, potrzebną do zrzucenia dla opatrzenia mostu bateryami..., niemniej zniesienie się z Wydziałem Skarbowym i komendantem Ks. Mazowieckiego względem budek skarbowych i kurdygardyi pontynierów, którą rezolucyę *cz. w Prot., I, 258.* — Przyjęła opinię Wydziału Skarbowego: 1° względem miedzi moskiewskiej, *k. cz. w Prot., I, 258—259,* i drugą, względem wypłacenia Deputacyi dozorczej 6.000 złp., *k. cz. w Prot., I, 259.* — Odesłała dworskich ks. biskupa Massalskiego wileńskiego do Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego..., *j. cz. w Prot., I, 259.* — Decydowała, ażeby wydziały Rady swej osobne raporta ułatwianych przez siebie materyi co tydzień oddzielnie gotowały, iżby te do Najwyższego Naczelnika przesłane były. — Również zleciła napisać do tegoż Naczelnika przełożenie, ażeby żądania swoje tymże samym sposobem *respective* każdego Wydziału przysyłał oraz ażeby udzielał wiadomości względem obrotów wojennych, stosownie do których dyspozycye Rady kierowane byćby mogły i wiadomości publicznej udzielane. — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych determinowała, iż, gdziekolwiek wypadnie ekspedycya zagraniczna od Króla Jmci, do której potrzeba będzie pieczęci narodowej, że ta przykładana być ma przez aktualnego pieczętarza. — Przyniesioną przez

Wydział Instrukcyi narodowej odezwę do duchowieństwa ruskiego przyjęła i, żeby nie tylko w języku polskim, ale i w ruskim rozdrukowaną została, zaleciła, *k. cz. w Prot., I, 261—262*, drugą do obywateli litewskich *259—261*. — Udeterminowała napisanie odezwy do obywateli ziemi nurskiej, ażeby ci do powszechnej obrony i do przystawienia kantonistów przyłączyli się. — Przepisała prawidła komisyom porządkowym..., *k. cz. w Prot., I, 262—283*. — Poleciła Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, ażeby... osoby tak do komisyi porządkowych, jako i do sądów kryminalnych obrała, *k. cz. w Prot., I, 263*. Poczem odwołaną została sesya na dzień następny, 5 czerwca 1794 r. *Ks. H. Kołłątaj mp.*

Sesya 11. Działo się j. w. dnia 5 czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Wydział Porządku przyniósł projekt, urządzający poczty obozowe, który był czytany. Rada znalazła go dogodnym celowi, dla jakiego był zrobionym, że jednak objekt poczt obozowych największe i najpotrzebniejsze z samym Najwyższym Naczelnikiem związki mieć może, Rada zaleciła przesłanie mu onegoż dla zasięgnienia jego opinii w tej mierze. — ...Zaleciła Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej wybranie... komendanta..., *j. cz. rezolucyę w Prot., I, 263—264*. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł projekt organizacyi Dyrekcyi pocztowej, który był czytany i do rozważenia wzięty. — Na przełożenie Wydziału Żywności wydała zalecenie Wydziałowi Skarbu..., *k. cz. w Prot., I, 264*. — Również na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika... zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., I, 264*. — Proklamacyę Najwyższego Naczelnika, do W. Ks. Litewskiego przysłaną, rozdrukować i Deputacyi Centralnej tegoż Księstwa do ogłoszenia jej przesłać zaleciła, *k. cz. w Prot., I, 267*. — Odpowiedziała na memoryał konsystorza i kapituły warszawskiej..., *j. cz. w Prot., I, 264*. Poczem sesya odwołana na dzień następny, 6 czerwca 1794, do domu Raczyńskich zwanego, gdzie Rada sesye swoje miewać z powodu rozpoczętego na ratuszu Magistratu postanowiła aż do przyszłego urządzenia swego. *Ks. H. Kołłątaj mp.*

Sesya 12. Działo się w Warszawie, w domu Raczyńskich zwanym, dnia 6 czerwca 1794 r. w przytomności ob. ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego, Potockiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego. — Ob. Potocki, radca Wydziału Interesów zagranicznych, przyniósł organizacyę Wydziału swego, którą, czytaną i przyjętą, szukać *w Prot., I, 265—266*. — Na przełożenie tegoż Wydziału Rada pozwoliła osobom dyplomatycznym i innym rosyjskim, w zabezpieczeniu narodowem zostającym, pisywać listy otwarte i te, wprzód wyegzaminowane, przesłać. — Przybył potem ob. Matuszewicz, w przytomności którego i całej Rady czytana była przez tenże Wydział Interesów zagranicznych depesza od kardynała Anticiego z Rzymu, pod dniem 7 maja roku bieżącego pisana, w odpowiedź na depeszę war-

szawską pod datą 9 kwietnia, poczem zachowana w archiwum tegoż Wydziału. — Na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika pod dniem 3 czerwca Rada zaleciła Wydziałowi Skarbowemu..., *cz. w Prot., I, 266.* — Udeterminowała pewne prawidła względem administracyi dóbr osób osądzonych, zbiegłych i aresztowanych, stosownie do których uformowanie rezolucyi zaleciła. — Zaleciła przez rezolucyę zapytać się Kollegiatę warszawską.., *j. cz. w Prot., I, 266.* — Rekwirowała Deputacyę Centralną W. Ks. Litewskiego..., *j. cz. w Prot., I, 266.* — Decydowała, iż dobra ... ekonomii królewskich podpadać mają poborowi..., *j. cz. w Prot., I, 267.* — Deklarowała, iż nie widzi potrzeby, dla którychby się ob. Kownacki dłużej w Warszawie miał zatrzymywać. — Przyjęła opinię Wydziału Sprawiedliwości względem polecenia ob. Rychtera Najwyższemu Naczelnikowi, *k. cz. w Prot., I, 267.* — Na regenta do odebrania memoryałów ob. Szczepana Świniarskiego, a na regenta do odbierania raportów ob. Ignacego Szczurowskiego nominowała, od których przysięgę w rocie następującej odebrała: »Ja N. N. przysięgam w obliczu Boga, iż przepisane mi przez RNN obowiązki pilnie i wiernie pełnić i tejże Radzie posłusznym będę, papiery mi powierzone chować i w porządku utrzymywać będę. Tak mi Boże dopomóż i niewinna Męka Syna Jego«, po której przysiędze wykonanej pełnienie onymże obowiązków przepisanych zaleciła. — Czytany był potem projekt uniwersału do obywatelów Korony i Litwy względem przystawienia kantonistów, uzbrajania się i pospolitego ruszenia, który, przyjęty, *cz. w Prot., I, 267—269.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinią swoją względem papierów Ożarowskiej, która przyjęta, *cz. ją w Prot., I, 267.* — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł żądania, sobie przez Deputacyę pocztową przełożone: 1° o przydanie osób do składu tejże Deputacyi; 2° o zalecenie, iżby listy, do Warszawy i z Warszawy idące, przez komendy wojsk narodowych po drogach rewidowane nie były; 3° ażeby listy żydowskie nie po hebrajsku, ale innymi językami pisane były; względem czego wszystkiego Rada zaleciła Wydziałowi przyniesienie swej opinii na następną sesyę, która solwowana została na dzień 7 czerwca, na godzinę 5 po południu. *Ks. H. Kołłątaj mp.*

Sesya 13. Działo się j. w. dnia 7 czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, radców. Wydział Porządku wniósł potrzebę rezolwowania, w jakim sposobie ekspedycye, które przez niego do komisyi porządkowych i innych władz przesyłane będą, z kancelaryi Rady wychodzić mają. Rada rezolwowała, iż na tych, które urzędownie przesyłane będą, pieczęć Rady przykładana być ma z podpisem sekretarza. — Tenże sam Wydział czytał projekt wewnętrznego urządzenia swego, który Rada wzięła na rozwagę do następnej sesyi. — Przyniósł tenże sam Wydział trzy opinie: pierwszą względem kuryerów, nieopłacających poczt po stacyach, drugą względem ustanowienia kres cywilnych po traktach, trzecią względem do-

starczenia koni przez obywatelów na żądanie poczmagistrów...; wszystkie te trzy opinie przyjęte zostały przez Radę, *k. cz. w Prot., I, 270—271.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy względem potrzeby przydania osób wojskowych komendantom cyrkułowym i tysiącznikom zaleciła Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby rekwirował komendanta siły zbrojnej Ks. Mazowieckiego o danie w tej mierze opinii najdogodniejszej. — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Deputacyi dozorczej nad więźniami sumę 10.000 złp.... wypłacić..., *cz. rezolucyę w Prot., I, 272.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła... dla Komisaryatu Wojennego sumę złp. 46.000 wypłacić..., *cz. rezolucyę w Prot., I, 271—272.* — Na przełożenie Wydziału Skarbu zaleciła onemuż nakazanie wypłacenia sumy złp. 4.000..., *cz. w Prot., I, 272.* — Przyjęła opinię tegoż Wydziału względem sum galicyjskich na procenta danych, iżby te na terminach podnoszone i do Skarbu importowane zostały, *k. cz. w Prot., I, 272.* — Na wniesienie Wydziału Bezpieczeństwa, imieniem Deputacyi dozorczej nad więźniami uczynione, dozwoliła Moszyńskiemu aresztowanemu posłanie dyspozytora do dóbr policyi. — Wyznaczyła osoby do komisyi porządkowych województwa sandomierskiego, *k. r. cz. w Prot., I, 273—274.* — Wydział Instrukcyi przyniósł projekt gazety narodowej, który potwierdzony został. — Na żądanie delegowanych Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej Rada umieściła w liczbie komisarzów... ob. Krasnodębskiego..., *k. r. cz. w Prot., I, 272.* — Zaleciła Deputacyi likwidacyjnej, ażeby papiery Szmula liweranta moskiewskiego ...Wydziałowi Żywności... wydała..., *j. cz. w Prot., I, 272.* — Na archiwistę, stosownie do organizacyi kancelaryi swojej, nominowała ob. Stanisława Borowskiego i od niego przysięgę rotą, dla regentów powyżej przepisaną, odebrała. Poczem sesyę swoją do dnia następnego, 8 czerwca 1794 r., na godzinę 5 po południu odwołała. *Ks. H. Kołłątaj m. p.*

Sesya 14. Działo się j. w. dnia 8 m. czerwca 1794 r. w przytomności wszystkich tych, co wyżej, obywateli radców. Ob. ks. Dmochowski czytał projekt uniwersału o podatkach i poborach, przez Radę wydać się mającego, który Rada przyjęła i wydrukować i po kraju rozesłać kazała, *j. cz. w Prot., I, 277—278.* — Wezwała ob. Józefa Kocielła..., *j. cz. w Prot., I, 274.* — Uwiadomiła... ob. Sulistrowskiego..., *j. cz. w Prot., I, 275.* — Ob. Krzysztofowi Medeckiemu... zaleciła..., *j. cz. r. w Prot., I, 275.* — Na doniesienie Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego... rekwirowała Komisyę..., *j. cz. w Prot., I, 278.* — Ustanowiła Dyrekcyę do formowania biletów skarbowych i zaleciła onejże, ażeby manipulacyę swoją ułożyła i onęż Radzie *proiective* do potwierdzenia przyniosła, *j. cz. w Prot., I, 275—277.* Poczem sesya odwołaną została do dnia następnego, 9 czerwca 1794 roku, na godzinę 5 po południu. *Ks. H. Kołłątaj mp.*

Sesya 15. Działo się j. w. dnia 9 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Przybyli delegaci, przez rezolucyę Komisyi Porządkowej województwa sandomierskiego pod dniem 3 czerwca wyznaczeni, którzy o dostawionych tu przez siebie sześciu pakach złota i srebra relacyę uczynili; Rada poleciła..., *j. cz. w Prot., I, 279.* — Stosownie do prawideł, pod dniem 6 tego miesiąca ustanowionych, przyniesiony został projekt Administracyi dóbr po osobach osądzonych, aresztowanych i zbiegłych, który, przyjęty, *cz. w Prot., I, 284—287.* — Rada zaleciła Wydziałowi Skarbu, iżby dla ks. Palmowskiego 6.000 złp., dla Wydziału Żywności 100.000 złp... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 279.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinie dwie: jedną w odpowiedzi na memoryał ob. Popławskiego... drugą w odpowiedzi na memoryał ob. Modzelewskiego..., które przyjęte *cz. w Prot. I, 279—280.* — Tenże sam Wydział przyniósł dwa projekta rekwizycyi do komisyów porządkowych względem sądów kryminalnych przeszłych i teraźniejszych, jeden koronny a drugi Litwy dotyczące się, obydwa, czytane i przyjęte, zobaczyć *w Prot. I, 280—281.* — Wydział Instrukcyi przyniósł także trzy opinie: jedną względem drukarni, drugą względem dozoru nad funduszami edukacyjnymi, trzecią względem uwolnienia menonistów..., wszystkie trzy, przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 281—282.* — Rada zaleciła Wydziałowi Porządku, iżby się starał o wyszukanie miejsca na kaplicę dla schizmatyków Rosyanów. — Poczem czytane były przez Wydział Potrzeb wojskowych trzy opinie: jedna w odpowiedzi na przełożenie Komisyi Porządkowej Bielskiej, druga w odpowiedzi na raport ob. Karwowskiego, generała-majora tejże ziemi, trzecia względem fabryk zbroi w Końskich, które również przez Radę przyjęte, *i. cz. w Prot., I, 282—284.* — Ob. Zakrzewski wniósł..., Rada... decydowała..., *j. cz. w Prot., I, 294.* — Tenże ob. Zakrzewski przyniósł od Magistratu miasta Warszawy notę względem przyspieszenia interesu Wulfersa, dotąd aresztowanego. Rada takową notę Wydziałowi Sprawiedliwości końcem przyspieszenia opinii oddała i sesyę na dzień następujący, 10 czerwca, na godzinę 5 po południu odwołała. *Ks. H. Kołłątaj mp.*

Sesya 16. Działo się j. w. 10 m. czerwca 1794 r. w przytomności ob. ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego, Matuszewicza radców. Wydział Potrzeb wojskowych przełożył potrzebę wystawienia ludwisarni, której plan przyniósł, i ten, przez Radę przyjęty, w archiwum Wydziału swego zachował. — Za przełożeniem tegoż Wydziału Rada zaleciła... na potrzeby Komisaryatu Wojennego 200.000 złp. wypłacić..., *cz. w Prot., I, 287.* — Decydowała odezwę do młodzi w Warszawie uzbrojonej, ażeby się do obozu udała, *j. cz. w Prot., I, 291—292.* — Na dopilnowanie skutków urządzeń swoich wyznaczyła w imieniu swojem komisarzy do ziem... i tym potrze-

bne instrukcye przepisała..., *j. cz. w Prot., I, 289—291.* — Determinowała wydanie uniwersału do Korony i Litwy z oświadczeniem, iż wszystkie konie bierze w rekwizycyę i że zakazuje wywozu wszelkich towarów i produktów za granicę, które są potrzebne do żywności i potrzeb wojskowych. — Odpowiedziała na zapytanie Wydziału Potrzeb wojskowych względem kantonistów..., *j. cz. w Prot., I, 287.* — Przyjęła opinię Wydziału Żywności względem wołów ob. Łoniewskiego, *j. cz. w Prot., I, 287—288.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł projekt organizacyi Wydziału swego, który, przyjęty, *cz. w Prot., I, 288—289.* — Odpowiedziała na memoryał... ob. Grotthusa..., *j. cz. w Prot., I, 289.* — Odebrała przysięgę od obywateli zastępców ks. Tomaszewskiego i Umiastowskiego. Poczem odwołała sesyę na dzień następny, t. j. 11 m. czerwca. *Ks. H. Kołłataj mp.*

Sesya 17 ranna. Działo się j. w. dnia 11 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców i ob. Kapostasa zastępcy, tudzież ob. Mokronowskiego generała-lejtnanta, od Rady wezwanego. Objął prezydencyę ob. Potocki radca. — Czytana była ekspedycya od Komisyi Porządkowej ziemi chełmskiej i powiatu krasnostawskiego, na którą Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., I, 292.* — Rada wyznaczyła z grona swego ob. Debolego zastępcę dla donoszenia Królowi Jmci o celniejszych swych czynach i zaleciła onemuż, ażeby dla łatwiejszego tego zamiaru uskutecznienia znosił się codziennie z prezydującym w Radzie, od niego potrzebnych w tej mierze zasięgał wiadomości.

Sesya popołudniowa [17 bis]. W przytomności tych, co wyżej obywateli radców, oprócz ks. Dmochowskiego. Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Rada Wydziałowi Żywności formowanie magazynów po kraju..., *j. cz. w Prot., I, 292—293.* — Na mocy tej ogólnej rezolucyi zaleciła zaraz Rada Wydziałowi Żywności, ażeby rekwirował Komisyę Porządkową Stężycką o uformowanie magazynu w Puławach. — Odpowiedziała przez prezydującego ob. Piotrowi Potockiemu, generałowi województwa lubelskiego, donosząc mu o uczynionej już do Komisyi Porządkowej Stężyckiej rekwizycyi względem formowania magazynu w Puławach i o wysłaniu do tejże Komisyi delegowanego ob. Morskiego, któremu ułatwienie kantonistów poleciła. — Pozwoliła ob. Janowi Nepomucenowi Małachowskiemu wyjazdu z Warszawy do dóbr, *j. cz. w Prot., I, 293.* — Przyjęła opinię Wydziału Skarbu względem odebrania rachunku z kasy kancelaryi dawniej Straży, a potem zgasłej Rady Nieustającej, *k. cz. w Prot., I, 293.* — Również przyjęła opinię Wydziału Sprawiedliwości względem ob. Michała Wulfersa aresztowanego, *k. cz. w Prot., I, 293—294.* — W odpowiedzi na notę Komisyi ekonomicznej JKM zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., I, 294.* — Żądania Komisyi Porządkowej ziemi mielnickiej zrezolwowała, *j. cz. w Prot., I, 294.* — Ob. Zgliczyńskiego po ostateczne ułatwienie odesłała do komen-

danta Mokronowskiego. — Wybrała osoby tak do Sądu kryminalnego Ks. Mazowieckiego, jako i do Komisyi Porządkowej w temże Księstwie, na ziemie czerską, warszawską, wyszogrodzką, liwską, *cz. w Prot., I, 295.* — Żądanie ob. Hiżowej, uznawszy za sprawiedliwe, odesłała po ostateczną rezolucyę do Najwyższego Naczelnika, *j. cz. w Prot., I, 295.* Poczem sesya odwołaną została do dnia następnego 12 miesiąca i roku bieżącego na zwykłą godzinę. *Ignacy Potocki prezydujący.*

Sesya 18. Działo się j. w. dnia 12 m. czerwca 1794 r. W przytomności wszystkich obywatelów radców czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika z ordynansami przyłączonymi; co do zaleceń, w niej znajdujących się, Rada wyznaczyła z ramienia swego delegowanych do Komisyi... i tym potrzebne instrukcye przepisała, *k. cz. w Prot., I, 295—296.* — Poleciła Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, ażeby wybrała osoby..., *j. cz. w Prot., I, 298.* — Poleciła prezydującemu, ażeby przyłączony przy ekspedycyi ordynans Najwyższego Naczelnika przesłał ob. Wielhorskiemu, generałowi w Litwie komenderującemu, a ob. Sulistrowskiego i Kociełła iżby względem ekspedycyi, tak do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, jako i do ob. Wielhorskiego zrobionej, uwiadomił. — Zdała temuż ob. prezydującemu wysłanie ob. Gołkowskiego brygadyera z ekspedycyą, Najwyższemu Naczelnikowi wiadomą, i przepisanie dla niego instrukcyi. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla tegoż ob. Gołkowskiego 2.000 czerw. zł. wypłacić rozkazał, *j. cz. w Prot., I, 299.* — Determinowała, ażeby kaplica dla nieunitów w tem samem miejscu, co pierwej, znajdowała się i żeby ks. Palmowskiemu wszystkie aparaty i obrazy... wydane zostały, *cz. w Prot. I, 300.* — Pozwoliła Komisaryatowi Wojennemu, ażeby na wartę municypalną najmował..., *cz. w Prot., I, 299.* — Odpowiedziała na memoryał obywateli mieszkańców miasta Warszawy... i odesłała rzecz tę do Magistratu tegoż miasta, ażeby obrał rewizorów posesyonatów..., *j. cz. w Prot., I, 298—299.* — Wydział Instrukcyi czytał proklamacyę względem województw wielkopolskich, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., I, 296—298.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby paszporta nie były wydawane..., *j. cz. w Prot., I, 300.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki Wydziału Porządku złp. tysiąc wypłacić rozkazał, *j. cz. w Prot., I, 299.* — Dwie opinie, przez Wydział Porządku przyniesione, jedną w interesie ob. Jakóba Borowskiego, drugą w interesie ob. Zgliczyńskiego generała-majora, obydwie przyjęła, *k. cz. w Prot., I, 298—299*, i jedną od Wydziału Żywności, *311—313.* Poczem sesyę do dnia następnego, 13 miesiąca i roku bieżących, odwołała na czas zwykły. *Ignacy Potocki prezydujący.*

Sesya 19. Działo się j. w. dnia 13 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Wezwani zostali do Rady ob. Orłowski, komendant garnizonu warszawskiego, i Mokronowski generał-lejtnant, przy

których czytana była ekspedycya, przez prezydującego od generała Zajączka odebrana, na którą odpisanie Rada zleciła temuż ob. prezydującemu. — Odpowiedziała Komisyi Porządkowej Lubelskiej na jej raport, *j. cz. w Prot., t. I, str. 300.* — Zaleciła Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego, ażeby rekwizycyą komendanta względem ufortyfikowania Pragi i robienia zasieków niezwłocznie do skutku doprowadziła, *j. cz. w Prot., t. I, str. 302.* — W odpowiedzi na zapytania się Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej co do punktu 1 i 2 rezolucyę tejże Komisyi potwierdziła, co do 3 i 4 deklarowała, że ob. Kociełł powiózł już z sobą odezwę N. N. względem pospolitego ruszenia.., *j. cz. w Prot., t. I, 300—301.* — Zaleciła Rada, ażeby Wydział Skarbu wysłanemu w wiadomym jej interesie 100 czerw. zł... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., t. I, str. 301.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby dla ob. Orłowskiego złp. 1.500 wypłacić kazał, zaś Wydziałowi Porządku, ażeby do mieszkań w arsenale potrzebne meble wyznaczył, *j. cz. w Prot., t. I, str. 302.* — Przyjęła ofiarę imieniem dworskich..., *j. cz. w Prot., t. I, str. 302.* W odpowiedzi na memoryał obywateli ziemi Liwskiej oświadczyła onymże..., *j. cz. w Prot., t. I, str. 301.* — Dla naglących zatrudnień nie mogąc roztrząsać organizacyi Wydziałów Porządku i Bezpieczeństwa... zaleciła tymże..., *j. cz. w Prot., t. I, str. 301.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł projekt uniwersału, nakazującego spisanie w kraju fabryk, rzemiosł, produktów do potrzeb wojennych służących, i nie wywożenie onychże za granicę, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., t. I, str. 303—305.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt uniwersału, nakazującego bicie monety do stopnia nowoustanowionego, *kt. cz. w Prot., t. I, str. 305—306.* — Na przełożenie tegoż samego Wydziału decydowała Rada, iż posesorowie dóbr królewskich... nie mogą teraz zyskać ulżenia w opłacie..., *j. cz. w Prot., I, 303.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: jedną względem wydania papierów dla ob. Ożarowskiej..., drugą obywatelów... Łaskarzewa..., odsyłającą do Komisyi Porządkowej Stężyckiej, obydwie przyjęte, *j. cz. w Prot., I, 302—303.* — Wydział Instrukcyi narodowej czytał opinię względem opłacania pół procentu z dóbr pojezuickich..., którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 303.* — Odpowiadając na memoryał ob. Łempickiego..., Rada rezolucyę RZT zatwierdziła, *j. cz. w Prot., I, 302.* Poczem sesya została odwołaną na dzień następny 14 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Ignacy Potocki prezydujący.*

Sesya 20. Działo się j. w. dnia 14 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Czytane były raporta od ob. Krzuckiego i J. ks. Ważyńskiego, biskupa chełmskiego i bełzkiego, nadesłane, na które odpowiedź Rada poleciła prezydującemu. Wydział Żywności doniósł Radzie, iż końcem zapewnienia żywności w Warszawie wydaje proklamacyę do komisyi porządkowych Ks. Mazowieckiego, Stężyckiej, Radom-

skiej, Sandomierskiej, Lubelskiej i Łukowskiej, ażeby zaleciły mieszkańcom ziem swoich, iżby wszelkie produkta, zbywające od ich potrzeb, zwozili niebawnie do Warszawy, co Rada potwierdziła. — Wydział Skarbu przyniósł projekt zaręczeń skarbowych... Rada przyjęła takowy projekt, wydrukowanie jego i rozesłanie do Komisyi Porządkowych końcem obwieszczenia o tym obywateli mieszkańców zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 309.* — Na przełożenie Deputacyi Dozorczej nad jeńcami Rada zaleciła... 10.000 złp. wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 306.* — Na przełożenie ob. Mokronowskiego... zaleciła... gen. Sierakowskiemu... czerw. zł. dwieście... zapłacić..., *j. cz. w Prot., I, 307.* — Wydział Porządku przyniósł trzy opinie: jedną względem spisania zaprzęgów... a statków wodnych..., drugą względem spisania ludności..., trzecią w odpowiedzi Komisyom Porządkowym Brzeskiej-Litewskiej i powiatu kobryńskiego, wszystkie trzy, przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 311, 308, 307.* — Na przełożenie obywateli mieszkańców powiatu garwolińskiego deklarowała..., *j. cz. w Prot., I, 307.* — Deklarowała dalej, że rezolucyę zeszłej RZT obowiązywać mają..., *j. cz. w Prot., I, 307.* — Na przełożenie Wydziału Instrukcyi Rada determinowała wyznaczenie Deputacyi do Szkoły rycerskiej, któraby na miejscu wejrzała w stan tejże szkoły i dała opinię, jaki wydatek koniecznie jest potrzebny na jej utrzymanie. — Tenże sam Wydział Instrukcyi przyniósł projekt względem wskrzeszenia konsystorza greko-oryentalnego..., który Rada przyjęła..., *j. cz. w Prot., I, 309—310.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię w odpowiedzi na zaskarżenia Komisyi Porządkowej Ks. Mazowieckiego względem kantonistów i werbunku, tudzież dostawienia furażów podane, którą Rada przyjęła, *cz. w Prot. I, 307—308,* — Na podaną przez ob. Antoniego Sienkiewicza, z gorliwości przy Powstaniu Narodowym zaleconego, notę zapewniła onegoż, iż skoro tylko przyjmowanie do Korpusu kadetów na koszt publiczny otworzy się, Rada nieomieszka polecić syna jego Karola, ażeby w tymże korpusie umieszczonym został. — Również względy zapewniła dla Adama Gajewskiego, pasierba ob. Gajewskiego, porucznika milicyi policyjnej, w dniach 17 i 18 kwietnia silne dowody waleczności swej dającego. — Złożyły potem Wydziały raporta swoich prac tygodniowych końcem przesłania onychże Najwyższemu Naczelnikowi, i sesya odwołana została do dnia następującego 15 miesiąca czerwca na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki prezydujący.*

Sesya 21. Działo się j. w. dnia 15 czerwca 1794 r. w przytomności wszystkich obywateli radców. Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych Rada zaleciła... dla ob. Orłowskiego... 100.000 złp... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 315.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt, urządzający zaręczenia skarbowe i sposób oraz formę wydawania onychże, który Rada przyjęła, *cz. go w Prot., I, 317—318.* — Tenże Wydział przyniósł opinię względem sum remanentowych litewskich i opłaty żołdu korpusom..., który przez Radę

przyjęty, *cz. w Prot., I, 314—315.* — Wezwani potem obywatele powiatu pińskiego, przez Najwyższego Naczelnika do Rady odesłani, po wysłuchaniu żądań przyłączeni zostali tymczasowie do Komisyi Porządkowej Kobryńskiej, *j. cz. w Prot., I, 313—314.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych zawarcie kontraktu o sukna dla wojska z fabryką sukienną grodzieńską, *j. cz. w Prot., I, 315.* — Odpowiedziała na żądania generała milicyi rawskiej, ob. Woyczyńskiego..., *j. cz. w Prot., I, 316.* — Pozwoliła ob. Ksaweremu Działyńskiemu wyjazdu za granicę... z obowiązkiem powrotu, *j. cz. w Prot., I, 316.* — Zaleciła... dla ob. Morawskiego majora czerw. zł. 100... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 316.* — Zaleciła... ob. Podowskiemu kufer... wydać..., *j. cz. w Prot., I, 317.* — Wydział Żywności wniósł potrzebę rozwiązania przypadku, kiedy komisanci, wysyłani przezeń do zbierania i zakupywania produktów, znajdą tak nieżyczliwych swej Ojczyźnie, iż im takowych produktów wydania wzbronią, jak sobie z nimi postąpić mają? Rada decydowała, iż osoby takie, jako Powstaniu Narodowemu przeciwne, zabezpieczone być mają za zniesieniem się z najbliższą komendą. — Memoryał, przez kahał miasteczka Sokołowa podany, odesłała Rada do załatwienia do Komisyi Porządkowej miejscowej, *j. cz. w Prot., I, 317.* — Czytany był przez Wydział Instrukcyi projekt organizacyi Komisyi Porządkowej województwa wołyńskiego, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., I, 315.* Poczem odwołana została sesya na dzień następny, 16 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 22. Działo się j. w. dnia 16 m. czerwca 1794 r. w przytomności wszystkich obywateli radców. Rada, na doniesienie Wydziału Potrzeb wojskowych o ofiarowanej przez Króla Jmci cegle w kwocie 400.000 na wystawienie ludwisarni za miastem, zaleciła Wydziałowi Interesów zagranicznych, ażeby za to Królowi Jmci wdzięczność oświadczył. — Chcąc mieć zachowaną jak najlepszą subordynacyę w wartach municypalnych..., poleciła ob. Zakrzewskiemu..., *j. cz. w Prot., I, 319.* — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., I, 318.* — W odpowiedzi na notę... zaleciła..., *j. cz. w Prot., I, 319.* — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych zaleciła... złp. 58.562 z kasy... zapłacić..., *j. cz. w Prot., I, 318.* — Czytała Rada ekspedycyę Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej z doniesieniem o wybraniu ob. Karola Urbańskiego na generała tejże ziemi, dla którego o nadesłanie patentu pisać do Najwyższego Naczelnika postanowiła. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł projekt konskrypcyi ludności w Warszawie, który Rada przyjęła, rozdrukować i uskutecznić zaleciła, *cz. w Prot., I, 319—321.* — Ob. Zakrzewski radca przyniósł projekt urządzenia sądowości miejskiej, który Rada do rozważenia oddała Wydziałowi Bezpieczeństwa, Sprawiedliwości i Porządku, którym zaleciła, ażeby względem niego opinię swoją za dni trzy

przyniosły. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. ks. Tabiszewskiego złp. 2.340, z zleceniami Rady wysyłanego... zapłaciła, *j. cz. w Prot., I, 318.* — Notę obywateli powiatu garwolińskiego względem dóbr do biskupstwa poznańskiego należących Kollegiacie warszawskiej komunikować kazała..., *j. cz. w Prot., I, 320.* — Na przełożenie tychże obywateli deklarowała..., *j. cz. w Prot., I, 320.* — Zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby podał Sądowi... listę osób..., *j. cz. w Prot., I, 322.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł cztery opinie: jedną względem ob. Moszyńskiego aresztowanego, drugą w interesie i na zapytanie ob. Wieprzewskich, trzecią do Deputacyi Centralnej względem wyboru osób do sądów kryminalnych w W. Ks. Litewskiem, czwartą względem otwarcia akt ziemiańskich i miejskich miejscowych, wszystkie cztery przyjęte, *cz. w Prot., I, 322—323.* — Z powodu otwartej wojny, przez Dwór berliński z powstającym narodem polskim rozpoczętej, decydowała Rada wzięcie w sekwestr wszystkich składów i kantorów Kompanii pruskiej w Warszawie, tudzież własności Dworu berlińskiego, gdzieżkolwiek w kraju polskim znajdujących się..., *cz. w Prot., I, 323.* Poczem sesya odwołana na dzień następny 17... czerwca 1794 roku na godzinę 5 po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 23. Działo się j. w. dnia 17 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, pod dniem 15 tego miesiąca z obozu pod Kozłowem pisana, w uskutecznieniu której Rada decydowała napisanie instrukcyi względem poruszenia obywatelów i mieszkańców, *k. cz. w Prot... (nie została wpisana).* — Czytany był potem raport przez delegowanego od Rady względem czynności Komisyi Porządkowej Sandomierskiej, pod dniem 15 czerwca z Sandomierza pisany, na który Rada dała odpowiedź..., *j. cz. w Prot., I, 324.* — Czytany był także raport od ob. Franciszka Orsettiego, do ziemi bielskiej wysłanego, na który Rada zleciła odpisać z oświadczeniem ukontentowania z dokładnych jego robót..., *j. cz. w Prot., I, 324.* — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł organizacyę względem rewizyi papierów, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., I, 326—328.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł projekt organizacyi Sądu Najwyższego Kryminalnego i dwie opinie: jedną w interesie ob. Wolskiego, drugą w interesie ob. Płońskich, wszystkie, przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 328—331, 325.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby ob. Orłowskiemu... złp. 1.800... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 323.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby z funduszu... Massalskiego... zaległą należytość zapłacić..., *j. cz. w Prot., I, 323—324.* — Na przesłaną przez ob. Zgliczyńskiego ekspedycyę odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., I, 324.* — Rekwirowała Deputacyę Centralną W. Ks. Litewskiego..., *j. cz. w Prot., I, 325.* — Podobnąż odezwę uczyniła i do ob. Sulistrowskiego, radcy z grona swego do Litwy wysłanego. — Poleciła Wy-

działowi Skarbu ustanowienie Deputacyi..., *j. cz. w Prot., I, 325.* — *Item* rekwizycyę względem koni, *j. cz. w Prot., I, 331—332.* Poczem odwołała sesyę do dnia następnego, 18 czerwca 1794 roku, na zwykłą godzinę. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 24. Działo się j. w. dnia 18 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Objął prezydencyę ob. Józef Szymanowski, zastępca w Wydziale Sprawiedliwości. Czytany był potem raport od ob. Morskiego, pełnomocnika Rady do ziemi stężyckiej wysłanego, który, zajmując w sobie doniesienia obrotów wojennych dotyczące się, odesłany został do ob. komendanta warszawskiego. — Czytany był także raport ob. Onufrego Popiela..., *j. cz. w Prot., I, 332.* — Roztrząsała potem raport Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej..., *j. cz. w Prot., I, 332.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł cztery opinie: pierwszą w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej Kobryńskiej, drugą co do żądania ob. Wasiutyńskiego i Michalewskiego, trzecią względem zapytania obywateli ziemi nurskiej, czwartą nakoniec, rozwiązującą wątpliwość ob. Szamockiego, wszystkie cztery przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 333—334.* — *Item* opinię ob. Skirmunta, *j. cz. w Prot., I, 334—335.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby... zalecił wypłacenie w Grodnie... 63.034 złp. i gr. 25, *j. cz. w Prot., I, 335.* — Na podaną przez ob. Bieleckiego notę deklarowała, iżby tak srebra miedniewickie, przez niego od nieprzyjaciela ochronione, jako i złp. 364, z Kasy pruskiej zabrane, do Kasy narodowej oddane zostały, pochwaliła jego gorliwość i razem oświadczyła..., *j. cz. w Prot., I, 335.* — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., I, 335.* — Wezwani byli potem delegowani od Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej, którzy żądania tejże Komisyi w punktach 20 złożyli, i na te Rada w szczególności odpowiedziała, *j. cz. w Prot., I, 335—337.* — Czytany był raport ob. Piotra Potockiego..., na który Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., I, 337—338.* — Opinia dla ob. Lubeckiego, *j. cz. w Prot., I, 338.* — Czytany był projekt instrukcyi dla delegowanych do krajów odzyskać się mających, który, przyjęty, *zn. się w Prot., I, 338—339.* Na formę jego Rada pomienione instrukcye wydawać udeterminowała. Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 19 miesiąca i roku bieżących, na zwykły czas po południu. *Józef Szymanowski, prezes RNN.*

Sesya 25. Działo się j. w. dnia 19 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Czytana była: najprzód, ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, z woli którego przysłany raport drukować kazała; powtóre, raport od Komisyi Porządkowej Krakowskiej, na który zostawiona odpowiedź aż do otwarcia komunikacyi z Krakowem; po trzecie, czytany był list od ob. Sulistrowskiego radcy i Kociełła, delegowanych od

Rady do Litwy, na który Rada poleciła odpisanie ob. Szymanowskiemu zastępcy, jako prezydującemu. — Na przełożenie listowne ob. Wielhorskiego, komendanta siły zbrojnej w W. Ks. Litewskiem, pozwoliła ob. Wawrzeckiemu radcy dłuższego w temże miejscu zabawienia się. — Z powodu wynikającej potrzeby zniesienia niektórych domów... zaleciła Magistratowi..., *j. cz. w Prot. I, 340.* Poczem sesya odwołana na dzień następny, 20 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Józef Szymanowski, p. RNN m. p.*

Sesya 26. Działo się j. w. dnia 20 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywateli radców wszystkich. Rada zaleciła Wydziałowi Skarbu, *j. cz. w Prot., I, 340.* — Czytany był potem raport ob. Onufrego Popiela..., na który Rada zaleciła odpisać onemuż, iżby się z pozostałymi komisarzami znosił i, ile będzie mógł, najdokładniejsze raporta o obrotach wojsk nieprzyjacielskich czynił, *j. cz. w Prot., I, 340—341.* — Czytany raport także od komisarzów porządkowych sandomierskich, którym Rada zaleciła, ażeby w takim komplecie, w jakim się znajdują, udali się do obozu najbliższego..., *j. cz. w Prot., I, 341.* — Czytany także raport ob. Gosławskiego, delegowanego od Rady do Komisyi Chęcińskiej, i dana mu podobna odpowiedź, jak wyżej, *cz. Prot., I, 341.* — Na mocy nadesłanego od Najwyższego Naczelnika z obozu pod Jedlińskiem dnia 18 miesiąca i roku bieżących wyznaczenia ob. Tadeusza Dembowskiego i Antoniego Chevaliego na miejsce ob. Działyńskiego i Medeckiego zastępców, zaleciła Rada awizowanie onychże do wykonania przysięgi. — Ob. Aleksander Linowski jako zastępca przysięgę wykonał. — Przyjęła Rada oświadczenie ob. Wiszowatego względem zwerbowania i usposobienia 2.000 ludzi..., *j. cz. w Prot., I, 341.* — Ekspedycya od ob. Moszyńskiego z pod Secemina przysłana odesłana została do komendanta Księstwa Mazowieckiego, równie i raport ob. Karwowskiego, generała województwa podlaskiego. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł opinię swoją względem legacyi berlińskiej, która przez Radę przyjęta, *cz. w Prot., I, 341—342.* — Na przełożenie tegoż Wydziału Rada zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., I, 342.* — Wydział Skarbu przyniósł układ, z Komisyą ekonomiczną JKM. uczyniony, który, potwierdzony przez Radę, *cz. w Prot., I, 342.* — Odpowiedziała na żądanie dworskich, *Prot., I, 343.* — Przychyliła się do żądania ob. Michałowskiego..., *j. cz. w Prot., I, 342—343.* — Wyznaczyła dla ob. Möllerowej, której mąż, z azardem życia puszczający się z ważną ekspedycyą, przez nieprzyjaciół zajęty został, co miesiąc po 10 czerw. zł. tymczasem i w polepszonych Ojczyzny losach zapewniła dla niej przyzwoite opatrzenie, *j. cz. w Prot., I, 343.* — Również dla ob. Woyciechowskiej... czerw. zł. 50 na wsparcie naznaczyła, *j. cz. w Prot., I, 343.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię, zapytanie Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego rozwiązującą, *kt. cz. w Prot.,*

I, 343. — Interes dworskich ks. biskupa Skarszewskiego i ob. Tretera odesłała najprzód po objaśnienie do Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, *j. cz. w Prot., I, 343—344.* — Dla Kobylańskiej... udeterminowała sposób utrzymywania jej..., *j. cz. w Prot., I, 344.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 21 m. czerwca, na zwykłą godzinę po południu. *Józef Szymanowski, p. w RNN.*

Sesya 27. Działo się dnia 21 czerwca 1794 w przytomności obywateli radców tych, co wyżej. Wykonali przysięgę ob. Tadeusz Dembowski i Piotr Billing na zastępców w RNN. Czytana była ekspedycya od Komisyi Porządkowej Drohickiej..., *j. cz. w Prot., I, 344.* — Również i raport ob. Frankowskiego przyłączony do tej ekspedycyi odesłany został ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego. — Żądania przez ob. Wiszowatego względem kurpików ostrołęckich i nowogródzkich przyjęła Rada i potrzebne zalecenia uczyniła, *j. cz. w Prot., I, 344—345.* — Dała pozwolenie tak ob. Matuszewiczowi, jako i ob. Kilińskiemu zastępcom jechania do obozu Najwyższego Naczelnika, *j. cz. w Prot., I, 345.* — Po przeczytanym raporcie od Komisyi Brzeskiej-Litewskiej zaleciła odpisać onejże z oświadczeniem ukontentowania, że tak dokładny pomieniony raport znalazła, i razem rekwirowała ob. Platera, ażeby akta miejskie brzeskie-litewskie wydał, *j. cz. w Prot., I, 345.* — Czytany był raport ob. Orsettiego, do ziemi bielskiej przez Radę delegowanego. Przyłączony egzamin względem ob. Humieckiego od Komisyi Porządkowej Bielskiej oddała Rada Wydziałowi Bezpieczeństwa a komendantowi Księstwa Mazowieckiego doniosła, ażeby wydał potrzebne dyspozycye względem kantonistów w ziemi bielskiej zebranych, gdzie mają być dostawieni. — Ob. Kochanowskiemu, delegowanemu przez siebie do powiatu radomskiego, po przeczytaniu jego raportu zaleciła..., *j. cz. w Prot., I, 345.* — Na przełożenie ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego zaleciła Wydziałowi Żywności, ażeby przybyłe z włościanami z pod Dubienki konie i woły zakupić starał się, zaś Wydziałowi Skarbu, ażeby żądane dla ob. Sierakowskiego generała czerw. zł. 1.000 wypłacić nakazał, a co do wyznaczenia osoby obywatelskiej, którąby przy obozie tegoż generała o przystawianie potrzebnych furaży i żywności dla wojska starała się, Rada oświadczyła to żądanie uskutecznić, *j. cz. w Prot., I, 345—347.* — Ponieważ z odpowiedzi Kollegiaty warszawskiej przekonała się..., zaleca Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego..., *j. cz. w Prot., I, 345—346.* — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleciła... złp. 40.000... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 346.* — Na przełożenie Wydziału Żywności, sumy złp. 600.000... żądającego, zaleciła..., *j. cz. w Prot., I, 346.* — Zaleciła Magistratowi... Warszawy..., *j. cz. w Prot., I, 346.* Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 22 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Józef Szymanowski, prez. w RNN.*

Sesya 28. Działo się j. w. dnia 22 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywateli radców wyżej wyrażonych. Przywołany został ob. Ignacy Wykowski, komisarz porządkowy sandomierski, który z sobą srebra przywiózł..., *j. cz. w Prot., I, 347.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... ob. Zakrzewskiemu radcy 4.000 złp.... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 347.* — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł projekt organizacyi Deputacyi indagacyjnej, który był czytany, Rada go przyjęła i osoby nominowała, *j. cz. w Prot., I, 347—350.* — Wydział Instrukcyi przyniósł opinię względem zapłacenia druków i innych okoliczności, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., I, 350.* — Czytana była ekspedycya od Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej, której wątpliwości, Radzie do roztrząśnienia podane, najprzód na wydziały rozdane zostały dla przyniesienia opinii, wyjąwszy punkt piąty, który Rada rezolwowała natychmiast, pozwalając, ażeby w tej ziemi wybierani byli rotmistrze, którzyby pospolite ruszenie jak najprędzej do najbliższych komend doprowadzili, *j. cz. w Prot., I, 351.* — Deklarowała Rada..., *j. cz. w Prot., I, 351.* — Determinowała, iż każdy wydział Rady rezolucye swego wydziału dotyczące się wyjmować i te, czyli dla rozdrukowania, czyli do rozesłania po kraju, do Wydziału Porządku odsyłać i rewers na to odbierać powinien będzie, a Wydział Porządku ma rozdrukowania i rozsyłania dopilnować pod odpowiedzią za spóźnienie, *j. cz... (w rkp. Prot. opuszczone).* — Poczem sesya odwołana na dzień następny, 23 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwyczajną. *Józef Szymanowski, p. RNN.*

Sesya 29. Działo się j. w. dnia 23 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. — Przybył ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, z którym Rada deliberowała nad objektami żywności, koni, kuźnic i amunicyi i egzekucyę deliberacyi swojej w jednych objektach Wydziałowi Żywności, w drugich Wydziałowi Potrzeb wojskowych oddała. — Zaleciła Wydziałowi Porządku, ażeby rekwirował Pocztamt konny warszawski..., *j. cz. w Prot., I, 351.* — Nakazała konskrypcyę ogólną ludności podług schematu, *j. cz. w Prot., I, 352—353.* — Dla przyśpieszenia druków rządowych wzięła w rekwizycyę wszystkie drukarnie warszawskie..., *j. cz. w Prot., I, 351—352.* — Wydała proklamacyę do obywatelów mieszkańców warszawskich względem ukończenia okopów, *j. cz. w Prot., I, 351.* — Poleciła ob. Zakrzewskiemu radcy, jako najwyższemu komendantowi milicyi municypalnej, ażeby ob. Irowskiego pułkownika i ob. Bedlińskiego podpułkownika wezwał w pomoc sobie, którzyby z zleceń jego dopilnowali w najlepszy sposób organizacyi tejże milicyi. — Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, nadesłana z obozu pod Przybyszewem, stosownie do której Rada potrzebne Urządzenie wydać postanowiła. Dopełniając wolę tegoż Naczelnika, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Kazimierza Jaroszewskiego... wyznaczył wójtostwo jakie..., *j. cz. w Prot., I, 351—352.* — Wyznaczyła

dla ob. Grochowskiej generałowej połowę pensyi mężowskiej i napisanie do niej listu w imieniu Rady prezesowi poleciła, *j. cz. w Prot., I, 353.* — Nominowała osoby do Komisyi Porządkowej Warszawskiej..., *j. cz. w Prot., I, 353—354.* — Na regenta do dozoru ekspedycyi rezolucyi swoich nominowała ob. Hipolita Lemańskiego, archiwistę miasta Warszawy, obowiązki dla niego przepisała i przysięgę na dokładność dopełnienia ich odebrała, *j. cz. w Prot., I, 354.* — Na wniesienie Wydziału Bezpieczeństwa zaszły niektóre odmiany względem Deputacyi do rewizyi papierów wyznaczonej, *j. cz. w Prot. (nie zostało do rkp. Prot. wniesione).* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 24 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski, p. RNN.*

Sesya 30. Działo się dnia 24 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców. Przybył wezwany ob. Franciszek Wasilewski zastępca, któremu wynalezienie doskonałego medyka wojskowego, naukę chirurgii posiadającego, stosownie do żądania Najwyższego Naczelnika poleciła. — Czytany był raport od ob. Chodkowskiego, pełnomocnika od Rady w ziemi stężyckiej, któremu cofnąwszy plenipotencyę przez ob. Tadeusza Morskiego, przez Radę delegowanego, udzieloną, na miejsce jego ob. Karola Sosnowskiego pełnomocnikiem do tejże ziemi wyznaczyła, *j. cz. w Prot., I, 354—355.* — Dla umorzenia spraw między Zgliczyńskim i Boskiemi w ziemi rzeczonej wynikłych, obligowała Rada ob. Szymanowskiego prezydującego, aby napisał list do Najwyższego Naczelnika, podając mu tę radę, iżby Zgliczyńskiego z ochotnikami przez niego zebranemi wziął do obozu, a ob. Boskiemu wybieranie kantonistów zalecił. — Zaniosła rekwizycyę do Komisyi Stężyckiej..., *j. cz. w Prot., I, 355.* — Na przełożenie ob. Orłowskiego... zaleciła... wypłacenie ob. Cichockiemu... czerw. zł. 1.000, *j. cz. w Prot., I, 355.* — Na żądanie Wydziału Sprawiedliwości wydała asygnacyę do Wydziału Skarbu na dwie sumy..., *j. cz. w Prot., I, 355.* — Wydział Żywności przyniósł opinię swoją względem zalecenia Deputacyi Centralnej Litewskiej i wszystkim komisyom porządkowym udzielenia pomocy komisarzom Wydziału Żywności..., która potwierdzona przez Radę, *cz. w Prot., I, 355—356.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych... zaleca Wydziałowi Skarbu... sumę... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 356.* — Wydział Instrukcyi przyniósł opinię względem zapłacenia druków, która przez Radę przyjęta, *cz. w Prot., I, 356.* — Zaleciła Rada, osobom archiwa Metryk... dotąd strzegącym, ażeby je w bacznym utrzymywali dozorze..., *j. cz. w Prot., I, 356.* — Uczyniła zastrzeżenie dla służących osób aresztowanych..., *j. cz. w Prot., I, 356.* — Odesłała prośbę Żydów warszawskich... do Magistratu, *j. cz. w Prot., I, 356.* Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 25 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *I. Szymanowski, p. RNN.*

Sesya 31. Działo się j. w. dnia 25 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywateli radców wyżej wyrażonych. Objął prezydencyę ob. Dembowski, zastępca w Radzie Wydziału Potrzeb wojskowych, na mocy organizacyi Rady. Czytane były raporta: pierwszy ob. Aloizego Sulistrowskiego i Józefa Kocielła, delegowanych od Rady do Litwy wysłanych, z doniesieniem o obrotach wojsk tak narodowych, jako i nieprzyjacielskich, drugi ob. generała-lejtnanta Wielhorskiego, obydwa z Wilna pisane, po których przeczytaniu obligowała Rada ob. Dembowskiego, prezydującego, o napisanie listu do Najwyższego Naczelnika, iżby ob. Wielhorskiego, powszechne zaufanie i szacunek w Litwie posiadającego, przy tejże komendzie utrzymać raczył. — Na przełożenie Dyrekcyi biletów skarbowych... zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 357.* — Czytana była ekspedycya Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej..., *j. cz. w Prot., I, 357.* — Przywołani zostali obywatele: Józef Czech, Teodor Dembowski i ksiądz Teodor Sołtyk, komisarze porządkowi województwa krakowskiego. Czytany ich raport wraz z przełożeniami w punktach zawartemi i listem Wieniawskiego, komendanta krakowskiego. Rada raport takowy publiczności udzielić drukiem przedsięwzięła, odpowiadając zaś na przełożenie przez nich uczynione..., oświadczyła, *j. cz. w Prot., I, 357.* — Wydział Bezpieczeństwa doniósł Radzie o dodaniu 3 osób do składu Deputacyi indagacyjnej. — Odpowiadając na notę ob. Orłowskiego..., zarekwirowała go..., Komisyi zaś Porządkowej Warszawskiej... zalecić oświadczyła, *j. cz. w Prot., I, 357—358.* — Wydała wyżej wyrażone zalecenie do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, *j. cz. w Prot., I, 358.* — Rezolwując memoryał ob. Kownackiego..., zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 2.000... wydać nakazał..., *j. cz. w Prot., I, 358.* — Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, w myśl której nadesłaną odezwę do publiczności względem zdarzenia w mieście Krakowie dnia 15 miesiąca bieżącego zaś jego drukować nakazała, *k. cz. w Prot., I, 359—360.* — Wydział Sprawiedliwości w Radzie przyniósł opinię względem zalecenia Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego nominowania osób do Sądu Najwyższego Kryminalnego tegoż Księstwa, *j. cz. w Prot., I, 358—359.* — Przełożenie ob. Czołhańskiego względem uprzedania części kos, od potrzeb wojskowych pozostałych, do Wydziału Skarbu odesłała. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych udeterminowała wziąć w rekwizycyę wszystkie surowe żelaza i blachy białe..., *j. cz. w Prot., I, 360—361.* — Przepisała powtórną instrukcyę dla pełnomocników swych, do ziem w Koronie wysłanych, do uskutecznienia zaleceń względem przyśpieszenia pospolitego ruszenia i urządzeń w tej mierze poczynionych onych zagrzewającą, i takowąż Deputacyi Centralnej dla podobnegoż użycia sposobu komunikować zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 361—363.* Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 26 mie-

siąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 32. Działo się j. w. dnia 26 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców, oprócz ob. ks. Dmochowskiego. Czytana była ekspedycya ob. Stetkiewicza, generała-majora szawelskiego Księstwa Żmudzkiego, z przyłączeniem druków rosyjskich, na które Rada odpisać postanowiła, obywatelowi zaś prezydującemu poleciła odpisanie do ob. Stetkiewicza z oświadczeniem wdzięczności za przesłanie druków i z żądaniem przesłania innych, jeżeliby rozrzucane były. — Czytana potem ekspedycya, od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, nadesłana, na którą co do pierwszego oświadczyła Rada, iż już w tej mierze pisała do Najwyższego Naczelnika tak względem ob. Klopmana, jako i względem ob. Ostaszewskiego, a jaką rezolucyę odbierze, taką obywatelowi komendantowi komunikować nieomieszka, co do drugiego zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... 10.000 złp. wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 363—364.* Przybył potem ob. ks. Dmochowski. — Deklarowała Rada na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa, iż... Deputacya do egzaminowania szpiegów... ustaje..., *j. cz. w Prot., I, 364.* — Wydział Skarbu przyniósł dwie opinie: jedną względem potrącenia poborów z ekonomii królewskich, drugą względem ustania Deputacyi, które dotąd administracyą majątków osób osądzonych, aresztowanych i zbiegłych trudniły się, obiedwie, przyjęte, *cz. w Prot., I, 364.* — Na przełożenie ob. Orłowskiego... Rada zaleciła... złp. 1.800 wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 364—365.* — Na przełożenie Deputacyi do rewizyi papierów... zaleciła.. złp. 200 zapłacić..., *j. cz. w Prot., I, 365.* — Przybyli deputowani od Komisyi Porządkowej Wołkowyskiej i tak ekspedycyę do RNN, jako i instrukcye swoje złożyli, których roztrząśnienie i danie onymże rezolucyi Rada do następnej sesyi odłożyła. — W odpowiedzi na memoryał ob. Józefa Piotrowskiego... zaleciła... sumę zapłacić..., *j. cz. w Prot., I, 365.* — Na zaświadczenie Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego zaleciła... Józefowi Wolange... wydać..., *j. cz. w Prot., I, 365.* — Na memoryał obywateli cyrkułu 6... odpowiedziała, *j. cz. w Prot., I, 365.* — Odpowiadając na memoryał ob. Walentego Błońskiego... poleciła..., *j. cz. w Prot., I, 365—366.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Ożarowskiej zaleciła..., *j. cz. w Prot., I, 366.* — Po ułatwieniu powyższych interesów nominowała Rada osoby na sędziów do Sądu Najwyższego Kryminalnego i zaleciła Wydziałowi Sprawiedliwości, ażeby zwołaniem onychże zatrudnił się i rychłego tychże sądów rozpoczęcia dopilnował, *j. cz. w Prot., I, 366.* Poczem sesya odwołana została do dnia następnego, 27 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Tadeusz Dembowski, prezydujący.*

Sesya 33. Działo się j. w. dnia 27 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywateli radców tych, co wyżej. Na przełożenie ob. Mokronowskiego...

zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu... 20.000 złp... wypłacić..., *j. cz. w Prot., I, 366.* — Zaleciła Wydziałowi Porządku, ażeby, zniósłszy się z ob. ks. Palmowskim, zastępcą w Radzie i prezesem Konsystorza greko-oryentalnego, zgodził upatrzone przez niego miejsce na tymczasową dla nieunitów kaplicę na pół roku a Rada ugodzić się mającą kwotę z Kasy narodowej zapłacić oświadczyła. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł projekt odpowiedzi na rozrzucane przez generałów moskiewskich druki, który Rada przyjęła i ob. Wielhorskiemu, wojsk litewskich komendantowi, przesłać zaleciła dla wydrukowania go w Litwie i między lud rozdania, *j. cz. w Prot., I, 366—368.* — Tenże sam Wydział czytał przełożenie Jmci ks. nuncyusza względem prawideł przez Radę do dóbr osób osądzonych, aresztowanych i zbiegłych, które do roztrząśnienia wspólnego oddane temuż Wydziałowi Interesów zagranicznych i Wydziałowi Skarbu. — Czytany był przez tenże Wydział raport ob. Debolego, zastępcy w Wydziale Interesów zagranicznych, względem aresztowanego Auberta. — Odesłała Rada obywateli dubienieckich... do Wydziału Żywności..., *j. cz. w Prot., I, 368.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię względem ob. Koryckiego, żądanie jego aż do otwarcia sądowości zawieszającą, którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 368.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: pierwszą, w odpowiedzi na zapytanie Komisyi Brzeskiej-Litewskiej, drugą, urządzającą w nowy sposób kresy, obydwie te opinie Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 368—371*, i oprócz tego nominowała osoby nowy skład tejże Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej formować mające..., *j. cz. w Prot., I, 371.* — Deklarowała, iż z powodu naglących potrzeb wojskowych bierze w rekwizycyę wszystkie płótna w Warszawie do opatrzenia wojska zdatne..., *j. cz. w Prot., I, 371.* — W odpowiedzi na raport ob. Franciszka Orsettiego... oświadczyła, iż do wybrania rekruta... powinna być użyta... pomoc wojskowa..., *j. cz. w Prot., I, 371.* — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, ażeby czynności swoje dotąd i protokóły zdała nowoustanowionej Komisyi, która czynności swoje niebawnie rozpocząć powinna, *j. cz. w Prot., I, 372.* — Ustanowiła płacę dla osób, kancelaryę Rady formujących, z zaleceniem Wydziałowi Skarbu, iżby ją kwartałami *anticipative* z Kasy narodowej opłacać nakazał, *j. cz. w Prot., I, 372.* — Czytała raport komisarzy porządkowych lubelskich z Ulanowa, pod dniem 22 miesiąca i roku bieżących datowany. Poczem sesyę swoją do dnia następnego, 28 tegoż miesiąca, na zwykłą godzinę po południu odwołała. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 34. Działo się j. w. dnia 28 m. czerwca 1794 r. w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców i zastępców. Zwołana została ekstraordynaryjna sesya przez ob. Dembowskiego, prezydującego, z powodu wszczętego w mieście alarmu i żądania ludu, licznie tak przed domem, jako i w samym domu Raczyńskich zgromadzonego, kary z aresztowanych i obwinionych o wy-

stępki przeciw Narodowi domagającego się. RNN wydała proklamacyę do ludu, którą najprzód sama publicznie zgromadzonym pod swe okna obywatelom ogłosiła i po rogach ulic ogłosić kazała, *j. cz. w Prot., I, 372—373.* — Ogłosiła temuż ludowi zalecenie, jakie dała Sądowi kryminalnemu względem przyśpieszenia i ułatwienia spraw, *j. cz. w Prot., I, 373.* — Zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby rekwirował Deputacyę indagacyjną..., *j. cz. w Prot., I, 373.* — Wydała zalecenie Sądowi kryminalnemu, iżby takowe sprawy ciągle i niebawnie sądził, *j. cz. w Prot., I, 373.* — Poleciła ob. Zakrzewskiemu..., iżby ten wydał dyspozycye do komendantów cyrkułowych..., *j. cz. w Prot, I, 373.* — Wezwała tegoż ob. Zakrzewskiego, iżby ów na miasto do zgromadzonych kup ludu udał się, tam miłością swoją, jaką u obywatelów posiada, i zaufaniem w cnocie jego żądaną spokojność przywrócił i od dalszych zapędów wstrzymał. *T. D.*

Sesya po południowa [34 bis] w przytomności tych, co wyżej, obywateli radzców i zastępców. Przybył ob. Orłowski, generał komendant Księstwa Mazowieckiego, któremu Rada raport od ob. Feliksa Kuczyńskiego, pełnomocnika swego z Drohiczyna pod dniem 27 m. i roku bieżących nadesłany, o obrotach nieprzyjacielskich donoszący, komunikowała. — Obligowała ob. Zakrzewskiego radcę, jako prezydenta miasta Warszawy, ażeby użył wszelkich środków do przywrócenia i zapewnienia spokojności między ludem w tej stolicy. — Wydała podobną rekwizycyę do Magistratu warszawskiego, iżby... dołożył staranności do utrzymania bezpieczeństwa w temże mieście, *j. cz. w Prot., I, 373.* — Wezwała sędziów kryminalnych, do Sądu Najwyższego nominowanych, z których obecni: Wacław Zakrzewski kasztelan, Stanisław Kostka Baczyński, Wawrzyniec Żukowski, Tomasz Przytulski i Wojciech Bęczkowski przysięgę rotą dla sędziów kryminalnych przepisaną wykonali, od nieprzytomnych zaś odebranie przysięgi Rada Sądowi poleciła. — Uprosiła ob. Dembowskiego, prezydującego, o napisanie listu do Najwyższego Naczelnika z doniesieniem o egzekwowanych na dniu dzisiejszym niektórych z aresztantów przez lud bez decyzyi sądowej i z wystawieniem w tej mierze żalu swego. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Łukowskiej, z Siedlec datowany, obroty wojsk nieprzyjacielskich wypisujący, którego komunikowanie generałowi komendantowi Ks. Mazowieckiego, a przez niego Najwyższemu Naczelnikowi i ob. Cichockiemu generałowi, potrzebnem być osądziwszy, o dopełnienie tego ob. Dembowskiego prezydującego obligowała. — Czytane były listy dwa od Króla Jegomości do ob. Zakrzewskiego, prezydenta miasta Warszawy, względem rozrzucanej wieści o sekretnym wyjeździe jego w nocy i względem poruszenia przez lud uczynionego, oraz odpisy na nie dane. — Ob. Borowski, archiwista Rady, doniósł, iż po oddaniu z zlecenia Rady Majewskiemu, instygatorowi sądów kryminalnych, dyaryusza Sejmu grodzieńskiego z czterema paczkami aneksów do niego należących trzy

paczki takowych przy schwytaniu i egzekwowaniu przez lud pomienionego instygatora zatracone zostały. — Wydała rekwizycyę do Magistratu warszawskiego o zalecenie cyrkułom wybrania z każdego po trzy osób do Deputacyi indagacyjnej..., *j. cz. w Prot., I, 373—374.* — Zaleciła tejże Deputacyi jak najprędzej pośpiech w czynnościach, *j. cz. w Prot., I, 374.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 29 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 35. Działo się j. w. dnia 29 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywatelów radców tych, co wyżej, i ob. Mostowskiego i Linowskiego zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna ranniejsza z powodu nadesłanej od Najwyższego Naczelnika ekspedycyi z obozu pod Gołkowem, która czytana była, i Rada naradzała się względem środków, którymiby zamiary tejże ekspedycyi najdzielniej do skutku doprowadzone zostały, w porządku egzekucyi których odwołana została sesya na popołudnie na godzinę zwyczajną. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya tegoż samego dnia po południu [35 bis] w przytomności tych, co wyżej, obywateli radców i zastępców. Odpisała najprzód Rada na ekspedycyę sobie przez Najwyższego Naczelnika rano przysłaną, poczem na doniesienie oficera od warty zamkowej, iż przylepiane po niektórych miejscach zamkowych regestra osób aresztowanych krajowych ściągają ciekawość ludu, który gromadnie się do czytania ich zbiera, Rada zaleciła, ażeby, z zachowaniem przyzwoitej ostrożności oficer od warty obywatelskiej w zamku też regestra pozdejmował. — Na żądanie Rady wezwany ob. Moszyński, prezydujący w Deputacyi indagacyjnej, złożył listę osób aresztowanych, drugą indagowanych i do Sądu odesłanych, a trzecią listę osób już uwolnionych, podał oraz notę Deputacyi z zapytaniem, które osoby aresztowane nadewszystko Rada chce mieć indagowane i do Sądu kryminalnego odesłane. Rada odsyła tę kwestyę do rezolucyi swojej na wczorajszej sesyi zapadłej, w której dla przyśpieszenia indagacyi zlecono Magistratowi wybranie 3 osób z każdego cyrkułu i przydanie onych do liczby teraz będących. — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych RNN przeświadczyła się zupełnie, iż JP. Aubert, pod strażą narodową będący, jest w rzędzie osób do dyplomacyi rosyjskiej należących, i tegoż Auberta w tym stopniu uważa. — RNN wezwała do prezydencyi w Wydziale Instrukcyi narodowej ob. Tadeusza Mostowskiego na miejsce ob. księdza Dmochowskiego, szczególniej dozorem pism publicznych od zasiadania w Radzie wymawiającego się. — Zlecono kancelaryi, ażeby dyaryusz każdej sesyi Rady, jako i rezolucye *per extensum*, prócz sekretnych, ob. księdzu Franciszkowi Dmochowskiemu dla umieszczenia w Gazecie dostarczała, *j. cz. w Prot., I, 374.* Poczem sesya odwołana została do dnia następnego, 30 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. Dembowski, prezyd.*

Sesya 36. Działo się j. w. dnia 30 m. czerwca 1794 r. w przytomności obywatelów radców tych, co wyżej, i obywateli zastępców na tę sesyę zwołanych, jako to: ob. Zajączka, Linowskiego, Umiastowskiego, Gautier, Horalika, księdza Tomaszewskiego, Buchowieckiego, Kilińskiego i Dziarkowskiego. Czytana była ekspedycya od Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej z doniesieniem o obrotach nieprzyjacielskich, której kopia odesłana Najwyższemu Naczelnikowi a oryginał komunikowany ob. Orłowskiemu, komendantowi Księstwa Mazowieckiego. — Na przełożenie ob. Debolego... przydała Rada do odwiedzania osób dyplomatycznych rosyjskich... ob. Franciszka Müllera..., *j. cz. w Prot., I, 374.* — Oświadczony został obywatelom zastępcom powód ich zwołania, iż aż do uspokojenia wewnętrznego miasta Warszawy na sesyach tak ordynaryjnych, jako i ekstraordynaryjnych znajdować i wspólnie z obywatelami radcami naradzać się mają. W celu zatem zabezpieczenia się o takowej spokojności poleciła Rada ob. Zakrzewskiemu radcy..., które trzy rezolucye *cz. w Prot., I, 374—375.* — Przyniósł pomieniony ob. Zakrzewski... etat korpusu milicyi policyjnej..., który Rada potwierdziła..., *j. cz. w Prot., I, 375.* — Z powodu takowego potwierdzenia zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na utrzymanie tymczasem tegoż korpusu... złączoną sumę złp. 103.461... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 375—376.* — Tenże ob. Zakrzewski... przyniósł wyznaczenie osób z obywatelów mieszkańców miasta Warszawy w pomoc Deputacyi indagacyjnej.., które Rada Wydziałowi Bezpieczeństwa odsyłając, zaleciła onemuż..., *j. cz. w Prot., I, 376.* — Ob. Kiliński, zastępca w Radzie, podał oświadczenie swoje na piśmie tak względem rekrutowania osób luźnych w Warszawie i odsyłania onychże do obozu Najwyższego Naczelnika, jako też względem naznaczenia nowej konskrypcyi w mieście Warszawie: co do pierwszego, Rada gorliwe chęci ob. Kilińskiego z uwielbieniem przyjęła i rekrutowanie potwierdziła, na wydatki 10.000 złp. ob. Kilińskiemu *salvo calculo* wyznaczyła i Wydziałowi Skarbu wypłacić zaleciła, zaś ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego rekwirowała, ażeby wyznaczył koszary na mieszczenie rekrutów i przydał wartę tak do strzeżenia, jako i do przeprowadzenia ich potem do obozu Najwyższego Naczelnika; co do drugiego, oświadczyła, że żądaną przez niego konskrypcyę już przez dawniejszą swoją rezolucyę nakazała, przyjęła jednak uwagę sprawiedliwą ob. Kilińskiego, ażeby przy takowej konskrypcyi gospodarz za komornikami swymi a pan każdy za służącymi zaręczenie domieszczał, czego uskutecznienie poleciła Magistratowi miasta Warszawy, któremu sporządzenie rzeczonej konskrypcyi poprzednio oddała, *j. cz. w Prot., I, 376—377.* — Czytana była proklamacya od Najwyższego Naczelnika, z obozu pod Gołkowem dnia 29 miesiąca i roku bieżących z powodu smutnych na dniu 28 w Warszawie zdarzeń pisana. Rada nakazała onąż do druku podać i nie tylko po cyrkułach przez wójtów ogłosić, ale i po ro-

gach ulic poprzylepiać i po ambonach publikować. — Pozwoliła do obozu Najwyższego Naczelnika wyjechać ob. Horainowi, Dzieduszyckiemu, Kilińskiemu, zastępcom w Radzie, i ob. Sienkiewiczowi, członkowi Deputacyi indagacyjnej, *j. cz. w Prot., I, 378.* — Na przełożenie Wydziału Sprawiedliwości przydała do składu Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego obywateli..., *j. cz. w Prot., I, 377.* — Przyjęła przełożenie ob. Schadla i Kwajsera, od sęstwa w Sądzie Najwyższym Kryminalnym wypraszających się, i na miejsce ich nominowała ob. Daniela Lotticha i Ludwika Kocha..., *j. cz. w Prot., I, 377.* — Na przełożenie ob. Kapostasa imieniem Magistratu miasta wolnego Rzplitej Warszawy... deklarowała..., iż... egzekucye... na Piaskach... odbywać się powinny, *j. cz. w Prot., I, 377—378.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego..., iż nie tylko właściciele domów dla ufortyfikowania Warszawy, ale i posiadacze gruntów i ogrodów szkody przez to poniosą, zaleciła Magistratowi miasta Warszawy, ażeby przez wyznaczone osoby zniósł się z ob. komendantem Księstwa Mazowieckiego i Komisyą Porządkową Warszawską, któraby z obywateli ziemiańskich wyznaczyła osoby, a te ażeby wspólnie pomienione szkody oszacowały i dzieło swoje dla wynalezienia z Skarbu publicznego bonifikacyi do Rady przyniosły, *j. cz. w Prot., I, 378.* — Poleciła obywatelowi prezydującemu, ażeby pisał do Najwyższego Naczelnika, rekomendując w imieniu jej na zastępców ob. Jelskiego i Wawrzyńca Wosidło do Wydziału Skarbu, zaś ob. Józefa Czecha do Wydziału Instrukcyi. Poczem sesya odwołana do dnia następnego, 1 miesiąca lipca, na zwykłą godzinę po południu. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 38.*) Działo się j. w. dnia 1 m. lipca 1794 r. w przytomności obywatelów radców tych, co wyżej, i ob. ks. Dmochowskiego, ob. Umiastowskiego i Debolego zastępców. Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych decydowała Rada wydanie paszportu dla JP. de Caché, zawiadującego interesami Dworu cesarskiego, do wyjechania do Karlsbadu za pozwoleniem tegoż Dworu swego i na żądanie tegoż JP. de Caché rekwirowała ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego, ażeby warta, która dotąd była przy jego mieszkaniu, została i ciągle dodawaną była aż do jego powrotu. — Na przełożenie ob. Potockiego radcy decydowała wydanie paszportu dla Stanisława Boskampa, brata i siostry jego, *j. cz. w Prot., I, 379.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Katarzyny Majewskiej deklarowała, że, zostając pod opieką prawa i rządu, nikt jej gwałtu czynić nie powinien..., *j. cz. w Prot. I, 379.* — Stosownie do rezolucyi swojej pod dniem 29 miesiąca czerwca zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby Aubert... oddany został..., *j. cz. w Prot., I, 379.* — Na mocy zalecenia i nominacyi, przez Najwyższego Naczelnika pod dniem 30 czerwca w obozie pod Pracką Wolą datowanej, ob. Joachim

*) Regent przepuścił w oryginale jedną kolejną liczbę.

Moszyński przysięgę na zastępcę w RNN wykonał i do Wydziału Bezpieczeństwa wezwanym został. — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby ob. Orłowskiemu... 400.000 złp. na wydatki wojenne zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 379.* — Wydział Skarbu przyniósł dwie opinie: jedną w interesie ob. Lubomirskiego, drugą względem dóbr biskupstwa poznańskiego w stężyckiej ziemi leżących, obiedwie przyjęte, *cz. w Prot., I, 380.* — Czytane były dwie ekspedycye od Najwyższego Naczelnika, obiedwie z obozu pod Pracką Wolą dnia 30 czerwca pisane. Rada zaleciła ekscerpta ich podać przez druk do wiadomości publicznej, jako też raport generała Jasińskiego z Litwy względem potyczki pod Sołami, pod dniem 25 czerwca zaszłej, przez tegoż Najwyższego Naczelnika nadesłany. — Czytany był także raport ob. Wybickiego z obozu pod Błoniem. Rada obligowała ob. Dembowskiego, iżby mu w jej imieniu odpisał z zaletą jego gorliwości. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na zakupienie i opłacenie sukien dla wojska w Brześciu Litewskiem złp. 95.420 wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 380.* — Na przełożenie tegoż Wydziału dała podobne zalecenie wypłacenia 200.000 złp. na potrzeby wojenne, *j. cz. w Prot., I, 380.* — Wydział Potrzeb wojennych przyniósł pięć opinii: jedną w odpowiedzi na zapytania ob. Zielińskiego generała, drugą względem opatrzenia lazaretów medykami i chirurgami, trzecią względem ugody z furmanami o konie zaszłej, czwartą względem broni ob. Gorskiego, piątą w odpowiedzi na memoryał ob. Sadowskiego względem magazynu onemuż przez Komisaryat Wojenny zajętego, wszystkie, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., I, 380—382.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł cztery opinie: pierwszą w odpowiedzi na zapytania Deputacyi Centralnej Litewskiej, drugą względem wydania papierów ob. Ożarowskiej, trzecią w interesie ob. Rozmyślańskiego, czwartą w odpowiedzi na zapytanie Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego, które, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., I, 382—384.* — Deklarowała Rada, iż w przypadku doniesienia o ukrytych gdziekolwiek rzeczach po osobach osądzonych i zbiegłych i ich majątku pozostałym donoszący bądź przez wydziały w Radzie, bądź przez Komisyę Porządkową Warszawską (gdzie udadzą się) odsyłani być mają do ob. Zakrzewskiego..., *j. cz. w Prot., I, 384.* — Zaleciła Komisyi Porządkowej Warszawskiej..., *j. cz. w Prot., I, 384.* — Na przełożenie Wydziału Żywności determinowała, iż zaręczenia skarbowe mają być wydawane i na mniejsze sumy, t. j. na 1.000 i na 500 złp., *j. cz. w Prot., I, 384—385.* Poczem odwołana została sesya na dzień następny, 2 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 39. Działo się j. w. dnia 2 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Kapostasa, ks. Koł-

łątaja, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Linowskiego, Kochanowskiego, Buchowieckiego, Zakrzewskiego, Debolego, Węgierskiego i Dziarkowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Kapostas z kolei wieku, stosownie do organizacyi Rady. Czytana była odpowiedź na niektóre żądania delegowanych od Komisyi Porządkowej Wołkowyskiej, a z resztującemi odesłani do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, *j. cz. w Prot., I, 385—386.* Rada zaleciła o tem donieść tejże Deputacyi. — Czytany był potem raport ob. Sulistrowskiego i Kocielła, delegowanych przez Radę do W. Ks. Litewskiego. Rada oddała go do komunikowania Najwyższemu Naczelnikowi ob. Kochanowskiemu zastępcy, któremu do obozu tegoż Najwyższego Naczelnika na czas krótki wraz z ob. Węgierskim zastępcą jechać pozwoliła. — Wydział Porządku przyniósł opinię w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej Warszawskiej, tak względem nominacyi osób na komisarzów, jako też względem urządzenia kancelaryi tejże Komisyi i wynalezienia na nią funduszu, którą, przyjętą przez Radę, *cz. w Prot., I, 386—387.* — Memoryał przez ob. Białeckiego, wójta miasteczka Wiskitek, względem niektórych mieszczan podany, oddany został Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby, gdy miasteczko to uwolnione zostanie od nieprzyjaciela, postąpił podług prawideł sobie przez organizacyę Rady przepisanych. — Wydział Porządku czytał opinię swoją, obowiązującą pocztamty do donoszenia o obrotach wszelkich nieprzyjacielskich, którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 387—388.* — Wydział Skarbu złożył raport swój o wydanych dotąd dwóch zaręczeniach: jednem na 3.000 złp. dla ob. Nieprzeckiego, drugiem na 5.000 złp. dla ob. Bejbazy, a to stosownie do przepisów Rady. — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby ob. Kazimierzowi Żukowskiemu za zdobyty przez niego lichtarz srebrny, a za świadczeniem Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego do Mennicy oddany, złp. 1.344 z Kasy narodowej zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 388.* — Tenże sam Wydział Skarbu przyniósł opinię względem zapłacenia ob. Maignien, sztabs-chirurgowi, 3.000 złp., która przez Radę przyjęta, *j. cz. w Prot., I, 388.* — Druga opinia tegoż Wydziału, względem wykupna zastawów w lombardzie pruskim złożonych zdeklarowana w następujący sposób, to jest, że kto złotem miał sobie na zastaw zaliczoną sumę, złotem ją wyliczyć powinien przy odebraniu zastawów, a kto srebrem, srebrem ma oddać, i nadto zwrócić agio, które mu dorachowane było, *j. cz. w Prot., I, 388.* — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy rekwirowała Wydział Bezpieczeństwa, ażeby nakazał odpieczętowanie papierów po Wulfersie pozostałych..., *j. cz. w Prot., I, 388.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy zaleciła Wydziałowi Porządku, ażeby się starał przenieść... Archiwum litewskie..., *j. cz. w Prot., I, 389.* — Wydział Instrukcyi publicznej przyniósł opinię względem rozdania *Gazety Rządowej*, którą przyjęto, *cz. w Prot., I, 389.* Poczem odwołana została se-

sya na dzień następny, 3 lipca, na zwykłą godzinę po południu. *Andrzej Kápostás, prezydujący.*

Sesya 40. Działo się j. w. dnia 3 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Kapostasa prezydującego, Zakrzewskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Dembowskiego, Dziarkowskiego, Moszyńskiego, Buchowieckiego, ks. Dmochowskiego; przybył i ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, tudzież ob. Sulistrowski radca. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z powodu nadesłanej od Najwyższego Naczelnika ekspedycyi, z obozu pod Pracką Wolą dnia 2 tego miesiąca datowanej, na którą Rada odpisała, jak czytać w ekspedycyonarzu listów do tegoż N. Naczelnika pisanych. Stosownie do tejże ekspedycyi zaleciła ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi miasta Warszawy, ażeby ten, zniósłszy się tak z ob. komendantem Księstwa Mazowieckiego, jako i z Wydziałem Bezpieczeństwa, obmyślił środki dla dania sposobu do życia ludziom luźnym w Warszawie będącym, powtóre poleciła temuż ob. Zakrzewskiemu odpis na zapytania Króla Jmci w wyrazach, jakie czytać w tymże ekspedycyonarzu listów. — Czytana potem była ekspedycya tak ob. Karwowskiego generała, jako i obywateli ziemi wizkiej, o powstaniu swojem donoszących. Co do ob. Karwowskiego generał-majora Rada raport jego względem operacyi wojennych oddała ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego i obligowała ob. prezydującego, ażeby mu odpisał z uwielbieniem gorliwości obywatelskiej w danej sposobności obywatelom do ogłoszenia Powstania Narodowego, oraz z oświadczeniem, iż generałowi Cichockiemu przesyła pieniądze, z których on na potrzeby wojska, pod komendą swoją zostającego, asygnować wedle potrzeby może, zleciła także podziękować onemuż za przejętą ekspedycyę pruską; samym zaś obywatelom wizkim oświadczyła czucie obywatelskie względem ich chęci, jaką mają w przykładaniu się do Powstania Narodowego, jak czytać w ekspedycyonarzu listów co do ob. Karwowskiego, a protokóle co do obywateli wizkich, *I, 389—390.* — W uskutecznieniu powyższego oświadczenia swojego, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... generałowi Cichockiemu złp. 40.000... wypłacić rozkazał, *j. cz. w Prot., I, 390.* — Ponowiła zalecenia swoje tak do Komisyi Porządkowych ziem bielskiej i drohickiej, jako i do pełnomocników swych przy nich będących, ażeby potrzebne żywności do najbliższych komend dostarczać starali się, *j. cz. w Prot., I, 390.* Poczem sesya odłożona na popołudnie na zwykłą godzinę. *A. Kápostás, prezydujący.*

Tegoż samego dnia 3 lipca [40 bis] w przytomności ob. Sulistrowskiego, Potockiego, Kapostasa, Zajączka, Linowskiego, Dembowskiego, ks. Tomaszewskiego, ks. Palmowskiego, Mostowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Moszyńskiego, Debolego, Kilińskiego, radców i zastępców. Wydział Interesów zagranicznych doniósł

Radzie o zyskanem od N. Naczelnika przez ob. Dzieduszyckiego zastępcę pozwoleniu wyjechania. — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa deklarowała Rada..., *j. cz. w Prot., I, 390.* — Determinowała, ażeby sami gospodarze odbywali przypadające na nich warty..., *j. cz. w Prot., I, 390.* — Zobowiązała ob. Mostowskiego zastępcę, ażeby myśli swoje... przełożył samemu Najwyższemu Naczelnikowi..., *j. cz. w Prot., I, 391.* — Na przysłany przez ob. Orsettiego raport odpowiedziała, zalecając, ażeby się znajdował przy najbliższej komendzie wojskowej i tam potrzeby jej ułatwić starał się, *j. cz. w Prot...* — Odpowiedziała także ob. Bądzyńskiemu, pełnomocnikowi swemu, potwierdzając czynności jego, *j. cz. w Prot... (obiedwie decyzye do rkp. Prot. nie wniesione).* — Dozwoliła wyjazdu ob. Horainowi..., *j. cz. w Prot., I, 391.* — Papiery, przez Komisyę Brzeską-Litewską przy wzięciu w niewolę majora rosyjskiego Grawe znalezione, oddała do wyegzaminowania Wydziałowi Bezpieczeństwa i zaleciła ob. prezydującemu, ażeby N. Naczelnikowi doniósł o czynie ob. Azulewicza, który pomienionego majora Grawe wziął w niewolę, iżby przyzwoitą i zasłużoną wdzięczność pozyskał. — Wydział Bezpieczeństwa doniósł, iż, mając sobie przez Radę polecone zabezpieczenie spokojności w Warszawie, czynił dotąd w tym celu, co mógł, i zapytał się Rady, czyli ma w dalszem podejrzanych osób aresztowaniu postępować, na co odpowiedziała Rada..., *j. cz. w Prot., I, 391.* — Pozwoliła ob. Sierpińskiemu rekrutowania kozaków..., *j. cz. w Prot., I, 391.* — Skargę włościan księżenickich odesłała do Komisyi Porządkowej Warszawskiej..., *j. cz. w Prot., I, 391.* — Odpowiedziała na memoryał ob. Wasiutyńskiego..., *j. cz. w Prot., I, 391—392.* — Czytany był raport ob. Jelskiego, generała powiatu grodzieńskiego, o wielości rekruta tegoż powiatu i użyciu onegoż, niemniej ob. Logi, komisarza przez Wydział Żywności do formowania magazynów wyznaczonego, względem obrotów wojsk nieprzyjacielskich i przywiezionej przez niego kasie w sumie 33.494 złp., którą Rada do Kasy Narodowej złożyć dysponowała, *j. cz. w Prot., I, 392.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby... ob. Zakrzewskiemu... złp. 30.000 wypłacić z Kasy Narodowej nakazał, *j. cz. w Prot., I, 392.* Poczem solwowana sesya na dzień następny, 4 m. lipca, na zwykłą godzinę po południu. *Andrzej Kápostás, prezydujący.*

Sesya 41. Działo się j. w. dnia 4 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kapostasa prezydującego, Dembowskiego, Potockiego, Linowskiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Buchowieckiego, Debolego, ks. Palmowskiego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Zajączka, Horalika, Zakrzewskiego, Aloëgo, Dziarkowskiego, radców i zastępców. Odebrała Rada ekspedycyę od generała-lejtnanta Wielhorskiego, z obozu pod Szumskiem dnia 1 tego miesiąca datowaną, z doniesieniem o opanowaniu przez wojska Ks. Litewskiego miasta portowego Lipawy w Kurlandyi i ogłoszeniu ob. Mirbacha generałem, która wiadomość natychmiast ludowi po rogach

ulic przy odgłosie trąb udzieloną została. — Odebrała również ekspedycyę od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, po której przeczytaniu aneksa nadesłane, t. j. sumaryusz i dyaryusz czynów Konfederacyi Targowickiej, oddała Wydziałowi Bezpieczeństwa, listę zaś osób nominowanych przez Deputacyę Centralną do wszelkich urzędowań teraźniejszych w W. Ks. Litewskiem w kancelaryi zachować zaleciła, a co do zapytań tejże Deputacyi odpowiedziała: *ad* 1^m^, że potwierdza rezolucye jej względem handlu, z ostrzeżeniem jednak niepuszczania ludzi krajowych za granicę, *ad* 2^m^, że zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych dostarczenie żądanych amunicyi, *j. cz. w Prot., I, 392.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego... determinowała opatrzenie z Skarbu publicznego funduszu dla żon i dzieci tych mężów, którzy się tylko z pracy dziennej i przemysłu swego utrzymywali, a których przez teraźniejszy zaciąg zrekrutowano; śledzenie takowych osób i dochodzenie istotnych ich potrzeb oddała Rada Deputacyi ratunkowej, *j. cz. w Prot., I, 393.* — Czytana była ekspedycya ob. Kazanowskiego, generała-majora powiatu grodzieńskiego, w Grodnie dnia 2 tego miesiąca datowana. Przyłączony w niej raport o obrotach nieprzyjacielskich w oryginale samym odesłany N. Naczelnikowi natychmiast, a w kopii komunikowany ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego; rekwizycya zaś tegoż samego generała o dostarczenie broni oddana do Wydziału Potrzeb wojskowych dla niezwłocznego zadosyćuczynienia onejże. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł opinię względem ob. Czapskiego, ocalenia majątku swego pod zajęciem pruskiem żądającego, którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 393.* — Żądanie Komisyi Porządkowej Kowieńskiej... odesłała do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego... *j. cz. w Prot., I, 394.* — Nadesłane od N. Naczelnika listy, jeden do generała-komendanta w W. Ks. Litewskiem Wielhorskiego, drugi do generała-lejtnanta Jasińskiego, przesłała Rada natychmiast przez kuryera ob. Filipa Zawrzyckiego, rotmistrza Księstwa Żmudzkiego. — Przybył na sesyę ob. Moszyński zastępca. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię swoją w interesie ob. Trojanowskiej matki..., która przyjęta, *j. cz. w Prot., I, 393—394.* — Na miejsce ob. Molskiego... nominowała Rada ob. Dramińskiego, *j. cz. w Prot., I, 394.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych deklarowała, iż inżynierów konie po czerw. zł. 15 płacone być mają, *j. cz. w Prot., I, 394.* — Zaleciła Rada temuż Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby... zaniósł rekwizycyę..., *j. cz. w Prot., I, 394.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla szpitala Dzieciątka Jezus zaległą ratę marcową złp. 6.250... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 394.* — Na miejsce ob. Kubickiego... nominowała ob. Marcina Roeslera..., *j. cz. w Prot., I, 395.* — Również... nominowała... ob. Jana Nepomucena Sokolnickiego i Teodora Dembowskiego, *j. cz. w Prot., I, 395.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby kwartalną pensyę dla Kancelaryi Rady... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot.,*

I, 395—396. — Czytany był potem raport ob. Wybickiego, pełnomocnika Rady, w obozie pod Błoniem zostającego. Żądanie jego względem przystawienia furażu oddała Rada do uskutecznienia Wydziałowi Potrzeb wojskowych wspólnie z Wydziałem Żywności. Poczem odwołana sesya na dzień następny, 5 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Andrzej Kápostás, prezydujący.*

Sesya 42. Działo się j. w. dnia 5 lipca 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Kapostasa, Potockiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, ks. Palmowskiego, Dembowskiego, Tykla, Zajączka, Umiastowskiego, Horalika, Linowskiego, Zakrzewskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Buchowieckiego, Horaina, ks. Tomaszewskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya tak od Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, jako i od Mielnickiej, obiedwie pod dniem 3 tego miesiąca datowane i zgodnie o cofnięciu się wojsk nieprzyjacielskich donoszące, niemniej list ob. Bądzyńskiego, pełnomocnika Rady przy Komisyi Mielnickiej, toż samo potwierdzający. Rada zaleciła odpisanie tym wszystkim, iżby trwali w swych obowiązkach, a raporta ich zaleciła komunikować tak Najwyższemu Naczelnikowi, jako i ob. komendantowi Ks. Mazowieckiego. — Czytana była ekspedycya od ob. Franciszka Orsettiego, pełnomocnika przy Komisyi Porządkowej Bielskiej, z przyłączeniem raportu generała Karwowskiego do Komisyi Bielskiej pisanego, podobnież cofnienie się nieprzyjaciela dowodząca. Rada raport generała Karwowskiego ob. komendantowi Ks. Mazowieckiego komunikowała, a ekspedycyę ob. Orsettiego N. Naczelnikowi komunikować zaleciła. Samego zaś ob. Orsettiego, gdy już przepisane obowiązki dopełnił, od dalszego w Bielsku bawienia się na jego żądanie uwolniła. — Ob. Horain złożył instrument pełnomocnictwa, danego mu względem dywizyi wojsk pozawiślańskich od N. Naczelnika. Rada stosowną do tego instrumentu wydała rezolucyę do wszystkich komisyi porządkowych tamtych okolic..., *j. cz. w Prot., I, 396—397.* — Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika nadesłana wraz z aneksami. Rada zaleciła prezydującemu, ażeby na wszystkie zapytania Najwyższego Naczelnika odpisał stosownie do opinii przez Radę danej; dopełniając zaś woli Najwyższego Naczelnika, akt powstania Księstwa Kurlandzkiego drukować i publiczności ogłosić zaleciła oraz wydanie proklamacyi do obywatelów mieszkańców tegoż Księstwa udecydowała. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... złp. 9.000... ob. Węgierskiemu... wypłacić kazał, *j. cz. w Prot., I, 398.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby na opłacenie kwartalne kancelaryi Wydziału Interesów zagranicznych złp. 19.325... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 398.* — Wydział Żywności przyniósł projekt wewnętrznej organizacyi swojej, który przez Radę roztrząsany i przyjęty, *j. cz. w Prot., I, 398—401.* — Wydział Instrukcyi przyniósł zapytanie względem zapłacenia zaległości niektórym osobom i zgroma-

dzeniom, którego Rada z remanentów po kasach znajdujących się dozwoliła, *j. cz. w Prot., I, 401.* Poczem solwowana została sesya do dnia następnego, 6 miesiąca tego, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 43. Działo się j. w. dnia 6 lipca 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego prezydującego, Kochanowskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Mostowskiego, Dembowskiego, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, ks. Palmowskiego, Moszyńskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Kapostasa, Dziarkowskiego, Linowskiego, radców i zastępców. Rada na memoryał ob. Dybowskich braci... odesłała onych... do Komisyi Porządkowej Warszawskiej, *j. cz. w Prot., I, 401.* — Również ob. Rydeckiego... odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., I, 401.* — Ob. Hiżową do Wydziału Potrzeb wojskowych, ob. Gautiego, żądanie ob. Gaczkowskiego przekładającego, do ob. Zakrzewskiego, jako prezydenta miasta Warszawy, a Gandego zapłaty 33 czerw. zł., onemuż przez Bauera pułkownika rosyjskiego winnych, do Komisyi Porządkowej Warszawskiej odesłała. — Na przełożenie Wydziału Skarbu zaleciła Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej, ażeby Radzie niebawną dała wiadomość, jakim sposobem ob. Daszkiewicz... dostał się w niewolę rosyjską, *j. cz. w Prot., I, 401—402.* — Na zapytanie tegoż Wydziału, czyli przystawiona... moneta srebrna moskiewska ma być na monetę krajową przebita, deklarowała..., *j. cz. w Prot., I, 402.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł dwie opinie: jedną względem fabryki grodzieńskiej, egzekucyę zawartego z nią o sukna kontraktu Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej polecającą, drugą względem oddawania do Komisaryatu Wojennego skór baranich za opłatą, obiedwie, przyjęte, *cz. w Prot., I, 402—403.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby, z kim należy, uczynił układ, iżby suma złp. 63.034 gr. 25 wyliczona została z Kasy ekonomicznej grodzieńskiej manufakturze tamecznej..., *j. cz. w Prot., I, 403.* — Ob. Linowski zastępca czytał zrobioną przez siebie *proiective* proklamacyę do obywateli Księstw Kurlandyi i Semigalii, która, przyjęta przez Radę, znajduje się *w Prot., I, 404—406.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię względem sądzenia zbrodni w dniu 28 zeszłego m. czerwca popełnionych, którą, z niektóremi odmianami przyjętą, *cz. w Prot., I, 403—404.* — Zaleciła Wydziałowi Porządku wybranie domu dla tegoż sądu. — Stosownie do zaleceń Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., I, 404.* — Również zalecenie uczyniła i Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, *j. cz. w Prot., I, 406.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych determinowała, iż... kartacze tu, w Warszawie, kute być mają, *j. cz. w Prot., I, 407.* — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa ob. Dembowskiej kasztelanowej czchowskiej, Czetwertyńskiej wdowie, Annie z Sapiehów Potockiej i ob. Mikołajowi Czapskiemu, o słabości zdrowia przez doktorów zaświadczonemu,

wydania paszportów dozwoliła, z warunkiem niewyprowadzania, ile być może, ludzi do noszenia broni zdolnych. — Żądanie ob. Czetwertyńskiej wdowy względem wydania jej rzeczy odesłała do Komisyi Porządkowej Warszawskiej, *j. cz. w Prot., I, 407.* Poczem odwołana została sesya na dzień następny, 7 tego miesiąca, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 44. Działo się j. w. dnia 7 lipca 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Potockiego, Szymanowskiego, Kapostasa, Horalika, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Tykla, Aloëgo, Kochanowskiego, Zakrzewskiego, ks. Tomaszewskiego, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Rada notę ob. Mehlera podpułkownika inżynierów względem kończenia okopów przez jeńców rosyjskich odesłała do komendanta Ks. Mazowieckiego. — Skargę miasta Telsz wraz z przyłączonym aneksem odesłała do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, a miasto o temże odesłaniu uwiadomiła. — Przybył ob. Madaliński generał-lejtnant, który myśli swoje, dobra całego kraju dotyczące się, przełożył i oneż na piśmie oddał. Rada, po przeczytaniu onychże, uwielbienie gorliwości rzeczonego obywatela generała, a gdy niektóre z tych myśli już przez poprzednie urządzenia swoje uskuteczniła, z drugich, że starać się będzie korzystać, oświadczyła. — Rekwirowała tak ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego względem wojskowych a ob. Zakrzewskiego radcę, jako prezydenta miasta Warszawy, względem municypalnych wart przy jeńcach i więźniach odbywanych, iżby te nie były aresztantom dostawiane wewnątrz ich mieszkań, ale tylko zewnątrz, *j. cz. w Prot., I, 407.* — Decydowała, ażeby każdy wydział Rady przyniósł co miesiąc do Rady zupełne rachunki swych percept i ekspens, *j. cz. w Prot., I, 407.* — Oświadczyła wdzięczność dla ob. Franciszka Gautier..., *j. cz. w Prot., I, 407.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla oficyalistów Wydziału Żywności pensyę za miesiąc czerwiec przypadającą zapłacić... nakazał, *j. cz. w Prot., I, 408.* — Wydział Porządku przyniósł projekt opłaty oficyalistów Wydziału swego, który Rada przyjęła i Wydziałowi Skarbu zaleciła, ażeby dla nich ratę miesięczną za m. czerwiec zapłacić... nakazał, *j. cz. w Prot., I, 408—409.* — Tenże sam Wydział Porządku przyniósł projekt obowiązków dla adjutantów przy Radzie będących i ustanowienie dla nich płacy, który Rada przyjęła i Wydziałowi Skarbu ratę miesięczną za miesiąc czerwiec dla nich wypłacić... nakazała, *j. cz. w Prot., I, 409.* — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę 40.000 złp.... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 410.* — Zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Porządku na najęcie domu dla Sądu Najwyższego Kryminalnego złp. 540, a ob. Dolińskiemu porucznikowi złp. 500 z Kasy narodowej wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 410.* — Wydała rezolucyę względem zaświadczeń, za któremi ludzie od rekrutowania

wolni być mają, i względem sposobu wydawania onychże, *j. cz. w Prot. I, 410—411.* — Zaleciła przesłanie ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego takowej rezolucyi z żądaniem, ażeby stosowne do niej podkomendnym swym wydał ordynanse, ażeby mający pomienione zaświadczenia wolni byli od werbunku. — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych pozwoliła wydania paszportu Unruhowi z żoną i dziećmi. — Wydała uniwersał względem usuwających się od pospolitej obrony, *j. cz. w Prot., I, 412—414.* — Pozwoliła Wydziałowi Potrzeb wojskowych z dostawionych kos uprzedać 10.000 kupcom warszawskim, a to dla wygody publiczności, *j. cz. w Prot., I, 411.* — Rekwirowała Komisaryat Żywności o niezwłoczną rezolucyę..., *j. cz. w Prot., I, 411.* — Odpisała ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego z zapewnieniem go, iż w powyższym sposobie wiktuały dla wojska dostawione będą. Poczem odwołana została sesya na dzień następny, 8 tego miesiąca, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 45. Działo się j. w. dnia 8 lipca 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Zajączka, Buchowieckiego, ks. Palmowskiego, Tykla, ks. Dmochowskiego, Kapostasa, Kochanowskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Zakrzewskiego, Debolego, Horalika, Węgierskiego, ks. Tomaszewskiego, Dembowskiego, Mostowskiego, radców i zastępców. Czytany był raport od Komisyi Brzeskiej-Litewskiej nadesłany, której żądania w części do Wydziału Żywności, w części do Wydziału Potrzeb wojskowych do zaspokojenia oddane zostały. — Czytany był potem list ob. Wybickiego, pełnomocnika Rady przy obozie generała Mokronowskiego zostającego, donoszący o utarczce z nieprzyjacielskiem wojskiem pod Błoniem dnia 7 *praesentis* zaszłej, na który Rada przez prezydującego odpisała. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł układ pensyi dla swych oficyalistów, który Rada potwierdziła i Wydziałowi Skarbu ratę pierwszą za miesiąc czerwiec dla tychże oficyalistów zapłacić z Kasy narodowej dysponowała, *j. cz. w Prot., I, 414.* — Żądania Deputacyi komisyjnej łomżyńskiej do Komisyi Porządkowej Warszawskiej, ob. Pułaskiej do Wydziału Skarbu, a ob. Tęgoborskiego do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała po opinię. — Na miejsce ob. Staniszewskiego... nominowała ob. Stanisława Hryniewieckiego..., *j. cz. w Prot., I, 414.* — Wydział Skarbowy przyniósł projekt Deputacyi administracyjnej pruskiej, który Rada potwierdziła i nominacyę do tejże administracyi osób Wydziałowi Skarbowemu oddała, *j. cz. w Prot., I, 414—415.* Poczem sesya solwowana została na dzień następny 9 lipca, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 46. Działo się j. w. dnia 9 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Mostowskiego, Buchowieckiego, Linowskiego, ks. Palmowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Umiastowskiego, ks. Dmochowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, ks. To-

maszewskiego, Zakrzewskiego, Węgierskiego, Moszyńskiego, Tykla, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Kochanowski. Na przełożenie Sądu Najwyższego Kryminalnego, przez Wydział Sprawiedliwości uczynione, Rada powiększyła liczbę osób, Sąd ten składać mających, i podane przez rzeczony Sąd osoby potwierdziła, *j. cz. w Prot., I, 415.* — Ob. Potocki, prezydujący w Wydziale Interesów zagranicznych, doniósł Radzie o wkroczeniu wojsk austryackich w granice polskie i o liście przez N. Naczelnika do generała austryackiego z powodu tego wkroczenia pisanym. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej ziemi mielnickiej o tygodniowych jej pracach donoszący, do archiwum Rady oddany. — Czytany także raport Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej, oddany w swoich *respective* materyach Wydziałowi Potrzeb wojskowych i Wydziałowi Żywności. — Z powodu zdarzonego odkrycia złośliwego zamiaru w podpaleniu prochowni Rada... wyznaczyła z pomiędzy siebie obywateli..., *j. cz. w Prot., I, 415.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojska Wydziałowi Potrzeb wojskowych sumę 200.000 złp.... zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., I, 415.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby na opłacenie należytości Korpusowi kadetów za miesiąc maj i czerwiec sumę złp. 29.391 gr. $7^1/_2$... z Kasy narodowej wypłacić kazał, *j. cz. w Prot., I, 415—416.* — Skarga ob. Koperskiego przeciw ob. Biernackiemu o poczynione mu przez niego krzywdy w różnych handlach i o zabranie poczty konnej warszawskiej, pomimo praw ob. Koperskiemu do niej służących, oddana wraz z przyłączoną notą od Generalnego *Directorium* pocztowego Wydziałowi Sprawiedliwości i Porządku dla przyniesienia opinii. — Rekwirowała ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego, *j. cz. w Prot., I, 416.* — Wydział Potrzeb wojskowych stosownie do poprzedniej rezolucyi Rady złożył stan kasy Komisaryatu Generalnego Wojennego od dnia 1 czerwca do ostatniego tegoż miesiąca, podług którego z mianej w tymże miesiącu percepty 542.038 złp. gr. 12 ekspensował 520.568 złp. gr. 26. Rachunek ten, produktem prezydującego oznaczony, oddany został do archiwum Rady. — Pozwoliła ob. Walickiemu wyjazdu za granicę..., *j. cz. w Prot., I, 416.* — Pozwoliła również ob. Węgierskiemu zastępcy wyjechać do obozu Najwyższego Naczelnika. — Do wejrzenia w istotne potrzeby Szkoły rycerskiej... wyznaczyła obywateli..., *j. cz. w Prot., I, 416.* Poczem sesya odwołana na dzień następny, 10 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 47 ekstraordynaryjna. Działo się j. w. dnia 10 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Dembowskiego, Szymanowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Kapostasa, Mostowskiego, Zajączka, Sulistrowskiego, Moszyńskiego, Dziarkowskiego, Buchowieckiego, ks. Dmochowskiego i Buczyńskiego, radców i zastępców. Sesya ekstraordynaryjna zwołana została z powodu odebranego listu od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowie-

ckiego, w którym donosi Radzie, że Najwyższy Naczelnik wraz z innymi obozami zbliży się pod Warszawę, iżby Rada użyła środków do zabieżenia, ażeby zbliżenie się to, jąko jedynie w celu zabezpieczenia miasta przedsięwzięte, nie trwożyło jego mieszkańców, Rada więc poleciła ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi miasta Warszawy, iżby ten, zniósłszy się z komendantami i wójtami cyrkułowymi, przez nich obywatelów mieszkańców warszawskich uprzedzić starał się. — Czytany był potem raport ob. Karwowskiego o obrotach jego wojennych, z wojskami pruskiemi dotąd mianych, i z korzyścią, bo z odsunięciem wojsk nieprzyjacielskich aż poza granicę Prus starych, nastąpionych. Rada takowy raport oddała do Wydziału Potrzeb wojskowych, tak w celu odpisania generałowi Karwowskiemu, jako też ułatwienia transportu żądanych przez niego amunicyi; zaleciła oraz, ażeby rzeczony raport Najwyższemu Naczelnikowi komunikowany został. Poczem sesya odwołana na czas popołudniowy.

Sesya popołudniowa [47 bis] w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Horalika, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, Kapostasa, ks. Tomaszewskiego, Buchowieckiego, Potockiego, Aloëgo, Tykla, Mostowskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, radców i zastępców. Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł odpis generałowi Karwowskiemu na raport jego, w ranniejszej sesyi czytany, który przez Radę przyjęty i temuż generałowi odesłany został. — Komisya Porządkowa Warszawska nadesłała przełożenie swoje względem koniecznej potrzeby ustanowienia oddzielnej Administracyi, pod zwierzchnictwem Wydziału Skarbu zostawać mającej, co do dóbr osób osądzonych, aresztowanych i zbiegłych, które przełożenie oddane zostało Wydziałowi Skarbu dla przyniesienia opinii. — Raport Wydziału skarbu w Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej tygodniowych tegoż Wydziału prac oddany Wydziałowi Skarbu i Radzie do roztrząśnienia. — Czytana była potem ekspedycya Komisyi Porządkowej Preńskiej... Rada... zaleciła Komisyi Preńskiej..., *j. cz. w Prot., I, 416—417.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych o pomnażającej się liczbie chorych i rannych z powodu zbliżonych obozów wojsk narodowych wyznaczyła i dozwoliła użyć na lazarety..., *j. cz. w Prot., I, 417.* — Czytana była ekspedycya Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, pod dniem 7 lipca w Wilnie datowana, o usunięciu się wojsk nieprzyjacielskich donosząca i wkrótce nadesłanie raportu prac swych oświadczająca; po przeczytaniu do archiwum oddana. — Raport ob. Józefa Grzybowskiego, pełnomocnika Rady w ziemi liwskiej, oddany do Wydziału Porządku dla dania opinii na zapytania przez niego uczynione. — Raport ob. Orsettiego, pełnomocnika Rady przy Komisyi Bielskiej; rezolucya na niego zostawiona do przyniesienia listy sędziów kryminalnych przez Wydział Sprawiedliwości. —

Przybył ob. Zakrzewski, radca i prezydent miasta Warszawy, i żądał uwolnienia siebie od sesyi dzisiejszej z powodu potrzeby objechania okopów i widzenia się z Najwyższym Naczelnikiem, do czego Rada przychyliła się. — Na wyraźną rekwizycyę Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na lenungi komendy ob. Piotra Potockiego... złp. 9.000 wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 417.* — Odpowiedziała na memoryał ob. Walickiego..., *j. cz. w Prot., I, 417.* — Czytany był potem raport Komisyi Kowieńskiej, z którego Rada przekonała się o gorliwości obywatelów tegoż powiatu i środkach skutecznych ku powszechnej obronie przedsięwziętych, oświadczyła onymże stąd ukontentowanie swoje z uwielbieniem ich patryotycznych czynów, których przykładem ażeby i inni obywatele do podobnejże gorliwości zagrzani zostali, raport takowy drukować i publiczności ogłosić zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 418.* — Czytała potem indagacyę, przez Deputacyę od siebie wyznaczoną względem przypadku pod prochownią zdarzonego sporządzoną, z której o niewinności aresztowanych osób przekonawszy się i, że zapalenie prochów rozsypanych stało się przypadkowe, bez żadnego złośliwego zamiaru, uznawszy, decydowała uwolnienie pomienionych osób a Deputacyi zaleciła, ażeby im dała zaświadczenie ich niewinności. Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 11 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 48. Działo się j. w. dnia 11 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Buchowieckiego, ks. Palmowskiego, Mostowskiego, ks. Tomaszewskiego, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Dziarkowskiego, Kapostasa, Umiastowskiego, Dembowskiego, Szymanowskiego, Zakrzewskiego, Buczyńskiego, Węgierskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, jedna pod dniem 10, druga pod dniem 11 miesiąca i roku bieżących z obozu pisane; w pierwszej przysłane raporta generałów Zajączka i Sierakowskiego Rada przez druki publiczności ogłosić kazała, a zaś raport ob. Potockiego po przeczytaniu do archiwum złożyć zaleciła; druga zaś ekspedycya, jako względem płacy dla artyleryi służyć mająca, oddana została do Wydziału Potrzeb wojskowych. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł pod rezolucyę Rady opinię, jaką ma dać nuncyuszowi apostolskiemu w odpowiedzi na wątpliwości jego, biletem do prezydującego tegoż Wydziału pisanym oświadczone, a to względem prawideł, jakie Rada względem dóbr osób osądzonych, aresztowanych i zbiegłych, tak świeckich, jako i duchownych, przepisała; Rada takową opinię przyjęła i potwierdziła. — Ob. Mostowski, który osobiście Najwyższemu Naczelnikowi w obozie raport generała Skilskiego i jego żądania komunikował, oświadczył determinacyę tegoż Najwyższego Naczelnika, ażeby w przypadkach zdobyczy na nieprzyjaciołach połowa zawsze przy zdobywających zostawała, a połowa druga na Skarb publiczny zwracaną

została, dlaczego doniósł tenże obywatel, iż Wydział Żywności uczynił zaraz do komisarza swego dyspozycyę, ażeby pontony i woły, przez ob. Skilskiego generała na nieprzyjacielu zdobyte, do Warszawy sprowadzić dysponował, Wydział one tu otaksować każe i połowę wynalezionego szacunku zdobywającym wróci. — Ob. Kochanowski prezydujący złożył oddane sobie przez Najwyższego Naczelnika asygnaty na 45 rublów, znalezione przy zabitym oficerze moskiewskim, który powyższe pontony konwojował. Asygnaty te dla zrealizowania onych oddane Wydziałowi Skarbu. — Czytał tenże prezydujący list do Najwyższego Naczelnika z Podola pisany, który Radzie dla rozważenia okoliczności w nim zawartych oddany został. Rada, po roztrząśnieniu onegoż, poleciła prezydującemu, ażeby stosownie do jej opinii odpisał Najwyższemu Naczelnikowi. — Tenże ob. prezydujący czytał pisaną do siebie odezwę ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, względem przystawienia żywności dla wojska tu konsystującego, na który dane w Radzie przez Wydział Żywności tłomaczenie w odpowiedzi temuż ob. komendantowi przesłane zostało. — Czytany był potem raport generała Zielińskiego, z Ostrołęki pod dniem 9 tego miesiąca pisany, który Rada ob. Horainowi, jako pełnomocnikowi od Najwyższego Naczelnika w strony tamte ustanowionemu, przesłać zaleciła i razem udeterminowała pisanie do niego, ażeby niezwłocznie na tamto miejsce udał się dla przywrócenia porządku i zrobienia operacyi wojennych czynniejszemi. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wyraźną Najwyższego Naczelnika rekwizycyę dla podpułkownika Sierpińskiego złp. 900 z Kasy narodowej wypłacić dysponował. *j. cz. w Prot., I, 418.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Józefowicza... złp. 1.000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., I, 418.* — Na przełożenie Deputacyi do rewizyi papierów wyznaczonej wyznaczyła dla tejże Deputacyi na opłatę pracujących w niej i wydatki kancelaryi złp. 1.000 co kwartał i takowe Wydziałowi Skarbu z Kasy narodowej wypłacić zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 418—419.* — Do osób poprzednią rezolucyą do wejrzenia w stan Korpusu kadetów wyznaczonych przydała ob. Dziarkowskiego zastępcę, *j. cz. w Prot., I, 419.* — Wydział Instrukcyi przyniósł projekt proklamacyi do ludu względem smutnych zdarzeń w dniu 28 zeszłego miesiąca czerwca nastąpionych, który Rada przyjęła i do dzienników oddać zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 422—424.* — Odpowiedziała na memoryał ob. Jarnowskiego..., *j. cz. w Prot., I, 419.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł sześć opinii: pierwszą w odpowiedzi na memoryał ob. Sapalskiego.... drugą w odpowiedzi na memoryał Mennonistów z Małej Wsi..., trzecią w odpowiedzi na raport ob. Kazanowskiego generała-majora względem dostawienia żądanych przez niego amunicyi i broni, czwartą w odpowiedzi na raport Komisyi Porządkowej Drohickiej..., piątą w odpowiedzi na raport ob. Kuczyńskiego,

pełnomocnika Rady w ziemi drohickiej, z odesłaniem onegoż do rezolucyi Komisyi Porządkowej tejże ziemi danej, szóstą w odpowiedzi na zapytanie ob. Chryzantego Opackiego względem uzbrojenia ziemi wizkiej, z ułatwieniem wątpliwości przez niego podanych; wszystkie te, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *w Prot., I, 419—422.* — Wydział Skarbu złożył stan kasy z miesiąca czerwca, również i Wydział Potrzeb wojskowych dochodów i wydatków oraz stanu Komisaryatu Potrzeb wojennych, które, przez Radę roztrząśnięte, oddane zostały do archiwum tejże Rady. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 12 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 49. Działo się j. w. dnia 12 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Umiastowskiego, Sulistrowskiego, Buczyńskiego, Zajączka, Dembowskiego, ks. Palmowskiego, ks. Dmochowskiego, Buchowieckiego, Mostowskiego, Linowskiego, radców i zastępców. Czytany był raport ob. ks. Ważyńskiego, biskupa chełmskiego i bełzkiego, we Lwowie dnia 4 lipca datowany, który że w sobie zamyka doniesienie o kasie chełmskiej, przeto Rada takowy raport Wydziałowi Skarbu oddać zaleciła. — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: jedną determinującą opłatę dla kancelaryi Komisyi Porządkowej Warszawskiej, drugą odpowiadającą na zapytania przez ob. Grzybowskiego, pełnomocnika Rady w ziemi liwskiej, uczynione, obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., I, 424—425.* — Przyniesione projekta tymczasowej ordynacyi dla miasta Warszawy co do sądownictwa oddane Wydziałowi Sprawiedliwości końcem roztrząśnienia onychże i przyniesienia opinii. — Wydział Skarbu przyniósł 4 projekta: jeden z ustanowieniem Deputacyi administracyjnej co do majątków osób osądzonych, aresztowanych i zbiegłych..., drugi w odpowiedzi na żądanie ob. Pułaskiej, trzeci z nakazaniem dla ob. Łapińskiego, iżby mu Wydział Skarbu wydaną przez niego sumę złp. 714 zapłacił, czwarty ustanawiający dla ob. Zejdlowej połowę pensyi, jaką mąż jej... odbierał; wszystkie cztery, przyjęte, *cz. w Prot., I, 425—426.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: jedną względem ob. Regulskiego, drugą ustanawiającą płacę dla oficyalistów kancelaryę Sądu Najwyższego Kryminalnego składających, i razem asygnacye do Wydziału Skarbu zapłacenia tymże raty jednomiesięcznej, które, przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 427—428.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł projekt ustanowienia Deputacyi lazaretowej, który Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 428—429.* — Na przełożenie tegoż Wydziału zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby lazaretu 10.000 złp. z Kasy narodowej wypłacić rozkazał, *j. cz. w Prot., I, 430.* — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Ksaweremu i Maryannie Małachowskim małżonkom, jako chorym, tudzież Wasilewskiej, Zajączkowej i Lanckorońskiej, a samemu ob. Lanckorońskiemu końcem od-

prowadzenia swej żony dała czasu dwa tygodnie, za poprzedzającem złożeniem zaręczenia powrotu w tym czasie. — Na wyraźne zalecenie Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę lenungów dla wojska w dywizyi ob. Zajączka generała złp. 100.000 z Kasy narodowej zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 430.* — Nadesłane zostały od tegoż Najwyższego Naczelnika prawidła względem pensyi inwalidowskiej, które Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych dla uskutecznienia oddała, *j. cz. w Prot., I, 430—431.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 13 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 50 (ekstraordynaryjna). Działo się j. w. dnia 13 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Dembowskiego, Moszyńskiego, Buchowieckiego, Tykla, Buczyńskiego, Sulistrowskiego, Dziarkowskiego, Billinga, Kapostasa, ks. Tomaszewskiego, Mostowskiego, Zajączka, Debolego, ks. Dmochowskiego, Małachowskiego, Umiastowskiego, Gautiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z rana z powodu wszczętego w mieście alarmu, przez zbliżanie się wojsk nieprzyjacielskich zrządzonego. — Rada odebrała kilka biletów od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, pisanych: pierwszy o posłanie obywateli mieszkańców warszawskich do okopów; drugi względem przysposobienia, ażeby w czasie potrzeby most na Wiśle między Pragą a Warszawą wprędce mógł być rozebrany; trzeci z doniesieniem, że Najwyższy Naczelnik z powodu obrotu wojsk nieprzyjacielskich odmienić może pozycyę obozu swego, ażeby się to nie stało przyczyną zatrwożenia mieszkańców warszawskich; czwarty z żądaniem, ażeby okopy od Pólkowa przez municypalność wzmocnione zostały. Te wszystkie odesłane zostały przez Radę ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi i komendantowi siły zbrojnej municypalnej, równie i piąty bilet do tegoż ob. Zakrzewskiego przez samego Najwyższego Naczelnika pisany. Czytany był potem przez Wydział Żywności raport komisarza Logi, na skupowanie produktów i furażów wysłanego, z doniesieniem o wielości skontraktowanych i przesłaniu ku Warszawie tych, które już zakupione zostały, niemniej z wiadomością o obrotach wojsk nieprzyjacielskich z strony Brześcia. Rada oświadczyła wdzięczność Wydziałowi Żywności, iż tak dzielnie i troskliwie dopełnia obowiązków sobie przepisanych i tyle starań dokłada o pomnożenie produktów i furażów. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, jeszcze pod datą dnia wczorajszego pisana, z zaleceniem przyśpieszenia sądu na okoliczności w dniu 28 czerwca wynikłe. Rada takowe zalecenie przesłała Sądowi Najwyższemu Kryminalnemu, jako rozsądzenie tej sprawy mającemu, i razem rekwirowała tenże Sąd..., *j. cz. w Prot., I, 431—432. M. Kochanowski, prezydujący.* — Po krótkiem odpocznieniu rozpoczęła znowu Rada czynności swoje **w sesyi poobiedniej [50 bis]** w przytomności

ob. Kochanowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Buchowieckiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, Debolego, Dziarkowskiego, Billinga, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Moszyńskiego, Mostowskiego, Małachowskiego, Friebesa, radców i zastępców. Wykonał najprzód przysięgę ob. Friebes na zastępcę rotą w organizacyi przepisaną. Poczem czytany był raport pułkownika Kwaśniewskiego z doniesieniem o obrotach tak wojsk narodowych, jako i wojsk nieprzyjacielskich. Żądania zaś jego względem dostarczenia potrzeb i amunicyi oddała Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych. — Rekwirowała powtórnie Sąd Najwyższy Kryminalny narodowy, ażeby czynności swoje przez codzienne sesye bez żadnych wymówek kontynuował, *j. cz. w Prot., I, 439.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby niezwłocznie wysłał delegowanych przez siebie, którzyby stosownie do zalecenia Najwyższego Naczelnika srebra po kościołach od koniecznej potrzeby wolne odebrali i Radzie o tem donieśli, *j. cz. w Prot., I, 432.* — Czytany był potem raport Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, na której zapytania Rada odpisała i razem zaleciła Komisyi Bielskiej, ażeby jej w pomoc była, *j. cz. w Prot., I, 432—433.* — Pisała do ob. Horaina z doniesieniem, że Komisya Brzeska-Litewska przenosi się do obozu generała Chlewińskiego. Poczem odwołana została sesya na dzień następny, 14 tego miesiąca, z ostrzeżeniem, iżby obywatele radcy i zastępcy za najpierwszym alarmem zgromadzali się na miejsce do sesyi Rady przeznaczone. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 51. Działo się... j. w. dnia 14 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Mostowskiego, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Zajączka, Kapostasa, Umiastowskiego, ks. Tomaszewskiego, ks. Palmowskiego, Linowskiego, Małachowskiego, Moszyńskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. — Czytany był bilet ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, i raport generała Sierakowskiego, obydwa o obrotach nieprzyjacielskich donoszące. Rada oddała je Wydziałowi Instrukcyi, ażeby w *Gazecie Rządowej* umieszczonymi zostały. — Ob. Potocki radca Wydziału Interesów zagranicznych doniósł Radzie, iż Jmć ksiądz nuncyusz oświadczył łatwość względem sreber kościelnych klasztornych i że w tej mierze ma wydać swój instrument do przełożonych klasztorów. — Tenże obywatel doniósł, iż poprzednio zapytany Wydział Interesów zagranicznych od Deputacyi indagacyjnej, jak ma być uważany oskarżony Cassini, na takowe zapytanie odpowiedział, że śladu nie znajdzie w wiadomościach, które mieć może o Cassinim, aby on należał do legacyi moskiewskiej, że dopiero w tych dniach baron Asch ostrzegł ob. Debolego, iż Cassini należy do legacyi moskiewskiej, lubo, podawając przy zapewnieniu osób do legacyi należących pod dozór rządowy, pomieniony baron Asch osobę Cassiniego nie był podał ob. Debolemu za należącego do legacyi ro-

syjskiej. Po takowem przełożeniu zaleciła Sądowi kryminalnemu Księstwa Mazowieckiego, ażeby stosownie do dowodów sobie dostarczonych i do organizacyi przez Radę przepisanej sprawę Cassiniego niezwłocznie osądził, *j. cz. w Prot., I, 433.* — Nadesłana ekspedycya od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego w interesach skarbowych oddana Wydziałowi Skarbu dla przyniesienia opinii. — Na przełożenie Deputacyi ratunkowej... Rada... przybrania osób... dozwoliła i onże potwierdziła, *j. cz. w Prot., I, 433.* — Wydział Sprawiedliwości w odpowiedzi na zapytanie Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego przyniósł prawidła względem sądzenia tych osób, które nominowane były na konsyliarzów spisku targowickiego, przysięgę wykonali, posłami byli na Zjazd grodzieński i podpisali zaborowe traktaty. Rada, roztrząsnąwszy takowe prawidła, oneż potwierdziła i na wszystkie sądy kryminalne rozciągnęła, *j. cz. w Prot., I, 433—434.* — Rekwirowała Komisyę Porządkową Mielnicką..., *j. cz. w Prot., I, 434—435.* — Odebrała bilet od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, z doniesieniem, iż część wojska narodowego, pilnująca brzegów Narwi, nie dozwoliła stawiania mostu na tejże rzece Prusakom w Zegrzu konsystującym. Poczem odwołaną została sesya na dzień następny, 15 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 52. Działo się j. w. dnia 15 lipca 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Buchowieckiego, Sulistrowskiego, Mostowskiego, ks. Tomaszewskiego, Zajączka, Szymanowskiego, Debolego, Dembowskiego, Umiastowskiego, Aloë, ks. Dmochowskiego, Friebesa, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytany był list od ob. Kociełła, pełnomocnika Rady w W. Ks. Litewskiem, przez kuryera przysłany, z którego Rada z ukontentowaniem dowiedziała się, iż rzecz publiczna coraz pomyślniej idzie w tamtych stronach: Moskale cofnęli się od Wilna, za którymi idzie generał Wielhorski, że w Kurlandyi, za dzielnem przykładaniem się ob. Wawrzeckiego, powstanie zbrojne powiększa się. Obowiązała Rada prezydującego, aby imieniem jej tak ob. Kociełłowi, jako i ob. Wawrzeckiemu i Wielhorskiemu, za ich gorliwe prace czułość obywatelską oświadczył. — Czytane były dwie ekspedycye od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego: jedna w zapytaniu pospolitego ruszenia, czyli prócz dziedziców należą do niego zastawni i arendowni posesorowie oraz dzierżawcy dóbr królewskich i stołowych; odpowiedziała Rada.., *j. cz. w Prot., I, 435*; druga w przełożeniu względem Skarbu, który, w początkach powstania liczne razem podejmując wydatki, jeszcze ku dostateczniejszemu potrzeb załatwieniu zasilenia wymaga, co Rada Wydziałowi Skarbu względem obmyślenia środków i przyniesienia opinii poleciła. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł opinię w odpowiedzi na notę Jmć księdza nuncyusza, z okoliczności proklamacyi Rady względem greków-nieunitów i ich hierarchii, na dniu 14 miesiąca czerwca wydanej, po-

daną; Rada takową opinię roztrząsnęła i przyjęła. — Czytany był raport od komisarza żywności ob. Giżyckiego względem dostawienia konwojów do furażów, z okoliczności którego Rada list do Najwyższego Naczelnika napisała, *j. cz. w Prot...* (*do rkp. Prot. nie wniesiony*). — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 3.000... wyliczyć... nakazał, *j. cz. w Prot., I, 435.* — Pozwoliła Rada Józefowiczowej konsyliarzowej, pod zabezpieczeniem narodowem będącej, wyjeżdżać do kąpieli podług zdania doktora w jej słabości potrzebnej. — Na miejsce ob. Franciszka Müllera, do inspekcyi przy osobach dyplomatycznych wyznaczonego, nominowała ob. Eliasza d'Aloë, *j. cz. w Prot., I, 435.* — Przybył ob. Moszyński zastępca. — Z okazyi zaświadczeń, przez Deputacyę indagacyjną dla osób, w areszcie będących, po samej tylko z nich indagacyi w wyrazach pełnych pochwał wydanych zaleciła Rada, aby taż Deputacya indagacyjna, jako nie mogąca sądzić o winie ich lub niewinności, proste tylko zaświadczenia względem osób indagowanych, czyli są przeciw nim dowody, lub nie, dawała i one Wydziałowi Bezpieczeństwa komunikowała, *j. cz. w Prot., I, 435—436.* — Rada, chcąc dać wsparcie publiczne uboższym obywatelom mieszkańcom w Warszawie, którzy, na obronę do okopów idąc, oderwać się muszą od pracy, przez którą i siebie i swoje żywią familie, decydowała..., *j. cz. w Prot., I, 436.* — Czytana była ekspedycya ob. Zgliczyńskiego, generała-majora ziemi stężyckiej, do Rady przysłana, o złapaniu przez siebie kuryera moskiewskiego i odesłaniu go do Najwyższego Naczelnika z papierami przy tymże kuryerze znalezionymi. — Czytany był raport Komisyi Brzeskiej-Litewskiej, donoszący, iż część wojska moskiewskiego poszła ku Kobryniowi, samo zaś korpus udało się wielkim traktem litewskim ku Grodnu. Raport ten, jako ściągający się do obrotów wojsk nieprzyjacielskich, Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. — Przybył ks. Palmowski. — Przydała do Komisaryatu Wojennego ob. Kubickiego, *j. cz. w Prot., I, 436.* — Czytany był raport od Komisyi Mielnickiej, który odesłany do Wydziału Potrzeb wojskowych dla przyniesienia opinii. — Czytany był memoryał ob. Józefa Kossakowskiego, imieniem brata swego, ob. ks. Jana Kossakowskiego, podany, iż probostwo wołpińskie, którego koadjutorya jeszcze w roku 1789 bratu jego podpisana, pod sekwestr podpadać nie powinno, uznała Rada słuszność tego przełożenia i wspomnione probostwo z sekwestru wypuścić zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 436.* — Wydział Porządku przyniósł opinię na memoryał ob. Koperskiego względem posthalteryi podany, którą Rada rozważyła i przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 436—437.* Poczem sesya solwowana na dzień następny, 16 miesiąca i roku bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 53. Działo się j. w. dnia 16 lipca 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Szymanowskiego, Dembowskiego,

Kochanowskiego, Buczyńskiego, Zajączka, Kapostasa, Linowskiego, Węgierskiego, Umiastowskiego, Mostowskiego, Debolego, Małachowskiego, Dziarkowskiego, Zakrzewskiego, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. ks. Dmochowski. — Odpisał prezydujący ob. Kwincie, imieniem Rady i z jej zlecenia oświadczając, iż przy gorliwości swojej ma teraz sposobność służenia Ojczyźnie, kiedy nie piórem, to orężem. — Wydział Skarbu przyniósł dwie opinie: 1° co do zasilenia Skarbu w Litwie, 2° względem niewywozu towarów drewnianych i potaziów za granicę, obiedwie do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego adresowane, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *j. cz. w Prot., I, 437—440.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię względem sądowości Magistratu miasta wolnego Warszawy, i tę, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., I, 440.* — Czytany był raport ob. Horaina pełnomocnika, któremu Rada zaleciła odpisać, ażeby Komisyę Porządkową i obywatelów ziemi łomżyńskiej zagrzał do czynniejszego w obronie ogólnej postępowania, raport zaś jego wraz z planem operacyi wojennych, przez generała Cichockiego podanym, Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała. — Czytany był także raport ob. Kuczyńskiego, pełnomocnika Rady w ziemi drohickiej, o obrotach tak wojsk nieprzyjacielskich, jako i wojsk narodowych donoszący; Rada zaleciła onemuż odpisać, ażeby się znosił z ob. Horainem i dobrze raporta Radzie przesyłał. — List, przez ob. Wawrzeckiego do Najwyższego Naczelnika z Lipawy pisany, był przez niego Radzie przysłany, który Rada, przeczytawszy, oddała do Wydziału Interesów zagranicznych. — W celu zasilenia ludu, do obrony okopów zawołanego, udeterminowawszy już przez poprzednią rezolucyę swoją opłacenie wyrobników po złotemu jednemu, wyznaczyła tym końcem 12.000 złp. z Kasy narodowej i takową sumę Wydziałowi Skarbu za kwitem ob. Zakrzewskiego, jako prezydenta miasta Warszawy, wypłacić zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 441.* — Czytane były dwie ekspedycye Komisyi Porządkowej Bielskiej: p i e r w s z a względem wymawiających się osób od urzędów, na którą daną rezolucyę *cz. w Prot., I, 441*; d r u g a, względem opatrzenia wojska w amunicyę, oddana do Wydziału Potrzeb wojskowych po opinię. — Żądania Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej: p i e r w s z e względem przydania osób — do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, d r u g i e względem opieki nad włościanami — do Wydziału Sprawiedliwości, t r z e c i e względem pospolitego ruszenia — do Wydziału Porządku oddane końcem przyniesienia opinii. — Na przełożenie Wydziału Skarbu względem potrzeby użycia środków egzekucyjnych do zebrania sreber kościelnych Rada ponowiła poprzednie swe zalecenia, z zaleceniem, ażeby rozrządzenie jej co do tego punktu literalnie dopełnione zostało, oporni zaś księża do Deputacyi indagacyjnej doniesieni byli, *j. cz. w Prot., I, 441.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł trzy opinie:

jedną z ustanowieniem Deputacyi do roztrząśnienia projektu apteki polowej, drugą w odpowiedzi na raport ob. Kwaśniewskiego..., trzecią w odpowiedzi na raport ob. Bądzyńskiego, pełnomocnika ziemi mielnickiej, ażeby się z ob. Horainem znosił i skutku urządzeń jego pilnował, wszystkie trzy, przyjęte przez Radę, *cz. w Prot., I, 441—442.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby stosownie do rekwizycyi Najwyższego Naczelnika 150.000 złp. do Kasy jego importował, *j. cz. w Prot., I, 442.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby sumę złp. 50.835 groszy 20, w monecie srebrnej litewskiej z Brześcia Litewskiego przywiezioną, niezwłocznie celem przesłania onej do Kasy Deputacyi Centralnej za kwitem ob. Prozora obożnego litewskiego wypłacił, sumę zaś złp. 350.000 w biletach mennicznych na dzień ostatni tego miesiąca za kwitem delegowanego z Deputacyi Centralnej wypłacić Dyrekcyi mennicznej dysponowała, oraz tabelę tak przystawionego srebra z Litwy, jako i gotowych pieniędzy, do Deputacyi Centralnej przesłać oświadczyła. — Ob. Teresie Potockiej z córką, Maryannie Zabiełłowej z synem i Grassiemu malarzowi z Janem Nidermanem uczniem wyjazdu za granicę pozwoliła..., *j. cz. w Prot., I, 443.* — Na przełożenie ob. Czetwertyńskiej zaleciła Komisyi Porządkowej Warszawskiej..., *j. cz. w Prot., I, 443.* — Stosownie do rekwizycyi Najwyższego Naczelnika dla ob. Daszkiewiczowej... połowę gaży przez męża jej... branej... naznaczyła..., *j. cz. w Prot., I, 443.* — Przychylając się do poprzedniej rezolucyi swojej..., gdy zawiadomioną zostaje, że... ob. Zejdlowa życie swoje zakończyła, słodząc los pozostałego potomstwa... tęż samą połowę gaży dla nich... naznaczyła, *j. cz. w Prot., I, 443.* Poczem sesyę odwołała na dzień następny, 17 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 54. Działo się j. w. dnia 17 lipca 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Małachowskiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Umiastowskiego, Węgierskiego, Buchowieckiego, Linowskiego, Zajączka, Tykla, ks. Tomaszewskiego, Mostowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya, od ob. Kocielła, pełnomocnika Rady w W. Ks. Litewskiem, nadesłana, którą Rada, przeczytawszy, do archiwum złożyć zaleciła. — Czytana była druga ekspedycya od Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej, tę, jako zamykającą w sobie doniesienia o obrotach wojskowych, do Najwyższego Naczelnika odesłała. — Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego nadesłała: 1° raporta czynności swoich, które wydziałom w Radzie *respective* materyi do roztrząśnienia oddane zostały, oraz końcem przyniesienia opinii, jeżeliby okoliczności jakie w tychże raportach rezolucyi Rady potrzebować okazały się; 2° nadesłała taż Deputacya doniesienie o różnych urządzeniach swoich, tak względem sądów kryminalnych, jako też względem poborów i podatków, które Rada za najprzyzwoitsze uznawszy, zaleciła prezydującemu oddać De-

putacyi imieniem Rady sprawiedliwość przez uwielbienie jej gorliwości, *j. cz. w Prot., I, 444.* — Odpowiadając na memoryał mieszkańców miasteczka Latowicza..., Rada waleczność ich pochwaliła..., *j. cz. w Prot., I, 444.* — Przybyli ob. ks. Palmowski, Deboli, d'Aloë, zastępcy. — Pozwoliła ob. Mirskiej..., Sołtanowej..., Wielopolskiej..., Szumskiej..., wyjazdu za granicę..., *j. cz. w Prot., I, 444.* — Przybył ob. Zakrzewski radca, ob. Kapostas i Moszyński, zastępcy. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł wewnętrzną organizacyę Wydziału swego, którą, przez Radę roztrząsaną i przyjętą, *cz. w Prot., I, 444—445.* Poczem sesya odwołaną została do dnia następnego, 18 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 55. Działo się j. w. dnia 18 lipca 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Zajączka, Mostowskiego, Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Kapostasa, ks. Palmowskiego, Moszyńskiego, Umiastowskiego, Zakrzewskiego, radców i zastępców. Kwestya, przez Wydział Instrukcyi wniesiona, względem płacenia lub nie poboru z dóbr pojezuickich odesłana do Wydziału Skarbu po opinię. — W odpowiedzi na memoryał ob. Woyniłłowiczowej... zaleciła Rada Wydziałowi Bezpieczeństwa..., *j. cz. w Prot., I, 456.* — Zapytanie, przez Wydział Skarbu uczynione, jak ma uważać majątek po straconych w dniu 28 czerwca pozostały, oddała Rada do Wydziału Sprawiedliwości końcem przyniesienia opinii. — Pozwoliła wyjazdu ob. Tekli Jabłonowskiej..., Marcie Radziwiłłowej, Wesslowej..., Pułaskiej i Horainównie..., niemniej ks. Dąbrowskiemu..., *j. cz. w Prot., I, 456.* — Czytała przełożenia patryotyczne przez ob. Orłowskiego podane i wyznaczyła ob. Mostowskiego, Szymanowskiego i Buchowieckiego, ażeby ci takowe myśli roztrząsnęli i stosowny projekt w przeciągu dni trzech przynieśli. — Żądanie ob. adjutantów Rady... Rada, za sprawiedliwe uznawszy, przyjęła..., *j. cz. w Prot., I, 456.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał, przez ob. Wiśniewskiego w interesie ob. Karnkowskiego względem egzekucyi dekretu o komorne zapadłego podany, którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., I, 456—457.* — Wydział Żywności przyniósł opinię na uniwersał względem żywności i furażów w całym kraju, tudzież obwieszczenie, zapewniające Warszawę o dostatku żywności i furażu; oboje te Rada czytała, przyjęła i Wydziałowi Żywności ogłosić kazała. — Przybył ob. Prozor, przez Najwyższego Naczelnika na zastępcę w RNN nominowany, przysięgę podług organizacyi wykonał, złożył oraz instrument pełnomocnictwa, przez Najwyższego Naczelnika sobie dany, którego egzekucyę i ogłoszenie Rada Wydziałowi Porządku oddała, *j. cz. w Prot., I, 457—458.* Poczem odwołaną została sesya na dzień następny, 19 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 56. Działo się j. w. dnia 19 lipca 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Dembowskiego, Zajączka, Szymanowskiego, Kapostasa, Horalika, ks. Palmowskiego, Dziarkowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Linowskiego, Mostowskiego, Węgierskiego, radców i zastępców. Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 200.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., I, 459.* — Czytane było potem zalecenie Najwyższego Naczelnika, w celu uskutecznienia którego wyznaczyła z pomiędzy siebie ob. Szymanowskiego, Mostowskiego i Kochanowskiego, zastępców..., *j. cz. w Prot., I, 459.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię w odpowiedzi na rekwizycyę przez generała pruskiego przeciwko ob. Zdzitowieckiemu, oficyaliście celnemu, o zatrzymanie bydła Prusakom w kraju polskim na paszy będącego, do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego zaniesioną, którą to opinię Rada, przeczytawszy, przyjęła i stosowną do niej rezolucyę uformować zaleciła, *j. cz. w Prot., I, 459.* — Pozwoliła wyjazdu za granicę Bogusławowi Baumanowi..., *j. cz. w Prot., I, 459.* — Wydział Porządku przyniósł opinie trzy: jedną w odpowiedzi na przełożenie w trzech punktach od Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej względem pospolitego ruszenia uczynione, drugą w odpowiedzi na przełożenie *Directorium* generalnego poczt, iż rozłączenie poczty litewskiej od koronnej byłoby szkodliwe, trzecią w odpowiedzi na raport Wydziału Porządku w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., I, 459—460.* — Zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, aby osądzony Wilamowski do aresztu był wzięty..., *j. cz. w Prot., I, 460.* Poczem sesya solwowana została na dzień następny, 20 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 57 (ekstraordynaryjna). Działo się j. w. dnia 20 lipca 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Kochanowskiego, Zajączka, Linowskiego, Mostowskiego, Sulistrowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z rana, z powodu powtórzonych od Najwyższego Naczelnika rozkazów względem przyśpieszenia sądzenia spraw z zdarzeń na dniu 28 miesiąca czerwca zaszłych; przepisała Rada Sądowi Najwyższemu Kryminalnemu stosownie do woli tegoż Naczelnika prawidła, *j. cz. w Prot., I, 460—461.* — Zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby karety dla generałowej Chruszczewowej wydane były z Komisyi Porządkowej Warszawskiej, choćby nawet jej własnych nie było, *j. cz. w Prot...* (*w rkp. Prot. przepuszczone*). — Zaleciła Sądowi kryminalnemu Księstwa Mazowieckiego pośpiech w sądzeniu spraw... *j. cz. w Prot., I, 461.*

Sesya dnia tegoż 20 lipca po południu [57 bis] w przytomności ob. Dmochowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dembow-

skiego. Zajączka, Umiastowskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Horalika, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Sądu Najwyższego Kryminalnego, która oddana Wydziałowi Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa, ażeby, zniósłszy się z sobą, żądaniom Sądu Najwyższego Kryminalnego zaradziły. — Czytane były dwa raporta, jeden od Komisyi Porządkowej..., drugi od sędziów ziemiańskich i kryminalnych powiatu oszmiańskiego..., które Rada odesłała do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, *j. cz. w Prot., I, 461.* — Czytała raport od Komisyi Porządkowej Lubelskiej, który po przeczytaniu odesłała Najwyższemu Naczelnikowi. — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Wydział Żywności czytał raport od ob. Logi komisarza, donoszący o zakupionych przez niego produktach i furażach. — Przybył ob. Węgierski zastępca. — Czytany był raport od Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej względem zebranego pospolitego ruszenia, który Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła, oraz napisać prezydującemu imieniem Rady do pełnomocnika ob. Horaina dysponowała, aby, zainformowawszy się od Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej o zaszłym nieszczęśliwym przypadku pospolitego ruszenia pod Rajgrodem z przyczyny niedbałości komendy i porzucenia tegoż pospolitego ruszenia bez żadnego rządu i opuszczenia go nawet bez wystrzału, tudzież o złem sprawowaniu się komendnych i ucisku przez nich włościan, ten cały interes rozpoznawszy, podług władzy sobie służącej przykładnie winnych ukarać kazał, obmyślając środki do poratowania nieszczęśliwych, i donieść jej, że w tej okoliczności Rada do ob. Horaina pełnomocnika napisała i że jej raport Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała. — Przybył ob. ks. Tomaszewski zastępca. — Przełożenie ob. Kazanowskiego, generała-majora powiatu grodzieńskiego, odesłała po opinię do Wydziału Potrzeb wojskowych. — Wydział Skarbu przyniósł opinię wypłacenia dla ob. Ożarowskich... tymczasem sumę złp. 18.000 ze Skarbu narodowego..., *j. cz. w Prot., I, 461—462.* — Memoryał ob. Marcina Raszyńskiego i w nim wyrażoną prośbę dla załatwienia odesłała do Komisyi Porządkowej Warszawskiej, *j. cz. w Prot., I, 462.* — Pozwoliła wyjazdu ob. Kossowskiemu podskarbiemu do dóbr swych w Lubelskie a samej ob. Kossowskiej podskarbinie za granicę..., *j. cz. w Prot., I, 462.* — Zaleciła Wydziałowi Żywności w Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, ażeby podwody... do Wydziału Żywności w Radzie odesłał, *j. cz. w Prot., I, 462.* — Wydział Instrukcyi przyniósł organizacyę dla siebie przepisaną, tudzież skład kancelaryi i dla niej oznaczoną pensyę; oboje, roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., I, 462—463.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 21 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 58. Działo się j. w. dnia 21 lipca 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Zakrzewskiego, Potockiego, Szymanowskiego,

Sulistrowskiego, Dembowskiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Zajączka, Umiastowskiego, Węgierskiego, ks. Palmowskięgo, Buczyńskiego i Horalika, radców i zastępców. Czytany był raport od ob. Orłowskiego, generała Księstwa Mazowieckiego, o zaszłej akcyi w ziemi wiskiej i nad Narwią pod Zegrzem donoszący. — Czytany był potem drugi raport od ob. Horaina, pełnomocnika w stronach pozawiślańskich, donoszący o pobiciu i disorganizowaniu dywizyi generała Karwowskiego przez wojska pruskie, który po przeczytaniu natychmiast Najwyższemu Naczelnikowi przesłała. — Odpowiedziała na memoryał ob. Woyniłłowiczowej..., *j. cz. w Prot., I, 463.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł cztery opinie: jedną w odpowiedzi na żądanie ob. Wereszczyńskiego... względem rekrutów; drugą w odpowiedzi na notę ob. Hiżowej, kapitanowej gwardyi pieszej litewskiej; trzecią w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej...; czwartą w odpowiedzi na żądanie ob. Kazanowskiego...; wszystkie cztery, przez radę przyjęte, *cz. w Prot., I, 463—465.* — Wydział Porządku przyniósł opinię w odpowiedzi na doniesienie przez ob. Kaspra Wereszczyńskiego... względem swej Komisyi uczynione, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., I, 465—466.* — Wydała zalecenie do komisyi porządkowych względem dawania pomocy ob. Frankowskiemu..., *j. cz. w Prot., I, 466.* — Wydała rezolucyę w odpowiedzi na doniesienie Wydziału Skarbowego, iż ks. Malinowski, proboszcz kościoła Panny Maryi na Nowem Mieście, nie tylko rezolucyi Rady..., na dniu 16 miesiąca i roku bieżących wyszłej, stał się opornym, ale oraz przysięgi przed delegowanymi... nie chciał wykonać, *j. cz. w Prot., I, 466.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię względem majątków osób bez dekretu egzekwowanych, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., I, 467.* — Obligowała ob. Debolego zastępcę o uczynienie JKM przełożeń, iżby wyjeżdżaniem swojem za okopy nie dawał powodu szerzącej się wieści względem oddalenia się z Warszawy. — Na opłatę pensyi kwartalnej dla osób kancelaryę Wydziału Bezpieczeństwa składających sumę 10.000 złp... wypłacić zaleciła..., *j. cz. w Prot., I, 467.* — Odpowiedziała na memoryał ob. Czetwertyńskiej..., *j. cz. w Prot., I, 467.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 22 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 59. Działo się j. w. dnia 22 lipca 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Węgierskiego, ks. Palmowskiego, Debolego, Zajączka, Moszyńskiego, Horalika, radców i zastępców. Uczyniona była relacya przez ob. Debolego zastępcę, do JKM. z zaleceniem na dniu wczorajszym uczynionym delegowanego. — Czytany był memoryał od wdów, których mężowie polegli pod Szczekocinami, z zaświadczeniem komenderujących korpusami. Rada odesłała je do Wydziału Potrzeb wojsko-

wych, aby podług prawideł od Najwyższego Naczelnika przepisanych wsparcie dla nich obmyślił. — Czytany był raport przez Wydział Żywności od ob. Giżyckiego komisarza żywności, donoszący o zamiarach części wojska nieprzyjacielskiego, szukającej przeprawy przez Wisłę, donosząc, że już o tem Najwyższemu Naczelnikowi uczynił uwiadomienie. — Zaleciła Magistratowi miasta Warszawy, ażeby dla porządniejszej egzekucyi podzielił się na wzór Komisyi Porządkowej na wydziały..., *j. cz. w Prot., I, 467.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, aby dla ob. Horaina... sumę czerw. zł. 200 wypłacić zalecił, *j. cz. w Prot., I, 468.* — Rekwirowała Wydział Instrukcyi, iżby do medyków i chirurgów, profesorów Akademii wileńskiej..., uczynił odezwę..., *j. cz. w Prot., I, 468.* — Wydała zalecenie Magistratowi miasta Warszawy, aby do obywateli względem oddawania do Komisaryatu Wojennego broni i wezwania rusznikarzy i ślusarzy dla naprawiania tejże broni swoją w tej mierze uczynił rekwizycyę, *j. cz. w Prot., I, 468.* — Odpowiedziała na zapytania Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej względem ulgi w pańszczyznach włościanom... a co do Komisyi Porządkowej... dobranie osób do liczby 21 z obywateli ziemiańskich, gdy posesorowie w miastach nie znajdą się, jest polecone, *j. cz. w Prot., I, 468—469.* — Odpowiedź na żądanie ob. Jastrzębskiego, pocztmistrza w Jeziornej, do dokładniejszego zainformowania odłożyła, *j. cz. w Prot., I, 469.* — Czytała list od Najwyższego Naczelnika w interesie ob. Pułaskiej, który do Wydziału Skarbu odesłała po opinię. — Pozwoliła wyjazdu ob. ks. z Prebendowskich Sułkowskiej..., *j. cz. w Prot., I, 469.* Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 23 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *X. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 60. Działo się j. w. dnia 23 lipca 1794 r. Objął prezydencyę ob. Mostowski zastępca w przytomności ob. Mostowskiego, Szymanowskiego, ks. Kołłątaja, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego, Zajączka, Debolego, ks. Palmowskiego, Aloë, Horalika, Tykla, Dembowskiego, Moszyńskiego, Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, ks. Tomaszewskiego, radców i zastępców. — Czytane było zapytanie od Sądu Najwyższego Kryminalnego, na które Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., I, 469—470.* — Czytany był list Najwyższego Naczelnika w interesie ob. Tomatisa, interes ten Rada po opinię do Wydziału Skarbu odesłała. — Zaleciła Wydziałom Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, ażeby po osądzeniu lub uwolnieniu której z aresztowanych osób donosiły niezwłocznie Wydziałowi Skarbowemu, *j. cz. w Prot., I, 470.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbowemu, ażeby sumę 18.000 złp. ob. Stanisławowi Ożarowskiemu... z Kasy Narodowej wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 470.* — Czytany był raport ob. Zielińskiego, generała-majora ziemi nurskiej, który ob. Horainowi pełnomocnikowi komunikować zaleciła. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby

sumę złp. 20.000 na skupienie broni w cyrkułach znajdującej się... wypłacić z Kasy Narodowej dysponował, *j. cz. w Prot., I, 470.* — Czytała reklamacyę od ob. Karola Bohdanowicza, wymawiającego się od funkcyi rotmistrzowskiej, którą ob. Tomaszowi Wawrzeckiemu, generałowi-lejtnantowi i pełnomocnikowi Najwyższego Naczelnika i RNN, po załatwienie odesłała. — Czytany był raport od Komisyi Porządkowej ziemi łomżyńskiej. — Memoryał ob. Jastrzębskiego, użalającego się na bardzo niską taksę koni, od niego do Departamentu uzbrojenia wziętych, odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych, ażeby, wszedłszy w rozpoznanie zażalenia, załatwił ten interes, *j. cz. w Prot., I, 470.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... na fundusz inwalidów sumę złp. 5.000 z Kasy Narodowej... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 471.* — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy... zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę złp. 12.000... z Kasy Narodowej wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 471.* — Za wyraźną rekwizycyą Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... złp. 200.000 z Kasy Narodowej wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., I, 471.* — Na miejsce ob. Dominika Szymanowskiego do Deputacyi rewizyi papierów ob. Nosarzewskiego nominowała. — Wydała zalecenie do wszystkich komisyi porządkowych..., *j. cz. w Prot., I, 471.* — Zaleciła Wydziałowi Instrukcyi, ażeby uczynił rekwizycyę do duchownych..., *j. cz. w Prot., I, 471.* — Wydział Żywności czytał przyniesiony przez siebie dodatek do uniwersału względem handlu żywności i furażu w całym kraju wyszłego, zalecający wszystkim komisyom porządkowym i urzędom publicznym miejscowym poczynienie urządzeń względem najmu włościan do roboty i ustanowienia ceny na każdy gatunek roboty, tudzież względem żebraków, włóczęgów i ludzi luźnych, który Rada potwierdziła i Wydziałowi ogłosić nakazała. — Tenże Wydział Żywności przyniósł prawidła względem udziału żywności obywatelom z magazynów publicznych, które Rada potwierdziła i końcem uskutecznienia onych temuż Wydziałowi oddała. Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 24 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 61. Działo się j. w. dnia 24 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Mostowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Tomaszewskiego, Moszyńskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Piotra Potockiego, generała-majora województwa lubelskiego, w którym wyraża, iż Sąd kryminalny w tem województwie nie agituje się dla nieprzytomności sędziów, wystawia potrzebę ustanowienia kresów i uregulowania poczt, żąda oraz nadesłania organizacyi sądów kryminalnych i innych rezolucyi od Rady wyszłych, na co odpisać prezydującemu zaleciła: że, co się tyczy sędziów, wkrótce wysłać się tam mający pełnomocnik listę kandydatów z ludzi cnotliwych na miejscu ułoży i Radzie do potwierdze-

nia prześle a co do ustanowienia kresów i uregulowania poczt do Wydziału Porządku odsyła, żądaną zaś organizacyę sądów kryminalnych i innych papierów natychmiast posłanie Wydziałowi Porządku zaleciła. — Przybyli ob. Sulistrowski radca, Buchowiecki, Umiastowski i Dembowski, zastępcy. — Czytała Rada raport ob. Hryniewicza, generała liwskiego, ten wraz z zapytaniami w nim wyrażonemi do Wydziału Potrzeb wojskowych po opinię odesłała. — Przybył ob. Potocki radca. — Wydział Porządku przyniósł opinię względem urządzenia stałych furmanek, z pewnej liczby dymów dawać się mających, którą Rada do rozwagi Wydziałowi Żywności i Magistratowi miasta Warszawy oddała. — Tenże Wydział przyniósł drugą opinię na memoryał ob. Glinki i Zambrzyckiego..., *j. cz. w Prot., II, 1.* — Odpowiedziała Rada na memoryał ob. Woyniłłowiczowej..., *j. cz. w Prot., II, 1.* — Przybyli ob. Kapostas i Horalik zastępcy. — Wydział Żywności doniósł Radzie, iż ob. Giżycki, komisarz żywności, przystawił do magazynów osiemset kilkadziesiąt fur różnego gatunku zboża i żywności oraz tysiąc baranów. — Na nieuchronne wydatki... zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, aby ob. Mikołajowi Tomaszewskiemu... sumę złp. 3.600 z Kasy Narodowej... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 1.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 25 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 62. Działo się j. w. dnia 25 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Mostowskiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Zajączka, Umiastowskiego, Moszyńskiego, Buczyńskiego, Kochanowskiego, radców i zastępców. Wydała rekwizycyę do Sądu Najwyższego Kryminalnego..., *j. cz. w Prot., II, 2.* — Wydział Skarbowy przyniósł trzy opinie: jedną względem uwolnienia szpitalów publicznych od poborów, drugą względem zabrania sreber kościelnych w Lublinie, trzecią w odpowiedzi na list ob. księdza Ważyńskiego, komisarza porządkowego ziemi chełmskiej, wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 2—3.* — Odpowiedziała Rada na żądanie ob. Tadeusza Lipskiego zaspokojenia swych pretensyi, jak to wydatków na potrzeby Departamentu Sprawiedliwości w roku 1776, 1777 i 1778 przez niego do złp. 10.800 wyrachowanych, jako i innych kwot za niedopłacone pensye w czasie publicznych urzędowań jego, w regestrze swym sumę ogólną wszystkiego złp. 24.000 umieszczoną dopraszającego się, *j. cz. w Prot., II, 3.* — Żądanie ob. Antoniego Szczanieckiego względem paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała. — Przybyli ob. Zakrzewski, Potocki radcy, Buchowiecki, Horalik, Kapostas, Tomaszewski, Węgierski, Dziarkowski zastępcy. — Przez wzgląd na zasługi ob. Kazimierza Jaroszewskiego... królewszczyznę Popów... temuż...naznaczyła... *j. cz. w Prot., II, 3.* — Wydała rezolucyę, że jako zdarzenia w dniu 9 maja a dniu 28 czerwca żadnego do siebie podobieństwa nie mają..., *j. cz.*

w Prot., II, 3. Poczem sesya solwowana na dzień następny, 26 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski prezydujący.*

Sesya 63. Działo się j. w. dnia 26 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Mostowskiego, ks. Kołłątaja, Sulistrowskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Kapostasa, Moszyńskiego, ks. Palmowskiego, Horalika, Buczyńskiego, Węgierskiego, radców i zastępców. Wydała obwieszczenie do komisyi porządkowych, jako też komendantów pospolitego ruszenia, iżby rozporządzeniom ob. Mikołaja Tomaszewskiego... posłusznymi byli, *j. cz. w Prot., II, 5—6.* — Podobneż obwieszczenie z wyrażeniem prawideł od Najwyższego Naczelnika pomienionemu pełnomocnikowi ob. Tomaszewskiemu nadesłanych *cz. w Prot., II, 4—5.* — Czytała raport od ob. Jelskiego, generała-majora powiatu grodzieńskiego, który po przeczytaniu oddała Wydziałowi Potrzeb wojskowych końcem dania odpowiedzi ob. generałowi Jelskiemu. — Reklamacyę Magistratu miasta Warszawy, względem niewydawania paszportów usuwającym się z Warszawy podaną, oddała do Wydziałów Porządku i Bezpieczeństwa dla przyniesienia w tej mierze opinii. — Memoryał ob. Jakóba Sakowicza, względem nadgrodzenia mu szkody, którą w dniu 28 czerwca poniósł w domu swoim, gdy był na warcie, podany, odesłała do Magistratu miasta Warszawy. — Memoryał ob. Antoniego Sienkiewicza z prośbą, ażeby z masy Tepperowskiej, w której ma część majątku swego, było zalecenie wydane do wypłacenia mu ósmej części z jego majątku, oddała do Wydziału Sprawiedliwości, aby ten odesłał po opinię do masy Tepperowskiej. — Memoryał ob. Antoniego Biczurzyńskiego, w czasie Powstania Warszawy w dniach 17 i 18 kwietnia plejzerowanego, żądającego umieszczenia się na jakiej funkcyi, odesłała do Wydziału Sprawiedliwości końcem przyniesienia opinii. — Dyrekcya biletów bankowych przyniosła projekt organizacyi swojej, który Rada odesłała do Wydziału Skarbu i oraz delegowała z pośród siebie z Wydziału Porządku ob. Sulistrowskiego, z Wydziału Sprawiedliwości ob. Szymanowskiego, z Wydziału Żywności ob. Mostowskiego, ażeby takowy projekt z Wydziałem Skarbowym przejrzeli, niedogodności w nim znalezione poprawili i Radzie jak najrychlej przynieśli. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię na memoryał ob. Szymona Puchały, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 6.* — Wydział Skarbowy złożył w Radzie raport z wydanych zaręczeń skarbowych dla Wydziału Żywności, który do archiwum jest oddany. — Pozwoliła ob. Pacowi staroście zawilejskiemu wyjazdu do Galicyi i Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej paszport dla niego wydać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 6.* — Deputacya do ułożenia opinii względem organizacyi dozorów, z obywatelów Mostowskiego, ks. Dmochowskiego i Tomaszewskiego zastępców przez Radę

wyznaczona, przyniosła takową opinię, którą, rozważoną i przyjętą, *cz. w Prot., II, 6—12.* — Memoryał ob. Sobolewskiego, dopraszającego się paszportu z powodu zachodzącej pretensyi z obligu jego na rzecz zbiegłego Szydłowskiego, którego majątek pod zabezpieczeniem narodowem zostaje, do Wydziału Bezpieczeństwa dla rozwagi oddała. Poczem sesya odwołana została do dnia następnego, 27 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 64. Działo się j. w. dnia 27 m. lipca 1794 r. w przytomności obywateli Mostowskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Horalika, Dziarkowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z rana z powodu zbliżania się wojsk nieprzyjacielskich pod Wolą a stąd wszczętego w mieście alarmu. Odbierała Rada bilety od ob. Orłowskiego, generała komendanta Księstwa Mazowieckiego, donoszące o obrotach wojsk nieprzyjacielskich i zachodzących akcyach z niemi wojsk narodowych. — Czytany był raport od ob. Horaina pełnomocnika, na który odpowiedź aż do ułatwienia żądań ziemi wizkiej zawiesiła. — ...Plenipotencyę ob. Krzuckiego i Piotra Potockiego za ustałą deklarowała, *j. cz. w Prot., II, 19.* — Czytany był raport od Magistratu Lubelskiego względem ulżenia w podatkach przysłany, który Rada do Wydziału Skarbu dla przyniesienia opinii odesłała. — Memoryał ob. Zdanowskiego, dopraszającego się, aby po egzaminie jego papierów, przez Deputacyę Indagacyjną uczynionym, było zalecone wydanie onemu zaświadczenia względem niepodejrzanego obywatelstwa, komunikowała Wydziałowi Bezpieczeństwa. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya [64 bis] dnia tegoż 27 popołudniowa w przytomności ob Mostowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Dembowskiego, Sulistrowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Tykla, Debolego, ks. Palmowskiego, Aloëgo, Horalika, Moszyńskiego, Friebesa, Billinga, radców i zastępców. Czytany był raport od Komisyi Porządkowej Lubelskiej, na który odpowiedź do zniesienia się z Najwyższym Naczelnikiem zawiesiła i tym końcem do tegoż Najwyższego Naczelnika przez prezydującego odezwę uczyniła. — Przybył obywatel Buchowiecki zastępca. — Memoryał ob. Rudnickiego, dopraszającego się przyspieszenia sądu względem pretensyi swych, od ob. Biernackiego jemu należących i dekretem Sądów ziemskich warszawskich, od którego pomieniony ob. Biernacki zaapelował, przysądzonych, odesłała do Wydziału Skarbu dla przyniesienia opinii. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 28 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 65. Działo się j. w. dnia 28 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Mostowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, ks. Palmowskie-

go, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Karwowskiego generała, w którym donosi, iż zatrudnia się urządzeniem posterunków nad Narwią, wyszczególnia stratę swoją poniesioną na dniu 18 tego miesiąca; ten Rada do archiwum schować zaleciła. — Komisya Porządkowa powiatu mereckiego przysłała raport, który, jako mający doniesienie o składzie tegoż dochodów publicznych, oddany został Wydziałowi Skarbu. — Czytany był potem raport Komisyi Porządkowej Bielskiej, z którego gdy Rada przekonała się, że rzeczona Komisya Bielska czyni trudności względem każdego niemal punktu zaleceń przez ob. Horaina zastępcę-pełnomocnika... wydanych, wydała do niej rezolucyę..., raport zaś ten ob. Horainowi komunikować w kopii zaleciła, co oboje *cz. w Prot., II, 12—13.* — W odpowiedzi na raport przez Komisyę Porządkową Lubelską przysłany... odesłała tęż Komisyę do wyznaczonego w tamte strony pełnomocnika..., *j. cz. w Prot., II, 13.* — Komisya Porządkowa Księstwa Mazowieckiego przełożyła Radzie, iż wysłani od wojska oficerowie na furażowanie, nie zachowując należytej proporcyi, ile z każdej wsi i dymu żywności i furażów wziąć wypada, wielkię czynią przykrości i uciemiężliwości, i razem przyłączyła oświadczenie ob. Młockiego, generała-majora ziemi warszawskiej, tak w tej okoliczności, jako i w innych, również ziemianów dotyczących, myśli swe podającego; ob. Mostowski, prezydujący w Radzie, wyraził swoje uwagi na piśmie, podające środki zaradzenia temu, które Rada wraz z notą Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego i oświadczeniem ob. Młockiego oddała Wydziałowi Potrzeb wojskowych końcem wygotowania stosownego w tej mierze projektu. — Nadesłany od pełnomocnika przy Komisyi Porządkowej Stężyckiej raport oddany został do kancelaryi dla wypisania z niego materyi i rozdania ich wydziałom dla przyniesienia opinii podług należących do każdego objektów. — Wydział Interesów Zagranicznych przyniósł memoryał obywatelki Bonneau, przez Najwyższego Naczelnika do Rady odesłany..., *j. cz. w Prot., II, 13.* — W odpowiedzi na żądanie obywateli ziemi wizkiej potwierdziła osoby przez RZT do Deputacyi komisyjnej wybrane, przydając do niej osoby tak z komisarzów na sejmikach konstytucyjnych wybranych, jako i z kandydatów teraz do czynności od obywatelów powołanych, którym, ażeby wyszłe od Najwyższego Naczelnika i Rady urządzenia jaknajściślej dopełniali, zaleciła i oraz dalsze tejże ziemi wizkiej żądania ułatwiła, *j. cz. w Prot., II, 13—14.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł cztery opinie: pierwszą względem dostawienia rekrutów kantonistów za rekwizycyą ob. Rutkowskiego do pułku ob. Pągowskiego, drugą dodającą osoby do Dyrekcyi ekonomicznej lazaretowej, trzecią i czwartą w odpowiedzi tak Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, jako i ziemi nurskiej względem trudności dostarczenia koni pod rekruta z 50 dymu, jako i broni dla niego, które, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz.*

w Prot., II, 15. — Czytany był list od Najwyższego Naczelnika względem ukończenia sprawy o gwałty 28 czerwca popełnione..., *j. cz. w Prot., II, 15.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 29 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 66. Działo się j. w. dnia 29 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Mostowskiego, Szymanowskiego, Debolego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Zajączka, Horalika, Umiastowskiego, ks. Dmochowskiego, Kapostasa, zastępców. Czytana była ekspedycya ob. Kocielła pełnomocnika, z obozu pod Wilnem dnia 25 tego miesiąca datowana, z doniesieniem o odparciu licznego nieprzyjaciela z pod samego miasta, na którą Rada zaleciła odpisać z uwielbieniem waleczności tak obywateli mieszkańców wileńskich, jako też i wojska narodowego w pomoc onymże będącego. — Ob. Piotr Potocki, generał-major województwa lubelskiego, nadesłał raport swój z doniesieniem o aresztowaniu ob. Józefa Rulikowskiego, wojskom moskiewskim dopomagającego, który dla przyniesienia opinii oddany został Wydziałowi Sprawiedliwości. — Przybyli ob. Potocki radca, Kochanowski, Moszyński zastępcy. — Czytany był raport ob. Krzuckiego, ze Lwowa pod dniem 20 tego miesiąca datowany, w którym tenże obywatel, donosząc o czynnościach swoich, prosi o uwolnienie siebie od dalszych obowiązków, do czego Rada przychylając się, przesłała onemuż ustanowienie za pełnomocnika do województwa lubelskiego i dalszych okolic ob. Tomaszewskiego zastępcę. — Przybyli obywatele Zakrzewski, Sulistrowski, radcy, Dembowski, Buchowiecki, zastępcy. — Ob. Kapostas zastępca czytał projekt, przez siebie zrobiony, organizacyi sądów wojskowych municypalnych, końcem roztrząśnienia którego i przyniesienia względem niego opinii Rada wyznaczyła Deputacyę i nominowała do niej osoby: z Wydziału Potrzeb wojskowych ob. Dembowskiego, z Wydziału Sprawiedliwości ob. Buczyńskiego, z Wydziału Bezpieczeństwa ob. Moszyńskiego i z Wydziału Porządku ob. Horalika, zastępców. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię względem zaradzenia uciążliwościom przez podkomendnych wojskowych po wsiach wyrządzonym, którą Rada, roztrząsnąwszy, po potwierdzenie do Najwyższego Naczelnika odesłała. — Na rekwizycyę tegoż Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Pułaskiej z Kasy Narodowej złp. 3.600 wypłacić dysponował..., *j. cz. w Prot., II, 16.* — Memoryał księdza Pachowicza, proboszcza ujazdowskiego, względem statui marmurowej, przez księży Trynitarzów soleckich pretendowanej, odesłała po rezolucyę do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego. — Z powodu kończącej się prezydencyi ob. Tadeusza Mostowskiego zastępcy a choroby ob. księdza Kołłątaja radcy, na którego kolej prezydowania przypada, wezwała do tejże prezydencyi ob. Zajączka, jako w Wydziale Skarbu zastępcę. Poczem sesya odwołaną została na dzień

następny, 30 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *T. A. Mostowski, prezydujący.*

Sesya 67. Działo się j. w. dnia 30 m. lipca 1794 r. w przytomności ob. Zajączka, Mostowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Horalika, Kapostasa, Moszyńskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Zajączek zastępca. Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: jedną w odpowiedzi na raport ob. Piotra Potockiego, generała-majora województwa lubelskiego..., drugą w odpowiedzi na memoryał ob. Antoniego Biczurzyńskiego..., z odesłaniem onegoż w tej mierze do Deputacyi ratunkowej; obydwie te opinie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 16—17.* — Przybyli ob. Sulistrowski radca, Dembowski, ksiądz Dmochowski, ks. Tomaszewski, Deboli, Kochanowski, ksiądz Palmowski, zastępcy. — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa zaleciła Wydziałowi Skarbu... złp. 40.000 z Kasy Narodowej za kwitem prezydującego w tymże Wydziale wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 17.* — Na rekwizycyę Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu... złp. 200.000 z Kasy Narodowej... za kwitem prezydującego w tymże Wydziale Potrzeb wojskowych wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 17.* — Tenże Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię względem wzięcia w opiekę rządową fabryki sukiennej ob. Piotra Potockiego..., *cz. w Prot., II, 17.* — Pozwoliła ob. Zakrzewskiemu odnowienia paszportu..., *j. cz. w Prot., II, 17.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu powtórzenie rekwizycyi... do komisyi porządkowych, ażeby srebra wszelkie kościelne... do Mennicy narodowej warszawskiej transportowały, *j. cz. w Prot., II, 17.* — Uchwaliła, ażeby zaręczenia skarbowe... tak, jak gotowy pieniądz, przyjmowane były, *j. cz. w Prot., II, 18.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... nakazane pobory wraz z podatkami ordynaryjnymi... na dzień 10 sierpnia składane były..., *j. cz. w Prot., II, 18.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby w poborze podymnego..., *j. cz. w Prot., II, 18—19.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby bilety skarbowe... w kurs wprowadzone zostały, *j. cz. w Prot., II, 19.* — Przepisała sposób, jakim zaręczenia skarbowe... zamiast gotowych pieniędzy dawane być mają, *j. cz. w Prot., II, 19.* Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 31 miesiąca lipca, na godzinę zwykłą po południu.

Sesya 68 (ekstraordynaryjna). Działo się j. w. dnia 31 m. lipca 1794 r. w przytomności obywateli Zajączka prezydującego, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Debolego, Umiastowskiego, Dziarkowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ranna ekstraordynaryjna z powodu przypuszczonego przez wojska nieprzyjacielskie ataku, w czasie której ob. Wybicki, pełnomocnik przy obozie generała Mokronowskiego, doniósł o obrotach tychże nieprzyjacielskich i odparciu onychże, gdy się

pod baterye wojsk narodowych zbliżyły. Trwała ta sesya aż do uśmierzenia ognia nieprzyjacielskiego. Poczem odwołana została na popołudnie.

Sesya popołudniowa [68 bis] w przytomności obywateli Zajączka, Potockiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Moszyńskiego, Debolego, Buczyńskiego, Aloëgo, Mostowskiego, Horalika, radców i zastępców. ...Zaleciła Wydziałowi Skarbu... 600.000 złp. za kwitem ob. Krauza... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 19.* — Zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby na utrzymanie osób dyplomatycznych rosyjskich... złp. 3.000... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 19—20.* — Odpowiadając na memoryał ob. Lebius, kapitana regiment-kwatermistrza regimentu 16-go, dopraszającego się o paszport dla żony swej i syna małoletniego do Lwowa, Rada nakazała, aby podający memoryał złożył zaświadczenie generała komenderującego na to, że jest w aktualnej służbie wojskowej, poczem żądanie jego rezolwować oświadczyła. — Przybyli ob. Buchowiecki, Tykiel, Dembowski, Friebes zastępcy. — Ob. Horalik zastępca ofiarował na potrzebę wojskową dwie skrzynie siarki; Rada ofiarę tę z wdzięcznością przyjęła i na pamięć jego obywatelstwa w protokóle swym zapisać zaleciła. — Czytany był raport Komisyi Porządkowych ziemi łomżyńskiej z doniesieniem o wydanych już przez obywateli tejże ziemi licznych furażach i o możności wydania ich jeszcze, aby tylko porządek w tej mierze był uczyniony i obywatele od przykrości przez podkomendnych wyrządzonych zasłonionymi zostali, czego ułatwienie Rada zawiesiła aż do potwierdzenia prawideł w tychże samych objektach Najwyższemu Naczelnikowi przez Radę w dniu 29 miesiąca lipca przesłanych. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł projekt względem dezerterów pruskich, który do wspólnego z Wydziałem Potrzeb wojskowych roztrząśnienia i przyniesienia na następną sesyę opinii oddała. — Ob. Mostowski zastępca podał myśli swoje do urządzenia prawideł tak względem pomnożenia broni dla wojska, jako też i względem amunicyi. Rada przyjęła je z przyzwoitem gorliwości rzeczonego obywatela uwielbieniem i oddała Wydziałowi Potrzeb wojskowych końcem uformowania z tych myśli projektu i przyniesienia go na następną sesyę. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, pierwszy miesiąca sierpnia roku bieżącego 1794, na godzinę zwykłą po południu. *Dnia 31 augusti 1794. J. Z., p.*

Sesya 69 (ekstraordynaryjna). Działo się j. w. dnia 1 miesiąca sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Zajączka, Mostowskiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, ks. Kołłątaja, Moszyńskiego, Buczyńskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Gautier, Dziarkowskiego, Umiastowskiego, Aloëgo, Linowskiego, Zakrzewskiego, Kapostasa, ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z powodu odebranej od Najwyższego Naczelnika ekspedycyi tak względem wstrzymanego przez

Komisyę Porządkową ziemi drohickiej wydawania furażów ob. Kalińskiemu, porucznikowi pułku piątego przedniej straży, jako też niezjechania się komisarzów porządkowych ziemi chełmskiej, co Rada ułatwiając, wydała rezolucyę do Komisyi Drohickiej, rekwirując ją, ażeby rzeczonemu ob. Kalińskiemu porucznikowi żądany furaż niezwłocznie był wydany, Najwyższemu zaś Naczelnikowi zaleciła donieść przez prezydującego, iż wstrzymanie to nie dla innej stało się przyczyny, tylko że rzeczony porucznik nie do województwa podlaskiego, ale do województwa sandomierskiego miał sobie dany ordynans; co zaś do ziemi chełmskiej determinowała, ażeby imieniem Rady napisany został list do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika w tamte strony wysłanego, ażeby tak z komisarzami, jako i z innymi obywatelami chełmskimi oziębłymi i od ratunku Ojczyzny usuwającymi się, postąpił podług prawideł jemu danych, ażeby się starał porządek wprowadzić, nie oszczędzając potrzebnej surowości, prawdziwie zaś podejrzane osoby z Komisyi ażeby do Sądu Najwyższego Kryminalnego odsyłał, nadewszystko zaś ażeby był w pomoc ob. Zubrzyckiemu, od Najwyższego Naczelnika w tamte strony do wybierania rekrutów ordynansowanemu, przy którym ażeby oraz dopilnował wyboru podatków i poboru, tudzież zabrania sreber z kościołów ziemi chełmskiej, nie ruszając cerkiew greckich unickich i nieunickich, *j. cz. w Prot., II, 20.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu... konskrypcyę żelaza..., *j. cz. w Prot., II, 20.* — Rekwirowała Rada ob. komendanta Księstwa Mazowieckiego, ażeby 80 żołnierzy z czterema oficerami do kilkogodzinnej ob. Zakrzewskiego... dyspozycyi, zaś osobno 30 żołnierzy z dwoma oficerami do dyspozycyi Wydziału Skarbu, a to na dni cztery, wykomenderował, *j. cz. w Prot., II, 20.* — Wydała rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy, *j. cz. w Prot., II, 20—21.* Poczem sesya odwołaną została na poobiedzie. *Dnia 1 augusti 1794. J. Z., p.*

Sesya popołudniowa [69 bis] dnia tegoż 1 sierpnia w przytomności ob. Zajączka, Mostowskiego, Potockiego, Dembowskiego, Buczyńskiego, Kapostasa, ks. Palmowskiego, Horalika, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Moszyńskiego, Tykla, radców i zastępców. Deputacya do egzaminowania projektu organizacyi Sądów municypalnych wojskowych, pod dniem 29 zeszłego miesiąca wyznaczona, przyniosła takowy projekt z uczynionemi przez siebie poprawkami, który przez Radę czytany, roztrząsany, przyjęty i dla wiadomości publicznej oraz egzekucyi onegoż do druku podany został, *j. cz. w Prot., II, 21.* — Wydział Potrzeb wojskowych stosownie do myśli, w dniu wczorajszym przez ob. Mostowskiego zastępcę podanych, przyniósł projekta: pierwszy, zalecający Magistratowi miasta Warszawy uczynienia konskrypcyi sukna ordynaryjnego i płótna dla wojska; drugi, zakazujący sprzedawania i kupowania amunicyi, bądź zrobionej, bądź rozrobionej; trzeci, za-

lecający Wydziałowi Potrzeb wojskowych odebranie spisanego żelaza i innych efektów amunicyjnych, niemniej sukna i płótna, za opłaceniem tego wszystkiego; czwarty, zalecający Magistratowi miasta Warszawy oddanie rzemieślników przez Wydział Potrzeb wojskowych żądanych, do różnych robót wojennych użyć się mających; piąty, nakazujący dostawienie kożuchów dla kantonistów i zapłatę za nie po złp. 20 ustanawiający, — które, przez Radę roztrząsane, poprawiane i udecydowane, *cz. w Prot., II, 30—32.* — Na doniesienie Wydziału Porządku w Radzie o zwiezionych tu do Warszawy z Wilna księgach Metryk W. Ks. Litewskiego przez ob. Kaczanowskiego, metrykanta litewskiego, zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 32.* — ...Dozwoliła ob. Wilhelmowi Orsettiemu... stanąć na czele włościan swoich w pospolitem ruszeniu..., *j. cz. w Prot., II, 32.* — Z powodu złożonego przez ob. Lebius zaświadczenia, jako w aktualnej służbie wojskowej zostaje, stosownie do rezolucyi swojej, na dniu wczorajszym danej, pozwoliła żonie jego wraz z nieletnim synem wyjazdu do Lwowa i po wydanie paszportu onąż do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała... — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał ob. Rzewuskiego brygadyera..., którą opinię Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., II, 32—33.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 2 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *J. Zajączek, prezydujący.*

Sesya 70. Działo się j. w. dnia 2 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Zajączka, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Nadesłany raport Komisyi Porządkowej ziemi chełmskiej odesłany został ob. ks. Tomaszewskiemu pełnomocnikowi dla zaradzenia okolicznościom w nim zawartym. — Wydział Porządku przyniósł siedem opinii: 1 nominującą osoby do Deputacyi Komisyi Łomżyńskiej; 2 dającą wolność Deputacyi komisyjnej liwskiej przybrania dwóch osób na miejsce niezasiadających.; 3 nominującą za komisarza porządkowego Księstwa Mazowieckiego ob. Jędrzeja Rafałowicza na miejsce ob. Jana Dembowskiego; 4 w odpowiedzi na memoryał ob. Bykowskiego..; 5 w odpowiedzi Komisyi Porządkowej ziemi liwskiej; 6 w odpowiedzi na raport ob. Sosnowskiego, pełnomocnika stężyckiego; 7 w odpowiedzi na raport Deputacyi komisyjnej ziemi nurskiej, — wszystkie te, przez Radę czytane, roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., II, 33—34.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł stan kasy Komisaryatu Generalnego Wojennego od dnia pierwszego lipca aż do ostatniego tegoż miesiąca *inclusive*, podług którego tenże Komisaryat miał dochodu złp. 621.981 groszy 16, a wydał 596.204, który to stan kasy produktem prezydującego oznaczony i do archiwum złożony został. — Tenże sam Wydział przyniósł opinię z wyznaczeniem nadgrody za znalezione kule

armatnie, do Komisaryatu Wojennego oddawać się mające, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 35—36.* — Przybyli ob. Kochanowski i Horalik, zastępcy. — W odpowiedzi na podany przez ob. Frankowskiego porucznika memoryał odesłała onegoż, ażeby się z ob. Niemierą... znosił..., *j. cz. w Prot., II, 36.* — Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika z potwierdzeniem prawideł, onemuż od Rady podanych, względem opatrzenia obozów w żywności i furaże, które Rada ogłosić i do komisyi porządkowych rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 36—37.* — Czytana była ekspedycya od Komisyi Porządkowej ziemi nurskiej względem uciążliwości przez podkomendnych w nakazywaniu furażów i żywności czynionych; Rada determinowała uwiadomić o tem wszystkiem ob. Horaina pełnomocnika... i żeby o tem wszystkiem Komisya Porządkowa ziemi nurskiej uwiadomioną została, *j. cz. w Prot., II, 37—38.* — Przybyli ob. Potocki, Zakrzewski, radcy, Deboli, Moszyński, Dziarkowski, zastępcy. — Raport ziemi bielskiej, pod dniem 31 lipca datowany, odesłany został do ob. Horaina pełnomocnika..., a co do żądanego przez tęż Komisyę ustanowienia Sądu kryminalnego, Rada nominowała osoby Sąd kryminalny wojewódzki podlaski składać mające, *j. cz. w Prot., II, 38.* — Dyrekcya biletów skarbowych, przez rezolucyę Rady pod dniem 8 czerwca ustanowiona, stosownie do woli tejże Rady przyniosła projekt urządzenia biletów i wewnętrzną organizacyę swoją, który, przez Radę roztrząsany i przyjęty, *cz. w Prot., II, 38—44.* — Po przyjęciu powyższego projektu do już nominowanych dawniej osób, Dyrekcyę biletową składających, Rada przydała jeszcze inne osoby i tak dla pierwszych, jako i dla drugich, przysięgę przepisała, *j. cz. w Prot., II, 44—45.* — Wydział Instrukcyi przyniósł wyznaczenie pensyi dla osób składających kancelaryę tegoż Wydziału, które, przez Radę potwierdzone i przyjęte, *cz. w Prot., II, 45—46.* — Komisya Porządkowa Lubelska nadesłała raport czynności swoich, który przez Wydział Interesów zagranicznych wzięty jest dla uczynienia kroków potrzebnych, Rada zaś zaleciła tejże Komisyi, ażeby w pełnieniu obowiązków swoich nie ustawała, a do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika determinowała pisać, jakby się Komisya w pełnieniu tychże obowiązków zachować miała, *j. cz. w Prot., II, 46.* Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 3 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *J. Zajączek, prezydujący.*

Sesya 71. Działo się j. w. dnia 3 m. sierpnia 1794 r. w przytomności obywateli Zajączka, Kochanowskiego, Potockiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Debolego, Horalika, Friebesa, Aloëgo, ks. Dmochowskiego, Moszyńskiego, radców i zastępców. Uczyniła rekwizycyę do zwierzchności duchownej miejscowej, ażeby w czasie trwającego oblężenia tak w Warszawie, jako i na Pradze, dzwony nie odzywały się. — Zaleciła, ażeby tak raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej, jako i odpowiedź na niego, tudzież

kopia listu do ob. ks. Tomaszewskiego pełnomocnika napisanego, komunikowane były wprzód Najwyższemu Naczelnikowi dla zasięgnięcia jego zdania. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 4 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *J. Zajączek, prezydujący.*

Sesya 72. Działo się j. w. dnia 4 m. sierpnia 1794 r w przytomności obywateli Zajączka, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Horaina, Mostowskiego, Kocielła, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, radców i zastępców. Nadesłane zostały dwie ekspedycye od Najwyższego Naczelnika: pierwsza w okolicznościach przez Komisyą Porządkową Lubelską doniesionych, w tej Najwyższy Naczelnik odezwę przez Radę do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika uczynić się mającą potwierdził; w drugiej ekspedycyi przyłączone uwagi ob. Fergissa, pełnomocnika kowieńskiego, oddane zostały do Wydziału Porządku dla uformowania z nich i przyniesienia projektu. — Czytany był raport od Komisyi Porządkowej ziemi chełmskiej, donoszący o rozpoczęciu jej czynności i obrotach wojsk nieprzyjacielskich. — Przybyli ob. Zakrzewski, Kochanowski, Dembowski, radca i zastępcy. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł przełożenie, mające się podać ministrom zagranicznym przez radcę tegoż Wydziału względem legacyi rosyjskiej w Warszawie pod zabezpieczeniem narodowem zostającej i krok ten Rządu polskiego usprawiedliwiające, które przez Radę czytane i przyjęte zostało. — Memoryał miasta Grodna... odesłała Rada do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, *j. cz. w Prot., II, 46.* — Pozwoliła ob. Byszewskiej wyjazdu za granicę i odesłała onąż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na notę ob. Józefa Smorczewskiego..., *j. cz. w Prot., II, 46 — 47.* Poczem sesya solwowaną została na dzień następny, 5 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *J. Zajączek, prezydujący.*

Sesya 73. Działo się j. w. dnia 5 m. sierpnia 1794 r. w przytomności obywateli Zajączka, Potockiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Buczyńskiego, Kapostasa, radców i zastępców. Dyrektorowie do Dyrekcyi biletów skarbowych wyznaczeni, jako to ob. Jędrzej Kapostas, Piotr Billing, Filip Garlicki, Jerzy Poths, August Karski, Jerzy Kössel, rotą w rezolucyi, na dniu 2 miesiąca i roku bieżących zapadłej, przepisaną na pełnienie swych obowiązków wykonali przysięgę, od innych zaś nieprzytomnych dyrektorów, jako i asesorów, podobną przysięgę odebrać tejże Dyrekcyi Rada zaleciła. — Przybył ob. ksiądz Dmochowski zastępca. — Czytane były uwagi od Wydziału Potrzeb wojskowych z przełożeniem przyczyn, dla których spóźnia się uskutkowanie potrzeb wojskowych, dla czego wydała Rada rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy względem przystawienia 30 podwód parokonnych, *j. cz. w Prot., II, 47.* — Przybyli ob. Sulistrowski,

Umiastowski i Buchowiecki, radca i zastępcy. — ...Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojska narodowego sumę złp. 800.000... wyliczyć dysponował, *j. cz. w Prot., II, 47.* — Zaleciła Dyrekcyi biletów skarbowych śpieszne wygotowanie biletów bankowych, *j. cz. w Prot., II, 47—48.* — Wydział Interesów zagranicznych przełożył żądanie od sprawującego interesa Dworu hiszpańskiego względem wydania onemu paszportu do wyjazdu z Warszawy. — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Wniesiona była propozycya przez Wydział Potrzeb wojskowych, ażeby Rada wydała rezolucyę, nakazującą od ob. Meisnera, bankiera warszawskiego, zwrot sumy z Skarbu Narodowego za asygnacyą bywszej Komisyi Skarbowej na mocy *sancitum* targowickiego wziętej; Rada po roztrząśnienie tego odesłała Wydziałowi Skarbu. — Memoryał obywateli aptekarzy warszawskich względem urządzenia aptek, tak głównej, jako też polowych, z przyłączonym projektem odesłała Rada do Wydziału Potrzeb wojskowych dla rozwagi i przyniesienia swej opinii. — Czytany był memoryał ob. Mikorskiego, żądającego odpieczętowania i oddania papierów, jako i nadgrodzenia szkody, który do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała. — Czytany był memoryał ob. Konarskiej, formującej pretensyę do Boskampa z powodu danych mu bryliantów, na 4.000 czerw. zł. wynoszących, ten do Wydziału Sprawiedliwości odesłała. — Memoryał ob. Jakóba Popławskiego... odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych, *j. cz. w Prot., II, 48.* — Przybył ob. Zakrzewski radca. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł projekt względem zapewnienia i ubezpieczenia dezerterów z wojsk nieprzyjacielskich, który, przez Radę roztrząsany i przyjęty, *cz. w Prot., II, 48—49.* — Przybył ob. Dziarkowski zastępca. — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: pierwszą w odpowiedzi na przełożenia ob. Fergissa pełnomocnika kowieńskiego, drugą w odpowiedzi na przełożenie Komisyi Porządkowej ziemi wizkiej..., obydwie, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., II, 49.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby sumę 400.000 złp... wydać dysponował, *j. cz. w Prot., II, 50.* — Wydała rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 50.* — Z powodu troskliwych usiłowań, z jakiemi Wydział Żywności o pomnożenie w magazynach potrzeb żywności skutecznie pracuje, oświadczyła Rada temuż Wydziałowi wdzięczność winną jego gorliwości i tę w protokóle zapisać zaleciła. — Czytany był raport od ob. Kuczyńskiego, pełnomocnika ziemi drohickiej, donoszący o obrotach wojsk nieprzyjacielskich, który Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 6 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *J. Zajączek, prezydujący.*

Sesya 74. Działo się j. w. dnia 6 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Dembowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Kochanowskiego, Buczyńskiego, Horalika, ks. Dmochowskiego, radcy i zastępców.

Objął prezydencyę ob. Sulistrowski radca. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika z doniesieniem o przedsięwziętych środkach względem zapobieżenia dalszym krokom nieprzyjacielskim, którymi Komisya Brzeska-Litewska zagrożoną została. Rada odpisała przez prezydującego ob. Kuczyńskiemu pełnomocnikowi, oznajmując mu o tem i obowiązując go, ażeby i Komisyę Porządkową Drohicką i obywateli tamtych okolic również o tem uwiadomił. — Nota ob. Ostaszewskiego kapitana, przez Najwyższego Naczelnika odesłana do Rady, oddana została Wydziałowi Potrzeb wojskowych dla przyniesienia opinii stosownie do prawideł przez tegoż Najwyższego Naczelnika wydanych. — Przybyli ob. Zakrzewski, Potocki, radcy, Moszyński zastępca. — Czytany był raport ob. Frankowskiego..., w którym tenże ob. major tak o obrotach wojsk nieprzyjacielskich donosi, jako też i żąda zalecenia, aby po wsiach słupy alarmowe postawione zostały i aby mu komisye porządkowe w pomoc były co do wybierania rekrutów konnych, w czem wszystkiem Rada onego do ob. Horaina pełnomocnika odesłała, *j. cz. w Prot., II, 50.* — Odesłała także do Najwyższego Naczelnika przełożenie Komisyi Porządkowej ziemi nurskiej, przez delegowanego ob. Olszyńskiego komisarza względem uciążliwości w wybieraniu furażów uczynione. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinie dwie: jedną w interesie Gawarkowskiego, drugą w interesie ob. Konarskiej, obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 50.* — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa... (Wilamowskiego) z pod aresztu uwolniła, *j. cz. w Prot., II, 51.* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych zrobienie konskrypcyi żelastw... *j. cz. w Prot., II, 51.* — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł uczynioną do siebie rekwizycyę Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego o zniesienie się z Jmci ks. nuncyuszem względem żelastw, miedzi, cyny i ołowiów kościelnych, na co Rada dała odpowiedź, iż konskrypcyę tego wszystkiego i wzięcie w rekwizycyę zaleciła przez dzisiejszą rezolucyę Wydziałowi Potrzeb wojskowych, względem czego tenże Wydział użyje potrzebnych środków, którymiby troskliwość Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego zaspokojoną została, a zatem żądanie przez tęż Komisyę podania noty do Jmci ks. nuncyusza zawieszone. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Stanisława Hryniewieckiego... złp. 166 gr. 20... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 51—52.* — Na przełożenie Wydziału Skarbu zaleciła prezydującemu w Radzie, ażeby 100 sztuk zaręczeń po złp. 300..., zaś 40 sztuk po złp. 500 podpisał..., *j. cz. w Prot., II, 51.* — Przybyli ob. Deboli, d'Aloë, zastępcy. — Odmówiła ob. Czakiemu..., *j. cz. w Prot., II, 52.* — Na przełożenie Dyrektoryum generalnego poczt koronnych i W. Ks. Litewskiego zezwoliła..., *j. cz. w Prot., II, 52.* — Obywatelkom Eleonorze z Cetnerów księżnie Sułkowskiej, Krystynie Regnier i ob. Adamowi Bierzyńskiemu... pozwoliła wyjazdu..., *j. cz. w Prot., II, 52.* — Memoryał ob.

Floryana Laskowskiego... odesłała do Magistratu, *j. cz. w Prot., II, 52.* — Odesłała również memoryał ob. Konarskiego... do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego..., *j. cz. w Prot., II, 52.* — Przez wzgląd na wiek podeszły ob. Jana Skarzyńskiego... uwolniła onegoż od obowiązków..., *j. cz. w Prot., II, 52—53.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 7 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 75. Działo się j. w. dnia 7 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Moszyńskiego, ks. Palmowskiego, Horalika, Dembowskiego, Kochanowskiego, Kapostasa, Zajączka, ks. Dmochowskiego, radcy i zastępców. — Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika, w interesie ob. Rogozińskiej pisana, i oddana do Wydziału Skarbu końcem przyniesienia opinii. — Komisya Porządkowa Brzeska-Litewska nadesłała swój raport z doniesieniem, że akta swoje i kasę do Bielska wyprawić dysponowała, który w Radzie czytany i do archiwum oddany został. — Czytany był raport ob. Karwowskiego generała-majora w obozie pod wsią Drogoszewem dnia 5 miesiąca datowany, z doniesieniem o dyslokacyi wojsk narodowych i z żądaniem dostarczenia lenungów dla wojsk w dywizyi jego będących, opatrzenia go w żywność i furaże, tudzież nadesłania medykamentów, które to żądania wydziałom *respective* ich objektów, tudzież ob. komendantowi Księstwa Mazowieckiego końcem załatwienia onychże komunikowane zostały. — Czytane były raporta tak ob. ks. Tomaszewskiego pełnomocnika, jako i Komisyi Porządkowej Lubelskiej. Raport pełnomocnika odesłany do Najwyższego Naczelnika a Komisyi Porządkowej Rada zaleciła odpisać..., *j. cz. w Prot., II, 53.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na zapytanie Komisyi Porządkowej ziemi łukowskiej..., którą Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., II, 53.* — Wydział Porządku przyniósł opinię, potwierdzającą dobranych przez Komisyę Porządkową Łukowską komisarzy, *j. cz. w Prot., II, 53—54.* — Przybył ob. Potocki radca i ob. Tykiel zastępca. — Dyrekcya do biletów bankowych ustanowiona przyniosła stosownie do zlecenia, sobie przez Radę danego, nominacyę osób na komisarzy..., *j. cz. w Prot., II, 54.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych względem sprowadzenia 20.000 par butów z Kowna zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki tego sprowadzenia za kwitem Wydziału Potrzeb wojskowych złp. 3.600 z Kasy Narodowej wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 54.* — Zaleciła Wydziałowi Porządku uczynienie do wszystkich komisyi porządkowych rekwizycyi, ażeby... listów do Warszawy adresowanych nie odpieczętowywały..., *j. cz. w Prot., II, 54—55.* — Przybyli ob. Zakrzewski radca, Deboli, Aloë, zastępcy. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł: 1° opinię w interesie ob. Ostaszewskiego; 2° odpowiedź Deputacyi Centralnej W. Ks.

Litewskiego..., co oboje, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 55.* — Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika z żądaniem nadesłania onemuż prawideł o inwalidach, które natychmiast w kilkudziesiąt egzemplarzach drukowanych wraz z raportem ob. ks. Tomaszewskiego pełnomocnika przesłane zostały. — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy zaleciła Wydziałowi Skarbu... sumę 30.000... wydać..., *j. cz. w Prot., II, 55—56.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 8 miesiąca sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 76. Działo się j. w. dnia 8 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Debolego, Zajączka, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Aloëgo, ks. Palmowskiego, ks. Dmochowskiego, radcy i zastępców. Ob. Deboli, zastępca w Wydziale Interesów zagranicznych, przełożył żądanie Sokołowskiego, w zabezpieczeniu narodowem między osobami dyplomatycznemi rosyjskiemi będącego, ażeby mu asygnowane przez bankiera gdańskiego Eliota do ob. Nieborowskiego czerw. zł. 325 i złp. 12 wypłacone zostały na jego potrzeby. Rada decydowała, ażeby takowe pieniądze złożone były u ob. Franciszka Gautier, kasę podobnych wydatków podług poprzedniej rezolucyi Rady utrzymującego, a ten ma pomienionemu Sokołowskiemu dostarczać z nich częściami w proporcyą zachodzących jego potrzeb. — Również żądanie przełożył tenże sam ob. zastępca względem JP. Bühlera, także w zabezpieczeniu narodowem będącego, ażeby mu podług asygnacyi, na ob. Meisnera wydanej, czerw. zł. 150 zapłacone było. Rada decydowała podobnie, jako i wyżej, iżby ta suma złożona została do ob. Franciszka Gautier, a ten ma z niej częściami udzielić na potrzeby pomienionego Bühlera. — Ob. Potocki, radca i prezydujący w Wydziale Interesów zagranicznych, doniósł biletem do ob. prezydującego pisanym, że zawołany został przez Najwyższego Naczelnika do obozu i dlatego na dzisiejszej sesyi znajdować się nie może. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na zapytanie przez ob. Karwowskiego..., *cz w Prot., II, 56.* — Przybyli ob. Buchowiecki i Mostowski zastępcy. — Czytana była nota, przez Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego do Rady podana, względem rezolucyi przez Wydział Skarbu w Radzie w okoliczności wybrania sumy, przez Żydów warszawskich ofiarowanej, którą Rada Wydziałowi Skarbu końcem roztrząśnienia i przyniesienia opinii oddała. — W odpowiedzi na memoryał ob. Stanisława Łączyńskiego... odesłała onegoż do wyższej komendy wojskowej..., *j. cz. w Prot., II, 56.* — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Maciejowi Sobolewskiemu i Mikołajowi ks. Radziwiłłowi z żoną..., *j. cz. w Prot., II, 56.* — Z powodu złożonego zaświadczenia doktorskiego o istotnej chorobie ob. Stanisława Baczyńskiego... uwolniła onegoż od obowiązków..., *j. cz. w Prot., II, 56.* — Zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby organizacyę Wydziału swego przesłał Deputacyi Centralnej W.

Ks. Litewskiego..., *j. cz. w Prot. II, 56—57.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Pluskwińskiego... oświadczyła..., *j. cz. w Prot., II, 57.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 9 m. sierpnia, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 77. Działo się j. w. dnia 9 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od ob. ks. Tomaszewskiego pełnomocnika i od ob. Potockiego, generała województwa lubelskiego, z doniesieniem o obrotach wojsk cesarskich i moskiewskich w województwie wołyńskiem i ziemi chełmskiej, co oboje RNN Naczelnikowi przesłać zaleciła. — Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika w interesie ob. Dziekońskiego nadesłana, na którą Rada odpisała i razem przesłała temuż Najwyższemu Naczelnikowi raporta od ob. pełnomocnika Tomaszewskiego i generała-majora Potockiego o postępkach i obrotach tak wojska austryackiego, jako i moskiewskiego w województwie wołyńskiem, przyłączyła oraz prawidła, przez siebie względem dezerterów pruskich uchwalone, niemniej zapytała się Najwyższego Naczelnika, jakim sposobem utrzymywani być mają ludzie, wychodzący na pospolite ruszenie, po upłynieniu dni 10, na które tylko w furaż opatrywani bywają. — Czytany był potem raport ob. Kuczyńskiego pełnomocnika, z Drohiczyna dnia 6 tego miesiąca datowany, donoszący o obrotach wojsk moskiewskich. — Wydział Skarbowy przyniósł regestr zaręczeń skarbowych, przez siebie od dnia 2 aż do dnia 7 tego miesiąca *inclusive* w sumie 23.900 złp. wydanych, który przez ob. prezydującego podpisany do archiwum schowany został. — Nadesłany raport Komisyi Bielskiej co do okoliczności kasy egzekucyjnej oddano Wydziałowi Skarbu, a co do żądanej dla rekrutów konnych broni do Wydziału Potrzeb wojskowych. — Na przełożenie ob. Orłowskiego... zaleciła RNN..., *j. cz. w Prot., II, 57.* — Na przełożenie tegoż samego ob. komendanta rekwirowała Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego, iżby ta deputacye komisyjne obwieściła, ażeby obywatelów nad Narwią mieszkających, a ustawom Najwyższego Naczelnika i Rady w przystawieniu pospolitego ruszenia, dawaniu furażów sprzeciwiających się, do winnego posłuszeństwa znagliły, a w przypadku opornego sprzeciwienia się żeby takowych obywateli, do Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego odsyłały, nie tamując wszelako egzekucyi pomienionych ustaw, które w takowym przypadku przez najbliższe komendy czynione być mają, o czem ob. komendanta uwiadomić i o przystawienie tu do Warszawy niejakiego Bolesty, rekrutów odmawiającego, wraz z trzema przez niego odmówionymi rekwirować zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 57—58.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych... 236.800 złp... dysponował, *j. cz. w Prot., II*

58. — Przychylając się do przełożenia ob. Antoniego Giżyckiego... wydała rekwizycyę..., *j. cz. w Prot., II, 58.* — Memoryał ob. Samuela Majewskiego, rotmistrza Księstwa Mazowieckiego, do Wydziału Sprawiedliwości, zaś ob. ks. Supińskiego do Wydziału Skarbu, tudzież raport ob. Grzybowskiego, pełnomocnika liwskiego, do Wydziału Porządku oddane zostały końcem przyniesienia opinii. — Żądanie Komisyi Porządkowej Wileńskiej odesłała do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego..., *j. cz. w Prot., II, 58.* — Na miejsce ob. Tomasza Żarskiego nominowała adjutantem przy Radzie ob. Wincentego Żylicza, *j. cz. w Prot., II, 58.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł trzy opinie: 1° na memoryał ob. Kozłowskiego; 2° na memoryał ob. ks. Wulfersa; 3° na memoryał ob. ks. Czetwertyńskiej i dzieci jej, wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 58—59.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla opłacenia żon mężów do wojska zabranych... złp. 375... zapłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 59.* — Wydział Potrzeb wojskowych złożył rachunki komisaryatowe, które, przez prezydującego produktem oznaczone, do archiwum Rady oddane zostały. — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby zrobione przez Mikołaja Hofszwertfela 24 sztuk pałaszów odebrał i oneż zapłacić Komisaryatowi dysponował. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 10 sierpnia 1794 roku, na godzinę zwyczajną po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 78. Działo się j. w. dnia 10 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Debolego, ks. Palmowskiego, radcy i zastępców. Notę ob. Wodzyńskiego... odesłała RNN do ob. Zakrzewskiego radcy..., *j. cz. w Prot., II, 60.* — Przybył ob. Dembowski zastępca. — Ob. z Mniszchów Sułkowskiej, Faustynie Wesslowej i ob. Janowi Millerowi, Szytzowi i Linhartowi, pozwoliła wyjazdu za granicę..., *j. cz. w Prot., II, 60.* — Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika z potwierdzeniem prawideł przez Radę względem dezerterów ustanowionych, tudzież z odpowiedzią na poprzednie zapytania Rady, że pospolite ruszenie, gdyby nad 10 dni zatrzymane być miało w obozie, na ten czas nie lenungi brać, ale w żywność od Rzplitej opatrywane być powinno, względem czego Rada wydanie uniwersałów udeterminowała. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 11 sierpnia, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 79. Działo się j. w. dnia 11 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Buchowieckiego, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytany był list Najwyższego Naczelnika, odsyłający żądanie ob. Turskiego względem wyznaczenia funduszu dla Kondratowiczowej porucznikowej moskiewskiej, w Grannem siedzącej, za to, że mąż jej teraz

w niewoli dobrze się z Polakami obchodzi, który list oddany został do Wydziału Skarbowego, ażeby względem tej okoliczności żądał zaświadczenia od Komisyi Drohickiej i następnie opinię swoją przyniósł. — Odpowiadając na memoryał ob. Skalskiego..., zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 60.* — Przybyli ob. Dembowski, Deboli, Mostowski, ks. Dmochowski, zastępcy. — Czytane były dwa raporta ob. pełnomocnika Tomaszewskiego o obrotach wojska moskiewskiego i cesarskiego i różnych czynnościach swoich i Komisyi Lubelskiej, z przyłączoną kopią noty przez niego podanej do generała d'Harnoncourt, przyczem czytany był także osobny raport Komisyi Lubelskiej, tak o obrotach wojennych, jako i o wysłaniu sreber i innych czynnościach swoich donoszący. — Przybył ob. Kochanowski zastępca. — Czytana była nominacya Najwyższego Naczelnika na zastępcę do Wydziału Potrzeb wojskowych ob. generała Cichockiego. — Stosownie do zalecenia tegoż Najwyższego Naczelnika, w dniu dzisiejszym przesłanego, ażeby bilety skarbowe na pewną sumę zdawkową w kwotach jak najdrobniejszych bite były, zaleciła Rada Wydziałowi Skarbu, ażeby stosowną do tego przyniósł opinię. — Wydział Skarbu przyniósł projekt obwieszczenia publiczności względem zaczynającego się kursu biletów skarbowych, który Rada przyjęła, drukować, ogłosić i rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 60—62.* — Na przełożenie ob. Szymona Malewskiego... zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 62.* — Zaleciła... na opłacenie ubogich ludzi przy okopach... 12.000 złp. zapłacić..., *j. cz. w Prot. II, 62.* — Na przełożenie Wydziału Skarbu w moc rezolucyi, pod dniem 7 m. i r. bieżących zapadłej, zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 63.* — Projekt względem ustanowienia furmanek stałych przy obozach i komisyach porządkowych, przez wydziały Rady roztrząsany i przez Najwyższego Naczelnika aprobowany, przez druk ogłosić i do komisyów porządkowych rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 63—65.* Pozwoliła ob. Michałowi Gautier... wyjazdu za granicę..., *j. cz. w Prot., II, 65.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 12 sierpnia, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 80. Działo się j. w. dnia 12 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Horalika, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Dembowskiego, Zajączka, ks. Palmowskiego, Kochanowskiego, Debolego, Potockiego i Mostowskiego, radców i zastępców. — Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, zalecająca Radzie, iżby zachęciła obywateli mieszkańców Warszawy do dania podług sposobności dla wojska koszul i butów. Rada wydała tym końcem proklamacyę do publiczności, którą *cz. w Prot., II, 65—66.* Sama subskrypcyę takowej ofiary zaczęła i donieść o niej Najwyższemu Naczelnikowi zaleciła. Wydział Interesów zagranicznych z powodu zaszłej śmierci księcia Jmci prymasa przełożył potrzebę uczynienia pilności w Rzymie, ażeby

Stolica Apostolska wstrzymała się z jakiemkolwiek rozrządzeniem tak względem arcybiskupstwa gnieźniańskiego, jako też dóbr do niego i prymacyi polskiej należnych, jeżeliby względem tego od króla pruskiego rekwirowaną była. Czytał sporządzoną tym końcem przez siebie notę, JKs. nuncyuszowi podać się mającą, którą Rada potwierdziła. — Czytana była ekspedycya Komisyi Porządkowej Lubelskiej o wkroczeniu wojska austryackiego do Lublina, tudzież odpowiedź przez generała d'Harnoncourt na notę ob. Tomaszewskiego pełnomocnika daną. Rada oświadczyła ukontentowanie swoje z kroków przez Komisyę Lubelską przedsięwziętych i razem zaleciła onejże, ażeby przez pozostałych w Lublinie komisarzy dalsze swoje uwiadomienia tak Radzie, jako i pełnomocnikowi, czyniła, *j. cz. w Prot., II, 66.* — Przybył ob. Zakrzewski radca. — Rekwirowała Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego..., *j. cz. w Prot., II, 66.* — Końcem zapewnienia się, czyli wszystkie urządzenia od Rady wyszłe są egzekwowane..., decydowała..., *j. cz. w Prot., II, 66.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł trzy opinie: 1° na memeryał Sadłuckiego i innych; 2° na notę Magistratu miasta Warszawy; 3° na memoryał ob. Józefa Majewskiego, — wszystkie trzy przez Radę przyjęte, *j. cz. w Prot, II, 67.* — Ponieważ Najwyższy Naczelnik przesłane przez siebie w dniu drugim tego miesiąca prawidła względem opatrzenia obozów w furaże i żywności nowymi przepisami pomnożył i te ostatnie ogłoszone i komisyom porządkowym do egzekucyi podane mieć chciał, przeto Rada, wstrzymawszy publikacyę poprzednich, w dniu dzisiejszym nadesłane do druku podać i komisyom porządkowym rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 68—71.* — Czytany był raport ob. Logi, komisarza żywności, z doniesieniem o zakupieniu różnych furażów i żywności. — Delegowała Rada ob. Debolego zastępcę, ażeby Królowi Jmci oświadczył, iż Rada dzieli z nim żal z powodu śmierci brata jego księcia prymasa. — Ustanowiła Deputacyę lazaretową, która, zniósłszy się z Dyrekcyą takoż lazaretową, przez Wydział Potrzeb wojskowych wyznaczoną, a to celem zrobienia rewizyi liczby chorych wojskowych..., *j. cz. w Prot., II, 71.* — Z powodu złożonej przez ob. Kończę adjutancyi przy Radzie nominowała na miejsce jego ob. Stanisława Żabińkiewicza, *j. cz. w Prot., II, 71.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 13 miesiąca sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 81. Działo się j. w. dnia 13 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Potockiego, Debolego, ks. Palmowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Kapostasa, Dziarkowskiego, Zakrzewskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Dembowski zastępca, z kolei wieku, podług organizacyi Rady. Wykonał przysięgę, rotą w tejże organizacyi przepisaną, nominowany od Najwyższego Naczelnika na zastępcę ob. Cichocki generał. — Czytana była ekspedycya, od

Najwyższego Naczelnika nadesłana, względem dostarczenia dla wojska płaszczów, der i koców; Rada udeterminowała i natychmiast wydała proklamacyę z umieszczeniem w niej rekwizycyi Najwyższego Naczelnika, *j. cz. w Prot., II, 72.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł projekt wzięcia w rekwizycyę sukien kościelnych na potrzeby wojska, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., II, 72—73.* — Przybyli ob. Kochanowski, Mostowski, zastępcy. — W odpowiedzi na memoryał ob. Woyniłłowiczowej... Rada deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 73.* — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł opinię, w odpowiedzi na przełożenie miasta Warszawy względem wydawania paszportów, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot. II, 73.* — Gdy coraz więcej żądaniami pozwolenia wyjazdu za granicę Rada zarzuconą się być widziała, oddała to Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby nie komu innemu dawał paszporta za granicę, jak tylko niewiastom, i to z zachowaniem warunków i przepisów, które temuż Wydziałowi udzieliła. — Rezolwując memoryał Żydów warszawskich..., gdy z przełożenia ob. Zakrzewskiego... zawiadomioną została, że Magistrat rzeczoną opłatę, poprzednio zwyczajnie po złp. 2 wybieraną, aż do 5 srebrnych groszy, jak sami Żydzi wyznają, pomniejszył..., deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 74.* — Przybył ob. Buchowiecki zastępca. — Żądanie ob. Antoniego i Katarzyny Waszkowskich... Rada odłożyła..., *j. cz. w Prot., II, 74.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Doroty z Boskampów Arseniowej zapewniła onąż.., *j. cz. w Prot., II, 74.* — Na mocy ordynansu przez Najwyższego Naczelnika danego ob. Józefowi Wieliczko.. zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 75.* — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł opinię względem bytności zastępców na sesyach rzeczonego Wydziału, który Rada przyjęła, *j. cz. w Prot., II, 75.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt ustanowienia biletów skarbowych na sumę 6.000 000 złp. stosownie do woli Najwyższego Naczelnika, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., II, 75.* — Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika z doniesieniem o obrotach wojsk nieprzyjacielskich, na który przyniesienie odpowiedzi na następną sesyę Rada zaleciła. — Dała pozwolenie wyjazdu do Galicyi ob. Antoniemu i Erazmowi Grabiankom, tudzież Elizemu Dzierzkowi, *j. cz. w Prot., II, 76.* Poczem sesya odwołana została na dzień następujący, 14 sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwyczajną po południu. *Tad. Dembowski m. (przekreślone: S. Wasilewski z. RN. mp.).*

Sesya 82. Działo się j. w. dnia 14 m. sierpnia 1794 roku w przytomności obywateli Wasilewskiego, Potockiego, Buczyńskiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Horalika, radców i zastępców. Ob. Wasilewski zastąpił ob. Dembowskiego prezydującego z tegoż samego Wydziału. Ob. generał Taszycki złożył rezolucyę Najwyższego Naczelnika, pod dniem 12 tego miesiąca datowaną, zalecającą, iżby przez Radę do którego Wy-

działu za zastępcę umieszczonym został. Rada zaleciła odpisać do Najwyższego Naczelnika, iż go myśli umieścić w Wydziale Potrzeb wojskowych, jako też przypomnieć pomienionemu Najwyższemu Naczelnikowi, iż Rada dawniej poleciła nominacyi jego na zastępców do Wydziału Skarbu ob. Jelskiego i Wawrzeńca Wosidło a do Wydziału Instrukcyi Józefa Czecha. — Notę ob. Kunegundy Bielakowej generałowej względem wyznaczenia funduszu dla niej i dla licznego potomstwa, po zasłużonym w wojskach Rzplitej mężu osierociałego, wraz z zaleceniem w tej mierze Najwyższego Naczelnika, pod dniem 13 tego miesiąca danym, tudzież memoryał ob. Kaspra Tropa z przełożeniem wyznaczenia tu w Warszawie komisarzy, którzyby wybieraniem od obywatelów odzieży dla wojska zatrudniali się, odesłała Rada po opinię do Wydziału Potrzeb wojskowych. — Memoryał ob. Elzbiety Brückenglock... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 76.* — Komisya Porządkowa ziemi łomżyńskiej nadesłała wybranych przez siebie do wspólnej pracy komisarzy..., których Rada potwierdziła..., *j. cz. w Prot., II, 76.* — Przyłączony przez tęż Komisyę Porządkową memoryał ob. ks. Józefa Skarzyńskiego, proboszcza myszenieckiego, względem ulżenia w podatkach podany, odesłała do Wydziału Skarbu po opinię. — Ob. Ignacemu Piotrowskiemu wraz z żoną wyjazdu do Galicyi pozwoliła..., *j. cz. w Prot., II, 76.* — Memoryał Jędrzeja Kantego... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 76.* — Memoryał ob. Lutoszewskiej odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 77.* — Zaleciła, ażeby przyniesione przez ob. Wasilewskiego dzieło medyczne, do obozów potrzebne, pod tytułem »Apteka obozowa«, wydrukowane i do obozów rozesłane zostało. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 15 sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *T. D.*

Sesya 83. Działo się j. w. dnia 15 m. sierpnia 1794 roku w przytomności ob. Dembowskiego, Debolego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Tomaszewskiego, zastępców. Prezydował ob. Dembowski zastępca. Wykonał przysięgę na zastępcę ob. Gabryel Taszycki generał. Czytany był raport Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej..., *j. cz. w Prot., II, 77.* — Ob. Potocki radca biletem do ob. prezydującego pisanym doniósł, że dla słabości zdrowia swego na dzisiejszej sesyi znajdywać się nie może. — Czytany był raport ob. Horaina, zastępcy i pełnomocnika Rady, który Rada roztrząsając w szczególnych punktach, na każdy deklarowała: A najprzód, jeżeliby Komisya Porządkowa Bielska nie przyprowadziła do egzekucyi urządzenia RNN, na terminie przez ob. pełnomocnika oznaczonym, na ten czas rzeczony pełnomocnik podać ma Radzie listę osób, które z tej Komisyi sądzi być potrzebą, ażeby odmienione zostały. Co do drugiego, ponieważ urzędnicy ziemiańscy, jako i miejscy, stosownie do urządzeń Rady powracają się na miejsca, do których przez sejmiki elekcyjne konstytucyjne powołanymi zostali, przeto i magistraty

miast Bielska, Brańska, Kleszczel, Narwy, Suraża, Augustowa, Goniądza, Knyszyna, Rajgroda do równegoż stanu powrócić się powinny, a jeżeliby niedostarczało osób do rzeczonych magistratów wedle opisów prawa konstytucyjnego, natenczas magistraty same na dopełnienie potrzebnej liczby mają wybrać osoby z cnoty i obywatelstwa znane, o czem ob. pełnomocnik wspomnione miasta niebawnie obwieścić starać się będzie. Co do trzeciego, Rada, wybrawszy raz osoby, Deputacyę Brzeską-Litewską składać mające, przez rezolucyę swoją, pod dniem 27 czerwca wydaną, nie chce jej mieć w najmniejszym punkcie naruszaną i owszem deklaruje, iżby wybrane przez nią osoby obowiązki sobie przepisane w Komisyi Porządkowej Brzeskiej-Litewskiej nieodstępnie pełniły, a gdy do uzupełnienia Sądu kryminalnego tamecznego dwóch jeszcze osób brakuje, przeto ob. pełnomocnik ma ich Radzie podać, którzyby urządzenia tego godnymi byli, a Rada nieomieszka onychże potwierdzić. Co do czwartego i piątego, zlecenia przez pełnomocnika dozorcom powiatu kobryńskiego względem wybierania kantonistów dane, równie jak i zachęcenie księży Bazylianów przez delegowanego komisarza, ażeby w teraźniejszych czasach do wsparcia Ojczyzny przyłożyli się, Rada pochwaliła. Nakoniec, okoliczności względem wybierania kantonistów przez ob. Frankowskiego, jako też i względem soli cesarskiej, komunikowała Rada Najwyższemu Naczelnikowi dla powzięcia jego w tej mierze wiadomości. — Przybyli ob. Zakrzewski, Sulistrowski radcy, Mostowski, Kochanowski zastępcy. — Memoryał miasta Brześcia z żądaniem ulżenia w podatkach do Wydziału Skarbu, a memoryał Przyszychowskiego do Wydziału Sprawiedliwości oddany został końcem przyniesienia opinii. — Czytany był raport doktorów do Garwolina wysłanych... i odesłany do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., II, 77.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: 1° w odpowiedzi na memoryał ob. Markowskiego... z odesłaniem onegoż.. do Komisyi Porządkowej ziemi bielskiej; 2° w odpowiedzi na notę Sądu kryminalnego powiatu preńskiego..., *j. cz. w Prot., II, 78.* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby ten osoby do Deputacyi lazaretowej... wezwał..., *j. cz. w Prot., II, 78.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych stosownie do zalecenia Najwyższego Naczelnika deklarowała, iż kożuchy krótkie, podług przysłanej do Komisaryatu miary i formy, nie po złp. 20, lecz po złp. 14 płacone być mają, *j. cz. w Prot., II, 78.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 16 miesiąca sierpnia, na godzinę zwyczajną po południu. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 84. Działo się j. w. dnia 16 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Kochanowskiego, Taszyckiego, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, radców i zastępców. Czytane były trzy ekspedycye od Najwyż-

szego Naczelnika: Pierwsza. z nominacyą na zastępców ob. Jelskiego i Wosidła do Wydziału Skarbu, a Józefa Czecha do Wydziału Instrukcyi, tudzież z doniesieniem, iż powtórny dał ordynans majorowi Frankowskiemu, ażeby co do wyboru kantonistów we wszystkiem do pełnomocnika Horaina udawał się. Rada zastępców do wykonania przysięgi obwieścić a ob. Horaina pełnomocnika o wydanym powtórnym ordynansie uwiadomić zaleciła. Druga ekspedycya miała w sobie zawieszenie rezolucyi do dalszego czasu względem składu soli w Włodawie będącego. Trzecia nakoniec ekspedycya miała za cel wydanie uniwersału względem dostarczenia z dymów koszul, butów, tudzież siermięg dla wojska, którego wydanie Rada udecydowała w następującym sposobie, to jest: 1° z pięciu dymów ma być dostawiana siermięga jedna, para butów jedna i koszul dwie, siermięga ma być płacona po złp. 10, buty po złp. 6, koszule bez opłaty dawane być mają; 2° miasta powinny także będą powyższe efekta przystawić stosownie do klasyfikacyi dymów powyżej ustanowionej; 3° egzekucya w dostarczeniu ma następować w dwunastu dniach od ogłoszenia uniwersału w parafiach, którego to uniwersału ułożenie i na najpierwszą sesyę przyniesienie poleciła Rada Wydziałowi Instrukcyi. — Czytany był raport Komisyi Preńskiej, tak o ustanowieniu dozorów, jako i o innych czynnościach wydziałowych, który do Wydziału Porządku oddany został. — Przybyli ob. Potocki, Deboli, d'Aloë, radca i zastępcy. — Ob. Grzybowski, pełnomocnik Rady przy Komisyi Porządkowej ziemi liwskiej, doniósł o wybranych kantonistach, o srebrach kościelnych, i żądał nominacyi komisarzy, jako też uwolnienia siebie na czas od obowiązków. Rada zaleciła onemuż odpisać, że komisarzy już nominowała, srebra przez Wydział Skarbu już odebrała, a gdy go tak gorliwie i przykładnie pełniącym swoje obowiązki widzi, że go od nich uwolnić, ile w czasie najpotrzebniejszym, nie może. — Wydział Skarbowy złożył specyfikacyę od dnia 9 aż do dnia 14 tego miesiąca *inclusive*, która produktem ob. prezydującego oznaczona, do Archiwum złożona została. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w interesie ob. Antoniny Małęczyńskiej z zaleceniem, ażeby jej połowa majątku, dekretem wójtowskim i ławniczym miasta Starej Warszawy przysądzona, oddana została, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 79.* — Na przełożenie ob. Wężyka... Rada przychyliła się do prośby jego..., *j. cz. w Prot., II, 79.* — Na przełożenie Komisaryatu Wojennego... Rada... zaleciła..., *j. cz. w Prot. II, 79.* — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Kluszewskiemu..., *j. cz. w Prot., II, 79.* — Żądanie Młodeckiego... zawiesiła..., *j. cz. w Prot., II, 79—80.* — Memoryał ob. Gleichmanna, majora i dyrektora posesyi saskiej, żądającego wydania sobie paszportu, zaleciła komunikować ob. Zakrzewskiemu, jako prezydentowi miasta Warszawy, końcem przywołania sukcesorów Jochnowskich, czyniących do rzeczonego Gleichmanna pre-

tensye z powodu mianego z nim procesu, czego ułatwienie znanej jego gorliwości i zaufaniu w obywatelstwie zostawiła. — Z powodu podanego przez księdza Skarszewskiego memoryału, żądającego przyśpieszenia z siebie indagacyi i wymiaru sprawiedliwości, zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, ażeby Deputacyę do egzaminowania dyaryusza grodzieńskiego wyznaczoną rekwirował o najśpieszniejsze czynności ukończenie, *j. cz. w Prot., II, 80.* — Notę ob. Cichockiego pułkownika i tłómaczenie się ob. Lewickiego względem furażu z dóbr Więzowej odesłała do Wydziału Żywności po załatwienie. — Wydział Porządku przyniósł opinię względem ob. Sakowicza..., którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 80.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 17 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *S. W. z. R. N. mp.*

Sesya 85. Działo się j. w. dnia 17 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego prezydującego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Debolego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Taszyckiego, Potockiego, Kilińskiego, radców i zastępców. Ob. Wawrzyniec Wosidło i Józef Czech, zastępcy przez Najwyższego Naczelnika nominowani, wykonali przysięgę, pierwszy z nich do Wydziału Skarbu, drugi do Wydziału Instrukcyi przeznaczeni. — Przybył ob. Kochanowski zastępca. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Preńskiej i ten niezwłocznie Najwyższemu Naczelnikowi przesłany został. — Przybył ob. Wasilewski zastępca. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej i ten zachowany do nadesłania rezolucyi od Najwyższego Naczelnika na powyższą ekspedycyę. — Ob. Józefowi Gruździowi, rotmistrzowi powiatu szawelskiego, żądającemu wypuszczenia sobie klucza gitarskiego w ekonomiach litewskich, zaleciła Rada odpisać, iż z przełożeniem swojem ma się udać do Komisyi Ekonomicznej Jego Królewskiej Mości. — Memoryał ob. Kilińskiego, pułkownika i zastępcy w Radzie, z żądaniem, ażeby mu Skarb publiczny zapłacił 3.000 złp. zaległej pensyi radzieckiej w Magistracie miasta Warszawy, z powodu, iż tenże Magistrat niemożnością kasy miejskiej tłómaczy się, odesłany został do Wydziału Skarbu końcem przyniesienia opinii. — Wydział Żywności czytał raport ob. Giżyckiego, komisarza przez siebie ustanowionego, z doniesieniem o zakupionych przez niego furażach i wiktuałach. — Z powodu odebranej przez tenże Wydział wiadomości, iż już wojska cesarskie ustąpić miały z Lubartowa, zaleciła napisać do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, ażeby użył komendy wojskowej, którąby tam na miejsce dotarła, podatki i pobory zaległe wybrała, prędkiej egzekucyi urządzeń Rady dopilnowała, a tych Żydów, którzy się przyczynili do sprzeciwienia władzy rządowej, końcem ściągnienia na nich kar przez Sąd do aresztu wzięła. Zaleciła także rzeczonemu pełnomocnikowi, ażeby w tamtych okolicach wziął w rekwizycyę sukna, płótna i inne rekwizyta do umundurowania żołnierzy potrzebne, niemniej

wszelkie amunicye i towary *in crudo* do tychże amunicyi potrzebne. — Pozwoliła... ob. Klemensowi Podhorodeńskiemu i ob. Turskiemu... wyjechania do Galicyi, *j. cz. w Prot., II, 80.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 18 miesiąca sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwyczajną po południu. *S. W. z. R. N. mp.*

Sesya ekstraordynaryjna (85 bis). Działo się j. w. dnia 18 m. sierpnia 1794 r. w przytomności obywateli Dembowskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Zajączka, Wosidło, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Debolego, Linowskiego, Mostowskiego, ks. Dmochowskiego, Józefa Czecha, radców i zastępców. — Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z powodu odebranej od Najwyższego Naczelnika odpowiedzi na przesłany mu w dniu wczorajszym raport Komisyi Porządkowej Preńskiej. Rada zaleciła Deputacyi Centralnej..., *j. cz. w Prot., II, 80—81.* — Ob. Potocki doniósł Radzie oświadczenie Kollegiaty warszawskiej, iż sukno, którem teraz kościół jest obity, ofiaruje na potrzeby wojska. Poczem sesya odwołana na zwykłą godzinę po obiedzie. *S. W. z. R. N. mp.*

Sesya popołudniowa zwyczajna 86 w przytomności ob. Wasilewskiego, Potockiego, Debolego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Zakrzewskiego, Szymanowskiego, Józefa Czecha, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Aloëgo, Taszyckiego, radców i zastępców. Prezydował ob. Wasilewski, zastępując ob. Dembowskiego, dla słabości zdrowia przytomnym być niemogącego. Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika z zaleceniem, ażeby indagacya względem ob. Kazimierza Czechowskiego, już od kilku niedziel w areszcie trzymanego, przyśpieszoną została. Oddana do Wydziału Bezpieczeństwa dla uskutecznienia. — W odpowiedzi na memoryał ob. Gołyńskiego... dała rezolucyę..., *j. cz. w Prot., II, 81.* — Memoryał Kahału miasta Brześcia Litewskiego z prośbą o uwolnienie od powtórnego podymnego i pogłównego, od dostawienia czyli zapłaty na rekrutów konnych i o utrzymanie libertacyi, przez Komisyę Skarbową temuż Kahałowi na lat dziesięć danej, odesłała Rada do Wydziału Skarbu po przyniesienie opinii. — Memoryał ob. Teofili Dzierzbickiej... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 82.* — Przybyli ob. Sulistrowski radca, Zajączek zastępca. — Nadesłane zostały przez Najwyższego Naczelnika ordynanse do komend wojsk Rzplitej, mianowicie w ziemiach łomżyńskiej, nurskiej, liwskiej, drohickiej, mielnickiej, bielskiej, łukowskiej, stężyckiej konsystujących, a to dla dopilnowania bądź egzekucyi koszul, butów, siermięg i innych rekwizytów żołnierskich, przy której ekspedycyi tenże Najwyższy Naczelnik chciał mieć ponowienie zalecenia do ziem i powiatów, ażeby niedostawieni jeszcze kantoniści i strzelcy niezwłocznie dostarczeni zostali. Rada przysłane w ośmiu egzemplarach ordynanse celem użycia ich Wydziałowi Potrzeb wojskowych oddała, a względ-

dem kantonistów ponowienie uniwersału wydać postanowiła. — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby kożuchy moskiewskie... użył..., *j. cz. w Prot., II, 82.* — Projekt odezwy do wojska z zapewnieniem onemuż nadgród, przez ob. Józefa Kalasantego Szaniawskiego podany, oddany został do Wydziału Instrukcyi. — Memoryał Szmula Salomonowicza i Mośka Dawidowicza z Bolesława... zaleciła Rada..., *j. cz. w Prot., II, 82.* — Na notę przez Dyrekcyę ekonomiczną lazaretową odpowiadając, oświadczyła..., *j. cz. w Prot., II, 82.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby końcem opłacenia w W. Ks. Litewskiem kożuchów, siermięg i butów... przesłał... złp. 100.000, *j. cz. w Prot., II, 82—83.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 19 sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *S. Wasilewski z. R. N. prezydujący mp.*

Sesya 87. Działo się j. w. dnia 19 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Wasilewskiego, Potockiego, Mostowskiego, Kochanowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Umiastowskiego, Debolego, Wosidła, radców i zastępców. Czytane były dwa listy od Najwyższego Naczelnika, jeden zalecający śpieszne wygotowanie kożuchów, mundurów i innych potrzeb żołnierskich, drugi z przyjęciem nominacyi ob. Bergonzoniego do Deputacyi rewizyi lazaretów od Rady ustanowionej. — Tenże Najwyższy Naczelnik nadesłał ustawę Sądu kryminalnego wojskowego z zawieszeniem Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego, którą Rada temuż Sądowi kryminalnemu komunikować zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 83.* — Przybyli ob. Zakrzewski, Sulistrowski radcy, Buczyński, Linowski, Taszycki zastępcy. — Czytana była ekspedycya od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, z Kowna pod dniem 15 miesiąca datowana, którą Rada zaleciła Najwyższemu Naczelnikowi komunikować i razem przełożyć, gdzieby dalsze tejże Deputacyi czynności odbywać się mogły. — Odpowiedź na memoryał ob. Walentego Goreckiego, żądającego uwolnienia od składek Deputacyi Centralnej, zawiesiła aż do rezolucyi Najwyższego Naczelnika na powyższą ekspedycyę. — Na żądanie ob. Jerzego Myrtschek... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 83.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: 1° w odpowiedzi na raport Komisyi Porządkowej Drohickiej, 2° z naznaczeniem ob. Duchnowskiego... obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 83—84.* — Czytany był list od ob. Krzuckiego, donoszący o złożonej przez niego kasie na ręce ob. ks. biskupa Ważyńskiego, z przyłączonym od niego na odebraną kwotę rewersem, który to rewers, jako i list, oddany do Wydziału Skarbu. — Na przełożenie, że w dobrach Kollegiaty warszawskiej, Krupnisko zwanych, fabryka żelazna znajduje się, zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 84.* — Na przełożenie tegoż Wydziału Potrzeb wojskowych deklarowała, iż... administratorowie masy Prota Potockiego... w obowiązkach swoich trwać powinni, *j. cz. w Prot., II, 84.* — Franciszkowi Olperlowi i Józefowi Weiss wyjazdu

za granicę pozwoliła..., *j. cz. w Prot., II, 84—85.* — Również... Zacharyaszowi Popowi, *j. cz. w Prot., II, 85.* — Ob. ks. Khodée... wyznaczyła złp. 4.000 rocznej pensyi..., *j. cz. w Prot., II, 85.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 20 sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *T. D.*

Sesya 88. Działo się j. w. dnia 20 m. sierpnia 1794 r. w przytomności obywateli: Potockiego prezydującego, Szymanowskiego, Debolego, Horalika, Wosidła, Dembowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Taszyckiego, ks. Dmochowskiego, Linowskiego, Kochanowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę z kolei ob. Potocki radca. Czytana była odpowiedź Najwyższego Naczelnika na list, przez Radę na dniu wczorajszym pisany z okazyi raportu, od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego odebranego, w uskutecznieniu której Rada zaleciła odpisać tejże Deputacyi, że się względem miejsca ma znosić z komenderującymi w Litwie, a na powtórny raport tejże Deputacyi, pod dniem 17 tego miesiąca w Kownie datowany, z przyłączeniem listu ob. Prozora pełnomocnika, oświadczyła, iż Wydział Potrzeb wojskowych odebrał zalecenie, iżby żądaną amunicyę przesłał bez wszelkiej przewłoki, *j. cz. w Prot., II, 85—87.* — Komisya Porządkowa powiatu preńskiego z okazyi uczynionej do siebie przez ob. Chlewińskiego generała-lejtnanta rekwizycyi o przystawienie do obozu kas powiatowych uczyniła zapytanie do Rady, jak sobie w tej okoliczności postąpić ma, na co Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 87.* — W odpowiedzi na raport Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 87.* — Komisya Porządkowa Księstwa Mazowieckiego przesłała trzy rekwizycye do siebie z ziemi łomżyńskiej uczynione: 1° z skargą o arbitralne furażów przez wojskowych wybieranie, 2° z żądaniem, iżby poblizsi obywatele ziem wizkiej, bielskiej i nurskiej do furażów dla wojska... przykładali się, 3° z zapytaniem, czyli wdowy, dóbr ziemskich właścicielki, nie mając zdatnych synów, są w obowiązku przystawienia dwóch ludzi zbrojnych, albo nie? które żądanie Rada rezolwując, deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 87—88.* — Taż Komisya Porządkowa Księstwa Mazowieckiego doniosła Radzie o czynionych przed nią zażaleniach przeciw kupcom warszawskim, *j. cz. w Prot., II, 88.* — Memoryał ob. Ignacego i Henryka Drewnowskich, żądających powrócenia sobie dóbr ojcowskich, po wyjeździe jego za granicę zabranych, odesłała Rada po opinię do Wydziału Skarbu. — ...Pozwoliła wyjazdu... ob. J. Moszyńskiemu..., *j. cz. w Prot., II, 88.* — Memoryały ob. Józefa Rudnickiego do Wydziału Skarbu i Jana Morego, komisarza liwrantowego cesarskiego, do Wydziału Żywności odesłała. — W odpowiedzi na memoryał ob. Zalewskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 88.* — Na żądanie Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej przydała i potwierdziła osoby..., *j. cz. w Prot., II, 88.* — Na przełożenie ob. Cichockiego pułko-

wnika... zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 88—89.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Czetwertyńskiej, deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 89.* — Ob. Deboli zastępca uczynił relacyę, iż Król Jmć chętnie bardzo pozwala na użycie placów swoich, do wybudowania szopów fabryce saletrzanej służyć mających, za co Rada Królowi Jmci wdzięczność zapisawszy, oświadczenie onejże w imieniu Rady ob. Debolemu poleciła. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: 1° w odpowiedzi na memoryał Tadeusza Mirowskiego..., 2° z ustanowieniem pensyi dla oficyalistów Sądu kryminalnego Księstwa Mazowieckiego; obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 89—90.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt względem sprzedaży starostw... Projekt ten był czytany i Rada wyznaczyła Deputacyę..., *j. cz. w Prot., II, 90.* — Ob. Marcina Truskowskiego... od obowiązku... uwolniła..., *j. cz. w Prot., II, 90.* — Czytana była proklamacya względem wybierania kantonistów dotąd niedostawionych, którą Rada z uczynioną poprawą przyjęła, rozdrukować i po komisyach rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 90—91.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 21 miesiąca sierpnia roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 89. Działo się j. w. dnia 21 m. sierpnia 1794 r. w przytomności obywateli: Potockiego, Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Szymanowskiego, Debolego, Umiastowskiego, Horalika, Buczyńskiego, Józefa Czecha, Wosidła, ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika, do Rady przesłana z zaleceniem, ażeby Sąd kryminalny wojskowy, przez niego ustanowiony, nie był drukowany i żeby publikacya onego wstrzymaną została aż do nadesłania nastąpić mających w nim odmian, które, przez powtórną ekspedycyę nadesłane, w opisie tegoż Sądu umieszczone i stosownie do woli Najwyższego Naczelnika do podpisu onemuż przesłane zostały. — Przybył ob. Dembowski zastępca. — Przysłał także Najwyższy Naczelnik ekspedycyę do generałów nadnarwianych i do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej, *j. cz. w Prot., II, 91.* — W odpowiedzi na memoryał ks. Jaszewskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 92.* — Po roztrząśnionem usprawiedliwieniu miasta Warszawy... nakazała, *j. cz. w Prot., II, 92.* — Użalenie się ob. Targońskiego, Korycińskiego i Paprockiego z ziemi drohickiej, że przybyłym do Warszawy z furażem podwody zabrane zostały i że te już od tygodnia z użyciem ich do innych robót są zatrzymane, odesłała Rada do generała, dijour w obozie Najwyższego Naczelnika trzymającego, ażeby w takową skargę wszedł i onąż załatwił. — Na memoryał ob. Krąkowskiego majora... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 92.* — Ob. Cieszkowskiego... uwolniła..., *j. cz. w Prot., II, 92.* — Na przełożenie Wydziału Instrukcyi zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 92.* — Przybyli ob. Dziarkowski, Mostowski i d'Aloë zastępcy. — Na przełożenie Wydziału Bezpieczeństwa nominowała ob. Józefa Leszczyńskiego do Depu-

tacyi indagacyjnej, *j. cz. w Prot., II, 92.* — Ob. ks. Antoniemu Jabłonowskiemu..., Gębarskiemu..., Brea, wyjazdu... dozwoliła, ob. zaś Danglowi odmówiła, *j. cz. w Prot., II, 93.* — Wydział Skarbu przyniósł dwie opinie: 1° w odpowiedzi Kahałowi brzeskiemu-litewskiemu..., 2° z pożyczeniem ob. Wąsowiczowi... czerw. zł. 200 z Skarbu...; obydwie przyjęte, *j. cz. w Prot., II, 93.* Z powodu jednak tej drugiej opinii deklarowała Rada, iż odtąd żadnej propozycyi względem pożyczki z Skarbu publicznego nie przyjmie i że żadnemu nawet z radców nie ma być wolno wnosić ją do Rady. — Memoryał ob. ks. Długołęckiego... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 93—94.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 22 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 90. Działo się j. w. dnia 22 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Sulistrowskiego, Zajączka, Dembowskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Wosidła i Czecha, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej z poparciem poprzedniego doniesienia o nakazanych przez wojsko pruskie prowiantach zbożowych, z przyłączeniem listów generała Günthera, w tej mierze do ob. Przeradowskiego pisanych, która do archiwum schowana została. — Memoryał Jędrzeja Kochanowskiego... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 94.* — Przesłane przez Deputacyę rewizyjną dokumenta, interesu ob. Teofili Dzierzbickiej dotyczące się, oddała Wydziałowi Skarbu końcem przyniesienia opinii, czyli jej mają być wydane albo nie? — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby osób dyplomatycznych rosyjskich... 3.000 złp... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 94.* — Przybyli ob. Horalik, ks. Dmochowski zastępcy. — Memoryał ob. Urbanowskiej kapitanowej wdowy po zabiciu jej męża w boju z nieprzyjacielem pozostałej, zachowania dla siebie gaży mężowskiej dopraszającej się, odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych końcem załatwienia rzeczonego żądania stosownie do prawideł przez Najwyższego Naczelnika przepisanych. — Wydział Porządku przyniósł trzy opinie: 1° w odpowiedzi ob. Sobieskiemu, 2° uwalniającą ob. Jana Olszyńskiego, 3° w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej Stężyckiej i powiatu garwolińskiego, wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 94—95.* — Ob. Michała Buynę... uwolniła..., *j. cz. w Prot., II, 95.* — Rezolwując memoryał ob. Walentego Goreckiego..., przychyliła się do... żądania..., *j. cz. w Prot., II, 95.* — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 95.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 23 m. sierpnia 1794 roku, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 91. Działo się j. w. dnia 23 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Dembowskiego, Zajączka, ks. Palmowskiego, Wosidła, Horalika, Czecha, Umiastowskiego, Taszyckiego, Kochanowskiego, ks.

Dmochowskiego, Sulistrowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika względem sreber kościelnych tak w Litwie, jako i w Warszawie, na którą ob. prezydujący imieniem Rady odpisał, że już środki przedsięwzięte przez Radę względem sreber kościelnych litewskich łącznie z ob. Horainem pełnomocnikiem, a względem sreber warszawskich, że Wydział Skarbu przez wyznaczone od siebie osoby najdokładniejszą względem nich troskliwość zachował. — Deputacya ratunkowa, mając sobie polecone wniście w stan żon tych mężów, którzy z Warszawy do wojska zabranymi zostali, doniosła Radzie, że, przyznawszy połowę gaży mężowskiej tym, których regestr złożyła, żądała, ażeby na opłatę onychże, oprócz zaliczonych dawniej złp. 375, jeszcze złp. 195 ze Skarbu Narodowego asygnowane miała, do którego przełożenia Rada przychyliwszy się, zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 96.* — Memoryał ob. Korzeniewskiego rotmistrza, z zaleceniem Najwyższego Naczelnika na nim wypisanym, ażeby mu z dóbr narodowych część jaka dochodu, półtora tysiąca przynajmniej czyniąca, wypuszczoną została, oddała Rada do Wydziału Skarbu, ażeby Najwyższemu Naczelnikowi przełożenie uczynił, iż w czasie teraźniejszym z powodu oznaczonego funduszu bezpieczeństwa dla biletów skarbowych raczej wypadałoby zamiast wyznaczenia jakowej części dla ob. Korzeniewskiego rotmistrza z tychże dóbr narodowych zapewnić onemuż w tejże samej wielości pensyę, z Kasy Narodowej opłacać się mającą. — Memoryał miasta Okuniewa... odesłała do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego..., *j. cz. w Prot., II, 96.* — Przybył ob. Deboli zastępca. — Memoryał ob. Domańskiego, względem wydawania ekstraktów z ksiąg marszałkowskich, spraw komornianych dotyczących się, podany, do Wydziału Sprawiedliwości, a memoryał ob. Zaleskiego imieniem ob. książąt Czartoryskich względem wsi Dobrzyna przez nieprzyjacieli zniszczonej i innych okoliczności podatkowych, dóbr tychże książąt dotyczących się, do Wydziału Skarbu po przyniesienie opinii, zaś nota Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej względem rozpoczęcia czynności jej, do Dyrekcyi Lazaretowej ściągających się, Wydziałowi Potrzeb wojskowych po ułatwienie odesłane zostały. — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej względem powinności włościańskich w dobrach stołowych Króla Jmci, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 96.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł sześć opinii: p i e r w s z ą w odpowiedzi na memoryał Kahału miasta Międzyrzecza, żądającego uwolnienia od przystawienia zastępcy konnego, z odesłaniem tegoż Kahału do ob. Horaina pełnomocnika, d r u g ą w odpowiedzi Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego względem przystawienia 200 podwód do obozu Najwyższego Naczelnika rekwirowanych, t r z e c i ą w interesie ob. Schadla, Dahlena, Münkenbecka względem

broni w czasie powstania miasta Warszawy wydanej, czwartą z ustanowieniem dla ob. Bielakowej wdowy tymczasowie czwartej części gaży mężowskiej, piątą w odpowiedzi na memoryał ob. Urbanowskiej kapitanowej, szóstą także w odpowiedzi ob. Sosnowskiemu, pełnomocnikowi Rady przy Komisyi Stężyckiej; wszystkie te opinie, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., II, 97—98.* — Na miejsce ob. Goreckiego... ob. Tadeusza Wyssogierda... nominowała..., *j. cz. w Prot., II, 98.* — Wydział Skarbu złożył raport tygodniowy wydanych przez siebie zaręczeń skarbowych, od dnia 16 aż do dnia 22 tego miesiąca *inclusive* sumę złp. 182.524 groszy 15 wynoszących, który przez ob. prezydującego produktem oznaczony i w archiwum Rady złożony został. — Najwyższy Naczelnik nadesłał ustawę Sądu kryminalnego wojskowego przez siebie podpisaną, którą Rada w kopiach urzędowych temuż Sądowi kryminalnemu wojskowemu, Wydziałowi Bezpieczeństwa w Radzie i Sądowi kryminalnemu Księstwa Mazowieckiego z zaleceniem dopełnienia przepisów, w tejże ustawie wyrażonych, przesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 99—100.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 24 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 92. Działo się j. w. dnia 24 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Wosidła, Umiastowskiego, Kochanowskiego radców i zastępców. Czytany był list od Najwyższego Naczelnika do Rady pisany, w którym wyraża, iż miał zgłoszenie się Króla Jmci: 1° iż mu nie została wypłacona pensya dwumiesięczna z Skarbu, 2° iż nie miewa komunikowanych sobie wiadomości, jakie do Rady przychodzą. Na co Rada zaleciła odpisać przez ob. prezydującego: co do pierwszego, iż Król Jmć, zrobiwszy przez Komisyę swoją ekonomiczną układ z Wydziałem Skarbu względem wypłacenia pensyi dla siebie, żądał potem, ażeby przypadające tak podatki z dóbr jego stołowych litewskich, jako też i pobór, któryby od pensyi prywatnych przez niego naznaczonych był mu potrącony z pensyi dla niego przypadającej, co też Wydział Skarbu uskuteczniając, takowe potrącenie zrobił, przez które Król Jmć pensyę sobie należną istotnie odebrał, choć jej sobie liczonej nie miał; co do drugiego, że przez Wydział Interesów zagranicznych ustanowiony subaltern zwykł codzień wypisywać dziennik każdej sesyi Rady, w którym wszystkie interesa przychodzące do Rady i przez nią ułatwiane zwykły się umieszczać, takowy dziennik ob. Deboli zastępca codziennie Królowi Jmci oddaje z wyraźnem oświadczeniem, iż którejkolwiekby rezolucyi w dzienniku umieszczonej, bądź też raportu Król Jmć żądał, że mu takowy z kancelaryi wydawanym będzie, co też za każdą rekwizycyą, ile razy uczyniona była, działo się. — Czytany był potem raport ob. księdza Tomaszewskiego pełnomocnika z doniesieniem

o ustanowieniu Sądu kryminalnego w Łukowie i rozpoczętych przez niego czynnościach, o dopełnieniu dalszych urządzeń Rady, niemniej o szerzącej się zarazie bydła, jako też z zapytaniem, czyli sukna gierlickie i inne oprócz ordynaryjnych, dla wojska potrzebnych, mają być wzięte w rekwizycyę. Na co Rada zaleciła odpisać, że Sąd kryminalny, przez pełnomocnika ustanowiony, potwierdza, że same tylko sukna ordynaryjne na potrzeby wojska podpadają rekwizycyi, inne zaś wolne być od niej mają, a co do zarazy bydła, że tej gatunek ma być jak najzupełniej opisany, za którem opisaniem będzie można dopiero użyć skutecznych środków do zapobieżenia temu złemu, tymczasem zaś Rada przesyła dzieło ekonomiczne księdza Kluka, w którem przepisane sposoby leczenia w podobnych przypadkach szczęśliwie w bardzo wielu miejscach doświadczane bywały. — Odpowiedziała na memoryał ob. Lutoszewskiego..., *j. cz. w Prot., II, 100—101.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł dwie opinie: pierwszą w odpowiedzi na memoryał mieszkańców miasta Terespola z odesłaniem onychże do ob. Horaina pełnomocnika; drugą w odpowiedzi Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego względem przystawienia kożuchów; obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 101.* — Przybyli ob. Mostowski i Buchowiecki zastępcy. — Wydział Porządku przyniósł opinię z powodu memoryału Stryjewskiego, komisarza nurskiego, podanego determinującą, jak zastępcy mają być przystawiani ze wsi z kilku części szlacheckich składającej się, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 101—102.* — ...Zaleciła Wydziałowi Skarbu... 30.000 złp.... za kwitem ob. Wodzińskiego... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 102.* Poczem odwołaną została sesya na dzień następujący, 25 miesiąca sierpnia, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 93. Działo się j. w. dnia 25 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Zakrzewskiego, Dembowskiego, Sulistrowskiego, Zajączka, Taszyckiego, Kochanowskiego, Debolego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Aloëgo, ks. Palmowskiego, Horalika, Wosidła, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, z Grodna pod dniem 23 sierpnia datowana, z doniesieniem, że aktualnie rozpoczęła czynności swe w Grodnie i o tem generałowi Mokronowskiemu, w obozie pod Berezowem będącemu, doniosła, że wydała dyspozycye końcem przewiezienia sreber, butów i płótna do Warszawy, że odebrała od Rady 100.000 złp. w gotowiźnie a w biletach skarbowych 150.000, zaś Wydział Żywności w tejże Deputacyi odebrał 100.000 złp. w zaręczeniach skarbowych, nakoniec, że i inne, stosowne do potrzeb teraźniejszych, urządzenia poczyniła. — Wydział Skarbu przyniósł opinię, stosownie do zalecenia Najwyższego Naczelnika, zamiast udziału jakiej części z dóbr narodowych dla ob. Korzeniewskiego, półtora tysiąca corocznej pensyi dla niego

determinującą, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 102.* — Komisya Porządkowa Drohicka i ob. Kuczyński, pełnomocnik Rady przy tejże Komisyi będący, nadesłali doniesienia o wojskach austryackich, jakie od innych obywateli przejeżdżających powzięli, które przeczytane i do archiwum Rady schowane zostały. Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 26 miesiąca sierpnia 1794 r., na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya ekstraordynaryjna [93 bis]. Działo się j. w. dnia 26 sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Dembowskiego, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Szymanowskiego, Dziarkowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Debolego, Wosidła, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z rana z przyczyny przypuszczonego przez wojska nieprzyjacielskie ataku. Czytany był potem raport ob. Krupińskiego z dołączeniem raportu z obserwacyi o obrotach tak wojsk narodowych, jako i nieprzyjacielskich. — Przybyli ob. Zakrzewski, ks. Palmowski, Horalik, Aloë, Mostowski, radca i zastępcy. — Z powodu zaniesionego od wojska narodowego żądania wydała Rada rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy o przystawienie fiakrów do obozów, *j. cz. w Prot., II, 103.* — Przybyli ob. Taszycki i Buchowiecki zastępcy. — Ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, nadesłał żądanie..., *j. cz. w Prot., II, 103.* Przy zmniejszonym ogniu wojennym odwołała czynności swoje na popołudniu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya poobiednia zwyczajna 94 dnia tegoż samego w przytomności ob. Potockiego, Sulistrowskiego, Debolego, ks. Palmowskiego, Szymanowskiego Dembowskiego, Umiastowskiego, Wosidła, Kochanowskiego, radców i zastępców. Król Jmć przysłał odezwę swoją do Rady z powodu umieszczenia wyrazu o sobie w Gazecie Rządową nazywającej się, pod numerem 52, Rada zaleciła Wydziałowi Instrukcyi, iżby takowa odezwa w pomienionej Gazecie wydrukowaną została, *j. cz. w Prot., II, 103.* — Wydział Potrzeb wojskowych uczynił doniesienie Radzie o przedsięwziętych środkach względem uskutecznienia ranniejszej rezolucyi Rady względem dyslokacyi chorych i rannych po szpitalach. — Dyrekcya do biletów skarbowych wyznaczona przysłała raport z dwóchtygodniowych czynności swoich, który po roztrząśnienie do Wydziału Skarbu odesłany został. — W odpowiedzi na notę Magistratu miasta Warszawy... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 103—104.* — Memoryał Skutellego Węgrzyna z skargą na ob. Raczyńskiego, komisarza porządkowego lubelskiego, o zabranie mu przez niego łupu pieniężnego, na nieprzyjaciołach zdobytego, zaleciła komunikować ob. księdzu Tomaszewskiemu pełnomocnikowi, a to końcem roztrząśnienia skargi na miejscu i przysłania względem niej opinii. — Memoryał ob. Kownackiego... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 104.* — Memoryał ob. Lipnickiego..., ob. Gąsiorowskiego..., notę Komisyi

ekonomicznej skarbu J. K. Mci... i notę Deputacyi ratunkowej... oddane zostały do Wydziału Skarbu z rekwizycyą z powodu noty Deputacyi ratunkowej, ażeby Wydział Skarbu zalecił Dyrekcyi biletów skarbowych, iżby ta papiery zdawkowe przyśpieszyła, *j. cz. w Prot., II, 104.* — Memoryał ob. Sienkiewicza do Wydziału Sprawiedliwości odesłała. — Ob. Zakrzewskiemu, żądającemu wypłacenia sobie zaległej pensyi złp. 2.500..., odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 104.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Dobrowolskiego, deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 104.* — Prośbę księdza Jaszewskiego... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 104.* — Ob. Dangla... odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 104.* — Ob. Michała Staniszewskiego od obowiązków... uwolniła..., *j. cz. w Prot., II, 105.* — Wydział Porządku przyniósł nominacyę osób do Deputacyi komisyjnej ziemi warszawskiej, którą Rada przyjęła i potwierdziła, *j. cz. w Prot., II, 105.* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych..., ażeby na mocy poprzednich rezolucyi dzwony kościelne użył na potrzebę wojskową..., *j. cz. w Prot., II, 105.* — Ob. Tomaszewski pełnomocnik przysłał raport, który *respective* materyi swoich do wydziałów dla przyniesienia opinii rozesłany został. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 27 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 95. Działo się j. w. dnia 27 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, generała Taszyckiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Kochanowskiego, Buczyńskiego, Zakrzewskiego, Zajączka, Potockiego, Debolego, Wosidło, Buchowieckiego, Aloëgo, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Szymanowski zastępca z kolei wieku podług organizacyi Rady. Czytane były dwie ekspedycye od Najwyższego Naczelnika: pierwsza z przyłączeniem dwóch listów, jednego do ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, drugiego do ob. Wawrzeckiego generała-lejtnanta; powtórna zaś z dwoma listami do generała-lejtnanta Mokronowskiego. Wszystkie te listy przesłane podług swego przeznaczenia i Rada nadto osobny list przyłączyła do ob. Tomaszewskiego z doniesieniem, że ostatni jego raport odebrała, że go Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała i że na punkta w nim wyrażone Wydział Żywności i Wydział Potrzeb wojskowych przesyłają mu swoje rezolucye. — Odebrała od Wydziału Bezpieczeństwa dokładne zdanie sprawy..., *j. cz. w Prot., II, 105.* — Czytany był list od Najwyższego Naczelnika względem *Gazety Rządowej* pisany z zaleceniem, ażeby odezwa Króla Jmci do Rady w tejże gazecie umieszczoną została, co Rada już przez poprzednią swoją rezolucyę zaleciła. — Przybyli ob. Linowski, Dziarkowski, zastępcy. — Deputacya do rewizyi papierów wyznaczona, mając sobie na wydatki złp. 1000 przeznaczone..., oświadczyła swą prośbę..., co Rada po załatwienie do Wydziału Skarbu odesłała, *j. cz. w Prot., II, 105—106.* — Czytany był

raport ob. Tyzenhauza, z Kowna pod dniem 20 tego miesiąca datowany, tudzież raport Deputacyi Centralnej Litewskiej, w Grodnie pod dniem 24 tegoż samego miesiąca pisany a przez ob. Wyssogierda przysłany, z usprawiedliwieniem, dlaczego taż Deputacya aż do Grodna przeniosła się; słuchany był tenże ob. Wyssogierd, po czem wszystkiem decydowała Rada: 1° ażeby napisać do Deputacyi Centralnej do Grodna, iż względem lokacyi swoich trzymać się powinna rezolucyi Rady pod dniem 20 tego miesiąca wydanej, zawsze jednak zachować powinna w takowym przypadku Deputacya jak najzupełniejsze zniesienie się z wojskiem i do jego operacyi potrzebę przeniesienia się swego stosować, *j. cz. w Prot., II, 106*; zaleciła Rada napisać do ob. Prozora pełnomocnika, iż on uznawać powinien Deputacyę tam, gdzie ona w przyzwoitym składzie podług przepisów Organizacyi mieści się i mieścić będzie; również zaleciła napisać do ob. Tyzenhauza, iżby nic nie czynił oddzielnie od Deputacyi, ale tylko zawsze łącznie z nią. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł dwie opinie: jedną w interesie ob. Wężyka, drugą w interesie ob. Józefa Domańskiego, obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 106—107*. Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 28 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą po południu, *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya ekstraordynaryjna [95 bis]. Działo się j. w. dnia 28 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Dembowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Wosidła, ks. Palmowskiego, Debolego, Horalika, Buchowieckiego, Dziarkowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna o godzinie siódmej z rana po wszczętym w mieście alarmie z powodu ataku wojsk nieprzyjacielskich, w czasie której Rada odebrała cztery doniesienia o obrotach wojsk, tak narodowych, jako i nieprzyjacielskich, od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, i trzy osobne z obserwacyi. — Na żądanie ob. Orłowskiego wydała rekwizycyę do Komisaryatu Wojennego o niezwłoczne przystawienie koni i bryczek do cekhauzu pod amunicyę. — Czytany był potem raport ob. Giżyckiego, komisarza przez Wydział Żywności ustanowionego, o zakupionych przez niego żywnościach. Rada, odbierając ciągłe od obywatela tego raporta, dowodzące przykładną jego gorliwość w poleconych sobie obowiązkach, oświadczyła za to onemuż przytomnemu wdzięczność i w Protokóle czynności swoich zapisać ją zaleciła. — Przybyli ob. Zajączek, Mostowski, zastępcy. — Komisaryat Wojenny odpisał, że zadosyć uczynił rekwizycyi w przystawieniu koni i bryczek pod amunicyę, któryto odpis odesłany został ob. Orłowskiemu, komendantowi Księstwa Mazowieckiego. Poczem sesya odwołaną została na popołudnie.

Sesya popołudniowa 96 w przytomności ob. Szymanowskiego, Potockiego, Mostowskiego, Buchowieckiego, Sulistrowskiego, Zajączka, Buczyń-

skiego, Wosidła, ks. Palmowskiego, ks. Dmochowskiego, Debolego, radców i zastępców. Wydała rekwizycyę do Magistratu miasta Warszawy o przystawieniu cyruliczków do lazaretów wojskowych, *j. cz. w Prot., II, 107.* — Memoryał ob. Stanisława Prochenkiewicza odesłała po załatwienie do Komisyi Porządkowej Drohickiej, *j. cz. w Prot., II, 107.* — Rezolwując żądanie miasta Warszawy..., zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 107.* — Ob. Maciejowi Sołtykowi i księdzu Wincentemu Moszyńskiemu pozwoliła wyjazdu do Galicyi..., *j. cz. w Prot., II, 108.* — Memoryał obywateli mieszkańców miasteczka Stoczka, żądających zachowania siebie przy warzeniu piwa i paleniu gorzałki, odesłała po opinię do Wydziału Skarbu. — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy... zaleciła... 30.000 złp... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 108.* — W odpowiedzi na notę Komisyi ekonomicznej skarbu J. K. M... zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... 60.000 złp... zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 108.* — Przybyli ob. Kapostas, Billing i Dziarkowski, zastępcy. — Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, pod dniem 27 tego miesiąca z Łukowa pisany, który Rada Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 29 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya 97. Działo się j. w. dnia 29 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Mostowskiego, Sulistrowskiego, ks. Palmowskiego, Debolego, Dziarkowskiego, Wosidła, Horalika, ks. Dmochowskiego, Dembowskiego, Taszyckiego, Kochanowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytany był list Najwyższego Naczelnika z przyłączeniem listów do ob. Potockiego generała i Tomaszewskiego pełnomocnika, które Rada pomienionym obywatelom przesłała i ob. Tomaszewskiemu za trudy jego, skutecznie przedsiębrane, za gorliwość w ich popieraniu, wdzięczność oświadczyła. Odebrała potem raport tegoż ob. pełnomocnika, pod dniem 26 tego miesiąca w Łukowie datowany i przez kresy przesłany, który wydziałom Rady w stosujących się do nich materyach dla przyniesienia opinii rozdany został. — Przybył ob. Buchowiecki zastępca. — Najwyższy Naczelnik zalecił umieszczenie ob. Ślaskiego generała w jakiej deputacyi listem przez siebie do Rady pisanym, który w tejże Radzie był czytanym i uskutecznienie jego aż do przybycia pomienionego generała Ślaskiego odłożone. — Przybyli ob. Potocki radca, Aloë, Linowski, Umiastowski, zastępcy. — Czytany był raport ob. Prozora pełnomocnika z przyłączonymi przez niego aneksami w przełożeniu, że Kowno powinno być najprzyzwoitszem teraz dla Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego siedliskiem; raport ten komunikowany został natychmiast Najwyższemu Naczelnikowi. — Ob. prezydujący doniósł Radzie o odebranej od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Ma-

zowieckiego, rekwizycyi względem dostawienia koni i kartaczów, co oboje że nie cierpiało zwłoki a przez zwoływanie kompletu Rady opóźnionem byćby mogło, uwiadomił, iż natychmiast przesłał zalecenie swoje do Wydziału Potrzeb wojskowych, ażeby oboje powyższe żądania bez wszelkiej przewłoki uskutecznił. Rada krok ten prezydującego potwierdziła i razem dla ułatwienia pośpiechu w robotach, do Wydziału Potrzeb wojskowych, Dyrekcyi biletów skarbowych i Dyrekcyi mennicznej ściągających się, decydowała..., *j. cz. w Prot., II, 108—109.* — Komisya Porządkowa ziemi bielskiej przesłała notę generała-majora Karwowskiego, w której od przystawienia kantonistów i zastępców... wymawia się..., na co Rada dała rezolucyę, iż się takowej noty od generała-majora ziemiańskiego, jako przykładem gorliwości w obywatelstwie być winnego, nie spodziewała...; przeto zaleciła Komisyi Porządkowej Bielskiej..., *j. cz. w Prot., II, 109.* — Przybył ob. Zakrzewski radca. — Na przełożenie Wydziału Żywności zaleciła... złp. 100.000... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 109.* — Rekwirowała Wydział Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 109.* — Ob. Jędrzeja Ciemniewskiego zwróciła do... Komisyi..., *j. cz. w Prot., II, 109.* — ...Zaleciła Deputacyi rewizyjnej, ażeby ob. Teofili Dzierzbickiej dokument... wydała..., *j. cz. w Prot., II, 109—110.* — Ob. Kaspra Bobickiego odesłała... do rezolucyi ob. Stryjewskiemu danej... i deklarowała, iż się ma zostać komisarzem..., *j. cz. w Prot., II, 110.* — Pozwoliła użyć galarów... na uformowanie ziemnych koszarów..., *j. cz. w Prot., II, 110.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł trzy opinie: pierwszą w odpowiedzi na memoryał ob. Piwońskiego i Suchodolskiego..., drugą w odpowiedzi Komisyi Porządkowej Drohickiej..., trzecią w odpowiedzi ob. Antoniemu Sienkiewiczowi na żądane przez niego pożyczenie sumy z masy Tepperowskiej...; wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 110—111.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 30 m. sierpnia 1794 r., na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya 98. Działo się j. w. dnia 30 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Kochanowskiego, Debolego, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Taszyckiego, Linowskiego, Wosidła, Horalika, ks. Dmochowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, Mostowskiego, radców i zastępców. Po odebranej od Najwyższego Naczelnika rezolucyi na komunikowaną onemuż ob. Prozora ekspedycyę wydała Rada rezolucyę do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, ponawiając pierwsze zalecenia swoje, *j. cz. w Prot., II, 111,* a do ob. Prozora zaleciła ob. prezydującemu napisać, że raport jego z anneksami odebrała, Najwyższemu Naczelnikowi go komunikowała, z powodu którego gdy Najwyższy Naczelnik list do niego napisał, Rada ma prawo spodziewania się, iż rzeczony pełnomocnik nie omieszka uskutecznić wszystko, co w pomienionym liście znajduje się. — Wyznaczyła delegacyę z Wydziału Skarbu, Potrzeb

wojskowych, Porządku i Bezpieczeństwa, do wejrzenia, czyli w pałacu prymasowskim będzie się mogła mieścić Rada z wydziałami końcem odbywania tamże sesyi swoich, i zaleciła pomienionej delegacyi przyniesienie względem tego opinii. — Wydział Skarbu przyniósł projekt względem rozpoznania kwitów i obrachowania należytości obywatelom za wydane Rzeczypospolitej furaże przychodzącej, który, przez Radę czytany i przyjęty, *cz. w Prot., II, 111—112.* — Tenże Wydział przyniósł wyszczególnienie zaręczeń skarbowych od dnia 23 aż do dnia 26 tego miesiąca wydanych, sumę ogólną 22.300 złp. wynoszących. — Rada... wdzięczność w Protokóle... dla ob. Giżyckiego zapisać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 113.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na utrzymanie jeńców rosyjskich i inne potrzeby... złp. 40.000 wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 113.* — Uwolniła od obowiązków na niedziel dwie ob. Franciszka Przeciszewskiego... i pozwoliła onemuż wyjazdu z powodu zaszłej śmierci ojca jego a stąd potrzeby urządzenia pozostałego majątku i objęcia opieki nad małoletnimi braćmi, *j. cz. w Prot., II, 113.* — Z powodu zalecenia Najwyższego Naczelnika, na wczorajszej sesyi czytanego, ob. Jana Ślaskiego do Deputacyi indagacyjnej wyznaczyła..., *j. cz. w Prot., II, 113.* — Deputacya do roztrząśnienia projektu o sprzedaży starostw wyznaczona przyniosła takowy projekt, już całkowicie przez siebie egzaminowany, który przez Radę czytany, rozważany i przyjęty został, *j. cz. w Prot., II, 113—122.* — Ob. Krügerowi i Tomaszewskiemu na sześć niedziel a Janowi Ślaskiemu na niedziel cztery z kraju, a ob. Józefowi Ślaskiemu do dóbr jego wyjazdu pozwoliła..., *j. cz. w Prot., II, 113.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 31 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya ekstraordynaryjna [98 bis]. Działo się j. w. dnia 31 m. sierpnia 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Potockiego, Wosidła, Debolego, Kochanowskiego, Horalika, Buchowieckiego, Umiastowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna ranna z powodu bitwy zaszłej między wojskiem narodowem a wojskiem nieprzyjacielskiem, a stąd wszczętego w mieście alarmu. Odbierała Rada raporta z obserwacyi trzy i jeden od ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego. — Tenże ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, przysłał żądanie z mocy zalecenia Najwyższego Naczelnika względem Trauenfelda, pułkownika pruskiego rannego, w niewoli będącego, ażeby mu były dostarczone wygody przyzwoite jego randze oraz pościel. Rada oddała to Wydziałowi Bezpieczeństwa, jako dozór nad jeńcami mającemu, do załatwienia. Po ustałym ogniu wojennym odwołana sesya na popołudniu. *J. Szymanowski p. RNN.*

Sesya popołudniowa 99 w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Wosidła, Horalika, Debolego, ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Potockiego, Dembowskiego, radców i zastępców. Ob. Białopiotrowicz, członek Deputacyi Centralnej W. Księstwa Litewskiego, złożył ekspedycyę od tejże Deputacyi, z powodu wydanych przez ob. Prozora pełnomocnika obwieszczeń zrobioną, a lokacyi tejże Deputacyi dotyczącą się. Ekspedycya ta czytana była przez Radę i ob. Białopiotrowicz słuchany w przełożeniach onąż popierających, poczem Rada wezwała z pomiędzy siebie ob. Sulistrowskiego radcę, iżby to wszystko Najwyższemu Naczelnikowi komunikował i wystawił potrzebę pisania do ob. Prozora, jako pełnomocnika przez Najwyższego Naczelnika ustanowionego. — Czytany był potem raport ob. Horaina pełnomocnika, z Brześcia Litewskiego datowany, z doniesieniem o wysłanych ku Warszawie kantonistach, tak pieszych, jako i konnych, który, jako szczególniej Wydziału Żywności względem skupienia i przystawienia do Warszawy prowiantów dotyczący się, temuż Wydziałowi komunikowany został. — Król Jmć przysłał list do Rady..., na co Rada odpisała..., *j. cz. w Prot., II, 122.* — Memoryał ob. Kasińskiego, żalącego się, iż przez Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego od obowiązków kancelarzysty przy tejże Komisyi bez przyczyny usuniętym został, i memoryał Pawła Zalewskiego, żądającego zapłaty za trzymiesięczne usługi w Deputacyi likwidacyjnej pełnione, odesłała do Wydziału Porządku po opinię. — Memoryał ob. Zabiełłowej oddany do Wydziału Skarbu, ażeby uczynił rekwizycyę do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego o uskutecznienie dwóch poprzednich Rady rezolucyi, wydanie dla rzeczonej obywatelki rzeczy jej własnych kobiecych nakazujących.— Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł przełożenie względem dostarczenia sobie funduszów na zakupienie efektów do tychże potrzeb wojskowych dotyczących się, które przełożenie również oddane zostało Wydziałowi Skarbu końcem przyniesienia opinii. — Memoryał ob. Siemiątkowskiego i innych, domy za rogatkami wolskiemi pozrzucane mających, z zażaleniem, iż zręby z posesyi ich pozostałe i parkany ogrodowe przez wojskowych są rozbierane, a nawet drzewa fruktowe wycinane, zaleciła komunikować Najwyższemu Naczelnikowi z prośbą, ażeby takowych nieprzyzwoitości wojskowym zakazał, i razem z tego powodu rekwirowała Wydział Potrzeb wojskowych, ażeby wcześnie obmyślił dostarczenie drzewa, tak dla wojska samego, jako i do fabryk wojennych potrzebnego, *j. cz. w Prot., II, 122.* — Odpowiadając na memoryał ob. Gumińskiej..., odesłała onąż do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., II, 123.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 123.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 1 m. września 1794 r., na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya 100. Działo się j. w. dnia 1 września 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Buchowieckiego, Kochanowskiego, Zakrzewskiego, Taszyckiego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Dembowskiego, Linowskiego, Horalika, Mostowskiego, Debolego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya Komisyi Porządkowej Drohickiej, przez ob. Kuszla komisarza przesłana, który nadto złożył instrukcyę, sobie od Komisyi daną, z wyrażeniem w niej siedmiu żądań Komisyi, które Rada w szczególności ułatwiła, *j. cz. w Prot., II, 123—124.* — Przybył ob. Sulistrowski radca. — Ob. Tomaszewski pełnomocnik nadesłał nowy swój raport, z Łukowa pisany, który Rada co do opisu obrotów wojskowych Najwyższemu Naczelnikowi komunikować a co do innych materyi do właściwych Wydziałów rozpisać zaleciła. — Czytany był list Najwyższego Naczelnika do Rady z powodu oddzielania się niektórych członków od Deputacyi Centralnej W. Księstwa Litewskiego w Grodnie egzystującej, stosownie do którego Rada wydała do tejże Deputacyi rezolucyę, *j. cz. w Prot., II, 124.* — Z powodu tegoż samego oddziału członków Deputacyi nadesłała raport Komisya Porządkowa powiatu preńskiego z doniesieniem o wychodzących z Kowna i Grodna rozrządzeniach i z zapytaniem, które z nich ma uskuteczniać, na co Rada odpowiedziała, iż Komisya słuchać ma urządzeń Deputacyi w Grodnie w legalnym składzie egzystującej, *j. cz. w Prot., II, 128.* — Doniesienie ob. Dunina, przez Najwyższego Naczelnika do Rady odesłanego, względem uciążliwości różnym włościanom przez ich dwory czynionych, co do województwa brzeskiego-litewskiego ob. Horainowi, co do ziemi łukowskiej ob. ks. Tomaszewskiemu pełnomocnikowi, a co do innych dóbr Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego komunikować zaleciła, ażeby rzeczone uciążliwości podług urządzeń Najwyższego Naczelnika i Rady z nakazaniem bonifikacyi za nie ułatwić starali się i podobnych na potem zakazali, *j. cz. w Prot., II, 125.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu... dla Wydziału Żywności... 400.000 złp. w zaręczeniach skarbowych... a 100.000 złp. biletami skarbowymi w pomniejszych sumach lub też gotowizną wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 125.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię względem podniesienia grobli dla postawienia pieca we wsi Stachowie, w ziemi nurskiej sytuowanej, która przez Radę przyjęta, *cz. w Prot., II, 125—126.* — Przełożenie ob. Orłowskiego względem kantonistów z powiatu kamieńczykowskiego dostawiających się odesłała Rada do Najwyższego Naczelnika po rezolucyę. — Ob. Hryniewieckiemu... pozwoliła wyjazdu z Warszawy na dni 12..., *j. cz. w Prot., II, 126.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Arseniewowej czerw. zł. 28 w gotowiźnie i 104... biletami skarbowymi wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 126.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: jedną względem nominacyi komisarzów do Komisyi Porządkowej Wiskiej, drugą w odpowiedzi na zapytanie Komisyi Porządkowej Księ-

stwa Mazowieckiego względem dozorców w ziemiach wiskiej i liwskiej, obydwie przez Radę przyjęte, *j. cz. w Prot., II, 126—127.* — Ob. Rakowskiemu porucznikowi zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 127.* — Wydział Skarbu uczynił rezolucyę, iż w interesie ob. Tomatisa skutecznej dać nie może rezolucyi z powodu nieznajdowania się teraz w Warszawie ob. Jacka Gołaszewskiego, do objęcia w administracyę Królikarni wyznaczonego, jak w tej mierze złożył wydaną przez Deputacyę komisyjną ziemi warszawskiej rezolucyę. — Przybył ob. Potocki radca. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojenne złp. 300.000... zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 127.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych ob. Dahlena, Schadla i Münkenbecka uwolniła od wykonania przysięgi..., *j. cz. w Prot., II, 127.* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby o wydanie instrumentów muzycznych rosyjskich... potrzebne rekwizycye uczynił..., *j. cz. w Prot., II, 128.* Poczem sesya odwołana została na dzień następujący, 2 m. września 1794 r., na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya 101. Działo się j. w. dnia 2 m. września 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Buchowieckiego, Wosidła, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Linowskiego, radców i zastępców. W odpowiedzi na memoryał ob. Baranowskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 128.* — Ob. Tomaszowi Szwelowi kapelusznikowi wydania paszportu za granicę... wzbroniła..., *j. cz. w Prot., II, 128.* — Przybył ob. Buczyński zastępca. — Deklarowała, iż indagacye względem... Michała Wulfersa wyprowadzone drukowane być mogą..., *j. cz. w Prot., II, 129.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w interesie między Chęciewskim a ob. księdzem Krajewskim zachodzącym, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 129.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki kancelaryi i inne potrzeby złp. 2.000 za kwitem prezydującego w Wydziale Porządku... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 129—130.* — Wydział Instrukcyi przyniósł projekt względem wybrania zaległych intrat u posesorów dóbr pojezuickich za ratę św. Jana roku bieżącego, który, przez Radę roztrząsany i przyjęty, *j. cz. w Prot., II, 130—131.* — Powtórzyła zalecenie swoje do Magistratu miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 131.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 3 m. września roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *Józef Szymanowski p. RNN.*

Sesya 102. Działo się j. w. dnia 3 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Mostowskiego, Buchowieckiego, Dembowskiego, Potockiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Dziarkowskiego, ks. Dmochowskiego, Wosidła, Horalika, Zajączka, Sulistrowskiego, Szymanow-

skiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Kochanowski zastępca. Odpowiadając na memoryał ob. Jankowskiej..., odesłała rzeczoną obywatelkę do Komisyi Porządkowej Nurskiej..., *j. cz. w Prot., II, 131.* — Dodała i potwierdziła do składu Deputacyi dozorczej nad jeńcami... osoby..., *j. cz. w Prot., II, 131.* — Ob. Rożnieckiego do Wydziału Porządku odesłała, *j. cz. w Prot., II, 132.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu..., Krucie..., Manugiewiczowi..., Nowakowskiemu..., złp. 4.762 gr. 15... wyliczyć..., *j. cz. w Prot., II, 132.* — Przybyli ob. Buczyński, Deboli, Aloë zastępcy. — Z powodu uczynionego przełożenia przez ob. Hampla, że ob. księżna Czetwertyńska, żadnego względem długu onemuż należącego nie chcąc robić zaspokojenia, ani nawet układu, z Warszawy wyjechać usiłuje, Rada determinowany dla tejże obywatelki paszport aż do zaspokojenia Hampla lub ułożenia się z nim zawiesić zaleciła. Poczem sesya odwołana została na dzień następujący 4 m. września roku bieżącego na godzinę zwykłą po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 103 [ekstraordynaryjna]. Działo się j. w. dnia 4 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Debolego, Aloëgo, Zajączka, Dembowskiego, Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, ks. Palmowskiego, Dziarkowskiego, Wosidła, Umiastowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z rana z powodu odebranego listu od Najwyższego Naczelnika z doniesieniem o powstaniu województw wielkopolskich, po którego przeczytaniu Rada udała się do kościoła na złożenie dzięków Bogu i wiadomość tę publiczności przy odgłosie trąb ogłosić zaleciła.

Sesya poobiednia [103 bis] w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Debolego, Aloëgo, Zajączka, Wasilewskiego, Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Linowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Z powodu odebranego na dniu wczorajszym listu od Najwyższego Naczelnika uwolnienia lub nie kobiet moskiewskich, przez ich mężów żądanych, Rada uczyniła odezwę do Najwyższego Naczelnika z przełożeniem w tej mierze uwag swoich. — Poleciła ob. prezydującemu, ażeby Deputacyę Centralną W. Księstwa Litewskiego, ob. Horaina i Tomaszewskiego pełnomocników, tudzież Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego, o powstaniu Wielkiej Polski dla rozszerzenia tak szczęśliwego wypadku, jako i wzmocnienia energii w obywatelach, uwiadomił. — Rada, odebranie... ofiary Komisaryatowi Wojennemu zaleciwszy, pamięć czynu gorliwego ob. księżny Jabłonowskiej w protokóle swym zapisała, *j. cz. w Prot., II, 132.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał ob. Józefa Strońskiego..., przez Radę przyjętą, *j. cz. w Prot., II, 132.* — Memoryał ob. Bovelino, superintendenta soli cesarskiej, żądającego wydania sobie paszportu dla objechania składów soli, odesłała po przyniesienie opinii do Wydziałów Skarbu

i Żywności. — Przybył ob. ks. Dmochowski zastępca. — Memoryał ob. Sadowskiego... odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz.w Prot., II, 133.* — Na przełożenie księdza Jaszewskiego... zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 133.* — Przybył ob. Horalik zastępca. — Na przełożenie Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, *j. cz. w Prot., II, 133.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt, zalecający Dyrekcyi biletowej zrobienie w przeciągu tygodnia jednego biletów skarbowych czterozłotowych i dwuzłotowych za 8 milionów, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., II, 133.* Poczem sesya odwołana została na dzień następujący, 5 m. września roku bieżącego, na godzinę zwykłą po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 104. Działo się j. w. dnia 5 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Wasilewskiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Zajączka, Wosidła, Potockiego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Linowskiego, ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika względem zgłoszenia się ob. Jacka Gołaszewskiego komisarza co do kasy solnej i soli samej w Ostrołęce; oddana Wydziałom Żywności i Skarbu dla wspólnego zniesienia się i przyniesienia do Rady opinii. — Wydział Skarbu przyniósł tabelę funduszów narodowych, w srebrze do Mennicy wniesionych i przez tęż Mennicę wyrobionych, która produktem prezydującego oznaczona i do archiwum oddana została. — Memoryały ob. Buzkowskiej, żony porucznika regimentu 15, w niewoli pruskiej zostającego, z odesłaniem przez Najwyższego Naczelnika o wyznaczenie dla niej stancyi, i ob. Kossakowskiego, żądającego zapłacenia złp. 257 groszy 4, przez Apraksina generała moskiewskiego sobie winnych, tudzież ob. Kaweczyńskiej, proszącej o zapłacenie czerw. zł. 200, przez niegdy Ankwicza za komorne onejże zaległych, odesłała Rada do Wydziału Skarbu: pierwszy po załatwienie, a w drugich dwóch po przyniesienie opinii. — Odesłała także do tegoż samego Wydziału notę ob. Macieja Zamirowskiego, donoszącego, iż w dniu 17 kwietnia zdobytą na nieprzyjacielu kasę w kwocie 190.000 złp. oddać miał do Kasy narodowej, czego dojście i Rady swej uwiadomienie rzeczonemu Wydziałowi poleciła. — Przybyli ob. Aloë, Deboli, zastępcy. — Memoryał sukcesorów ob. Filsjeana, fabrykanta pasów w Kobyłce, z prośbą, ażeby dom ich fabryki na lazaret nie był obracany, z zaleceniem w tej mierze Najwyższego Naczelnika oddany został Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby w interes pomieniony wszedł i, zniósłszy się, z kim wypada, przyniósł do Rady opinię i zaleceniom Najwyższego Naczelnika i sprawiedliwości dla rzeczonych sukcesorów należnej dogodną. — Żądanie ob. Jana Kajerskiego, Bergera i ob. Paschalisa, dla swych synów i dla Antoniego Sarneckiego, czeladnika swego, proszących o paszport, zatrzymała Rada do bliskiego oswobodzenia miasta Warszawy. — Ob. Pawła

Łupińskiego... odesłała Rada do cechu..., *j. cz. w Prot., II, 134.* — Pozwoliła wyjazdu z Warszawy ob. Sebastyanowi i Leonowi Kondrackim..., *j. cz. w Prot., II, 134.* — Również pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Ostrowskiemu i Windischbauerowi..., *j. cz. w Prot., II, 134.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: jedną w odpowiedzi na memoryał ob. Kasińskiego, drugą z potwierdzeniem wyboru osób komisarzów porządkowych w ziemi mielnickiej; te obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot. II, 134—135.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 6 miesiąca i roku bieżących, na godzinę zwykłą po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 105. Działo się j. w. dnia 6 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Dembowskiego, Wasilewskiego, Wosidła, radców i zastępców. Po ośmiotygodniowem oblężeniu miasta Warszawy przez wojska nieprzyjacielskie, po kilkokrotnem doświadczeniu siły swej z znaczną stratą, a walecznym tak przez wojska narodowe, jako i przez obywateli mieszkańców warszawskich odparciu, Fryderyk Wilhelm, co tak swemu, jako i moskiewskiemu wojsku przewodniczył, ażeby w znaczniejszej płatnych niewoli popieraczów liczbie tem skuteczniej chciwość swoją osobistem z spodziewanego opanowania miasta nasycił ukontentowaniem, przekonał się nakoniec, że trudno jest walczyć z wojskiem i mieszkańcami, wolność swą nad życie ceniącymi. A tak ten, co po przyjściu swojem, 24 godzin tylko upamiętania obywatelom zostawiwszy, groził im zemstą i zniszczeniem, gdyby się dobrowolnie pod jego jarzmo poddać nie chcieli, sam nakoniec, ciśniony mnożącą się nad nim burzą, przymuszony został opuścić ich razem z swem wojskiem i to jeszcze w nocy z dnia 4 na 5 września. Rada z tego powodu zaczęła sesyę swoją od wzajemnego powinszowania sobie tak chlubnego dla odradzającej się Polski a razem korzystnego dla Powstania Narodowego wypadku, który gdy nie mogła nie uznać skutkiem przezornych Najwyższego Naczelnika urządzeń, na dowód wdzięczności dla niego i wieczną rzeczy pamiątkę udeterminowała wybicie onemuż medalu, którego napis Wydziałowi Instrukcyi oddała, prezydującemu zaś zaleciła, ażeby ten w najczulszych wyrazach uczynił imieniem Rady do rzeczonego Najwyższego Naczelnika odezwę, oświadczając mu najżywszą wdzięczność za tak skuteczne środki do oswobodzenia miasta przedsięwzięte. — Wydział Skarbu przyniósł raport wydanych zaręczeń skarbowych, od dnia drugiego aż do dnia czwartego miesiąca *inclusive* sumę złp. 80.000 wynoszących, który, produktem prezydującego oznaczony, do archiwum Rady złożony został. — Pozwoliła wyjazdu w województwo poznańskie ob. Janowi Sokolnickiemu..., *j. cz. w Prot., II, 135.* — Przybyli ob. Buchowiecki, Mostowski, Aloë, zastępcy. — Na przełożenie Wydziału Skarbu... Magistratowi wydanie złota,

z Mennicy w zabezpieczenie wziętego, zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 135.* — Wezwany został ob. Hyacynt Zakrzewski, umocowany od Najwyższego Naczelnika do województwa kaliskiego, i złożył instrument pełnomocnictwa swego, tak jako i dwa inne jemu podobne: pierwszy ob. Hipolitowi Rogalińskiemu do województwa poznańskiego, drugi ob. Niceforowi Gorzeńskiemu do województwa gnieźnieńskiego służące, któreto pełnomocnictwa Rada do protokółu swego wciągnąć i oneż obywatelom mieszkańcom ogłosić zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 135—137.* — Udeterminowała odezwę do obywateli województw wielkopolskich z powodu zrobionej przez nich insurekcyi i łączenia się do Powstania Narodowego, *j. cz. w Prot., II, 137—138.* Poczem sesya odwołaną została na dzień 7 m. września roku bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 106. Działo się j. w. dnia 7 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Taszyckiego, Debolego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytany był list od Najwyższego Naczelnika, w odpowiedzi na list Rady na dniu wczorajszym do niego pisany; wyraża w nim nadto Najwyższy Naczelnik pozwolenie ob. Debolemu wyjechania do Galicyi dla odwiedzenia swojej familii, któremu to obywatelowi wydanie paszportu Rada zaleciła. Na miejsce ob. Debolego wyznaczyła ob. Buczyńskiego do doniesienia Królowi Jmci o czynnościach Rady. — Przybył ob. Zajączek zastępca. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Rosieńskiej, którego komunikowanie ob. pełnomocnikowi Prozorowi Rada determinowała i razem obligowała prezydującego, ażeby w jej imieniu do rzeczonego pełnomocnika napisał z przełożeniem obmyślenia środków w objektach, w pomienionym raporcie Komisyi Porządkowej Rosieńskiej wyrażonych. — Dyrekcya biletów skarbowych przyniosła raport czynności swoich z przyłączonym bilansem, które, produktem prezydującego oznaczone, Wydziałowi Skarbu komunikować zaleciła. — Odpowiadając na memoryał ob. Jawornickiej z przyłączoną rezolucyą Najwyższego Naczelnika, na osobnym jej memoryale wyrażoną, w interesie brata swego Młodeckiego.., deklarowała, iż na danej już przez Radę pierwszej rezolucyi przestać powinna, *j. cz. w Prot., II, 138—139.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł dwie opinie: jedną w interesie ob. Sadowskiego, drugą oznaczającą nadgrodę za zbieranie kul armatnich, obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 139.* — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Janowi Litoszewskiemu..., *j. cz. w Prot., II, 139.* — Na memoryał ob. Klimkiewicza... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 139.* — Na miejsce ob. Maruszewskiego... ob. księdza Stankiewicza... przeznaczyła, *j. cz. w Prot., II, 140.* — Memoryał ob. Ksawerego Rudzkiego... odesłała Rada do Wydziału Bezpieczeństwa..., *j. cz. w Prot., II, 140.* Poczem sesya

odwołaną została na dzień 8 m. września roku bieżącego na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski p. W. B.*

Sesya ekstraordynaryjna [106 bis]. Działo się j. w. dnia 8 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Zajączka, Dembowskiego, Szymanowskiego, Buchowieckiego, Umiastowskiego, Wosidła, Mostowskiego, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z powodu odebranej ekspedycyi od Najwyższego Naczelnika o przyśpieszenie onemuż gotowych pieniędzy na nagłe potrzeby wojska. Wydział Skarbu końcem załatwienia tego podał projekt zrobienia pożyczki, która ażeby była zgodna z zamiarami Najwyższego Naczelnika, Rada wezwała z pomiędzy siebie ob. Kochanowskiego i Szymanowskiego do przełożenia rzeczonego projektu Najwyższemu Naczelnikowi. Poczem sesya odwołana na popołudnie. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya popołudniowa 107 w przytomności ob. Kochanowskiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Horalika, Wosidła, Taszyckiego, radcy i zastępców. Delegowani do Najwyższego Naczelnika ob. Kochanowski i Szymanowski zdali relacyę wysłania swego, po której wysłuchanej Rada zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby łącznie z ob. Zakrzewskim, Potockim, Sulistrowskim i Mostowskim traktował z kim wypadać będzie o pożyczenie pieniędzy, *j. cz. w Prot., II, 140.* — Na zalecenie Najwyższego Naczelnika w interesie ob. Lipskiego... naznaczyła dla tegoż ob. Lipskiego po złp. 500 co miesiąc..., *j. cz. w Prot., II, 140.* — Przybyli ob. Potocki, Linowski. — Na przełożenie Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... salę jedną dla niej w pałacu prymasowskim oznaczył i na czas krótki użyć dozwolił, *j. cz. w Prot., II, 141.* Poczem sesya odwołana na dzień następny, 9 m. września roku bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 108. Działo się j. w. dnia 9 m. września 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Mostowskiego, Szymanowskiego, Potockiego, ks. Dmochowskiego, Linowskiego, Wybickiego, Buczyńskiego, ks. Palmowskiego. Na zalecenie Najwyższego Naczelnika... zapewniła... ob. Zawiszę pułkownika..., *j. cz.w Prot., II, 141.* — Wydział Żywności czytał raport ob. Giżyckiego, komisarza swego, z doniesieniem o obrotach wojsk austryackich. — Przybył ob. Umiastowski zastępca. — Najwyższy Naczelnik nadesłał instrument pełnomocnika na osobę ob. Wybickiego zastępcę, przy dywizyi generała Dąbrowskiego zostawać mającego, a to z wyznaczeniem onegoż do województw rawskiego, kujawskiego, łęczyckiego i sieradzkiego, który Rada ogłosić i odezwę swą do Wielkopolanów już udeterminowaną i względem powyższych województw w tychże samych wyrazach ponowić zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 141—143.* — Przybył ob. Zakrzewski

radca. — Zalecenie Najwyższego Naczelnika... odesłała Rada do ob. Orłowskiego generała..., *j. cz. w Prot., II, 143.* — Przybyli ob. Sulistrowski radca, Zajączek, Horalik, Dziarkowski, Sierakowski zastępcy. Pozwoliła wyjazdu za granicę Fryderykowi Warneryuszowi, Janowi Koremu i ob. Szultzowi..., *j. cz. w Prot., II, 143.* — Wydział Porządku przyniósł trzy opinie: pierwszą w odpowiedzi Deputacyi ziemi liwskiej względem furmanek przez Kahał kałuski dostawiać się mających, drugą w odpowiedzi na memoryały dwa miasta Bielska..., trzecią w ułatwieniu zapytań przez pełnomocnika przy Komisyi Porządkowej ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego uczynionych, które, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., II, 143—144.* Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał starozakonnego Eliasza Samsonowicza, determinującą, iż gdy wszelka sądowość zawieszoną została, również i Sądy syndykowskie żydowskie miejsca mieć nie powinny, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 144—145.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 10 miesiąca września roku bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 109. Działo się j. w. dnia 10 m. września 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Dembowskiego, Linowskiego, ks. Palmowskiego, Wosidła, Buczyńskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Mostowskiego, Aloëgo, Kapostasa, radców i zastępców. Objął prezydencyę z kolei ob. ksiądz Dmochowski zastępca. Rada, odpowiadając na memoryał ob. Korzeniewskiego rotmistrza..., zapewniła onegoż..., *j. cz. w Prot., II, 145.* — Memoryał ob. Lipczyńskiego, proszącego o umieszczenie syna swego w Korpusie kadetów, odesłała do Wydziału Instrukcyi po przyniesienie opinii. — Przybyli ob. Dziarkowski i Horalik zastępcy. — Najwyższy Naczelnik przysłał odezwę swoją względem przyśpieszenia gotowych pieniędzy na wydatki wojenne, nieuchronnie potrzebnych, z powodu której odezwy Rada deliberowała nad środkami, z pomiędzy których udecydowawszy wzięcie w rekwizycyę depozytów, w celu ukończenia takowego projektu, jako też i ułatwienia przepisów względem dobrowolnej pożyczki, sesyę swoją z powodu spóźnionej już pory na dzień następny, na godzinę dziewiątą ranną, końcem prędszego tegoż projektu ukończenia odłożyła. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya ekstraordynaryjna [109 bis]. Działo się j. w. dnia 11 m. września 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Wosidła, Linowskiego, Zajączka, Kapostasa, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Mostowskiego, radców i zastępców. Rada deliberowała i decydowała nieukończony w dniu wczorajszym projekt wzięcia w rekwizycyę depozytów, tak sum gotowych, jako też efektów w sre-

brze i złocie w depozytach gdzieżkolwiek znajdujących się, ku czemu pewne prawidła przepisała. Deliberowała potem nad sposobami pożyczki dobrowolnej, względem której również prawidła ustanowiwszy, przepisała porządek, jakim komisye porządkowe po ziemiach i powiatach a magistraty po miastach postępować mają. Redakcyę tego wszystkiego i przyniesienie gotowego już projektu na poobiednią sesyę oddała kancelaryi. W czasie trwającej nad powyższymi projektami deliberacyi przybył Najwyższy Naczelnik, któremu ob. prezydujący, oświadczywszy imieniem Rady najżywsze z przybycia jego ukontentowanie, doniósł razem o objektach, jakich ułatwieniem Rada w ten moment zatrudnia się, że jej miło jest mieć tegoż Najwyższego Naczelnika świadkiem troskliwości, z jaką stara się dopełnić odezwę jego względem przyśpieszenia gotowych pieniędzy uczynioną. Odczytane zatem zostały wszystkie prawidła i przepisy w tej mierze przez Radę zadecydowane, które Najwyższy Naczelnik znalazł dogodne zamiarom i oświadczył spodziewanie swoje i ufność, którą w gorliwości obywatelskiej pokłada, że pomyślny dla Ojczyzny przyniosą skutek. Poczem sesya odwołaną została na czas zwykły popołudniowy. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya popołudniowa 110 w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Taszyckiego, Linowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Wosidło, radców i zastępców. Odczytany został projekt względem depozytów i pożyczki, na sesyi ranniejszej przez Radę udecydowany, który *cz. w Prot., II, 145—153.* — Proklamacya przez Najwyższego Naczelnika do obywateli mieszkańców warszawskich, względem oddawania broni uczyniona, do do druku końcem ogłoszenia oddana została, którą *cz. w Prot., II, 153.*— Czytana była druga tegoż Najwyższego Naczelnika ekspedycya do Rady, ażeby na miejsce pospolitego ruszenia włościan rekrut z dziesiątego dymu nakazany został, stosownie do której Rada urządzenie swoje do komisyów porządkowych wydać postanowiła i przyniesienie onejże kancelaryi zaleciła. — Memoryał ob. Żbikowskiego z ziemi łomżyńskiej... odesłała Rada do Komisyi Porządkowej tejże ziemi..., *j. cz. w Prot., II, 153.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: p i e r w s z ą, potwierdzającą wybór komisarza porządkowego do ziemi łomżyńskiej, d r u g ą, potwierdzającą także osoby do Komisyi Porządkowej i Sądu kryminalnego w województwie brzeskiem, które, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 153—154.* — Czytany był raport czynności tygodniowych Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, z którego punkta dwa, jeden pod dniem 6 tego miesiąca, wyjąć i Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Znamirowskiego w nadgrodę zdobytej przez niego w czasie powstania Warszawy kasy moskiewskiej, do Skarbu narodowego oddanej, złp. 2000 z Kasy narodowej wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 154.* — Ob. Ja-

kóbowi Zboińskiemu i Janowi Dembińskiemu wyjazdu do Galicyi a zaś Józefowi Kosselbaurowi powrotu do tejże Galicyi pozwoliła..., *j. cz. w Prot., II, 154.* — Ob. Buczyński zastępca przyniósł projekt odezwy do obywateli mieszkańców Litwy z powodu rozrzuconego tamże pisma moskiewskiego, który, przez Radę czytany i przyjęty, *cz. w Prot., II, 154—157.* Poczem sesya odwołana została na dzień następujący 12 m. września roku bieżącego na zwykłą godzinę po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 111. Działo się j. w. dnia 12 m. września 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, Dziarkowskiego, Umiastowskiego, Kapostasa, Buczyńskiego, Wosidła, Zajączka, Szymanowskiego, Mostowskiego, Buchowieckiego, Wasilewskiego, Friebesa, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Memoryał przełożonej szpitala Sióstr Miłosierdzia z prośbą o uwolnienie pomienionego szpitala od opłaty poboru, potrącenia w podatkach innych tego, co teraz za pobór opłaconem zostało, niemniej ażeby wieś Buraków, jako bezludna, od opłaty podymnego, przystawienia koszul, butów i siermięg wolną była, odesłała Rada po opinię do Wydziału Skarbu. — Odesłała również do tegoż Wydziału po załatwienie memoryał ob. Wielowiejskiego, imieniem ob. Chrobowskiej, siostry swej, podany, z prośbą zalecenia, iżby tejże obywatelce wydany został list podawczy do wójtostwa Rudki, w ziemi bielskiej położonego..., *j. cz. w Prot., II, 160.* — Zaleciła ob. ks. rektorowi konwentu pijarskiego..., ażeby... opłatę, za utrzymanie w konwikcie syna ob. Dulskiego należącą się, w biletach skarbowych od ob. Buchowieckiego przyjął, *j. cz. w Prot., II, 157.* — Memoryał Chaima z Lasku... odesłała Rada do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego po załatwienie, *j. cz. w Prot., II, 157.* — Przybył ob. Linowski zastępca. — Na memoryał ob. Szanowskiego, żądającego nadgrodzenia szkody... przez lokacyę obozu... poniesionej, zawiesiła aż do ustanowienia ogólnych w tej mierze prawideł, *j. cz. w Prot., II, 157.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię względem zapłacenia resztującej sumy 2.295 złp. za reparacyą pałacu... Krasińskich..., którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 157.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu... dla Wydziału Potrzeb wojskowych... złp. 500.000... i osobną sumę 100.000 złp... w zaręczeniach skarbowych..., *j. cz. w Prot., II, 158.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię względem zapłacenia ob. Zielińskiemu broni w dniu 17 kwietnia wydanej, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 158.* — Memoryał ob. Wodzyńskiej... odesłała Rada do Wydziału Potrzeb wojskowych po załatwienie, *j. cz. w Prot., II, 158.* — Odesłała również do tegoż Wydziału skargę fabrykantów broni, na ob. Kownackiego, przełożonego ich, zaniesioną, po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Zaleciła rzeczonemu Wydziałowi, ażeby... dom fabryki sukiennej ob. Prota Potockiego na

Pradze... sposobem arendownym objął a z administratorami masy względem sprzętów fabrycznych układ uczynił, *j. cz. w Prot., II, 158.* — Oficyalistów cesarskich Bovelino, Palke i Myrtschek, żądających wydania paszportu, odesłała do pierwszej rezolucyi swojej, pod dniem 4 miesiąca teraźniejszego zapadłej. — Memoryał Gawarkowskiego, żądającego wydania paszportu do Białocerkwi, odesłała do Deputacyi paszportowej po przyniesienie opinii. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł trzy opinie: pierwszą, w odpowiedzi na memoryał ob. Słończyńskiego z okoliczności uczynionej mu ekspulsyi z dóbr arendą przez niego trzymanych; drugą, w odpowiedzi na zapytania Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej względem obejścia się z sprawami mniejszej wagi do Sądu kryminalnego nienależącemi; trzecią, w odpowiedzi na podany memoryał przez ob. Huttawskiego... względem dóbr Repek w administracyę skarbową zajętych; wszystkie trzy, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 158—159.* — Na podaną przez ob. Franciszka Leszczyńskiego notę oświadczyła..., *j. cz. w Prot., II, 160.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 13 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 112. Działo się j. w. dnia 13 m. września 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, Sulistrowskiego, Zajączka, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Wosidła, Horalika, Umiastowskiego, Wasilewskiego, Szymanowskiego, Linowskiego, Kapostasa, radców i zastępców. Czytany był raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego z doniesieniem o obchodzonej wraz z wojskiem uroczystości z powodu uwolnionej od oblężenia Warszawy, który do archiwum Rady schowany został. — Rada pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Czaplicowi, *j. cz. w Prot., II, 160—161.* — Czytany był raport przez Dyrektoryat pocztowy nadesłany względem napadniętego przez kozaków miasta Preny i okolic jego, tudzież szkód tamże poczynionych, który Najwyższemu Naczelnikowi przez Wydział Potrzeb wojskowych komunikowany został. — Memoryały: jeden ob. Stradeckiego o zapłacenie mu sprzedanych do Wydziału Żywności wołów gotowizną; drugi ob. Szwana o nadgrodzenie mu szkód w dobrach, tak przed dwoma latami, jako i w teraźniejszej kampanii poniesionych, do Wydziału Skarbu, a trzeci ob. Kwiatkowskiego względem zakazu bicia i dowożenia na rzeź cieląt w czasie teraźniejszym do Wydziału Żywności oddane zostały po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Wydział Porządku przyniósł opinię z potwierdzeniem osób do Deputacyi komisyjnej ziemi liwskiej wybranych, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 161.* — Wydział Skarbowy przyniósł raport wydanych od dnia 9 aż do dnia 12 tego miesiąca zaręczeń skarbowych, sumę złp. 179.450 groszy 15 wynoszących, który produktem ob. prezydującego oznaczony i do archiwum Rady schowany został. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na zapytania Sądu kryminalnego wo-

jewództwa podlaskiego, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 161—162.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł dwie opinie: pierwszą, w oznaczeniu funduszu dla wdów municypalnych, których mężowie w boju z nieprzyjacielem życie postradali; drugą, w odpowiedzi ob. Buyno... z powodu pieca żelaznego w wsi Strachowie w rekwizycyę wziętego; obydwie, przez Radę roztrząsane i przyjęte, *cz. w Prot., II, 163.* — Na memoryał księży Kapucynów warszawskich odpowiedziała Rada..., *j. cz. w Prot., II, 163.* — Na przełożenie ob. Wisłockiego, proszącego o pozwolenie wyjazdu za granicę, a to wraz z synem..., pozwoliła żądanego wyjazdu..., *j. cz. w Prot., II, 163.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 14 m. września 1794 r., na zwykłą godzinę po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 113. Działo się j. w. dnia 14 m. września 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Wosidła, Horalika, Mostowskiego, Dembowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Czytana była ekspedycya od Najwyższego Naczelnika, z przyłączonym raportem ob. generała Dąbrowskiego o akcyi z Prusakami pod Kamionną zaszłej, który raport Rada w *Gazecie Rządowej* umieścić zaleciła. — Na memoryał ob. Rościszewskiej, przełożonej zgromadzenia Panien Bernardynek warszawskich, żądającej nadgrodzenia szkód w wiosce Wawrzyszewie przez wojska Rzplitej, obozem tam stojące, poczynionych, zawiesiła odpowiedź aż do urządzenia ogólnych w tej mierze prawideł. — Zaleciła Wydziałowi Porządku przyniesienie opinii do ogólnych prawideł względem obmyślenia nadgrody szkód przez obywateli z przyczyny konsystencyi wojska poniesionych. — Na memoryał ob. Krajewskiej... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 164.* — Memoryał ob. Mikołaja Gąsiorowskiego, dopraszającego się zalecenia Deputacyi likwidacyjnej przyśpieszenia wypłacenia mu zasług, od niegdy Ożarowskiego należących się, z przyczyny, iż bez sposobu do życia zostaje, Rada odesłała do Wydziału Skarbu, ażeby ten przyśpieszenia czynności od Deputacyi likwidacyjnej domagał się. — Memoryał ob. Bogusława de Middleton i w nim żądanie wypłacenia sobie pensyi niegdy ojcu jego należącej zawiesiła do pomyślniejszych Rzplitej czasów. — Przybyli ob. Linowski, Wasilewski, Sulistrowski, Buchowiecki, Kochanowski. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Drohickiej, donoszący o uciążliwościach przez niektóre komendy obywatelom czynionych, który komunikować Najwyższemu Naczelnikowi Rada zaleciła i razem obligowała prezydującego, ażeby jej imieniem napisał list do tegoż Najwyższego Naczelnika w przełożeniu tych uciążliwości i zapobieżeniu onym. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej ziemi wizkiej, w którym doniosła, iż na miejsce niebytych komisarzy wybrała ob. Ignacego Kisielnickiego, Antoniego Kazimierskiego, Andrzeja Kozickiego, księdza Franciszka Rutkowskiego i Pawła Konopec-

kiego; Rada nominacyę tę przyjęła i tych wraz z innymi komisarzami do pełnienia obowiązków wezwać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 164.* — Czytane były dwa listy Najwyższego Naczelnika w odpowiedzi na list Rady, względem rekruta z dziesiątego dymu zamiast pospolitego ruszenia przystawienia pisany. Rada stosownie do tychże listów projekt kancelaryi swojej wygotować zaleciła. — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł nominacyę osób do Deputacyi rewizyi listów ob. Krysa i Bartha, którą nominacyę Rada przyjęła i pełnienie tychże urzędowań pomienionym obywatelom zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 164.* — Przybyli ob. ks. Palmowski, Dziarkowski, Kapostas, Taszycki, Zakrzewski. — Wniesiony był projekt uniwersału względem emigrantów i osób za granicą bawiących, końcem którego rozważenia i poprawienia Rada wyznaczyła z pomiędzy siebie ob. Szymanowskiego, Linowskiego, Wosidła, Horalika i Kapostasa, z zaleceniem onymże, iżby takowy projekt na dzień 20 miesiąca teraźniejszego do decyzyi Rady przynieśli. Poczem sesya odwołaną została na dzień następujący, 15 m. września r. 1794, na godzinę zwykłą po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 114. Działo się j. w. dnia 15 m. września 1794 r. w przytomności ob. ks. Dmochowskiego, Zakrzewskiego, Zajączka, Kochanowskiego, Umiastowskiego, Horalika, Wosidła, Tykla, Aloëgo, ks. Palmowskiego, Szymanowskiego. Czytany był list Najwyższego Naczelnika względem kaplicy greków-nieunitów i nabożeństwa jeńców pruskich wyznania ewangelickiego, stosownie do którego Rada potrzebny koszt na wynajęcie domu na kaplicę wyznaczyła oraz zaleciła Wydziałowi Skarbowemu, ażeby tym końcem złp. 2.700 i osobno złp. 2.000 na ekstraordynaryjne ekspensa, do tegoż celu stosujące się..., wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 164—165.* — Czytana była druga tegoż Najwyższego Naczelnika ekspedycya względem uciążliwości przez podkomendnych wojskowych w ziemi drohickiej czynionych, z przyłączeniem ordynansów do tychże tam bawiących, ażeby, zaspokoiwszy wszelkie pretensye, werbunku poprzestali i do korpusów swoich powracali, które Rada Komisyi Porządkowej Drohickiej przesłała, *j. cz. w Prot., II, 165.* — Delegowani od Deputacyi lazaretowej złożyli raport czynności swoich, którego roztrząśnienie na następną sesyę odłożone zostało. — Ponieważ ob. Zakrzewski radca oświadczył żądanie zdania rachunku z dochodów i wydatków, przez siebie dotąd w interesach publicznych trzymanych, i tym końcem wyznaczenia deputacyi żądał, przeto Rada nominowała tym końcem ob. Szymanowskiego i Wosidła zastępców, *j. cz. w Prot., II, 166—167.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby rachunki swoje, jedne od 19 kwietnia aż do ostatniego maja, drugie od 1 czerwca aż do 13 września *inclusive*, wygotował na dzień 1 m. października i te na takowym terminie w Radzie złożył, *j. cz. w Prot., II, 165.* — Przybyli ob. Sulistrowski, Buczyński, Linowski, Wasilewski, Dembowski, radca i za-

stępcy. — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby codziennie księgę percepty i ekspensy przyniósł do Rady..., *j. cz. w Prot., II, 165.* — Zaleciła Wydziałowi, ażeby zaręczenia skarbowe, dotąd w sumie złp. 1.200.480 gr. 10 wydane, na bilety skarbowe zamienić starał się, a sumę 400.000 dla Wydziału Żywności... asygnowaną biletami skarbowymi zapłacił, *j. cz. w Prot., II, 165—166.* — Także dla Wydziału Bezpieczeństwa sumę złp. 40 000, *Prot., II, 166.* — Na ekstraordynaryjne tegoż Wydziału Skarbowego wydatki sumę złp. 10.000 przeznaczyła..., *j. cz. w Prot., II, 166.* — Przybyli ob. Buchowiecki, Billing. — Odpowiadając na memoryał ob. Puchały..., determinowała, iż Protokóły praw Sejmu konstytucyjnego... nazad do... Archiwum zwrócone być mają przez Wydział Porządku łącznie z Wydziałem Bezpieczeństwa, *j. cz. w Prot., II, 166.* — Ob. Buczyński zastępca doniósł oświadczenie Króla Jmci, iż, przyczyniając się do pomnożenia cyrkulacyi biletów skarbowych, i Król Jmć także za gotowiznę w sumie 48.000 zamienić je pragnie, tudzież że Król Jmć Najwyższemu Naczelnikowi przesłał 180 sztuk medalów srebrnych a 50 sztuk medalów złotych, każdy szacunku czerw. zł. 12, z różnymi napisami, do użycia podług woli tegoż Najwyższego Naczelnika, co Rada w Protokóle swym zapisać zaleciła. — Przyniesiony projekt o rekrutach był czytany i roztrząsany przez Radę, którego redakcyi podług zrobionych odmian zrobienie i na następną sesyę przyniesienie zalecone. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 16 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 115. Działo się j. w. dnia 16 m. września 1794 r. w przytomności ob. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Linowskiego, Potockiego, Wasilewskiego, Zajączka, Wosidło, Umiastowskiego, Horalika, Aloëgo, Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Kochanowskiego, radców i zastępców. Przybyli ob. Szajewski, Zembrzuski, Walicki, Bielicki, delegowani od obywatelów ziemi sochaczewskiej, donieśli o chęci ich łączenia się do Powstania Narodowego, skoro tylko obroty wojsk nieprzyjacielskich im tego dozwolą, oświadczyli oraz, że zebraną pomiędzy sobą składkę obywatelską 27.000 złp. do obozu Najwyższego Naczelnika oddali. — Pozwoliła Rada wyjazdu do Galicyi ob. Jędrzejowi Ankwiczowi..., *j. cz. w Prot., II, 167.* — Przybyli ob. Zakrzewski, Dembowski, Friebes, ks. Palmowski, Dziarkowski, Węgierski, Cichocki, Kapostas. — Przywołani potem zostali ob. Kamieński i od Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej delegowani, uczynili raport czynności swoich i ten przez siebie przeczytany a przez całą Deputacyę podpisany złożyli, który Rada Dyrekcyi lazaretowej komunikować nakazała a tymczasem zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, iżby ten ekscerpta percept do lazaretów ściągających się Deputacyi udzielił, Deputacya zaś ażeby czynność swoją ukończyła i projekt ulepszenia wewnętrznej lazaretów organizacyi przyniosła, *j. cz. w Prot., II, 167.* — Czytany był raport

ob. Wybickiego pełnomocnika z doniesieniem o porażce wojsk nieprzyjacielskich i o zabraniu magazynów, któremu Rada odpisać zaleciła z uwielbieniem generała Madalińskiego i Dąbrowskiego i osobny list determinowała do Najwyższego Naczelnika w okolicznościach wyznaczenia pełnomocnika do ziemi rawskiej powiatu bielskiego. — Najwyższy Naczelnik nadesłał projekt względem ściślejszej i prędszej urządzeń tak cywilnych, jako i wojskowych egzekucyi, z żądaniem, ażeby każdy z radców swoje o nim na piśmie przełożył uwagi, po którego przeczytaniu Rada rozpisanie onegoż dla wydziałów kancelaryi zaleciła. — Udecydowała projekt względem kantonistów i koni przystawiania, który Najwyższemu Naczelnikowi komunikować przed ogłoszeniem zaleciła. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 17 m. września 1794 r., na zwykłą godzinę po południu. *Ks. Fr. Dmochowski, prezydujący.*

Sesya 116. Działo się j. w. dnia 17 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Tykla, Linowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Sulistrowskiego, Wosidła, Buchowieckiego, Horalika, ks. Palmowskiego, Dziarkowskiego, Wasilewskiego, Potockiego, Mostowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Zakrzewski radca z porządku kolei, stosownie do organizacyi Rady. — Najwyższy Naczelnik odesłał do Rady memoryał kupców rosyjskich, w Warszawie handlem bawiących się, po załatwienie, któryto memoryał Rada roztrząsnąwszy, deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 167.* — Odpowiadając na memoryał Karola Gleichmann, rządcy pałacu saskiego, z żądaniem wydania mu paszportu podany, po roztrząśnionem przełożeniu przez ob. Chrystyana Bogumiła Johna względem pretensyi do sukcesorów barona d'Essen formowanych, w celu wstrzymania takowego paszportu uczynionem, determinowała, *j. cz. w Prot., II, 168.* — Czytany był raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, który Rada Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. — Czytany był także raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika z doniesieniem o usuwaniu się wojsk nieprzyjacielskich, którego nakazana komunikacya Wydziałowi Potrzeb wojskowych co do punktu tegoż Wydziału dotyczących się. — Przybyli ob. Dembowski i Sierakowski. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię, zalecającą ob. Jakóbowi Rabbé przyjęcie biletów skarbowych za miedź przez niego na potrzeby wojenne dostawioną, która przyjęta, *j. cz. w Prot., II, 168.* — Memoryał ob. Chotomskiego... odesłała do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego..., *j. cz. w Prot., II, 168.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię, zalecającą na rzecz szpitala... Św. Ducha zwrot sumy złp. 2.691 gr. 12, przez tenże szpital w poborze opłaconych, a to stosownie do rezolucyi Rady pod dniem 25 m. lipca..., *j. cz. w Prot., II, 168—169.* — Dyrekcya biletów skarbowych przyniosła manipulacyę biletów zdawkowych przez siebie sporządzoną, która w Radzie czytana i pro-

duktem ob. prezydującego oznaczona została. Zaleciła przytem Rada pomienionej Dyrekcyi..., *j. cz. w Prot., II, 169.* — Wydział Porządku przyniósł opinię w interesie ob. księdza Langhangiego, który przez Deputacyę komisyjną ziemi warszawskiej za nauczyciela w dozorze tejże ziemi, a przez Deputacyę komisyjną ziemi nurskiej za komisarza obrany został...; którą, przyjętą, *cz. w Prot., II, 169.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Adama Szeluty... deklarowała... *j. cz. w Prot., II, 169.* — Na przełożenie ob. Kołyski brygadyera zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa..., *j. cz. w Prot., II, 170.* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby dla ob. Małgorzaty Tuszewskiej... obmyślił fundusz do życia..., *j. cz. w Prot., II, 170.* — Żądanie Magistratu miasta Warszawy... odesłała Rada po załatwienie do Wydziału Skarbu, *j. cz. w Prot., II, 170.* — Memoryał ob. Jana Krasnodębskiego... odesłała do Komisyi Porządkowej ziemi drohickiej..., *j. cz. w Prot., II, 170.* — Memoryały ob. Antoniego Zalewskiego, Magdaleny Słomińskiej, Karola Tomatisa, księdza Wierzejskiego plebana kościoła wolskiego, Danowskiej, przełożonej szpitala św. Rocha, i Paszkowskiej, żądających nadgrodzenia szkód z powodu oblężenia Warszawy i obozowania wojsk poniesionych, zawiesiła Rada do ustanowienia w tej mierze prawideł ogólnych. — Pozwoliła powrotu za granicę księdzu Antoniemu Lochmann de Multz..., *j. cz. w Prot., II, 170.* — W odpowiedzi na memoryał podany przez ob. księdza Tarkowskiego... odesłała rzeczonego ob. księdza..., *j. cz. w Prot., II, 170—171.* — Ob. Komar złożył zaświadczenia doktorskie w dowodzie, że ob. Budziszewski zięć jego dla nieustałej jeszcze choroby do kraju powrócić nie może, które w Radzie czytane i do Archiwum tejże Rady oddane zostały.— Odpowiadając na memoryał ob... Miączyńskiej... odesłała Rada do ogólnych prawideł..., *j. cz. w Prot., II, 171.* — Żądanie ob. Agaty Oborskiej... zawiesiła Rada do zapadnięcia wyroku z... Oborskim..., *j. cz. w Prot., II, 171.* — Na memoryał ob. Hryniewieckiego... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 171.* — Ob. Kobucką odesłała Rada do Deputacyi ratunkowej po otrzymanie wsparcia. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 18 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., w RN. prezydujący.*

Sesya 117. Działo się j. w. dnia 18 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Cichockiego, Tykla, Friebesa, ks. Palmowskiego, Wosidła, Wasilewskiego, Horalika, Dembowskiego, Zajączka, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Aloëgo. Czytany był list Najwyższego Naczelnika w odpowiedzi na zapytania onemuż w dniu wczorajszym przez Radę uczynione, przy którym przyłączony został tak projekt względem rekrutów przez Najwyższego Naczelnika potwierdzony, jako i plenipotencya dla ob. Leszczyńskiego podpisana; Rada urządzenie kantonistów nowych do druku podać,

a do plenipotencyi ob. Leszczyńskiego obwieszczenie swoje przydać i onemuż przesłać zaleciła, jak to oboje *cz. w Prot., II, 171—175*; względem zaś Żydów zawiesiła rezolucyę swoją aż do tłómaczenia, które Magistrat miasta Warszawy ma Najwyższemu Naczelnikowi przełożyć; na mocy tegoż samego listu wydała Rada rezolucyę, uwalniającą obywatelów mieszkańców miasta Warszawy od przystawienia nowego rekruta, *j. cz. w Prot., II, 175—176*. — Poleciła ob. prezydującemu odpisanie Deputacyi Centralnej z przyłączeniem listów Najwyższego Naczelnika do generałów pisanych. — Przybyli ob. Potocki, Dziarkowski, ks. Dmochowski. — Czytany był raport Deputacyi komisyjnej porządkowej nurskiej i do Wydziału Sprawiedliwości oddany. — Przybył ob. Mostowski. — Czytany był projekt ogólnych prawideł indemnizacyi dla tych, którzy w teraźniejszej wojnie szkodę ponieśli, i rozdany został na wydziały dla deliberacyi i przyniesienia opinii. — Obywatele do Inspekcyi nad osobami dyplomatycznemi rosyjskiemi wyznaczeni podali trojakie żądania swoje, które Rada rezolwując, odpowiedziała w szczególności: co do pierwszego, że poleca rzeczonej Inspekcyi opatrzenie domu do mieszkania, a bardziej jeszcze rozlokowanie kobiet rosyjskich pod staraniem i dozorem dam krajowych z obywatelstwa znanych; co do drugiego, że tejże Inspekcyi zaleca umówienie się dostateczne z ob. Zyberkową względem księżny Gagarinowej i majorowej Bagowej; co do trzeciego, że tak na ułatwienie potrzeb rzeczonych osób dyplomatycznych, jako i opatrzenie domu, w którym teraz znajdują się, wydaje asygnacyę do Wydziału Skarbu na złp. 9.000 za kwitem ob. Franciszka Gautier zastępcy, *salvo calculo* z Kasy narodowej wyliczyć się mające, którąto asygnacyę *cz. w Prot., II, 176*. — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy, że przez niego roztrząśniona pretensya mistrza Behma do złp. 1.268 umoderowaną została, zaleciła... takową sumę... zapłacić..., *j. cz. w Prot., II, 176*. — Pozwoliła wyjazdu do Saksonii Janowi Gentzowi..., *j. cz. w Prot., II, 176*. — Memoryał Deputacyi ratunkowej względem zakazania kwesty, przez różne osoby partykularne przedsięwziętej, odesłała do policyi miejscowej po załatwienie. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... dla Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego 100.000 złp. wypłacić i przesłać, i osobną sumę złp. 44.509 gr. $15^1/_2$..., *j. cz. w Prot., II, 176*. Poczem sesya odwołaną została na dzień 19 m. września r. 1794 na zwykłą godzinę po południu. *Ign. W. Zakrzewski p. m. W., w RNN. prezydujący.*

Sesya 118. Działo się j. w. dnia 19 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Kochanowskiego, Potockiego, Wosidła, Buczyńskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dziarkowskiego, Tykla, ks. Dmochowskiego, ks. Palmowskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Wasilewskiego, radców i zastępców. Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w interesie między ob. Wernickimi i Kalityńskimi zachodzącym, z odesłaniem

onychże do Magistratu miasta Warszawy po załatwienie, *j. cz. w Prot., II, 176—177.* — Memoryały ob. Wołłowicza, żądającego zwrotu sumy 2.000 czerw. zł., przez rewizora komory na Żoliborzu zabranej, do Wydziału Skarbu i ob. Olechnowicza, proszącego o wymierzenie sobie sprawiedliwości i nakaz oddania rzeczy w stancyi jego zabranych, do Wydziału Bezpieczeństwa odesłane. — Przybył ob. Mostowski zastępca. — Memoryał kahału miasta Zabłudowa... odesłała Rada do Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego po roztrząśnienie... podług prawideł przez Radę w tej mierze wydanych, *j. cz. w Prot., II, 177.* — W interesie starozakonnego Arona Mortuszewicza... Rada opinię Wydziału Żywności... potwierdziła, *j. cz. w Prot., II, 177.* — Przybyli ob. Horalik, Węgierski, zastępcy. — Zaleciła Wydziałowi Skarbowemu, ażeby... przyniósł projekt prawideł, podług których pożyczka od Rządu mogłaby się czynić..., *j. cz. w Prot., II, 177.* — Memoryał ob. Szamockiego o pożyczkę dla zasilenia włościan jego, z narzędzi gospodarskich i wszelkiego sprzężaju ogołoconych, zawiesiła Rada do ułatwienia powyższych prawideł. — Zażalenie obywateli ziemi nurskiej względem niezliczonych przykrości onymże przez podkomendnych wojskowych wyrządzanych komunikowała Rada Najwyższemu Naczelnikowi i rezolucyę swoją aż do pozyskania od niego odpowiedzi zawiesiła. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... Deputacyi ratunkowej... złp. 4.000... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 177.* — Przełożenia przez tęż Deputacyę ratunkową względem kaleków-fabrykantów uczynione odesłała po roztrząśnienie i przyniesienie projektu do Wydziału Porządku i Potrzeb wojskowych. — Przełożenie Komisyi Porządkowej Bielskiej względem niemożności dostawienia kantonistów wraz z memoryałem miasta Rajgroda przesłała ob. Horainowi pełnomocnikowi po roztrząśnienie i danie swej opinii. — Na memoryał ob. Czetwertyńskiej odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 177.* — Rezolucyę na memoryał ob. Skwarskiego względem zniszczenia wsi Ożarowa, przez brata jego posiadanej, zawiesiła do udecydowania ogólnych prawideł. — Memoryał Józefowiczowej odesłała do Deputacyi ratunkowej..., *j. cz. w Prot., II, 178.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 20 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Ignacy W. Zakrzewski, p. m. W., w Radzie Najwyższej prezydujący.*

Sesya 119. Działo się j. w. dnia 20 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Wosidła, ks. Palmowskiego, Horalika, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Szymanowskiego, Potockiego, Dembowskiego radców i zastępców. Czytany był raport ob. Wybickiego pełnomocnika z doniesieniem, że wojska narodowe w marszu swoim postępują i że nowy magazyn, z 17.000 beczek soli złożony, i złp. 9.000 nieprzyjacielowi zabrały, przyłączył oraz

tenże pełnomocnik proklamacyę swoją, którą Rada po polsku i po niemiecku wydrukować i onemuż wydrukowaną wraz z odpisem przesłać zaleciła. — Przybyli ob. Dziarkowski, Mostowski, Aloë, Linowski, Zajączek, zastępcy. — Nota, przez pozostałych członków Dyrekcyi lazaretowej podana, komunikowana została Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej z zaleceniem..., *j. cz. w Prot., II, 178.* — W nadgrodę prac przez ob. Kubickiego architekta pełnionych i jeszcze pełnić się mających zapewniła dla niego pensyę..., *j. cz. w Prot., II, 178.* — Decydowała, ażeby odtąd do wszystkich uniwersałów i uchwał Rady drukiem do komisyów porządkowych rozsyłających się jeden egzemplarz dla każdej komisyi z podpisem prezydującego w Radzie i sekretarza tejże Rady był zawsze dołączony. — Wydział Skarbu przyniósł raport wydanych przez siebie od dnia 13 aż do dnia 19 tego miesiąca *inclusive* asygnacyi do Kasy generalnej, sumę złp. 1.635.874 gr. $5^1/_2$ wynoszących, który, produktem prezydującego w Radzie oznaczony, do archiwum Rady oddany został. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Małgorzaty Tuszewskiej... złp. 500... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 178—179.* — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: jedną, potwierdzającą wybór osób do Komisyi ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego; drugą, zalecającą Wydziałowi Skarbu opłatę pensyi dla Michała Kamińskiego...; obydwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 179.* — Wydział Potrzeb wojskowych złożył raport doktora, od siebie do wsi Zastowa końcem wyegzaminowania wszczętej tam jakoby choroby obłożnej posłanego, z zapewnieniem, iż tam i w okolicach żadna podobna choroba nie panuje, któryto raport w archiwum Rady zachowany został. — Memoryał ob. Milewskiego odesłała Rada do ob. Horaina..., *j. cz. w Prot., II, 179.* — Memoryały: pierwszy ob. Niesiołowskiego, prezesa Wydziału Skarbu w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, z żądaniem, ażeby dobra, po niegdy ks. Massalskim biskupie pozostałe, w zarządzeniu tem, w którem teraz są, zostały, a dochód z nich żeby do Skarbu publicznego był wnoszony; drugi obywateli mieszkańców miasta Nadarzyna, z prośbą, ażeby przez komisarzy i oficyalistów ob. Ogińskiego uciskanymi nie byli i ażeby im propinacya przywróconą została, — do Wydziału Sprawiedliwości, a trzeci ob. Łyżwińskiego, 32 lat w wojsku wysłużonego, po obmyślenie funduszu do Wydziału Potrzeb wojskowych, i czwarty ob. Trojanowskiego, o uwolnienie siebie z klasztoru księży Bonifratrów, do Wydziału Instrukcyi odesłane zostały po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Hyacyntowi Bieńkiewiczowi, Stanisławowi Kostce Żukowskiemu, Tomaszowi Oliwińskiemu i Sebastyanowi Nawarskiemu..., *j. cz. w Prot., II, 179.* — Memoryał ob. Pieńkowskiego, proszącego o nadgrodę poniesionych szkód przez wojska, tak w gruntach i w budynku, zawiesiła do udecydo-

wania ogólnych w tej mierze prawideł. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 21 m. i r. bieżących, na zwykłą godzinę po południu. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., w RNN. prezydujący.*

Sesya 120. Działo się j. w. dnia 21 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Mostowskiego, Linowskiego, Węgierskiego, Tykla, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dziarkowskiego, Umiastowskiego, Horalika, Kochanowskiego, ks. Dmochowskiego, Taszyckiego. Żądanie ob. Gostomskiego, ażeby Rada majętność jego, Gostomice zwaną, w województwie rawskiem leżącą, przez nieprzyjaciół całkowicie zniszczoną, wsparła i włościan zasiliła, zawieszone aż do udecydowania ogólnych w tej mierze prawideł. — Przybył ob. Potocki radca. — W odpowiedzi na memoryał ob. Babskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 179.* — Rezolwując memoryał podany przez ob. Pothsa..., deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 180.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 22 miesiąca września roku bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *Ignacy W. Zakrzewski, p. m. W.*

Sesya 121. Działo się j. w. dnia 22 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Wosidła, Tykla, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Dziarkowskiego, ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Czytany był list Najwyższego Naczelnika z doniesieniem Radzie, iż gdy ob. Horain pełnomocnik pomimo doświadczonego obywatelstwa swego i najlepszych dla Ojczyzny chęci obowiązkom na siebie włożonym dla wielkiej ich rozciągłości, wystarczyć nie może, przeto Najwyższy Naczelnik nominował onemuż w pomoc ob. Krupińskiego, a to do województwa podlaskiego, które przydanie Rada obywatelom rzeczonego województwa podlaskiego wiadome uczyniła, *j. cz. w Prot., II, 180—182.* — Przybyli ob. Potocki radca, Zajączek, Mostowski, Friebes, Horalik, zastępcy. — Czytana była druga ekspedycya Najwyższego Naczelnika z dołączeniem obostrzenia względem tych rodaków, którzy, w wojskach zagranicznych zostając, przeciw własnej Ojczyźnie walczyć nie wzdrygają się, z zaleceniem, ażeby takowe wydrukowane i w gazetach, tak krajowych, jako i zagranicznych, umieszczone zostało, co też Rada dopełnić zaleciła. — Obywatele delegowani ziemi sochaczewskiej... żądali..., ażeby ob. Izbiński, w Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego teraz umieszczony, do różnych obowiązków pełnienia w ziemi sochaczewskiej był zwrócony, co Rada do uformować się mającej tejże ziemi Komisyi zawiesiła, *j. cz. w Prot., II, 182.* — W odpowiedzi na memoryał ob. Piotra Aignera deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 182.* — Wydział Skarbu przyniósł projekt względem prawideł służyć mających do pożyczki sum z Skarbu Narodowego dla zaratowania biednych, do którego roztrząśnienia wyznaczyła Rada osoby z wydziałów, jako to: ob. Zajączka, Wosidła, Sulistrowskiego,

Horalika, ks. Dmochowskiego, Zakrzewskiego, Mostowskiego, Debolego, Szymanowskiego, Buczyńskiego, Kochanowskiego, Buchowieckiego i Tykla, którym, po roztrząśnieniu rzeczonego projektu, opinię przynieść poleciła. — Czytany był raport ob. Jaźwińskiego brygadyera z doniesieniem o nieszczęśliwym przypadku utonienia dwóch obywateli: Brochockiego, komisarza Żywności, i Kozłowskiego, przy nim będącego, z żądaniem oraz, ażeby inny komisarz wyznaczonym został, co Rada po ułatwienie do Wydziału Żywności odesłała. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojenne sumę złp. 500.000... wypłacić dysponował, *j. cz. Prot., II, 182.* — Deputacya do rewizyi lazaretów wyznaczona przysłała tłómaczenie się swoje, że dla włożonego na nią obowiązku śpiesznego wygotowania organizacyi lazaretów nie jest w możności zatrudnić się blizkim dozorem tychże lazaretów, który jej przez rezolucyę Rady, pod dniem 20 tego miesiąca zapadłą, polecony został, co Rada ułatwiając, determinowała, ażeby Deputacya, trzech przynajmniej z pomiędzy siebie do dozoru lazaretów wybrawszy, w resztującym składzie niebawnych organizacyi uformowaniem zatrudniła się, *j. cz. w Prot. II, 182.* — Odpowiadając na memoryał ob. Tadeusza Lipskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 182—183.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 23 m. września roku bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., w RNN. prezydujący.*

Sesya 122. Działo się j. w. dnia 23 m. września 1794 r. w przytomności ob. Zakrzewskiego, Sulistrowskiego, Linowskiego, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Zajączka, Buczyńskiego, Wosidła, Horalika, Kochanowskiego, Tykla, Umiastowskiego, radców i zastępców. Dyrekcya biletów skarbowych przysłała raport czynności swoich, który po roztrząśnienie do Wydziału Skarbu odesłany został. — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Drohickiej i komunikowany Wydziałom Wojskowemu i Skarbowemu w objektach onychże dotyczących się. — Przybyli ob. Dziarkowski, Aloë, Friebes. — Ob. Tomaszewski pełnomocnik nadesłał raport swój, z Lublina pod dniem 21 września datowany, na którego zapytania Rada zaleciła odpisać, iż produkta, to jest żyto, owies, krupy, groch i siano, może kazać przyjmować w podatkach, wprzód jednak ugodziwszy się o cenę jak najpomierniejszą i z obowiązkiem przystawienia ich do Warszawy przez tych, którzyby je zamiast gotowych pieniędzy w podatkach dawać chcieli. — Przybyli ob. Wasilewski, Potocki. — Memoryał ob. Niesiołowskiego zaleciła Rada komunikować pełnomocnikowi księżnej de Ligne, z zaleceniem, ażeby przez niego odpowiedź jak najprędsza dana była. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych... podpisał i wydał zaręczenia skarbowe na sumę czerw. zł. 20.000..., *j. cz. w Prot., II, 183.* — Dyrekcya lazaretowa przyniosła usprawiedliwienie swoje w odpowiedzi na przełożenie przez Deputacyę lazaretową uczynione.

Usprawiedliwienie to czytane było w Radzie, do ukończenia którego, gdy Dyrekcya żądała, ażeby jej czas do zdania zupełnego i dokładnego rachunku przedłużonym został, Rada do takowego żądania przychyliła się, zaleciła jednak, ażeby pomienione rachunki w przeciągu miesiąca jednego przez Dyrekcyę zdane zostały..., *j. cz. w Prot., II, 183.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał przez obywatelów miasta Nadarzyna podany, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 183.* — Decydowała, iż każdy wydział w Radzie ma rachunki dochodów i wydatków swoich zamknąć w ostatnim dniu miesiąca bieżącego..., *j. cz. w Prot., II, 184.* — Memoryały Katarzyny Kleczkowskiej i Antoniny Bagińskiej... odesłała Rada do Deputacyi ratunkowej, *j. cz. w Prot., II, 184.* — Memoryał ob. Ewy Gleichfeltowej... odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., II, 184.* — Ob. Pothsa... odesłała do dwóch poprzednich rezolucyi swoich..., *j. cz. w Prot., II, 184.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 24 m. września r. bieżącego, na zwykłą godzinę po południu. *Ign. W. Zakrzewski, p. m. W., w RNN prezydujący.*

Sesya 124.* Działo się j. w. dnia 24 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Dembowskiego, Friebesa, Palmowskiego, Horalika, ks. Dmochowskiego, Wosidła, Tykla, Buchowieckiego, Mostowskiego, Szymanowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Sulistrowski radca z kolei, stosownie do organizacyi Rady. Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika z przyłączeniem jego odezwy do obywatelów w Koronie i Litwie i z zaleceniem, ażeby takowa odezwa po komisyach porządkowych rozesłana i z ambon ogłoszona i po kościołach przylepiona została; Rada nakazała wydrukowanie onejże a rozesłanie, ogłoszenie i przylepianie po kościołach Wydziałowi swemu Porządku poleciła, *j. cz. w Prot., II, 185—186.* — Ob. Woyczyński generał, dywizyą Nadnarwianą wojsk narodowych komenderujący, nadesłał raport donoszący o nieopłaceniu dotąd niektórych korpusów i o niedostawionych kantonistach, tak pieszych, jako i konnych, na co Rada zaleciła onemuż odpisać: co do pierwszego, że żądanie jego komunikowała Najwyższemu Naczelnikowi, od którego odebrała rezolucyę, że już dał rozkaz, ażeby rzeczone korpusy opłacone zostały; co do drugiego, że mu przesyła rezolucyę swoją, pod dniem 20 jeszcze sierpnia względem niedostawionych kantonistów wydaną, gdy zaś ci bez egzekucyi wojskowej wybranymi zupełnie być nie mogą, a generał-komenderujący przekłada, jak wiele kawaleryi do utrzymywania rozległych posterunków potrzebuje, przeto Rada donosi mu, iż, dogadzając tej jego potrzebie, wydaje w dniu dzisiejszym rezolucyę, przez którą zaleciła Komisyom Porządkowym

*) Regent przepuścił w oryginale jedną kolejną liczbę.

Łomżyńskiej, Wizkiej i Nurskiej, ażeby te delegowały osoby znane z gorliwości, któreby, stosownie do powyższej rezolucyi 20 sierpnia, wraz z przydanymi sobie wojskowymi, zaległych kantonistów pieszych i konnych wybierały, a w takim przypadku generał-komenderujący wykomenderuje dwóch, a najwięcej trzech wojskowych do każdej Komisyi, którzyby delegowanym od nich w pomoc byli, względem czego rzeczony generał do pomienionych Komisyi mieć będzie odezwy, a tym sposobem i komenda jego oszczędzoną i wybór kantonistów przyśpieszonym zostanie. Z powodu takowej odezwy generała-komenderującego wydała Rada stosowną rezolucyę do Komisyów Porządkowych Wizkiej, Łomżyńskiej i Nurskiej, *j. cz. w Prot., II, 186.* — Odebrała raport od ob. Sosnowskiego pełnomocnika o przesłanych do Warszawy efektach dla wojska, ofiarach obywatelskich i percepcie skarbowej, zaleciła odpisać onemuż z uwielbieniem jego troskliwości i z przełożeniem, ażeby obywateli komisarzów do ciągłego obowiązków pełnienia, bez zrażania się przeciwnościami, zachęcił. — Przybył ob. Taszycki zastępca. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Potrzeb wojskowych... złp. 500.000 zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 187.* — Czytane były żądania, od Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej podane, i odesłane zostały do Wydziału Potrzeb wojskowych..., *j. cz. w Prot., II, 187.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 25 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 125. Działo się j. w. dnia 25 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Horalika, Dembowskiego, Friebesa, Tykla, ks. Palmowskiego, Potockiego, Zakrzewskiego, radców i zastępców. Czytana była nota ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, z przełożeniem, iż gdy koszary Ujazdowskie przeznaczone są na lazaret, a w nich oficerowie, teraz w boju będący, mieszkania własnym kosztem dla siebie poreparowali i w nich żony swe pozostawiali, ażeby przeto dla nich stancye i składy na rzeczy obmyślone zostały, którą notę Rada do Wydziału Potrzeb wojskowych odesłała. — Dla pozostałych dzieci niegdy Filsjeana... złp. 1.000 corocznie z Skarbu narodowego przeznaczyła..., *j. cz. w Prot., II, 187.* — Wydział Interesów zagranicznych przyniósł opinię w interesie Lewandy z zaleceniem, ażeby mu rzeczy jego własne wydane zostały, którą przez Radę przyjętą, *cz. w Prot. II, 187.* — Memoryały: pierwszy ob. Kontryma, o zwrot czerw. zł. 73, do Wydziału Skarbu, drugi ob. Zabiełłowej, o wydanie klejnotów i rzeczy wszelkich, gdzieżkolwiek znajdujących się, z powodu zapisu dożywocia jej służącego, do Wydziału Sprawiedliwości po roztrząśnienie i przyniesienie opinii odesłane zostały. — Na memoryał ob. Jana Hempla, z prośbą, ażeby mu szkody, w ruchomościach, domie i ogrodzie przez wojsko poczynione, nadgrodzone zostały, podany, zawiesiła

Rada rezolucyę do udecydowania ogólnych prawideł. — Ob. Szymborski złożył zaświadczenie doktorskie z Drezna w dowód, że ob. Mogilnicki, zięć jego, jako chorobą złożony, powrócić do kraju nie może, które w Radzie czytane i do archiwum schowane zostało. — Przybyli ob. Wasilewski, Kochanowski, Kapostas. — Wydział Porządku przyniósł opinię względem dania sposobów do utrzymania życia rzemieślnikom z okazyi Powstania Narodu podupadłym i innym w boju z nieprzyjacielem skaleczonym, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 188—189.* — Wyznaczyła Rada Komisyę końcem rozpoznania szkód, przez obywateli mieszkańców warszawskich z powodu oblężenia miasta poniesionych, *j. cz. w Prot., II, 189.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 26 września 1794 r., na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 126. Działo się j. w. dnia 26 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Umiastowskiego, Horalika, Zakrzewskiego, ks. Dmochowskiego, Dziarkowskiego, Buczyńskiego, Potockiego, Linowskiego, Dembowskiego, Tykla, Friebesa, radców i zastępców. Czytany był raport od ob. Tomaszewskiego pełnomocnika z doniesieniem o wybieraniu podatków, przesłaniu ich w części i obrotach wojsk nieprzyjacielskich; komunikowany został Najwyższemu Naczelnikowi, a na zapytania tegoż pełnomocnika odpowiedziała Rada: co do pierwszego, że Żydzi lubartowscy mają tylko allewiacyę bywszej Komisyi Skarbowej względem dawnych podatków, co się do teraźniejszych ściągać nie może; co do drugiego, że dla niemających gotowizny do opłacenia podatków już Rada poprzednio pełnomocnikowi odpisała, iż od takich produkta w opłacie przyjmować może; co do trzeciego, że pełnomocnik zachęcić powinien trwożliwych komisarzy, ażeby się dla płonnych wieści od pełnienia obowiązków nie usuwali. — Ob. Dłuski, komisarz porządkowy łukowski, uczynił w imieniu tejże Komisyi doniesienie o rozpoczętych przez nią znowu czynnościach. Rada zaleciła odpisać z pochwaleniem jego stałości w nieodstępnem przyjętych obowiązków pełnieniu, mając nadzieję, że dla współkolegów swoich będzie przykładem. — Ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, przysłał przełożenie swoje względem pomnożenia domów na lazarety i zawieszenia ustawy pospolite ruszenie na nowy rekrut zamieniającej, na co Rada zaleciła onemuż odpisać, iż pierwsze jego żądanie już Wydział Potrzeb wojskowych ułatwił, a co do drugiego, że ustawę pospolitego ruszenia nie inaczej, tylko za wolą Najwyższego Naczelnika, na przystawienie nowych rekrutów zamieniła, w której ostrzegła, że rzeczone pospolite ruszenie w gwałtownej tylko potrzebie użyte będzie; jeżeli przeto ob. Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, takową potrzebę znajdzie, niech wprzód uda się do Najwyższego Naczelnika, którego zalecenie gdy Rada odbierze, natychmiast je uskuteczni. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob.

Kubickiego architekta pensyę, dla niego przypadającą, w sumie złp. 3.208 gr. 10... determinowała..., *j. cz. w Prot., II, 190.* — Pozwoliła wyjazdu Moremu... do Gdańska, a Mateuszowi Huppet do Kurlandyi..., *j. cz. w Prot., II, 190.* — Memoryał ob. księdza Witoszyńskiego co do żądanego przez niego zasilenia wiktuałami odesłała po załatwienie do Wydziału Żywności. — W odpowiedzi na memoryał ob. Antoniego Teicha... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 190.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 27 m. września 1794 r., na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 127. Działo się j. w. dnia 27 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Buczyńskiego, Linowskiego, Umiastowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Zajączka, Tykla, Wosidła, ks. Dmochowskiego, księdza Palmowskiego, Kapostasa. Wydział Skarbu złożył dwa raporta: jeden wydanych przez siebie w dniu 25 tego miesiąca zaręczeń skarbowych w sumie czerw. zł. 20.000; drugi zamienionych tychże za bilety skarbowe w sumie 45.500 złp.; obydwa, produktem prezydującego oznaczone, do archiwum Rady schowane zostały. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych Rada zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla tegoż Wydziału sumę 20,000 złp. w zaręczeniach skarbowych wydał, *j. cz. w Prot., II, 190—191.* — Ob. Bielicki, generał-major ziemi sochaczewskiej, nadesłał raport względem potrzeby ustanowienia Komisyi Porządkowej, na który Rada rezolucyę aż do zniesienia się z obywatelami tejże ziemi wstrzymała. — Czytane było obwieszczenie, drukowane przez Kamerę pruską w Piotrkowie pod dniem 1 sierpnia, względem łączących się do Powstania Narodowego wydane, na które napisaną przez Wydział Instrukcyi odpowiedź Rada Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w interesie miasta Sokółki i Kuźnicy w odpowiedzi na memoryał przez nie podany, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 191.* — Interes ob. Zabiełłowej względem żądanego przez nią wydania klejnotów i zachowania prawa dożywocia odesłany do rozwiązania sądowego, gdy sądowość otwartą zostanie, *j. cz. w Prot., II, 197.* — Memoryały: pierwszy Konwentu praskiego księży Bernardynów, o pozwolenie użycia na własne ich wyżywienie sumy złp. 5.400 u ob. Markowskiego na Pradze złożonej, drugi ob. Gumowskiego, pisarza celnego kolskiego, o obmyślenie funduszu z powodu, że za ocalenie percepty skarbowej na własnym majątku przez wojska pruskie zniszczonym został; trzeci ob. Łopotta syna, o wypłacenie mu złp. 2.000 na własne jego potrzeby i o wydanie procentu od sum macierzystych, odesłane zostały do Wydziału Skarbu po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — W odpowiedzi na memoryał ob. Dąbrowskich i Bieńkowskich z ziemi nurskiej deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 191.* — Pozwoliła wyjazdu Bullemu z żoną

i dziećmi do Szwajcaryi, a Józefowi Lajcherowi do Gdańska..., *j. cz. w Prot., II, 191.* — Deputacya do roztrząśnienia projektu pożyczki narodowej dla obywateli przyniosła takowy projekt przez siebie uformowany, który w Radzie czytany, roztrząsany i przyjęty został, *j. cz. w Prot., II, 191—197.* Poczem sesya odwołaną została na dzień 28 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 128. Działo się j. w. dnia 28 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Linowskiego, Tykla, Wosidła, Horalika, Zajączka, ks. Dmochowskiego, Zakrzewskiego, Umiastowskiego. Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, który Rada na wydziały rozpisać zaleciła w objektach onychże dotyczących się. — Ob. Giżycki, komisarz Wydziału Żywności i Potrzeb wojskowych, przesłał raport o prowadzonym przez siebie magazynie mąki, owsa i żyta, przez posterunki generała Ponińskiego zabranym. — Przybyli ob. Dziarkowski, Buczyński, Kochanowski, Potocki, Buchowiecki. — Deputacya komisyjna ziemi nurskiej przysłała zapytania swoje w punktach 11, z których każdy w szczególności Rada odpowiedzią swoją ułatwiła, *j. cz. w Prot., II, 198—202.* — Najwyższy Naczelnik pisał list z obozu pod Wiszniewem dnia 27 tego miesiąca o wymierzenie sprawiedliwości dla miasta Sokółki, na który Rada odpisała, że już rzeczonemu miastu stosowną do tejże sprawiedliwości w dniu wczorajszym dała rezolucyę. — Memoryał ob. Franciszka Bilińskiego, proszącego o zapłacenie mu czerw. zł. 30, u niegdy Ożarowskiego wysłużonych, odesłała Rada do Wydziału Skarbu po roztrząśnienie i załatwienie. — Memoryał ob. Józefowicza... odesłała Rada do Deputacyi Centralnej po roztrząśnienie i nadesłanie opinii, *j. cz. w Prot., II, 202.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla szpitala generalnego warszawskiego... złp. 12.500 na ratę septembrową... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 202.* — Oświadczoną przez ob. Buczyńskiego nową ofiarę Króla Jmci na potrzeby wojenne, jako to sukna czerwonego łokci 144, mosiądzu przez ogień wyzłoconego funtów 1.173, ołowia funtów 1.288, cegły 60.000 i wapna łasztów trzy, Rada z wdzięcznością przyjęła i w Protokóle swym zapisać zaleciła. — Generał Orłowski, komendant Księstwa Mazowieckiego, doniósł Radzie o potrzebie zasłonienia brzegów nadnarwianych przez pospolite ruszenie, albo przez niezwłoczne nowonakazanego rekruta dostawienie, i że już w tej mierze do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego rekwizycyę uczynił, na co Rada onemuż odpisała, ażeby tejże Komisyi wyszczególnił ilość głów na to zasilenie teraz przez siebie potrzebowanych, a rzeczonej Komisyi przez oddzielną rezolucyę zaleciła, ażeby rekwizycyi w tej mierze ob. Orłowskiego komendanta zadosyć uczyniła, *j. cz. w Prot...* (*do Protokółu nie zostało wniesione*). Poczem sesya odwołaną zo-

stała na dzień następny, 29 m. września, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 129. Działo się j. w. dnia 29 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Węgierskiego, Linowskiego, Potockiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, Szymanowskiego, Dembowskiego, Friebesa, Umiastowskiego, Horalika, Kochanowskiego, Aloëgo, Tykla, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, pod dniem 27 tego miesiąca z Lublina datowany, na który, tak jako i na odebrany w dniu onegdajszym, Rada zaleciła odpisać, że mu 100.000 złp. na opłacenie furmanek i innych wydatków przez ob. Giżyckiego przesyła i że, gdy podatków wszystkich pieniędzmi wybrać nie może, ażeby za nie produkta, stosownie do pierwszej rezolucyi Rady, przyjmował, i zaraz, stosownie do tej rezolucyi, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Tomaszewskiego za kwitem ob. Giżyckiego 100.000 złp. *salvo calculo* wypłacił, *j. cz. w Prot., II, 202.* — Ob. Jerzemu Platonowi... pozwoliła wyjazdu do Węgier..., *j. cz. w Prot., II, 203.* — Deputacya do rewizyi lazaretów wyznaczona przyniosła projekt organizacyi tychże lazaretów, który po roztrząśnienie i przyniesienie opinii oddany został do Wydziału Potrzeb wojskowych. — Przybyli ob. Kapostas, Buczyński. — W pomoc ob. Wybickiemu, zastępcy i pełnomocnikowi, wyznaczyła do ziemi sochaczewskiej i powiatu mszczonowskiego za pełnomocnika ob. Melchiora Szajowskiego, któremu obowiązki przepisała, *j. cz. w Prot., II, 203—204*; o którem postanowieniu ob. Wybickiemu donieść zaleciła, równie i ob. Bielickiemu, generałowi ziemi sochaczewskiej, odpisała, że nie miał władzy urządzenia Rady co do przystawienia kantonistów i zastępców przeistaczać i że odtąd w wszelkich potrzebach swoich cywilnych do ob. Szajowskiego pełnomocnika udawać się powinien. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Chrzczonowskiego, do Londynu w interesach rządowych wysłanego, złp. 7.200... wypłacił, *j. cz. w Prot., II, 204.* — Przybyli ob. Mostowski, Wasilewski. — Odpowiedź na odezwę pruską, przez Wydział Instrukcyi przyniesioną i poprawioną (o której wzmianka pod dniem 27 tego miesiąca), przyjęła Rada, kazała onąż ogłosić i komunikować Najwyższemu Naczelnikowi z prośbą, ażeby stosowne do niej wydał ordynanse do komend wojskowych, którąto odezwę *cz. w Prot., II, 206—208.* — Decydowała uniwersał, zapewniający publiczność, że już pobór więcej nakładanym nie będzie i że nie w połowie, jak dotąd, ale w całkowitej opłacie poboru i podatków bilety skarbowe przyjmowane będą, *j. cz. w Prot., II, 204—206.* — Przybyli ob. Zakrzewski, Dziarkowski, Cichocki. — Dla rozszerzenia ducha narodowego determinowała, ażeby teatr publiczny był otwarty: na zasilenie wydatków potrzebnych 6.000 złp. z Skarbu Narodowego oznaczyła, zaleciła jednak, ażeby cena w miejscach do połowy zmniejszoną została, *j. cz. w Prot., II, 208.* Z powodu powyższego oznaczenia

zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Bogusławskiego... 6.000 złp. z Kasy Narodowej wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 208.* — Dyrekcya lazaretowa przyniosła przełożenie swoje względem łączenia się z Deputacyą lazaretową, które do Wydziału Potrzeb wojskowych po załatwienie odesłane zostało. — Determinowała, iż sesye Rady od pierwszego nadchodzącego miesiąca z rana od godziny 11 odbywać się mają, i to w pałacu narodowym Prymasowski zwanym, *j. cz. w Prot., II, 208.* — Ob. Jędrzejowi Ciemniewskiemu... pozwoliła wyjazdu do Galicyi..., *j. cz. w Prot., II, 208.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby ob. Wołłowiczowi własną jego sumę 36.000 złp. zwrócić z Kasy Narodowej dysponował, *j. cz. w Prot., II, 209.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 30 m. września r. 1794, na zwykłą godzinę po południu. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 130. Działo się j. w. dnia 30 m. września 1794 r. w przytomności ob. Sulistrowskiego, Linowskiego, Zakrzewskiego, Zajączka, ks. Palmowskiego, Dziarkowskiego, Horalika, Szymanowskiego, Wosidła, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Tykla, Dembowskiego, Friebesa, Kochanowskiego, Aloëgo, Taszyckiego, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Bielickiego, generała ziemi sochaczewskiej, i Akt Powstania i wyboru komisarzy przez obywatelów tejże ziemi sporządzony, co oboje Rada ob. Szajowskiemu pełnomocnikowi przesłać zaleciła. — Wydział Skarbu złożył rachunek z sumy złp. 10.000, na ekstraordynaryjne wydatki dla siebie przeznaczonej, który, produktem prezydującego oznaczony, do Archiwum schowany został. Na dalsze tegoż Wydziału wydatki determinowała Rada 10.000 złp., *j. cz. w Prot., II, 209.* — Z powodu rozjechania się Komisyi Brzeskiej-Litewskiej zaleciła napisać do ob. Horaina pełnomocnika z żądaniem, ażeby temu skutecznie nadal zapobiegł i żeby starał się zwrócić Komisyę do pełnienia swych obowiązków, która, jeżeli kiedy, to teraz jest w tem miejscu najpotrzebniejszą z powodu zbliżonych tamże wojsk narodowych. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydzialu Potrzeb wojskowych... złp. 500.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 209.* — Tenże Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał ob. Hendla, imieniem ob. Zamojskiej podany, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 209.* — Ob. Zajączek generał-lejtnant w nocie do Rady podanej żądał wyznaczenia miejsca na lazarety, obmyślenia mieszkań dla żon oficerów i przyśpieszenia fortyfikacyi tak Pragi, jako i miasta Warszawy, co wszystko Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych do załatwienia oddała. — Memoryały ob. Pothsa... odesłała do... Dyrekcyi biletowej..., *j. cz. w Prot., II, 209.* — Na memoryał ob. Szymona Sapalskiego... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 209—210.* — Prośbę zgromadzenia Panien Sakramentek warszawskich o pokrycie ich kościoła, z którego ołów na potrzeby wojenne ofiarowały, odesłała Rada do Wydziału Potrzeb wojskowych

po niebawne załatwienie. — Na prośby osądzonego Dominika Borka odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 210.* — Pozwoliła wyjazdu do Włoch Józefowi Amadio, a do Galicyi Piotrowi Markowiczowi i Janowi Kajerskiemu..., *j. cz. w Prot., II,* 210. — Żądanie ob. Jaroszewskiego odesłała..., *j. cz. w Prot., II, 210.* — Memoryał ob. Czarnka... odesłała Rada do Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej..., *j. cz. w Prot., II, 210.* — Na przełożenie ob. Stanisława Ledóchowskiego... zadeklarowała, *j. cz. w Prot., II, 210—211.*— Na miejsce ob. Hryniewieckiego obrała i postanowiła adjutantem przy Radzie ob. Rudnickiego..., *j. cz. w Prot., II, 211.* — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał ob. Ostaszewskiego, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot. II, 211.* — Ponieważ imieniem ks. Kołłątaja radcy uczynione zostało oświadczenie, iż on dla trwającej jeszcze słabości swojej być przytomnym na Radzie i prezydować z kolei nie może, przeto Rada do zastąpienia onegoż i prezydowania przez nadchodzący tydzień wezwała ob. Wawrzyńca Wosidłę, jako zastępcę w Wydziale Skarbu pracującego. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 1 m. października r. 1794, na godzinę 11 ranną, stosownie do rezolucyi swojej na dniu 29 września zapadłej, i to do pałacu narodowego Prymasowski zwanego. *Alojzy Sulistrowski, prezydujący.*

Sesya 131. Działo się w pałacu narodowym Prymasowski zwanym dnia 1 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Buczyńskiego, Sulistrowskiego, Potockiego, Aloëgo, Umiastowskiego, Szymanowskiego, Dembowskiego, Friebesa. Objął prezydencyę na mocy powyższej rezolucyi ob. Wawrzyniec Wosidło zastępca. Czytany był raport Komisyi Porządkowej Lubelskiej, pod dniem 29 września z Markuszowa datowany, na który Rada rezolucyę swoją wstrzymała aż do odebrania powtórnego raportu, przez Komisyę oświadczonego. — Memoryał ob. Pułaskiej, żądającej zapewnienia własności swojej względem sreber przez męża jej w Włodzimierzu złożonych a przez ob. Liberadzkiego majora zabranych, odesłała do Wydziału Skarbu po wnijście w powyższe przełożenie i danie opinii. — Przybyli ob. Linowski, Kochanowski, Taszycki, Wasilewski, Buchowiecki, Mostowski, Węgierski, Dziarkowski, Zakrzewski, Tykiel, ks. Dmochowski. — Czytany był i roztrząsany projekt organizacyi lazaretów przez Deputacyę lazaretową przyniesiony. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł swoją względem niego opinię i oddzielny projekt przez siebie uformowany, po którego przełożeniu Rada decydowała potrzebę wezwania na następną sesyę ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, ażeby wspólnie z nim względem skutecznego potrzebom lazaretowym zaradzenia przyzwoite środki przedsięwzięła. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 2 m. października 1794 r., na oznaczoną godzinę 11 przed południem. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 132. Działo się j. w. dnia 2 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Mostowskiego, Sulistrowskiego, Zakrzewskiego, Kochanowskiego, Buchowieckiego, Umiastowskiego, Horalika, Buczyńskiego, Szymanowskiego, Cichockiego, Friebesa, Wasilewskiego, Zajączka, Potockiego, Taszyckiego, radców i zastępców. Przybył ob. Orłowski, generał-lejtnant i komendant Księstwa Mazowieckiego, z którym Rada względem przedsięwzięcia środków do jak najlepszego lazaretów urządzenia konferowała, komunikowała onemuż tym końcem projekta, tak przez Deputacyę lazaretową, jako i przez Wydział Potrzeb wojskowych w dniu wczorajszym złożone, a po wzajemnym zdań przez radnych otworzeniu i wysłuchaniu się decydowała nakoniec, że stosownie do zaleceń Najwyższego Naczelnika, zwierzchni dozór nad lazaretami wojskowości oddającego, poleca ob. Orłowskiemu generałowi-komendantowi urządzenie lazaretów, tak względem obozów przy Warszawie konsystujących, jako i względem garnizonu warszawskiego, w sposób jak najdogodniejszy, z mocą ustanowienia i wezwania osób do uskutecznienia tych celów najzdatniejszych..., *j. cz. w Prot., II, 211—212.* — Zaleciła Deputacyi do rewizyi lazaretów wyznaczonej..., *j. cz. w Prot., II, 212.* — Na przełożenie ob. Zakrzewskiego radcy o odebranej przez Magistrat miasta Warszawy od ob. Orłowskiego komendanta rekwizycyi... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 212.* — Przybyli ob. Linowski i Dziarkowski. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Bezpieczeństwa... złp. 40.000 na utrzymanie jeńców... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 212.* — Wydział Skarbu podał notę z przełożeniem potrzeby polecenia Wydziałowi Bezpieczeństwa, iżby ten przyśpieszył kroki, jakie dla wymiaru sprawiedliwości w zarzutach osobom obwinionym są potrzebne, która nota Wydziałowi Bezpieczeństwa komunikowana została. — Pozwoliła wyjazdu za granicę Antoniemu Sztarkowi..., *j. cz. w Prot., II, 212.* — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię w interesie ob. Woyny, którą Rada przyjęła z odmianą, iż zaległość z Korpusu kadetów, dla ob. Woyny należąca się, rachowana być ma aż do czasu Powstania Narodowego, od którego czasu pensya przypadająca ze Skarbu zapłacona mu być powinna, *j. cz. w Prot., II, 212—213.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 3 m. października 1794 r., na godzinę 11 przed południem. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 133. Działo się j. w. dnia 3 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Linowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Horalika, Buchowieckiego. Żądanie ob. Michała Siarkiewicza towarzysza... zawiesiła Rada do otwarcia sądowości, *j. cz. w Prot., II, 213.* — Na memoryał Kraszewskiej... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 213.* — Przybyli ob. Kochanowski, Tykiel, Friebes, ks. Palmowski. — Memoryały: pierwszy ob. Przyjemskiego, starosty

łomżyńskiego, z oddaniem tegoż starostwa na sprzedaż, drugi Karola Mejera, względem nierugowania go z domu pruskiego, do Wydziału Skarbu; trzeci ob. Czarnka, żądającego opłaty należytości od składu soli we wsi Piątnicy wynajętego, do Wydziału Żywności; czwarty ob. Franciszka Włodeckiego, o naznaczenie pensyi jako w Skarbie zasłużonemu, do Deputacyi ratunkowej odesłane zostały po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Przełożenie Magistratu miasta Warszawy względem markietanów rosyjskich oddane zostało do Wydziału Sprawiedliwości, ażeby ten, zniósłszy się z Wydziałem Skarbu i policyą miejscową, przyniósł opinię. — Na memoryał ob. Rakowskiego... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 213.* — Ob. Ambrożego Tomkowicza... odesłała do Magistratu miasta wolnego Warszawy po zaświadczenie, *j. cz. w Prot., II, 213.* — Przybył ob. Mostowski. — Ob. Wiesiołowski podał imieniem ob. Walickiego prośbę przedłużenia onemuż czasu bawienia się za granicą dla polepszenia nieuleczonego dotąd zdrowia jego, która w Radzie czytana i do Archiwum schowana została. — Na wyraźne Najwyższego Naczelnika i to oddzielne rekwizycye zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby z Kasy Narodowej wypłacić dysponował: 1° na potrzeby wojska w Litwie konsystującego 600.000, t. j. 200.000 w monecie srebrnej a 400.000 w monecie papierowej..., 2° za kwitem ob. Alojzego Krauza... złp. 300.000, t. j. 200.000 w monecie srebrnej a 100.00, w monecie papierowej, 3° za kwitem tegoż ob. Krauza kasyera 18.000 czerw. zł., które trzy asygnacye *cz. w Prot., II, 213—214.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem starozakonnego Berka Josielowicza... złp. 3.000 z Kasy Narodowej... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot. II, 214.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 4 m. października 1794 r., na godzinę 11 ranną. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 134. Działo się j. w. dnia 4 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Linowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Zakrzewskiego, ks. Palmowskiego, Buchowieckiego, Kochanowskiego, Aloëgo, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika, pod dniem *30 septembris* z Markuszowa datowany, z doniesieniem o powtórnym transporcie pieniędzy, sreber, koszul i innych potrzeb wojskowych, co wydziały *respective* materyi swoich ułatwiły, a Rada ob. pełnomocnikowi odpisała, iż raport jego odebrała. — Ob. Wybicki, pełnomocnik przy dywizyi generała Dąbrowskiego zostający, doniósł z pod Gniezna o złączeniu się wojsk liniowych z milicyami obywatelskiemi i że uchodzącego przed niemi nieprzyjaciela ścigają, wyraził przytem, z jakim zapałem i jednością łączą się obywatele do obrony powszechnej, niektórzy z nich bez względu nawet na podeszły wiek swój, i że chętnie trudy wojenne ponoszą, na co wszystko Rada z wyrażeniem czułości swojej odpisać zaleciła. — Ob. Sosnowski, pełnomo-

cnik przy Komisyi ziemi stężyckiej i powiecie garwolińskim, przysłał osiem zapytań, które Rada rezolucyami swemi załatwiła, *j. cz. w Prot., II, 214—215.* — Przybyli ob. Sulistrowski, Dziarkowski. — Zaleciła Wydziałowi Żywności, ażeby... dostawiane... furmanki... urządził, *j. cz. w Prot., II, 215.* — Ob. Melchior Szajowski, pełnomocnik do ziemi sochaczewskiej i powiatu mszczonowskiego, oddał pierwszy raport czynności swoich, oświadczając, że dopóki reszta tej ziemi i powiatu od nieprzyjaciela oswobodzoną nie zostanie, dopóty Komisya Porządkowa nicby tam skutecznie przedsiębrać nie mogła, tudzież że potrzebne jest urządzenie furażów i żywności dla wojska narodowego w rzeczonych okolicach konsystującego. Na pierwsze Rada, względem Komisyi Porządkowej, przystała, a do ułatwienia drugiego odpowiedziała pełnomocnikowi, iż Wydział Żywności wyznaczy komisarza, który przystawianiem dla wojsk furażów i żywności trudnić się będzie, co też Wydziałowi Żywności poleciła, jako również nominowanie komisarza do obozu księcia generała Ponińskiego, *j. cz. w Prot., II, 215.* — Ob. Bielicki, generał-major ziemi sochaczewskiej, podał notę z usprawiedliwieniem początkowych swych kroków w tej ziemi oraz wyszczególnienie już zrekrutowanych przez siebie głów, na potrzeby których forszusu z Skarbu żądał. Rada usprawiedliwienie jego przyjęła, a względem rekruta i forszusu odesłała onegoż do Najwyższego Naczelnika, *j. cz. w Prot., II, 215—216.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię w interesie ob. Jana Kontryma względem zwrotu żądanych przez niego czerw. zł. 72, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 216.* — Tenże sam Wydział przyniósł przełożenie swoje, ażeby Rada, zapobiegając uszkodzeniu rzeczy zepsuciu podpadać mogących, po osobach aresztowanych i zbiegłych zabranych, dozwoliła sprzedaży onychże przez licytacyę; na co Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 216.* — Wydział Sprawiedliwości na przełożenie Wydziału Skarbu przyniósł opinię względem zapłaty rzemieślnikom, służącym, i długów za komorne po osobach osądzonych i zbiegłych, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 216.* — Przybył ob. Potocki radca. — Deputacya do roztrząśnienia i ułożenia projektu o emigrantach wyznaczona przyniosła takowy projekt, który w Radzie czytany, rozważany i z niektóremi odmianami przyjęty został, *j. cz. w Prot., II, 217—219.* — Żądanie Wydziału Instrukcyi, ażeby dla nieodebranych jeszcze do Kasy Edukacyjnej z dóbr funduszowych zaległości opłata zaległych dla profesorów pensyi tymczasem z Skarbu publicznego zastąpioną została, oddała Rada po objaśnienie do Wydziału Skarbu. — Tenże Wydział Instrukcyi doniósł Radzie..., jako ob. Trojanowski przy zupełnych i zdrowych zmysłach zostaje, Rada przeto uwolnienie jego z klasztoru księży Bonifratrów decydowała, *j. cz. w Prot., II, 219.* — Wydział Skarbu złożył raporta: p i e r w s z y, wydanych na dniu 30 *septembris* zaręczeń skarbowych w sumie 20.000 złp., d r u g i, wymienionych tychże zaręczeń

za bilety skarbowe w sumie złp. 154.898, obydwa przez prezydującego produktem oznaczone i do Archiwum Rady schowane zostały. — W odpowiedzi na przesłany przez Komisyę Porządkową Księstwa Mazowieckiego raport nauczyciela w dozorze ob. de Tyllego zaleciła tejże Komisyi..., *j. cz. w Prot., II, 220.* — Magistrat miasta Warszawy w podanym przez siebie memoryale przełożył niepodobieństwo i niemożność z strony obywateli mieszkańców warszawskich dostawienia *in natura* zaległych rekrutów, oświadczył jednak chęć zapłacenia przypadającej kwoty, któryto memoryał oddany został ob. Zakrzewskiemu radcy dla przełożenia tychże samych okoliczności Najwyższemu Naczelnikowi i doniesienia potem Radzie o jego rezolucyi. — Na raport Deputacyi ziemi warszawskiej odpowiedziała Rada..., *j. cz. w Prot., II, 220.* — Żądanie ob. Pudłowskiego... odesłała Rada aż do otwarcia sądowości, *j. cz. w Prot., II, 220.* — Na memoryał ob. Czarnockiej... deklarowała, iż taryfy sporządzone odmieniane być nie mogą, *j. cz. w Prot., II, 220.* — Memoryał ob. Tyszkiewiczowej o niezajmowanie jej domu, przez Dyrekcyę biletową żądanego, odesłany został do Wydziału Skarbu po roztrząśnienie. — Ob. Szymonowi i Aleksemu Puchałom... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 220.* — Takąż samą odpowiedź dała ob. Owsianemu..., *j. cz. w Prot., II, 220—221.* — Na memoryał ob. księdza Muradowicza i Manugiewicza... odpowiedziała..., *j. czw Prot. II, 221.* — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Stefanowi Baraczowi..., *j. cz. w Prot., II, 221.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 5 m. października 1794 r., na godzinę 11 ranną. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 135. Działo się j. w. dnia 5 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Dziarkowskiego, Linowskiego, Friebesa, Tykla, Szymanowskiego, Potockiego, Kochanowskiego, Wasilewskiego, Zajączka, Horalika, Buczyńskiego, Umiastowskiego. Czytany był raport ob. Tomaszewskiego pełnomocnika z Markuszowa, pod dniem 2 tego miesiąca datowany, który z powodu objektów w nim wyrażonych Wydziałowi Bezpieczeństwa komunikowany został. — Memoryał Magistratu miasta Warszawy... rezolwując..., zaleciła..., *j. cz. w Prot., II, 221.* — Memoryał Józefa Amadio... odesłała do Wydziału Bezpieczeństwa..., *j. cz. w Prot., II, 221.* — Przybyli ob. Sulistrowski, Buchowiecki. — Przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych... odesłała do ob. Zakrzewskiego radcy, jako komendanta milicyi municypalnej, iżby takowej potrzebie w sposób najdogodniejszy zaradził, *j. cz. w Prot., II, 222.* — Przybyła Deputacya, przez Magistrat miasta Warszawy wyznaczona, mając na czele ob. Zakrzewskiego, jako prezydenta, z oświadczeniem wdzięczności imieniem obywatelów mieszkańców warszawskich Radzie za uwolnienie ich od kwaterunku i z przyrzeczeniem przez usta ob. Zakrzewskiego jako prezydenta uczynionym, iż, jako nie przestali być gorliwymi w obstawaniu przy Powstaniu Narodowem, tak krok ten Rady tem mocniej ich do

bronienia swobód ojczystych zagrzeje, któreto oświadczenie Rada mile przyjęła i w Protokóle swym zapisane mieć chciała. — Ob. Linowski zastępca przyniósł projekt względem ustalenia związków między wydziałami a deputacyami od nich zależącemi zachodzić powinnych i względem odpowiedzialności wydziałów za nie, do którego projektu roztrząśnienia wyznaczeni zostali ob. Potocki, Mostowski, Buczyński wraz z ob. Linowskim. — Na przełożenie Magistratu, iż... sumy złp. 20.000 potrzebuje, zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 222.* — Z powodu przełożeń przez Wydział Skarbu przyniesionych... poleciła temuż Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 222.* — Ponieważ z przełożenia Wydziału Skarbowego przekonała się Rada, iż organizacya Dyrekcyi biletów skarbowych... nie odpowiada skutecznemu i silnemu dozorowi..., dla zapobieżenia temu zaleciła Wydziałowi Skarbowemu..., *j. cz. w Prot., II, 222.* — Poleciła Wydziałowi Porządku, ażeby ten przyniósł projekt względem obrządku, jakim deputacye do Rady przychodzące przyjmowane być mają. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 6 m. października r. 1794, na godzinę 11 ranną. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 136. Działo się j. w. dnia 6 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Sulistrowskiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Kochanowskiego, Aloë, Dziarkowskiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, Wasilewskiego, Tykla. Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla kancelaryi głównej Rady złp. 3.466 gr. 20... wypłacić dysponował..., *j. cz. w Prot. II, 222—223.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby do Kasy inwalidów złp. 5.000 wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 223.* — Projekt Wydziału Instrukcyi względem zwrócenia do Kasy Edukacyjnej złp. 53.786 gr. 16, z funduszu edukacyjnego na potrzeby wojenne zajęte, oddała Rada do Wydziału Skarbu końcem roztrząśnienia i przyniesienia opinii. — Przybyli ob. Horalik, Buchowiecki. Memoryały: pierwszy ob. Poświatowskiej, względem nieodmienienia jej stancyi w koszarach, do Wydziału Potrzeb wojskowych; drugi Pawła Casasopra, żądającego wyjazdu do Włoch dla odebrania sukcesyi na niego spadłej i wydania sobie paszportu bez opłaty, trzeci ob. Stanisława Paczowskiego, czwarty Jana Orzeszka z żoną i dziećmi, wyjazdu do Galicyi żądających, do Wydziału Bezpieczeństwa, a ob. Józefa Duchnowskiego, żądającego umieszczenia siebie na jakowej funkcyi, do Deputacyi ratunkowej odesłane zostały po przyniesienie opinii. — Żądający paszportu de Bovelino... odesłany został do Wydziałów Żywności i Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 223.* — Raport ob. Sosnowskiego, pod dniem 4 tego miesiąca z Żelechowa datowany, o odesłaniu kożuchów, sukman, butów i koszul oznajmujący, oddała Rada do Wydziału

Potrzeb wojskowych końcem odebrania rzeczonych efektów. — Przybyli ob. Mostowski, Zakrzewski. — Na memoryał ob. Mateusza Czarnka odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 223.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 7 m. października 1794 r., na godzinę 11 z rana. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 137. Działo się j. w. dnia 7 m. października 1794 r. w przytomności ob. Wosidła, Sulistrowskiego, Tykla, Potockiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Dziarkowskiego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Taszyckiego, Wasilewskiego, Dembowskiego, Friebesa, Horalika, ks. Dmochowskiego, Kochanowskiego, radców i zastępców. Odpowiadając na memoryał księży Pijarów łomżyńskich..., decydowała..., *j. cz. w Prot., II, 223.*— Przybył ob. Zakrzewski radca. — Rezolwując memoryał ob. Ignacego Krasnodębskiego... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 223—224.* — Ob. Milewskiego..., proszącego, ażeby bilety skarbowe w sumie złp. 530 przez niego uronione... bonifikowane były, odesłała Rada do właściwej jego komendy..., *j. cz. w Prot., II, 224.* — Na memoryał ob. Sawickiej... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 224.* — Przybyli ob. Linowski, Zajączek. — Notę Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego z powodu przełożenia Deputacyi administracyjnej względem meblów, z domu Raczyńskich przy wyprowadzeniu się stamtąd kancelaryi Rady wziętych, odesłała do Wydziału Porządku po roztrząśnienie i załatwienie. — Memoryał ob. Jędrzeja Grota, żądającego powrotu karety, przez siebie na Moskalach w czasie powstania Warszawy zdobytej, a tem samem sprostowania rezolucyi Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, rzecz tę do otwarcia sądownictwa wstrzymującej, odesłała do Wydziału Sprawiedliwości po opinię. — Przełożenie Magistratu miasta Warszawy, podane najprzód względem rozwolnienia rekwizycyi do obywatelów, ażeby produkta tylko na publiczną potrzebę przedawali, uczynionej, powtóre, ażeby na prowincyi bilety skarbowe bez trudności za produkta przyjmowane były, po trzecie, ażeby fury i podwody przyjeżdżającym do miasta z produktami przez wojskowych zabierane i zatrzymywane nie były, decydowała w następującym sposobie: co do pierwszego, iż Wydział Żywności ma środki załatwiające obmyśleć i projekt względem tego do Rady przynieść; co do drugiego, iż Wydział Skarbu ma obmyśleć sposoby, przez któreby po prowincyach bilety większe na mniejsze, bądź na gotowiznę, zamienione były, ażeby tym sposobem cyrkulacya ich pomnożyła się; co do trzeciego, zaleciła napisać do Najwyższego Naczelnika, ażeby podobnych nieprzyzwoitości wojskowym zakazał. — Memoryał ob. Józefa Frankowskiego... odesłała do Komisyi Porządkowej Bielskiej..., *j. cz. w Prot., II, 224.* — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Janowi Orzeszkowi z żoną, dziećmi i ob. Bielawskim z siostrzeńcem, zaś Pawłowi Casasopra do Włoch..., *j. cz. w Prot., II, 225.* — W porządku wybrania

osób tak na prezydującego, jako też i asesorów Administracyę pożyczki publicznej składać mających, po ustąpieniu zastępców, Rada, znajdując się w komplecie samychże radców i tych, którzy nieprzytomnych radców zastępują, jako to: ob. Ignacego Zakrzewskiego z Wydziału Żywności, tegoż imienia Potockiego z Wydziału Interesów zagranicznych, Alojzego Sulistrowskiego z Wydziału Porządku, radców, a ob. Wawrzyńca Wosidła z Wydziału Skarbu, Michała Kochanowskiego z Wydziału Bezpieczeństwa, księdza Franciszka Dmochowskiego z Wydziału Instrukcyi, Józefa Szymanowskiego z Wydziału Sprawiedliwości, Tadeusza Dembowskiego z Wydziału Potrzeb wojskowych, miejsce nieprzytomnych radców zastępujących, przystąpiła do pomienionego wyboru tak prezesa, jako i administratorów, sekretnemi kreskami i z podanych kandydatów większością kresek obrała ob. Jelskiego zastępcę na prezydującego, jako 8 kresek zgodnych mającego, a na asesorów Bogusława Mirskiego, Leżańskiego i Franciszka Dulfusa po kresek 7, Jana Łuszczewskiego i Tomasza Burakowskiego po kresek pięć, nakoniec Bonifacego Szperlińskiego kresek 4 mających, których ogłosiła i onymże przepisanych obowiązków pełnienie zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 224—225.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 8 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *W. Wosidło, prezydujący.*

Sesya 138. Działo się j. w. dnia 8 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Zajączka, Kochanowskiego, Dziarkowskiego, Buczyńskiego, Horalika, Potockiego, Buchowieckiego, Mostowskiego, Wasilewskiego, Friebesa, ks. Dmochowskiego, Tykla, Umiastowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Dembowski z porządku kolei przez organizacyę Rady przepisanej. Czytany był raport ob. Dąbrowskiego generała, z obozu Najwyższego Naczelnika nadesłany, donoszący o wzięciu szturmem przez wojska narodowe miasta Bydgoszczy, o porażce wojsk pruskich, zajęciu w niewolę licznych jeńców, a między nimi i samego generała Székely, którą wiadomość Rada publiczności przy odgłosie trąb po rogach ulic ogłosić zaleciła. — Rezolwując memoryał ob. Barańskiego podporucznika, w trzech punktach podany, z których pierwszy, ażeby sztabsoficerowie, którzy się od teraźniejszego powstania usuwali, zdali rachunek z tysiąca złotych na ekwipaże polowe branych, zaleciła komunikować Najwyższemu Naczelnikowi; drugi, ażeby wdowy wojskowych przynosiły zaświadczenia o czasie małżeństwa swego i potrzebie wsparcia od komendanta regimentu lub pułku, oddała do Wydziału Potrzeb wojskowych; trzeci nakoniec, przez który ob. Barański ofiaruje z lenungu swego chorąskiego przez czas wojny co miesiąc po złp. 20, przyjęła z uwielbieniem gorliwości i ofiarę tę w Protokóle swym zapisać zaleciła. — Wydział Żywności przyniósł projekt względem sposobu dochodzenia pretensyi formowanych do produktów przez wojska narodowe od nieprzy-

jaciół zabieranych, który dla roztrząśnienia oddany został Wydziałowi Sprawiedliwości. — Memoryały: pierwszy fabrykantów Syców w Łysobykach, do Administracyi masy ob. Prota Potockiego dla dania tłómaczenia; drugi ob. Hampla, o zapłacenie 426 czerw. zł. przez ks. Würtemberskiego onemuż winnych, a to z sreber jego do Skarbu wziętych, i trzeci ob. Frantza, o zapłacenie złp. 622 gr. 15 za świece woskowe, dla Komisyi Skarbowej przedtem i teraz do Wydziału Skarbu brane, do tegoż Wydziału Skarbowego; czwarty ob. Gozdowskiej, o uwolnienie siebie od przystawienia żołnierza umundurowanego, do Magistratu miasta wolnego Warszawy; piąty nakoniec ob. Mikulskiego, względem zapłacenia mu całkowitej należności za woły gotowymi pieniędzmi, do Wydziału Żywności po roztrząśnienie i przyniesienie opinii odesłała. — Na przełożenie Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego względem formowanych do Lewandy... pretensyi... deklarowała.., *j. cz. w Prot., II, 225.* — Pozwoliła wyjazdu za granicę Janowi Fietta i tegoż imienia Dahlstedtowi..., *j. cz. w Prot., II, 225.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 9 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *Tad. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 139. Działo się j. w. dnia 9 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Mostowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Zajączka, Szymanowskiego, Kochanowskiego, Wasilewskiego, Wosidło, Dziarkowskiego, Horalika, ks. Palmowskiego, Friebesa, Buczyńskiego, radców i zastępców. Na przełożenie ob. Zajączka... zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby wojsk narodowych złp. 150.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 225—226.* — Czytana była ekspedycya Najwyższego Naczelnika, przez którą na zastępców do Wydziału Skarbu ob. Stanisława Ledóchowskiego i Ludwika Gutakowskiego nominuje. Rada zaleciła ich o tem obwieścić i na następną sesyę wezwać końcem wykonania przysięgi organizacyą Rady przepisanej. — Przybyli ob. Linowski, Potocki, Zakrzewski, Buchowiecki, przybył i ob. ks. Tomaszewski, zastępca i pełnomocnik Rady, uczynił raport i zdał sprawę z powierzonego sobie w województwie lubelskiem pełnomocnictwa, którego Rada wysłuchawszy, gdy tak z poprzednich tegoż pełnomocnika, jako i ostatnich czynności przekonała się o czynnych a zawsze gorliwych dla dobra publicznego krokach skutecznie przedsiębranych, wyraziła onemuż wdzięczność swoją i tę w Protokóle zapisaną mieć chciała. — Przybył ob. Tykiel. — Ob. Taszycki, generał-zastępca, złożył imieniem Sądu kryminalnego wojskowego do tegoż Sądu przez Deputacyę indagacyjną przysłany list, względem którego Rada Wydziałowi Bezpieczeństwa objaśnienie na następną sesyę przynieść zaleciła. — Decydowała, ażeby Wydział Skarbowy ustanowił, organizacyę jej przepisał i tak za swoje, jako i Dyrekcyi względem biletów skarbowych czynności wszelkie w najściślejszej rządowi był odpowiedzi..., *j. cz. w Prot., II, 226.* — Wy-

dział Sprawiedliwości stosownie do rezolucyi Rady, na dniu wczorajszym zapadłej, przyniósł projekt, dający moc Wydziałowi Żywności załatwiania kwestyi tak w zdobyczy, jako też w przystawianiu produktów zagranicznych i krajowych, który, przez Radę przyjęty, *cz. w Prot., II, 226.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 10 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 140. Działo się j. w. dnia 10 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Sulistrowskiego, Buchowieckiego, Buczyńskiego, Wosidła, ks. Tomaszewskiego, ks. Dmochowskiego, Horalika, Linowskiego, Dziarkowskiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego. Ob. Ludwik Gutakowski i Stanisław Ledóchowski wykonali przysięgę na zastępców w RNN i miejsce objęli. — Przybył ob. Kochanowski. — Memoryał ob. Bertho, oświadczającego dawanie bezpłatne lekcyi nauki inżynierskiej i artyleryjnej dla dwudziestu młodzieży, odesłała Rada do Wydziału Instrukcyi po przyniesienie opinii. — Memoryał ob. Studzińskiego.. odesłała do ob. Szajowskiego, pełnomocnika Rady..., *j. cz. w Prot., II, 227.*— Na rezolucyę ob. Orłowskiego... uczynioną: 1° ażeby żywność do lazaretów z magazynów generalnych przez Wydział Żywności dostarczana była, 2° ażeby na wydatki lazaretowe gotowy pieniądz a nie bilety skarbowe dawane były, 3° ażeby Wydział Żywności w tej cenie dostarczał dla lazaretów żywności, w jakiej je sam zakupi, po wysłuchanem rzeczonego Wydziału przełożeniu odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 227.* — Memoryały: jeden ob. Kopczyńskiego z zaskarżeniem ob. Kowalskiego, wójta cyrkułu pierwszego, o aresztowanie siebie, grzywnami i wieżą ukaranie i o zdzierstwa w opłatach przez tenże Sąd wójtowski czynionych, do ob. Zakrzewskiego radcy, jako prezydenta i komendanta municypalno-wojskowego, końcem roztrząśnienia i załatwienia, drugi ob. Maryanny Kormier o zasilenie ją w potrzebach z powodu, że gotowizna z masy Tepperowskiej, w której ona jest wierzycielką, do Kasy Narodowej wziętą być miała, do Wydziału Skarbu po uwiadomienie Rady względem wzięcia lub nie rzeczonej gotowizny odesłane zostały. — Ob. Niewęgłowskiemu... na zapytanie... odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 227.* — Przychyliła się do żądania Rudominowej..., *j. cz. w Prot., II, 227.* — Czytany był raport Komisyi Porządkowej Drohickiej, o obrotach wojsk nieprzyjacielskich i o przesłanych do Warszawy efektach, do potrzeb wojskowych ściągających się, donoszący: pierwszy komunikowała Rada ob. Zajączkowi generałowi, drugi do Wydziału Potrzeb wojskowych oddała. — Wydział Sprawiedliwości przyniósł opinię w interesie ob. Mikulicza, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 228.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę sukna, rasy, szalonu i innych efektów dla wojska, od obywateli kupców warszawskich wziętych, sumę złp. 442.336 wydał, *j. cz.*

w Prot., II, 228. — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Sławińskiemu. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 11 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 141. Działo się j. w. dnia 11 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Sulistrowskiego, Umiastowskiego, Szymanowskiego, Wosidła, Linowskiego, Friebesa, Tykla, Wasilewskiego, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Ponieważ ob. Zajączek... oświadczył..., iż do ufortyfikowania Pragi 500 kosynierów z obozu swego przystawić może..., zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na... opłatę dla pracujących koło fortyfikacyi kosynierów... złp. 3.000... dysponował, *j. cz. w Prot., II, 229.* — Przybyli ob. Gutakowski, Aloë, Buchowiecki. — Czytana była tegoż generała Zajączka ekspedycya do Rady względem sposobów do zapobieżenia przykrościom przez podkomendnych wojskowych obywatelom wyrządzanym, na którą Rada zaleciła odpisać, iż te przykrości nieinaczej przeszkodzone będą, jak kiedy ustawa Najwyższego Naczelnika względem wybierania furażów, pod dniem 12 m. sierpnia zapadła i przez Radę ogłoszona, do ścisłej egzekucyi doprowadzoną zostanie i gdy tegoż skutku sami podkomendni wojskowi siebie pilnować i przestrzegać będą. — Deputacya Centralna W. Ks. Litewskiego doniosła Radzie, iż tak akta, jako i srebra i kasę swoją przesłała do Warszawy, których odebranie i ulokowanie, t. j. aktów Wydziałowi Porządku, sreber i kasy Wydziałowi Skarbu, a względem furmanek Wydziałowi Żywności poleciła, do których Wydziałów posłanych przy tymże transporcie przez Deputacyę Centralną Rada odesłała, *j. cz. w Prot., II, 229.* — Przybyli ob. Potocki, Kochanowski, Mostowski. — Wydział Skarbu uczynił przełożenie swoje z dołączeniem raportów, jakie od oficyalistów skarbowych z Rusi odbiera...; Rada... zaleciła Wydziałowi Żywności..., *j. cz. w Prot., II, 229—230.* — Przybyli ob. ks. Dmochowski, Węgierski, ks. Tomaszewski, Dziarkowski. — Wydział Potrzeb wojskowych doniósł Radzie o obywatelskiej ofierze na rzecz Skarbu uczynionej przez ob. Kiełkiewicza, dóbr wsi Strachowa dziedzica, iż on kwotę złp. 2.000, dla siebie z kontraktu o fabrykę żelazną zawartego przypadającą, odstępuje na teraźniejsze kraju potrzeby. Rada czyn jego ten z wdzięcznością przyjąwszy, w Protokóle go swym zapisać zaleciła. — Opinię Komisyi Porządkowej Łomżyńskiej z woli Rady na podany przez ob. Czarnka memoryał względem przesłania do tejże ziemi biletów skarbowych i względem wywozu żywności za Narew, nadesłaną do Wydziału Żywności, memoryał zaś ob. Łaskiego porucznika względem pożyczenia ob. Fabianowi Szaniawskiemu z kasy lazaretowej czerw. zł. 20 do Wydziału Potrzeb wojskowych, nakoniec notę Komisyi do rozpoznania szkód przez obywateli w czasie oblężenia Warszawy poniesionych wyznaczonej o determinowanie funduszu na konieczne tejże Komisyi wydatki do Wydziału Porządku Rada odesłała po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Przybyli ob. Horalik,

Zakrzewski, Taszycki. — Na memoryał Holendrów wsi Czostkowa... odpowiedziała Rada..., *j. cz. w Prot., II, 229.* — Odesłała... ob. Havemana do prawideł przez Wydział Żywności co do... wsparcia ogłoszonych, *j. cz. w Prot., II, 230.* — Pozwoliła Franciszkowi Schlick Saksończykowi powrotu do swej ojczyzny..., *j. cz. w Prot., II, 230.* — Wydział Instrukcyi przyniósł projekt odezwy do Prus Wschodnich i Zachodnich, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 230—232.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 12 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 142. Działo się j. w. dnia 12 m. października 1794 r. w przytomności ob. Tykla, Mostowskiego, ks. Dmochowskiego, Buchowieckiego, Linowskiego, Buczyńskiego, Szymanowskiego, Wosidła, Węgierskiego, Horalika, ks. Palmowskiego, Potockiego, Taszyckiego, Wasilewskiego, Gutakowskiego, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Aloë, Umiastowskiego, radców i zastępców. Prezydował ob. Tykiel, zastępca z Wydziału Potrzeb wojskowych, w niebytności ob. Dembowskiego prezydującego. Czytany był raport Komisyi Porządkowej województwa sieradzkiego, donoszący o łączeniu się do aktu Powstania Narodowego i o dalszych czynnościach przedsięwziętych, który do archiwum Rady oddany został. — Raport ob. Woyczyńskiego generała-majora, wraz z przyłączonym ob. Osińskiego, Kujawskiego, Danczewskiego i Gackiego memoryałem, oddany został do Wydziału Instrukcyi po przyniesienie opinii. — Memoryał ob. Marszałkowicza z oświadczeniem okazania sposobu, przez któryby przy mniejszych przez połowę kosztach gospodarskich urodzaj dwa razy mógł być powiększony, i z prośbą, ażeby mu funkcya jaka oznaczoną być mogła, odesłała Rada do Wydziału Żywności, ażeby ten pomieniony sposób oświadczony wyegzaminował i Radzie raport uczynił. — Wydała proklamacyę względem ukończenia fortyfikacyi na Pradze, *kt. cz. w Prot., II, 233.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 13 m. października r. 1794, na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Franciszek Tykiel, prezydujący z. RN.*

Sesya ekstraordynaryjna [142 bis] dnia tegoż, jako wyżej, po południu w przytomności ob. Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Mostowskiego, ks. Kołłątaja, Taszyckiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Potockiego, Tykla, Kochanowskiego, Wosidła, Buchowieckiego, Zakrzewskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Dziarkowskiego, Linowskiego, Gutakowskiego, Ledóchowskiego, Węgierskiego, Aloëgo, Cichockiego, Zajączka, radców i zastępców. Zwołana została sesya ekstraordynaryjna z powodu smutnego zdarzenia, że ob. Tadeusz Kościuszko, Najwyższy siły zbrojnej Naczelnik, w akcyi dnia 10 tego miesiąca przez nieprzyjaciół w niewolę wzięty został. Końcem naradzania się wzajemnego w takim przypadku Rada zaleciła wezwać generałów Zajączka i Orłowskiego, a tymczasem wydała urządzenie

następujące: wybrała i ogłosiła Najwyższym siły zbrojnej Naczelnikiem, stosownie do Aktu Powstania, ob. Tomasza Wawrzeckiego generała-lejtnanta radcę, a póki ten czynności swych nie zacznie, zdała komendę nad wojskiem ob. Zajączkowi generałowi-lejtnantowi, *j. cz. w Prot., II, 233.* — Zaleciła Wydziałowi Bezpieczeństwa, iżby wyjazd z Warszawy aż do dalszej rezolucyi był komużkolwiek wstrzymany, wyjąwszy tych, którzyby z cywilnych od ob. Zakrzewskiego a z wojskowych od generała Zajączka zaświadczenie do paszportów mieli. — Napisała do ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika, wyrażając mu żal swój nad tak nieszczęśliwem jego zdarzeniem. — Napisała również do ob. Tomasza Wawrzeckiego, donosząc mu o obraniu jego i wzywając go do najrychlejszego przyjazdu. — Wydała z tej okoliczności dwie proklamacye: jedną do wojska Rzplitej, drugą do obywateli, *kt. cz. w Prot., II, 233—234.* — Przybyli generałowie Zajączek i Orłowski, ob. Kapostas i Billing zastępcy. — Deklarowała, iż wszystkie urządzenia przez Tadeusza Kościuszkę Najwyższego Naczelnika wydane trwać i w egzekucyi zostawać powinny dopóty, dopóki inne przez Radę dane nie będą, *j. cz. w Prot., II, 234.* — Na wniesienie ob. Zajączka generała-lejtnanta do Rady uczynione, nominowała..., *j. cz. w Prot., II, 234.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wydatki na kuryerów z powyższemi ekspedycyami wysłać się mających złp. 18.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 235.* — Poleciła ob. Orłowskiemu generałowi, ażeby kancelaryę po Tadeuszu Kościuszce Najwyższym Naczelniku pozostałą niezwłocznie zapieczętował, *j. cz. w Prot., II, 235.* Poczem sesya do dnia następnego odwołaną została. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 143. Działo się j. w. dnia 13 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, Kołłątaja, Potockiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Horaina, Kapostasa, Wosidła, Buczyńskiego, Zakrzewskiego, Linowskiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, Umiastowskiego, Gutakowskiego, Wasilewskiego, Węgierskiego, ks. Dmochowskiego, Dziarkowskiego, Kochanowskiego, Mostowskiego, Prozora, Tykla, Friebesa, radców i zastępców. Czytany był raport Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego i ob. Zajączkowi generałowi komenderującemu komunikowany. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych Rada pozwoliła temuż Wydziałowi, ażeby z powodu nagłej potrzeby konie droższą ceną mógł kupować..., *j. cz. w Prot., II, 235.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Żywności sumę 500.000 złp... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 235.* — Podobnąż sumę i dla Wydziału Potrzeb wojskowych do Wydziału Skarbu asygnowała, *j. cz. w Prot., II, 235.* — Delegowani, w dniu wczorajszym do deliberacyi nad obrotami wojennymi wyznaczeni, donieśli o skutkach naradzenia się, po których wysłuchaniu Rada poleciła ob. Zakrzewskiemu radcy, jako prezydentowi m. Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 235—236.* — Toż samo za-

lecenie uczyniła Wydziałowi Bezpieczeństwa względem odsyłania do tegoż generała podobnych ludzi i komunikowania onemuż egzaminów, jakie przez Deputacyę dozorczą z dezerterów odbywane będą, *j. cz. w Prot., II, 236.* — Przybyli ob. Ledóchowski, ks. Tomaszewski. — Oddała Wydziałowi Instrukcyi zniesienie się z zwierzchnością duchowną, iżby w dniu jutrzejszym były po kościołach nabożeństwa z proszeniem Boga o jedność, męstwo i powodzenie oręża polskiego, tudzież iżby stosowne do tego były kazania z przełożeniem, iż w najprzykrzejszych razach nie godzi się Ojczyzny odstępować, ale ją bronić należy. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Dąbrowskiej generałowej na jej potrzeby i za jej kwitem złp. 6.000... wypłacić..., *j. cz. w Prot., II, 236.* — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. ks. Maciejowi Radziwiłłowi..., *j. cz. w Prot., II, 236.* — Do roztrząśnienia projektu, przez ob. ks. Kołłątaja przyniesionego, względem zabezpieczenia wdzięczności dla wojska za Ojczyznę walczącego wyznaczyła Deputacyę z osób ob. Mostowskiego, Potockiego, Zajączka, Buczyńskiego, Gutakowskiego, Friebesa, która i z ob. Zajączkiem generałem zniesienie się względem tegoż projektu uczynić ma. — Wstrzymane na dniu wczorajszym wydawanie paszportów wyjeżdżającym z Warszawy rozwolniła i pozwoliła, i deklarowała, że te mają być wydawane podług dawniejszych opisów przez Deputacyę paszportową. Wydziałowi Bezpieczeństwa oddała wydawanie paszportów dla osób zagranicznych z zachowaniem potrzebnych ostrożności; sobie zaś ostrzegła, iż tylko przez nią samą wydawane być mają tym osobom krajowym, któreby za granicę wyjeżdżać chciały. Poczem sesya odwołaną została na popołudnie na godzinę piątą. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya poobiednia [143 bis] w przytomności ob. Dembowskiego Kochanowskiego, Wasilewskiego, Sulistrowskiego, Horaina, Szymanowskiego, Potockiego, ks. Dmochowskiego, Taszyckiego, Gutakowskiego, Wosidła, Mostowskiego, Zajączka, Umiastowskiego, Linowskiego, Buczyńskiego, radców i zastępców. Przybyli delegowani od ziemi wieluńskiej, którzy o powstaniu obywateli tęż ziemię składających i łączeniu się ich do Aktu Powstania Narodowego donieśli, przełożyli oraz żądanie udzielenia sobie prawideł, podług których tak w objektach wojskowych, jako i cywilnych, urządzaćby się mogli. Uczynili przytem zapytanie, jakie osoby do składu Komisyi Porządkowej obrać powinni. Rada przedsięwzięcie to obywateli wieluńskich, że pomimo cisnącej onychże wojsk nieprzyjacielskich przemocy dążyli wszelako do łączenia się z gorliwymi o ocalenie swej Ojczyzny synami, z uczuciem przyjęła, delegowanych względem objektów wojskowych do ob. Zajączka generała-komenderującego, a względem objektów cywilnych po odebranie wyszłych dotąd urządzeń Rady, do którychby kroki swoje stosować mogli, do Wydziału Porządku odesłała i razem oświadczyła onymże, iż, skoro obywatele rzeczonej ziemi wieluńskiej wybiorą z pomiędzy siebie

osoby zaufania godne na komisarzy porządkowych i o tym wyborze Radę uwiadomią, potwierdzić onychże nie omieszka. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 14 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą przed południem. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 144. Działo się j. w. dnia 14 m. października 1794 r. w przytomności ob. Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Mostowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Potockiego, Kochanowskiego, Wasilewskiego, Węgierskiego, Horalika, Horaina, ks. Palmowskiego, Wosidła, Gutakowskiego, Buczyńskiego, Linowskiego, Zajączka, Dziarkowskiego, Friebesa, radców i zastępców. Wydział Skarbu przyniósł opinię względem zaległości w Skarbie dla Wydziału Instrukcyi należącej się, którą, przez Radę przyjętą..., *cz. w Prot., II, 236—237.* — Z powodu rozchodzącej się wieści, iż Najwyższy Naczelnik Tadeusz Kościuszko nie jest w niewoli, Rada wydała proklamacyę do obywatelów mieszkańców warszawskich z doniesieniem, iż stan rzeczy jest ten sam, jakim go Rada ogłosiła, i z zachęceniem tychże obywateli, ażeby się przeciwnościami nie zrażali, ale raczej w nieszczęściu mężnymi okazali, *j. cz. w Prot., II, 237.* — Deklarowała, iż podaną przez Wydział Instrukcyi tabelę na rok teraźniejszy przyjmuje, uczynienie jednak redukcyi w pensyach 2.000 złp. przechodzących zaleca..., *j. cz. w Prot., II, 237—238.* — Wydział Porządku przyniósł opinię, determinującą wydatek konieczny na nieodbite potrzeby Komisyi do rozpoznania szkód przez obywateli w czasie oblężenia Warszawy poniesionych, przez Radę wyznaczonej, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 238.* — Przybyli ob. Tykiel, Buchowiecki, Kapostas. — Memoryał ob. Hampla względem zwrotu onemuż kosztu na reperacyę domu Borchowskiego wyłożonego i podatków z niego opłaconych do Wydziału Skarbu, a tłómaczenia się Administracyi masy ob. Prota Potockiego względem fabrykantów łysobyckich do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała. — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych... zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 238.* — Odebrała raport od ob. Jerzego Grabowskiego generała-lejtnanta o doszłej do niego ekspedycyi przez Radę w dniu 12 tego miesiąca przesłanej, na który onemuż z doniesieniem o odebraniu odpisać zaleciła. — Na przełożenie Deputacyi ratunkowej, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... złp. 6.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 238.* Poczem sesya odwołaną została na popołudnie dnia tegoż. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya poobiednia [144 bis] tegoż samego dnia, co wyżej, w przytomności ob. Dembowskiego, Sulistrowskiego, Kapostasa, Buchowieckiego, Linowskiego, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Mostowskiego, Dziarkowskiego, Kochanowskiego, Szymanowskiego, Wosidła, Węgierskiego, Zajączka, Ledóchowskiego, Horalika, Billinga, Tykla, Friebesa, radców i zastępców. Z powodu odebranej wiadomości, iż wojska pruskie z ponad Narwi usuwają się,

dla lepszego i skuteczniejszego ziem łomżyńskiej, rożańskiej, wyszogrodzkiej, zakroczymskiej, ciechanowskiej i nurskiej urządzenia, stosownie do rezolucyi swoich, ustanowiła pełnomocnikiem ob. Mikołaja Glinkę, komisarza porządkowego Księstwa Mazowieckiego, któremu potrzebną dała instrukcyę, *j. cz. w Prot., II, 238—240.* — List ob. Ludwika Dembowskiego, kapitana z regimentu strzelców, o pozwolenie bratu widzenia się z nim, do Rady pisany, oddany został do Wydziału Bezpieczeństwa po załatwienie. — Wydział Bezpieczeństwa złożył objaśnienie okoliczności względem listu przez Deputacyę indagacyjną do Sądu kryminalnego wojskowego odesłanego a przez Sąd w Radzie złożonego, któreto objaśnienie czytane, produktem prezydującego oznaczone i w archiwum Rady zachowane zostało. — Deklarowała, iż wizerunek Tadeusza Kościuszki... ma być umieszczony w miejscu sesyi Rady..., *j. cz. w Prot., II, 240.* — Ponowiła rezolucyę swoją do Magistratu miasta wolnego Warszawy względem przystawienia ludzi do prędkiego ufortyfikowania Pragi, *j. cz. w Prot., II, 240.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 15 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *T. Dembowski, prezydujący.*

Sesya 145. Działo się j. w. dnia 15 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Mostowskiego, ks. Kołłątaja, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Horaina, Gutakowskiego, Umiastowskiego, Wosidła, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Węgierskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Tomaszewskiego, Zajączka, Buchowieckiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Potocki radca z kolei podług organizacyi Rady. Zaleciła napisać do ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika z oświadczeniem ciągłego czucia swego nad losem jego. — Przybyli ob. Ledóchowski, Billing, Friebes, Kochanowski, Kapostas. — Czytana była ekspedycya ob. Lachnickiego, zastępcy Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, donosząca o różnych transportach do Warszawy sprowadzonych, którą Rada Wydziałowi Potrzeb wojskowych odesłała. — Wydała zalecenie do osób Deputacyę Centralną W. Ks. Litewskiego składających a tu w Warszawie znajdujących się..., *j. cz. w Prot., II, 240—241.* — Odebrała raport od ob. Toczyńskiego generała-majora, który ob. Zajączkowi generałowi komunikować zaleciła, ob. zaś Toczyńskiemu generałowi-majorowi odpisała z wyrażeniem wdzięczności za troskliwość jego o dobro powszechne i z zagrzaniem onegoż, ażeby w niej nie ustawał. — Czytany był także raport ob. Olszowskiego dozorcy, któremu w równychże wyrazach odpisać zaleciła. — Przybył ob. Cichocki, generał i zastępca, i ob. Wasilewski. — Deputacya ratunkowa przysłała opinię swoją względem ob. Józefa Duchnowskiego, którego memoryał z żądaniem, ażeby na funkcyi jakiej umieszczonym został, Rada do tejże Deputacyi poprzednio po roztrząśnienie odesłała; opinię tę Rada przyjęła i zadeklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 241.* — Na przełożenie Wydziału Skarbu,

deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 241.* — Memoryał ob. Göwileta, o wzięcie w opiekę rządową obywatelki Rakwiler, której mąż w akcyi pod Powązkami poległ, podany, odesłała do Wydziału Potrzeb wojskowych po roztrząśnienie i przyniesienie opinii. — Wydała proklamacyę względem kursu biletów skarbowych, *j. cz. w Prot., II, 241—242*, którą po ogłoszenie obywatelom mieszkańcom Warszawy do Magistratu tegoż miasta odesłała, *j. cz. w Prot., II, 242. Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya popołudniowa (145 bis) dnia tegoż, co wyżej, w przytomności ob. Potockiego, Umiastowskiego, Linowskiego, ks. Dmochowskiego, Szymanowskiego, Horalika, Kapostasa, Sulistrowskiego, Ledóchowskiego, Gutakowskiego, Billinga, Horalika, Wosidła, Mostowskiego, Buchowieckiego, radców i zastępców. Czytany był list ob. Zajączka, generała-lejtnanta komenderującego, z przełożeniem potrzeby zniesienia ogrodu Wolskiego dla skuteczniejszego ufortyfikowania Warszawy, do czego Rada przychyliła się z warunkiem ostrzeżenia o tem Administracyi masy Karola Szultza, jako Woli właściciela, *j. cz. w Prot., II, 243.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby podał wyszczególnienie danych do rozrządzenia Tadeusza Kościuszki... sprzętów kosztownych, *j. cz. w Prot., II, 242.* — Do odebrania i uporządkowania oraz oddania do archiwum Rady pozostałej po tymże Najwyższym Naczelniku kancelaryi, na mocy rezolucyi Rady zapieczętowanej, delegowała z pomiędzy siebie ob. Gutakowskiego, Horaina, Wasilewskiego i Horalika, którym dopełnienie powyższych obowiązków i po dopełnieniu uczynienie Radzie raportu zaleciła. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 16 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 146. Działo się j. w. dnia 16 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Horaina, Taszyckiego, Sulistrowskiego, Zakrzewskiego, Dembowskiego, Tykla, ks. Dmochowskiego, ks. Kołłątaja, Mostowskiego, Szymanowskiego, Horalika, Kapostasa, Kochanowskiego, Wosidła, Zajączka, Wasilewskiego, ks. Palmowskiego, Tomaszewskiego, Cichockiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Węgierskiego, Ledóchowskiego, Aloë, Friebesa, Gutakowskiego, radców i zastępców. Przybył ob. Tomasz Wawrzecki, przez Radę Najwyższym siły zbrojnej narodowej Naczelnikiem obrany. Ob. Potocki, jako prezydujący, powtórzył mu to obranie jego i imieniem Rady oświadczył, że, ile żalu z utraty szanowanego od siebie Naczelnika Tadeusza Kościuszki wraz z całym ludem czuje, tyle z wyboru następcy nabiera ufności, poczem wezwał go do wykonania przysięgi. Ob. Wawrzecki ustnie i w podanem piśmie wymawiał się od przyjęcia tego urzędu przez wielkość obowiązków jego i przez bojaźń, czyli im wydoła. Rada oddała winny szacunek powodom jego a mimo nie imieniem Ojczyzny, dla zbawienia ludu i z posłuszeństwa rządowi, do przyjęcia urzędu i wy-

konania przysięgi ob. Wawrzeckiego zobowiązała, którą wykonał natychmiast, *j. cz. w Prot., II, 243.* — Wydała proklamacyę do ludu z doniesieniem jemu o wykonanej przez Najwyższego Naczelnika przysiędze, *j. cz. w Prot., II, 243—244.* — Ob. Mokronowski generał doniósł Radzie o odebranym względem utraty pierwszego a obraniu drugiego siły zbrojnej Naczelnika obwieszczeniu Rady, który list czytany i do archiwum Rady oddany został. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Mikołaja Tomaszewskiego zastępcy czerw. zł. 300... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 244.* — Do województwa sandomierskiego ob. Aleksandra Linowskiego zastępcę a do województwa sieradzkiego i ziemi wieluńskiej ob. Jerzego Okołowa pełnomocnikami postanowiła, którym potrzebne instrumenta pełnomocnictwa wydała, *j. cz. w Prot., II, 244—246.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla każdego z tychże pełnomocników po złp. 6.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 245.* — Doniosła Komisyi Porządkowej Sieradzkiej o odebranym od niej raporcie i razem uwiadomiła onąż o postanowionym do tego województwa i ziemi wieluńskiej pełnomocniku, *j. cz. w Prot., II, 245.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby za najem roczny domu dla umieszczenia aresztantów krajowych złp. 4.200... zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 246.* — Memoryały ob. Morawskiego, Werzak i Bogdańskiego, poruczników, odesłane są do decyzyi Najwyższego Naczelnika. — Na przełożenie Wydziału Skarbu, do którego memoryał ob. Hampla po opinię odesłany został, zaleciła temuż Wydziałowi..., *j. cz. w Prot., II, 246—247.* — Poleciła względom ob. Tomasza Wawrzeckiego Najwyższego Naczelnika ob. Estkę w pułku huzarów zostającego, jako bliskiego krewnego ob. Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika, *j. cz. w Prot... (do rksu Prot. nie wniesione).* — Odebrała raport ob. Popiela, pełnomocnika powiatu sandomierskiego, któremu oświadczyła wdzięczność za czynione dotąd kroki i razem przez prezydującego donieść zaleciła, że pełnomocnikiem do całego województwa sandomierskiego obrała już ob. Aleksandra Linowskiego, któremu potrzebną władzę udzieliła i który potrzebom przez ob. Popiela przełożonym starać się będzie zaradzić. — Decydowała jedną odezwę do Wołynianów i Chełmianów, ażeby się do Powstania Narodowego łączyli, drugą do Wielkopolanów, ażeby się przeciwnościami nie zrażali, *j. cz. w Prot., II, 247—249.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 17 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 147. Działo się j. w. dnia 17 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Horaina, Horalika, Buczyńskiego, Linowskiego, Taszyckiego, Dziarkowskiego, Buchowieckiego, Billinga, Wasilewskiego, Dembowskiego, Umiastowskiego, Wosidła, radców i zastępców. Czytana była nota ob.

Szydłowskiego, która Najwyższemu Naczelnikowi odesłana została. — Ob. Zapolski, jako w arendownej posesyi ekonomii kozienickiej będący, doniósł o odesłanej tamże przez wojska nieprzyjacielskie niemałej liczbie żołnierzy polskich rannych, żądał przeto, ażeby tamże opatrzeni albo jak najrychlej przewiezieni być mogli. Rada okoliczność tę poleciła natychmiast Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby najprzód ku opatrzeniu tych nieszczęśliwych rycerzów w obronie wolności ranionych i za jej odzyskanie cierpiących przesłał felczerów, wygodnem przeprowadzeniem rannych zatrudnił się nie oszczędzał ku temu potrzebnych wydatków, które Rada z Kasy Narodowej powróci. — Magistrat miasta Warszawy przysłał dwa projekta względem wewnętrznej organizacyi swojej, to jest: jeden stosownie do ustaw prawa konstytucyjnego, drugi stosownie do urządzenia i podziałów Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego sporządzone, z prośbą, ażeby pierwszy, jako dogodniejszy, mógł być utrzymany. Rada do roztrząśnienia obydwóch tych projektów i przyniesienia względem nich opinii wyznaczyła ob. Szymanowskiego, Taszyckiego i Dziarkowskiego. — Przybyli ob. ks. Dmochowski, Zajączek. — ...Poleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby... Dyrekcyi biletów skarbowych najśpieszniejsze... biletów zdawkowych, a szczególniej po złotemu jednemu, przystawienie zalecił, *j. cz. w Prot., II, 249.* — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy... zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby.. złp. 30.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 249.* — Przybyli ob. Zakrzewski, Ledóchowski, Friebes, ks. Palmowski, Kapostas. — Na przełożenie ob. Chełchowskiego, komisarza ziemi stężyckiej i powiatu garwolińskiego, deklarowała Rada..., *j. cz. w Prot., II, 249—250*; jakoż stosowne do powyższych wyrazów wydała rekwizycye: jedną do Komisyi Porządkowej Stężyckiej i powiatu garwolińskiego, drugą do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, trzecią do Wydziału Żywności, czwartą do ob. Zakrzewskiego radcy, jako prezydenta miasta policyę miejscową utrzymującego, te wszystkie cztery *cz. w Prot., II, 250—251.* — Memoryał ob. Bukowskiego generała odesłała po rezolucyę do Najwyższego Naczelnika, z zaleceniem podającego, jako z cnoty i gorliwości swojej w usłudze dla Ojczyzny znanego. — Ob. ks. Maciejowi Radziwiłłowi pozwolenie do wyjazdu za granicę... do dnia 15 m. stycznia r. przyszłego 1795 przedłużyła, *j. cz. w Prot., II, 251.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 18 m. i r. bieżących, na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ignacy Potocki, prezydujący.*

Sesya 148. Działo się j. w. dnia 18 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Sulistrowskiego, Mostowskiego, ks. Kołłątaja, Szymanowskiego, Gutakowskiego, Linowskiego, Buczyńskiego, Wasilewskiego, Umiastowskiego, ks. Palmowskiego, Wosidła, Kochanowskiego, Aloëgo, ks. Dmochowskiego, Horaina, Horalika, Dembowskiego, Węgierskiego,

Zajączka, radców i zastępców. Czytane było przełożenie przez Najwyższego Naczelnika Tomasza Wawrzeckiego względem ustanowienia Rady Wojennej przysłane, po którego przeczytaniu RNN przyniesienie w tej materyi projektu ob. Mostowskiemu i ks. Dmochowskiemu zastępcom zaleciła. — Deklarowała, iż raporta, dotąd przez wydziały w Radzie ob. Tadeuszowi Kościuszce przesyłane, oddawane być mają do Rady i że roztrząsać je ma prezydujący z kolei, a gdyby w nich niedokładności jakie dostrzegł, donosić o nich Radzie powinien. — Przybyli ob. Taszycki, Dziarkowski, zastępcy. — Odezwę Sądu kryminalnego wojskowego względem sposobu postępowania z tymi, co bilety skarbowe brać wzbraniają się, oddała do Wydziału Sprawiedliwości po przyniesienie opinii. — Wydział Skarbu przyniósł wyszczególnienie efektów kosztownych, do rozrządzenia ob. Tadeuszowi Kościuszce, Najwyższemu siły zbrojnej narodowej Naczelnikowi, danych, które do archiwum Rady aż do dalszego rozrządzenia oddane zostało. — Raport komisarzy porządkowych brzeskich-litewskich względem rezolucyi, do nich przez Wydział Potrzeb wojskowych uczynionej, odesłała do tegoż Wydziału. — Przyniesiony przez wyznaczoną w tym celu Deputacyę projekt względem zaręczeń rządowych nadgrody dla walczących w obronie Ojczyzny zaleciła komunikować Najwyższemu Naczelnikowi. — Memoryał ob. Kubińskiego... odesłała do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, *j. cz. w Prot., II, 251.* — Memoryał ob. Wąsowicza, porucznika kawaleryi, o opatrzenie brygady ob. Kołyski brygadyera końmi dla tych, którzy ich nie mają, odesłała do Najwyższego Naczelnika po rezolucyę. — Memoryały, jeden ob. Zabiełłowej, żądającej rezolucyi poprzednich swych memoryałów, dlatego, że jej nikt prawa dożywocia nie zaprzecza, do Wydziału Sprawiedliwości; drugi ob. Grüella, prezydenta lubelskiego, o zapłacenie onemuż złp. 3.561 za medykamenta do obozu Najwyższego Naczelnika dostawiane, i trzeci Magistratu miasta Warszawy, z przełożeniem sposobów, jakimiby kurs biletów skarbowych i kredyt onychże za granicą mógł być ugruntowanym, do Wydziału Skarbu odesłane zostały. — Memoryał ks. Jarzewskiego, imieniem szpitala Dzieciątka Jezus podany..., odesłała Rada do Magistratu miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 252.* — Szpital Św. Rocha przez przełożonę swoją żądał wsparcia od rządu dlatego, że, licznych chorych opatrując a mało co dochodów mając, nie jest w stanie utrzymania dalszych wydatków, choć koniecznych, tem bardziej, że we wsi Szczęśliwice, którą spalono, nie tylko znaczne szkody poniósł, ale nawet gruntów czem zasiać nie ma, prosił przeto uwolnienia siebie od podatków i o wsparcie gwałtownych potrzeb. Rada pierwszą okoliczność oddała rozwiązaniu Wydziału Skarbu, a drugą odesłała do Wydziału Żywności, iżby ten kazał wejrzeć w szkody w wsi Szczęśliwicach poniesione i względem nadgrodzenia oraz zasilenia

gospodarstwa przyniósł opinię. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 19 m. października r. 1794, na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 149. Działo się j. w. dnia 19 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Mostowskiego, Horaina, Umiastowskiego, ks. Dmochowskiego, Taszyckiego, Wosidła, Aloëgo, Węgierskiego, Ledóchowskiego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Dembowskiego, Friebesa, Wasilewskiego, Kapostasa, Dziarkowskiego, Tykla, radców i zastępców. Z powodu podanego przez ob. Wnorowskiego memoryału z doniesieniem, iż Deputacya komisyjna liwska zbyt wcześnie rozjechała się i że jej przytomność teraz najwięcej dla uskutecznienia urządzeń Rady jest potrzebna, zaleciła napisać w tej mierze do ob. Grzybowskiego pełnomocnika, iżby on pomienioną Komisyę zwrócił do pełnienia obowiązków. — Przyniesiony przez ob. Mostowskiego projekt ustanowienia Rady Wojennej, w dniu wczorajszym przez Najwyższego Naczelnika żądanej, czytała, roztrząsała i przyjęła, *j. cz. w Prot., II, 252—253.* — Wyznaczyła Deputacyę z osób ob. Umiastowskiego, Kapostasa i Dziarkowskiego, zastępców, do roztrząśnienia i zweryfikowania rachunków z dochodów i wydatków, tak przez Wydział Skarbu, jako i przez inne wydziały w Radzie przyniesionych, *j. cz. w Prot., II, 254.* — ...Rada... ustanowiła pełnomocnikiem ob. Tadeusza Wyssogierda..., *j. cz. w Prot., II, 254.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych względem dostarczenia furażów dla koni... zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby z żądaniem swojem udał się do Wydziału Żywności i razem przyłączył udeterminowanie i wyszczególnienie tychże furażów na koni tyle, ile ich koniecznie utrzymywać jest obowiązanym, *j. cz. w Prot., II, 254.* — Przybyli ob. Buchowiecki, Zajączek, Linowski, Tomaszewski, tudzież ob. Orłowski generał. — Na podaną przez ob. Orłowskiego... notę i ustne przełożenie zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 254.* — Memoryały: jeden ob. Kwiatkowskiego z prośbą, ażeby mu suma czerw. zł. 322, przez księcia Würtemberga winna, z sreber jego do Mennicy wziętych zapłaconą została, drugi ob. Gastla, z podobnemże żądaniem zapłacenia złp. 4.196 gr. 5, do regestrów kupieckich przez tegoż księcia Würtemberga winnych, do Wydziału Skarbu, trzeci zaś ob. Bykowskiej, proszącej, ażeby dwaj jej synowie w Korpusie kadetów umieszczonymi być mogli, do Wydziału Instrukcyi odesłała. — Odesłała również do Najwyższego Naczelnika po otrzymanie rezolucyi memoryały: pierwszy ob. Sadowskiego, chorążego regimentu 18, o dokompletowanie batalionu, drugi ob. Suchodolca, majora regimentu 7 litewskiego, o wydanie reszty efektów przez niego w Komisyi Porządkowej Kowieńskiej złożonych, a teraz dla rzeczonego regimentu potrzebnych, trzeci ob. Wasilewskiego rotmistrza z oświadczeniem, iż trzech ludzi przystawił do wojska, sam ze służącym

ruszył także w pole, i dlatego żądającego, ażeby był w wojsku umieszczonym i żeby mu furaż dla koni dostarczonym został; czwarty nakoniec ob. Felicyana Przezdzieckiego, z użaleniem się na podkomendnych, iż pomimo paletów zboże młócą i one zabierają. — Dla ułatwienia obszerniejszej cyrkulacyi biletom skarbowym zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 254—255.* — Ob. Linowski zastępca, pełnomocnikiem do województwa sandomierskiego ustanowiony, doniósł Radzie, iż lubo wyznaczoną przez Radę pod dniem 16 tego miesiąca kwotę złp. 6.000 z Kasy Narodowej odebrał, i to z powodu krytycznych okoliczności teraźniejszych, które go gotowizny pozbawiły, oświadczył jednak, iż takową kwotę nie przyjął własnością dla siebie, lecz, pragnąc zawsze Ojczyźnie służyć nie tylko osobą, ale i majątkiem swoim, starać się będzie onąż powrócić do Skarbu, jak tylko przez odzyskanie majątku najpierwszą ku temu pozyska sposobność. Rada tak gorliwe oświadczenie ob. Linowskiego z uczuciem przyjąwszy, w Protokóle swym umieścić zaleciła. Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 20 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 150. Działo się j. w. dnia 20 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Friebesa, Kapostasa, Wosidła, Zajączka, Aloëgo, Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Zakrzewskiego, Horaina, Horalika, Gutakowskiego, Mostowskiego, Buchowieckiego, ks. Dmochowskiego, Buczyńskiego, Wasilewskiego, ks. Palmowskiego, Taszyckiego, radców i zastępców. Czytany był list ob. Tadeusza Kościuszki, Najwyższego Naczelnika, z okazyi pod dniem 16 tego miesiąca pisany, którego oddanie ob. Wawrzeckiemu, Najwyższemu Naczelnikowi, determinowane. — Memoryał ob. Kukiewicza, sekretarza Wydziału Porządku w Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego, tudzież drugi innych oficyalistów, którzy dotąd w kancelaryach wydziałowych i samejże kancelaryi centralnej pracowali, proszących oznaczenia sobie funduszu do utrzymywania się, odesłała Rada po opinię do Wydziału Porządku. — Przybyli ob. Ledóchowski, Tykiel, Dziarkowski, Cichocki, zastępcy. Przybył i ob. Wawrzecki, Najwyższy Naczelnik, któremu powyżej wspomniany list ob. Kościuszki, Najwyższego Naczelnika, oddany został. — Decydowała Rada i przyjęła, z dwiema przez Najwyższego Naczelnika żądanymi dodatkami, projekt zaręczeń rządowych nadgrody dla wojska, *j. cz. w Prot., II, 255—259.*— Wydział Sprawiedliwości przyniósł projekt prawideł dla Sądów kryminalnych względem postępowania z wzbraniającymi się brać bilety skarbowe, który, przez Radę roztrząsany, z niektóremi poprawkami i odmianami przyjęty, *cz. w Prot., II, 259—260.* — Rada przychyliła się do przełożeń przez ob. Jana Nepomucena Małachowskiego przesłanych, onegoż od obowiązków

zastępcy uwolniła, a do ob. Linowskiego pełnomocnika zaleciła napisać, iżby pomienionego ob. Małachowskiego w gronie Komisyi Porządkowej województwa sandomierskiego umieścił, *j. cz. w Prot., II, 260.* — Memoryał chirurgów Szpitala głównego wojskowego z doniesieniem o sposobie leczenia w nim chorych odesłała do ob. Orłowskiego generała, komendanta Księstwa Mazowieckiego, jako zwierzchni dozór nad lazaretami mającego. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na reparacyą broni, utrzymywanie robotników przy fortyfikacyi Pragi złp. 20.000..., zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 260.* — Wydział Skarbu przyniósł opinię względem potrzeby oznaczenia funduszu na konieczne komisyów porządkowych wydatki, która do Wydziału Porządku dla oznaczenia wielości, jakąby każda komisya potrzebować mogła, oddaną została. — Wydział Potrzeb wojskowych doniósł o koniecznej potrzebie furażu dla koni komisaryatowych, na co Rada temuż Wydziałowi przez ob. prezydującego odpisać zaleciła, iż Wydział Żywności za rekwizycyami Wydziału Potrzeb wojskowych furażu dla niego na sto koni codziennie przystawiać oświadczył. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 21 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 151. Działo się j. w. dnia 21 m. października 1794 r. w przytomności ob. Potockiego, Szymanowskiego, ks. Dmochowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Wosidła, Horalika, ks. Palmowskiego, Gutakowskiego, Sulistrowskiego, Horaina, Kochanowskiego, radców i zastępców. Czytany był raport ob. generała ks. Poniatowskiego o utarczkach wojsk narodowych z wojskami pruskiemi pod Sochaczewem, Kamionną i w Witkowicach, który Rada do gazet podać zaleciła. — Przybyli ob. Buchowiecki, Wasilewski. — Ob. Giżycki komisarz, wysłany, w raporcie swoim, pod dniem 20 *praesentis* z Kozienic datowanym, doniósł, iż do zebrania potrzebnych furażów i żywności potrzebuje pomocy z wojskowych. Rada takowy raport Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała, żądając, ażeby potrzebowany przez ob. Giżyckiego ordynans wydał, co gdy Najwyższy Naczelnik uskutecznił, Rada odesłała go ob. Giżyckiemu i razem doniosła onemuż, że do województwa sandomierskiego obrała pełnomocnikiem ob. Aleksandra Linowskiego zastępcę, ażeby więc z nim w zachodzących okolicznościach znosił się. — Czytany był także raport ob. Krupińskiego pełnomocnika, który, jako mający doniesienia o obrotach wojsk nieprzyjacielskich, Najwyższemu Naczelnikowi komunikowany został. — Dyrekcya lazaretowa podała przełożenie, iż dla zatrudnień, któremi przez ob. Orłowskiego generała, komendanta Księstwa Mazowieckiego, zajętą została, nie była w sposobności wygotować rachunki swoje w czasie przez Radę przepisanym, co też i ob. Orłowski generał, komendant Księstwa Mazowieckiego, przez oddzielną notę zaświadczył, Rada przeto termin przyniesienia rachunków przez Dyrekcyę

lazaretową aż do dnia 15 przyszłego miesiąca przedłużyła. — Tenże ob. Orłowski, generał-komendant Księstwa Mazowieckiego, podał notę z zapytaniem, gdzie teraz po płacę dla wojska pod swą komendą zostającego ma się udawać, którą dotąd z Kasy generalnej wojskowej odbierał; Rada notę tę odesłała do Najwyższego Naczelnika. — Ponieważ ob. Tadeusz Kościuszko przez list swój, w Grodnie pod dniem 29 września pisany, ob. księdza Karpowicza na zastępcę w Radzie do Wydziału Instrukcyi nominował, przeto Rada onegoż dla wykonania przysięgi na następną sesyę wezwać zaleciła. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Bezpieczeństwa... złp. 40.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 261.* — Zaleciła Wydziałowi temuż, ażeby za wizerunek ob. Tadeusza Kościuszki... czerw. zł. 160... zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 261.* — Zaleciła temuż Wydziałowi zapłacić dla ob. Józefa Petré... czerw. zł. 100 i złp. 360, *j. cz. w Prot., II, 263.* — Na ekstraordynaryjne wydatki Wydziału Skarbu złp. 12.000 przeznaczyła..., *j. cz. w Prot., II, 261.* — Przybyli ob. Ledóchowski, Mostowski, Zajączek, Zakrzewski, Cichocki, Dziarkowski, Friebes. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ob. Pułaskiej zapłacić kazał sumę taką, jaka wartość sreber przez nią własnemi mianowanych a do Mennicy depozytem złożonych wynosi, i to za potrąceniem sumy dla tejże obywatelki poprzednio z Skarbu wyliczonej, *j. cz. w Prot., II, 261.* — Przybyli ob. Tykiel, Taszycki. — Memoryały: jeden ob. Jurkiewicza, majora regimentu 19, o wydanie mu 100 kantonistów z ziemi czerskiej, 195 z powiatu garwolińskiego, a z ziemi liwskiej 250; drugi ob. Szczygielskiego rotmistrza, o zmniejszenie kar przez Sąd wojskowy na niego wymierzonych, do Najwyższego Naczelnika; trzeci ob. Garlickiego, od obowiązków w Dyrekcyi biletów skarbowych uwolnienia żądającego, do Wydziału Skarbu odesłane zostały. — Ob. Konopka... doniósł Radzie podanym przez siebie raportem..., *j. cz. w Prot., II, 261—262.* — Wydział Porządku przyniósł opinię, determinującą wielość sumy dla każdej komisyi porządkowej na konieczne wydatki po złp. 6.000 *salvo calculo*, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 262.* — Ob. Chruścickiego, regenta Deputacyi komisyjnej porządkowej liwskiej,... odesłała nazad do tejże Deputacyi, ażeby z funduszu przez Radę oznaczonego był nadgrodzonym, *j. cz. w Prot., II, 262.* — Zaleciła Magistratowi miasta Warszawy, ażeby skutku prawideł względem niechcących brać bilety skarbowe ściśle pilnował, taksę produktów stosownie do okoliczności teraźniejszych ustanowił i niepilnujących onejże karał, *j. cz. w Prot., II, 262.* — Zaleciła ob. Potockiemu prezydującemu, ażeby ob. Tadeuszowi Kościuszce na dwa listy jego pod dniem 14 i 16 *currentis* imieniem Rady odpisał. — Żądanie ob. księdza Wagi... odesłała do czasów szczęśliwszych..., *j. cz. w Prot., II, 262—263.* Poczem sesya odwołaną została na dzień na-

stępny, 22 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Ign. Potocki, prezydujący.*

Sesya 152. Działo się j. w. dnia 22 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, Potockiego, Zajączka, Horaina, Buczyńskiego, Umiastowskiego, Dziarkowskiego, Horalika, Wosidła, ks. Palmowskiego, Ledóchowskiego, Gutakowskiego, Buchowieckiego, Friebesa, Wasilewskiego, Aloëgo, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Szymanowski z kolei, stosownie do organizacyi Rady. Na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika, za zdaniem Rady wojennej uczynioną, RNN zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na żołd dla wojska 250 000 złp.... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 263.* — Przybył ob. ks. Kołłątaj radca. — Wydział Skarbu przyniósł opinię w odpowiedzi na podane przez Magistrat miasta Warszawy uwagi względem ułatwienia kredytu i cyrkulacyi biletów skarbowych, którą Rada z pobudek w niej wyrażonych za sprawiedliwą uznała. — Komisarze porządkowi drohiccy, przybyli do Warszawy, złożyli oświadczenie, iż oni obowiązki swoje dalej pełnić pragną, proszą tylko o wskazanie miejsca, w któremby od napadu wojsk nieprzyjacielskich wolni i bezpieczni być mogli, które przełożenie wraz z raportem ob. Szajowskiego pełnomocnika, donoszącym o ostatnich akcyach wojsk narodowych z pruskiemi, komunikowane zostało Najwyższemu Naczelnikowi. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię w interesie ob. Kona, mieszcząc go na funduszu inwalidowskim, jako 55 lat w wojskowości zasłużonego, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 263.* — Przybył ob. Zakrzewski radca. — Komisarze porządkowi powiatu słonimskiego i wołkowyskiego podali przełożenie, iż, od kilku miesięcy opuściwszy domy, ogołoceni teraz z wszelkiego zapasu, gdy innego sposobu utrzymywania się nie mają, widzą się być przymuszonymi powrócić do tychże domów swoich, proszą tylko, ażeby krok ten obywatelstwa ich w opaczne mniemanie nie podał, które przełożenie w Radzie czytane i do archiwum oddane zostało. — Na memoryały: pierwszy samej Nankiewiczowej..., drugi licznych obywatelów o... uwolnienie Nankiewicza wstawiających się, odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 263.* — Memoryały: jeden ob. Kamińskiego, posesora arendownego dóbr Żarnówki, do biskupstwa poznańskiego należących, proszącego, ażeby od paletów przez Komisyę Liwską wydać się mających i zaboru zbóż był wolnym, do Wydziału Żywności; drugi ob. ks. Skarzyńskiego, proszącego o asygnacyę na pensyę emerytalną półroczną, do Wydziału Instrukcyi oddane zostały. — Ob. Siemianowskiemu... odpowiedziała, że z swej strony wydania paszportu nie wzbrania, lecz po urlaub i żądany forszus ob. Siemianowski do Najwyższego Naczelnika udać się powinien, *j. cz. w Prot., II, 264.* — Na podaną notę przez ob. Stanisława Ledóchowskiego... pozwoliła nieletniemu Aleksandrowi-

czowi wyjazdu za granicę z guwernerem..., *j. cz. w Prot., II, 264.* — Na memoryał ob. Krasnodębskiego... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 264.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 23 m. października 1794 r., na zwykłą godzinę 11 przed południem. *J. Szymanowski, prezydujący.*

Sesya 153. Działo się j. w. dnia 23 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Kochanowskiego, Potockiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Friebesa, Gutakowskiego, Wasilewskiego, Wosidła, Horalika, Węgierskiego, Zajączka, Horaina, radców i zastępców. Ob. ks. Michał Karpowicz wykonał przysięgę na obowiązki zastępcy w RNN rotą w organizacyi przepisaną. Czytany był list Najwyższego Naczelnika, w odpowiedzi na wczorajsze przełożenie komisarzy porządkowych drohickich onemuż przesłane, stosownie do którego tymże komisarzom dana rezolucya, *j. cz. w Prot., II, 264.* — Wydział Potrzeb wojskowych przez podaną notę doniósł, iż dla officyerów subalternów, cierpiących w niewoli u nieprzyjaciela, wybrał z składów komisaryatowych koszul cieńszych 300, kożuchów 150 i butów par 150 i że takowe ma zamiar przesłać dla nich do obozu nieprzyjacielskiego, jeżeli Rada krok ten potwierdzi. Rada nie tylko potwierdziła, ale razem pochwaliwszy gorliwość i troskliwość obywateli Wydział pomieniony składających, poleciła onymże, ażeby w imieniu Wydziału uczynili odezwę do publiczności, która, uwiadomiona o losie tych nieszczęśliwych officyerów, przyłoży się chętnie do dokładniejszego ich potrzeb opatrzenia. — Wydział Porządku przyniósł dwie opinie: jedną z umieszczeniem oficyalistów i kancelarzystów Deputacyi Centralnej W. Ks. Litewskiego oraz z oznaczeniem dla nich płacy, drugą z przyznaniem należności z Skarbu złp. 3.000 dla ob. Kukiewicza, sekretarza Wydziału Skarbu w tejże Deputacyi, obiedwie, przez Radę przyjęte, *cz. w Prot., II, 265.* — Przybyli ob. Taszycki, Aloë zastępcy. — Obywatelkom Sierakowskiej generałowej-majorowej i Poświatowskiej pułkownikowej, proszącym, ażeby Rada uwolnieniem ich mężów w niewoli u moskiewskiego wojska będących zatrudniła się i ażeby im gaże płacone były, odpowiedziała, iż rząd przedsięwziął już kroki do traktowania względem wszystkich wojskowych w niewoli będących, pomiędzy którymi mężowie obywatelek proszących opuszczonymi zapewne nie będą, a względem opłacenia gaży odesłała oneż do Wydziału Potrzeb wojskowych końcem przyniesienia opinii. — Memoryały: pierwszy ob. ks. Karpowicza zastępcy, o nakaz zapłacenia zaległej pensyi z Kasy Edukacyjnej należącej się, drugi ob. księży Benonistów, takoż o zapłacenie 1.200 złp. z Kasy edukacyjnej onymże przypadających, odesłała do Wydziału Instrukcyi po skuteczne załatwienie stosownie do prawideł temuż Wydziałowi danych, a to z powodu, że ob. ks. Karpowicz nie tylko powszechne swej gorliwości ma świadectwo, ale i od czasu Powstania Narodowego publiczne urzędowania czynnie odbywał, księża

zaś Benoniści przez utrzymywanie szkoły dla ubogich dzieci w publiczności starają się być użytecznymi. — Przybyli ob. Zakrzewski, Buchowiecki, Tykiel, ks. Dmochowski, Mostowski, ks. Tomaszewski, Kapostas. — Na memoryał ob. Jana Fraas... odpowiedziała Rada..., *j. cz. w Prot., II, 265.* — W odpowiedsi na memoryał starozakonnych Mendla Wolfa i Lewka Józefa... deklarowała..., *j. cz. w Prot., II, 265—266.* — Memoryał ob. Franciszka Roslau de Rosenthal, żądającego zaświadczenia, jako ma dowody na sumę 12.000 liwrów na Banku Francuskim lokowanych, ale ich teraz dla rewolucyi do Paryża przesłać nie może, odesłała Rada do Wydziału Interesów Zagranicznych po roztrząśnienie tychże dowodów i przyniesienie opinii. — Memoryał ob. Jana Zambrzyckiego, ofiarującego kaucyę za bratem swym Szczepanem, odesłała po opinię do Wydziału Bezpieczeństwa. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłacenie pracujących koło fortyfikacyi Pragi i rzemieślników broń reparujących złp. 40.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 266.* Poczem sesya odwołana została na dzień następny, 24 m. października 1794, na zwykłą godzinę 11 przed południem. *Józef Szymanowski, prezydujący.*

Sesya 154. Działo się j. w. dnia 24 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Dembowskiego, Kochanowskiego, ks. Dmochowskirgo, Mostowskiego, Buczyńskiego, Wosidła, ks. Karpowicza, ks. Palmowskiego, Horalika, Horaina, Wasilewskiego, Gutakowskiego, Aloëgo, radcy i zastępców. Czytana była nota ob. Orłowskiego... Rada takową notę odesłała do Magistratu miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 266.* — Przybył ob. Węgierski zastępca. — Wydział Żywności w Radzie podał przełożenie względem Departamentu żywności w Komisaryacie Wojennym, iż ten pokilkakroć rekwirowany o złożenie rachunków swoich, bez których rachunki wydziałowe ukończone być nie mogą, takowych nie oddaje, a tym samym i Wydział Żywności rachunki swoje spóźniać musi. Rada poleciła tę okoliczność Wydziałowi Potrzeb wojskowych, iżby rzeczony Departament rekwirował, ażeby żądane rachunki w Wydziale Żywności złożył natychmiast. — Wydział Skarbu przyniósł opinię z powodu uczynionego do siebie zapytania przez ob. Walentego Herynga, kupca warszawskiego, względem sumy ob. Piechowicza, u niego złożonej... Rada opinię Wydziału... potwierdziła, *j. cz. w Prot., II,* 266. — Na przełożenie Deputacyi Lazaretowej odpowiedziała, iż już przez rezolucyę swoją, pod dniem 21 m. i r. bieżących, dla Dyrekcyi lazaretowej termin złożenia przez nią rachunków aż do dnia 15 listopada przedłużyła, *j. cz. w Prot., II,* 266—267. — Memoryał ob. Mężewicza, żalącego się na rzeźników warszawskich..., odesłała do Magistratu miasta Warszawy po załatwienie, *j. cz. w Prot., II, 267.* — Wydział Bezpieczeństwa przyniósł opinię w odpowiedzi na memoryał ob. Zambrzyckiego, którą, przez Radę przyjętą, *cz. w Prot., II, 267.* — Przybyli

ob. Ledóchowski, Wybicki, Tykiel, Friebes. — Wydział Sprawiedliwości w Radzie uczynił zapytanie względem praw dożywocia od mężów osądzonych żonom poprzedniczo zapisanych... na co Rada odpowiedziała..., *j. cz. w Prot., II, 267.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 25 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *J. Szymanowski, prezydujący.*

Sesya 155. Działo się j. w. dnia 25 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, Sulistrowskiego, Kochanowskiego, Horaina, Buczyńskiego, Gutakowskiego, Wosidła, Węgierskiego, Wasilewskiego, Ledóchowskiego, ks. Dmochowskiego, ks. Karpowicza, ks. Palmowskiego, radców i zastępców. Wydział Skarbu przyniósł projekt organizacyi Administracyi pożyczki z Skarbu Narodowego, w dopełnieniu rezolucyi Rady na dniu 27 przeszłego miesiąca zapadłej, przez tęż Administracyę ułożony, z niektóremi uwagami swemi; Rada takowy projekt roztrząsała i przy uczynieniu niektórych poprawy utwierdziła, *j. cz. w Prot., II, 267—270.* — Przybył ob. Buchowiecki. — Dyrekcya biletów skarbowych nadesłała raport czynności swoich, który Wydziałowi Skarbu oddany został. — Przybył ob. d'Aloë. — Wydział Skarbu przyniósł projekt listy oficyalistów Dyrekcyi biletów skarbowych z oznaczeniem dla nich pensyi. Rada wyznaczyła z pośród siebie osoby ob. Gutakowskiego, Wasilewskiego i Węgierskiego, ażeby wejrzeli w obowiązki i prace pomienionych oficyalistów i względem ustanowienia dla nich płacy opinię do Rady przynieśli. — Tenże Wydział Skarbu przyniósł opinię względem potrzeby pomnożenia biletów skarbowych czterozłotowych, przez rezolucyę Rady na dniu 4 przeszłego m. września zapadłą na sumę osiem milionów razem i w biletach dwuzłotowych determinowaną; Rada z przyczyn przez tenże Wydział w podanej opinii przełożonych... ustanowiła sumę w biletach czterozłotowych do ośmiu milionów i tym końcem zaleciła Wydziałowi Skarbu..., *j. cz. w Prot., II, 270.* — Przybyli ob. Mostowski, Taszycki, ks. Tomaszewski. — Na przełożenie Wydziału Interesów zagranicznych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na zapłacenie legacyom Rzplitej za granicą pensyi kwartałowej... złp. 41.800... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 271.* — Również zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Interesów zagranicznych na nieuchronne potrzeby i przypadkowe ekspensa sumę 50.000 złp. wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 271.* — Przybyli ob. Dembowski, Zajączek, Dziarkowski, Umiastowski, Kapostas. — Przybyli obywatele wielkopolscy, mając na czele ob. Zakrzewskiego radcę, i oświadczyli, iż z jaką gorliwością jęli się i łączyli do powszechnej obrony ukochanej Ojczyzny, z taką równie rozkazy RNN wiernie wykonywać ścisłym ich będzie obowiązkiem. Rada z powszechnem uczuciem, obywatelskiej ich gorliwości odpowiadającem, przyjąwszy ich oświadczenie, odpowiedziała przez prezydują-

cego, że w ścisłem tem łączeniu się do sprawy Ojczyzny żądaniom od nich zachodzącym w tak zbawiennych zamiarach dogadzać będzie. — Na przełożenie ob. Orłowskiego... względem potrzeby pomnożenia miejsc na lazarety przeznaczyła dom Rzplitej, Krasińskich zwany, na tenże lazaret..., zezwoliła na najęcie innych domów..., *j. cz. w Prot., II, 271*, i zaradzając oraz jak najtroskliwszemu o ozdrowienie chorych staraniu, zaleciła Magistratowi miasta Warszawy..., *j. cz. w Prot., II, 271—272*. — Przełożenie Magistratu miasta Warszawy, względem pożyczki sum od Żydów uczynione, odesłała do Wydziału Skarbu dla przyniesienia w tej mierze opinii. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla Wydziału Żywności sumę 800.000 złp... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 272*. — Przełożenie szpitala warszawskiego pod imieniem Dzieciątka Jezus, czynione względem wypuszczenia w arendę wsi Kręczek..., odesłała do Magistratu miasta Warszawy... z zaleceniem onemuż, ażeby względem kontraktu z nowym dzierżawcą umówił się i, jaki przez siebie uczyni, taki za dogodny i trwały być postanawia, *j. cz. w Prot., II, 272*. — Ob. Buczyński zastępca złożył list od Króla Jegomości, który, znaleziony w papierach Boskampa, przez Radę komunikowany mu został.— Memoryał ob. Wizemberga chorążego, pragnącego do swej brygady powrócić, a przez wzgląd zasług jego w wojennych akcyach i poniesionych ran dopraszającego się o opatrzenie siebie w ekwipaż, odesłała do Najwyższego Naczelnika. — Memoryały: jeden ob. Lewickiego, drugi obywateli na gruntach Białołęki kolonie mających, względem uciążliwości na podkomendnych wojskowych użalających się, trzeci ob. ks. Wierzejskiego, plebana wolskiego, upraszającego nadgrodzenia sobie szkód przez konsystencyę obozów poniesionych, odesłała Rada do Wydziału Żywności po załatwienie; memoryał zaś ob. Marszałkiewicza, ponawiającego oświadczenie względem posiadania wiadomości pomnożenia dwa razy urodzajów zmniejszeniem na to kosztów i dopraszającego się razem umieszczenia na funkcyi, odesłała do Wydziału Instrukcyi końcem roztrząśnienia oświadczanego projektu i dania w tej mierze opinii swojej. Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 26 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *Józef Szymanowski, prezydujący.*

Sesya 156. Działo się j. w. dnia 26 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Zakrzewskiego, Potockiego, Kochanowskiego, Wasilewskiego, Gutakowskiego, Węgierskiego, Buchowieckiego, Taszyckiego, ks. Palmowskiego, Wosidła, Billinga, Horaina, Buczyńskiego, Ledóchowskiego, Dembowskiego, Aloëgo, radców i zastępców. Przybył i ob. Orłowski, generał komendant Księstwa Mazowieckiego. Czytana była nota tegoż ob. Orłowskiego..., *j. cz. w Prot., II, 272*. — Chcąc zaś, pomimo tej rezolucyi, Rada, ile tylko z niej jest, osłodzić los cierpiących po szpitalach, otwarła subskrypcyę obywatelską na przyj-

mowanie do domów tych, którzy już z poniesionych ran rekonwalescentami, i tę przez podpisy swe rozpoczęła, poleciwszy Wydziałowi Instrukcyi, ażeby stosowne do tego napisał zachęcenie do obywatelów, drukiem ogłosić się mające. — Deputacya do roztrząśnienia listy płacy dla oficyalistów Dyrekcyi biletowej, przez Wydział Skarbu przyniesionej, złożyła ułożoną przez siebie tabelę kwartalną takowej płacy, którą Rada roztrząsnąwszy potwierdziła, *j. cz. w Prot., II, 273.* — Zadeklarowała, iż ktożkolwiek z... Skarbu jedną bierze pensyę, drugiej pod utratą obydwóch zyskiwać nie powinien, *j. cz. w Prot., II, 273—274.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę druków złp. 8.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 274.* — Memoryały: jeden ob. Tekli Urbanowskiej kapitanowej, proszącej o wyznaczenie połowy gaży mężowskiej, drugi starozakonnych Zacharyasza, Ickowicza i Mośkowicza, proszących o przyjęcie nazad biletów skarbowych w sumie 15.000 złp. dlatego, że ich przewekslować nie mogą, a zapłatę za brane od nich do Wydziału Potrzeb wojskowych płótno całkowicie w gotowiźnie zapewnioną mieli, odesłane zostały do tegoż Wydziału Potrzeb wojskowych po opinię. — Memoryał obywateli mających posesye przy ulicy Twarda, donoszących, że kanał przy tej ulicy zapchany najprzykrzejszą dla mieszkańców czyni przeprawę, odesłała do policyi miejscowej po niezwłoczne załatwienie. — Pozwoliła wyjazdu za granicę trzem dzieciom ob. Aleksandra Zielonki wraz z guwernantką... *j. cz. w Prot., II, 274.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 27 m. i r. bieżących, na godzinę 11 przed południem. *Józef Szymanowski, prezydujący.*

Sesya 157. Działo się j. w. dnia 27 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, Potockiego, ks. Kołłątaja, Dembowskiego, Kochanowskiego, ks. Palmowskiego, Umiastowskiego, Buczyńskiego, Wosidła, Wasilewskiego, ks. Dmochowskiego, Dziarkowskiego, Ledóchowskiego, Friebesa, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Linowskiego, zastępcy pełnomocnika sandomierskiego, któremu Rada zaleciła odpisać, że Wydział Sprawiedliwości przesyła onemuż przez Wydział Porządku wszystkie druki, a co do pensyi dla kancelaryi komisyów porządkowych, że Rada już im po 6.000 złp. wyznaczyła, że bilety skarbowe będą przesłane przez Wydział Żywności a oficyaliści skarbowi użyci być mają do skupowania żywności, że nakoniec na całe województwo jeden tylko Sąd kryminalny ma być ustanowiony. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na przeformowanie różnych domów na lazarety najętych złp. 6.000 wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 274.* — Przybyli ob. Orłowski, generał-komendant Księstwa Mazowieckiego, Horalik, Buchowiecki, Horain, Gutakowski. — Ponieważ Wydział Skarbu na komunikowane sobie Magistratu warszawskiego względem Żydów przełożenie przyniósł opinię, iż gdy ci dobrowolnie do zmiany gotowizny na bilety skarbowe przyłożyć się nie chcą,

a użycie przynaglających do tego środków nie należy do władzy Wydziału Skarbowego, przeto Rada, potwierdziwszy opinię Wydziału, zaleciła Magistratowi miasta Warszawy, ażeby najdogodniejsze w tej okoliczności podał sposoby, *j. cz. w Prot., II, 274.* — Wydział Instrukcyi przyniósł rachunek swojej percepty i ekspensy, który, produktem prezydującego oznaczony, odesłany został do Deputacyi do odbierania rachunków od wydziałów wyznaczonej. — Przybyli ob. Zajączek, Tykiel, Mostowski. — Poleciła Wydziałowi Instrukcyi wygotowanie na sesyę poobiednią: 1° proklamacyi do ludu warszawskiego z zachęceniem onegoż do porządku i obrony; 2° projektu, wyznaczającego Deputacyę do cyrkułów dla wysłuchania żądań każdej roty.— Oznaczyła nadgrodę dla wojska i obywatelów, osobną dla generałów komenderujących, gdy nieprzyjaciół jednych od Bzury i z Wielkopolski, drugich od Bugu odeprą, i tę tak do wojska przez Najwyższego Naczelnika, jako i do obywateli przez Magistrat rozesłać i ogłosić zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 274—275.* — Przybyli ob. Cichocki, Węgierski, Taszycki, zastępcy. — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby w pomoc Wydziałowi Żywności wydał rekwizycye do oficyalistów swoich..., *j. cz. w Prot., II, 275.* — Memoryał ob. Gutakowskiego... odesłała do Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego po przyniesienie opinii, *j. cz. w Prot., II, 275—276.* — Memoryał ob. Antoniny Pułaskiej... odesłany po załatwienie do Wydziału Skarbu, *j. cz. w Prot., II, 276.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na wsparcie... osób co miesiąc po złp. 9.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 276.* Poczem sesya odwołaną została na popołudnie. *J. S., prezydujący.*

Sesya popołudniowa [157 bis] tegoż samego dnia, co wyżej, w przytomności ob. Szymanowskiego, ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego, Buczyńskiego, Wasilewskiego, Horalika, Taszyckiego, Umiastowskiego, Węgierskiego, Gutakowskiego, Dziarkowskiego, Zajączka, Dembowskiego, ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Wydział Instrukcyi przyniósł poleconą sobie na sesyi ranniejszej proklamacyę do ludu warszawskiego z zachęceniem do obrony, którą Rada, przyjąwszy, niezwłocznie drukować i po cyrkułach rozesłać zaleciła, *j. cz. w Prot., II, 276—277.* — Tenże sam Wydział Instrukcyi przyniósł projekt Deputacyi do cyrkułów końcem wyrozumienia każdej roty, czyli przestają na swoich oficerach, lub życzą sobie innych, którzyby im w obronie przeciwko nieprzyjacielowi przewodniczyli. Rada projekt takowy przyjęła i osoby do pomienionej Deputacyi wyznaczyła, *j. cz. w Prot., II, 277.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 28 m. października, na godzinę 11 przed południem. *J. S. p. W. S.*

Sesya 158. Działo się j. w. dnia 28 m. października 1794 r. w przytomności ob. Szymanowskiego, ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego, Horaina, Umiastowskiego, Potockiego, Gutakowskiego, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Wosidła, Kochanowskiego, Węgierskiego, Aloëgo, Buchowieckiego,

ks. Dmochowskiego, radców i zastępców. Czytana była nota generała-lejtnanta Madalińskiego, w której, oświadczywszy czułość swoją, że proklamacya RNN do dywizyów wojsk Rzplitej, względem nowowybranego Naczelnika wydana, nie na ręce jego, jako starszego w randze generała, do ogłoszenia dywizyi wojska do Wielkopolski wykomenderowanego, przesłaną została, i że dla starganego wiekiem i pracą zdrowia myśli szukać spoczynku i o uwolnienie siebie od obowiązków służby wojskowej już się zgłosił. Rada po przeczytanej tej nocie kazała wezwać na sesyę tegoż ob. Madalińskiego generała-lejtnanta, któremu, gdy nadszedł, oświadczyła swój stały szacunek jego obywatelskiej cnoty i męstwa, przez które tak znakomicie do pierwiastkowego Powstania Narodowego się przyłożył i w całym ciągu Rewolucyi onę wspierał, że nieprzesłanie na jego ręce proklamacyi, ogłaszającej nowowybranego Naczelnika, stało się przez omyłkę kancelaryi, bynajmniej zaś przez jakowe dobrowolne przepomnienie, i że, z prawdziwym smutkiem słysząc jego oświadczenie wyjścia z służby wojskowej, zachęca go miłością Ojczyzny, ażeby, poświęciwszy się raz z taką sławą na jej obronę, trwał jednostajnie w tym chwalebnym zamiarze; poleciła oraz prezydującemu napisać do Najwyższego Naczelnika, ażeby i przez powagę swego urzędu i przez miłość, którą ma u wszystkich obrońców Ojczyzny, obowiązał generała Madalińskiego, iżby został na swojem miejscu. — Zaleciła Rada Magistratowi miasta Warszawy, ażeby do każdych jatek rzeźniczych i każdego piekarza wyznaczył z obywatelów warszawskich osoby cnotliwe i zaufanie ludu mające..., *j. cz. w Prot., II, 278.* — Przybyli ob. Dembowski, Friebes, Ledóchowski, Tykiel, Wasilewski i Cichocki. — Dla załatwienia cyrkulacyi biletów skarbowych za chleb i mięso... zleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby skutecznych użył środków..., *j. cz. w Prot., II, 278.* — Opłatę mostowego na cały miesiąc zawiesza..., *j. cz. w Prot., II, 278—279.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na robiących przy fortyfikacyi Pragi sumę złp. 30.000... wypłacić nakazał, *j. cz. w Prot., II, 279.* — Przełożenie ob. Orłowskiego, komendanta Księstwa Mazowieckiego, względem załatwienia trudności do inkwaterowania wojska w mieście Warszawie zachodzących Magistratowi tegoż miasta komunikować zaleciła. — Czytana była ekspedycya ob. ks. Moszczyńskiego, komisarza porządkowego województwa sandomierskiego, z Opoczna pod dniem 24 miesiąca teraźniejszego pisana, iż przez nieodbywanie się Komisyi tamecznej, do której według uniwersału przeszłego Najwyższego Naczelnika ob. Tadeusza Kościuszki odbieranie przysiąg na rzetelne podanie bogactw kościelnych i wydawanie na nie kwitów należy, obowiązku względem traktowania o też bogactwa kościelne na potrzeby wojska, sobie zdanego, dopełniać nie może, którą kazała Rada komunikować ob. Linowskiemu pełnomocnikowi z przełożeniem, iżby jeżeli sądzi być możnością, ażeby ksiądz Moszczyński bezpiecznie mógł teraz tę pracę przedsięwziąć, stosowne uczynił zaradzenia, zaś do ob. księdza

Moszczyńskiego kazała napisać, ażeby się w żądaniach swoich do ob. pełnomocnika referował. — Przybyli obywatele Wielkopolanie, na czele których ob. generał Mniewski, Antoni Gliszczyński i Celestyn Sokolnicki, przy złożeniu na piśmie żądań swoich, ażeby do składu Rady również obywatele z prowincyi wielkopolskiej przyjęci byli, oświadczyli ustnie, iż jako podnieśli oręż na obronę wspólnej Ojczyzny, tak też w obradach jej służyć pragną, którym, a szczególniej ob. Mniewskiemu generałowi, oświadczyła Rada wdzięczność za dzielne ich przykładanie się do zniszczenia dumnych zamiarów nieprzyjaciół, a do roztrząśnienia ich żądań wyznaczyła z pomiędzy siebie Deputacyę z ob. ks. Kołłątaja, Zakrzewskiego radców, Szymanowskiego, Kapostasa, Buczyńskiego, Wosidła, Zajączka i Gutakowskiego zastępców, której przyniesienie stosownego projektu na dzień 30 miesiąca teraźniejszego poleciła, *j. cz. w Prot., II, 279.* — Deputacya do rewizyi papierów wyznaczona, złożywszy rachunek z wziętych przez siebie z Skarbu Narodowego pieniędzy, przełożyła potrzebę nowej asygnacyi na złp. 800, który rachunek, produktem oznaczony, do Archiwum swego złożyć kazała, a Wydziałowi Skarbu zleciła, ażeby za kwitem tejże Deputacyi złp. 800 *salvo calculo* z Skarbu Narodowego wypłacić zadysponował, *j. cz. w Prot., II, 279.* — Oświadczyła Rada, iż sumy pieniężne, w uchwale na dniu wczorajszym wydanej dla wojsk odpierających nieprzyjaciela na nadgrodę oznaczone, są jedynie dla gemejnów i unterofficyerów determinowane..., *j. cz. w Prot., II, 279.* — Ustanowiła Rada, iż z powodu uszczuplonych funduszów policyi warszawskiej wszyscy więźnie o występek przeciw Ojczyźnie i zamiarom Powstania Narodowego osądzeni, niemniej ci, którzy za dekretami kriegsrechtu obozowego, bez wskazania ich do robót publicznych, do więzień warszawskich są wskazani, opatrzenie z Skarbu Narodowego mieć mają, *j. cz. w Prot., II, 280—281.* — Zaleciła Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego, ażeby ta niezwłocznie rekwirowała obywatelów Deputacyę komisyjną ziemi czerskiej składających o jak najrychlejsze zjechanie się do miasta Grójca i pełnienie tam swoich obowiązków..., *j. cz. w Prot., II, 279—280.* — Na raport ob. Imbry, sekretarza Wydziału Instrukcyi, komisarza Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej, donoszącego, iż w aktach tejże Komisyi, Wydziałowi Porządku w RNN oddanych, znajduje się rewers ob. Wielhorskiego generała na sumę 40.000 złp., z funduszu Edukacyi narodowej do Kasy wojska litewskiego wziętą, zaleciła temuż Wydziałowi Porządku, ażeby rzeczony rewers Wydziałowi Instrukcyi w RNN wydał. — Przełożenie *Directorium* generalnego poczt Rzplitej względem ekspedycyi przez też poczty przechodzących odesłała do Wydziału Porządku po opinię. — Przełożenie Magistratu miasta Warszawy, względem potrzeby zasilenia szpitala warszawskiego Dzieciątka Jezus, jako w dochodach swoich uszczuplonego, odesłała do Wydziału Skarbu po opinię. — Ob. Zagórskiemu generałowi-majorowi... pozwoliła wol-

nego wyjazdu.., *j. cz. w Prot., II, 281.* — Pozwoliła również wyjazdu ob. Jerzmanowskiemu w Łęczyckie i Czerskiemu do Galicyi..., *j. cz. w Prot., II, 281.* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 29 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą 11 przed południem. *Józef Szymanowski, p. W. S.*

Sesya 159. Działo się j. w. dnia 29 m. października 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, Szymanowskiego, Umiastowskiego, Aloëgo, Buczyńskiego, Gutakowskiego, Wasilewskiego, Buchowieckiego, ks. Palmowskiego, Zajączka, Ledóchowskiego, radców i zastępców. Objął prezydencyę ob. Kochanowski z kolei podług organizacyi Rady. Czytany był raport Najwyższego Naczelnika względem obrotów wojsk tak narodowych, jako i nieprzyjacielskich, którego do wiadomości publicznej przez gazety podanie zalecone. — Czytane potem dwa raporta ob. Linowskiego zastępcy, jako pełnomocnika do województwa sandomierskiego wysłanego, w dniu 27 tego miesiąca datowane, na które odpis prezydującemu i wygotowanie przez tęż samą ekspedycyę żądanych przez pełnomocnika zawiadomień Rada Wydziałom swoim poleciła. — Odpowiadając na memoryał ob. Młodeckiej..., Rada... oświadczyła..., *j. cz. w Prot., II, 281—282.* — Przybyli ob. Tykiel, Billing, zastępcy. — Ob. Orłowski, generał-komendant Księstwa Mazowieckiego, przysłał notę z kopią oświadczenia obywateli aptekarzy warszawskich, chcących generalną dla lazaretów uformować aptekę, z przełożeniem, że na zakład takowej apteki potrzebny jest awans 45.000 złp. Rada, pomienioną notę z przyłączonym aneksem roztrząsnąwszy, zaleciła Wydziałowi Skarbu.., jak czytać odpowiedź ob. Orłowskiemu, generałowi-komendantowi Księstwa Mazowieckiego, daną i zalecenie Wydziałowi Skarbu *w Prot., II, 282.* — Na przełożenie Wydziału Potrzeb wojskowych zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby dla ułatwienia pomienionych potrzeb wojskowych sumę złp. 500.000... zapłacić *salvo calculo* dysponował, *j. cz. w Prot., II, 282.* — Zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby na żołd wojska litewskiego pod komendą generała Giedroycia... złp. 30.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 282.* — Zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby asygnacye, prosto od Najwyższego siły zbrojnej narodowej Naczelnika... wydać się mogące, opłacał a na następnych zaraz sesyach RNN o opłaceniu ich donosił, *j. cz. w Prot., II, 282.* — Deklarowała, iż dla... obywateli, u okopów gorliwie pracujących, a stosownie do rezolucyi Rady przy rotach swych stawić się obowiązanych, czas ten, który na ten koniec obrócą, w opłacie ich robót okopowych potrącony być nie ma..., *j. cz. w Prot., II, 283.* — Stosownie do rezolucyi swojej, pod dniem 27 m. i r. bieżących wydanej..., postanowiła, iż.. zaświadczenia nie mają być wydawane, tylko przez prezydujących w wydziałach Radę składających, a przez ob. prezydenta co do majstrów piekarzy, *j. cz. w Prot., II, 283,* dla czego kancelaryi wydanie do tychże

wydziałów i ob. prezydenta potrzebnej liczby wzorów pomienionych zaświadczeń zaleciła. — Wydział Potrzeb wojskowych przyniósł opinię względem należącej się opłaty Żydom grodzieńskim za dostawione potrzeby wojenne w reszcie, w sumie złp. 13.947, którą Rada z uczynioną poprawką przyjęła, *j. cz. w Prot., II, 283—284.* — Ob. Madaliński generał-lejtnant żądał nakazania opłaty dla swej brygady zaległej sumy 50.000 złp. i asygnowania tejże płacy nadal, na co Rada oświadczyła, iż... ob. Madaliński... załatwienie żądania swego znajdzie w Kasie generalnej wojskowej, *j. cz. w Prot., II, 284.* — Wydział Porządku przyniósł opinię względem podanych przez *Directorium* poczt generalnych not, tak względem opłaty zaległości, jako też względem rewizyi listów: co do pierwszej, gdy zaległości podług wziętych ogólnych prawideł płacone być teraz nie mogą, determinowała tylko, iżby Wydział Skarbu dla tegoż *Directorium* awansował sumę złp. 18.000 dla utrzymania stacyi pocztowych w krajach Rzplitej; co do drugiej, tej roztrząśnienie Rada do dalszego czasu wstrzymała, *j. cz. w Prot., II, 284.* — W odpowiedzi na notę Komisyi ekonomicznej skarbu J. K. Mci i dogadzając potrzebie onejże, gdy dotąd o wniesionych z dóbr ekonomicznych poborach do Skarbu Narodowego żadna dokładna wiadomość wzięta być nie może, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na przełożone pomienionej Komisyi potrzeby złp. 100.000 z Kasy Narodowej awansował, *j. cz. w Prot., II, 285.* — Przybyli ob. Mostowski, Horain, zastępcy. — Notę Deputacyi ratunkowej z oddaniem sprawiedliwości i zaświadczeniem o ciągłych i gorliwych pracach ob. Balewicza jej sekretarza, tudzież z przełożeniem, ażeby mu pensya za czas przeszły wypłacona i nadal oznaczona została, do Wydziału Skarbu, zaś memoryały ob. Dulanowskiego, Iżyckiego, Chobrzyńskiego i Hüppe, jako wojskowości dotyczące się, do Najwyższego Naczelnika po rezolucyę odesłane zostały. Poczem sesya odwołana na dzień następny, 30 m. października 1794 r., na godzinę zwykłą 11 przed południem. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 160. Działo się j. w. dnia 30 m. października 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, Horaina, Aloëgo, Buczyńskiego, Gutakowskiego, Kapostasa, radców i zastępców. Na rekwizycyę Najwyższego Naczelnika zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłatę żołdu dla wojska złp. 800.000 z Kasy Narodowej wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 285.* — Zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby Wydziału Bezpieczeństwa... złp. 40.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 285.* — Zaleciła temuż Wydziałowi, ażeby dla robiących koło fortyfikacyi Pragi złp. 10.000... wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot., II, 285.* — Przybyli ob. ks. Dmochowski, ks. Palmowski, Buchowiecki, Horalik, Mostowski, Tomaszewski, Friebes, Dembowski, Tykiel, Zakrzewski, Zajączek. — Na zapytanie się

Króla Jmci względem listu do niego przez Króla szwedzkiego pisanego poleciła Wydziałowi Interesów zagranicznych, ażeby myśli Rady w tej mierze Królowi Jmci komunikował. — Ob. Horalik zastępca złożył raport z deputacyi swej z cyrkułu piątego, którego roztrząśnienie aż do przyniesienia raportów z innych cyrkułów zawieszone zostało. — Zaleciła Magistratowi miasta Warszawy, ażeby wolność pieczywa i rzezi dla każdego z obywatelów ogłosił, tym końcem rzeźników od podatków rzezi za miesiąc listopad uwolniła, *j. cz. w Prot., II, 285.* — Tęż samą rezolucyę przesłała Komisyi Porządkowej Księstwa Mazowieckiego z zaleceniem, ażeby o niej mieszkańców w okolicach tak przez deputacye komisyjne, jako i przez dozory, uwiadomić i do dowozu tak mięsiw, jako i chleba, zachęcić starała się, *j. cz. w Prot...* — Dla przyśpieszenia fortyfikacyi tak Pragi, jako i Warszawy, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby oprócz asygnowanej w dniu dzisiejszym sumy 10.000 złp. sumę osobną 50.000 złp., to jest 30.000 w biletach a 20.000 w gotowiźnie, z Kasy Narodowej za kwitem Magistratu miasta Warszawy *salvo calculo* wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot...* — Zaleciła temuż Wydziałowi Skarbu, ażeby na potrzeby Korpusu kadetów złp. 20.000 z Kasy Narodowej za kwitem komenderującego w tymże Korpusie *salvo calculo* wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot...* — Memoryał Bovelina, intendenta cesarskiego do Wydziału Żywności, ob. Dukli i starozakonnych Lejzera Markowicza i Mejera Lewkowicza do Wydziału Skarbu odesłane zostały. — Ob. Suchodolcowi, majorowi regimentu 7 pieszego litewskiego, żądającego umieszczenia do posług wydziałowych ośmnastu z tegoż regimentu podkomendnych w boju skaleczonych i już do służby wojskowej dla kalectwa niezdatnych, odpowiedziała, iż w tej mierze stosownie do prawideł przez Radę ustanowionych wprzód do Deputacyi ratunkowej udać się powinien, *j. cz. w Prot...* — Ob. księdzu Mingielewiczowi oświadczyła, iż za złożeniem zaświadczenia od Najwyższego Naczelnika żądanie jego starać się będzie ułatwić. — Na przełożenie Magistratu miasta Warszawy względem kwaterunku żołnierzy w mieście, w kilku punktach uczynione, odpowiedziała co do każdego punktu, a niektóre z nich Najwyższemu Naczelnikowi komunikować zaleciła, *j. cz. w Prot...* — Na opłatę domów, do kwaterunku najętych i nająć się mających, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby złp. 500.000 za kwitem Magistratu miasta Warszawy *salvo calculo* zapłacić dysponował, *j. cz. w Prot...* — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Walentemu Sobolewskiemu z obowiązkiem powrotu do kraju na czas uniwersałem oznaczony i onegoż po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała, *j. cz. w Prot...* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 31 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą 11 przed południem. *M. Kochanowski, prezydujący.*

Sesya 161. Działo się j. w. dnia 31 m. października 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Sulistrowskiego, Szymanowskiego, Potockiego, ks. Dmochowskiego, Buchowieckiego, ks. Karpowicza, Horalika, ks. Palmowskiego, Buczyńskiego, Gutakowskiego, radców i zastępców. Na przełożenie ob. Orłowskiego, generała-komendanta Księstwa Mazowieckiego, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na opłacenie culagu dla robiących koło fortyfikacyi nad Wisłą w Warszawie złp. 2.000 z Kasy narodowej za kwitem ob. Orłowskiego, generała-komendanta Księstwa Mazowieckiego, *salvo calculo* wypłacić dysponował, *j. cz. w Prot...* — Przybył ob. ks. Kołłątaj radca. — Na przełożenie Wydziału Instrukcyi w Radzie, ekscerpt z protokółu Wydziału takoż instrukcyi Komisyi Porządkowej Grodzieńskiej składającego w dowód, że z Kasy prowincyonalnej edukacyjnej, w Grodnie byłej, ob. Wielhorski generał-lejtnant wziął w lokacyę do Kasy wojskowej sumę 40.000 złp., zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby takową sumę 40.000 złp. z Kasy Narodowej do Kasy edukacyjnej za kwitem Wydziału Instrukcyi zwrócić rozkazał, *j. cz. w Prot...* — Przybyli ob. Ledóchowski, Horain, Zakrzewski. — Końcem prędszego i skuteczniejszego pomnożenia cyrkulacyi biletów skarbowych po krajach Rzplitej zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby za kwitem ob. Zambrzuskiego, superintendenta skarbowego w prowincyi Wielkopolskiej, sumę milion złp. z Kasy narodowej wyliczyć dysponował, z których zdanie przez tegoż ob. Zambrzuskiego rachunku przed Wydziałem Skarbu zastrzegła, *j. cz. w Prot...* — Przybył ob. Mostowski, zastępca. — Przyniesioną przez Wydział Skarbu listę pensyi dla oficyalistów, w Administracyi pożyczki narodowej ustanowionych, roztrząsnąwszy, postanowiła rocznej pensyi dla kasyera złp. 4.000, dla sekretarza 3.600, dla protokólisty 2.400, dla archiwisty 2.400, dla czterech kancelistów 4.800, to jest każdemu po 1.200, którychto pensyi ratami miesięcznemi opłacenie *decursive* Wydziałowi Skarbu poleciła, *j. cz. w Prot...* — Memoryał ob. Wyleżyńskiego majora, żądającego pożyczki z Skarbu Narodowego, odesłała do Administracyi tym celem ustanowionej po przyniesienie opinii. — Poleciła Wydziałowi Porządku, ażeby tak przez komisye porządkowe, jako i przez dozory, starał się rozesłać po kraju wszystkie urządzenia Rady, względem biletów skarbowych wyszłe, ogłoszenie ich przez ambony nawet, i to z powtarzaniem kilkokrotnem i z wytłomaczeniem dla ludu tak pewności, jako i potrzeby onychże, nakazał, a raport o ogłoszeniu, kiedy i gdzie nastąpi, niebawnie sobie nadesłać zalecił i o odebraniu jego Radę uwiadomił, *j. cz. w Prot...* — W tym samym celu pisała przez prezydującego do ob. Linowskiego pełnomocnika, ażeby ogłoszenie rzeczonych ustaw względem biletów skarbowych w województwie sandomierskiem uskutecznić niezwłocznie starał się. — Podobnąż odezwę przez prezydującego uczyniła do zwierzchności miejscowej duchownej w archidyakonacie

warszawskim o zalecenie duchownym, iżby ci tak w Warszawie, jako i po parafiach, z ambon rzeczone ustawy ogłaszali i słuchających tak względem pewności i bezpieczeństwa, jako i koniecznej potrzeby brania biletów skarbowych, oświecali. — Poleciła nakoniec Wydziałowi Skarbu ponowienie rekwizycyi dla wszystkich oficyalistów skarbowych, iżby ci w wszelkich podatkach i poborach bilety skarbowe przyjmowali, żadnych w przyjęciu onychże obywatelom nie czyniąc trudności, *j. cz. w Prot...* — Przybyli ob. Zajączek, Umiastowski. — Ob. Buczyński zastępca doniósł Radzie o oświadczeniu Króla Jmci, iż ten chętnie tak pałac kozienicki, jako i oficyny na lazaret dla chorych i rannych w Kozienicach znajdujących się ofiaruje, lecz razem uwiadamia, iż w pomienionych budowlach niemal wszystkie okna i piece przez wojska nieprzyjacielskie potłuczone i porozbijane zostały. Rada zaleciła ob. prezydującemu donieść o tej ofierze królewskiej ob. Orłowskiemu, generałowi-komendantowi Księstwa Mazowieckiego, iżby jak najśpieszniejsze wydał dyspozycye, ażeby okna i piece zreparowane zostały. — Przybyli ob. Dembowski, Tykiel, Friebes, Cichocki, Kapostas, Tomaszewski, zastępcy. — Deputacya do roztrząśnienia żądań obywateli wielkopolskich i przyniesienia projektu wyznaczona doniosła przez ob. ks. Kołłątaja, iż takowy projekt już ukończony dla zachodzących w nim związków rzeczy wojskowych z cywilnemi Najwyższemu Naczelnikowi komunikowała, uwiadomiła oraz, iż pomienieni obywatele, gdy przez Deputacyę w żądaniach swoich słuchanymi byli, oświadczyli życzenie, ażeby w poczet radców ob. Hipolit Rogaliński i Antoni Gliszczyński umieszczonymi, a za pełnomocników do ich województw ob. Wyganowski i Maruszewski obranymi być mogli. — Memoryał ob. Domańskiego, właściciela wsi Grabowa, żądającego zaratowania siebie w zbożе do siewu i w sprzężaj, odesłała Rada do Wydziału Żywności końcem uczynienia w tym interesie informacyi. — Z powodu odebranych doniesień, iż tak piekarze, jako i inni, składy po śpichrzach mający, zboża, mąki, kasze, łoje i omasty ukrywają, determinowała tychże domów i składów rewizyę, której nakazanie i uskutecznienie ob. prezydentowi miasta Warszawy poleciła, *j. cz. w Prot...* — Pozwoliła wyjazdu do Galicyi ob. Heryngowej i dała wolność ob. Feliksowi Heryngowi mężowi odprowadzenia onejże do granicy z obowiązkiem powrotu do Warszawy za niedziel trzy, i po otrzymanie takiego paszportu onychże do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała, *j. cz. w Prot...* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 1 m. listopada r. bieżącego 1794, na godzinę 11 przed południem.

[Sesya 162.] Działo się j. w. dnia 1 m. listopada 1794 r w przytomności ob. Kochanowskiego, Potockiego, Szymanowskiego, ks. Kołłątaja, Sulistrowskiego, Tykla, Gutakowskiego, ks. Karpowicza, Wosidła, Horalika, ks. Palmowskiego, Ledóchowskiego, Buczyńskiego, Horaina, radców i zastępców. Czytany był raport ob. Linowskiego zastępcy-pełnomocnika,

z Radomia pod dniem 31 m. zeszłego października datowany. Rada zaleciła w odpisie swoim oświadczyć mu ukontentowanie z gorliwych jego przedsięwzięć, zachęciła go do pomnożenia jak największego transportu produktów i do najprędszego onychże przesyłania. — Memoryał ob. Czarnockiej, proszącej o przyśpieszenie wypłaty sumy 4.200 złp. z Kasy edukacyjnej dla niegdyś jej męża należącej się, odesłała po opinię do Wydziału Instrukcyi. — Ob. ks. Szarzyńskiemu, skarżącemu się, iż przez ob. Słomczyńskiego niewinnie o wypędzenie go jakoby z arendownej posesyi probostwa wrociszewskiego obwiniony został, odpowiedziała, iż ob. ks. Szarzyński z okazaniem niewinności swojej udać się ma do Deputacyi komisyjnej czerskiej, do której Rada ob. Słomczyńskiego po dowód w zarzutach jego odesłała, *j. cz. w Prot...* — Przybyli ob. Wasilewski, Dembowski, Taszycki, Zakrzewski. — Memoryały: pierwszy ob. Arciszewskiej, proszącej, ażeby mąż jej, kapitan regimentu 10, w akcyi pod Maciejowicami ranny a teraz w Kozienicach złożony, przyzwoite uzyskał opatrzenie, do ob. Orłowskiego, g. k. Ks. M.; drugi ob. Neubauma, żądającego, ażeby wierzyciel, trzymający w tradycyi kamienicę jego, do opłacenia podatków z niej przypadających był zobowiązany, odesłała do Magistratu miasta Warszawy po załatwienie, *j. cz. w Prot...* — Pozwoliła wyjazdu za granicę ob. Żukowskiemu i Mikołajowi Ponsleur, a zaś ob. Kotowskiemu powrotu do ziemi chełmskiej do dóbr swoich, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała, *j. cz. w Prot...* — Pochwaliła gorliwość ob. Kazimierza Awedyka, przekładającego myśli swe obywatelskie względem zapewnienia żywności w Warszawie i ustanowienia na nią taksy, którego memoryał do Wydziału Żywności odesłała. — Przybyli ob. Mostowski, ks. Dmochowski, Cichocki, Buchowiecki. — Na przełożenie, przez Magistrat miasta Warszawy w różnych celach uczynione, odpowiedziała najprzód, iż rząd, ile tylko możność i okoliczność pozwolą, zaleci przez Wydział Żywności sprzedawać obywatelom wiktuały w cenie miernej i za pieniądze kurs w kraju mające; powtóre, że proponowane przez Magistrat wykupno wszelkich żywności, a dopiero onychże obywatelom rozsprzedawanie, Rada przyjąć nie może, gdyż żadnego *monopolium*, zawsze obywatelom szkodliwego, czynić, a tem mniej komużkolwiek wstęp do niego przez siebie dawać nie chce; po trzecie, iż skoro taksa na żywność najdalej co niedziel dwie jest odmieniana, ta dostateczną i zaspakajającą być powinna, gdy częstsze taks ponawianie większegoby nieporządku a bardziej niedogodności dla obywatelów stać się mogło przyczyną; przytem wszelako zaleciła Rada Magistratowi ażeby żądaną od niego przez Wydział Potrzeb wojskowych w Radzie taksę skór przyśpieszył, *j. cz. w Prot...* — Po uczynionem przez Magistrat miasta Warszawy roztrząśnieniu stanu dochodów i wydatków szpitala Dzieciątka Jezus stosownie do przyniesionej przez Wydział Skarbu opinii, że

zdanie pomienionego Magistratu za potrzebą zasilenia ze Skarbu tegoż szpitala z słusznością i sprawiedliwością zgodne znajduje, zaleciła Wydziałowi Skarbu, ażeby na zasilenie potrzeb rzeczonego szpitala, dla ludzkości tak użytecznego, sumę złp. 30.000 z Skarbu Narodowego awansować dysponował, *j. cz. w Prot...* — Deputacya do wysłuchania żądań obywateli wielkopolskich przyniosła komunikowany już Najwyższemu Naczelnikowi projekt, który po przeczytaniu Rada rozpisać i na wydziały swe końcem przyniesienia względem niego opinii wraz z żądaniem obywatelów wielkopolskich rozesłać zaleciła. — Ob. Taszycki deputowany od cyrkułu z żądaniem, ażeby im broń końcem obrony od nieprzyjaciela wydaną została, które do Rady Wojennej odesłane. — Pozwoliła Rada wyjazdu do Galicyi ob. Hurtygowej, a ob. Kacprowi Hurtygowi mężowi dała wolność odprowadzenia onejże do granicy z obowiązkiem dla męża powrotu do Warszawy za niedziel trzy, których po otrzymanie paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała, *j. cz. w Prot...* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 2 m. listopada r. bieżącego 1794, na godzinę zwykłą przed południem. *M. Kochanowski, prezydujący.*

[Sesya 163.] Działo się j. w. dnia 2 m. listopada 1794 r. w przytomności ob. Kochanowskiego, Szymanowskiego, Sulistrowskiego, ks. Kołłątaja, Potockiego, ks. Dmochowskiego, Gutakowskiego, Aloëgo, ks. Karpowicza, Horalika, Zajączka, ks. Palmowskiego, Wosidła, Buczyńskiego, Ledóchowskiego, radców i zastępców. Z powodu pomnażającej się liczby chorych i rannych po lazaretach, Rada, ufna w cnocie i gorliwości obywatelów Warszawy, zaleciła Deputacyi ratunkowej, ażeby przez wyznaczenie osoby zrobiła od obywateli subskrypcyę na przyjęcie do domów obywatelskich na rekonwalescentów rannych i raport o tem przyniosła, *j. cz. w Prot...* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby z powodu zdrożonej teraz żywności podwyższył płacę dla rzemieślników, których do robót swych potrzebuje, i to w miarę i na czas trwającej pomienionej drożyzny, *j. cz. w Prot...* — Ob. Kacprowi Elznerowi, instygatorowi litewskiemu, proszącemu o zapłacenie sobie zaległej za to urzędowanie pensyi złp. 1.000, odpowiedziała, iż gdy złoży zaświadczenie, jako mu pomieniona pensya należy się i że jej dotąd nie odebrał, Rada nie ubliży mu wymierzyć sprawiedliwości, *j. cz. w Prot....* — Zaleciła Wydziałowi Potrzeb wojskowych, ażeby machinę artyleryczną, przez ob. Krauza wynalezioną, osobom na tem znającym się wyegzaminować i doświadczyć nakazał, a gdy użyteczną pokaże się, wynalazcy onejże przyzwoitą nagrodę za zniesieniem się w tej mierze z Radą oznaczył i onegoż do dalszego takowych machin dostarczania zachęcił i ugodził, *j. cz. w Prot.*, — Ob. Zarembę chorążego narodowego, żądającego paszportu do powrócenia się w powiat orszański dlatego, że bez sposobu utrzymywania się w Warszawie zostaje, poleciła Naj-

wyższemu Naczelnikowi, ażeby onegoż umieścił w wojsku, gdy do tego zdatnym uzna, *j. cz. w Prot....* — Przybyli ob. Horain, Zakrzewski Dembowski, Buchowiecki. — Starozakonnych Mejera Wassermanna, Judka Jakubowicza i Mortka Józefowicza, skarżących się na komendę ob. Boskiego, pułkownika milicyi ziemiańskiej, iż im ta nad Wisłą pod Kaskami towary ich na statkach i pieniądze pozabierała, odesłała Rada do Najwyższego Naczelnika po skuteczne i prędkie sprawiedliwości dla tychże Żydów wymierzenie, *j. cz. w Prot....* — Pozwoliła ob. ks. Khodée wyjazdu do Sandomierza, z obowiązkiem powrotu do Warszawy za niedziel dwie i po otrzymanie takowego paszportu do Wydziału Bezpieczeństwa odesłała, *j. cz. w Prot....* — Ofiarę gorliwą ob. Józefa Gruździa, rotmistrza powiatu kroskiego Księstwa Żmudzkiego, w przystawieniu trzech ludzi, w broń potrzebną, konie i odzież opatrzonych, tudzież bryczki z parą końmi osobnymi, z wdzięcznością przyjęła, w protokóle swym zapisać zaleciła i do Najwyższego Naczelnika ofiarującego wraz z ofiarą odesłała, *j. cz. w Prot...* Poczem sesya odwołaną została na dzień następny, 3 m. i r. bieżących, na godzinę zwykłą 11 przed południem.